

Dupka György

HALOTTAINK 1944–1959

A kárpátaljai szovjet népirtás eddig
ismert áldozatainak névsora

Kárpátaljai Magyar Könyvek
237.

Készült a Nemzeti Kulturális Alap
támogatásával

© dr. Dupka György, PhD, 2014

Felelős kiadó: **Dupka György**
Szakmai lektor: **Zubánics László**
Korrektúra, szerkesztő: **Kövy Márta**
Fedélterv, műszaki szerkesztő: **Dupka Zsolt**

Készült a Shark Kft.-ben

ISBN 978–963–9814–64–6
ISSN 1022–0283

Dupka György

HALOTTAINK 1944–1959

**A KÁRPÁTALJAI SZOVJET NÉPIRTÁS
EDDIG ISMERT ÁLDOZATAINAK NÉVSORA**

INTERMIX KIADÓ

Ungvár – Budapest

2014

ELŐSZÓ A HALOTTAINK KÖZREADOTT NÉVSORÁHOZ

Előzmények

Amikor 1989-ben – a rendszerváltás előtt – felvetődött, hogy annyi más térséghez hasonlóan végre Kárpátalján is létre kellene hozni egy központi emlékparkot, illetve emlékkomplexumot a II. világháborúban elesett katonák, az 1944-ben „malenykij robot”-ra hurcolt magyar és német katonaköteles férfiak, a sztálinizmus és a kommunista diktatúra áldozataira emlékére, felvállaltam a nevek összegyűjtését, az emlékmű állítási, adatgyűjtési stb. akciók koordinálását.

A jelen kötet alapjául szolgáló, a fronton elesett, eltűnt, hadifogságba került és ott elpusztult katonák, munkaszolgálatosok, a szovjet katonai hatóság által „három napos munkára” elhurcolt civil áldozatok, a kárpátaljai magyar, ruszin és más nemzetiségű értelmiséget erősen megítézelő koncepciós perek, kivégzések, szovjet munkatáborokban meghalt rabok (települési bontásban szereplő) névsorának összeállításában levéltári adatokat, dokumentumgyűjteményeket, a magyarlakta településeken felkeresett adatközlők, túlélők és hozzátartozók szóbeli közléseit és más forrásokat használtam fel.

A GUPVI és a GULAG lágereiből, az NKVD börtöneiből, az erőszakos kitelepítésből, az örökös száműzetésből soha haza nem tért civil internáltakról, a magyar katonákról szóló anyagokat, illetve a mártírok névsorát először 1990–1992 között a Miskolcon megjelenő *Kárpátalja* című hetilap közölte folytatásokban, falvankénti bontás szerint.¹ A túlélők és a hozzátartozók valamennyi publikációra reagáltak, levelek tucatjait

¹ *Kárpátalja* – a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség lapja. Főszerk.: Mankovits Tamás (Miskolc). Az áldozatok névsorát Dupka György adta közre.

juttatták el hozzám, bennük a közlésekkel kapcsolatos kiegészítésekkel, visszaemlékezésekkel. Helytörténészekről és levéltárosoktól szintén értékes dokumentumokat kaptam, ezek felhasználásával került összeállításra a sztálinizmus kárpátaljai áldozatairól szóló első emlékkönyv, amely 1993-ban közreadásomban látott napvilágot². A kötet anyagának angol változata is elkészült és felkerült egy kanadai honlapra³. További felhívásunkra megmozdult szinte egész Kárpátalja magyarsága, a posta egyre-másra hozta a túlélők visszaemlékezéseit. Részben nekik is köszönhetően ebben a tárgykörben napjainkig több mint 20 kiadvány jelent meg.

Mivel a mártírok korábban összeállított listáját külön-külön, sok száz példányban kinyomtatott füzet tartalmazta, 2003-ban a Szolyvai Emlékparkbizottság titkáráként felhívással⁴ fordultam a kárpátaljai magyar és német lakossághoz, a túlélőkhöz, a légerekben elpusztultak hozzátartozóihoz, a magyar, német és más civilszervezetekhez és a történelmi egyházak helyi vezetőihez, amelyben az alábbiakat kértem: *„A sztálinizmus áldozatainak mellékelt listáját a helyileg illetékes polgármesterekkel és más civil szervezetekkel egyetemben ellenőrizték le. Vegyék figyelembe a falvakban felállított emléktáblák feliratait, azaz egyeztessék az alábbi névsorokat. Külön sorolják fel és egészítsék ki a második világháborúban elesett magyar katonák névsorát is.”*

A csaknem másfél évig tartó névegyeztető akció eredményeként mindenütt pontosították a veszteséglistákat. Ezek alapján 2004. november 20-án, az elhurcolások 60. évfordulójának szentelt gyászszertartás keretében felavattuk 120 magyarlakta település emléktábláját a Szolyvai Emlékpark emlékfalán. Ezek az emléktáblák több mint 5500 mártír nevét örökítik meg. A veszteséglistákat a későbbiekben könyvalakban is megjelentettük.⁵

² *Egyetlen bűnünk magyarságunk volt.* Emlékkönyv a sztálinizmus kárpátaljai áldozatairól (1944–1946). Patent-intermix, Ungvár – Budapest, 1993.

³ Tárolt változat: GENOCIDE THE TRAGEDY OF THE HUNGARIANS OF TRANSCARPATIA... They were born Hungarian: that was their only crime! A BOOK OF RECOLLECTION OF THE VICTIMS OF STALINISM IN TRANSCARPATIA (1944 - 1946) Edited by Dupka György, (Eredeti címe: Egyetlen bűnünk magyarságunk volt (Emlékkönyv a sztálinizmus kárpátaljai áldozatairól 1944–1946). Közreadta: Dupka György. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 1993 – 328 old.) Tárolt változat angol nyelven: http://www.hunsor.se/dosszie/hungarian_genocide_in_transcarpathia.pdf

⁴ Szolyvai Emlékpark. A sztálini légerekben elpusztult magyarok névsora. Ungvár, 2003 – 1. old.

⁵ Dupka György: *„Keressék fel a sírom...”* Szolyvai emlékkönyv 1944–1959. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2004, 108. old. Lásd még: Dupka György. „Népünk temetője: Szolyva” A szolyvai gyűjtőtábor történetéből 1944–1945. Tanulmány. KMMI-Füzetek VI. 2009.

Tárolt változat:

http://kmmi.org.ua/books?menu_id=,9&submenu_id=40&book_id=341

<http://mek.oszk.hu/12400/12418/index.phtml>

Tovább bővült a veszteséglista

2004-ben a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola a túlélők és az elhunytak hozzátartozói kérdőíves vizsgálatával nagyszabású kutatást indított egy részletes adatbázis létrehozása céljából. A főiskola LIMES Társadalomkutató Intézete *60 éve hurcolták el a kárpátaljai magyar férfiakat (1944–2004)* címmel 2004. november 26-án tudományos konferenciát rendezett, amelynek anyagai és a hozzá kapcsolódó adatbázis az intézmény honlapján is elérhető.⁶ Ennek a kutatásnak köszönhetően tovább bővült a névlista.

Maga a Szolyvai Emlékparkbizottság is tovább folytatta a levéltárakban és a túlélők körében az etnikai tisztogatással kapcsolatos fel-táró munkát, további elfelejtett áldozatok nevének felderítését, a listák kiegészítését.

A Kárpátaljai Megyei Rehabilitációs Bizottság tagjaként a Kárpát-aljai Területi Állami Levéltár anyagain kívül feldolgoztuk és felhasznál-tuk a KGB Kárpátaljai Főosztálya, a Szovjetunió Belügyminiszté-riuma Kárpátaljai Főosztálya, a SZKP Kárpátaljai Területi Bizottsága archívumának 1944–1955 között keletkezett azon iratanyagát, amelyek a kárpátaljai magyarság és németiség elleni megtorlásra, a politikai pe-rekre, újabb, eddig nem ismert áldozatokra vonatkoznak.

A rendszerváltás után csupán néhány kárpátaljai történész (Bendász Dániel, Mihajlo Boldizsár, Mikola Vehes, Mihajlo Delegán, Omeljan Dovhanics, Olekszij Korszun, Roman Oficinszkij, Olekszandr Pahirja) tartotta fontosnak az 1944–1945 között lezajlott sztálini szovjetizálás rémségeinek és áldozatainak, valamint az etnikai tisztogatás módszerei-nek bemutatását, különböző veszteséglisták összeállítását.

A levéltári források fontosabb anyagaiból eddig számos olyan gyűjte-mény jelent meg, amelyek a második világháború alatt és után regisztrált veszteségeket is tartalmazzák. Ezek: A „malenkij robot” dokumentumok-ban (1997), illetve a Rehabilitált Történelem Kárpátaljai Emlékkönyv ukrán nyelvű dokumentumköteteiben (*Воз’єднання* (1998), *Тернистий шлях до України* (2007), *Карпатська Україна*, t. 1–2. (2009–2010) stb.)

A kutatási eredményekről különböző nemzetközi szakmai konfe-renciákon, emléküléseken, ukrán-magyar, magyar-német, magyar-

⁶ Malenykij robot. <http://kmf.uz.ua/mr/index.html>

magyar történeisztalálkozókön számoltunk be. Az elhangzott előadásokat könyvalakban is megjelentettük. Mivel ebben a tárgykörben az eltelt időszakban számos tanulmány, kis- és nagymonográfia látott napvilágot, azok figyelembevételével, javított formában újra közreadtuk a magyarlakta településeken megszervezett népirtás vázlatos, levéltári anyagok alapján is adatolt leírását, részleteket közöltünk a túlélők és tanúságtevők visszaemlékezéseiből, helytörténeiszek dolgozataiból, továbbá közöltük a települések mártírjainak pontosított, bővített névsorát.⁷

A pécsi Német Körrel 2005-től közös kutatást⁸, közös emlékkonferenciát⁹ szerveztünk, terepmunkát végeztünk az egykori lágerek területén, a donbászai bányavidéken (Donyec, Makajevka, Ilovajszk-Sirokoje, Zugresz, Sahtyorszk, Kantarna, Gorlovka, Luganszk, Sztahanov, Lutugino, Uszpenka Perevalszk, Krasznyj Lucs, Novij Donbasz)¹⁰, expedíciót indítottunk az Urál-környéki (Perm, Jekatyerinburg, Cseljabinszk, Ufa) munkatáborokba is, ahol sok ezer magyar, német férfi és nő halt meg az éhség, fagyhalál, pusztító betegségek okozta végelgyengülésben.¹¹ Együttműködünk a Gulág-kutatók Nemzetközi Társaságával is. A levéltárakon kívül aprólékos adatgyűjtő munkát végzünk a túlélők körében, akikkel „oral history” típusú interjúkat készítenk és dolgozunk fel.

⁷ Dupka György: A mi golgotánk. A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben. (A 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD jelentések tükrében, 1944 - 1946). (Előszó: dr. Tóth Mihály. Utószó: Olekszij Korszun történeisz). Szolyvai Emlékparkbizottság - Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2012 - 376. old.

Tárolt változat:

http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=380

<http://mek.oszk.hu/10900/10996/index.phtml>

⁸ *Malenykij robot. „Egyetlen bűnünk a származásunk volt...”* Német és magyar polgári lakosok deportálása „malenykij robot”-ra a sztálini lágerekbe 1944/45–1955. Szerk.: DR. BOGNÁR ZALÁN, Pécs, 2009.

⁹ „Nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek” A Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre (elnök: MATKOVIKS KRETZ ELEONÓRA) projektje alapján a sztálini munkatáborokba hurcolt magyarok és németek tiszteletére a beregszászi Európa-Magyar Házban rendezett nemzetközi emlékkonferencia, amelynek társszervezője a Szolyvai Emlékparkbizottság volt. Lásd még: DUPKA GYÖRGY: *Emlékezés a sztálinizmus áldozataira* (Az 1989. novemberi emlékkonferencia előadásainak szerkesztett anyaga). Trianoni Szemle, III. évf. 2011/1. szám, 30–39. old.

¹⁰ Bakura Sándor – Dupka György – Kovács Elemér – Kovács Erzsébet – Molnár D. Erzsébet – Tóth Zsuzsanna: *„Otthon a könny is édes”*. 1944–1945. Kényszermunkára hurcolt kárpátaljai magyarok és németek nyomában a Donyec-medencében. Tanulmányok, hatásvizsgálatok, interjúk, riportok hivatalos iratok, vallomások tükrében. Intermix Kiadó, 2009., 104. oldal.

¹¹ Dupka György: *„Hova tűnt a sok virág...”* Időutazás az Urálba magyar és német rabok (1941–1955) nyomában. Történelmi szociográfia. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2013., 224. old.

Tárolt változat http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=26&book_id=409

Tárolt változat: <http://mek.oszk.hu/11300/11392/>

A Szolyvai Emlékparkbizottság tagjaként aktívan részt veszek a Rehabilitált Történelem Kárpátaljai Emlékkönyv szerkesztőbizottsága kiadói csoportjának kutató programjában, amelynek egyik tagunk, Olekszij Korszun (Ungvár) történész a vezetője.

Az ukrán kutatók közül Olekszij Korszun folytatott figyelemreméltó levéltári kutatást, ennek köszönhetően a megyei rehabilitációs bizottság és a Szolyvai Emlékparkbizottság mellett a széles közvélemény is első kézből értesülhetett a 4. Ukrán Front megtorló intézkedéseiről. Az elsődleges forrás–dokumentumokat három gyűjteményben adta közre – az 500–700 példányszámban megjelent gyűjtemények egy részét átadták a fontosabb ukrán könyvtáraknak, ugyanakkor legnagyobb sajnálatunkra könyvesbolti forgalmazásba nem kerültek¹².

A több évig tartó gyűjtőmunka kiterjedt több olyan, a szakemberek számára is nehezen hozzáférhető levéltárra, mint az Orosz Állami Katonai Levéltár (Русский Государственный Военный Архив, РГВА), az Orosz Föderáció Állami Levéltára, (Государственный Архив Русской Федерации, ГАРФ), az Orosz Föderáció Elnökének Levéltára (Архив Президента Русской Федерации, АП РФ), Orosz Állami Szociálpolitikai Történelmi Levéltár (Русский Государственный Архив Социально–Политической Истории, РГАСПИ), illetve az Orosz Föderáció Hadügyminisztériumának Központi Levéltára (Центральный Архив Министерства Обороны Русской Федерации, ЦАМО РФ) stb. Az itt található anyagok a kutatás szempontjából megkerülhetetlen forrásnak számítanak. A rendszerváltás után több kulcsfontosságú döntést tartalmazó dokumentumot hoztunk nyilvánosságra, elsősorban azokat, amelyek titkosságát időközben feloldották.

Szerkesztőbizottsági tagként vettem részt egy közel félezer olyan levéltári dokumentumot tartalmazó ukrán–orosz gyűjtemény kiadásának előkészítésében, amelynek összeállító–főszerkesztője Olekszij Korszun ukrán történész volt. A határozatok többsége a 4. Ukrán

¹² ДОВГАНІЧ, О. Д., КОРСУН, О. М. (szerk. és összeállít.) (2007): Тернистий шлях до України... Ужгород: ВАТ, Видавництво Закарпаття, 2007., 750.p.; ДОВГАНІЧ, О. Д., КОРСУН, О. М., ПАГІРЯ О. М. (szerk. és összeállít.) (2009): Карпатська Україна 1. т. Ужгород: ВАТ Видавництво Закарпаття, 754. p.; ФЕДАКА, С. Д. (szerk. és összeállít.) (2010): Карпатська Україна 2. т. Ужгород: ВАТ Видавництво Закарпаття, 2. т. 774. p., Закарпатські угорці і німці: інтернування та депортаційні процеси. 1944-1955 рр. Архівні документи і матеріали. Упорядник - О. М. Корсун. Редакційна колегія: І. І. КАЧУР (голова редколегії), Б. О. ГІАРДІОНОВ, Ю.Ю. Дупко, З. М. Кірман, О. М. Корсун (керівник ред. - видав. гр.), І. Ю. КОРШІНСЬКИЙ, М. Д. МІСЮК, М. В. ОЛАШИН, О. М. РІШКО, А. М. Фукс, С. В. ШАЛДА. Всеукраїнське державне видавництво «Карпати», Ужгород, 2012. (A továbbiakban: ZUN).

Front, az NKVD, a SZMERS és más belügyi alakulatoknak, főtiszteknek Kárpátalján a helyi lakossággal szemben elkövetett háborús bűnös cselekedeteire is fényt derít. A 800 oldalas kiadvány¹³ többek között tartalmazza azokat a perdöntő okmányokat is, amelyek meggyőző adatokkal, nevekkal alátámasztva bizonyítják az 1944 őszen és különösen 1945 elején a szovjet katonai hatóságok és megtorló egységek (NKVD, SZMERS és más belügyi alakulatok) által elkövetett törvénytelenégeket. A kötet megjelentetése az első olyan kísérlet, amelyben konkrét célja, hogy rávilágítson azokra – a szovjet kormány és az állambiztonsági szervek, valamint a 4. Ukrán Front katonai parancsnoksága és a helyi kommunista párt közreműködésével végrehajtott – az internálási folyamatokra, amelyeknek kárpátaljai lakosok tízezrei estek áldozatul.

Erre a forrásgyűjteményre is alapozott PhD-dolgozatomban¹⁴ azokat az eddig nyilvánosságra még nem hozott levéltári adatokat használtam fel, amelyek az Oroszországi Föderáció levéltáraiból kerültek elő. A feltárt adatok alapján, nyomon követhetőek a háború utáni időszak tragikus kárpátaljai eseményei.

Az eddigi kutatómunka során a kárpátaljai elesett, eltűnt, hadifogolytáborban meghalt magyar katonák, munkaszolgálatosok, a sztálini megtorlásban részesült civil áldozatok névsorát a rendszerváltás után megjelent Ukrajna halottainak kárpátaljai emlékkönyve¹⁵ kilenckötetes (a tizedik záró, összefoglaló kötet), ukrán nyelvű, mintegy százezer nevet tartalmazó veszteséglistáiból gyűjtöttük ki. Ennek érdekében közel hatezer oldalnyi anyag részletes átvizsgálására került sor, ahol együtt szerepelnek a holokauszt és a kommunista diktatúra áldozatai. Ebből a hatalmas adathalmazból sikerült kigyűjteni a kárpátaljai il-

¹³ *A Kárpátaljai magyarok és németek internálása és deportálása 1944-1955 között* című, túlzás nélkül rendhagyó és korszakalkotó, 780 oldalas dokumentációs könyv ukrán adatai: *Закарпатські угорці і німці: інтернування та депортаційні процеси. 1944-1955 рр. Архівні документи і матеріали. Упорядник - О. М. КОРСУН. Редакційна колегія: І. І. КАЧУР (голова редколегії), Б. О. ГІАРДІОНОВ, Ю.Ю. ДУПКО, З. М. КІЗМАН, О. М. КОРСУН (керівник ред. - видав. гр.), І. Ю. КОРШІНСЬКИЙ, М. Д. МІСЮК, М. В. ОЛАШИН, О. М. РІШКО, А. М. ФУКС, С. В. ШАЛДА. Всеукраїнське державне видавництво «Карпати», Ужгород, 2012. – 780 с. (A továbbiakban: ZUN)*

¹⁴ *Dupka György: A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben, a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD-jelentések tükrében, 1944–1946. Doktori (PhD)-értekezés // <http://mek.oszk.hu/13300/13340>*

¹⁵ *Ukrajna halottainak emlékkönyve, Kárpátaljai terület. 1-9. kötetben ukránul jelent meg: Книга скорботи України. Закарпатська область. Том I-IX. Голова редколегії: Герасимов, І. О. Ужгород, Всеукраїнське державне видавництво «Карпати», 2004-2011. A továbbiakban: KSZU ZO jegyzéke, megjelölve a kötet és az oldalszám.*

letőségű halottainkat. A neveket, településeket a hiteles forráskiadványokban közreadott sorrendben közöljük.

A túlélők, hozzátartozók kérésére a Szolyvai Emlékparkbizottság arról döntött, hogy a már fent említett öt és félezer mártír neve mellé márványtáblákra azon áldozatok nevei is megörökítésre kerülnek, akik nevei 2004 óta kerültek elő, illetve kerültek pontosításra. A névsorok összeállítására hiteles levéltári adatok alapján került sor.

Az alaposan átvizsgált forráskiadványok terjedelmes névanyaga sok vonatkozásában is hiányosnak bizonyult. Ezért a több helyről összegyűjtött adatokat alaposan megvizsgáltuk. Több túlélő és hozzátartozó közlése alapján sikerült pontosítani a már meglévő adatokat, segítve ezzel munkánkat. Ennek köszönhetően gyarapodhatott a kárpátaljai települések eddig ismert veszteséglistája, névsora.

A levéltári közleményekben fellelhető adatok is hiányosak voltak, a meglévő nevek esetében sok névelírással is kellett szembesülni, mivel a neveket oda-vissza magyarból oroszra, illetve oroszról magyarra és más nyelvekre lefordították, illetve sok esetben hallomás szerinti cirilikával írták le. Ezért több olyan magyar, német, zsidó, ruszin és más nemzetiségű név is előfordul, amelynek leírását úgy közöltük, ahogyan az orosz, ukrán nyelvű iratcsomókban (családnév, keresztnév, apja neve stb.), háborús kimutatásokban szerepel. Több névnél hiányzik a születési és a halálozási évszám, az elhalálozás helye, ideje. Egyes települések esetében feltüntettük a hadicselekmények polgári áldozatainak számát, illetve az ismertté vált, oroszul, ukránul anyakönyvezett neveket.

A civil internáltak többsége különböző gyűjtőtáborokba került, ahol keveredtek más harcok során fogságba esett katonákkal, munkaszolgálatosokkal, így bár nem katonahősnek, hanem katonááldozatnak minősülnek, sokuk neve a katonai veszteséglistán szerepelt. Akik nem tértek vissza, azok egy része az elhurcolásuk alatt, a másik része különböző munkatáborokban halt meg járványok vagy végelgyengülés következtében. Egyes esetekben sikerült több áldozat (magyar katona, munkaszolgálatos, internált) elhalálozásának helyét feltüntetni a levéltári anyagok alapján. Az összegyűjtött névhalmazból egyes települések esetében nem mindenütt sikerült elkülöníteni, hogy ki, milyen minőségben halt meg: ki volt katona, ki volt „malenkij robot”-ra elhurcolt? Hiteles források hiányában egyes falvak esetében egy névsorba kerültek az életüket vesztett

magyar katonák és az internált civilek. Az összeállított névjegyzék számos település esetében még mindig nem teljes, hiszen egy ilyen veszteséglista soha nem is lehet az. Bizonyára még mindig elő fog kerülni számos név az elkövetkező esztendőkből.

Az összeállított, illetve kibővített névsorban szereplő újabb nevek jelen gyűjteményünkben nyernek megőrkítést, illetve a közeljövőben, mintegy végső nyughelyet nyerve felkerülnek a Szolyvai Emlékpark márványtábláira is.

A NEVEK ÖSSZEGYŰJTÉSÉNEK FONTOSABB FORRÁSAI, MÁSODIK VILÁGHÁBORÚS HALOTTAK KIMUTATÁSAI

Béke poraikra... Dokumentum–emlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. Szerk.: BÚS JÁNOS. – Varietas 93 KFT, Budapest, 1999.

Bús János–Szabó Péter: Béke poraikra... II. Dokumentum–emlékkönyv a II. világháborúban a történelmi Magyarország területén elesett, meghalt magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. – Varietas 93 KFT, Budapest, 2001.

Книга пам'яті України. Закарпатська область. I том. – Вид–во Карпати, Ужгород, 1995.

Книга пам'яті України. Закарпатська область. II том. – Ужгород, 1998.

Ukrajna Emlékkönyve. Kárpátontúli terület. I. – Ungvár, Kárpáti Kiadó, 1997.

Книга скорботи України. Закарпатська область. Том I. м. Ужгород, м. Берегово, м. Мукачево, м. Хуст. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. – Видавництво Карпати, Ужгород, 2002.

Книга скорботи України. Закарпатська область. Том II. М. Ужгород, м. Берегово, м. Мукачево, м. Хуст, м. Чоп. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. – Ужгород, 2004.

Книга скорботи України. Закарпатська область. Том III. Берегівський район, Великоберезнянський район, Виноградівський район, Воловецький район. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. – Ужгород, 2005.

Книга скорботи України. Закарпатська область. Том IV. Иршавський район, Міжгірський район, Мукачівський район. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. – Ужгород, 2006.

Книга скорботи України. Закарпатська область. Том V. Перечинський район, Рахівський район, Свалявський район. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. – Ужгород, 2007.

Книга скорботи України. Закарпатська область. Том VI. Тячівський район. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. – Ужгород, 2008.

Книга скорботи України. Закарпатська область. Том VII. Ужгородський район, Хустський район. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. – Ужгород, 2009.

Книга скорботи України. Закарпатська область. Том VIII. (додатковий). Міста обласного підпорядкування: Ужгород, Берегово, Мукачево, Хуст, Чоп. Райони: Березівський, Великоберезнянський, Виноградівський, Воловецький. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. – Ужгород, 2010.

Книга скорботи України. Закарпатська область. Том IX. (додатковий). Іршавський район, Міжгірський район, Мукачівський район, Перечинський район, Рахівський район, Свалявський район, Тячівський район, Ужгородський район, Хустський район. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. – Ужгород, 2011.

Реабілітовані історією. Закарпатська область. Книга перша. – ВАТ «Видавництво» Закарпаття». Ужгород, 2003 – 700 р.

Реабілітовані історією. Закарпатська область. Книга друга. – ВАТ «Видавництво» Закарпаття». Ужгород, 2004 – 800 р.

Возз'єднання. Збірник архівних документів (травень 1944. – січень 1946. рр.) про возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною. – Ужгород, 1999 р.

Карпатська Україна. Документи і матеріали. Том I. Упорядкування: ДОВГАНІЧ, О. Д., КОРСУН, О. М. – Видавництво Закарпаття, Ужгород, 2009.

Карпатська Україна. Документи і матеріали. Том II. Упорядкування: ФЕДАКА, С. Д. – Видавництво Закарпаття, Ужгород, 2010.

Тернистий шлях до України. Збірник архівних документів і матеріалів „Закарпаття в європейській політиці 1918–1919, 1938–1939, 1944–1946 рр. XX століття”. Упорядник: ДОВГАНІЧ, О. Д. – Видавництво Закарпаття, Ужгород, 2007.

Закарпатські угорці і німці: інтернування та депортаційні процеси. 1944–1945 рр. Архівні документи і матеріали. Упорядник . О. М. КОРСУН. Редакційна колегія: З.М. КІЗМАН, Ю.Ю. ДУПКО, А.М. ФУКС. – Всеукраїнське державне видавництво «Карпати», Ужгород, 2011. Видавництво Закарпаття, Ужгород, 2012.

Закарпатські втікачі в СРСР: через табори ГУЛАГу і БУЗУЛУК до рідних Карпат. 1939–1949. Архівні документи і матеріали. Упорядники КОРСУН, О. М., ПАГІРЯ, О. М. – Всеукраїнське державне видавництво Карпати, Ужгород, 2011.

RÖVÍDÍTÉSEK

BK – Belorusz Köztársaság

HU - Magyarország

KMMI - Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet

KMKSZ - Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség

LIMES - II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola LIMES Társadalomkutató Intézete (2004).

MÉKK - Magyar Értelmisségiek Kárpátaljai Közössége

OF - Orosz Föderáció

UA – Ukrajna

UMDSZ - Ukrajnai Magyar Demokratikus Szövetség

NKTTRJVM - Népképviselők Kárpátaljai Területi Tanácsának a Rehabilitáltak Jogai Visszaállításával Foglalkozó Munkabizottság (1990–1994).

SZEpB - Szolyvai EmlékparkBizottság.

NÉPIRTÁS KÁRPÁTALJÁN

Az eddigi kutatások adatai alapján készült összesítő kimutatás a térségből a fogoly-átvevőhelyekre, hadifogoly- és munkatáborokba, börtönökbe és más büntető intézményekbe valamint a száműzetésbe került (a fronton elpusztult, fogságba esett, internált, deportált, letartóztatott) személyekről 1944. november 18.–1945 februárja között.

1. táblázat

Nemzetiség	1944.XI.18.–1945. február között 0036. sz. rendelet alapján begyűjtött tiszt, katona, munkaszolgálatos, rendőr, esendőr	1944.XI.18.–1945. február között 0036. sz. rendelet alapján elhurcolt főleg magyar, német katonaköteles személyek	1945. I. 19.-il. 17. között letartóztatott hatósági, civil-szervezeti személyek (0016. sz. rendelet alapján)	Németek (nők, férfiak) deportálása, kitelepítése 1945–1946 között a 7161., az 1034. sz. rendeletek alapján	Összesen:
Főleg magyar, német és más nemzetiségű	14 387	17 504	2 352	3 215	37 458

A kutatások adatai alapján készült összesítő kimutatás az eddig nevesített halottainkról 1944. november 18. – 1959 februárja között

2. táblázat

Főleg magyar, német, ruszin valamint zsidó és más nemzetiségű	Nemzetiség	
4834	Fronton elesett, eltűnt, hadifogoly-táborban meghalt tisztok, katonák, munka—szolgálatosok, rendőrök, csendőrök	
6516	Hadifogoly-táborban, útközben és ismeretlen helyen meghalt (haza nem tért) főleg magyar, német katonaköteles személyek, jóvátételi munkára internált, deportált, kitelepített német nők és férfiak	
39	Eddig nevesített 1945. január és 1952. december között a Rendkívüli Bíróság és a katonai törvényszék téves ítélete alapján Ungváron kivégzett vezető értelmiség (magyar, német, ruszin, ukrán) képviselői	
40	A történelmi egyházak (római katolikus papok, református lelkészek, görög katolikus egyházi személyiségek) mártírjai	
11 429	Összesen:	

HALOTTAINK: 1944–1947

A Szolyvai Emlékpark emlékfalára ajánlott új nevek*

3. táblázat

Kárpátalja közigazgatási egységéhez tartozó járások, települések (377)	Internált magyarok, németek	Elesett, eltűnt, fogságba került honvédek	Munkaszolgálatosok	Veszteség összesen
Beregszászi járás (35)	8	46	68	195
Ilosvai járás (34)	1	228	3	231
Munkácsi járás (50)	8	177	121	306
Nagyszőlősi járás (45)	25	382	9	416
Nagybereznai járás (22)	–	115	8	123
Perecsenyi járás (15)	1	139	1	141
Ungvári járás (55)	20	119	95	234
Técsői járás (27)	20	225	6	251
Huszti járás (22)	6	253	35	290
Szolyvai járás (24)	2	174	20	196
Rahói járás (12)	–	21	8	29
Mizshirjai/Ökörmezői járás (20)	–	120	5	125
Volóci járás (16)	–	56	5	61
Összesen:	91	2075	384	2 598

*a KSZU ZO jegyzéke alapján

**A KÁRPÁTALJAI MAGYARSÁG,
ILLETVE MÁS NEMZETISÉGEK NEVESÍTETT
VESZTESÉGLISTÁJA A TELEPÜLÉSI
EMLÉKMŰVEKEN, A SZOLYVAI
EMLÉKFALON ÉS MEGŐRÖKÍTÉSRE VÁRÓ
ÚJABB NEVEK**
(Bővített, pontosított adatbázis)

BEREGSZÁSZI JÁRÁS

Az 1938-as magyar statisztika szerint a járás 55 ezer lakosa közül 51 ezer magyar nemzetiségű volt. A 4. Ukrán Front csapatai 1944. október 24–28. között foglalták el a járás területét. Beregszász október 26-án került szovjet kézre. Sz. I. Prunica ukrán történész szerint „*A lakosság rokonszenvvel fogadta a felszabadítókat, habár nemsokára számos katonaköteles férfinak meg kellett járnia Sztálin és Berija koncentrációs, illetve munkatáborait. Közülük sokan haza sem tértek*”.¹⁶ Prunica elismeri azt is, hogy „*a magyar nemzetiségűekkel szembeni általános és alaptalan bizalmatlanság visszas körülményeket*” okozott. Az elhurcolás előtt, az internálás után és a gyűjtőtáborban sok magyar fiatal jelentkezett önkéntesnek a Vörös Hadseregbe és az 1. Csehszlovák Hadtestbe. Egy részüket azonban nemsokára menesztették a hadseregből, és a legjobb esetben munkatáborba irányították; csak azok maradhattak a harcoló egységeknél, akik szlováknak, csehnek, ukránnak, ruszinnak, zsidónak, cigánynak, illetve pravoszláv és görög katolikus hitűnek vagy kommunistának vallották magukat. Több száz

¹⁶ PRUNICA, SZ. I.: *Berehovói járás*. In: *Ukrajna emlékkönyve*, 116-117. old.

magyar és vegyes házasságból származó elszánt fiatal változtatta meg a nemzetiségét és vallását: Bakosból 62, Újfaluból 5, Jánosiból 11, Benéből 13, Beregszászból közel 100 fő vonult be, továbbá 10 főnél kevesebb badalói, bátyúi, bótrágyi, nagybereg, alsóremetei, gáti, gecsei, haranglábi, kovászói, mezőkaszonyi, kisbégányi, macsolai, muzsalyi, alsóremetei, orosz, csomai lakos, akik közül a harcokban elesett 101 fő, ebből 29 volt magyar nemzetiségű.

A beregszászi járási elhurcoltakkal kapcsolatban egymásnak elmentmondó adatokat találhatunk a levéltári és más dokumentumokban. Az NKVD 1944. november 18-án lezárt listája még nem került elő. A Beregvidék településeire vonatkozó katonai jelentések adatai hiányosak, de a Kárpátaljai Megyei Állami Levéltárban megvan és tanulmányozható a hadifogolytáborokban tartózkodók névsora, amit Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsa utasítására, a Beregszászi Járási Népbizottság közreműködésével állítottak össze a beregvidéki falvak vezetői. A 41 település összesített listáján 13 605 férfi (1896–1926 közötti születésűek) neve szerepel.¹⁷ Hozzátartozóik tudomása szerint egy részük a frontra, fogságba, illetve 1944 őszén a szolyvai lágerebe került.

A veszteséglisták alapján a beregvidéki falvak esetében is értelmetlen népirtást állapíthatunk meg, hiszen a lágerekben sokkal többen pusztultak el, mint katonaként a frontokon. Az adatgyűjtők és a túlélők egyetértésével az áldozatokat csoportosítottuk. Minden egyes településnek a tárgyalt korszakra vonatkozó vázlatos bemutatása után a mártírok¹⁸ és az elesett honvédek¹⁹ névsora következik. Mivel a túlélők nem mindenütt tudták az áldozatokat hitelt érdemlően szétválogatni, egyes települések esetében mindkét kategória áldozatai ugyanabban a névsorban szerepelnek. Az itt közölt veszteséglisták nyitottak, a hozzátartozók hiánypótlását továbbra is fogadjuk. Néhány település veszteséglistájában csillaggal jelöltük az utólagos módosításokat. Az újabb áldozatok nevét a Szolyvai Emlékpark emlékfalára is felvésztjük.

¹⁷ *Beregszászi körzet, 1944. november 18. – 1945. november 23.* Державний Архів Закарпатської Облaсті, ДАЗО (KTÁL, 19. sz. iratgyűjtemény, 248. old.)

¹⁸ A „Mártírok” és az „Elesett honvédek” címszó alatt közölt nevek 2004-ben felkerültek a Szolyvai Emlékpark emlékfalára. A mártírok névsora megjelent DUPKA GYÖRGY: „*Keressétek fel a sírom...*” című emlékkönyvében is. *A települések vonatkozásában a továbbiak során eltekintünk a forrásokra való hivatkozástól.*

¹⁹ A kárpátaljai illetőségű elesett honvédek nevének többsége ábécé-rendben megtalálható az alábbi kiadványban is: *Béke poraikra... Névlista. (Elesett, meghalt katonák és munkaszolgálatosok).* Dokumentum-emlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról. Szerk.: BÚS JÁNOS. Varietas 93 Kft., Budapest, 1999., 343-778. old.

ASZTÉLY/ASZTELY (LUZSANKA)

1944-ben a település lakossága 573 fő volt. A szovjetek általi elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 3-án kiadott egységes helyhatósági lista²⁰ (Beregszászi körzet, Asztélyi Községi Népbizottság²¹) alapján 106 katonaköteles férfi tartózkodott hadifogságban. Az 1989–2011 közt elvégzett elemzések és közölt adatok²² szerint közülük 36 fő (1899–1925) bevonult katonának, 23 harcban esett el a II. világháborúban, 13 hadifogságba került (Románia: Arad, Temesvár, Csehszlovákia: Kassa, Magyarország: Nagykanizsa, Rákospalota, Nagyatád, Pécs, Vác, Jutapuszta, Baja, Ercsi, Szolnok, Celldömölk stb.). A szolyvai gyűjtőtáborba 93 férfit (1896–1926) hurcoltak el a legidősebbek Kődöboc Bertalan (1896), Bakó Sándor (1896), Fazekas Gyula (1897), Csok József (1897); a legfiatalabbak: Pál Zoltán (1926), Gábor Gusztáv (1926). A szovjet munkatáborok túlélőinek száma 49 fő, 44 (LIMES: 42) fő nem tért haza. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 44 fő. Az adatgyűjtésben közreműködő Olasz Miklós²³ 1989–1993-ban portabejárással végzett felméréseket (SZEpb,²⁴ NKTRJVM,²⁵ Emlékkönyv-1993²⁶részére), összeállította a falu mártírjai (36), az elesett honvédek (7) és a túlélők (25) névsorát. Kezdeményezésére 1991. október 27-én kopjafát és síremléket állítottak a községi temetőben.

Mártírok, elesett honvédek: Badak Bálint (1900/10?– Szambor, 1945), Bakó Sándor (1896 – Szambor, 1945²⁷), Csok Benjamin (1914/05 – Szambor, 1945), Csok Elek (1914 – Szambor, 1945), id. Csok József (1897 – Szambor, 1945), Derczeni Béla (1912 – Szambor, 1945), Dragamér Sándor (1915 – Szambor, 1945), Fazekas Gyula (1897 – Szambor, 1945), Fazekas István (1913 – Szambor, 1945), *Fekete János (1907 – Szambor, 1945),²⁸

²⁰ Державний Архів Закарпатської Облaсті, ДАЗО (KTÁL, 19. sz. iratgyűjtemény.)

²¹ 1946. március 9-től a kárpátaljai megyei végrehajtó bizottság határozata értelmében népbizottságok helyett a községi (nagyközségi, városi) tanácsok megnevezést vezették be.

²² Ikt és a továbbiakban az *Egyetlen bűnik magyarságuk volt és „Keressétek fel a sirom...”* című emlékkönyvekben közölt adatokra utalunk.

²³ SZEpb-archívum, Olasz Miklós adatközlő levele, 1991. október 17.

²⁴ SZEpb: Szolyvai EmlékparkBizottság.

²⁵ NKTRJVM: Népképviselők Kárpátaljai Területi Tanácsának a Rehabilitáltak Jogai Visszaállításával Foglalkozó Munkabizottság (1990–1994).

²⁶ *Egyetlen bűnik magyarságuk volt.* Emlékkönyv a sztálinizmus kárpátaljai áldozatairól (1944–1946). Intermix Kiadó, 1993.

²⁷ A kibővített adatok a KSZU ZO/3/2005: 9-12. veszteséglistájából származnak.

²⁸ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem sorolták az elhurcolt asztélyi áldozatok közé: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#asztely

File Bertalan (1906 – Szombor, 1945), File István (1925 – Fehéroroszország, Orsa, 1945), Gábor Géza (1924 – Szombor, 1945), Gábor Gusztáv (1926/4? – Szombor, 1945), Grácsin István (1912 – Szombor, 1945), *K. Pál József (1912 – Szombor, 1945), Kiss Géza (1906 – Szombor, 1945), Kiss Károly (1925 – Szombor, 1945), Kovács Lajos (1909 – Szombor, 1945), Kődöböcz Bertalan (1896 – Szombor, 1945), Lakatos Ferenc (1908/10 – Szombor, 1945), Lakatos Kálmán (1912 – Szombor, 1945), N. Simon Béla (1909/3 – Szombor, 1945), N. Simon Bertalan (1912 – Szombor, 1945), N. Simon József (1915 – Szombor, 1945), N. Simon Sándor (1907 – Szombor, 1945), Orosz József (1922 – Szombor, 1945), Orosz Sándor (1913 – Szombor, 1945), P. Daróczi Béla (1920 – Szombor, 1945), P. Daróczi István (1923 – Szombor, 1945), Pál Ferenc (1925 – Szombor, 1945), Pál Gyula (1908 – Szombor, 1945), Pál Zoltán (1926 – Szombor, 1945), Péntes Károly (1909 – Szombor, 1945), Simon Gyula (1910), Somi Dezső (1912/11 – Szombor, 1945), Somi János (1912 – Szombor, 1945), Somi József (1918 – Szombor, 1945), Somi Miklós (1926 – Szombor, 1945), Sütő József (1896 – Szombor, 1945), Vass Imre (1921 – Szombor, 1945), Verbiás Béla (1907 – Szombor, 1945), Verbiás Pál (1911 – Szombor, 1945).

A KSZU ZO²⁹ jegyzékében: 44 internált magyar, 1 muszos, 1 polgár a hadművelet áldozata.

Internáltak (1): Simon Gyula Sándor (1899 – Szombor, 1945).

Munkaszolgálatos (1): Rotfeld Naftali, apja Sámuel (1911 – OF, ismeretlen, 1943).

Polgári veszteség: Bodák Teréz (1913–1944.12.14.)

BADALÓ/BADALOVO

Lakossága 1944-ben 1 248 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 3-án kiadott helyhatósági (Badalói Községi Népbizottság) lista alapján 268 (1896–1926 közötti születésű) katonaköteles férfi tartózkodott lágerfogságban. A listán 51, feltételezhetően zsidó nemzetiségű fogoly neve is szerepel, akik német katonai lágerbe kerültek. A szovjet lágerfogságba került 217 fő közül 74 fő katonaként vonult be, közülük 16 elesett a háborúban. A szolvai gyűjtőtáborba 143 főt (1896–1926) hurcoltak el, közülük 56 hazatért, 87 (LIMES:

²⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 9-12. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382., old.

88) fő meghalt a szolyvai, szambori, zömében a belorussziai boriszovi Zöld Lägerben és más táborokban. Olekszij Korszun kutató a moszkvai levéltári aktákban megtalálta a badalói foglyok anyagát, akik Boriszovban raboskodtak; akik ott haltak meg és azonosításuk megtörtént, azokat felvették a mártírok névsorába. Közülük többen szerencsésen hazakerültek. Korszun ezredes az 1990. augusztus 11-i badalói rehabilitációs esten felsorolta az aktákban szereplő neveket, az alább közreadott foglyok nevét a túlélők nem tudták azonosítani: Badi Péter Péter (1911–1949. 02. 08.) internált, Papp Vilmos Vilmos (1922–1948. 11. 29.) őrzető, Nemes Lajos István (1908–1949. 03. 03.) őrmester, Dankó Ferenc György (1911–1949. 06. 28.) internált, Jeszinszki Joszif Joszif (1915–1947. 02. 23.) internált, Raso Lajos (1926–1947. 05. 13.) internált, Petro Lajos József (1925–1947. 06. 24.) internált, Bojnor Jozef Jozef (1922–1947. 06. 04.) katona, Ferenc József János (1923–1947. 06. 09.) katona, Bulat István József (1907–1947. 06. 09.) közlegény, Kerek Sándor Sándor (1923–1947. 08. 05.) katona, Gerhart Ferenc István (1899–1947. 08. 10) katona, Kovács István István (1922–1947. 09. 12.) katona, Szolaj Sándor Sándor (1921–1947. 10. 13.) katona, Erli Zejze Jakab (1925–1947. 12. 02.) internált, Sipos János Sándor (1908–1948. 03. 31.) őrzető, Nagy Pál Pál (1913–1948. 04. 07.) katona.

Fény derült az 1916-os születésű Kiss Ferenc Mihály sorsára is, aki 1946. november 19-én halt meg, sírhelye ismeretlen. Korszun ezredes közlése szerint akárcsak Szolyván, Boriszovban sem maradtak fenn a láger-temetők. A KGB boriszovi városi osztálya vezetőjének 1990. évi tájékoztatója szerint a láger egykori temetőinek helyét beépítették, és a tetemek újratemetéséről nem maradtak fenn adatok. Nemrég sikerült kideríteni, hogy azt a két temetőt, ahová az 1673. számú rabkórházban elhunytakat temették, már 1953-ban megsemmisítették. Az egyik területet – barbár módon – átadták a boriszovi katonai helyőrség számára lőtérnek. A BSZSZK Belügyminisztériuma és a Minszk Megyei Belügyi Főosztály munkatársai által 1953. január 2-án felvett jegyzőkönyv rámutatott: a temetőt teljesen lerombolták, a föld színével tették egyenlővé. Ha helyre is állítanák, a lögyakorlatok során minden óvintézkedés ellenére elpusztulna.

A Beregszászon élő Szabó Károly 1992-ben címünkre eljuttatott levelében közölte, hogy badalói születésű édesapját, Szabó Dezsőt (1911. 11. 03.) 1944. november 18-án vitték el otthonából, ismeretlen táborban halálra éhezették.

A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 104 fő. 1944 novemberétől néhányan a Vörös Hadsereg önkéntesei lettek, közülük Bacsi Albert (1918)³⁰ lengyelországi harcban, 1945. március 6-án elesett. Az adatgyűjtésben közreműködött Kocsis Katalin,³¹ aki 1989–1993-ban portabejárással végzett felméréseket (SZEpb, NKTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállította a falu mártírjai (85) és az elesett honvédek (12) névsorát. Kezdeményezésére a falu mártírjainak emlékére kopjafát állítottak a temetőben. 1992-ben a település központjában emlékművet avattak.

Mártírok: Bak András Eleké (1923 – BK, Boriszov, 1945), Bak István Zsigmondé (1887 – BK, Boriszov, 1945), Bíró Albert Alberté (1915. 02. 06. – BK, Boriszov, 1945), Bíró Béla Lászlóé (1898/96? – BK, Boriszov, 1945), Bíró Béla Béné (1902 – BK, Boriszov, 1945), Bíró Béni (1906 – BK, Boriszov, 1945), Bíró Bertalan (1910 – Szabor, 1945), Bíró Bertalan Lászlóé (1897/95? 02. 6. – Szabor, 1945), Bíró Dezső Pálé (1909/5? 01.21. – útközben, 1944), Bíró Elek Károlyé (1908. 04. 26. – BK, Boriszov, 1945), Bíró Elek Gusztáv (1917.01.27. – BK, Boriszov, 1945), Bíró Gusztáv Gusztáv (1903 – BK, Boriszov, 1945), Bíró Gyula Béláé (1910.11.19. – BK, Boriszov, 1945), Bíró Imre Lászlóé (1925 – BK, Boriszov, 1945), Bíró Kálmán Gusztáv (1925 – BK, Boriszov, 1945), Bíró László Simoné (1901. 10. 09. – Szabor, 1945), Bíró Márton Mártoné (1904 – Szabor, 1945), Bíró Miklós Pálé (1901 – BK, Boriszov, 1945), Bíró Pál Pálé (1907. 02.27. – BK, Boriszov, 1945), Debreceni Elemér Pálé (1906. 02. 06. – BK, Boriszov, 1945), Debreceni Pál Károlyé (1906/2?. 02. 06. – BK, Boriszov, 1945), Esze Elek Gáboré (1898 – Szabor, 1944), Esze Elek Eleké (1924 – Szabor, 1945), Esze Károly Gáboré (1913 – Szabor, 1945), Hajdu (István) Ferenc Istváné (1903.01.12. – BK, Boriszov, 1946), Hajdu István Istváné (1909/3? – BK, Boriszov, 1946), Illés Béla (1906 – BK, Boriszov, 1945), Jakab Gyula (1900 – BK, Boriszov, 1945), Kállai Dezső Péteré (1901– BK, Boriszov, 1945), Kállai József (1896 – Szabor, 1944), Kálló István Lajosé (1901 – Szabor, 1944), Kázmér Béla (1926), Kovács Béla Lajosé (1904/1? – BK, Boriszov, 1946), Kovács Dezső Dezsőé (1905/6? – BK, Boriszov, 1945), Kovács Gáspár Pálé (1911 – BK, Boriszov, 1945), Kovács Gusztáv

³⁰ *Ukrajna Emlékkönyve*, 119. old.

³¹ SZEpb-archívum, Kocsis Katalin adatközlő levele, 1990. november.

(1901 – BK, Boriszov, 1945), Kovács Gusztáv (1911 – BK, Boriszov, 1945), Kovács József Lajosé (1911 – BK, Boriszov, 1945), Kovács Károly Bénéi (1906.05.11. – Szambor, 1944), Kovács Lajos Lajosé (1905.01.29. – Szambor, 1945), Lőrincz András Gáboré (1924.03.16. – Szambor, 1945), Nagy Béla Józsefé (1915.02.18. – Szambor, 1945), Nagy Elek Eleké (1929/4? – BK, Boriszov, 1945), Nagy Elek Balázsé (1902.01.28. – Szambor, 1945), Nagy Ferenc Ferencé (1909 – Szambor, 1944), Nagy Gábor Gyuláé (1900 – Szambor, 1944), Nagy József Mihályé (1921/4?05.08. – BK, Boriszov, 1945), Nagy Pál Károlyé (1903 – BK, Boriszov, 1945), Paládi Gyula Péteré (1907 – BK, Boriszov, 1945), Paládi Péter Péteré (1899 – BK, Boriszov, 1945), Pálfi Móric Móricé (1904 – BK, Boriszov, 1945), Pápai Balázs Andrásé (1910 – BK, Boriszov, 1945), Pápai Balázs Balázsé (1911 – BK, Boriszov, 1945), Péter Albert Alberté (1926 – BK, Boriszov, 1946), Péter Béni Bénéi (1924 – BK, Boriszov, 1946), Péter Gusztáv Gáboré (1898.03.01. – Szambor, 1944), Péter Gyula Ferencé (1903 – Szambor, 1944), Péter Gyula Alberté (1919 – BK, Boriszov, 1945), Péter Imre Imréné (1901.12.13. – Boriszov, 1945.02.20.), Polner Gusztáv Ferencé (1901.03.25. – Szambor, 1945), Polner Károly Ferencé (1898.04.18. – BK, Szambor, 1944), Sárközi Béla Lajosé (1911 – Szambor, 1945), Sárközi Gáspár Gáspáré (1913 – BK, Boriszov, 1945), Sárközi Lajos Lajosé (1908/6? – Szambor, 1944), Somók Ignác (1901 – Szambor, 1944), Szabó Dezső Károlyé (1911 – Szambor, 1944), Szabó Elek (1914 – BK, Boriszov, 1945), Szabó Károly Andrásé (1902. 04. 06. – BK, Boriszov, 1944), Szabó Zoltán Ferencé (1911.07.26. – Szambor, 1945), Szalai Dezső Ignácé (1906 – Szambor, 1945), Szalai Károly (1912), Székely Gyula Józsefé (1902/3? – Szambor, 1944), Székely Károly Józsefé (1911 – BK, Boriszov, 1945), Szilágyi Elek Antalé (1910/7?– BK, Boriszov, 1945), Szoboszlai Ernő Károlyé (1913.06.30. – BK, Boriszov, 1945), Tóth István Ferencé (1904.09.26. – BK, Boriszov, 1945), Váradi János (1904 – BK, Boriszov, 1945), Veres Albert Andrásé (1911.12.19. – BK, Boriszov, 1945), Veres Béla Gáboré (1907.01.27. – BK, Boriszov, 1945), Veres Béni Bénéi (1905 – Szambor, 1944), Veres Dezső (1899), Veres Imre Imréné (1887 – BK, Boriszov, 1945), Veres Imre Béláé (1912– BK, Boriszov, 1945), Veres Károly Gusztáv (1925.07.6. – BK, Boriszov, 1945), Veres Lajos Gáboré (1913– BK, Boriszov, 1945), Virág József Balázsé (1914. 08.

29. – BK, Boriszov, 1945), Virág Károly (1903 – Szambor, 1944), **Csóbi Bertalan Istváné (1897.06.25. – BK, Boriszov, 1946)³²

Elcsélt honvédek: Barát Imre (1921), Barát Károly (1919), Bodnár Béla (1912), Hajdu Béla (1921–1941), Hajdu Pál Istváné (1918–1941), Hajdu Pál Pálé (1920–1941), Jakab Károly Imréné (1920–1941), Kemédi Sándor (1922), Kopács Károly Lászlóé (1920–1941), Pap József (1912–1941), Péter Ignác Béné (1919–1941), Sárközi Elek Lajosé (1918–1941), Szabó Béni Péteré (1911–1941), Szalai Károly (1912–1941), Szécsi Dezső (1914), Tóth Károly Károlyé (1909–1941).

A KSZU ZO³³ jegyzékében: 92 internált magyar, 9 katona, 1 muszos.

Munkaszolgálatos (I): Svarc Dávid, apja Jehuda (1900–OF, ismeretlen).

BALAZSÉR/BALAZSER³⁴

Lakossága 1944-ben 785 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. augusztus 3-án kelt 1. sz. és 2. sz. helyhatósági (Balazséri Községi Népbizottság) lista alapján, amit Ivan Medvigy, a helyi népbizottság elnöke állított össze, 88 katonaköteles férfi tartózkodott hadifogolylágerben. A 1. sz. lista szerint a szolyvai gyűjtőtáborba 42 férfit (1896–1926) hurcoltak el. A 2. sz. listán 46 (1904–1923) nevet soroltak fel, „*akik 1944-ben a magyar hadseregbe vonultak be.*”

A túlélők és adatgyűjtők felmérése szerint 65 fő hazatért a lágerekből, 23 áldozat neve ismert (a civil mártírok és elesett honvédek közös névsorba kerültek). A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 23 fő. Izsák Béla³⁵ édesapja, Izsák András (1906) mártír adatait küldte el címünkre. Felkért adatközlők: Balogh István³⁶ és Hapák János. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a falu mártírjai (23) és a még élők (9) névsorát. Kezdeményezésükre a helyi lakosság 1991. augusztus 10-én a két falu között közös emlékművet állított a balazséri és jánosi áldozatok tiszteletére, amelynek avatásán jelen volt Jeszenszky Géza, a Magyar Köztársaság külügyminisztere is.

³² A ** -gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a badalói áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#badalo

³³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005. 22-23. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382., old.

³⁴ 1967-ben Makkosjánosihoz csatolták.

³⁵ SZEpb-archívum, izsák béla adatközlő levele, 1991. április 4.

³⁶ U.o., Balogh István adatközlő levele, 1991. január 20.

Mártírok: Bihari Gábor (1922), id. Bihari József (1903), ifj. Bihari József (1926), Bihari Károly (1916), Daróci Bálint (1900), Daróci Bertalan (1896), Haránt Károly (1904), Iván Bertalan (1906), Iván Gábor (1908), Iván József (1924), Iván Sándor (1926), Izsák András (1906), Izsák Béla (1912), Katona János (1907), Sirokai Imre (1912), Sirokai Károly (1916), Szabó Gábor (1904), Szabó Gusztáv (1904), Tóth Ferenc (1923), Varga Ferenc (1901), Varga István (1908), Varga József (1904), Varga Sámuel (1900).

A KSZU ZO³⁷ jegyzékében: 23 internált magyar, 6 magyar katona.

Elesett honvédek (6): Baklan József Józsefé (fronton elesett), Varga Béla Bertalané (fronton elesett), Katona József Józsefé (fronton elesett), Szabó Imre Sándoré (fronton elesett), Szimcsera László Lászlóé (fronton elesett), Taptics Pál Pálé (fronton elesett).

BÁTYÚ/ BATYOVO/VUZLOVE

Lakossága 1944-ben 1 898 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 6-án összeállított (Bátyúi Községi Népbizottság) egységes lista alapján 192 „*Zakarpatszka–Ukrajnai polgár tartózkodott hadifogolytáborban.*” A névsorban megjelölt 116 elhurcolt férfi (1896–1926) a szambori lágerben volt. A magyar hadseregbe bevonult 76 férfi neve mellett megjelölték azokat az országokat (Magyarország, Románia, Oroszország), ahol hadifogságba kerültek. Az NKVD–parancsnokság Bátyú, Bótrágy, Beregsom, Harangláb, Hetyen, Lónya, Szernye, Barkaszó, Eszeny, Szalóka falvak katonaköteles férfilakossága részére a bátyúi Lónyai–kastélyt jelölte ki központi gyűjtőhelyé. November 18-án innen kísérték fegyveres őrök a menetszlopokat Sztrabicsón és Munkácson keresztül a szolyvai lágerbe. Bagu Balázs helytörténész a fentebb említett, 192 nevet tartalmazó listát is figyelembe véve 221 fő adatait dolgozta fel. Szerinte ebből 140 katonaköteles férfit (köztük 5 kommunistát) 1944. november 18-án irányítottak Szolyvára és Szamborba, onnan pedig az ukrajnai, belorussziai, grúziai és oroszországi munkatáborokba. A szambori elosztó táborból a bátyúiakat 3 csoportban, három irányba, „*százásával tehervagonokba zsúfolva Orsába vitték, a második csoport 21 napig nyomorgott, míg megérkezett Nevjanszkba, a harmadik csoport december 16-án érkezett meg Boriszovba.*” Köztük volt Nyeste Ferenc,

³⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005. 12-21. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382., old.

akinek visszaemlékezése szerint „Az 5 500 számkivetettből (ennyien érkeztek meg a lágerbe) tavaszra 1 700-an maradtunk. Bátyúiak 37-en voltunk, 14-en soha nem tértek haza.” Sütő Béla túlélő szerint a gyötrelmek annyira megváltoztatták őket, hogy „a falubeliek nem ismertek egymásra.” Az utolsó csoportot 1944. december 3-án fogdosták össze és vitték Szolyvára. Ez a csoport már nem jutott tovább Szolyvánál. Az emberek rájöttek, hogy választani kell a halál vagy a menekülés közt: bujkáltak, megszöktek. 1944 decemberében megjöttek az első gyászírek. A feleségek, édesanyák gyalog indultak megkeresni az elhurcoltakat, élelmet vittek. Csalódottan tértek haza. A falu megsiratta halottait. A bátyúiak 60 százaléka Boriszov (37), Orsa (31), Nevjanszk (16) munkatáborába került, a többiek Sztalino, Krasznolucs, Denyepetrovszk, Rosztov, Irkutszk, Nyizsnij Tagil, Tbiliszi városok lágereiben dolgoztak. 140 civilből 102 fő hazatért, 38 áldozat névtelen sírokban nyugszik: Boriszovban 15, Nevjanszkban 7, Orsában 5, Szolyván 5, Szamborban (beleszámítva egy onnan hazakerült, itthon meghalt beteget is) 5, ismeretlen helyen 1 fő.

A 81 bevonult honvéd közül 18 hősi halált halt, 4 fő munkaszolgálatosként esett el. A 18 honvéd közül 4 fő a Don-kanyarban, 2 Feodoszijában, 1 Szaratovban, 9 Magyarország területén, 2 a keleti fronton, ismeretlen helyen esett el. A felmérés szerint hadifogságba került 65 fő a következő lágerekben raboskodott: Arhangelszk, Odessza, Rosztov, Feodoszija, Sztalino, Orsa, Kijev, Tula, Jalta, Dnyepetrovszk, Szevasztopol, Boriszov, Szambor, Krematorszk, Jerevan.

A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 63 fő. A második regisztráción magukat ruszin/ukrán vagy szlovák nemzetiségűnek valló internáltak közül többen a Vörös Hadsereg és az I. Csehszlovák Hadtest önkéntesei lettek. 1945-ben életét veszttette Baksa Miklós (1920) magyar, a Vörös Hadsereg katonája; Weis Mikulás (1925) zsidó, az I. Csehszlovák Hadtest katonája; Meskun Volodimir (1899) ukrán, a csehszlovák alakulat katonája.³⁸ Felkért adatközlők: Bagu Balázs³⁹ és Béres Klára. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a falu mártírjainak és túlélőinek névsorát. Az 1990. június 18-i adatok sze-

³⁸ *Ukrajna Emlékkönyve*, 120. old.

³⁹ SZEpb-archívum, Bagu Balázs és Béres Klára adatközlő levelei, 1990. június 15-16., 18., 28., 1991. április 5., 2004. november.

rint 32 túlélő volt a településen. Kezdeményezésükre 1989 novemberében kopjafát állítottak a temetőben, 1992-ben pedig emlékművet avattak a református templom kertjében. Több túlélő és hozzátartozó visszaemlékezése jelent meg különböző gyűjteményes kiadványokban. Bagu Balázs interjúsorozatot készített a túlélőkkel, az áldozatok özvegyeivel és a szemtanúkkal, amely kötetben is megjelent.⁴⁰

Az elemzett adatokból és visszaemlékezésekből kiderült, 1944. november 16-án a fiatalok önként jelentkeztek, hogy segítsenek újjáépíteni a romba dőntött országot. Az áldozatok közül 18 fő nőtlen, 7 fő húsz éven aluli, 21 nős volt. A családosok 49 árvát hagytak maguk után. A szolyvai lágerben egymás után pusztult el apa és fia, illetve édestestvérek. A hozzátartozók három haldoklót hazahoztak Szolyváról, őket a helyi köztemetőben temették el. A szintén elhurcolt 5 kommunista hiába mutatta fel párttagsági könyvét, az NKVD nekik sem kegyelmezett. Részlet Tuba Endre visszaemlékezéséből: „1945. január 15-én megadtuk magunkat az oroszoknak, ők pedig belágereztek bennünket. (...) Mi, többiek, 1945. május 15-én megérkeztünk Luganszkba, Ukrajna egyik legnagyobb iparvárosába. A láger, ahová beteltek bennünket, a mozdonygyár mellett volt. Földbunkerben laktunk, amit úgy készítettek, hogy buldózerrel széttúrták a földet, a gödörbe oszlopokat állítottak, oldalról és felülről bedeszálták, végül visszatúrták a földet. Jobb volt, mint a barakk, nem fáztunk benne. Megtudtuk, a gyárban előttünk háromezer német fogoly dolgozott, de odaérkezésünkkel már csak néhányan lézengtek közülük – a többi elpusztult. (...) A körülbelül 300 főnyi magyar foglyot szintén a gyárba osztották be. Gőzgépeket, dieselmotordonyokat, teherkocsikat gyártottunk. A magyarok közül csak egy fogoly halt meg ott, az is bal eset volt. (...) A miénk hadifogolytábor volt, a koszt ennek megfelelően tűrhető, meg lehetett enni. (...) 1946-ban, január közepén a kárpátaljai illetőségű foglyokat magához hívatta egy nyomozótiszt. Felvette az adatainkat. (...) Tízen lehettünk Kárpátaljáról. (...) A kikérdezés után a tiszt megígérte, hamarosan hazamegyünk. Igazat mondott, már január 26-án felültünk a személyvonatra. Egy tiszt elkísért egészen Ungvárig...”⁴¹ Bagu Géza (1989) túlélő elmondása szerint Sztarij Szamborból egyetlen viszonyok között Voronyezsbe kerültek. Útjuk 21 napig tartott, majd

⁴⁰ BAGU BALÁZS: *Életutak*. Beszélgetések meghurcolt magyarokkal, az áldozatok hozzátartozóival. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2004.

⁴¹ U.o., 42-46. old.

1945. január 7-én Nevjanszkba vitték őket. Kegyetlen hidegben dolgoztatták őket. Sokan meghaltak. Mint írja: „1945 augusztusában elindították az első csoportot vonaton (úgynevezett OKAS), amelyben csak hároman jöttünk hazafelé: Demjén Vilmos, Sütő Miklós és jómagam.”

Mártírok: Baksa József (1895 – BK, Boriszov, 1944), Baksa László (1926 – BK, Boriszov, 1945), Baraté Albert (1924 – Szambor, 1944.11.18.), Baraté Béla (1911 – BK, Boriszov, 1944), Baraté Béla (1915 – BK, Orsa,1944), Berber Antal (1916 – ?,1944.12.9.), Dankó János (1926 – BK, Boriszov, 1944), Demjén Endre (1908 – BK, Boriszov, 1944. november), Demjén Ernő (1904 – BK, Boriszov, 1944. november), Demjén Ferenc (1906 – BK, Boriszov, 1945), Demjén Gábor (1909 – BK, Orsa, 1944.11.18.), Demjén János (1901 – OF, Nyevjanszk, 1944. november 24.), Demjén József (1908 – Szambor, 1944), Demjén József (1912 – OF, Nyevjanszk, 1944. november), Drohobeczky Kornél (1896), Dudás János (1926 – BK, Boriszov, 1944 november), Halász Menyhért (1906 – Szambor, 1944.11.18.), Kovács Károly (Szambor, 1944. november), Kosztyu József (1924 – BK, Boriszov, 1944. november), Kelemen Pál (1926 – BK, Boriszov, 1944 november), Márkus Béla (1919 –BK, Boriszov, 1944. november 18.), Márkus József (1925 – BK, Boriszov, 1944. november), Nagy Ferenc (1918 – OF, Nyevjanszk, 1944. november 24.), Nyeste Gábor (1909 – Szolyva, 1944. 11. 18.), Nyeste Géza (1905 – Szolyva, 1944. 11. 18.), Nyeste Ignác (1901 – Szolyva, 1944. 11. 18.), Nyeste Sándor (1900 – OF, Nyevjanszk, 1944. november 24.), Oláh János (1922 – BK, Orsa, 1944. november), Orbán András (1920 – Szolyva, 1944), Orbán Gábor (1924 – BK, Boriszov, 1944. november 18.), Sebestyén István (1907 – BK, Boriszov, 1944. november 18.), Sütő András (1904 – BK, Boriszov, 1944. november 18.), Sütő Ferenc (1914 – BK, Boriszov, 1944. november 19.), Szabó András (1924 – Szolyva, 1944. november), Tóth István (1910 – OF, Nyevjanszk, 1944. november 28.), Tóth József (1910 – OF, Nyevjanszk, 1944. november 21.), Tóth Miklós (1907–), Tóth Vilmos (1924 – BK, Boriszov, 1944. november).

Elesett honvédek: Baksa Károly (1919–1944.09.20.), Bihari Endre (1912 – BK, Boriszov, 1944), Borcsik Ferenc (1904), Dankó Gyula (1923/4? – Krím, Feodoszia, 1945), Demjén Péter (1920), Jenei Gyula (1922–Jaszinya/Körösmező, 1943), Kosztyu Ferenc (1912 – HU, 1945.03.25.), Lackó József (1920 – HU, 1944), Márkus Bertalan (1910 – OF. Don-kanyar, 1943), Nyeste Ernő (1913 – OF, Szaratov, 1945.09.

30.), Révész János (1910 – Mariupol. 1946. december), Sütő Béla (1918), Szuhánék István (1910), Szufilkánics András (1920), Szűcs Tibor (1912 – RO, Foksany, 1945. november), Tóth Géza (1907), Tóth Miklós (1921 BK, Boriszov, 1944. november), Tuba Menyhért (1902 – Donbasz, 1946. december).

Munkaszolgálatosok: Falkowits Simon (1906), Moskovits Herman, Schwartz Adolf (1908), Wieneser Móricz (1912).

A KSZU ZO⁴² jegyzékében: 23 internált magyar, 46 katona.

Internáltak (5): Demjén Ernő (1906 – Nyevjanszk, 1944. november), Ködöböc Pál Pálé (1921 –), Lázár Mihály Mihályé (1903 – Szolyva, 1945. január), Mándi Kálmán-István (1903.11.26. – Szolyva, 1944. 12. 30.), Tóth Ferenc (1907 – Krím, Feodoszia, 1945. március).

BENE/BENE/ (DOBROSZILJA)

Lakossága 1944-ben 1 024 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 3-án összeállított helyhatósági (Benei Községi Népbizottság) egységes lista alapján a községből 139 férfi tartózkodott fogolylágérben. 80 név (1896–1926) mellett lágérhelyként Szolyvát tüntették fel, 59 katona neve mellett pedig csak ennyit: „hadifogolylágér”; további 4 névnél „debreceni hadifogolylágér” szerepel. Horváth László⁴³ túlélő és helytörténész adatai szerint 1944. november 18-án a leszerelt katonákkal együtt 2 fővel többet, 141 főt hurcoltak el a szolvai gyűjtőtáborba. A lágérekéből (Szambor, Sanok, Boriszov, Sztalino, Krasznolucs, Ocsemcsiri, Tbiliszi, Jerevan, Ilistni, Ural, Molotov, Petrozavodszk, Murmanszk) 87 fő hazatért, 32 (LIMES: 31) civil áldozat neve ismert. Az elesett honvédek száma 22. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 58 fő. Benében is akadtak olyan internáltak, akik a második regisztráción ruszin/ukrán vagy szlovák nemzetiségűnek írták be magukat; közülük 13 fő a Vörös Hadsereg önkéntese lett. A szovjet hadsereg kötelékében harcolók közül 1945-ben életét veszttette (Lengyelországban) Balogh Imre (1909) magyar, Katona György (1914) magyar, Kenéz Pál (1899) magyar és Marinics Ljudvig (1916) ukrán, valamennyien a Vörös Hadsereg önkéntesei voltak.⁴⁴

⁴² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 29-42. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382., old.

⁴³ HORVÁTH LÁSZLÓ: *Élet a halál árnyékában* és Horváth Simon: *Sötét ég alatt*. Intermix Kiadó, 2004., 148. old.

⁴⁴ *Ukrajna Emlékönyve*, 120. old.

Felkért adatközlők: Horváth László és Horváth Lajos. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a falu mártírjainak és túlélőinek névsorát. Az 1991. január 23-i állapot szerint 31 túlélőt (1904–1926) tartottak nyilván.⁴⁵ Kezdeményezésükre 1989. november 1-jén kopjafát állítottak a temetőben, az ezredforduló után pedig emlékművet avattak a templom kertjében.

A faluban álló másik emlékművel kapcsolatban Sivadó János⁴⁶ tornyospálcai görög katolikus lelkész 1991. február 26-án címünkre eljuttatott leveléből tudtuk meg, hogy dr. Ortutay Elemér görög katolikus teológiai tanár ugyanazon év február elején Benében tartózkodott, akinek egy 60 év körüli benei férfi (Holozsi Károly) elmondta, évek óta őriz egy könyvecskét, amit egy volt lelkiatya, Galambos József adott át neki azzal a kéréssel, hogy juttassa el azt a benei híd helyreállításán dolgozó, illetve egy itteni uradalmi istállóban tartott 75 magyar és 2 német hadifogoly hozzátartozóinak. A könyvecske a Homok–Szurte–Gálóc–Csap–Sátoraljaújhely–Bajánháza–Nagykapos–Bodrog vonalon 1944. november 20. – december 2. között szovjet fogságba esett hadifoglyok adatait tartalmazta. Az akkor 9 éves Holozsi Károly az örök pálinkával való megvesztegetése árán hordta ki a noteszlapokra írt adatokat. A tornyospálcai lelkész közölte azt is, hogy ezeket a hadifoglyokat 1945 februárjában Huszt irányába, ismeretlen helyre vitték 1944. szilveszteri éjszakáján közülük hárman szökni próbáltak, de elfogták őket, és „*az orosz örök vasvillával halálra szurkálták*” mindhármójukat; a helybeliek a közeli zsidó temetőben hantolták el őket. Holozsi, a 9 éves benei gyerek „*lopott szenteltvízzel szentelte meg a három hősi halott sírhantját*”. Később, felnőtt férfiként „*összegyűjtött 5–6000 rubelt, hogy emlékművet állítson ezeknek a hadifoglyoknak. (...) Ortutay atyát kérte meg, hogy a könyvecskét juttassa el Magyarországra, és ezek az adatok hírközlés útján is jussanak el a hozzátartozókhoz.*” A brutálisan megölt 3 magyarországi hadifogoly, Gösi György (Mérgecs, 1917), Lipicki Pál (Nagybánhegyes, 1918), Kövesi János (Füzesgyarmat, 1914) tiszteletére síremléket emeltek.

Mártírok: Balogh István Istváné (1922.09.12.–Donbász, 1944), Balogh Sándor (1901.10.31 – Poltava, 1945. május), Benke Bálint (1922/10?10.16.

⁴⁵ SZEpb-archívum: Horváth László és Horváth Lajos levele a benei mártírok és túlélők névsorával, 1991. január 23. A névsort Fehér József benei polgármester hitelesítette.

⁴⁶ SZEpb-archívum, Sivadó János levele, 1991. február 26. A levél melléklete 75 hadifogoly adatait tartalmazza: név, születési hely és idő, lakhely, fogságba esés helye és időpontja, hozzátartozók.

– Lembergi terület, 1944. november), Elek András Pálé (1927 – Szolyva, 1944 december), Fekete Sándor Lajosé (1925.03.8. – Szolyva, 1944. december), Gazda Lajos (1899), Harapka Béla (1923.04.22. – Donyeck, 1945. április), Harapka János (1925 – Donyeck, 1945. február), Hegyi Béla (1926), Holozs/nya/i József Károlyé (1912.02.28. – Szolyva, 1945. január), Holozs/nya/i Károly Pálé (1923 – Szolyva, 1945. január), Horváth Béla Béláé (1912. 10. 26. – Tbiliszi, 1945. október), id. Orémusz László (1896/5?–10.15. – Szambor, 1945 január), ifj. Orémusz László Lászlóé (1921.04.13. – Szambor, 1945. február), Juhász János Jánosé (1906/18? – Szolyva, 1945), Katkó Miklós (1905/4?10.30. – fogolymentben, 1945. február), Kocsis István (1923 – Szolyva, 1945. január), Kovács Béla Józsefé (1924.06. 18. – Szolyva, 1944. december), Kovács Ferenc Károlyé (1925 – Szolyva, 1944. december), Kovács István Andrásé (1926.04.21. – Szolyva, 1944. december), Nyíri Miklós (1920 – Szolyva, 1944. december), Olcsvári Imre Antalé (1905.11.6. – Alma-Ata, 1945. június), Orémusz Béla Lászlóé (1924.02.28. – Szambor, 1945. február), Orémusz István (1900. 10. 19. – Donyec, 1945. március), Pók Miklós (1925–Szolyva, 1944. december), Pércsi István (1926 – Donyeck t. Krasznij Lucs, 1946. január), Polyák János Lajosé (1905/6?10.16. – Szambor, 1945. február), Putnoki József Józsefé (1922.10.27. – Donyeci t., Krasznij Lucs, 1945. február), Sándor István Jánosé (1924 – Szambor, 1945. január), *Székely Sándor (1910/4? – Szolyva, 1945)⁴⁷, Veres István (1925 – Szolyva, 1945. december), **Sándor Bertalan (1926–1945. január).⁴⁸

Elesett honvédek: Balogh Endre (1924), Balogh Imre (1909), Ferku László (1922), Gál István (1926), Göde János (1922), Gösi György (1917), Fehér György (1919), Harangozó István (1918), Horváth Zsigmond (1916), Katona György (1915), Kenéz Pál, Kosztyu József (1916), Kövesi János (1914), Marinka Lajos (1921), Pók Sándor (1914), Sándor Károly (1918), Sipicki Pál (1918), Somi Péter (1909), Szikora Sándor (1902), Vass Károly (1919), Verebik László (1912), Vince István (1916).

A KSZU ZO⁴⁹ jegyzékében: 32 internált magyar.

⁴⁷ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a benei áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#bene

⁴⁸ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a benei áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#bene

⁴⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005. 42-48. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382., old.

BEREGARDÓ⁵⁰

Lakossága 1944-ben 1 203 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 4-én Katona István népbizottsági elnök és Miklósi titkár által összeállított egységes helyhatósági (Beregardói Községi Népbizottság) lista alapján 126 férfi tartózkodott hadifogságban és munkalágerben. 70 internált (1900–1926) neve mellett táborhelyként „Szolyva, munkaláger” szerepel, 56 katona (1899–1923) neve mellett különböző hadifogolyláger, néhány esetben a magyar hadsereg különböző egysége (pl. 1., 21., 23., 24. határvadász, illetve hegyivadász egység stb.), 9 főnél pedig Munkácsot jelölték meg. Débely Fegyir (1911) neve később került a listára. 1944. november 18-án 70 katonaköteles férfit hurcoltak el a szolyvai gyűjtőtáborba. A lágeremből 54 fő hazatért, 16 (LIMES: 14) civil áldozat neve vált ismertté. A magyar hadseregbe bevonult 56 bakából 10 fő hősi halált halt. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 26 fő. Szavkó Terézia kiegészítő adatokat küldött 78 éves édesapjáról, Gericcs Jánosról, aki hat gyermeket nevelt fel; 1944 novemberében Szolyváról a donbászi Makijevkára vitték, 18 hónapig szénbányában dolgozott, rokkantan tért haza.⁵¹

Az adatközlésben közreműködő Szabó Magda az általunk rendelkezésére bocsátott 1945. július 4-i helyhatósági lista alapján 1989–1993-ban portabejárással végzett felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállította a falu mártírjainak (15), az elesett (10), hazatért (29) honvédek és a túlélők (41) névsorát. Az 1991. június 14-i állapot szerint 18 túlélőt (1905–1925) és 7 volt hadifogoly katonát (1903–1923) tartottak nyilván. A lágerből hazatértek közül 5 fő áttelepült Magyarországra, más településre költözött. A hozzátartozókkal már nem rendelkező, feltehetően ruszin telepeseket, idénymunkásokat nem tudták pontosan azonosítani: Repkin Iván (1906), Débely Fegyir (1911), Dobos József (1915), Babják Alekszander (1900)⁵² tiszteletére Szabó Magda kezdeményezésével a település lakossága 1991. szeptember 1-jén emlékművet állított a temetőben.

Mártírok: Babják Sándor (1922), Bakos Gábor (1924), Baksa Gyula (1901), Baksa Elek (1925), Boldizsár Sándor (1924), *Demeter János (1911),⁵³ Galajda Pál (1904), Huszár András (1908), Jakab János (1920),

⁵⁰ Beregszászvérgárdóként is jegyezték, 1958-ban Beregszászhoz csatolták.

⁵¹ SZEpb-archívum, Szavkó Terézia adatközlő levele, 1991.február 20.

⁵² U.o., Szabó Magda adatközlő levele, 1991.június 14.

⁵³ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a beregardói áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#beregardo

Kacsanovszky István (1925), Kosán János (1900), Máté Ferenc (1917), Szircsák Ferenc (1910), *Szircsák Pál (1925), Szokolóczy Bertalan (1912), Tóth András (1901).

Elsett honvédek: Bakos Imre (1920), Bakos Miklós (1912), Beka Gyula (1919), Csapó Sándor (1917), Illyés Ernő (1913), Kovács Imre (1919), Kosán Sándor (1912), Molnár Bertalan (1916), Orosz János (1907), Szabó János (1921).

BEREGDÉDA/ DIJDA (HOMOK)

Lakossága 1944-ben 1 100 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 4-én összeállított két helyhatósági (Dédai Községi Népbizottság) lista alapján 159 férfi tartózkodott lágerben. Az 1. sz. lista 88 lágerbe került lakos (1900–1926) nevét tartalmazza, a 2. sz. szerint 71 katonaként bevonult férfi (1905–1923) hadifogságban tartózkodott. 1944. november 18-án 74 katonaköteles férfit hurcoltak el a szolyvai gyűjtőtáborba. 48 civil hazatért a lágerekből, 26 (LIMES: 43⁵⁴) civil áldozat neve ismert. A magyar hadseregbe bevonult 71 fő közül 19 hősi halált halt. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 45 fő. Az adatgyűjtésben közreműködő Halavács József 1989–1993 között portabejárással végzett felmérést (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékönyv–1993 részére), összeállította a falu mártírjainak (40) és túlélőinek névsorát. Kezdeményezésével a beregdédai és a mezőhomoki áldozatok emlékére 1989. november 26-án kopjafát állítottak a temetőben, 1991. november 21-én pedig emlékművet avattak a faluban. Kopjafa-avató beszédében Halavács József felidézte az egyik, gyermekeit rajongásig szerető édesapa esetét, aki a lágerben haldokolva sógorára bízta gyermekei felnevelését. A rokonszerető sógor szerencsésen hazatért, és mindenkor, minden körülmények között eleget tett ennek a kérésnek. Sok özvegy édesanya így is csak kínkeservesen tudta felnevelni gyermekeit, de a rájuk nehezedő terhek alatt sok édesanya is meghalt.⁵⁵

Mártírok⁵⁶: Baraté József (1901), Baráth Károly (1924), Bessenyei Imre (1924), Bessenyei Sándor (1887), Drohobeczky Kornél (1896 – Szombor,

⁵⁴ A LIMES-kutatók a beregdédai és a mezőhomoki áldozatok névsorát összevonták, Pál Béla nevét kihagyták: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#beregdeda

⁵⁵ SZEpb-archívum, Halavács József kopjafa-avató beszéde és Déda község általa összeállított névjegyzéke az 1944–1945 között munkatáborokban meghalt helybeli lakosokról, 1989. november 26.

⁵⁶ A KSZU ZO/3/2005: 91-95. a háborús veszteséglistájának kimutatása szerint valamennyien 1944. novemberében hunytak el (Szolyván, Szomborban – szerk.) a gyűjtőtáborban.

1944. december), Fekete István (1926), Gazdag András (1913), Gazdag István (1921), Gazdag József (1903), Gazdag Sándor (1905), Gerzsenyi István (1925), Homoki Albert (1883), Illés Bertalan (1904), Izsák János (1925), Jászik Bertalan (1918), Jászik Ferenc (1917), Jászik Miklós (1901), Jóni József (1905), Kemény Béla (1910), Kiss Albert (1906), Miskolczy Béla (1903), Pallagi János (1926), Pásztor György (1904), Perpék Lajos (1900), Plevinszky Lajos (1923), Sinszky Lajos (1926).

Elcseszett honvédek: Baki János (1911), Balogh Bertalan (1913), Balogh Kálmán (1920), Baraté Kálmán (1918), Gazdag Károly (1908), Gerics Bertalan (1916), Halavács Imre (1920), Híres Károly (1921), Horváth Lajos (1910), Jászik Ambrus (1908), Kocsis János (1908), Kosztyó István (1919), Kozák Sándor (1908), Nagy Sándor (1910), Perpék Albert (1923), Simon Imre (1912), Szász István (1903), Szegedy Lajos (1913), Szolnok Gyula (1900).

A KSZU ZO⁵⁷ jegyzékében: 47 internált magyar, 23 katona.

Internáltak (I): Zán János Mihályé (1889.10.10. – Szombor, 1945. május).

Elcseszett honvéd (I): Pél Béla (1921).

BEREGSOM/SOM(DERENKOVEC)

Lakossága 1944-ben 1 191 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 6-án összeállított két különálló helyhatósági (Somi Községi Népbizottság) lista összesen 115 lakos nevét tartalmazza. Az 1. sz. lista szerint 66 férfi (1896–1926) kényszermunka-lágerben tartózkodott, a 2. sz. listán 49 katonaként bevonult, fogságba esett személy (1901–1923) nevét olvashatjuk, akik hadifogolylágerben tartózkodtak 1944. november 18-án 66 katonaköteles férfi a kijelölt körzeti toborzó helyen, a bátyúi Lónyai–kastélyban jelentkezett, ahonnan a Bátyú–Munkács vasútvonal mentén, Sztrabicsó, Munkács és Beregszentmiklós érintésével a szolvyvai, majd szombori gyűjtőtáborba vitték őket. Az elhurcolt 81 főből 57 hazatért, 24 meghalt. A magyar hadseregbe bevonult 34 honvéd közül 21 hősi halált halt. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 45 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Sütő Kálmán⁵⁸ és Kődöböcz Lilla. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), ösz-

⁵⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 91-95. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382., old.

⁵⁸ SZEpb-archívum, Sütő Kálmán adatközlő levele, 1989. 10. 11., Kődöböcz Lilla közlése az elhurcolt mártírok, a túlélők, az elesett honvédek és koncepciók pereik áldozatainak számára, 1990. november.

szeállították a háromnapos munkára elhurcoltak (81), a falu mártírjainak (24) és túlélőinek (57), az elesett honvédeknek (19) a névsorát. 1989-ben 5 túlélőt tartottak nyilván. A későbbiekben két kommunista is koncepció per áldozta lett: Nagy Lajost és Barkaszi Bálintot 5 évre ítélték, Szibériába hurcolták. Barkaszinak, a községi tanács elnökének az volt a vétke, hogy 1946-ban 2 mázsa búzát nem szolgáltatott be a járásnak, ezért a járási párttitkár eljárást indított ellene, kirúgták a pártból. Nagy Lajos nagycsaládos ruszin lakost a szovjet rendszer ellenségének nyilvánították, mert korábban telket kapott a magyar hatóságtól. Mindketten odahaltak. Az adatközlők kezdeményezésére a község lakossága 1991. november 2-án a templom kertjében emlékművet állított az áldozatok tiszteletére, közvetlenül az első világháború hősi halottainak emlékoszlopa mellett. Sütő Kálmán (1910–1997) parasztköltő, a falu egykori krónikása szerint „Az emberek összeszedése éjjel történt, házról házra járva a katonák által, a falu kommunistáit is elvitték...”⁵⁹ Sütő Kálmán 1990. szeptember 6-án írt *Rendezetlen monológ önmagamhoz*⁶⁰ című költeményében is felidézte a történeteket: „Emlékeim szívbemarkolón / kísértenek s jönnek... csak jönnek... / Ám zsongását durván tépte szét / felülvöltő fegyverek zaja. / S felmarja még ma is a szívem / a hős halott – a lágerek jaja.” A szintén somi Kecskés Béla (1941–1997) költő *Kísértő múlt*⁶¹ című versében állított emléket a haza nem tért férfiaknak: „Fekete vérrel írt a tollam, / a sok elhurcolt férfi hol van? / Özvegyek könnye hull a hóra, / várva rejtelmes virradóra. / Fiúra, férjre némán várnak, / szemükben örök tűz a bánat.” Pallagi László helytörténész tanár *A „malenykij robot” beregsomi áldozatai* címmel, a túlélők és a hozzátartozók levelei, kérdőíves közlései alapján készített felmérést.⁶²

Mártírok: Baksa Endre Endréé (1909 – Szolyva), Baksa Béla (1904/? elesett a fronton), Barkaszi Gyula (1899/1904 – Szolyva, 1945), Barta Balázs (1912), Barta Béla (1910), Barta János (1907/6 – Szombor, 1946), Deme Bertalan (1910), Deme Béla Bálinté (1907/14?–Szombor, 1946), Deme Kálmán Bálinté (1906/1897? – Szolyva, 1945), Fejes Gábor (1900–elesett a fronton), Kelemen Bertalan (1900), Kelemen Ferenc (1904), Kelemen Zoltán (1925/1?), Kódus Béni (1907/0? – Szolyva, 1945), Kődöböcz Árpád (1924/18? – BK, Boriszov, 1946), Kődöböcz

⁵⁹ U.o., Sütő kálmán levele.

⁶⁰ SÜTŐ KÁLMÁN: *Holdarcba nézve*. Galéria Kiadó, Ungvár–Budapest, 1992, 123. old.

⁶¹ KECSKÉS BÉLA: *Pattog a rozsda*. Régi és új versek. Galéria Kiadó, Ungvár–Budapest, 1992. 78. old.

⁶² PALLAGI LÁSZLÓ: *A „malenykij robot” beregsomi áldozatai*. Kézirat.

László (1910 – BK, Boriszov, 1946), Ködöböcz Pál, Ködöböcz Sándor (1896), Nagy Pál (1926 – Szambor, 1946), Nagy Árpád (1918 – elesett a fronton, 1942), Szabó Simon Béla, Tóth Ferenc (1899/1901? – Szolyva, 1945), Tuba Ferenc (1903 – BK, Boriszov, 1946).

Elcsélt honvédek: Baksa Endre Mihályé (1906), Baksa Ferenc Ferencé (1899), Baksa Lajos Ferencé (HU, 1944 december) Barkaszi Lajos (1919), Barta Bálint, Barta Ernő (1911), Biri Péter (1912), Demjén Gyula (Szambor, 1946), Demjén Lajos Lajosé (1906 – Szambor, 1946), Gerzsenyi Ferenc (1920), Hajdu Géza (1920), Kelemen Sándor (1922), Kondor János (1912), Kódus Balázs, Nagy Lajos, Papp Sándor (1916), Simon József, Tégh Mihály (1906), Tuba Béni (1920–BK, Boriszov, 1946).

A KSZU ZO⁶³ jegyzékében: 24 internált magyar, 16 katona.

Internáltak (6): Baksa Ljudvig Gáboré (1902., tábor), Balog Gyula (1912–1944), Barta Balázs Jánosé (1903 – Szambor, 1946), Szilágyi Ferenc Lajosé (1904.11.29. – OF, Krasznouralszk, 1945.01.20.), Csatár Gábor Bertalané (1918), Simon Béla Jánosé (1900 – Szolyva, 1945).

Elcsélt honvédek (2): Baksa Ferenc Istváné (1914), Tóth János Andrásé (1912).

BEREGSZÁSZ/BEREGOVE

Lakossága 1944-ben 19 373 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 3-án összeállított egységes helyhatósági (Beregszászi Városi Népbizottság, szociális osztály, a lista aláírója: J. A. Gergely, a szociális osztály referense) lista 1 547 hadifogoly névsorát tartalmazza. A háromnapos munkára beidézett 1 020 civil (1868–1926) neve mellett többnyire a szolyvai, szambori, novij szambori, perecsenyi, valamint szanoki gyűjtőláger tüntették fel. Legidősebbek: a 76 éves Tóth Ernő (1868), a 64 éves Balla Sándor (1880), az 56 éves Tóth József (1888), az 50 éves Smocer János (1894); a legfiatalabbak: a 18 éves Tóth Gábor, Révész József, Packan Teodor, Holozsi József, Takács Gyula, Csurki János, Pandi István, Huszti Sándor, Szilágyi József, Lakatos Rudolf, Irov Sándor, Cseg Lajos, Pincés József, Long József, Long Tefan – nagy részükkel az éhség, járványos betegség és a fagyhalál végzett.

⁶³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 159-162. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382., old.

527 (1900–1926) honvéd közül 87 fő harcban esett el, 440 fő romániai és magyarországi hadifogolytáborokban tartózkodott. Az 1944. november 18-án elhurcolt 1 020 katonaköteles civil közül 702 fő hazatért, 339 (LIMES: 343) civil áldozat neve vált ismertté. Ezen kívül a szovjet láger helyett a frontotharcot vállaló 26 önkéntes halt meg. Velük együtt a város második világháborús, eddig ismert vesztesége 452 fő.

Az 1944. november 18-i regisztráció alatt magukat ruszinnak/ukránnak, szlováknak, zsidónak valló férfiakat Beregszászból sem hurcolták el. Közülük több száz fiatal a Vörös Hadsereg önkéntese és a I. Csehszlovák Hadtest katonája lett. Az NKVD ügynökei és a SZMERS felderítői a valójában magyar nemzetiségű önkéntesek nagy részét később „kiszűrték” a hadseregből és munkatáborokba irányították őket. Különböző hadseregek (Vörös Hadsereg, Csehszlovák Hadtest, egyéb) kötelékében 26 fő vesztette életét: Részegi Tibor (1913), Eisenberg Sámuel (1906), Herskovics Salamon (1917), Kahán Gyula (1910), Petro Broda (1907), Mihajlo Hava (1919), Fegyir Kundrik (1917), Petro Nagy (1903) a csehszlovák alakulat katonájaként; Bihar László (1923), Hangos János (1922), György László (1924), Krucsinec Albert (1925), Nagy Mihály (1925), Oláh Zoltán (1927), Pap Ferenc (1926), Szőke János (1902), Pavlo Balog (1914), Jozsip Hriha (1926), Hrihorij Karmacsij (1923), Ivan Karmacsij (1925), Ivan Marton (1919), Vaszil Popovics (1919) a Vörös Hadsereg önkénteseként harcban esett el; Loc Ferenc (1897), Szepes Sándor (1911) és Sziszák Sándor a spanyol fronton harcoló nemzetközi brigád tagjaként esett el. Csehy Endrét, az illegalitás magyar tagját halálra kínozták egy német koncentrációs táborban.⁶⁴

Az adatgyűjtésben közreműködött Csok Sándor, Huszti Sándor és Kerényi Gyula. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a város mártírjainak és túlélőinek névsorát. Kezdeményezésükre 1990 novemberében az áldozatok tiszteletére emlékművet állítottak a római katolikus temetőben, Horváth Anna képzőművész *Gyászoló anya* című kompozíciója alapján. Később monumentális, lélekharanggal is ellátott emlékművet állítottak, Veres Péter képzőművész tervei alapján.

A beregszászi mártírok hosszú névsorában Almássy Géza neve az elsők közt van. Feleségéhez, Almássy Gézáné Varga Juliannához írt levelei, gyermekei visszaemlékezései lehetővé teszik, hogy felidézzük

⁶⁴ *Ukrajna Emlékkönyve*, 118-119. old.

szenvedéseit. Ezek a megrázó tartalmú levelek Csanádi György közreadásában jelentek meg.⁶⁵ Almássy Gézát és a sógorát, Varga Bélát a malomból vitték el. Sok száz beregszászival együtt Szolyvára kerültek. November 26-án innen írta első levelét: „*Drága Júliám! Hála istennek a bajokat leszámítva egészségileg jól vagyok, csak az élelmezés nagyon gyenge. Kétszer kapunk egy nap enni, de amióta itt vagyunk, minden nap paszulyleves volt. (...) Eddig még nem dolgoztunk semmit, egy hegyi laktanyában egy istállóban vagyok sokadmagammal. (...) Küldj egy kis sót és kenyeret, tüt, cérnát, lábost, kanalat, dohányt, egy pár méter vastag spárgát, ha van rá pénzed, végy egy kis szalonát, jó lenne sütni, fél kiló elég. A csomagot a Széchenyi utcába vidd Krajnik Sándorékhoz a 8. szám alá, onnan elhozzák. Bani Pali is itt van. Szólj be hozzájuk, a Széchenyi út 67. szám alatt laknak. A gyerekekkel együtt sokszor csókolak, Géza.*” Összesen kilenc levelet írt a szolyvai haláltáborból. Kétségek gyötörték a jövőt illetően, de néha egy kis remény is feltűnt soraiban. 1944. november 30-án többek közt ezt írta: „*Úgy halljuk itt, hogy sorozni fognak bennünket a cseh hadsereg részére, még ez volna a jobbik eset.*” Bizott abban, hogy egyszer csak hazakerül szeretteihez, hitt abban, hogy a „felvidékieket” hazaengedik. Ma már tudjuk, ilyesmi eszük ágában sem volt az akkori hatóságoknak. Almássy nem kérte, hogy áldott állapotban levő felesége keresse fel, hiszen féltette őt. A felesége ennek ellenére felkereste, fával megrakott vagon tetején utazva, csontá fagyva érkezett meg Szolyvára, hogy a drótkerítésen keresztül néhány szót válthasson férjével, és átadja neki az ennivalót. December 4-én erről a következőket írta: „*Nagyon jó minden, amit küldtél és éppen jókor jött, mert öt napja nem kaptunk egy falat kenyeret sem. A felét a holminak átadtam Bélának, ő is megörült neki. Csak Téged sajnállak, hogy ezt a hosszú utat megtetted és fáj, hogy még meg sem csókolhattuk egymást, és nem beszélhettük ki magunkat, pedig nagyon sok kérdezni valóm lett volna, hogy mi van otthon, és hogy mint vagytok. (...) Küldj egy hosszú levelet, bár úgy kell eldugni, hogy ne találják meg, mert minden csomagot átmotoznak és a levelet meg az italfélét kiveszik. (...) Nekem elég, ha küldesz egy kis kenyeret, ha van még, egy kis marmeládét is, egy kis krumplit, jó lesz sütni... Mi van azokkal, akik ruszinnak vagy csehnek vallották magukat? Nem kellett ezt igazolni?(...) Sajnálom sze-*

⁶⁵ CSANÁDI GYÖRGY: *Régi beregszásziak*. BeregInfó hetilap kiadása., Beregszász, 2001., 55-61. old.

gény Gabimat, hogy oroszul kell tanulnia, hogy megy neki, gondolom, nehezen.” Valóban, akik akkor Beregszászban ruszinnak vagy csehnek, szlováknak vallották magukat, származásukat nem kellett bizonyítani. Nagyon kevesen éltek ezzel a lehetőséggel. Az emberek többsége nem volt hajlandó megtagadni magyarságát. Almássy december 11-én jelezte először, hogy beteg, hasmenése van, mivel a táborban a Latorca vizét használják ivóvízként. 600 fogoly van egy istállóban, még szalmát sem adtak alájuk. „Még most sem tudjuk, hogy mi lesz velünk, azt mondják, hogy rövidesen hazamegyünk, de hogy mikor, azt csak a jó Isten tudja. Lassan tönkre megyünk mindnyájan a gyenge élelmezés és a rossz fekvőhely miatt. De bízom a jó Istenben, hogy hazasegít egyszer hozzatok, és akkor minden jó lesz.” December 27-én kelt levelében leírta, hogyan töltötték a karácsonyt, s hogy a táborot tifuszbajrány miatt 1945. január 5-ig vesztégzár alá helyezték: „Sajnos, nagyon szomorú volt a karácsonyunk... Szentestén énekeltünk és imádkoztunk sokat, és hazagondoltunk mindnyájan szeretteinkre. (...) Itt most az a hír járja, hogy alakult egy vörös magyar kormány és az fog felettünk intézkedni rövidesen, úgy halljuk, sorozni fognak 45 évig, és aki beválik, az katona lesz a vörös magyar hadseregben, még ez is jobb volna, mint itt, ahol most vagyunk...” Következő levelében az élelmezés további rosszabbodására panaszkodott: a tábor foglyai már egy hete nem kaptak cukrot, így kávét, teát sem tudtak inni. Utolsó leveleit 1945. január 19-én és 20-án írta, azokban kérte, hogy több csomagot ne küldjenek neki, mert elviszik őket Szolyváról: „Azt hallottuk, hogy négyszázanként leszünk elosztva üzemekbe bent az ország területén, hogy hol, azt csak akkor fogjuk megtudni, ha megérkeztünk rendeltetési helyünkre. Voltam én is felülvizsgálaton, de az orvos kidobott, mert nem vagyok olyan egészen, mint egy csontváz.” Ez volt Almássy Géza utolsó levele. Később hazajutott sorstársaitól a felesége megtudta, Szolyváról gyalog hajtották őket Novij Szamborba, egy nagy gyűjtő- és elosztó táborba. Almássy Gézáné az unokatestvérétől, Lőrincz Bertalantól tudta meg, hogy férje Novij Szamborban halt meg. Mielőtt közös sírba temették, az orosz katonák lehúzták róla bőrkabátját, amelynek belső zsebéből sikerült megmenteni felesége és gyermekei fényképét, valamint néhány levelét. Almássy Géza 1945-ben bekövetkezett tragikus halálát 1991-ben hozzánk eljuttatott levelében Bátyúban élő lánya, Tuba Magdolna⁶⁶ is megerősítette.

⁶⁶ SZEpb-archívum, Tuba Magdolna adatközlő levele, 1991. február 15.

Édesanyja, özv. Almássy Gézáné (Varga Julianna) 83 éves volt akkor, és abban a házban lakott (Beregszász, Pilóta utca 35.), ahonnan édesapját elhurcolták. Később, a már 86 éves Almássy Gézánéval Bagu Balázs mélyinterjút készített, amelyben az özvegy felelevenítette férje elhurcolásának történetét, halálát, és közreadta férje leveleit is.⁶⁷

Malachova Váradi Eszter⁶⁸ közölte, hogy apja, „*Váradi Barnabás, aki 1900-ban született, kántor volt a beregszászi református templomban, ahonnan 1944 novemberében vitték el. Apám mások révén értesítette anyámat letartóztatásáról, és kérte, jöjjön el hozzá, hogy átadhassa neki a lakáskulcsot. Anyámmal együtt mentünk ahhoz az épülethez, ahol apámat tartották fogva. Őt azonban nem engedték ki, csak az ablakon adhatta ki a kulcsot anyámnak. Azt mondta, ne izguljunk, csak három napra viszik el. Többé nem láttuk. A Minszk megyei Boriszovban halt meg hastífuszban. Kiment az illemhelyre, összeesett és meghalt. A szemtanúk legalábbis így mesélték el a halálát. Nagypapámat, az 1881-es születésű Balla Sándort is elhurcolták. Három ízben vitték el. A nagymamámnál egy KGB-s lakott, akit megkért, álljon ki nagypapám mellett, hiszen lágerbe nem visznek 50 évesnél idősebb férfiakat. De nem segített. Azt mondta, hogy a nagypapám magyar... Este vitték el. Gyalog ment, de nem jutott el Szolyváig, útközben meghalt. Azt sem tudjuk, hol van a sírja. (...) Nem tudjuk, mi lett a sorsa nagybátyámnak, anyám testvérének, az 1913-as születésű Balla Istvánnak. Valahol a lágerben esett el. (...) Heten maradtunk: anyám, a nagymamám és mi öten, gyerekek. Igaz, az idősebbik bátyám, György 13 éves volt. Valamennyien őt tartottuk a családban a legidősebbnek. Szót fogadtunk neki. Korán kezdett el dolgozni.*”

Számos túlélő, hozzátartozó jelentette meg emlékeit, köztük Újvári József lánya,⁶⁹ Kerényi Gyula,⁷⁰ Vadnay András.⁷¹ Csaknem száz olyan levél érkezett a címünkre, amelyben a túlélők, az elhunytak hozzátartozói kiegészítő adatokkal segítettek feltáró munkánkat. A beregszászi Borbély A. F.⁷² írta: „*Nagybátyám, az 1907-es születésű Gál Ferenc a lágerből visszatértek elbeszélései szerint Szolyván halt meg.*” Szabó Ká-

⁶⁷ *Éleutak.* 64-77. old.

⁶⁸ SZEpb-archívum, Malachova Váradi Eszter adatközlő levele, 1991. április 5.

⁶⁹ U.o., 55. old.

⁷⁰ U.o., 62. old.

⁷¹ U.o., 63. old.

⁷² U.o., Borbély A. F. adatközlő levele, 1991. április 5.

roly⁷³ édesapjáról, Szabó Dezsőről (1911) küldött újabb adatokat, aki a lengyelországi Lupkova községben, menet közben vesztette életét, ezt két badalói tanú is igazolta, akik mellette voltak: Kovács János (1911) és Nagy Béla. Himisinec E.⁷⁴ édesapja, Mándi János (1910), nagybátyja, Mándi József (1908) és keresztapja, Borcsik Lajos (1890) elhurcolásával kapcsolatos emlékeit osztotta meg velünk; mindhárman a boriszovi Zöld Lägerben voltak, túléltek, rokkantan tértek haza. Fábíán István nagypapját: „*Fábíán Istvánt (1912) 1944. november 18-án hurcolták el, megjárta Szolyva, Turka poklait, hogy mentse életét, belépett a cseh légióba, ahová toboroztak az utóbbi lágerben. Sikerült hazajönnie 1945 szeptemberében betegen. Ezen a napon volt elhurcolva nagybátyám is, Fábíán Balázs (1906), ő is megjárta Szolyvát, Turkát, a Kujbisevi Szamarai tábornot, 1947 májusában szabadult. A mai napig él.*”⁷⁵ Orosz Etelka szintén közölte, hogy férjét, Orosz Sándort (1899) Beregszászból az „*első transzporttal elhurcolták 3 napos munkára, Szolyván voltak, majd utoljára Szamborban látták. Ott halt meg sokakkal. Tömegsírba temették.*”⁷⁶ Gazdag Györgyné⁷⁷ édesapját, Író Józsefet (1924) szintén családja köréből ragadták el, volt Szolyván, látta a sok szörnyűséget Szamborban, innen 1946 őszén engedték haza. Vele volt 17 évet alig betöltött öccse, Író Sándor (1926), és ott volt apósa, Gazdag Dezső (1906) is, akit Dédából vittek el és Zaporozsjéból szabadult; mindhárman túléltek a „háromnapos munkát”, közülük apósa még él. Huszti Sándor⁷⁸ nyugdíjas tanító, a „háromnapos munka” volt internáltja arra kérte bizottságunkat, hogy látgertársai nevét is vegyük fel adatbázisunkba hiszen ők is „kegyetlenül megszenvedtek magyarságukért”: Henkel József (1902), Morvai Béla (1897), Komonyi András (35 éves, 5 gyereket hagyott hátra), Takács Gyula (1926), Kelemen László (1921) kőművesek, Kovács Pál (1925) és Mándi Sándor (1925) érettségizett gimnazisták, Gaál Béla, Hunyadi István, Nagy László (1926) 8-os gimnazisták, Pápai Géza (1910), Pápai János (1907), Papp Ferenc (1898), Kovács Kálmán (1915) banktisztviselő, Kovács Kálmán (1898) fogtechnikus, Tóth József (1906), Nagy Károly (1909), Nyíri András(1925), Turi Ferenc (1910), Mihovics Miklós (1927),

⁷³ U.o., Szabó Károly adatközlő levele, 1991. július 8.

⁷⁴ U.o., Himisinec E. adatközlő levele, 1991. február 9.

⁷⁵ SZEpb-archívum, Fábíán István adatközlő levele, 1991. március 2.

⁷⁶ U.o., Orosz Etelka adatközlő levele, 1991. április 11.

⁷⁷ U.o., Gazdag Györgyné adatközlő levele, 1991. április 3.

⁷⁸ U.o., Huszti Sándor adatközlő levele, 1990. október 1.

Cseh Sándor (1898), Kaupman Béla, Lukács Béla (1920), Billa Endre (1920), Dani István (1912), Alekszi György (1918), Iski Sándor (1909), Lénert Pál (1915), Palóczy Bálint (1914), Finta Ferenc (1912), Nagy Miklós (1919, Demeter János (1910), Hubert Károly (1917), Timkó János (1915). A Nyíregyházára áttelepült Bagi Ferenc megerősítette, hogy édesapját, Bagi Bélát (1903) Beregszászból vitték el a szolyvai fogolytáborba, a továbbiakban nyoma veszett.⁷⁹ Györffy Attila⁸⁰ közlése szerint édesapja, Györffy Gyula (1909) a magyar hadsereg tartalékos orvos-hadnagyaként a keleti fronton összesen 11 havi és 26 napi harctéri szolgálatot teljesített. 1944. július 23-án áthelyezték a munkácsi katonai kórházba, az oroszok elől családjával Beregszászba menekült. 1944. november 18-án hurcolták el a beregszásziakkal együtt Szolyvára, ahol nyoma veszett.

Terjedelmes levelet kaptunk a 68 éves Csík Sándor⁸¹ „lágerviselt embertől” is, aki jó fizikai állóképességének köszönhetően kibírta a „háromnapi munkát”. Közlése szerint a vakmerők sikeresen megszöktek a beregszásziak menetoszlopából. Szemtanúja volt egy tragikus esetnek, amikor egy férfi vizet akart elfogadni a menetet kísérő asszonyoktól, ám a fegyveres kísérők egyike ezt megtiltotta; emiatt perlekedett a katonával, s ezért életével fizetett: három katona a guti erdőbe kísérte, és ott helyben kivégezték. Ugyanilyen eset történt Turka mellett, ahol egy Göröcsi nevű, szökésben levő foglyot utolértek és lelőtték. A boriszovi Zöld Lágerből két magyarországi cigány próbált hazaszökni, a nyomukba eredt katonák azonban elfogták és szitává lőtték őket, holttestüket intő példaként a láger bejáratánál helyezték el. A katonák durvaságát sokan megszenvedték, puskatussal vertek meg bárkit, aki nem a kedvükre cselekedett. Ritkította soraikat a vérhas, a tífusz, posloska és tetű is. Hogy megszabaduljanak a szenvedéstől, sokan önkezűleg vetettek véget életüknek.

Husztai Sándor továbbította címünkre Deák György⁸² gimnáziumi tanár búcsúleveleit, amelyeket „*édes, édes szomorú asszonyának*” írt⁸³ 1945. február 17-én a boriszovi Zöld Lágérben. Tífuszban halt meg, „emlékgondolatait” volt tanítványa, Nagy Sándor hozta haza, aki később Németországban telepedett le.

⁷⁹ U.o., Márk Attila adatközlő levele, Nyíregyháza, 2010. március 2.

⁸⁰ U.o., Györffy Attila adatközlése, 2006. december 9.

⁸¹ U.o., Csok Sándor adatközlő levele, 1991. augusztus 5.

⁸² SZEbB-archívum, Husztai Sándor adatközlő levele (csatolva Deák György levelei), 1999. január 12.

⁸³ SZEbB-archívum, Deák György levelei, 1945. január–március.

Mártírok: Alekszik György (1918), Almássy László (1910), Almássy Albert (1905), Almássy Béla (1910), Almássy Géza Gézáé (1907.10.21. – Szombor, 1945. február), Angalét Ferenc (1920), Angalét József, (1924), Angalét Lajos, (1915), Bagi Béla (1903), Bak András (1905), Bak Bertalan (1922), Bak Bertalan (1926), Bak György (1924), Bak István (1914), Bak Lajos (1907), Bak Mihály (1898), Bakó András (1899), Bakó András (1908), Bakó Bertalan (1912), Bakó Gyula (1913), Bakó József (1900), Bakó József (1925), Baksa Béla (1922), Baksa István Lőrinc (1907), Balázs Bertalan (1911), Balázs László (1919), Balla László (1912), Balla Sándor (1881), Balogh Kálmán (1926), Balogh Lajos (1898), Barta Gábor, Belián Béla (1908), Belián Ferenc (1910), Benda Kálmán (1883), Benkő Árpád (1911), Billa Endre (1920), Birgány László (1926), Bíró Lajos (1913), Butyok Péter (1908), *Baha Sándor (1880)⁸⁴, *Birta Sándor, Cselle István Józsefé (1910/09? – BK. Boriszov, hadifogolytábor, 1946. 04. 01.), Cselle András (1925), Csernáthy Bertalan (1908), Csobolya József (1924), Csikor István (1924), Csada Ferenc (1924), Csada Károly (1919), Csernáki Lajos (1905), Cseh József (1910), Cseh Ferenc (1912), Dani István (1902), Dani István (1912), Darcsi József (1920), Darcsi Béla (1924), Debreceni András (1898), Debreceni Sámuel (1897), Debreceni András (1908), Deák György (1907 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945. március 11.), Deák György (1921), Demeter János (1910), Derecskei Sándor (1925), Demjén József (1897), Dékány József (1903), Dékány Ferenc (1911), Dékány István (1910), Dékány Sándor (1909), Doma Gusztáv, Dohos Ferenc (1900), Dóka Endre (1924), Doktor Zoltán (1922), *Doma Gyula (1922), *Enyedi József (1923), Enyedi Sándor (1919), Füle Béla (1904), Furman Bertalan (1896), Furman György, (1898), Ferenci József (1926), Finta Ferenc (1904), Fazekas István (1923), Gácsi József (1925), Gál Géza (1897), Gaál–Dóka Béla (1925), Garanyi Géza (1914), Gadnay László (1909), Gedő István (1907), Gera Ferenc (1885), dr. Gulácsy László (1898), Grica János (1904), György Károly (1921), Gyurkovics Mihály (1895), dr. Gecse István (1900), *Háda Ferenc (1923), *Hada József (1905), Haupman Béla, Imre Bálint (1905), Imre Gábor (1915), Imre József (1904), Imre József (1920), Imre Sándor (1917), Imre György (1922), Iski Endre (1909), Iski Sándor (1910), Iski Sándor (1906), Iski András (1904), Ignáczi László (1906), Izsák István (1897), Jászai Gábor (1899), Jerema József (1904), Joó Szabolcs (1916), Jó-

⁸⁴ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel a beregszászi áldozatok névsorába.

nás József (1900), Jónás Lajos, Jenei Sándor (1922), Jenei Zsigmond (1924), Jenei László (1925), Juhász Zoltán, Kakas Sándor (1905), Kamenecki József (1898), Kántor Károly (1905), Kardos Andor (1906), Kardos Gáspár (1906), Kardos Zsigmond (1904), Kaszonyi Zsigmond (1904), Kaszonyi István (1925), Kasztner Gusztáv (1907), Keisz Kázmér (1924), Keisz Tibor (1925), Kelemen Károly (1923), Kelemen László (1926), Kertész Béla (1910), Kishegyi Elemér (1914), Kishegyi Elemér (1900), Kiss János (1906), Kiss József (1910), Kiss József (1921), Kiss Sándor (1910), Kiss Kálmán (1921), Kosztel József (1910), Kocsis József (1905), Kolozsi János (1921), Komári Ferenc (1918), Komonyi András (1913), Kondi Aladár (1919), Koperdák Gyula (1902), Kovács Gusztáv (1912), Kovács István (1916), Kovács József (1926), Kovács József–Kálmán (1916), Kovács Kálmán (1915), Kovács Kálmán (1905), Kovács Kálmán (1901), Kovács Károly (1926), Kovács Mihály (1903), Kovács Mihály (1903), Kovács Miklós (1897), Kovács Pál (1926), Ködöböc Bertalan (1896), Ködöböc József (1896), Körényi Pál (1899), Kőszeghy Pál (1901), Koze István (1921), Krajnik Ernő (1925), Krémer Pál (1913), Kristóf György (1910), Kromák Ferenc (1901), *Kromák Ferenc (1900), Kupin Károly (1898), Kari Béla (1909), Kutassy Pál (1899), Kovács József (1912), Ladányi Sándor (1920), Lakatos Endre (1912), Lakatos Pál (1925), Lakatos Sándor (1919), Lang György (1915), Lang István, Lefler Boldizsár (1909), Lénert Pál (1915), Lőrincz Bálint, (1900), Lőrincz Béla (1911), Lőrincz Bertalan (1907), Lőrincz Ferenc (1920), Lőrincz Imre (1906), Lőrincz István (1910), Lőrincz János (1908), Lőrincz József (1924), Lőrincz József (1907), Lőrincz Pál (1910), Lőrincz Sándor Zsigmondé (1913/1906? – Donyec, hadifogolytábor), Lukács András (1896), Lukács Béla (1919), Lukács Lajos (1905), Lukács Sándor (1924), Lukovics János (1904), Lusánszki Ferenc (1913), Makkai Ferenc (1914), Mándi Gyula (1894), Mándi Sándor (1925), Markó Lajos (1924), Marosi Miklós, Márton András (1900), Márton Béla (1925), Matyola József (1914), Mihók Pál (1925), Mihovics Miklós (1925), Mitre György, Molnár Bertalan (1925), Molnár István (1898), Molnár Sándor (1900), Morvai Béla (1897), Nagy István (1925), Nagy József (1900), Nagy Károly (1898), Nagy Károly (1909), Nagy Lajos (1905), Nagy László (1926), Nagy Miklós (1911), Nagy Pál Mihály (1914 – Donyec, hadifogolytábor, 1946. január), Nagy Sándor (1924), Német József (1907), Nyíri András (1925), Nyíri István (1925), Orbán István (1926), Orosz Ferenc (1898), Orosz Sándor (1899), Orgován András (1896), Orosz Pál, Pallagi

János (1925), Pálóczy János (1905), Pálóczy Bálint (1912), Pancsira József (1900), Papp Ferenc (1898), Pápai Géza (1909), Pápai János (1907), Papp István (1910), Pásztor Béla (1880), Pender Ferenc, Pender György (1903), Perpék János (1913), Péntek Béla (1900), Pércsi Sándor (1905), Petrovics János (1908), Pette Lajos (1920), Plesa Pál (1905), Pobrászki Sándor (1926), Polincsik János (1926), Rácz István (1920), Rácz József (1929), Rajó András (1926), Regös István (1904), Rejplik Bertalan (1924), Rejplik Béla (1926), Rejplik János (1899), Rontó Lajos (1925), Rózsa Kálmán (1910), Rózsa Pál (1925), Sarkadi György (1923), Sárközi József, Sárközi Sándor (1911), Simon István (1896), Sepely Bertalan (1900), Schmotczer János (1894), Schmotczer Gábor (1904), Szabó Dezső (1911), Szabó Endre (1908), Szabó Endre (1912), Szabó Géza (1925), Szabó István (1907), Szabó János (1908), Szabó József (1908), Szabó Pál (1910), Szabó Tivadar Zoltán (1911), Szakolczay Gusztáv (1900), Szarka Ferenc (1908), Székely András (1906), Székely Sándor (1896), Szemák István (1899), Szemák József (1921), Szendrei József (1900), Szeszák László (1925), Szilágyi Pál (1903), Szimkánics Iván (1930), Szönyegy Sándor (1903), Sztipszky Miklós (1927), Szurnyák Lajos (1921), Szurnyák Sándor (1904), Szűcs Imre (1904), Szűcs János (1897), Szűcs József (1908), Takács Gusztáv (1901), Takács Gyula, Tatár Zsigmond (1901), Tavasz Ferenc (1924), Tellinger János (1918), Temető Antal (1895), Temető István (1913), Timkó János (1915), Titka János (1910), Tohol Lajos (1907), Tóth József (1907), Tóth Pál (1909), Tóth Péter (1901), Tóth Sándor (1925), Turi Ferenc (1911), Turóczy Tibor (1925), dr. Thuri Gyula, Uzdi József (1910), Újváry József (1904), Újvári József (1907), Vadnay Andor (1896), Várady Pál (1909), Várady Barnabás (1900), Varga Ferenc (1906), Varga Géza (1906), Varga György (1901), Varga Lőrinc (1908), Vass Mózes, Varsányi István (1911), Zsurki Bertalan (1904), **Bimba Miklós,⁸⁵ Csatári Dániel, Cseh Ferenc, Cseh Sándor, Hablák Sándor, Hanga András, Hegedüs István, Henkel József, Hiszovics József, Hlász Béla, Holozs Gábor, Horodzi József, Hubert Károly, Kaszonyi István, Kertész Béla, Kodó Ferenc, Kodó József, Kovács Lajos,**Balla István, **Györffy Gyula (1909).

Elcsélt honvédek: Almási József (1908–front, eltűnt), ***Almási László (1910),⁸⁶ Angalét Ferenc (1920), Árvai József (1920), ***Baksa

⁸⁵ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a beregszászi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4/nevek_bereg.html#beregssasz

⁸⁶ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a civil áldozatok névsorába.

Lőrinc István, Balinca György (1910), ***Balogh Győző (1896), ***Balogh Kálmán (1902), Barta Sándor (1908), Bartha–Barna György (1914), Birta Sándor, Boleca József (1915), Boros Ernő (1921), Csonka János (1914), Dékány Sándor (1916), Dudás Lajos (1910), ***Fekete Ferenc (1901), Fekete Sándor (1912), Friedmann Hermann (1916), Friedmann Salamon, apja Fisel (1912 – OF. front), Gácsi Ferenc (1914), Galajda Pál (1913), Géca Sándor (1900), Geletei József (1910), Gléger István (1922), Gönci János (1909), Grünfeld Miklós (1906), Holovácsko Lajos (1921), Holovácsko Miklós (1907), Horváth András (1919), ***Husztai János (1925), Ilosvai Imre (1921), Izsák István (1897), Kelemen Kálmán (1899), Kenderesi Gyula (1915), Kiss György (1911), Klein Izidor (1907), Koczián–Kalotay Gyula (1918), Kosztyu György (1920), Kovács István János (1903), Kovács István (1914), Krémer Pál (1913), Lakatos Sándor (1916), Langfeld József (1911), Lebovits Lajos (1902), ***Lengyel Béla (1912), Lengyel Pál (1904), Lengyel Péter (1921), Lőrincz Pál (1921), Lukács János (1919), Lukács Sándor (1910), Magyar János (1917), Mándi Endre (1923), Mátyola József (1914), Mazor József (1906), ***Mező Bertalan (1924), Molnár József (1914), ***Mucsi László (1907), Nagy Albert (1919), Nagy Károly (1913), Neumann Ignác (1912), ***Német József (1907), Orbán István (1924), Orosz Károly (1919), Pásztor János (1917), Pender József (1904), Plántás György (1913), Rapos Mihály (1913), Riskó Béla (1922), ***Rontó Sándor (1910), Rosenberg Jakab, apja Mose (1903 – UA, front), Rosner Lajos (1911), Róth Mór (1914), Sarkadi György (1921), Sarkadi György (1923), ***Sebestyén Bálint (1925), Swartz Miklós, apja Mór (1915 – BK, Minszk, front, 1944), ***Szabó Ambrus (1911), Szabó István (1920), Szabó József (1923), Szántó Jenő (1907), Tóth György (1909), Tóth Kálmán (1919), ***Veress József (1904), Vitányi Attila Csaba, vitéz (1918), Volko Sándor (1921), Weisz József (1913).

A KSZU ZO⁸⁷ jegyzékében: 13 internált magyar, 72 elesett honvéd, 67 munkaszolgálatos, 5 polgár hadicselekmény áldozata lett.

Internálták (10): Varga Sándor Zsigmondé (1907.03.7. – Szambor, gyűjtőtábor, 1945. augusztus), Horváth Gyula (1913.10.29. – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945. 12. 01.), Kálló József Gáspáré (1903 – Szambor, gyűjtőtábor, 1945. 01.15.), Kota János (1925 – hadifogolytábor, 1944. november), Lukovics János (1904 – BK, Boriszov, hadifogolytábor,

⁸⁷ Lásd: KSZU ZO: 1. köt., 2001., 108-204. old., KSZU ZO: 2. köt., 2004., 248-326. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010, 102-174. old.

1945.06.20.), Móricz András Andrásé (1919.09.16. – Szolyva, gyűjtőtábor, 1945.07.1.), Szabó János Sándoré (1911.05.23. – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945. július), Sárközi János Jenőé (1911.04.28. – OF, Szamara, hadifogolytábor, 1945.04.25.), Szakolczay Gusztáv (1910 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1945.03.6.). Tóth Bertalan Károlyé (1909 – Szambor, hadifogolytábor).

Elesett honvédek (4): Mándi Endre (1923 – front, eltűnt), Kolodnyanszki Jenő (1913 – Rahói járás, front, 1944), Lukács András Gyuláé (1895.09.5. – Szambor, hadifogolytábor, 1945.04.24.), Szabó János Bertalané (1908 – szovjet hadifogolytábor).

Munkaszolgálattal (54): Adler Jakab, apja Edej (1911 – UA területén, 1942), Bálint János (1910 – OF, Voronyezsi ter. Osztrogozsszk), Berkovics Ignác (UA területén), Berkovics László, apja Vilmos (OF területén, 1942), Borenstajn Ernő, apja Adolf (1910 – OF területén, 1942), Brummer Andre, apja Ferdinand (1923 – OF területén, 1942), Weis Dudi, apja Mózes (1920 – UA területén), Winkler Lejb, apja Ábrahám (1919 – front, 1942), Gausman Gyula (1907 – front, 1943), Gausman Julius, apja Ábrahám (OF területén), Grunfeld Béla, apja Henrik (OF, Voronyezs, front), Grunfeld Lazar, apja Henrik (OF, Voronyezs, front), Engel Miklós, apja József (1910 – UA területén), Izrael Aladár, apja Izrael (1908 – UA területén, 1943), Kahan Marton, apja Dávid (1900 – OF területén, 1943), Kaufman Jenő, apja Menyhért (1919 – UA területén), Katz Mansi, apja Lajos (OF területén), Kestenbaum Béla, apja Adolf (1900 – front, 1942), Klajn Ernő, apja Simon (1914 – OF területén), Klajn Jenő, apja Simon (1907 – OF területén), Klajn Miklós, apja Sámuel (1913 – OF, Voronyezs, front), Konc Zoltán, apja Ludvig (1904 – front), Konc Ludvig, apja Ludvig (1893 – front), Kopolovics Jakab (1905 – OF területén), Kroh Pali, apja Izik (1911 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Rappaport Jenő, apja Sándor (1911 – OF területén), Rappaport Joel, apja Sándor (1913 – OF területén), Rappaport Cvi, apja Sándor (1915 – OF területén), Rosenberg Aron (1922 – UA területén), Rosenberg Nahman, apja Mosev (1914 – UA területén), Rott Jankel, apja Berlo (OF területén), Rubin Izrael, apja Majer (UA, Ivano-Frank. ter. Kolomija, front), Rubin Majer, apja Izrael (UA, Ivano-Frank. ter. Kolomija, front), Szántó Emerih, apja Jevzsen (OF területén), Fajrstejn Berl, apja Adolf (front, 1943), Fridman Jenő, apja Kálmán (1902 – Mikolajiv, 1943), Fris Ernő, apja Marton (1921 – UA területén), Svarc Mirdi, apja Mosev (1915 – OF területén, 1943), Junger Izo, apja Herman (OF területén), Jakubovics Mordehaj, apja Elhanan (OF területén), Bernstein Ernő, apja Adolf (1902 – UA területén,

1943), Brener Miklós (1915 – OF területén, 1943), Weis Izsák, apja Henrik (1916 – OF, Kurszk területén, Prohorovka, 1943), Haleb Izrael, apja Beno (1902 – UA területén, 1942), Katz Lejb (1914 –front, 1942), Lazarovics Berl, apja Izsák (1918 – OF területén, 1943), Migali Ábrahám, apja Antal (1909 – front, 1942), Rot Mór, apja Menyhért (1918 – UA területén, 1943), Rot Móric, apja Herman (1913 – OF területén, 1942), Fridman László, apja Dezső (OF, Nyikolajivka, 1943), Heimlih Sloma, apja Karel (1911.07.6. – front, 1943), Svarc Lajos-Ábrahám-Lejb, apja Zsigmond (1905 – UA területén, 1943), Sreter Haim, apja Izrael (1919 – front, 1943), Jakobovics Géza, apja Mosel (1910 – UA területén).

Polgári áldozatok (5): Badak Teréz Jánosé (1913 – bombasérülés, 1944. 12. 14.), Bilkei Mihály József (1932 – kézigránát robanás, 1944. 12. 14.), Matola Andrij Mihajlovics (1933 – kézigránát robanás, 1944. 11. 22.), Bimbi Ilona Hermané (1912 – bombasérülés, 1944. 09. 12.), Kotonyi István Andrásé (1935 – kézigránát robanás).

BEREGÚJFALU/BEREGUJFALU (NOVE SZELO)

Lakossága 1944-ben 1 755 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 4-én összeállított egységes helyhatósági (Beregújfalui Községi Népbizottság) lista alapján 222 férfi volt „belágerezve”. 1944. november 19-én, a második regisztráció után 138 férfit (1885–1927) hurcoltak el Szolyvára. Közülük 93 hazatért, 45 fő meghalt a munkatáborokban. Az internáltak közül 19 fő húsz éven aluli, ketten (Máté Gedeon és Heé Lajos) 17 évesek voltak. A magyar hadseregben harcoló 84 katonából 17 hősi halált halt, 67 romániai, magyarországi és szovjetunióbeli hadifogolytáborokban tartózkodott. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 63 fő. A második regisztráció során magukat ruszinnak, ukránnak, szlováknak vagy zsidónak valló férfiakat nem vitték el. Közülük 5 fiatal a Vörös Hadsereg önkéntese lett. Áldozatokról nincs adat. Az adatgyűjtésben közreműködött Heé Béla, Tihor Béla és Tompa Tibor. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a falu mártírjainak (45) és túlélőinek névsorát. Az akcióban a községi tanács vezetői is részt vettek, hitelesítették az elkészített névsorokat.⁸⁸ Kezdeményezésükre

⁸⁸ SZEpb-archívum, Molnár Bertalan, a Kárpátaljai megyei végrehajtó bizottság elnökhelyettese, a rehabilitációs bizottság elnöke részére, 1989. 12. 08.

a település lakossága 1991. december 8-án a templomkertben emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok, elesett honvédek: Ács Árpád Józsefé (1914 – fronton elesett), Ács Bálint (1923), Ács Béla Károlyé (1906 – fronton elesett), Ács Béla Józsefé (1915 fronton elesett), Ács Béla (1923), Ács Mihály (1909), Csete Balázs (1923), Danó Bálint (1923), Darcsi Géza (1923), Heé Gyula (1907), Heé Imre Józsefé (1916 – fronton elesett), Heé István Pálé (1922 – fronton elesett), Heé Sámuel Józsefé (1919 – fronton elesett), Heé Sándor (1911), Iván János (1902), Kovács Mihály Andrásé (1907.10.3. – fronton elesett), Marinka Endre (fronton elesett), Máté Bálint Bálinté (1911 – fronton elesett), Máté Bálint (1925), Máté Béla (1923), Máté Ferenc (1905), Máté László Péteré (1914/09? – fronton elesett), Máté Tibor (1913), Molnár Árpád (1921), Molnár Béla Pálé (1915 – fronton elesett), Molnár Elek (1909), Molnár Endre (1898), Molnár Ferenc (1921), Molnár Ferenc (1900), Molnár Gábor, Molnár Gyula (1907), Molnár János (1910), Molnár Pál (1906), Molnár Péter Ferencé (1907.04.21.– Sztarij Szambor, 1945. augusztus), Molnár Sámuel (1899), Molnár Sándor (1904), Molnár Sándor Ferencé (1922 – fronton elesett), Orbán Gyula (1919), Orosz Bertalan (1901), Orosz Géza (1925), Orosz Sándor (1917), Pál József (1902), Pápai Géza (1897), Puskás Pál (1919), Puskás Tibor (1925), Szőke László (1915), Tihor Bence (1923), Tihor Elemér (1921), Tihor Gábor (1895), Tihor Géza Gyuláé (1922/14? – fronton elesett), Tihor Géza Pálé (1922 – fronton elesett), Tihor Gyula Gyuláé (1919 – fronton elesett), Tihor Károly (1897), Tihor Pál, Tihor Sándor (1923), Tóth Árpád (1895), Tóth Balázs (1902), Tóth Béla, Tóth István, Tóth Endre (1910), Tóth Ferenc Pálé (1920– fronton elesett), Tóth Gusztáv (1908 – fronton elesett), Vass József (1914).

A KSZU ZO⁸⁹ jegyzékében: 1 internált magyar, 17 katona.

Polgári áldozatok (2): Molnár Sámuel Ferencé (1899–1944.11.26.), Simánszki Mihály (1912–1944.11.26.) Megjegyzendő: adataim szerint a településről 46 magyart internáltak.

BÓTRÁGY/BATRAGY

Lakossága 1944-ben 1 421 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 6-án összeállított helyhatósági (Bótrágyi Községi Népbizottság) listák alapján 215 férfi „tartózkodott hadifogságban.” Az

⁸⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 48-51. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

1. sz. lista „láger” rovatában a nevek mellett nem szokványos bejegyzések olvashatók: Zakarpatszka Ukrajina 156 polgárát (1896–1926) „1944-ben az oroszok fogolyként elvitték munkára”; „szovjet munkatáborba”; „szovjet fogoly”. A 2. sz. lista 59 szovjet hadifogságba esett katona (1903–1923) nevét tartalmazza, akik a romániai Temesvárra és Brassóba, a magyarországi Budapestre, Ceglédre, Székesfehérvárra, Kiskunfélegyházára, Sopronba, Szegedre, illetve a Szovjetunióban ismeretlen helyre kerültek. Az 1944. november 18-án Szolvára és Szamborba hurcolt 156 férfi közül 76 hazatért, 80 (LIMES: 76) fő egy része harcban esett el, másik része lágerben halt meg (a honvédek és a civilek egy listára kerültek). A település második világháborús, eddig ismert vesztesége: 81 fő. A második regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak, szlováknak vagy zsidónak valló férfiakat nem vitték el. Közülük néhány fiatal a Vörös Hadsereg önkéntese lett, köztük Dolinka Dezső (1925), aki harcban esett el.⁹⁰ Az adatgyűjtésben közreműködött Bíró László, Izsák Balázs, Molnár Balázs, Bagu Gyula és Hajdú Ferenc, a községi tanács elnöke.⁹¹ 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a falu elhurcoltjainak (153), mártírjainak (78) és túlélőinek, ezen belül az akkor még élők (21) névsorát. Kezdeményezésükre a település lakossága 1990. november 1-jén a temetőben emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Albók Gábor Gáboré (1918), Angalért István Gásparé (1899), Béres Menyhért Menyhérté (1899), Béres József Miklóssé (1902), Bagu Bertalan Bertalané (1925), Bagu Imre Imréé (1910), Bagu Ferenc Ferencé (1895), Bagu Ignác Ignácé (1907), Bagu Ferenc Ferencé (1910), Bajusz Áron Ároné (1899), Bajusz Balázs Józsefé (1910), Bajusz József (1905), Bajusz András Gyuláé (1924), Bajusz Dániel Dánielé (1906), Baranyi József (1902), Balog Béla Béláé (1899), Balog Béla Béláé (1924/6?), Bagics János Jánosé (1909), Bíró András Alberté (1902), Bíró János Péteré (1908), Deák Ferenc (1908), Dóka András (1903), Dóka József (1902), Ember István (1914), Ember József (1912), Estók Sándor (1903), Fülöp Gyula (1899), Gál Béni (1895), Gál János (1918), Gál József (1912), Gerő Dezső (1903), Gerő Péter (1912), Hajdú Károly Károlyé (1909),

⁹⁰ *Ukrajna Emlékkönyve*, 120. old.

⁹¹ SZEpb-archívuma, a Bótrágyi Községi Tanács Végrehajtó Bizottsága mellett alakult bizottság ukrán nyelvű adatközlő levele, 1990. 07. 20. A bizottság tagjai: F. E. Hajdú, a községi tanács elnöke, A. A. Izsák, J. J. Bagu, B. B. Molnár nyugdíjas, A. Sz. Bíró, a kolhoz brigádvezetője.

Izsák Bálint (1902), Izsák Dezső (1900), ifj. Izsák Dezső (1925), Izsák Ernő (1924), Izsák Ferenc (1907), Izsák Gyula (1903/6?), Izsák János (1901), Káté Ignác (1910), Kiss Béni (1910), Kődöböc Pál (1921), Magyar Balázs (1900), Marton Dezső (1908), Marton Gyula (1916), Molnár András (1898), Molnár Balázs (1900), Molnár Bálint (1901), Molnár Bertalan (1912), Molnár Ferenc (1902), *Molnár Dezső (1910)⁹², Molnár Kálmán (1895), Molnár Kálmán (1902), Molnár Miklós (1898), Molnár Pál (1911), Orbán András (1908), Orbán János (1903), Orbán Sándor (1910), Pap János Jánosé (1922), Pécsi Dezső Józsefé (1905), Pécsi Ferenc Ferencé (1909), Péter István (1914), Péter Dezső (1903), Ráti Dezső (1911), Révész Balázs (1906), ifj. Simon Gyula Gy. (1921), Simon Gyula S. (1899), Szakács Bálint (1905), Szikora András (1902), Tar József (1925), *Tari György Andrásé (1910.05.6. – BK, Boriszov, 1946. november), Tót Béla (1922), Tót Ferenc (1925), Tót János Ferencé (1895), Tót János K. (1906/0?), Tót József (1895), *Varga János Andrásé (1905), *Varró István Istváné (1896/5?), *Vojtku Dezső Dezsőé (1915).

A KSZU ZO⁹³ jegyzékében: 84 internált magyar, 7 katona.

Internáltak (7): Barát József Józsefé (1902), Marton Tamás Andrásé (1908), Molnár Gábor Gáboré (1900), Molnár Kálmán Ferencé (1901), Papp János Sándoré (1926), Papp Sándor Jánosé (1901), Tari György Andrásé (1910)

Elesett honvédek (7): Gerő Sándor Péteré (1920 – a fronton elesett), Hidi Bertalan Bertalané (1922 – a fronton elesett), Kecskés József Józsefé (1913 – a fronton elesett), Lévai Ferenc Istváné (1922 – a fronton elesett), Pécsi Dezső Józsefé (1908 – a fronton elesett), Ráti Gyula Gyuláé (1922 – a fronton elesett), Ráti Ferenc Ferencé (1919 – a fronton elesett).

BULCSU (BUCSU)⁹⁴

Lakossága 1944-ben 964 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 2-án összeállított helyhatósági (Bucsuai Községi Népbizottság) lista alapján 154 férfi (1885–1927) tartózkodott hadifogságban. Az 1944. november 18-án Szolyvára és Sanokra elhurcolt 119 férfi közül 58 hazatért, 61 (LIMES: 58) fő meghalt a légerekben. 35 ka-

⁹² A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel a bótrágyi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#botragy

⁹³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 22-29. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

⁹⁴ 1957-ben Beregszászhoz csatolták.

tona közül 11 elesett, 24 szovjet fogságba került és a romániai Máramarossziget, Nagyenyed, Temesvár, a magyarországi Baja, Székesfehérvár, Cegléd, Nagykanizsa hadifogolytáborokban tartózkodott. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 72 fő. A bucsui születésű Kishegyi Gáspárt (1911) november 19-én a Kraszno-Lucsban lévő bányászlágerbe hurcolták, szénbányában dolgoztatták, 1946. február 14-én szabadult, rokkantan tért haza.⁹⁵ Az adatgyűjtésben közreműködött: Fülöp Anna, Fülöp Gyula, Mándi János, Pércsi Albert, Krajnik Jolán és id. Prófus József. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elhurcoltak (73), a falu mártírjainak (59) és túlélőinek névsorát.⁹⁶ Kezdeményezésükre a település lakossága 1991. november 1-jén a faluközpontban emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. A Bucsui 3. Sz. Középiszkola pedagógusai (Prófus József, Krajnik Irén, Kovács Erika) a szükséges pénz egy részét úgy teremtették elő, hogy sajátosan összeállított, belépődíjas emlékműsorral járták be diákjaikkal együtt a környező falvakat. Nagy András (1925) túlélő visszaemlékezése két kiadványban is megjelent.⁹⁷

Mártírok: Balázs Bertalan (1911), Balla József (1895), Birta Ferenc (1906), Bodnár Béla (1914), Bodnár János (1899), *Bodnár József (1907),⁹⁸ Bodnár Mihály (1905), Csecsur János, Csernāti Pál, Csernāti Lajos, Kassai József (1904), id. Kalló Bertalan (1904), ifj. Kalló Bertalan (1925), Kalló József, Kálmán Lajos (1910), Káposzta Péter (1900), Kiss Béla, Kiss Lajos, *Klima Béla (1926), Klima Ferenc (1926), Klima Imre (1925), Kocka Barnabás (1925), Komári Ferenc (1908), *Komári Károly, Kota Gábor (1906), Krajnik Ambrus (1925), Krajnik Bertalan (1907), Krajnik János (1906), Krajnik József (1918), Krajnik Miklós (1913), Krajnik Péter (1910), Lukovics Bertalan (1905), Lukovics József (1903), Májercsik Elek (1919), Mindák Ferenc (1901), ifj. Mindák Ferenc (1911), Mindák György (1901), Nagy Béla (1913), Nagy Béla (1923), Nagy Endre, Nagy István (1924), Nagy József (1925), Nagy Sándor (1916), Né-

⁹⁵ SZEpb-archívum, Kishegyi Gáspár adatközlő levele. Beregszász, 1991. április 4.

⁹⁶ U.o., a bucsui adatgyűjtők levele, 1990. november.

⁹⁷ NAGY ANDRÁS: „*Dobszóra elsöpört a fűvös zivatar*” a sztálini munkatáborokba. Emlékfoszlányok. Szerk.: ZUBÁNIC LÁSZLÓ. KMMI–füzetek IX. 2010.; KURMAI-RÁTI SZILVIA: *A „malenykij robot” a túlélők visszaemlékezéseinek tükrében*. Mélyinterjúk id. Pocsai Vince és Nagy András túlélőkkel. Szerk.: ZUBÁNIC LÁSZLÓ. KMMI–füzetek XIV. 2011.

⁹⁸ A *gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel a bucsui áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#bucsui

meth Béla (1925), Németh Béla, Német Kálmán (1905), Németh Lajos, Németh Sándor, ifj. Pálóczi József (1919), Pásztor István (1924), Pércsi Bertalan (1905), Rózsa Bertalan (1901), Rózsa Ferenc (1925), Sárközi Lajos (1913), Siti Sándor (1913), Sira Mihály, Slyahta József (1895), Szabó János (1913), Szabó László (1904), Szabó Sándor (1908), Szlepák József (1895), **Bence Sándor (új név).

Elcsesztett honvédek: Galajda Pál, Iván Endre, Krajnik Imre Lajos (1913), Krajnik Ágoston (1914), Mórlik Gyula, Nagy Elemér, Pásztor János, Pálóczi Sándor, Pércsi Ferenc, Somi Bertalan, Somi József.

CSETFALVA/CSETFALVA (CSETOVE)

Lakossága 1944-ben 549 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 3-án összeállított egységes helyhatósági (Csetfalvai Községi Népbizottság) lista alapján 91 férfi (1899–1926) tartózkodott hadifogságban. (A listában 70. szám alatt feltüntetett Lőrincz Albert (1905) neve át volt húzva – D. Gy.) 33 katona (1902–1923) közül 12 fő elesett, 21 fő ismeretlen helyen szovjet fogságba került. Az 1944. november 18-án Szolyvára hurcolt 58 férfi közül 23 hazatért, 35 (LIMES: 40) fő meghalt a légerekben. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 47 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Bíró Mária⁹⁹, Czap József és Nagy György. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a falu mártírjainak (38) és túlélőinek névsorát. Kezdeményezésükre a település lakossága 1989. november 26-án közadakozásból a temetőben sírkövet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai emlékére.

Mártírok: Balog András, Balog Gábor (1912), Balog István (1918), Balog Rezső (1921), Blanár Ferenc (1921), Dicső Albert (1903), Erdélyi Dezső (1912), Gergely András (1900), Gergely István (1905), Hájjas Ferenc, Horváth András (1905), Horváth Gusztáv (1907), Lakatos Lajos (1907), László József (1903), Magos János (1920), Miklósi András (1899), Molnár Sándor (1903), Nagy Béla (1903), Nagy László (1907), Noskó Mihály (1909), Ombódi Béla (1904), Papp András (1921), id. Papp Dezső Dezső (1899), Papp Gyula (1906), Papp József (1909), Papp Alajos (1906), Papp Sándor (1926), Sipos József (1899), Sütő József (1899), Szabó Kálmán (1905), Szeles Béla (1916), Szeles Sándor (1910/4?), Tar

⁹⁹ SZEpb-archívum, Bíró Mária adatközlő levele, 1991. január 30.

Endre (1908), Torzsás Gábor (1900), Tóth Béla (1924), Tóth Ferenc (1907), **Lóvin Béla.¹⁰⁰

Elesett honvédek: Balog József (1915), ***Blanár András (1915),¹⁰¹ Blanár Béla (1923), Blanár Sándor (1917), Dicső Gábor (1911), Kardos Dezső (1919), Lőrincz Béla (1912), ***Mester Sándor (1909), Papp András, Papp József, Szakál Fülöp (1921), ***Szeles András (1914).

A KSZU ZO¹⁰² jegyzékében: *1 muszos, 40 internált magyar, 6 katona.*

Internálták (3): Dicső Gábor (1911 – Szolyva, 1944. november), Erdélyi András (1912 – Szolyva, 1944. november), Erdélyi István (1905 – Szolyva, 1944. november),

Munkaszolgálatos (1): Brumer Efraim, apja Salom (1909 – UA, 1943)

CSONKAPAPI/POPOVO

Lakossága 1944-ben 1 178 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 2-án összeállított egységes helyhatósági (Papi Községi Népbizottság) lista alapján 191 férfi tartózkodott hadifogságban. 71 katona (1902–1923) közül 21 fő elesett, 50 fő ismeretlen helyen szovjet fogságba került. Az 1944. november 18-án Szolyvára hurcolt 125 férfi (1890–1926) közül 74 fő hazatért, 51 fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor, Boriszov, Gorlovka, Kraszno Ural, Orel, Nyizsnij Tagil). Legidősebb a listán Bíró Pál (1890), Baksa Pál (1900), valamint Vasas Mihály (1900). Vasas Mihály és Vasas János (1926) személyében apa és fia itt is együtt került a menetoszlopba A település eddig ismert második világháborús vesztesége 72 fő. Az adatgyűjtésben Nagy Zoltán Mihály¹⁰³ KMKSZ-alapszervezeti elnök irányításával közreműködtek az alapszervezet e feladattal megbízott tagjai, valamint a túlélők. 1989–1990-ben portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elhurcoltak (120), a mártírok (46) és a túlélők (74) névsorát. A KMKSZ-alapszervezet kezdeményezésére és szervezésében a település lakossága 1991. november 17-én a református templom kertjében közadakozásból emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

¹⁰⁰ A ** -gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag felvették a csetfalvai áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#csetfalva

¹⁰¹ A *** -gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a civil áldozatok névsorába.

¹⁰² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 154-158. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹⁰³ SZEpb-archívuma, Nagy Zoltán Mihály adatközlő levele, 1990. január 10.

Nagy Zoltán Mihály több szépirodalmi alkotásban is megörökítette az elhurcoltak sorsát. A magyarság 1944-ben bekövetkezett tragédiáját először *A sátán fattya* című regényében dolgozta fel,¹⁰⁴ később *1944* címmel megrázóan hiteles elbeszélő költeményt írt.¹⁰⁵

Mártírok: Bacsó József (1897), Bakó Károly (1907 – Szolyva, 1944), Baksa Béla (1919 – OF, Krasznouralszk), Baksa Lajos (1904 – OF, Krasznouralszk), Baksa Pál (1926 – OF, Krasznouralszk), Barát András (1901 – Szombor), Berényi István (1924), Buda Gábor (1909 – BK, Boriszov), Buda Gyula (1903 – OF, Orjol), Buda Kálmán (1907 – OF, Orjol), Buda Lajos (1914 – Donyec t. Gorlovka), Buda Péter (1897 – BK, Boriszov), Buda Sámuel (1910 – OF, Orjol), Dobos Károly (1902), Dóka József (1925 – BK, Boriszov), Fejes Pál (1901), Galgóczi István (1904), Halász Dezső (1902 – Szolyva, 1944), Halász Géza (1906 – Szombor, 1945.02.25.), Jakab József (1922 – BK, Boriszov), Kerekes Ernő (1907), Kiss Lajos (1908), Kiss Tamás (1910 – Donyec t. Gorlovka), Kődöböcz Imre (1909 – BK, Boriszov), Kődöböcz József (1910 – OF, Orjol), Nemes István (1904 – Szombor), Nemes Pál (1901 – Szombor), Papp József (1907 – OF, Orjol), Simon Gyula (1926 – Szolyva, 1944), Sütő Ignác (1907 – OF, Nyizsnyij Tagil), Sütő István (1923 – Szombor), Szabó Ferenc (1902 – BK, Boriszov), Szatmári Dániel (1900 – Szolyva, 1944), Szatmári József (1905 – OF, Orjol), Szatmári Kálmán (1924 – OF, Orjol), Szatmári Sándor (1909 – OF, Orjol), Szécsi Béla (1903 – Szolyva, 1944), Tóth Benjamin (1925 – OF, Orjol), Tóth Gábor (1912), Turóczy Béla (1908 – Szolyva, 1944), Turóczy Lajos (1926–1904 – OF, Krasznouralszk), Vasas János (1926 – elhurcolás közben, 1944. november), Vasas Mihály (1900 – OF, Nyizsnyij Tagil), Veres Gábor Zsigmondé (1900 – OF, Orjol), Veres Gábor Gáboré (1912 – Donyec t. Gorlovka), Veres Imre (1913), Veres Kálmán (1924), Veres Lajos (1916), Veres Sándor Károlyé (1902 – OF, Nyizsnyij Tagil), Veres Sándor Sándoré (1908 – OF, Krasznouralszk), Veres Sándor Sándoré (1926).

Elesett honvédek: Bakó Sándor (1909), Baksa Sándor (1905), Berec Menyhért (1916), Buda Ferenc (1921), Buda Gábor (1907), Danku Mihály (1915), Gerő Imre (1907), Halász Benjamin (1910), Halász Lajos (1922), Kődöböcz Gyula (1910), Kődöböcz Sándor (1919), Pereszta Mi-

¹⁰⁴ Nagy Zoltán Mihály: *A sátán fattya*. Hatodik Síp Könyvek. Új Mandátum Kiadó, Budapest–Ungvár, 1991. Második kiadás: Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2000.

¹⁰⁵ Nagy Zoltán Mihály: 1944. Elbeszélő költemény. Együtt 2007/3 melléklete. Második kiadás: Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, Ungvár, 2007.

hály (1919), Sebestyén Gyula (1919), Sidó Sándor (1906), Simon Károly (1900), Szarka Béla (1922), Szatmári Gyula (1918), Tóth József (1900), Veres Bertalan (1919), Veres Dániel (1920), Veres József (1909).

A KSZU ZO¹⁰⁶ jegyzékében: 51 internált magyar, 15 katona.

Internálták (6): Bacsó József Dezső (1897 – BK, Boriszov), Halász István (1904 – Szolyva, 1944), Darcsi János (1925 – Szolyva, 1944. november), Zsell Sándor (1926 – Szolyva, 1944. november), Udvarhelyi Pál (1926 – Szolyva, 1944), Simon József Lajos (1914–1946).

GÁT/GATY

Lakossága 1944-ben 2 240 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 4-én összeállított egységes helyhatósági (Gáti Községi Népbizottság, elnök Jurko Kancsij) lista alapján 260 helyi lakos tartózkodott hadifogságban. A magyar hadseregben harcoló 103 honvéd (1901–1923) közül 22 fő elesett, 81 fő a romániai Foksány, a magyarországi Debrecen, Jászberény, Székesfehérvár, Kecskemét, Szombathely, Sopron, Komárom, Salgótarján, Budapest szovjet hadifogolytáborába került. Az 1944. november 18-án Szolyvára hurcolt 157 férfi (1895–1926) közül 106 fő hazatért, 51 (LIMES: 73) fő meghalt a szolyvai és szambori lágerben. Ezt a tragikus eseményt a falu szülötte, Kovács Vilmos író, költő regényben¹⁰⁷ örökítette meg; a szerző édesapját is elvitték, pedig kommunista volt. A gáti elhurcoltakkal és Kovács Vilmostal két könyvében is foglalkozott Botlik József történész.¹⁰⁸ A magukat ruszinnak/ukránnak, szlováknak, zsidónak valló férfiakat nem vitték el. Közülük néhány fiatal a Vörös Hadsereg és az I. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Hajnali János (1926) a Vörös Hadsereg önkénteseként, Ickovics Tibor (1913) és Lengyel Mihajlo a csehszlovák hadtest katonájaként harcban esett el.¹⁰⁹ A település eddig ismert második világháborús vesztesége 76 fő. Heé Béla¹¹⁰ túlélőtől tudjuk, hogy a gáti férfiakat Beregszászon, Szolyván keresztül Turkára, Szamborba vitték, ahol 120 férfit szorítottak be egy marhavagonba, összesen 720 főt; mire megérkeztek, 90 fő maradt életben. Az egyik szibériai munkatáborba kerültek, ahol

¹⁰⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 148-151. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹⁰⁷ KOVÁCS VILMOS: *Holnap is élünk*. Kárpáti Kiadó, Ungvár, 1965.

¹⁰⁸ BOTLIK JÓZSEF: *Gát. Száz magyar falu könyvesháza* Kht., Budapest, 2001; *A hűség csapdájában*.

Kovács Vilmos költő, író (1927–1977) emlékének. Pályakép és korrajz. Intermix Kiadó, 2003.

¹⁰⁹ *Ukrajna Emlékkönyve*, 121. old.

¹¹⁰ SZEpb-archívum, Heé Béla adatközlő levele, Gát, 1991. február 5.

akkor 12 000 embert vontak össze. A gyilkos szibériai tél után 1 500 fő maradt életben. Heé Béla számadataihoz aligha férhet kétség, hiszen a lágerben a temetkezési brigádban dolgozott, feladatuk a halottak elhantolása volt. 1947-ben, 40 kilós testsúllyal szabadult. Az adatgyűjtésben közreműködött Kacsó Zoltán, Kovács Emil, valamint Lőrincz Béla,¹¹¹ a községi tanács elnöke. 1989–1993-ban portabejárással felméréseket végeztek (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a falu mártírjainak és túlélőinek névsorát. Kezdeményezésükre közadakozásból 1989. november 26-án a temetőben kopjafát, 1990. november 23-án emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok¹¹²: Bak Bertalan P. (1896), Bak Béla B. (1900), Bak Béla S. (1903), Bak Béni (1917), Bak Endre (1923), Bak Gedeon (1925), Bakos András (1908), Bakos Béla (1914), Bíró Géza (1909), Bíró Kálmán (1907), Botos Lajos (1908), Csontos József (1905), Heé Áron (1902), Heé Elek (1903), Heé Gyula (1901), Heé Ignác (1908), Heé Sándor (1912), Járó Sándor (1901), Kacsó Bertalan (1903), Kacsó Béni (1897), Kacsó Dániel (1903), Kacsó Endre (1925), Kacsó Ignác (1898), Kacsó Pál (1909), Kacsó Viktor (1909), Király András (1907), Király Ernő (1912), Király Endre (1925), Király Ignác (1908), Király János (1915), Király Sándor (1898), Lőrinc Bertalan (1906), Lőrinc Bertalan (1926), Lőrinc Lajos (1921), Lőrinc Pál (1909), Márton Béla (1912), Menyhért Bertalan (1915), Molnár Ignác (1915), Molnár Sándor (1896), Mónus János (1906), Orosz Ferenc Ferencé (1896), Orosz Ferenc Ferencé (1908), Stencinger József (1903), Szabó Antal (1912), Szabó Sándor (1910), Torma Dániel (1913), Turi Gyula (1903), Turi Menyhért, Turi Sándor Sándoré (1921), Verbiás Lajos (1914), Vég Károly Károlyé (1913 – BK, Boriszov, 1945. március), **Járó Márton Sándoré (1910).¹¹³

Elesett honvédek: ***Bahus Mihály (1920),¹¹⁴ ***Bak Áron, ***Bak Kálmán, ***Bak Marci, ***Bak Márton (1917), Bak Márton (1920), ***Csizmár József, ***Farkas Mihály, *** Heé Vince, ***Kacsó Kálmán, *** Kacsó Miklós, ***Király Béla, ***Király Gyula, ***Király

¹¹¹ SZEpb-archívum, Lőrincz Béla adatközlő levele, 1990. május 5.

¹¹² A KSZU ZO/3/2005: 76-82. a háborús veszteséglistájának kimutatása szerint valamennyien 1944 novemberében hunytak el (Szolyván, Szomborban – szerk.) a gyűjtőtáborban.

¹¹³ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag felvették a gáti áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#gat

¹¹⁴ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#gat

József, ***Kopasz Bertalan (1918), ***Kopasz Gyula (1914), ***Kopasz Ignác, ***Lőrinc Károly, ***Lőrinc Mihály, ***Menyhért Gyula, ***Molnár Gyula, ***Pallagi Géza.

A KSZU ZO¹¹⁵ jegyzékében: 48 internált magyar, 2 munkaszolgálatos, 2 polgár hadicselekmény áldozta.

Munkaszolgálatos (2): Braun Herman, apja Brant (1904 – OF területén, 1942), Kallus Natan, apja Ignác (1906 – UA területén, 1942).

Polgári áldozatok: Káló Balázs Mihályé (1930–1944.11.17.), Turi Sándor (1932–1945.05.28.)

GUT (KÉTGUT)/GUT (GARAZGYIVKA)¹¹⁶

Nagygut és Kisgut lakossága 1944-ben 1 039 fő volt. Elfoglalásuk időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 4-én összeállított két különálló helyhatósági (Nagyguti Községi Népbizottság, Kisguti Községi Népbizottság, elnök Bak József) lista összesen 142 polgár nevét tartalmazza, „*akik Karpatszka Ukrajina állampolgárságával rendelkeznek, hadifogságban tartózkodnak.*” A listán olvasható bejegyzés szerint az embereket 1944. november 23-án vitték Szolyvára. 55 katona (1901–1923) közül 8 fő elesett, 47 fő ismeretlen helyen szovjet fogságba került. 87 katonaköteles férfi (1895–1926) közül 30 fő hazatért, 57 (LIMES: 55) fő meghalt a szolyvai és szambori lágerben. Erre a tragédiára a falu szülötte, Zubánics László történész is kitér helytörténeti munkájában.¹¹⁷ A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 65 fő. Sok család több tagját is elvesztette: Barkaszi Károly és Verbiás János családjának férfitagjai mind odahaltak. A túlélők szerint csak azért nem vittek el több férfit a faluból, mert azokban a napokban a közeli erdőben bujkáltak. Pocsai Vince (1920) túlélővel 2011. október 24-én Beregardóban mélyinterjú készült.¹¹⁸ Az adatgyűjtésben közreműködött Pocsai Vince, Pocsai Sámuel, Tóth Lajos és Sin József. 1989–1993-ban portabejárásal végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok (56), a túlélők (85) és az elesett honvédek (8) névsorát.¹¹⁹ Kezdeményezésükre a település lakossága emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

¹¹⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 76-82. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹¹⁶ A mai Gut község 1947-ben Nagygut és Kisgut községek egyesülésével jött létre.

¹¹⁷ ZUBÁNICS LÁSZLÓ: *Guti körkép*. Intermix Kiadó, 2000.

¹¹⁸ KURMAI-RÁTI SZILVIA: *A „malenykij robot” a túlélők visszaemlékezéseinek tükrében*, 6-51 old.

¹¹⁹ SZEpb-archívum, Sin József adatközlő levele, 1990. novemberre.

Mártírok¹²⁰: Bahus Ferenc (1897), Balogh Gyula (1911), Balogh József (1924), Balogh Lajos Ferencé (1901), Barkaszi Béla (1912), H. Barkaszi Bertalan (1901), Barkaszi Gyula (1910), Barkaszi József (1926), Barkaszi Károly (1898), Bence Bertalan (1924), Bence József (1910), Bihari Lajos (1922), Bodok Gyula (1924), Bodok József (1916), Botos Imre (1904), Bodok István (1900), Dankó Gyula (1916), Darcsi András (1919), Darcsi Gyula (1901), Darcsi Lajos (1901), Deák Lajos (1900), Demjén József (1905), Dóka András (1896), Dóka Bertalan (1919), Dóka István (1923), Dóka József (1911), Sz. Dóka József (1900), Dóka Károly (1913), Dóka Tamás (1924), Dóka Zsigmond (1924), Főző András (1915), Főző Gyula (1924), Nagy Ferenc (1909), Nagy Gyula (1910), Nagy József (1908), Peres Bertalan (1905), Peres Gyula (1905), Pocsai Gyula (1908), Pocsai József (1903), Pocsai Lajos J. (1924), Pocsai Lajos P. (1925), Pocsai Vince (1915), Puskás Ferenc (1897), Simon Béla (1925), Szalontai Gyula (1910), Szalontai József, Szolnoki János (1922), Sz. Tóth József (1910), Tóth József J. (1925), *Tóth Kálmán (1897),¹²¹ Tóth Kálmán Gy., Tóth Kálmán J. (1911), Verbiás Béla (1922), *Verbiás Gyula (1923), Verbiás Lajos Lajosé (1914), Verbiás Károly (1924), Veres Gyula (1923).

Elesett honvédek: Balogh János (1915), Balogh Ferenc, P. Barkaszi József, Barkaszi Endre, Beregszászi Zsigmond, Bodok Zoltán, Botos József, Papp Károly.

A KSZU ZO¹²² jegyzékében: 55 internált magyar, 12 elesett honvéd.

Internáltak (3): Verbiás Lajos Jánosé (1914 – elhunyt a gyűjtőtáborban, 1944. november), László György (1895 – elhunyt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Balogh Lajos, Veres Gyula.

HALÁBOR/HALABOR (HRABARIV)

Lakossága 1944-ben 645 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 3-án összeállított egységes helyhatósági (Halábori Községi Népbizottság) lista alapján 116 polgár „tartózkodott hadifogságban.” 32 katona (1901–1923) ismeretlen helyen szovjet fogságba került, a fronton elesettek számáról nincs adat. 116 férfit (1895–1926) hurcoltak el Szolyvára. A lágerfogságból (katonák, civilek vegye-

¹²⁰ A KSZU ZO/3/2005: 87-90. a háborús veszteséglistája szerint az internáltak 1944. november folyamán a gyűjtőtáborokban (Szolyva, Szambor stb.) elhunytak.

¹²¹ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel a guti áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#gut.

¹²² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 87-90. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

sen) 75 fő hazatért, 41 (LIMES: 42) fő meghalt a szolyvai és szambori lágerben. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 41 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Tar Géza.¹²³ 1989–1993-ban portabejárással végzett felméréseket (SZEpB, NKTTRJVM, Emlékönyv–1993 részére), összeállította a mártírok (33) és a túlélők (79), ezen belül az akkor még élők (28) névsorát. Kezdeményezésére a település lakossága 1989. december 24-én a temetőben kopjafát állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai emlékére.

Mártírok: Bakó Zsigmond (1925–Szolyva?, 1944. november), Balog Alajos (1924 – Szambor, 1945), Balog Endre (1919), Balog János (1905 – BK, Boriszov, 1945), Balog József (1908 – Szolyva?, 1944. november), Balog Sándor (1896 – elesett a fronton), Belánszki Gusztáv (1922 – Szolyva?, 1944. november), Bimbi József (1906), Bimbi Áron (1903), Bimbi Helén, Bimbi József, Bimbi Piroška, Bimbi Sándor (1934), Bimbi Valér, Cserepes Károly (1912), File Sándor (1910 – OF, Brjanszk), Gajdos Sándor Andrásé (1918 – BK, Orsa, 1945), Gergely Sándor (1910 – Szolyva?, 1944. november), Jakab Elemér (1918 – elesett a fronton), Kádár Dezső (1925 – Szambor, 1945), Kis András (1905 – Szambor, 1946), Kocsis Alajos Balázsé (1910.07.23. – BK, Boriszov, 1945), Kocsis Elek (1907/14? – elesett a fronton), Kocsis László (1926), Kocsis Zsigmond (1904 – BK, Orsa, 1945), Komáromi Elek Alajosé (1920 – Szolyva?, 1944. november), Komáromi Alajos Gáboré (1905 – BK, Boriszov, 1946.12.24.), Kovács Sándor (1910), Lengyel Géza Mihályé (1910.04.17. – Szambor, 1946. február), Nyíri János (1925 – BK, Orsa, 1945), Orbán Balázs (1924 – Szolyva?, 1944. november), Strom Zsigmond (1912 – Szolyva, 1945), Szabó Endre Jánosé (1904 – Donyec t. Jenakijevo, 1946), ifj. Szabó Endre Endréé (1926 – Donyec t. Jenakijevo, 1946), Szatmári Kálmán (1921 – Szambor, 1946), Tar András (1900 – Szambor, 1945), Tar Géza (1920 – BK, Boriszov, 1945), Tar István (1924 – Szolyva?, 1944. november), Tar Miklós Kálmán (1923 – Szolyva?, 1944. november), Tóth Kálmán (1895 – Szolyva?, 1944. november), Tóth Péter (1918 – Szolyva?, 1944. november), **Balog Ferenc.¹²⁴

Megjegyzés: a halábori emlékművön feltüntetett mártírok névsorába felvették a náci koncentrációs táborban elpusztult zsidó férfiakat és nőket is (lásd a kiemelt neveket).

¹²³ SZEpB-archívum, Tar Géza adatközlő levele, 1991. február 12.

¹²⁴ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a halábori áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#halabor

A KSZU ZO¹²⁵ jegyzékében: 29 internált magyar, 5 elesett honvéd.

Internálták (2): Belánszki Elemér Pálé (1924 – Szolyva, 1944. november), Beneg Béla Vojtechovics (1926 – Szolyva, 1944. november),

HARANGLÁB/HORONGLAB (DZVINKOVE)

Jelenleg Bótrágy társközsége. Lakossága 1944-ben kb. 493 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 2-án összeállított helyhatósági (Haranglábi Községi Népbizottság) lista alapján 62 férfi tartózkodott kényszermunkalágerben. 30 frontra került honvéd sorsa eddig ismeretlen. A szolyvai lágerbe 32 katonaköteles férfit (1899–1926) hurcoltak el, közülük 23 fő hazatért, 9 fő meghalt a szolyvai és szambori lágerben. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 10 fő. Az 1944. november 18-i második regisztráció során magukat ruszinak/ukrának, szlováknak vagy zsidónak valló férfiakat nem vitték el. Közülük néhány fiatal a Vörös Hadsereg önkéntese lett, például Biri Ferenc (1926), aki harcban esett el.¹²⁶ Az adatgyűjtésben közreműködött Hajdú Ferenc. 1989–1993-ban portabejárással végzett felméréseket (SZEpB, NKTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállította a mártírok és a túlélők névsorát. Kezdeményezésére a település lakossága emlékjelet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok¹²⁷: Baranyi Bertalan Mihályé (1904), Baranyi Kálmán Józsefé (1902), Baranyi Kálmán Ferencé (1902), Baranyi Mihály Mihályé (1902), Gerő Géza, Ferencé (1909) Gerzsényi Bertalan Bertalané (1909), Hajdu Ferenc Károlyé (1908), Markó Lajos Mihályé (1907), Pető Sándor Sándoré (1904).

A KSZU ZO¹²⁸ jegyzékében: 9 internált magyar.

HETYEN/HETEN (LIPOVE)

Jelenleg Csonkapapi társközsége. Lakossága 1944-ben 785 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 2-án összeállított egységes helyhatósági (Hetyeni Községi Népbizottság) lista alapján 118 férfi tartózkodott hadifogságban. 46 frontra került honvéd

¹²⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 87-90. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹²⁶ *Ukrajna Emlékkönyve*, 121. old.

¹²⁷ A KSZU ZO/3/2005: 73-76. a háborús veszteséglistája szerint az internáltak 1944. november folyamán a gyűjtőtáborokban (Szolyva, Szambor stb.) elhunytak.

¹²⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 86-87. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

közül 6 fő elesett, 40 fő szovjet hadifogságba került. 72 katonaköteles férfit (1896–1926) hurcoltak el Szolyvára és Szamborba, közülük 27 hazatért, 45 fő meghalt a szolyvai és szambori lágerben. A lista egyik bejegyzése szerint Kucsinka Gyulát (1902) és Ferenczi Gábort (1912) a szolyvai lágerből Munkácsra vitték A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 51 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Sütő Sándor, Tóth Éva, valamint a túlélők egy csoportja: Baksa István, Kőszegi István, Joó Ferenc, Szarka József, Kun János, Szarka Géza, Berecz István. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpB, NKTRTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elhurcoltak (127), a mártírok (50) és a túlélők névsorát, amit Száraz Endre, a Papi Községi Tanács Végrehajtó Bizottságának elnöke hitelesített.¹²⁹ Kezdeményezésükre a település lakossága 1992 szeptemberében köztéri emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Antal József (1922), Balogh András, Barta András (1917), Benkő Menyhért (1908), Benkő János (1908 – elesett a fronton), Benkő Elemér (1908), Benkő Lajos (1926), Berecz Béla (1925), Berecz Pál (1922), Borsodi Zoltán (1922), Cellár István (1911), Cselle Benjamin (1920), Cselle Béla (1925), Ferenczi Károly (1900), Fodor János (1904), Fodor József, Gerzsényi István (1925), Gerzsényi József (1901), Henter József (1900), Horváth József (1900), Joó Béla (1924), Komjáthy József, Kondor József (1926), Kondor Sándor (1924), Kovács András (1905), Kődöböcz Lajos (1908), Molnár Lajos (1905), Rác Gábor (1919), Sebestyén István (1926), Sebestyén József (1923), Sütő Béla (1902), Sütő Endre (1900), Sütő Lajos (1924), Sütő Zoltán (1914), Szikora Béla (1922 – elesett a fronton), Tóth Bálint (1901), Tóth Béla (1894 – elesett a fronton), Tóth Endre/Ernö? (1923 – elesett a fronton), Tóth Géza Gy. (1925), Tóth Géza M. (1910), Tóth István (1904), Tóth József (1902), Tóth József, Tóth Kálmán (1925), Tóth Menyhért (1908 – elesett a fronton), Tóth Pál (1899).

Elesett honvédek: Barta Pál (1919), Kovács Balázs (1914), Komjáthyi László (1919), Sebestyén Sándor (1916), Szarka Béla (1922), Tóth Béla (1913).

A KSZU ZO¹³⁰jegyzékében: 6 internált magyar, 14 katona.

Internálták (1): Benkő Jakov/Jakab (1908 – gyűjtőtábor, 1944. november).

¹²⁹ SZEpB-archívum, Sütő Sándor és Tóth Éva adatközlő listája, 1991. február 12.

¹³⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 82-84. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

Elesett honvédek (2): Barta Pál/Pavlo (1917 – elesett a fronton), Sebestyén Sándor (1916 – elesett a fronton),

KÍGYÓS/KIGYOS (ZMIJIVKA)

Lakossága 1944-ben 668 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 4-én összeállított két helyhatósági (Kígyósi Községi Népbizottság) lista alapján összesen 116 férfi tartózkodott hadifogságban, illetve munkatáborban, köztük 40 katona. 13 fő a harc téren esett el, 26 fő szovjet fogságba került és a romániai Nagyvárad, Máramarossziget, a magyarországi Budapest, Szombathely, Kalocsa, Celdömölk, Debrecen stb. hadifogolytáborjaiban tartózkodtak. A Szolymára hurcolt 76 férfi (1895–1926) közül 48 hazatért, 28 fő meghalt a szolymai és szambori lágerben. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 41 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Kovács Miklós. 1989–1993-ban portabejárással végzett felméréseket (SZEpB, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállította a mártírok (28), a túlélők és az elesett honvédek (13) névsorát.¹³¹ Kezdeményezésére a település lakossága 1990 novemberében a temetőben emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Bacskai István (1921), Bakos Imre (1907), Bakos József (1919), Bakos Sándor (1912), Bakó András (1914), Bíró József (1904), Csok Ernő (1924), Derceni István (1900), File Lajos (1924), Fring Béla (1926), Grácsin Ferenc (1922), Hézsér József (1921), Illyés András (1926), Kocsis Balázs (1919), Kocsis Károly (1926), Makács József (1895), Mester Károly (1904), Mester Károly (1909), Molnár Béla (1905), Toldi Gyula (1907), Tompa Béla (1910), Tompa József (1905), Tóth András (1899), ifj. Tóth András (1925), Tóth István (1905), Tóth Sándor (1910), Vass Sándor (1906), Végh Sándor (1926).

Elesett honvédek: Almási Béla (1912), Bába József (1913), Cseh János (1920), Cseh Sándor (1922), Csok Bertalan (1902), Nagy Bertalan (1919), Sass József (1913), Sass Károly (1904), Szentpéteri József (1910), Tar Béla (1911), Toldi Zoltán (1927), Urbán András (1922), Vasas Sándor (1905).

A KSZU ZO¹³² jegyzékében: 1 internált magyar.

Internálták (1): Rapka József Mihályé (6.02.1911.02.6. –Szambor, 1945. 02. 25.)

¹³¹ SZEpB-archívum, Kovács Miklós adatközlő levele, 1991. február 12.

¹³² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 100. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

KISBÉGÁNY/MALA BIGANY

Lakossága 1944-ben 1 000 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 4-én összeállított két helyhatósági (Kisbégányi Községi Népbizottság) lista alapján 128 „*Zakarpatszka Ukrajnai polgár tartózkodott lágerben.*” Az 1. sz. lista 78 Szamborba hurcolt férfi (1899–1926), a 2. sz. lista 50 katona (1900–1924) nevét tartalmazza. A katonák közül 10 fő harctéren esett el, 40 fő ismeretlen helyen szovjet fogságba került. A túlélők felmérése szerint 97 katonaköteles férfit hurcoltak Sztarij Szamborba, közülük 61 hazatért, 36 (LIMES: 35) fő különböző lágerekben halt meg. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 41 fő. Komári András¹³³ 1944. november 17-én jelentkezett Beregszászban, a mostani 4. Sz. Kossuth Lajos Középiskola épületében. A második regisztráció után kutyás örök kísérték át a posta melletti adóhivatal épületébe (ma: ukrán iskola). Másnap reggel ötös sorokban indították el őket Munkács felé. A katonák elzavarták az ivóvizet, élelmiszert kínáló asszonyokat. Kétnapi gyaloglás után érkeztek meg Szolyvára. Gyengén kosztolták őket, életben maradásukat nagyban elősegítette, hogy az otthon maradt asszonyok szekérrel hoztak nekik élelmiszercsomagokat. Mint írja: „*Sokan elkapták a hastífuszt. Tömegével hullottak el az ártatlan emberek. Voltak olyanok, akik még éltek, és rájuk húzták a fagyos földet. Sokszor felkiáltottunk: Istenem, kinek vétettünk mi, 18 éves fiatal emberek. (...) Nagyon sok ember szökésében segített Nagy Szilárd macsolai lakos, az akkori lágerparancsnok ügyintézője. Ő már nincs az élők sorában. (...) 1945. január 8-án kísérték bennünket Szamborba... Turkán három bajtársunk megszökött és a katonák megfogták, úgy összeverték őket, hogy nem bírtak menni, véresen tették fel őket a szekérre, és úgy hozták el őket Sztarij Szamborba. Nemcsak Szolyván, hanem itt is sok ártatlan ember van elhantolva. Két hét múlva bevagoníroztak minket, 80-an voltunk egy marhavagonban. Majd megérkeztünk Makejevka-ba, már egy kicsit könnyebb volt az életünk. (...) 1945 novemberében érkeztem haza. (...) A rokonságból magam kerültem haza. Sokan jeltelen sírokban vannak eltemetve...*” Az adatgyűjtésben közreműködött Komári Árpád. 1989–1993-ban portabejárással végzett felméréseket (SZEpb, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállította a mártírok (34) és túlélők névsorát.¹³⁴ Kezdeményezésére a

¹³³ U.o., Komári András adatközlő levele, 1991. július 17.

¹³⁴ SZEpb-archívum, Komári Árpád adatközlő levele. 1991. február 12.

település lakossága 1990. november 21-én a temetőben emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Barkaszi Ferenc (1909), Bocskai István (1915), Cseh József (1926), Domokos Vince (1917), Fekete Sándor (1906), Gazdag Béla (1926), Gazdag Gyula (1906), Gazdag Imre (1910), Horváth István (1918), Király István (1926), Komári Béla (1905), Komári Gábor (1910), Komári Gyula (1925), Komári István (1922), Kozár Béni (1914), Kulya Bertalan (1921), Kukri Gábor (1907), Mészár Lajos (1914), *Mihályi Menyhért (1913),¹³⁵ Nagy József (1921), Nánási Béla (1907), Nánási Kálmán (1907), Orosz Endre (1913), Orosz Gábor (1924), Orosz Imre (1909), Orosz István (1920), Orosz Vince (1902), Rácz Gábor (1925), Sütő Endre (1907), Sütő Gyula (1910), Sütő István (1913), Turóci Béni (1910), Turóci Sándor (1925), Varga Ferenc (1906), Varga Imre (1913), Zsoldos Imre (1904).

Elesett honvédek: Juszku Ferenc (1920), Kovács Bálint (1923), Kovács Gyula (1910), Nagy István (1902), Orosz Béla (1919), Tóth József (1914), Turóci Gábor (1919), Turóci József (1912), Turóci Miklós (1904), Turóci Sándor (1910).

A KSZU ZO¹³⁶ jegyzékében: 1 internált magyar, 8 katona.

Internálták (1): Sípos Kálmán (1898 – elhunyt a gyűjtőtáborban, 1944. november).

MACSOLA/MOCSOLA

Lakossága 1944-ben 734 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 3-án összeállított egységes helyhatósági (Macsolai Községi Népbizottság, elnök Csernatonyi, titkára Gorgyaj) lista alapján 110 férfi tartózkodott hadifogságban, közte 71 elhurcolt civil (1894–1926), 39 (1900–1924) katona. A katonák közül 11 fő harctéren esett el, 28 fő ismeretlen helyen szovjet fogságba került. 71 Szolyvára hurcolt katonaköteles férfi közül 27 hazatért, 44 (LIMES: 43) fő meghalt a szolyvai és szambori lágerben. Az 1944. november 18-i második regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak, szlováknak vagy zsidónak valló férfiakat nem vitték el. Közülük néhány fiatal a Vörös Hadsereg és a csehszlovák hadtest önkéntese lett. Ivan Szeljancsin (1917) és Matvij Szeljancsin (1919) az 1. Csehszlovák Hadtest, Ivan Desko, Mihajlo Gyorgyaj, Ivan Matej,

¹³⁵ A *gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a kisbégányi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#kisbegany

¹³⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 123/124. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

Ivan Penzenstadler, Katerina Fedur (1919), Mihajlo Jurik (1925) a Vörös Hadsereg önkénteseként harcban esett el.¹³⁷ A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 63 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Jacura László¹³⁸ és Nagy Sándor túlélő. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elhurcoltak (111), a mártírok (51), az elesett honvédek (9) és a túlélők (38), ezen belül az akkor még élők (20) névsorát.¹³⁹ Kezdeményezésükre a település lakossága emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Beca Sándor (1898), Bruszki István (1895), Bruszki Sándor (1897), Bundovics Gusztáv Jánosé (1905 – Szambor, 1945), Cselle Albert (1898 – Szambor, 1944), Cseke Sándor (1898 – Szambor, 1944), Fekete Bertalan (1900 – Szambor, 1945. február), Györkös Pál (1903 – Szambor, 1945), Hézsér Sándor Bálinté (1922 – Szambor, 1945), Homoki Pál Ignácé (1925 – Szambor, 1945. január), Homoki Pál Pálé (1898 – Szambor, 1945), Homoki Sámuel Mihályé (1899 – Szambor, 1945. április), Homoki Sándor (1912 – Szambor, 1945. február), Horváth Elemér Eleméré (1917 – Szambor, 1945), *Horváth József (1905 – Szambor, 1945. október),¹⁴⁰ Horváth Miklós (1901 – Szambor, 1946), Késmárki Ede (1903 – Szambor, 1946), Kovács Árpád (1913 – Szambor, 1946), Kósa Ferenc (1924 – Szambor, 1945), Kőszeghy Pál (1901 – Szambor, 1945), Lukács István (1909 – Szambor, 1945), Mandzák Lajos (1909 – Szambor, 1945), Masika Mihály (1898 – Szambor, 1945), Medve Béla (1924 – Szambor, 1945), Miskolczi Béla Béláé (1900/3 – Szambor, 1945. február), id. Nagy András (1897 – Szambor, 1945), Nagy Bertalan (1925 – Szambor, 1945), Nagy Gáspár (1905), Nagy Miklós (1901 – Szambor, 1945), Papp István (1926 – Szambor, 1945), Pallagi Mihály (1925 – Szambor, 1945), Rác Gyula (1898 – Szambor, 1945), Rákosi Márton (1901 – Szambor, 1945), Somogyi Elemér (1899/8? – Szambor, 1945), Sőtér János (1905), *Strom István (1923 – Szambor, 1945), Szabó Bertalan (1925 – Szambor, 1944), Szentléleki József (1924 – Szambor, 1945), Székely Elek (1901 – Szambor, 1945), Tellingner János (1904), Tellingner Menyhért (1899 – Szambor, 1945), Trion István, Veres Endre

¹³⁷ *Ukrajna Emlékkönyve*, 123-124. old.

¹³⁸ SZEpb-archívum, Jacura László adatközlő levele, közleményei, 1991. augusztus 11.

¹³⁹ U.o., Jacura László adatközlő levele, 1991. január 25.

¹⁴⁰ A *gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a macsolai áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#macsola

Jánosé (1925 – Szombor, 1945), Végső István Istváné (1923 – Szombor, 1946. december), **Horvát Miklós.¹⁴¹

Elesett honvédek: Bodnár Dezső, Bruszki János (1919), Bruszki Zoltán (1905), Csernátoni Béla (1922), Faggyas József (1913), Fejbába Sándor (1917), Lukács Pál (1913), Nagy Pál (1920), Praczu Lajos (1913), Somogyi Elemér 1921, Végh Mihály (1918).

A KSZU ZO¹⁴² jegyzékében: 46 internált magyar, 9 katona.

Internáltak (3): Bundovics Gusztáv Istváné (1903.10.15. – Szombor, 1944. december), Miskolczi Béla Jánosé (1903.08.27. – Szombor, 1945. február), Riskó István, apja Milos (1923 – Szombor, 1945)

MAKKOSJÁNOSI/JANOSI (IVANYIVKA)

Lakossága 1944-ben 1 219 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 4-én összeállított két helyhatósági (Jánosi Községi Népbizottság, összeállítója Popovics Pál elnök és Grabcsahova titkár) lista alapján 125 polgár tartózkodott hadifogságban. Az 1. sz. lista 56 hurcolt férfi (1894–1926) nevét tartalmazza. Túlnyomó többségüket Szolyvára, 2 főt Ungvárra hurcoltak el: P. Marosi Jánost (1899) és Tóth Miklóst (1906). A 2. sz. listán 69 katona (1905–1923) neve szerepel, akik ismeretlen helyen szovjet hadifogságba estek. A túlélők felmérése szerint 97 katonaköteles férfit vittek Szolyvára, közülük 74 hazatért, 23 (LIMES: 22) fő különböző lágerekben (Szolyva, Szombor) halt meg. Az 1944. november 18-i második regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak, szlováknak vagy zsidónak valló férfiakat nem vitték el. Közülük 11 fiatal a Vörös Hadsereg és a csehszlovák hadtest önkéntese lett. Jurij Bobuszkij (1914), Győri Péter (1897), Jurij Lakatos (1912), Ivan Csóka (1913) az 1. Csehszlovák Hadtest, Dzurovcsik András (1925), Dzurovcsik Sándor (1926), Leves Mihály (1925), Popovics Bertalan (1924) és Lukács Sándor (1927) a Vörös Hadsereg önkénteseként harcban esett el. 28 polgár sorsa máig ismeretlen. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 32 fő (a civileket és katonákat egy listára vették). A szovjet harcosoknak emlékművet állítottak.¹⁴³ Az adatgyűjtésben közreműködött Balogh István, Gerzsényi Tibor, Hapák János és Debrenyi

¹⁴¹ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a macsolai áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#macsola

¹⁴² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 124-127. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹⁴³ *Ukrajna Emlékkönyve*, 122. old.

János. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok (21) és a még élő elhurcoltak (6) névsorát.¹⁴⁴ Kezdeményezésükre a település lakossága 1991. augusztus 10-én Makkosjánosi és társközsége, Balazsér között emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. Az avatáson jelen volt Jeszenszky Géza, a Magyar Köztársaság külügyminisztere.

Mártírok: Balazsi Bertalan (1902), Balazsi Ferenc, Balazsi Pál (1896), Balogh János (1920), Balogh Sándor, Bekfi Albert Jánosé (1905.03.20–Szombor, 1945. április), Bekfi Imre (1907– Szolyva, 1944.november), Billa Endre (1924), Billa Gyula (1924), Csonka Gyula, Darcsi Imre (1898), Faggyas István (1903), Halavács Miklós (1907), Hapák Bertalan (1898), *Kornicki Ferenc (1920),¹⁴⁵ Kozma Mihály (1907), Lengyel Dezső (1925), Popovics Ferenc, Popovics Ignác (1907), Szabó Andor (1922), Szalontai Gyula (1906), Tompa József (1898), Tóth Mihály (1902).

A KSZU ZO¹⁴⁶jegyzékében: 22 internált magyar, 12 katona.

Internáltak (2): Darcsi Imre (1944 – tábor), Iván Gábor Gáboré (1908.10.19. – OF, Brjanszk).

Elesett honvédek (10): Aranyosi Pál (eltűnt), Bakos Béla (eltűnt), Bombak Mihály (eltűnt), Gazdag Ferenc (eltűnt), Hnatik Sándor (eltűnt), Holovács István (eltűnt), Dzurovcsik Titusz (eltűnt), Kosztyu Tivadar (front), Marosi Béla (1913 – OF, Don-kanyar), Pál János (keleti front).

MEZŐGECSE/GECSA

Lakossága 1944-ben 538 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 4-én összeállított egységes helyhatósági (Gecsei Községi Népbizottság, összeállítója Varga Károly elnök és a népbizottság titkára, neve olvashatatlan) lista alapján 95 polgár tartózkodott hadifogolylágérben. A névsor 68 „munkatáborba” hurcolt és 27 katona nevét tartalmazza. A katonák közül 5 fő elesett a háborúban, 22 fő hadifogságba került. A Szolyvára hurcolt katonaköteles férfiak közül 39 hazatért, 29 fő meghalt a szolyvai és szambori lágérben. Fejes Béla (1927) a Vörös Hadsereg önkéntese lett, 1945-ben elesett.¹⁴⁷ A település második

¹⁴⁴ SZEpb-archívum, Balogh István, Gerzsenyi Tibor és Debrenyi János adatközlő levele, 1991. január 20.

¹⁴⁵ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a makkosjánosi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#janosi

¹⁴⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 163-165. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹⁴⁷ *Ukrajna Emlékkönyve.*, 121. old.

világháborús, eddig ismert vesztesége 35 fő. Felkért adatközlő: Jakab Béla. 1989–1993-ban portabejárással végzett felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállította a mártírok és a túlélők névsorát.¹⁴⁸ Kezdeményezésére a település lakossága 1990. október 21-én emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok¹⁴⁹: Badak Dániel (1896), Benkő Ignác (1902), Berki Károly (1892), Bodnár András (1908), Cibla Bertalan, id. Cibla István (1898), ifj. Cibla József (1913), Cibla József (1924), Fodor Gedeon (1925), Fodor János (1911), Fodor János (1913), Giligor József (1925), Horváth József/János? (1902), Jancsi István (1896), Jancsi József (1897), Király Adalbert (1908), Kósa István (1925), Kovács Lajos (1909), id. Lőrinc István (1901), ifj. Lőrinc István (1925), Nagy Gábor (1899), Rajó Miklós (1911), Rákosi József (1910), Rojnoha József (1909), Sárencki István (1910), Sipos János (1911), Varga Bálint (1915), Varga Bertalan (1903), Varga József (1906).

Elesett honvédek: Mester István (1920), Illés István (1911), Rajnoha Sándor (1919), Szilágyi József (1914), ifj. Varga Pál (1916).

A KSZU ZO¹⁵⁰ jegyzékében: 26 internált magyar, 5 katona.

MEZŐHOMOK¹⁵¹

Lakossága 1944-ben 329 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 3-án összeállított két helyhatósági (Homoki Községi Népbizottság, összeállítója Molnár Mihály elnök és Lónyai Ilona titkár, aki egyben a nagybégányi körjegyzőségen dolgozott) lista alapján 47 férfi tartózkodott ismeretlen lágerekben. Az 1. sz. listán 21 katona (1903–1923), a 2. sz. listán 26 elhurcolt férfi (1896–1925) neve szerepel, mint „*Zakarpatszka Ukrajina polgárai*”; 2 fő, Orosz Valentin (Barabás, 1903) és Pallagi András (Gelénes, 1923) magyarországi illetőségű volt. A katonák közül 7 fő harctéren esett el, 14 fő ismeretlen helyen szovjet fogságba került. A munkatáborba hurcolt katonaköteles férfiak közül 8 hazatért, 18 fő különböző lágerekben (Szolyva, Szambor) halt meg. Ifj. Zán János közlése (1992) szerint apja, Id. Zán János (1899) a falu bírójaként együtt menetelt falubelijeivel Szolyvára,

¹⁴⁸ SZEpb-archívum, Jakab Béla adatközlő levele, 1991.március 17.

¹⁴⁹ A KSZU ZO/3/2005: 84-86. a háborús veszteséglistája szerint az internáltak 1944. november folyamán a gyűjtőtáborokban (Szolyva, Szambor stb.) elhunytak.

¹⁵⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 84-86. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹⁵¹ 1967-ben Dédához csatolták.

mintegy garanciaként arra, hogy három nap múlva visszajönnek. Hasonló önfeláldozást tanúsított Baraté József, Beregdéda község bírójára, mindketten odahaltak. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 25 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Halavács József. 1989–1993-ban portabejárással végzett felméréseket (SZEpB, NKTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállította a mártírok és a túlélők névsorát.¹⁵² Kezdeményezésére a település lakossága 1989. november 26-án Mezőhomok és Beregdéda közös temetőjében kopjafát, majd emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Csok Pál (1903 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Dancs József (1902 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Egressy Béla (1906 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Háda Ferenc (1924 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Kosztyó Andor (1904), Kuszka Ernő (1923 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Mandzák Miklós (1905 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Molnár Endre (1905), Molnár Géza (1900 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), *Pál Béla (1921 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november),¹⁵³ Pracu Bertalan (1911 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Ruszinka Béla (1924 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Ruszinka Miklós (1926 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Temető Ambrus (1905 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Tóth Andor (1924), Tóth István (1910 – meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Vascsák József (1926 meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Zán János (1900 meghalt a gyűjtőtáborban, 1944. november).

Elcseszett honvédek: Egressy Aladár (1914), Egressy István (1908), Egressy Sándor (1921), Lengyel János (1905), Molnár Tamás (1922), Petrás Ambrus (1917), Pracu Lajos (1913).

MEZŐKASZONY/KOSZONY (KOSZINI)

Lakossága 1944-ben 2 658 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 2-án összeállított egységes helyhatósági (Kaszonyi Községi Népbizottság) lista alapján 368 férfi (1896–1925) tartózkodott hadifogolylágérben. 167 katonát (1903–1923) a hozzátartozók értesítése szerint a romániai Foksányban, Máramarosszigé-

¹⁵² SZEpB-archívum, Halavács József adatközlő levele, 1991. június 2.

¹⁵³ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a beregdédei (mezőhomoki) elhurcoltak listájára.

ten, Temesváron, továbbá a magyarországi Cegléden, Dunaföldváron, Székesfehérváron, Budapesten, Zalaegerszegen, Mosómagyaróváron, Debrecenben, Sopronban stb. tartottak fogva az oroszok. 201 elhurcolt civil a bejegyzések szerint Sanokra és Szamborba került. Az összeállítók külön kiemelték 12 fő nevét, akiket az NKVD Munkácsra hurcolt „különleges átszűrésre”. Közülük Tóth József (1893), Tar Árpád (1898), Badalovics Ferenc (1926) és Darcsi János (1925) mártírhalált halt. A katonák közül 18 fő harctéren esett el, 149 fő ismeretlen helyen szovjet fogságba került. A katonaköteles férfiakat Szolyvára hurcolták, közülük 131 hazatért, 70 fő különböző lágerekben (Szolyva, Szambor) halt meg. Az itteni születésű Baráth József, a Kárpátaljai Területi Állami Levéltár munkatársa a 19. sz. iratgyűjteményben találta meg a mezőkaszyoni listát, és elemezte annak adatait. Más adatokat is figyelembe véve megállapította: „Az elhurcoltak hozzátartozói igyekeztek közbenjárni a deportáltak kiszabadulása és hazatérése érdekében, ami nem egyszer, sőt majdnem mindig kudarcba fulladt a ránk ültetett idegen hatalmi struktúra érdektelensége és kegyetlensége miatt.”¹⁵⁴ Az 1944. november 18-i második regisztráció során magukat ruszinak/ukránnak, szlováknak vagy zsidónak valló férfiakat nem vitték el. Közülük néhány fiatal a Vörös Hadsereg önkéntese lett, közülük 2 fő: Mihajlo Babinec (1911) és Ruszin Mihály (1914) a Vörös Hadsereg önkénteseként harcban esett el.¹⁵⁵ A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 90 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Horváth Gyula, Hegedűs Zsigmond és Petneházy István. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok és a túlélők névsorát. 1989-ben az adatközlők feljegyezték, hogy a munkatáborból súlyos betegen hazatérő Nagy Miklós (1897), Nagy József, Hegedűs Mihály I., Szilágyi Árpád (1917) néhány nap múlva elhunyt.¹⁵⁶ Az 1990. májusi felmérés szerint a szerencsésen hazatérők közül 36 fő volt életben. Az adatgyűjtők kezdeményezésére a település lakossága 1991. november 24-én köztéri emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

¹⁵⁴ SZEpb-archívum, részlet az 1989. november 18-i beregszászi emlékkonferencián elhangzott előadásból. Lásd még: *Emlékkönyv...*, 207-209. old.

¹⁵⁵ *Ukrajna Emlékkönyve*, 123. old.

¹⁵⁶ SZEpb-archívum, Petneházy István adatközlő levele, 1990. március 27.; Horváth Gyula és Hegedűs Zsigmond adatközlő levele, 1990. május.

Mártírok¹⁵⁷: Agárdi József (1897), Auksz György (1898), Badalovics Ferenc (1926), Balla Bálint (1907), Balog Sámuel (1890), id. Barát István (1895), Barát István (1926), Barát János (1897), Bojtos József (1901), Csengeri József (1909), Csete Ferenc (1907), Dancs József (1925), Darcsi János (1925), Gajdos János (1910), Gazdag Bertalan (1896), Gál Sándor (1900), Hegedűs Miklós (1913), Kati János (1900), Kató János (1909), Kiss István (1904), Kiss Károly (1912), Kiss Miklós (1901), Kiss Pál (1905), Kiss Tamás (1919), Kota János (1925), Kovács Ferenc (1926), Kovács István (1906), Kóródi János (1899), Kóródi László (1924), Krajnik József (1904), Lakatos Kálmán (1921), László György (1895), László Pál (1925), Lénárt Endre (1926), Martin Mihály (1905), Méhész József (1901), Méhész Péter (1908), Mészár Bertalan (1924), Molnár János (1924), Nagy Dénes (1925), Nagy Pál (1896), Orosz István (1900), Repcsák József, Parócai Sándor (1919), Ricsei Lajos (1902), Rózsa István (1917), Sebestyén Sándor (1909), Simon Rózsa Lajos (1894), Sipos Kálmán (1898), Sütő János (1922), Sverha József (1904), Szaniszló Ferenc (1911), Szilágyi Bálint, Szilágyi Imre (1911), Szűcs András (1925), Tar Árpád (1898), Tar János (1897), Tóth Ernő (1923), Tóth József (1893), Udvarhelyi Pál (1926), Urbán János (1899), Váradi József (1896), Váradi Károly (1912), Váradi Pál (1909), Varga Gyula (1907), Varga József (1911), Varga László (1903), Varjú Sándor (1906), Zele Endre (1924), Zsell Sándor (1926).

Elesett honvédek: Auksz György, Beregi József, Bimba Lajos, Bojtos István, Csatáry Csatár (Levente), Erdős Béla, Hegedűs Béla, Kulcsár Jenő, László Károly, Nagy István Nagy Miklós, Rehovics Pál, Ricsei László, Ricsei Pál, Sverha Béla, Szalma Ferenc, Tóth Ferenc, Turóci Károly.

A KSZU ZO¹⁵⁸ **jegyzékében:** 2 munkaszolgálatos, 47 internált magyar, 1 katona. 1 fő a községben lőszerrobbanástól származó sebesülésbe belehalt: Tóth Ernő (1923 – 1945.04.6.)

Munkaszolgálatos (2): Rott Ernő (elhunyt Ukrajna területén), Szapira Duved (elhunyt Kőrösmezőn).

¹⁵⁷ A KSZU ZO/3/2005.: 100-123., a háborús veszteséglistája szerint a különböző lágerokban (Szolyva, Szombor stb.) elhunytak

¹⁵⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 100-123. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

MEZŐVÁRI /VARI

Lakossága 1944-ben 2 893 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 4-én összeállított két különálló helyhatósági (Vári Községi Népbizottság) lista alapján összesen 437 férfi tartózkodott hadifogságban. Az 1. sz. lista szerint 135 „*Zakarpatszka Ukrajnai polgár még hadifogoly lágerben van.*” A 2. sz. lista szerint 302 civil (1895–1927) tartózkodott lágerben, „*akiket 1944. november 18-án munkára behívtak.*” Az adategyeztetések alapján 134 (97) katona közül 34 fő elesett a fronton, 100 (63) fő ismeretlen helyen szovjet hadifogolytáborba került. A túlélők felmérése szerint 340 katonaköteles férfit vittek el Szolyvára, közülük 166 hazatért, 174 (LIMES: 167) fő különböző lágerekben (Szolyva, Sztarij Szambor, Novij Szambor) halt meg. A felszabadítót váró helyi magyar kommunistákat is elvitték, pártkönyvüket Szolyván megsemmisítették. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Közülük többen a Vörös Hadsereg önkéntesei lettek. A halottakról nincs adat, azonban a községben emlékművet emeltek a szovjet harcosoknak. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 208 fő. Belánszky Dezső (1923) túlélő feljegyzést készített a mezőváriak „*orosz lágerbeli viszontagságai*”-ról: ¹⁵⁹ „*1944. november 18-án kiadták a parancsot, hogy minden magyar ajkú férfi 18-tól 50 évesig jelentkezzen Beregszászba, ahonnan már visszatérés nem volt.*” Beregszászból Munkácson keresztül Szolyvára kísérték őket, ahol már „*13 ezer ember gyűlt össze és onnan minden másnap indították útnak gyalog a foglyokat.*” Belánszky Dezső eddig még katonai szolgálatot nem teljesített, „*de ott az már nem számított, hogy katonafogoly-e vagy 3 napi munkára elhurcolt civil. Szolyváról 45-től 50 évesig egy hónap múlva hazaengedték, és azokat, akik már végkép legyengültek, s nem bírták volna ki a további viszontagságot.*” 1945. február 12-én 750 főből álló menetoszlop tagjaként, 12 napi gyaloglás után Sanokba érkeztek, ott raboskodtak hetekig, majd március 18-án bevagonírozták őket. 90 embert zsúfoltak össze egy marhavagonban, 8 nap múlva a vorosilovgrádi területi Karakas város lágerébe érkeztek, ahol egy szétrombolt bányatelepen dolgoztak. „*Ottan voltak: francia, német, lengyel, olasz, román, cseh, szlovák és magyar hadifoglyok. (...), itten még váriak voltunk*

¹⁵⁹ SZEpb-archívum, Beljanszky Dezső adatközlő feljegyzése, 1990. augusztus 30.

vagy 15–en, de szétszórtak bennünket, októberre már 7-en voltunk (Beljanszky Dezső, Beljanszky Gusztáv, Jakab Endre, Jakab Sándor, Kovács Gusztáv, Loncsák Béla, Erdei Gyula. ...) A druzskovkai lágerből egy vasgyárba jártam dolgozni, többek között egy nagy kovácsműhelybe. (...) 1946 júniusában a kramatovszki 2–es lágerbe kerültem, német és magyar hadifoglyok közé. Majd a szlavjanszki lágerbe vittek, ahol magyar és japán hadifoglyok voltak. (...) 1947. június 20-án visszavittek minket Kramatovszkba, hogy onnan engednek haza. (...) A végleges hazatérésre szeptember 28-án került sor. Bátyámmal ketten érkezünk meg Váriba.”

Az adatgyűjtésben közreműködött: Vári Fábián László,¹⁶⁰ Szarka Károly és Nagy László. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok (169) és a túlélők névsorát.¹⁶¹ Kezdeményezésükre és a település lakossága összefogásának köszönhetően 1989 novemberében a temetőben kopjafát, 1992. március 15-én pedig a falu központjában emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Albók Sándor (1908), *Bajnok András (1913),¹⁶² *Bajnok János (1906), Bajnok József (1913), Barta Dezső (1924), Barta Gábor (1909), Barta Gusztáv (1911), Barta Gyula (1922), Barta István (1902), Barta István (1926), Barta János (1903), Barta Ödön (1907), Barta Sándor (1908), Bán Sándor (1926), Benécs Gusztáv (1901), Beregszászi Lajos (1917), Beregszászi Sándor (1918), Berki Dezső (1912), Bíró Dezső (1905), Bíró Károly (1923), Borbás Árpád (1926), Borbély János (1907), Borbély Sándor (1905), Bródi András (1904), Debreceni Balázs (1898), Debreceni Gusztáv (1907), Debreceni József (1916), Debreceni Lajos (1908), Domokos Károly (1907), Domokos Sándor (1912), Erdei Bertalan (1919), Erdei Elek (1910), Farkas András (1900), Farkas Károly (1922), Feke József (1908), File János (1899), File Károly (1915), Fülöp Gusztáv (1912), Fülöp József (1917), Gál Ferenc (1913), Gál János (1906), Gál Sámuel (1900), Gál Sándor

¹⁶⁰ Vári Fábián László egyes verseiben szintén megidéri hozzátartozói elvesztését, a korszak tragédiáját: *Korahaltott nagybátyámért* (Kivont kardok között, Budapest, 1992., 15. old.); *Változatok a halotti beszédre* (Jég és korbács, Bp., 2010. 75. old.)

¹⁶¹ SZEpb-archívum, Szarka Károly, Nagy László és Vári Fábián László adatközlő levele, 1989. november.

¹⁶² A *gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel a mezővári elhurcoltak listájára: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#mezovari

(1906), Gáncsos Tamás (1912), Hajla István (1924), Halász Pál (1916), Hankovszki Lajos (1900), Jakab Béla (1926), Jakab István (1914), Jakab Kálmán (1898), Jánosi György (1914), Józán Boldizsár (1905), Józán Gusztáv (1905), Józán István (1910), Károlyi Pál (1916), Kenyeres András (1910), Kenyeres János (1899), Kenyeres József (1908), Kerekes Dezső (1906), Kis József (1901), Kis Károly (1926), Kondor Antal (1905), Kontra István (1913), Kondor József (1925), Kondor Pál (1910), Kovács Dezső (1905), Kovács Endre (1913), Kovács Gábor (1895), Kovács Gábor (1925), Kovács Zsigmond (1923), Kósa Bertalan (1919), Kósa Ferenc (1920), Kósa Lajos (1924), Kövér Gyula (1924), Lackó János (1906), Lackó Sándor (1903), Lakatos Károly (1909), Lengyel András (1908), Lengyel Bertalan (1905), Lengyel Gábor (1907), Lengyel József (1908), Lengyel Lőrinc (1902), Lengyel Sándor (1906), Loncsák Dániel (1925), Loncsák Lajos (1925), Makkai Kálmán (1916), Makkai Lajos (1906), Makkai Sándor (1922), *Marton Boldizsár (1900), Mátyus Dezső (1906), Mester Lajos (1913), Miklósi Gyula (1923), Molnár István (1902), Molnár István (1920), Molnár József (1914), Molnár Lajos (1919), Molnár Sándor (1898), Molnár Sándor (1910), Mónus Lajos (1925), Móré Ferenc (1909), Nagy Béla (1923), Nagy Lajos (1907), Nagy Sándor (1907), Nánási Gábor (1903), Nyilas Lajos (1906), Nyíri József (1904), Oláh Lajos (1903), Ombódi Sándor (1922), Orosz Sándor (1924), Paládi József (1906), Papp József (1921), Pál János (1903), Pál Sándor (1912), Petrovics János (1905), Polyák Bertalan (1898), Polyák György (1908), Pólyik Ferenc (1903), Pólyik József (1912), Pólyik Károly (1917), *Pólyik Lajos (1920), Rácin András (1925), Reskó István (1924), Revicki Dezső (1893), Revicki Dezső (1926), Répási Gábor (1900), Répási Sándor (1926), Sarkadi Károly (1907), Seffer József (1913), Somogyi János (1895), Szabó Albert (1926), *Szabó Endre (1924), Szabó Gusztáv (1899), *Szabó Gyula (1922), *Szabó Kálmán (1894), Szarka András (1902), Szarka András (1903), Szarka András (1923), Szarka Dezső (1916), Szarka Elemér (1916), Szarka Elemér (1917), Szarka Gábor (1910), Szarka Gusztáv (1926), Szarka Károly (1905), Szarka Lajos (1908), *Szarka Sándor (1903), Szarka Tamás (1916), Szarka Zsigmond (1912), Szász Gábor (1919), Szeles Sándor (1914), Szilágyi József (1910), Szilágyi József (1924), Szücs János (1926), Tariska Béla (1898), Torzsás András (1926), Torzsás Endre (1908), Torzsás Gábor

(1898), Torzsás János (1915), Tóth Károly (1898), Tóth Sándor (1912), Török Zsigmond (1906), Varga Béla (1922), Varga István (1908), *Varga István (1919), Varga Lajos (1923), Varga Lajos (1924), Varga Sándor (1913), Váradi Gyula (1905), Váradi József (1925), Vári Lajos (1926), Vass Áron (1909), Vass Ferenc (1912), Veres Sándor (1912), Vince Antal (1904), Vince Sándor (1906).

Elesett honvédek: Balog István (1919), Balog Gusztáv (1920), Berki Gyula (1920), Berecki István (1906), Beregszászi Zsigmond (1922), Belánszki Lajos (1920), Benécs Bertalan (1916), Bíró Ferenc (1913), Bodnár András (1914), Bodnár Károly (1917), Erdei Béla (1920), File Sándor (1905), Gáncsos János (1922), Győri János (1917), Hamzsa Sándor (1922), Halász József (1919), Kádas András (1898), Kenyeres István (1921), M. Kovács Ferenc (1921), Kovács András (1913), Kövér Sándor (1919), Lengyel Béla (1910), Lengyel Ödön (1919), Lengyel Gusztáv (1910), Majoros Dezső (1917), Majoros István (1919), Makkai Kálmán (1916), Makkai Sándor (1922), Mátyus András (1908), Papp Lajos (1913), Pincés György (1917), Szarka Gusztáv (1913), Torzsás András (1907), Tóth Károly (1922).

A KSZU ZO¹⁶³ jegyzékében: 6 internált magyar, 34 katona, 1 muszos, 1 fő kézigránát robbanás következtében a településen elhunyt.

Internálták (2): Kovács Sándor (1910 – Szolyva?, 1944. november) Csele István Istváné (1909 – Szambor, 1945. március).

Munkaszolgálatos (1): Weiss Dávid, apja Haim (1904 – OF területén).

Polgári áldozat (1): Farkas József (1910 – 1945.01.22.).

NAGYBAKTA/VELIKA BAKTA

Magyar-orsz-ukrán/ruszin mesterséges település, a két világháború között tanya-birtok volt. A faluvá fejlődött településen olyan polgárok is letelepedtek, akiknek hozzátartozói a háromnapos munkára való behívás után a sztálini terror áldozatai lettek. 1944. november 18-án innen hurcolták Szolyvára, majd Szamborba a szolyvai járási Polenán született Juhász Istvánt (1926), aki 1946 márciusában hazatért: „1944. november 18-ának előestéjén a beregszászi járás falvaiban (akkor Nagybaktán éltem) kihirdették, hogy a 18–50 éves férfiaknak Beregszászban kell gyülekezniük háromnapos közmunkára. Élelmet, fehérneműt vittünk magunkkal.

¹⁶³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 61-66. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

Később pontosan ennek köszönhetően menekültünk meg. Vagyis annak, hogy az első időkben töltöttem be a 18. életévelem, apám a 46-ikat tampa. Mindannyiunkat egy iskolában gyűjtöttek össze. Amikor megkérdezték az emberektől, ruszin-e vagy magyar, apám ruszinnak vallotta magát és elengedték. Én még fiatal voltam, és a velem folytatott beszélgetés során célzásokat tettek rá, én is teyem azt, amit az apám. Akkor hazaengednek. Nekem azonban kellemetlen volt a társaimmal szemben, nem akartam itt hagyni őket, és magyarnak vallottam magam. Gyakorlatilag önként egyeztem bele a 'háromnapi' munkába, amely másfél évi kényszermunka lett számomra...”¹⁶⁴

A település 1944-től a rendszerváltásig Mezőgecséhez tartozott, később önállósult.

Mártírok: **ifj. Paulik Sándor,¹⁶⁵ **Nagy Béla, **Orosz Gyula, **Sárga István, **Tóth Géza.

NAGYBEREG/VELIKI BEREGI (BEREGI)

Lakossága 1944-ben 2 504 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 4-én összeállított két különálló helyhatósági (Nagyberegi Községi Népbizottság) lista¹⁶⁶ (aláírás: SZ. N. K. titkár, elnök) alapján 326 „*beregi polgár tartózkodott hadifogolylággerben.*” Az 1. sz. listán feltüntetett 116 katona (1900–1924) a hozzátartozók közlése szerint a romániai Aradon és Foksányban, a magyarországi Székesfehérváron, Nagykanizsán, Nyíregyházán, Budapesten, Zalaegerszegen, Kaposváron, Kőszegen, Baján, valamint Técsőn, Munkácson, Nagybereznán került hadifogságba. A 2. sz. listán szereplő 210 elhurcolt civil (1894–1927) a bejegyzések szerint a szolyvai, a szambori és a sanoki lággerben tartózkodott. Az elhurcoltak közül 8 fő az NKVD munkácsi átszűrő táboraiba került: Ádám László (1904), Ádám Andor (1925), a 17 éves Rác Aladár (1927), Márki Béla (1913), Fábían Elemér (1926), Marucsan Sándor (1906), Marucsán Béla (1909) és Kovács Tihamér (1921). A katonák közül 26 fő harctéren esett el, 90 fő szovjet hadifogolytáborba került. A katonaköteles férfiakat 1944. november 19-én Szolyvára hurcolták, közülük 179 hazatért, 31 (LIMES: 56) fő kü-

¹⁶⁴ SZEpb-archívum, Juhász István adatközlő levele, Ungvár, 1991. április 2.

¹⁶⁵ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók felvették nagybaktai elhurcoltak listájára: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#nagybakta

¹⁶⁶ KTAL, 19. sz. iratgyűjtemény.

lönböző légerekben (Szolyva, Munkács, Szambor, Sanok) halt meg. Az eredeti nemzetiségüket megtagadó férfiakat itt sem vitték el. Közülük többen a Vörös Hadsereg és az I. Csehszlovák Hadtest önkéntes katonái lettek, a szovjet önkéntesek közül 1945-ben 3 fő életét veszítette: Kósa Vince (1923), Ivan Szidor (1924) és Popovics Alfréd (1918).¹⁶⁷ A település eddig ismert második világháborús vesztesége: 60 fő. Kun Balázs¹⁶⁸ elhurcolt rokonairól küldött kiegészítő adatokat. Édesapja, id. Kun Balázs (1913) Szolyváról a vorosilovgrádi munkatáborba került, meggyötörten tért haza. Családjában 5 testvér vonult be a magyar hadseregbe, egyikük harcban esett el, a többiek épségben hazakerültek. Elhurcolt nagybátyja, Kun Béla Gáboré (1920) nyomtalanul eltűnt. Másik nagybátyja, Kun Albert Gáboré (1917) Szolyváról szintén Vorosilovgrádba került, majd hazajött, azóta elhunyt.

Az adatgyűjtésben közreműködött: Baran Zoltán és Kovács István, valamint a túlélők egy csoportja. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elhurcoltak (221), a mártírok (33) és a túlélők névsorát.¹⁶⁹ Kezdeményezésükre a település lakossága 1989 novemberében emlékművet állított a temetőben a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Az itt született Füzesi Magda költő *Évforduló*¹⁷⁰ (1990) című versében a túlélők nevében fogalmazza meg az igazságot, miszerint a múltat nem lehet elfelejteni, a bűnöket nem lehet megbocsátani: „*A túlélőkön szégyenbélyeg: / kimondatlan átok, / meggyónatlan gyűlölet, / kiokádatlan méreg.*”

Mártírok: Baus Gyula (1922), Bálint Sándor (1926), Bíró Gusztáv (1902), Bodnár Géza (1911), Derceni Károly (1901), Farkas Gusztáv (1906), Füzesi Géza (1912), Homoki Zsigmond (1895), Horváth Géza (1906), Iván Ferenc (1902), Juhai András (1897), Kaszonyi Bálint (1901), Kaszonyi Endre (1924), Káli Endre (1913), Kelemen Balázs (1903), Kelemen Zoltán (1926), Kopor Bálint (1909), Kopor István (1914), Kopor János (1902), Kovács Balázs (1903), Kovács Bertalan (1906), Kovács Gusztáv (1924), Kovács Tamás (1907), Kurmai Bálint (1926), Lakatos

¹⁶⁷ *Ukrajna Emlékkönyve*, 120. old.

¹⁶⁸ SZEpb-archívum, Kun Balázs adatközlő levele, 1991. április 2.

¹⁶⁹ SZEpb-archívum, Baran Zoltán és Kovács István adatközlő levele. 1990. június 15.

¹⁷⁰ FÜZESI MAGDA: *Táj gesztenyékkel*. Versek. Hatodik Sip – Mandátum, Budapest–Beregszász, 1998., 19-20. old.

Balázs (1925), Mester József (1906), Nyilas Elemér (1921), Orbán János (1910), Sipos Elemér (1926), Somi Balázs (1903), Szarka József (1904), Tóth József (1913).

Elcsélt honvédek: ***Bodnár József (1912),¹⁷¹ ***Daróci Sándor (1915), ***Derceni Béla (1912), ***Farkas Bertalan (1912), ***Füzesi Bertalan (1912), ***Füzesi Elemér (1919), ***Füzesi Gyula (1918), ***Füzesi István (1915), ***Géczi Béla (1921), ***Géczi Sándor (1921), ***Giligor Balázs (1912), ***Horváth József (1916), Horváth Géza (1907), ***Jani Pál (1918), ***Juhai Béla (1921), ***Kocsi Tihamér (1913), ***Kovács Gyula (1920), ***Kun Béla (1920), ***Lakatos Bálint (1919), Lakatos Balázs, ***Lakatos Sándor (1905), ***Mester Lajos (1921), ***Nagy Gyula (1913), ***Nyilas Béla (1922), ***Papp Elemér (1924), ***Smer József (1904).

NAGYBÉGÁNY/VELIKA BIGANY

Lakossága 1944-ben 1 434 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 6-án összeállított két különálló helyhatósági (Nagybégányi Községi Népbizottság, elnök Mező Miklós, titkár Laki Sarolta) lista alapján „219 polgár tartózkodott hadifogságban.” Az 1. sz. lista 94 katona (1901–1923) nevét tartalmazza, akik a hozzátartozók közlése szerint ismeretlen helyen kerültek hadifogságba. A 2. sz. listán 125 elhurcolt civil (1897–1927) neve szerepel, a bejegyzés szerint mindegyikük tartózkodási helye „Szolyva, 1944. XI. 18.” Köztük a legfiatalabbak: a 15 éves Orosz Béla (1929. VI. 14.) és a 17 éves Mezei Bertalan (1927. XI. 24.); a legidősebbek: Turóczy Bertalan (1896), Lázár József (1897), Orosz Béla (1898), Lázár Mihály (1898). Lázár Mihály kivételével mind odahaltak. Az adategyeztetések alapján 94 katona közül 20 fő harctéren esett el, 74 fő ismeretlen helyen szovjet hadifogolytáborba került. A túlélők szerint 125 katonaköteles férfit hurcoltak el, közülük 70 hazatért, 55 fő különböző légerekben (Szolyva, Sztarij Szambor és Novij Szambor) halt meg. 10 főt koncepciós perbe fogtak. A regisztráció során eredeti nemzetiségüket megtagadó férfiakat nem vitték el. A Vörös Hadseregbe önkéntesként jelentkezők további sorsáról nincs adat. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 75 fő. Az

¹⁷¹ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a nagybereg-i áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#nagybereg

adatgyűjtésben közreműködött: Hankáné Homoki Edit¹⁷² és a túlélők egy csoportja. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok és a túlélők névsorát. Kezdeményezésükre a település lakosságának agilis tagjai 1989. október 31-én a temetőben kopjafát, 1990-ben, a falu központjában emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: András István (1904), Bence István (1897), Bezzeg Imre (1921), Bezzeg János (1900), Bezzeg János (1925), Bezzeg József (1926), Bíró Sándor (1905), Bonyár Dezső (1911), Borsos József (1904), Botos Albert (1900), Fekete Lajos (1909), Fekete Miklós (1926), Gajdos Endre (1924), Gajdos Gyula (1907), N. Gajdos István (1923), P. Gajdos István (1924), F. Gajdos János (1903), N. Gajdos János Jánosé (1918.06.09–Donyec t. Almazne, 1945.08.2.), Á. Gajdos József (1926), P. Gajdos Sándor (1903), Kocsis Imre (1907), Kocsis István (1900), Kopasz Lajos (1920), Kopasz Bertalan (1925), Karakab József (1924), Karakab Sándor (1925), Kovács Ferenc (1900), Köblös Károly (1902), Lázár József (1897), Lázár Sándor (1919), G. Mezei Bertalan (1927), G. Mezei Sándor (1901), Mindák József (1919), Orosz Bertalan (1924), Pécsi Lajos (1900), Rác Bertalan, Remecki András (1901), Sas Ferenc (1924), Síró Bertalan (1912), Sütő József Miklósé (1911.02.12. – BK, Boriszov, 1945. november), Szabó Aladár (1917), Szabó Geric Béla (1925), Szabó Miklós (1924), Szolnoki Zoltán (1910), Szurnyák Lajos (1921), Szurnyák Sándor (1902), Tompa Sámuel (1906), Tompa Tamás (1904), Tóth Bertalan (1905), Tóth János (1901), H. Tóth József (1926), Zs. Tóth József Józsefé (1912/10?–Szambor, 1945.01.10.), Turóczy Bertalan (1896), Turóczy Tibor (1925), Varga Bertalan (1897).

Elesett hovádek: Borbély János (1914), Butyok János (1916), Fekete Bertalan (1913 – Don-kanyar), Fekete Imre (1909), Gajdos Benjamin (1908 – Don-kanyar), P. Gajdos József (1910 – Don-kanyar), Geric József (1908 – Don-kanyar), Herengu Ferenc (1911), Herengu József (1908), Hurnyi Lajos (1923), Kozma Károly (1918), Méhes János (1909 – Don-kanyar), Olcsvári János (1921 – Don-kanyar), Orosz József (1912), Papp Vince (1920), Pécsi Miklós (1904), Punyku István (1897), Rác Lajos (1912), Tompa Sándor (1921 – Don-kanyar), Varga Bertalan György

¹⁷² SZEpb-archívum, Hankáné Homoki Edit adatközlő levele, 1989. október 31.

(1921 – Donyec területen, mint katonaszökevényt a magyar hadbírótság halálra ítélte).

A KSZU ZO¹⁷³ jegyzékében: 4 internált magyar, 18 katona, 1 muszos.

Internálták (1): Molnár János (1924 – Szolyva?, 1944. november).

Munkaszolgálatos (1): Rott Jakob, apja Haim (1905 – OF területén, 1943).

NAGY- ÉS KISBAKOS (BAKOS) / SZVOBODA

Lakossága 1944-ben 868 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 6-án összeállított egységes helyhatósági (Bakosi Községi Népbizottság) lista alapján 170 polgár tartózkodott hadifogolytáborban. A névsorban feltüntetett 70 katona (1903–1923) a hozzátartozók értesülése szerint Romániában, Magyarországon és Németországban „orosz fogságba” került. 100 elhurcolt civil (1895–1926) a bejegyzések szerint Szamborba került. A katonák közül 5 fő harctéren esett el, 65 fő szovjet fogságba került. A túlélők szerint 43 katonaköteles férfit hurcoltak munkatáborba, közülük 31 hazatért, 12 (LIMES: 11) fő különböző lágerekben halt meg: Orsa (10), Szambor (1) és Kraszno–Lucs (1). 1946–1947 között az orsai lágertől 12, a szambori és kraszno-lucsi lágertől 2 fő tért haza. Cséka Béla (1912) túlélő 1954-ig raboskodott a porkomeni lágertáborban. A magukat ruszin/ukrán vagy szlovák nemzetiségűnek valló férfiak közül 62 fő a Vörös Hadsereg önkéntese lett, közülük harcban esett el Kun Árpád (1922), Nagy János (1923), Andrij Horvát (1904), Szerafim Bedzir (1923), Ivan Dzsanda (1913), Sztefan Dorockij (1923), Ivan Mihalycsics (1926), Vaszil Prisztaja (1916) és Tyihon Prisztaja (1922). A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 26 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Bagu Balázs és id. Szathmáry István.¹⁷⁴ 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok (11), az elesett honvédek (5) és a túlélők (32) névsorát. Kezdeményezésükre a település lakossága 1991. november 24-én köztéri emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Bara András (1898), id. Kovács Imre (1899), ifj. Kovács Imre (1926), Kovács József (1898), Kovács Károly (1898), *Lázár Mihály

¹⁷³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 66-69. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹⁷⁴ SZEpb-archívum, Bagu Balázs és id. Szathmáry István adatközlői levelei, 1990. június 12., 13., 15.

(1903),¹⁷⁵ Misák Ferenc (1901), Petró András (1908), Revák István (1924), Soós Gábor (1895), Tokár József, Tóth Lajos (1910).

Elesett honvédek: Bara Ferenc (1922), Bercik János (1921), Kun Béla (1921), Sándor János (1922), Szincsák János (1921).

A KSZU ZO¹⁷⁶jegyzékében: 19 internált magyar, 7 katona.

NAGYBORZSOVA/BORZSAVA

Lakossága 1944-ben 1 058 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 3-án összeállított egységes helyhatósági (Borzsovai Községi Népbizottság) lista alapján „175 polgár tartózkodott hadifogolylágerekben.” A névsor elején a Szolyvára hurcolt civilek (1895–1926) neve szerepel, 145 fő. Utána 30 (42) katona (1905–1923) következik, akik ismeretlen lágerben tartózkodtak. A felmérések szerint a katonák közül 6 fő harctéren esett el, 24 (36) fő ismeretlen helyen szovjet hadifogolytáborba került. A túlélők szerint 1944. november 19-én 133 katonaköteles férfit vittek el szekérrel. Először Beregszászban (Bocskai utcai iskola) őrizték, majd tovább vitték őket Szolyvára. Közülük 50 fő hazatért, 83 (LIMES: 62) fő különböző lágerekben (Szolyva, Sztarij Szambor és Novij Szambor) halt meg. A 19 éves, nagybeteg Huszti Jánost hazaengedték a szolyvai lágerből, de útban hazafelé meghalt. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 89 fő. Borbély Sándor adatokat közölt Gál Ferencről (1907), aki a túlélők szerint Szolyván halt meg.¹⁷⁷ Az adatgyűjtésben közreműködött: Búzási István, Darcsi Sándor és Homoki Zoltán.¹⁷⁸ 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTRJVFm, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elhurcoltak (133), a mártírok (78), az elesett honvédek (6), a katonai szolgálatot teljesítők (82) és a túlélők (52) névsorát. Kezdeményezésükre, a település lakossága összefogásának köszönhetően 1989. december 3-án a temetőben kopjafát, 1990-ben köztéri emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. Az 1991. március 1-jei felmérés szerint az elhurcoltak közül 20 fő még élt.

Mártírok: Álló Ferenc (1902 – Szolyva?, 1944. november), Balog János (1906 – Szolyva?, 1944. november), Bányi Bertalan (1895 – Szolyva?,

¹⁷⁵ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak listájára: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#nagykeskibakos

¹⁷⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 153-154. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹⁷⁷ SZEpb-archívum, Borbély Sándor adatközlő levele, 1991. február 3.

¹⁷⁸ U.o., Homoki Zoltán és Darcsi Sándor adatközlő levele, 1989. november 24.

1944. november), Benkő Árpád (1900 – Szolyva?, 1944. november), Benkő Bertalan (1914 – Szolyva?, 1944. november), Benkő Béla (1925 – Szolyva?, 1944. november), Benkő Béla I. (1906 – Szolyva?, 1944. november), Benkő Elemér (1906 – Szolyva?, 1944. november), Benkő Gyula (1916 – Szolyva?, 1944. november), Benkő János (1896 – Szolyva?, 1944. november), Benkő László (1913 – Szolyva?, 1944. november), Bikfalvi József (1925 – Szolyva?, 1944. november), Butka Béla (1924), *Cselle Béla (1912 – Szolyva?, 1944. november),¹⁷⁹ *Cselle István (1909), *Cselle Pál (1924 – Szolyva?, 1944. november), *Cséke Lajos (1902 – Szolyva?, 1944. november), Darcsi Zoltán (1924 – Szolyva?, 1944. november), Egri Lajos (1912 – Szolyva?, 1944. november), Ember Lajos (1913 – Szolyva?, 1944. november), Farkas Lajos (1898 – Szolyva?, 1944. november), Forgács Sándor (1920 – Szolyva?, 1944. november), Fornosi Endre (1904 – Szolyva?, 1944. november), Fuscics József (1925 – Szolyva?, 1944. november), Gaál Ferenc (1907), Gaál Gyula (1897 – Szolyva?, 1944. november), id. Gondi Károly (1893), ifj. Gondi Károly (1920), Hegyi Miklós (1899 – Szolyva?, 1944. november), *Holozi Sándor (1919), Homoki János (1909), Homoki Sándor (1904), Horváth Antal (1915 – Szolyva?, 1944. november), Horváth Gábor (1898 – Szolyva?, 1944. november 6.), *Huszi János (1925 – Szolyva?, 1944. november), Jakab Antal (1921 – Szolyva?, 1944. november), Kaluja Bertalan (1908 – Szolyva?, 1944. november), Kaluja Gyula (1912 – Szolyva?, 1944. november), Kaluja János (1895 – Szolyva?, 1944. november), Kaluja Károly Jánosé (1914/14? – Szombor, 1945. május), Kálmán Béla (1926/23? – Szolyva?, 1944. november), Kelnik Béla F. (1923 – Szolyva?, 1944. november), Kelnik Béla K. (1926 – Szolyva?, 1944. november), Kende Gáspár (1900 – Szolyva?, 1944. november), Kende Zsigmond (1915 – Szolyva?, 1944. november), Kerekes Elek (1910 – Szolyva?, 1944. november), Kertai Pál (1906), *Lipcsei János (1919), Lovasi Béla (1913 – Szolyva?, 1944. november), Lőrinc Károly (1911 – Szolyva?, 1944. november), Lukács Miklós (1904 – Szolyva?, 1944. november), Lupcsó Endre (1912 – Szolyva?, 1944. november), Makkai Gusztáv (1905 – Szolyva?, 1944. november), Mándi Bertalan (1922 – Szolyva?, 1944. november), Mándi Pál (1903 – Szolyva?, 1944. november), Mándi Zoltán (1896 – Szolyva?, 1944. november), Melika János (1903 – Szolyva?, 1944. november), Molnár Sándor (1907

¹⁷⁹ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak listájára: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#borzsova

– Szolyva?, 1944. november), Nagy Elek (1904 – Szolyva?, 1944. november), Nagy Endre (1905 – Szolyva?, 1944. november), Nagy Ferenc (1902 – Szolyva?, 1944. november), *Nagy József (1904 – Szolyva?, 1944. november), Nagy Sándor (1909 – Szolyva?, 1944. november), Orosz István (1896 – Szolyva?, 1944. november), Osztermuth Ede (1926 – Szolyva?, 1944. november), Papp József (1926), Páva Jenő (1925 – Szolyva?, 1944. november), Pörge Imre (1910 – Szolyva?, 1944. november), Puskás Ferenc (1921 – Szolyva?, 1944. november), Puskás Lajos (1925 – Szolyva?, 1944. november), *Sipos Endre (1905), *Simon József (1906 – Szolyva?, 1944. november), *Sipos István (1910 – Szolyva?, 1944. november), *Siti Mihály (1904), *Sütő Kálmán (1896), *Székely Kálmán (1915 – Szolyva?, 1944. november), *Sztrain Ferenc (1925 – Szolyva?, 1944. november), *Tari Bálint (1900 – Szolyva?, 1944. november), *Tari Endre (1903 – Szolyva?, 1944. november), *Tompai József (1901 – Szolyva?, 1944. november), *Tóth Károly (1904 – Szolyva?, 1944. november), *Tóth Lajos (1898/01? – Szolyva?, 1944. november), *Zéman Ede (1898 – Szolyva?, 1944. november).

Elesett honvédek: Baka Béla (1913), Hegedüs Sándor (1908), Kálmán Ferenc (1919), Lupcsó Gyula (1913), Molnár Lajos (1909), Szabó András (1919).

A KSZU ZO¹⁸⁰ jegyzékében: 81 internált magyar, 10 katona, 1 muszos.

Internáltak (II): Gück János Jánosé (1909 – Szolyva?, 1944. november), Hondi Károly Károlyé (1909 – Szolyva?, 1944. november), Hondi Károly Károlyé (1920 – Szolyva?, 1944. november), Kaluja Károly Ignácé (1914 – Szolyva?, 1944. november), Kerekes Pál Pálé (1906 – Szolyva?, 1944. november), Kocsis László Antalé (1926 – BK, Orsa, 1945), Tamás Sándor Jánosé (1904 – Szolyva?, 1944. november), Fuscics József Mihályé (1925 – Szolyva?, 1944. november), Füzesi Bertalan Bálinté (1912.01.19. – Szolyva, 1944. november 30.), Sirokai Károly Károlyé (1916.07.23. – OF, Brjanszk, 1945.09.20.), Sipos Endre Istváné (1905 – Szolyva?, 1944. november).

Elesett honvédek (4): Berezsnyik Mihály Jánosé (1926 – elesett a fronton), Kobrin Mihály Györgyé (1920), Molnár Lajos (1909), Fuscics János Jánosé (1909), Csépes György Györgyé (1907).

Munkaszolgálatos (I): Keszner Miksa, apja Bencion (OF, 1943).

¹⁸⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 48-51. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

NAGYMUZSALY/MUZSIJEVO

Lakossága 1944-ben 2 215 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 4-én összeállított egységes helyhatósági (Muzslyi Községi Népbizottság), lista alapján „289 polgár tartózkodott hadifogságban.” A listán feltüntetett 74 katona (1900–1924) közül a hozzátartozók közlése szerint egyesek a romániai Foksány, a többiek a magyarországi Cegléd, Makó, Budapest, Sárospatak, Szentes, Esztergom, Barabás, Székesfehérvár, Kiskunfélegyháza, Miskolc, Tapolca, Szombathely, Zalaegerszeg településen került hadifogságba. 215 civilt (1890–1926) a bejegyzések szerint Szolyvára és Szamborba hurcoltak el. A legidősebbek: Pusztai Ferenc (1890), Pál Sándor (1895), Dabóczy Dániel (1895); a legfiatalabbak: Petróci Imre (1926), Markó István (1926), Branilla István (1926). Az adategyeztetés alapján a katonák közül 20 fő elesett a fronton, 54 fő hadifogságba került. A túlélők felmérése szerint is 215 főben meghatározott katonaköteles férfit Szolyvára, onnan más munkatáborokba hurcolták, közülük 84 hazatért, 131 (LIMES: 129) fő Szolyván, Sztarij Szamborban, Novij Szamborban és a belorussziai Boriszovban halt meg. Estók István helyi református lelkész kutatása szerint az 1947-ben letartóztatott Narancsik Imre¹⁸¹ (Csallóközarányos, 1904 – Irkutszk, 1947), a község neves református lelkésze, helytörténész, lapszerkesztő, teológiai tanár is koncepciós per áldozata lett. Családját kiűzték a parókiából, ahová bizonyos Popov nevű határőr-alezredest költöztettek be. Az eredeti nemzetiségüket megtagadó férfiakat nem vitték el. A Vörös Hadseregbe jelentkező önkéntesek közül harcban esett el Olinec Péter (1925), Szikora Sándor (1913), Ficaj Miklós (1921), Mihajlo Bereznik (1919) és Ivan Plesa (1921). Az 1. Csehszlovák Hadtest katonájaként harcban esett el a zsidó származású Sámuel József (1919) és Steinberger Herman (1923).¹⁸² A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 158 fő. Nagy János muzsalyi lakost 1944 decemberében irányították hadifogolytáborba, ahonnan 1946 februárjában szabadult, később rehabilitálásért folyamodott az illetékes hatóságokhoz.¹⁸³ Felkért adatközlő Verebes Erika¹⁸⁴ és a túlélők egy cso-

¹⁸¹ A mártír lelkészről Muzsalyban református könyvtárát neveztek el, nevét Beregszászban és Szolyván felvették a mártírok emléktáblájára.

¹⁸² *Ukrajna Emlékkönyve*, 124. old.

¹⁸³ SZEpb-archívum, Nagy János kérvénye. Muzsaly, 1990. december 15.

¹⁸⁴ U.o., Verebes Erika adatközlő levele, 1989. november 28. A mártírok ukrán nyelvű névsorát Kovács P., a Muzsalyi Községi Tanács elnöke aláírásával hitelesítette.

portja. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok (128) és a túlélők (92), valamint az adatgyűjtés idején még élő elhurcoltak (34) névsorát. Kezdeményezésükre a település lakossága 1989 novemberében a temetőben kopjafát, a falu központjában emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok¹⁸⁵: Almási Gusztáv (1920), Almási Károly (1903), Almási Pál (1925), Bobik László (1916), Bakó Elek (1911), dr. Bereczky Gusztáv (1921), Bereczky György (1903), Beregszászi Gusztáv (1911), Beregszászi István (1910), Beregszászi Lajos (1905), Beregszászi Miklós (1895), Beregszászi Pál (1914), Birta Gábor (1908), Bodnár Sándor (1900), Bonyár Dezső (1910), Csipő András (1910), Csipő Ferenc (1919), Dobóci Dániel (1895), Dancs Ferenc (1909), Debreceni Balázs (1907), Debreceni István (1907), Delegán György (1907), Dóka Endre (1908), Ekk István (1915), Fiser Ferenc (1905), id. Fiser Géza (1895), ifj. Fiser Géza (1928), Fring Pál (1903), Gönci István (1903), Grica Sándor (1915), Homoki Sándor (1925), id. Horváth Pál Pálé (1898), ifj. Horváth Pál Pálé (1925), Hunyadi István (1924), Hurcik József (1911), Iváncsik Sándor (1907), Juhász István (1925), Kenéz Ferenc (1903), Keresztesi–Gazda Béla (1924), Kertész Sándor (1900), Kis György (1904), Kis István (1925), Kis Pál (1901), Kis Sándor (1909), Kis Sándor Istváné (1925/2?), Kocsis Bálint (1904), Kocsis Pál (1904), Kocsis Sándor (1908), Kovács Bertalan (1911), Kovács Imre (1899), Kovács István (1909), Kovács Lajos (1911), Kovács Sándor (1924), Kövér Ferenc (1923), Kövér János (1925), Kremer Gusztáv (1910), Kun Ferenc (1906), Lengyel András (1913), Lizák István (1924), Lőrincz Sándor (1914), Lőrincz Tamás Andrásé (1900), ifj. Lőrincz Tamás Tamásé (1926), Marinka István (1911), Markó József (1918), Matyola József Józsefé (1914/3–Szombor, 1946.február), Máté András (1900), Máté Endre (1894), Máté János (1900), Máté Sándor (1902), Máté Sándor (1903), Miklósi Béla (1925), Mikó Gusztáv (1915), Moldován György (1911), Mohacsek István (1903), Nagy Endre (1900), Nagy János András (1901), Nagy Ferenc (1904), Nagy Imre (1905), Nagy István (1905), Nagy János (1896), Nagy József (1900), Nagy Sándor (1902), Naroncsik Imre (1907), Olcsvári János (1904), Orgován Mózes (1904), Papp Pál (1911), Pataki Gusztáv (1902), Pataki Károly (1926), Pataki Sándor (1906), Pál Sándor (1895), Pálfi József (1925), Pető János (1903),

¹⁸⁵ A KSZU ZO/3/2005: 127-146, a háborús veszteséglistája szerint a különböző lágerokban (Szolyva, Szombor, Boriszov stb.) elhunytak

Pető Lajos (1908), Pető Mihály (1912), Popovics János (1895), Pók István (1920), Pók Miklós (1925), Pusztai Béla (1918), Pusztai Ferenc (1890), Réti János (1906), Ruscsák János (1897), Ruscsák Mihály (1925), Salánki János (1895), id. Seres Antal Bertalané (1899), ifj. Seres Antal Bertalané (1926), Simon Dezső (1925), Szabó Mihály (1900), Szatmári Pál (1922), Sztreha Gyula (1925), Sztreha János (1902), Tarpai János (1900), Tarpai Mihály (1914), Tóth Balázs (1903), Tóth Elemér (1924), Tóth Lajos (1907), Tóth Lajos (1926), Tóth Menyhért (1900), Tóth Móricz (1926), Tóth Sándor (1900), Tóth Zoltán (1925), Tüzes Balázs (1926), Tüzes Béla (1925), Tüzes János (1909), Tüzes József (1915), Tüzes Sándor Menyhérté (1903), Varga Boldizsár (1895), Varga Lajos (1911), Varjú Sándor (1902), Váci Lajos (1910), Veréb Lajos (1910).

Elesett honvédek: Almási Pál (1921), Aszicsák Pál (1920), Bodnár István (1921), Gerics András (1910), Kaluja Károly (1916), Kremer Menyhért (1921), Kenéz József (1922), Májericsik Béla (1922), Májericsik Elek (1919), Mándi József (1912), Mészáros István (1919), Nagy András (1921), Puskás Pál (1919), Szabó Péter (1923). Szegedi István (1910), Szilágyi Jenő (1920), Tüzes Mihály (1913), Tóth Pál (1906), Varga János (1920), Vass János (1920).

A KSZU ZO¹⁸⁶ jegyzékében: 4 muszos, 123 internált magyar, 1 katona.

Internálták (4): Bakó András Andrásé (1926 – BK, Boriszov, 1945. március), Kocsis István Ferencé (1900 – elhunyt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Tüzes Mihály Menyhérté (1914 – elhunyt a gyűjtőtáborban, 1944. november), Tüzes Sándor Józsefé (1903.03.18. – Szambor, 1945. február)

Elesett honvéd (1): Matyola József Józsefé (1923.03.25. – ismeretlen, 1943.01.01.).

Munkaszolgálatosok (4): Kasztenbaum Jehuda, apja Jangel (1911 – ismeretlen, 1943), Santer Herman, apja Majer (1898 – OF, elesett), Fridman Julius, apja Menah (1907 – OF, elesett), Citrom Frojim, apja Hersel (1911 – ismeretlen, 1943).

RAFAJNAÚJFALU/RAJNOVO (RAFAJLOVE)

Lakossága 1944-ben 814 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 5-én összeállított két különálló helyhatósági (Rafajnaújfalui Községi Népbizottság) lista alapján összesen 93 férfi tartózkodott hadifogságban. Az 1. sz. lista szerint 48 „Zakarpatszka

¹⁸⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 127-146. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

Ukrajnai polgár (1900–1923) még hadifogságban, ismeretlen helyen van.” A 2. sz. lista szerint „*Rafajlovó község 45 (1896–1926) földművese koncentrációs lágerben, illetve táborban ismeretlen helyen tartózkodik.*” A legidősebbek: Lénárt István (1896) és Novák János (1899); a legfiatalabbak: Demeter Androsin–Andor (1926) és Molnár József (1926). Az adategyeztetések alapján a katonák közül 7 fő harctéren esett el, 41 fő ismeretlen helyen szovjet hadifogolytáborba került. A katonaköteles férfiakat november 18-án Szolyvára hurcolták, közülük 34 hazatért, 11 fő különböző lágerekben (Szolyva, Sztarij Szambor, Novij Szambor, Orsa, Mogiljov, Vityebszk, Boriszov) halt meg. Részlet Demeter Ferenc visszaemlékezéséből: „*A 3 napos munkára egyszerre vittek el bennünket, előbb Orsára, onnét Vityebszkbe, majd 1946 nyarán Mogiljovba kerültem. 1946. október 5-én jöttem haza, sok társam ott maradt örökre, aki még élt, tovább dolgoztatták. Az én tudomásom szerint innét 24-et Orsára, 16 személyt pedig Boriszovba vittek, a lágerben 10-en haltak meg, még egy páran élünk, de most is érezzük a láger nyomát.*”¹⁸⁷ Az eredeti nemzetiségüket megtagadó férfiakat nem vitték el. Bihari Tivadar a háromnapos munkára hurcoltak nevében kárpótlást követelt.¹⁸⁸ Néhányan a Vörös Hadsereg önkéntesei lettek, velük kapcsolatban áldozatokról nincs adat. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 18 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Demeter Ferenc és Fejes Sándor. 1989–1993-ban portabéjárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékönyv–1993 részére), összeállították a mártírok és a túlélők névsorát. Az 1990. január 8-i adatok szerint az egykori elhurcoltak közül 10 fő még életben volt. Az adatgyűjtők kezdeményezésére, a település lakossága összefogásának köszönhetően 1991 szeptemberében a református templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Antal Gyula (1908 – elesett a fronton), Antal Sándor (1915), Antal Zsigmond (1925), Barta Dániel (1908 – elesett a fronton), Barta Vince (1914), Bimba Béla (1914), KM. Hegedűs Lajos (1900), A. Hegedűs Zsigmond (1925), Hete Lajos (1924), Molnár Géza (1915), Ványi Gyula (1926).

¹⁸⁷ SZEpb-archívum, Demeter Ferenc adatközlő levele, 1992. október 2.

¹⁸⁸ U.o., Bihari Tivadar adatközlő levele, 1991. július 30.

Elcsélt honvédek: Antal Áron (1916), Bahus Dezső (1913), I. Demeter Károly (1919), M. Demeter Károly Károlyé (1916), P. Hegedűs Áron (1910), Lénárt Ferenc (1914), Vass József (1914).

A KSZU ZO¹⁸⁹ jegyzékében: 5 katona.

SÁROSOROSZI/ORSZIJEVE

Lakossága 1944-ben 798 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 3-án összeállított egységes helyhatósági (Oroszi Községi Népbizottság, elnök Brekóczky Károly, a titkár neve olvashatatlan) lista alapján 124 férfi volt távol a lakhelyétől, köztük 48 katona (1900–1925) és 76 elhurcolt civil (1895–1926). Az adategyeztetések alapján a katonák közül 21 fő harctéren esett el, 27 (19) fő ismeretlen helyen szovjet hadifogolytáborba került. A katonaköteles férfiakat november 18-án Szolyvára hurcolták, közülük 35 hazatért, 41 fő különböző lágerekben (Szolyva, Sztarij Szambor, Novij Szambor, Orsa, Mogiljov, Vityebszk, Boriszov) halt meg. A túlélők felmérése szerint 84 katonaköteles férfit hurcoltak el háromnapos munkára. Számításuk szerint 43 hazatért, 41 (LIMES: 63) fő meghalt a lágerekben. Az eredeti nemzetiségüket megtagadó férfiakat nem vitték el. Néhányan a Vörös Hadsegereg önkéntesei lettek, közülük Ivan Kosuba (1898) nyomtalanul eltűnt. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 63 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Sebi András¹⁹⁰ és a túlélők egy csoportja. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok és a túlélők névsorát. Kezdeményezésükre a település lakosságának képviselői 1989. november 18-án a temetőben kopjafát, 1990. július 26-án a római katolikus templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Barkaszi Bertalan, Bundovics Imre (1905), Fehér József (1909), Gáti Lajos (1907), Gyurkó Balázs, Gyurkó József, Gyurkó Sándor (1924), Héder Antal (1903), Héder Béla (1910), Héder Mihály (1918), Héder Pál (1902), Jankócki János (1911), Juhász Ferenc, Koncz András (1900), Lőrincz Bertalan (1912), Lőrincz Károly (1907), Mihók István (1917), Mihók József (1910), Orosz András (1908), Pataki József (1899), Pisták Mihály (1905), Pisták Péter (1895), Pógyor Andor (1923),

¹⁸⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 151-153. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

¹⁹⁰ SZEpb-archívum, Sebi András adatközlő levele, 1990. július 26.

Pógyor István (1925), Pógyor József (1895), Pógyor Károly (1898), Salánki János (1898), Sebi István (1898), Sebi Károly (1901), Szabó Károly (1902), Székely Zsigmond (1901), Szircsák József (1901), Szircsák Károly, Szólics Károly (1924), Szólics Sándor, Tóth István (1911), Tóth János, Tóth Miklós (1919), Trill Imre, Varju István (1905), Vilicsku István (1913), **Bábel Béla.¹⁹¹

Elesett honvédek: ***Barkaszi István (1914),¹⁹² ***Bábel Imre (1896), ***Bábel Károly, ***Bábel Sándor (1920), ***Brekóczki József (1905), ***Bundovics András (1907), ***Bundovics Béla (1913), ***Csurman János (1904), ***Doma Zsigmond (1908), ***Doma József (1922), ***Drótár József (1923), ***Filep Péter (1911), ***Filep Sándor, ***Gál András (1925), ***Gál Ferenc, ***Genczu János, ***Hagymás József (1908), ***Hagymás Károly (1922), ***Héder Sándor (1912), ***Pógyor Lajos (1915), ***Sima József (1909).

TISZACSOMA/CSOMA

Lakossága 1944-ben 718 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 4-én összeállított egységes helyhatósági (Csomai Községi Népbizottság, elnök Popovics Károly, titkár Beca I.) lista alapján 110 „*Zakarpatszka Ukrajnai polgár még hadifogságban van.*” Közülük 53 (1896–1926) „munkatáborban”, 53 fő (1898–1926) „hadifogolylággerben”, egy zsidó család tagjai bizonyíthatóan „német lággerben”: Berger Mózes (1861), Berger Mózesné (1866), Berger Ernő (1931), Berger Simon (1903). Felmérésünk szerint 106 katonaköteles férfi közül 53 fő katona volt, köztük a legidősebb Tóth Lajos (1898). 5 fő elesett a fronton, 48 fő hadifogságba került. A munkatáborba hurcolt 53 férfi között a legidősebb Kosztyu Péter (1896), Papp Péter (1897), Nagy Károly (1897), Jakab István (1898), Tóth Lajos (1898), Kosztyu János (1899), a legfiatalabb: Ábrány Béla (1926), Pösze Zoltán (1925), Nagy Károly (1924) volt. Hazatért 12 fő, a lággerekben (Szolyva, Sztarij Szambor, Novij Szambor) meghalt 41 (LIMES: 46) fő. Az eredeti nemzetiségüket megtagadó férfiakat nem vitték el. A Vörös Hadseregbe és az I. Csehszlovák Hadtestbe jelentkezett önkéntesek közül

¹⁹¹ A ** -gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a sárosroszi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#sárosroszi

¹⁹² A *** -gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a sárosroszi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#sárosroszi

4 fő harcban esett el: Mihajlo Kikina (1926), Vaszil Popovics (1916), Papp József (1898), illetve Adalbert Babinec (1925).¹⁹³ A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 50 fő. A adatgyűjtésben közreműködött Pösze Attila¹⁹⁴ és a túlélők egy csoportja. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok (40) és a túlélők (74) névsorát. Kezdeményezésükre a település lakosságának önzetlen képviselői 1990. július 15-én a temetőben kopjafát emeltek (Ruszin Ferenc és Bakancsos László kivitelezésében) a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Ábrány István (1915), Ábrány Sándor (1913), Babinec Béla (1925), Babinec Mihály (1911), Bakancsos Elek (1903), Bányász József (1908), Beca András (1906), Csuha Dezső (1905), Dobronyi Bálint Jánosé (1904. 09. 20. – Szambor, 1944. 11. 30.), Fekete Miklós (1901), Fekete Miklós (1914), Jakab Albert (1924), Jakab Elek (1905), Jakab István (1898), Jakab Mihály (1923), Kosztyu János (1907), Kosztyu János (1921), Kosztyu József (1901), Kosztyu Mihály (1905), Kosztyu Péter (1896), Kovács Miklós (1914), Molnár Endre (1913), Nagy Károly (1897), Nagy Károly (1913), Nagy Károly (1924), Pallagi András (1922), Pallagi Sándor (1925), Papp Imre (1923), Papp Péter (1897), Pál József (1924), Popovics József (1921), Pösze Péter (1910), Ráti Gyula (1906), Ruszin Bálint (1902), Szérceg Elek (1911), Szuhán József (1905), Tóth István (1902), Tóth József (1901), Tóth Lajos (1896), Varjú Bertalan (1910), Virosztek József (1923).

Elesett honvédek: ***Jakab Béla (1924),¹⁹⁵ ***Geric Miklós (1921), ***Papp György (1901), ***Papp József (1912), ***Popovics László (1916).

A KSZU ZO¹⁹⁶ jegyzékében: 2 internált magyar, 2 katona.

Internálták (1): Hájas Ferenc (1909 – hft. 1944).

Elesett honvéd (1): Fekete Sándor (1915 – keleti front).

¹⁹³ *Ukrajna Emlékkönyve*, 125. old.

¹⁹⁴ SZEpb-archívum, Pösze Attila adatközlő levele, 1991. február 8.

¹⁹⁵ A ***gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a tiszacsomai áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#tiszacsoma

¹⁹⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 158. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

ÚJBÁTYÚ

Nagybakoshoz tartozik. Lakossága 1944-ben 450 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Bagu Balázs és a túlélők közös felmérése szerint 18 katonaköteles lakost november 18-án Szolyvára hurcoltak, ebből 8 fő hazatért az orsai és a boriszovi lágerből: Baksa Mihály (1908), Dicsi János (1920), Horváth Ferenc (1922), Rácz István (1886), Révész Mihály (1907), Szabó János (1910), Tóth András (1897) és Tuba János (1904). 10 (LIMES: 11) fő meghalt különböző légerekben (Szolyva, Sztarij Szambor, Novij Szambor, Orsa, Boriszov). A II. világháború frontjain elesett 2 fő (Lip, Románia). A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 12 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Bagu Balázs¹⁹⁷ és id. Ember Balázs. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok és a túlélők névsorát.

Mártírok: Bakó Mihály (1906), Baraté András (1897), Baraté János András, Barkaszi Sándor (1896), Horváth Ferenc (1922), Pál Ferenc (1901), id. Simon János (1898), ifj. Simon József (1925), Tamási Ferenc (1904), Tóth János (1905), **Lázár Mihály.¹⁹⁸

Elesett honvédek: Borcsik Ferenc (1904), Ember Péter (1917).

A KSZU ZO¹⁹⁹ jegyzékében: 19 internált magyar, 7 katona.

Internáltak (3): Kelemen Pál (1926), Nyikoric Fegyir Fedorovics (1910.), Revák István Jánosé (1924).

ZÁPSZONY/ZAPSZONY (ZASZTAVNE)

Lakossága 1944-ben 1 020 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. A járási népbizottság körlevelét megelőzve, a Zápszonyi Községi Népbizottság már 1945. március 2-án összeállította az egységes helyhatósági listát, amelynek alapján 53 „személy hadifogolylágerben tartózkodott.” A túlélőkkel együtt feldolgozott névsorban 33 katona (1904–1923) és 20 elhurcolt katonaköteles férfi neve szerepel. A katonák közül 13 fő elesett a háborúban, 20 fő hadifogságba került. A katonaköteles civileket (1898–1923) az 1944. november 18-i máso-

¹⁹⁷ SZEpb-archívum, Bagu Balázs adatközlő levelei, 1990. június 18., szeptember 1.

¹⁹⁸ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel az újbátyúi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_bereg.html#ujbatyu

¹⁹⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 153-154. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

dik regisztrálás után Szolyvára hurcolták, közülük 10 fő hazatért, 10 fő meghalt különböző lágerekben (Szolyva, Sztarij Szambor, Novij Szambor). A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 23 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött id. Tóth Mihály és Brenzovics László.²⁰⁰ 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv1993 részére), összeállították a mártírok és a túlélők, valamint az akkor még élő egykori elhurcoltak névsorát. Kezdeményezésükre, a település lakossága összefogásának köszönhetően 1991 augusztusában, a falu központjában emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok²⁰¹: Buda János (1906), Csernāti Pál (1907), Geric József (1926 – Szolyva, 1944), Szabó Gábor (1917 – Szolyva, 1944), Szabó Imre (1924), Szabó Sándor (1907 – Szolyva, 1944), Tóth András (1926 – Szolyva, 1944), Tóth Sándor (1924), Turóczi István (1923), Varga Sándor (1924 – Szolyva, 1944).

Elesett honvédek: Balla Dániel (1916), Buda Gyula (1921), Buda Sándor (1918), Fekete Károly (1914), Gazdag Ferenc (1919), Szabó János (1919), Szatmári Béla (1919), Szatmári Mihály (1911), Turóczi Benjamin (1916), Turóczi Béla (1911), Turóczi Ferenc (1907), Turóczi József (1920), Turóczi Sándor (1916).

A KSZU ZO²⁰² jegyzékében: 9 internált magyar, 11 katona.

Internálták (2): Balla Bálint (1907 – hft.), Gajdos János (1910 – hft.).

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

KOVÁSZÓ/KVASZOVE

A KSZU ZO²⁰³ jegyzékében: 1 polgár a felrobbant kézigránát áldozata lett:

Polgári áldozat: Bilkei Mihály György (1932 – 1944. december).

²⁰⁰ SZEpb-archívum, id. Tóth Mihály és Brenzovics László adatközlő levele, 1990. május 26. A falu mártírjainak ukrán nyelvű névsorát (10 fő) Tóth L. B., a Zápszonyi Községi Tanács elnöke 1990. február 3-án bélyegzővel hitelesítette.

²⁰¹ A KSZU ZO/3/2005: 72-73. a háborús veszteséglistája szerint különböző lágerokban (Szolyva, Szambor stb.) elhunytak

²⁰² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 95-98. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

²⁰³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 98-100. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 369-382. old.

.ALSÓ REMETE / NYIZSNYI REMETI

A KSZU ZO²⁰⁴ jegyzékében: 8 katona.

Elesett honvédek (8): Bajer Mihajlo Ivanovics (1917–1943), Guti Andrij (1918–1941), Kenéz Mihajlo Vasziljovics (1920–1942), Kobaly Andrij Ivanovics (1903–1944), Margitics Ivan Jurijovics (1920–1942), Margitics Jurij Jurijovics (1918–1943), Popovics Ivan Mihajlovics (1903–1945), Réti Mikola Ivanovics (1911– front).

²⁰⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005. 146-147. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010, 369-382. old.

ILOSVAI JÁRÁS IRSAVSZKIJ RAJON

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

BILKE/BILKI

A több mint 6 000 lakosú településen szórványban élnek magyarok. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. A szovjet városparancsnokság 2. számú parancsára 1944. november 14–18. között lezajlott regisztrációk során a katonaköteles férfiak ruszinnak/ukránnak és szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül 64 fő a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Közülük harcban elesett 26 fő, ebből egy csehszlovák katona volt. Egy zsidó (Strugovics Sámuel, 1912) kivételével valamennyien ukránok/ruszinok voltak.²⁰⁵ Szovjetellenesség vádjával az NKVD itt is letartóztatta az 1938–1944 közötti magyar közigazgatás tisztségviselőit, akiket koncepciós perben ítélték el. Bencze György (1885) magyar parlamenti képviselőt, gazdálkodót, az AFSZ vezető autonómista politikusát, akit a hitélet terén kifejtett buzgalmáért a pápa Szent Gergely-renddel tüntetett ki, a Bródy-perben 10 évi kényszermunkára ítélték, Szibéria egyik lágerében halt meg. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 10 fő elesett a fronton.

Elesett honvédek: Bereznai László (1921), Cibelenyó Mihály (1917), Deskó János (1911), Kebeles László (1921), Levjár Péter (1904), Mihalega György (1912), Popgyoknik József (1909), Papp Károly (1915), Szimkánics Sándor (1913), Váradi László (1918).

Koncepciós per áldozata: Bencze György (1885).

²⁰⁵ *Ukraina Emlékönyve*, 211-213. old.

A KSZU ZO²⁰⁶ jegyzékében: 5 fő elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata lett.

Elesett honvédek (5): Bródi Antal Demeteré (1910.03.25. – front, eltűnt), Zejkan Gyenisz Olekszandrovics (1921 – front, eltűnt, 1944), Kizljak Olekszandr Ivanovics (1918 – OF. Don-kanyar, front, 1942.01.10.), Packan Ivan Vasziljovics (1911 – front, eltűnt, 1942), Pokrivcsák János Ferencovics (1890 – front, 1943).

Polgári áldozatok (1): Izaj Sztepan Antonovics (1927– Csehország, Ostrava, 1945).

BORÓD/BRID

Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Egy-két magyar család lakott itt. A szovjet városparancsnokság 2. számú parancsára 1944. november 14–18. között lezajlott regisztrációk során a katonaköteles férfiak ruszinnak/ukránnak és szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül többen a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntesei lettek. Közülük harcban elesett 17 fő, ebből 2 fő csehszlovák katona volt.²⁰⁷ A magyar hadseregben harcoló katonák közül 3 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 20 fő.

Elesett honvédek: Bobinecz György (1920), Bródi Mihály (1922), Kosztyamnecz János (1915).

A KSZU ZO²⁰⁸ jegyzékében: 1 elesett muszos.

Munkaszolgálatos (1): Ajzikovics Jakiv, apja Oleksandr (1892 – UA területén).

DOLHA/DOVHE

Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Itt szórványban élnek magyarok. A szovjet városparancsnokság 2. számú parancsára 1944. november 14–18. között lezajlott regisztrációk során a katonaköteles férfiak ruszinnak /ukránnak és szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül 36 fő a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Közülük 12 fő tért haza. Harcban elesett 33 fő, közülük 8 fő csehszlovák katona, egyikük szlovák nemzetiségű volt.²⁰⁹ A magyar hadseregben

²⁰⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 20-31. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²⁰⁷ *Ukrajna Emlékkönyve*, 214-215. old.

²⁰⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 33-40. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²⁰⁹ *Ukrajna Emlékkönyve*, 221-223. old.

harcoló katonák közül 4 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 37 fő.

Elesett honvédek: Bobinecz György (1915), Hofinecz János (1921), Kertész László (1919), Sztarosza László (1921).

A KSZU ZO²¹⁰ jegyzékében: 8 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény (ágyútűz) áldozata.

Elesett honvédek (8): Berdar Mihajlo Dmitrovics (1920 – OF, Belgorodi ter. front, 1942 november), Kertész Vaszil Ivanovics (1919 – front, eltűnt), Kukla Illya Petrovics (1915 –1943.02.15.), Majurec Vaszil Fedorovics (1920 – front, 1942), Nagornyanszkij Dmitro Dmitrovics (1920 – front, eltűnt, 1944), Nagy Vaszil Pavlovics (1921 – Ivano-Frankivszki ter. front), Roman Mihajlo Pavlovics (1921 – Ivano-Frankivszki ter. front 1944), Firka Fegyir Ivanovics (1908 – OF, Don-kanyar, front, 1943).

Polgári áldozat (2): Román Anna Ivanyivna (1925–1944.10.24.), Csicsura Mária Fedorivna (1925–1944.10.24.)

ILONCA/ILNICA

Az 5 607 fős településen élő magyarok száma közel 200 fő. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. A szovjet városparancsnokság 2. számú parancsára 1944. november 14–18. között lezajlott regisztrációk során a katonaköteles férfiak ruszinnak/ukránnak és szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül 82 fő a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Harcban elesett 36 fő, közülük 4 fő a csehszlovák hadtest katonájaként. A ruszin/ukrán nevek között magyar családnevek is vannak: Kapitány, Lengyel, Pálos stb.²¹¹ A magyar hadseregben harcoló katonák közül 7 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert magyar vesztesége 43 fő.

Elesett honvédek: Bandurovics Mihály (1918), Bulátka László (1922), Csopa György (1902), Halinec Ferenc (1920), Kobászka Demeter (1911), Lyasko Elek (1911), Tamás Simon (1916).

A KSZU ZO²¹² jegyzékében: 14 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (14): Halinec Fegyir Fedorovics. (1920 – front, eltűnt), Hedzur Ivam Petrovics (1920 – front, eltűnt, 1941), Kricsun

²¹⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 61-67. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²¹¹ U.o., 127-229. old.

²¹² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 78-91. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

Ivan Ivanovics (1920 – front, eltűnt, 1941), Lomaga Vaszil Jurijovics (1919.01.24. – Ivano-Frank. ter. Dolina, front, 1944), Ljasko Mikola Ivanovics (1916 – front, eltűnt 1941), Palos Ivan Ivanovics (front, 1943), Szvitlik Mihajlo Ivanovics (1914 – front, 1943.01.15.), Szenyina Ivan Ivanovics (1920 – front, eltűnt 1941), Sztároszta Dmitro Mihajlovics (1914 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Tomas Szemen Vasziljovics (1914 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Trikur Ivan Vasziljovics (1916 – front, eltűnt, 1944), Ulinyec Vaszil Ivanovics (1916 – front, eltűnt, 1941), Csepa Vaszil Jurijovics (1908 – front, eltűnt), Sesztak Ivan Ivanovics (1914.08.22. – front, 1944), Jurina Mihajlo Ivanovics (1905 – front, 1943.05.4.)

Polgári áldozat (2): Kirik Jurij Olekszijovics (1906 – Magyarország, 1944.10.11.), Popovics Jurij Andrijovics (1920 – eltűnt).

ILOVA/IRSAVA

Lakossága 1944-ben 5 000 fő, ebből közel 300 magyar volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. A szovjet városparancsnokság 2. számú parancsára 1944. november 14–18. között lezajlott regisztrációk során a katonaköteles férfiak ruszinnak/ukránnak és szlováknak vallották magukat. Sokan önkéntesnek jelentkeztek a Vörös Hadseregbe és az 1. Csehszlovák Hadtestbe. Közülük harcban elesett 16 fő, ukrán/ruszin lakos, ebből 3 fő a csehszlovák hadtest katonájaként; egyikük Magyarország belső területére ledobott ejtőernyős felderítő volt.²¹³ A magyar hadseregben harcoló katonák közül 1 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 17 fő.

Elesett honvéd: Matisinec László.

A KSZU ZO²¹⁴ jegyzékében: 2 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (2): Ovszak Andrij Vasziljovics (1910.06.04.– front, eltűnt, 1942), Joszif Mihajlo Ivanovics ukr. (1922 – front).

Munkaszolgálatos (1): Tambor Ignác-Izsák (1905 – OF, Kurszk, 1943. február).

²¹³ U.o., 210-211. old.

²¹⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 10-19. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

EGYÉB RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉS VESZTESÉG KIMUTATÁSA

ARDANOVO/ÁRDÁNHÁZA

A KSZU ZO²¹⁵ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvéd (4): Matikanics Petro (1908.05.24. – front, eltűnt), Matiko Petro Petrovics (1908 – front, eltűnt), Szinetár Andrij Andrijovics (1901 – Zsitom. ter. Koroszteny, front). Sánta Mihajlo Vasziljovics (1908 – Budafok, katonai kórházban, 1944).

BOGAREVICJA/FALUCSKA

A KSZU ZO²¹⁶ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Mihajlec Andrij (1919 – front, 1942), Orosz Ivan Ivanovics (1910 -ivano-Frankivszi terület, 1944.06.15.), Orosz Ivan Mihajlovics (1907 – OF, fogolytábor, 1944), Panykanyinyec Andrij Ivanovics (1916 – front, eltűnt, 1943).

BRONYKA/SZUHABARANKA

A KSZU ZO²¹⁷ jegyzékében: 8 elesett honvéd.

Elesett honvédek (8): Bilej Illya (1922 – front), Biszmac Vaszil Vasziljovics (1923 – front), Varga Vaszil (1923 – front), Nyinyik Ivan (1923 – front), Palyok Vaszil (1922 – front), Petrisinec Dmitro Illics (1923 – Dnyiszter folyónál, front, 1944), Popik Ivan Vasziljovics (1923 – front), Cuper János (1922 – front).

VELIKIJ RAKOVEC/NAGYRÁKÓC

A KSZU ZO²¹⁸ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Melnyik Havrilo Jurijovics (1910 – hadifogolytábor, 1942), Popovics Ivan Mihajlovics (1903 – front, eltűnt, 1945).

²¹⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 19-20. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²¹⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 31-33. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²¹⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 40-41. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²¹⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 42-45. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

VILYHIVKA/ÖLYVÖS

A KSZU ZO²¹⁹ jegyzékében: 7 elesett honvéd.

Elesett honvédek (7): Bobik Vaszil Mihajlovics (1920 – Székesfehérvár, front, 1945), Lemak Ivan Vasziljovics (1914 – front, eltűnt, 1941), Polyanszkij Ivan Mihajlovics (1922 – Sátoraljaújhely, front, 1945), Polyanszkij Mihajlo Vasziljovics (1920 – front, eltűnt, 1943), Szocska Ivan Andrijovics (1916 – front, 1945.01.13.), Szocska Ivan Mihajlovics (1908 – Szumi terület, front, 1943), Ternicsko Mihajlo Vasziljovics (1922 – Magyarország területén).

VOLOVICJA/BEREGPÁLFALVA

A KSZU ZO²²⁰ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Dobonyi Mihajlo Mihajlovics (front, eltűnt), Kalinics Vaszil Vasziljovics (1922 – szovjet hadifogolytábor, 1945.05.10.), Muszka Ivan Mihajlovics (front, eltűnt).

GORBOK/KISSARKAD

A KSZU ZO²²¹ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Volosin Ivan Mihajlovics (1921 – Kolomija, front, 1944), Szvida Vaszil Andrijovics (1921 – Kolomija, front, 1944), Sebela Vaszil Ivanovics (1915 – front, eltűnt).

GREBLJA/FELSŐKARASZLÓ

A KSZU ZO²²² jegyzékében: 6 az elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Lacko Vaszil Jurijovics (1920 – front, eltűnt), Matiko Mihajlo Mihajlovics (1911 – front, eltűnt), Rebrik Ivan Ivanovics (1918 – front, eltűnt), Szocska Dmitro Dmitrovics ukr. (1923 – front, eltűnt), Szocska Petro Ivanovics (1921 – front, 1943), Szocska Jurij Ivanovics (1919 – front, eltűnt).

²¹⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 45-53. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²²⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 53-54. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²²¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 54. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²²² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 54-58. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

DESKOVICJA

A KSZU ZO²²³ jegyzékében: 2 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény (bombázás) áldozta.

Elesett honvédek: Turjanicja Fegyir Sztyepanovics (1908 – front, etűnt, 1942), Ulinec Mihajlo (1910 – front).

Polgári áldozatok (1): Kobulej Mihajlo (1944.08.08.)

DOROBRA TOVO/DRÁGABÁRTFALVA

A KSZU ZO²²⁴ jegyzékében: 7 elesett honvéd.

Elesett honvédek (7): Bidzilja Vaszil (1921 – Magyarország területén, front), Bidzilja Vaszil Vasziljovics (1917 – front, eltűnt), Bidzilja Ivan Ivanovics (1903 – front, 1944.10.15.), Geletej Mihajlo Andrijovics (1900 – Krasznójarszkij kraj, Resete, hadifogolytábor, 1946.12.31.), Kabastur Vaszil Vasziljovics (1909 – front, 1942), Kapitan Mihalo Mihajlovics (1921 – front, eltűnt), Mondik János Jánosé (1911 – front, 1943).

DUNKOVICJA/NYÍRESÚJFALU

A KSZU ZO²²⁵ jegyzékében: 2 elesett honvéd. 1 polgár hadicselekmény (felrobbant kézigránáttól) áldozata:

Elesett honvédek (2): Rovt Ivan Vasziljovics (1917 – front, eltűnt), Rovt Ivan Jurijovics (1913 – OF, Sztalingrad/Volgograd, front, 1941).

Polgári áldozat (1): Szuhan Georgij Andrijovics (1893–1944.11.19.)

ZAGATTYA/HÁTMEG

A KSZU ZO²²⁶ jegyzékében: 20 elesett honvéd.

Elesett honvédek (20): Dankanics Ivan Andrijovics (1918 – Magyarország, front), Dankanics Ivan Vasziljovics (1912 – Magyarország, front), Dankanics Ivan Ivanovics (1910 – front, eltűnt), Dankanics Mihajlo Dmitrovics (1911 – Magyarország, front), Dankanics Mihajlo Ivanovics (1920 – front, eltűnt), Dankanics Olekszij Vasziljovics (1919 – front, eltűnt), Zsidov Vaszil Ivanovics (1908 – front, eltűnt), Zeller Ivan Ivanovics (1920 – front, eltűnt), Martin Vaszil Ivanovics (1910 – front, eltűnt), Mindik Vaszil Andrijevics (1914 – front, eltűnt), Packan Vaszil Vasziljovics (1910

²²³ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 58-60. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²²⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 68-70. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²²⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 70-71. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²²⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 72-75. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

– front, eltűnt), Packan Mihajlo Ivanovics (1916 – front, eltűnt), Popovics Petro Szemenovics (1922 – front, eltűnt), Popovics Sztjepan (1913 – front, eltűnt), Poca Ivan Petrovics (1919 – front, eltűnt), Szidor Vaszil Ivanovics (1910. – eltűnt, front), Cogla Ivan Fedorovics (1919 – front, eltűnt), Selelyo Mihály Laszlovics (1917.11.07. – front, eltűnt), Skirja Vaszil Gnatovics (1910 – front, eltűnt), Jacura Mihajlo Fedorovics (1917 – front, eltűnt).

ZARICCSA/ALSÓKARASZLÓ

A KSZU ZO²²⁷ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Babics Ivan Mihajlovics (1921 – OF, Don-kanyar, front, 1942. augusztus), Kobaly Jurij Vasziljovics (1919 – OF, Donkanyar, front, 1942. augusztus), Fircak Ivan Danilovics (1919 – OF, Donkanyar, front, 1942. augusztus)

IVASKOVICJA/IVÁSKÓFALVA

A KSZU ZO²²⁸ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Bidzilja Andrij Ivanovics (1920 – Magyarország, front), Bidzilja Ivan Vasziljovics (1915 – Magyarország, front), Dovginka Vaszil Ivanovics (1911 – Magyarország, front), Martin Ivan (1900 – Magyarország, front).

IMSZTICSOVO/MISZTICE

A KSZU ZO²²⁹ jegyzékében: 23 elesett honvéd.

Elesett honvédek (23): Andrasinec Vaszil Petrovics (1923 – front), Biba Ivan (1912/14? – Kijevi ter. Bila Cerkva, front, 1943), Gorzov Vaszil Jurijovics (1906 – Budapest, front, 1944), Dobra Ivan Olekszandrovics (1921 – front, 1944), Dobra Pavlo Ivanovics (1921 – front), Dobra Jozsif Ivanovics (1920 – front, eltűnt), Zavagyak Ivan Ivanovics (1911 – front, eltűnt 1942), Zavagyak Ivan Jurijovics (1916 – front, eltűnt 1942), Zejkan Vaszil Olekszandrovics (1917 – Lemb. Ter., Szkole, front, 1944), Zejkan Ivan Oleksandrovics (1912 – front, eltűnt 1942), Zejkan Ivan Sztjepanovics (1921 – front, 1944), Zejkan Mihajlo Vasziljovics (1920 – front, 1943), Zejkan Sztjepan Petrovics (1921 – Budapest, front, 1944), Zejkan Jurij

²²⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 75-77. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²²⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 77-78. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²²⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 91-93. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

Karlovics ukr. (1916 – front, eltűnt), Zubaka Dmitro Vasziljovics (1915 – front, 1944), Kovacs Andrij Petrovics (1914 – front, eltűnt 1942), Kopinyec Vaszil Mihajlovics (1919 – front, eltűnt 1942), Kopinyec Petro Mihajlovics (1919 – front, eltűnt), Ljah Ivan Andrijovics (1921 – front, 1942), Mikula Mikola Ivanovics (1918 – front, eltűnt), Muska Pavlo Mihajlovics (1907 – front, eltűnt), Orosz Pavlo Mihajlovics (1917 – front, eltűnt, 1942), Pak Pavlo Mihajlovics (1923 – front, eltűnt, 1942).

KAMJANSZKE/BEREGKÖVESD

A KSZU ZO²³⁰ jegyzékében: 9 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmények áldozata lett.

Elesett honvédek (9): Bodnar Ivan Vasziljovics (1920 – Ivano-Frank. ter. Kolomija, front, 1944), Kobaly Ivan Vasziljovics (1915 – front, 1943), Kuzma Vaszil Ivanovics (1893 – front, eltűnt, 1941), Lakatos Vaszil Vasziljovics (1920 – front, eltűnt, 1943), Molnár Jurij Ivanovics (1910 – front, eltűnt, 1942), Oniszko Vaszil Vasziljovics (1913 – szovjet hadifogolytábor, 1944), Oniszko Julij Ivanovics (1922 – szovjet hadifogolytábor, 1943), Orosz Ivan Jurijovics (1920 – front, eltűnt, 1943), Fircak Mihajlo Ivanovics (1920 – front, 1943).

Polgári áldozatok (1): Kobaly Ivan Vaszilovics (1919–1944. 12. 29.)

KLIMOVICA/KELEMNFALVA

A KSZU ZO²³¹ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Gleba Ivan Ivanovics (1920 – Ukrajna, front), Kotubej Vaszil Iljics (1913 –Magyarország, front).

KRAJNYA MARTINKA/VÉGMÁRTONKA

A KSZU ZO²³² jegyzékében: 1 magyart a szovjetek internáltak.

Internálták (1): Cilyo Mihály Lászlóé (1910.10.25. – BK, Boriszov, szovjet fogolytábor, 1945. december).

KUSNYICJA/KOVÁCSRÉT

A KSZU ZO²³³ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Hecko Vaszil Vasziljovics (1925 – front, eltűnt, 1944).

²³⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 93-107. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²³¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 107. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²³² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 108. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²³³ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 108-118. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

LISZICSOVO/RÓKAMEZŐ

A KSZU ZO²³⁴ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Kovbeny Vaszil Vasziljovics (1917 – front, 1944), Prodan Ivan Ivanovics (1918 – front), Prodan Jurij Petrovics (1905 – front, eltűnt, 1944).

LOZA/FÜZESMEZŐ

A KSZU ZO²³⁵ jegyzékében: 6 elesett honvéd, ebből 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (5): Szvitlik Vaszil Vasziljovics (1909 – Volinszki ter. Novovolinszk, 1943.10.15.), Szocska Vaszil Vasziljovics ukr. (1913 – szovjet hadifogolytábor, 1943), Szocska Vaszil Marijovics (OF. Donkanyar, front, 1943), Himics Ivan Ivanovics (Románia, front, 1944), Himics Ivan Jurijovics ukr. (1910 – OF, Osztogorszk, hadifogolytábor, 1943.01.23.)

Munkaszolgálatos (1): Markovics József, apja Dávid (1906 – OF, front, 1942).

LUKOVO/LUKOVO

A KSZU ZO²³⁶ jegyzékében: 7 elesett honvéd.

Elesett honvédek (7): Ljah Anton Vasziljovics (1917 – BK, front, 1942), Ljah Dmitro Jurijovics (1906 – front, 1942.03.25.), Ljah Joszip Vasziljovics (1920 – front, 1944), Szmozsanik Vaszil Ivanovics (1920 – front, eltűnt, 1944), Szmozsanik Ivan Ivanovics (1921 – front), Sznyozik Ivan Ivanovics (1920 – front, eltűnt, 1941), Cserenko Vaszil Ivanovics (1915 – Magyarország, 1943).

MALIJ RAKOVEC/KISRÁKÓC

A KSZU ZO²³⁷ jegyzékében: 15 elesett honvéd.

Elesett honvédek (15): Bagyo Mikola Jurijovics (1918 – front, eltűnt), Burja Ivan Havrilovics (1910 – front, 1942), Hricsiscsuk Mihajlo Petrovics (1909 – OF, Brjanszki ter. Hutir Mihajlivszkij, front), Zelenyak Vaszil Mihajlovics ukr. (1921 – front), Kukuly Petro Petrovics (1921 – front), Ozsoganics Ivan Dmitrovics (1910 – front),

²³⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 118-122. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²³⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 122-127. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²³⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 128-129. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²³⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 129-100. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

Popovics Jurij Ivanovics (1920 –front), Prijmics Ivan Ivanovics (1915 – front), Rakusinec Andrij Mihajlovics (1922 – front), Rakusinec Mihajlo Vasziljovics (1921 – front), Szavko Petro Ilyics (1912 – front), Todavcsics Mihajlo Petrovics (1920 – front), Jackanics Ivan Ivanovics (1914 – front), Jackanics Mihajlo Ivanovics (1914 – front), Jackanics Mihajlo Olekszijovics (1909 – front).

MIGYANYICJA/MEDENCE

A KSZU ZO²³⁸ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Kobaly Andrij Ivanovics (1903 – Budapest, front, 1944).

NYIZSNYE BOLOTNE/ALSÓSÁRAD

A KSZU ZO²³⁹ jegyzékében: 7 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (7): Borotkanics Mihajlo Fedorovics (1904 – front, eltűnt, 1941), Kuruc Vaszil Vasziljovics (1906 – Zsitomiri ter. Korosztény, front, 1941), Kuruc Petro Vasziljovics (1914 – front, eltűnt, 1945), Lihtej Joszip Vasziljovics (1917 – front, eltűnt, 1945), Roman Andrij Jurijovics (1921 – front, eltűnt, 1945), Roman Mihajlo Jurijovics (1919 – eltűnt, 1945), Tonyij Vaszil Vasziljovics (1918 – front, eltűnt, 1945), Csijpis Vaszil Ivanovics (1919 – OF. Don-kanyar, front, 1942/43?)

Polgári áldozat (1): Roman Mihajlo Jurijovics (1914 – eltűnt,1945).

OSZIJ/SZAJKÓFALVA

A KSZU ZO²⁴⁰ jegyzékében: 21 elesett honvéd.

Elesett honvédek (21): Andrisko Dmitro Vasziljovics (1915 – front, 1942/43?), Bojko Vaszil Vasiljovics (1908/10? – Donyec ter. Kramatorszk, hadifogolytábor), Bojko Jurij Petrovics (1914 – front, 1942), Varcaba Dmitro Mihajlovics (1909 – Ivano-Frank. ter. Kolomija, front, 1944), Varcaba Petro Mihajlovics (1915 – OF, Don-kanyar, front, 1942/43?), Vaszilycjun Vaszil Mihajlovics (1917 – Magyarország, front,

²³⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 130-131. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²³⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 132-134. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²⁴⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 135-137. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

1944), Mahurszkij Vaszil Vasziljovics (1918 – front, 1945), Mahurszkij Vaszil Dmitrovics (1926 – front, 1945), Mahurszkij Dmitro Fedorovics (1908/09? – Lengyelország, front, 1944), Markanics Vaszil Ivanovics (1915 – front, eltűnt, 1942), Matiko Andrij Vasziljovics (1925 – front, 1945), Matiko Andrij Ivanovics (Magyarország, 1942), Matiko Vaszil Jurijovics (1921 – Szolnok, 1942.12.29.), Matiko Dmitro Ivanovics (1907 – front, 1942), Matiko Ivan (1910 – szovjet hadifogolytábor), Matiko Petro Ivanovics (1914 – OF, Pinszk melletti erdőség, front, 1942), Potusnyak Mihajlo Mihajlovics (1920/22 – Ivano-Frankivszk, hadikórház, 1944), Csepak Vaszil Vasziljovics (1925 – front, 1945), Csernyicsko Vaszil Vasziljovics (1920 – szovjet hadifogolytábor, 1943), Csernyicsko Dmitro Ivanovics (1915 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Csernyicsko Fegyir Vasziljovics (1915/18? – front, eltűnt).

PRIBORZSAVSZKE/ZÁRNYA

A KSZU ZO²⁴¹ jegyzékében: 16 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény (bombázás) áldozata lett.

Elesett honvédek (16): Biklyan Ivan Dmitrovics (1921 – OF, Brajnsczk, front, 1943), Valyo Mihajlo Vasziljovics (1919 – OF, Voronyezsi ter. Hrenovo, hadifogolytábor, 1943), Hrinjuk Fegyir Ivanovics. (1922 – Volóci j. Verhnya Grabivnica, front, 1944), Hugyec Mihajlo Ivanovics ukr. (1920 – OF, Voronyezsi ter. Hrenovo, hadifogolytábor, 1943), Dubanics Mihajlo Vasziljovics (1920 – OF, Voronyezsi ter. Hrenovo, hadifogolytábor, 1943), Durda Pavlo Ivanovics (1920 – Magyarország, Balaton környékén, front, 1944 december), Kopinyec Olekszandr Sztjepanovics (1920 – front, eltűnt, 1942), Kukla Illja Petrovics (1911/12? – OF, Don-kanyar, front, 1942/43), Malanka Mihajlo Mihajlovics (1919 – OF, Voronyezsi ter. Hrenovo, hadifogolytábor, 1943), Malanka Mihajlo Jurijovics (1920 – mérgezés áldozata, 1943), Panyko Dmitro Vasziljovics (1920 – OF, Voronyezsi ter. Hrenovo, hadifogolytábor, 1943), Petrovcij Ivan Vasziljovics (1910 – Kárpátalja, front, 1944), Povh Mihajlo Vasziljovics (1921 – Huszti járás, front, 1944), Szkunzjak Mihajlo Vaszilovics (1921 – front, eltűnt), Trembely Ivan Dmitrovics (1922 – front, 1944), Sandra Ivan Dmitrovics (1901 – Budapest, front, 1945), Simon Fegyir Vasziljovics (1908 – Budapest, 1943)

Polgári áldozat (1): Ruscsak Dmitro Vaszilovics (1907–1939.10.15.)

²⁴¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 138-152. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

SZILCE/BEREGKISFALUD

A KSZU ZO²⁴² jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Mahdinec Ivan Sztjepanovics (1917 – front, 1942. május), Szusanyin Jurij Petrovics (1920 – Budapest, front, 1944. december), Hmily Dmitro Vasziljovics (1919 – Budapest, front, 1944. augusztus), Juskó László Mihályé (1919.06.12. – front, eltűnt, 1942), Szusanyin Petro (Ungvár, 555.sz. hadikórház, 1943.11.4.)

SZUHA/SZUHA

A KSZU ZO²⁴³ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Moroz Mihajlo Sztjepanovics (1902 – OF, Arhangelszki ter. Truszovo, hadifogolytábor, 1945.09.18.)

HMILYNYIK/KOMLÓS

A KSZU ZO²⁴⁴ jegyzékében: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Babics Illja Ivanovics (1916 – front, 1943), Zoltán Gyula Gyuláé (1920 – front, eltűnt, 1943), Lakatos Mihajlo (1920 – front, 1942), Popovics Mihajlo Mihajlovics (1921 – front, 1943), Papfalusi Sztjepan Ivanovics (1910 – front, eltűnt, 1943), Szimcsera Ivan Ivanovics (1910 – front, eltűnt, 1942).

CSORNIJ POTIK/KENÉZPATAK

A KSZU ZO²⁴⁵ jegyzékében: 1 polgár a hadicselekmények áldozata.

Polgári áldozat (1): Kohut Iván Jurijovics (1922 – Budapest közelében, Duna folyónál, 1945.04.2.)

²⁴² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 152-156. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²⁴³ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 157-159. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²⁴⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 159-160. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

²⁴⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 160-161. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 9-97. old.

MUNKÁCSI JÁRÁS MUKACSIWSZKIJ RAJON

BARKASZÓ/BARKASZOVE

Lakossága 1944-ben 1 680 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 106 katonaköteles férfit az 1944. november 13. – november 18. közötti regisztrálás után, november 18-án Szolyvára hurcoltak, közülük 26 fő hazatért, 80 fő meghalt különböző lágerekben (Szolyva, Sztarij Szambor, Novij Szambor). A lista tartalmazza a II. világháborúban elesett katonák nevét is. 3 lakost koncepció perbe fogtak, közülük 1 főt halálra ítélték és kivégeztek. A magukat szláv nemzetiségűnek valló férfiakat nem vitték el. Gedeonné Balogh Piroska²⁴⁶ és testvére, Vargáné Balogh Erzsébet megerősítette, hogy édesapjuk, Balogh Ferenc (1898) a szolyvai lágerben halt meg, és édesanyjukkal, Baloghné Hadar Ilonával (1902) férjének halálhíre végzett; öt gyermeket hagytak árván. A település eddig ismert második világháborús vesztesége 81 fő. Az adatközlésben közreműködött Sütő Antal, Majoros Béla, Fakász Valéria és Szilágyi Sándor.²⁴⁷ 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok (72) és a túlélők névsorát. Kezdeményezésükre a település lakossága 1989-ben, a helyi temetőben kopjafát, 1990. november 2-án a falu központjában emlékművet és emléktáblát állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Baksa Miklós, Balog Béla Ferencé (1914.01.14.–OF, Jekatyerinburgi ter. Njevjangszk, 1945), Balogh Ferenc (1898), Balogh Károly, Bálint János, Berecki András, Bihari József, Boros Bálint, Csalló Lajos, Csoma Mihály, Egri Kálmán, Galambosi Béla, Galambosi János, Görei Ferenc,

²⁴⁶ SZEpb-archívum, Gedeonné Balogh Piroska adatközlő levele, 2004. augusztus 10.

²⁴⁷ U.o., Sütő Antal adatközlő levelei, 1990. február.

Görei Ignác, Görei Pál, György Miklós, György Pál, György Tibor, Hadar Gyula, Hadar Lajos, Hadar Zsigmond, Halász Béla, Halász Ferenc, Halász János, Halász Sándor, Horváth András, Horváth János, id. Horváth Károly M, ifj. Horváth Károly, Horváth Lajos, Horváth László, Kálmán Géza, Nánási András, Komonyi Miklós, Koleszár Gyula, Kovács Béla, Ködöböc Ferenc, Kuni Gyula, Lázár Mihály, Máté László, Menyhért Béla, Mezei Imre, Némethy János, Orosz Mihály (1912), Pallagi Ferenc, Pallagi János, Pallagi Mihály, Póle Mihály, Rapka József, Sütő András, Sütő Bertalan, Sütő Béla, Sütő József, Sütő Menyhért, Sütő Menyhért, Sütő Sándor, Sütő Zsigmond, Szalontai Béla, Szalontai Elemér, Szalontai Ferenc, Szalontai József, Szalontai Lajos B., Szalontai Mihály, Szanyi Ferenc, Szanyi József, Szanyi Mihály, Szegedi Lajos, Szolnoki László, Tóth István (1913), Tóth Pál Pálé (1900.01.21.–Szombor, gyűjtőtábor, 1945.01.01.), Újvári János, Varga Béla, Varga László, Vántus Bálint, Vántus György, Vántus Gyula, Vántus Gyula, Vántus Pál, Vántus László.

A KSZU ZO²⁴⁸ jegyzékében: a szovjetek 2 magyart internáltak, 2 elesett honvéd, ebből 2 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (2): Berman Zsigmond, apja Majer (1917 – Ukrajna, front), Lusztman Zalmán, apja Jozef (1906 – Ukrajna, front, 1941).

BEREGRÁKOS/RAKOSIN

Lakossága 1944-ben 3 578 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. A túlélőkkel végzett felmérés szerint 173 katonaköteles férfit 1944. november 18-án Szolyvára hurcoltak, közülük 109 fő hazatért, 64 (LIMES: 87) fő meghalt Szolyván, Sztarij Szomborban és Novij Szomborban. Ha Kajdanót is ide számítjuk, az internáltak száma meghaladja a 200 főt. A háború frontjain 27 fő esett el. Tar Margit²⁴⁹ közlése szerint Tar B. Györgyöt (1898), aki az első világháborúban a magyar hadsereg katonájaként, mint főtüzér szerelt le, 1938. november 17-én az ukrán nacionalisták elhurcolták és 1939-ben brutálisan kivégezték – egyetlen „bűne” magyarsága volt. Pálicska Ernő²⁵⁰ megerősítette, hogy édesapja, Pálicska Mihály (1900) 1942-től a magyar hadsereg katonájaként a keleti fronton harcolt mint huszár, részt vett a Don-kanyari hadműveletben. 1944 őszén megbetegedett, hazajött a frontról.

²⁴⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 378-383. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁴⁹ SZEpb-archívum, Tar Margit adatközlő levele, 2006. december 8.

²⁵⁰ U.o., Pálicska Ernő adatközlő levele, 2006. december 8.

Ugyanazon év november 18-án a sztálinisták a beregrákosi magyar férfiakkal együtt „malenykij robotra” hurcolták, a szolvai lágerbe került. Ezt két falubelije is igazolta: Doktor Mihály és Mészár Mihály. Baráth József levéltáros az 1989-es beregszászi emlékkonferencián bemutatta Vass Dezsőné beregrákosi lakos 1945. augusztus 7-i keltezésű kérelmét, amit a helyi népbizottság, valamint a KNT jóváhagyásával 3447–1945. szám alatt továbbítottak a sztarij szambori lágerparancsnokhoz. A kérelemben Vassné a következőket írta: „1944 novemberében a faluban dobpergéssel hirdették ki, hogy minden munkaképes férfi háromnapos munkára hivatik be, amire a férjem egyből jelentkezett és azóta odavan. Ezért kérem, hogy engedjék szabadon a családapát, mivel itthon nagy nélkülözések között élünk, én magamban nem bírom eltartani a családot, nagyon hiányzik a családapa.”²⁵¹ Az elhurcolt férfiak névsorában két Vass Dezső szerepel. Egyikük, Vass Dezső Mátyás hazajött, a másik, Vass Dezső János meghalt a lágerben. 3 főt koncepciós perbe fogtak. Az 1944. november 14–18. között lezajlott regisztrációk során a katonaköteles férfiak közül sokan ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül többen a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntesei lettek. 38 fő harcban esett el, ezen belül 9 fő az I. Csehszlovák Hadtest katonájaként; köztük két magyar: Galamb László (1912) és Tóth Imre (1925). A ruszin/ukrán nevek között magyar családnevek is vannak: Doktor, Lengyel, Orosz, Tóth, Fedeles stb.²⁵² A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 129 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Tóth Margit,²⁵³ Molnár Vince és Szarka János. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok (71) és a túlélők (102) névsorát. Kezdeményezésükre a település lakossága 1991. december 6-án a református templom kertjében emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. A településen található a Beregrákoson 1944. október 26-án elesett magyar katonák sírhelye,²⁵⁴ amelyben 4 honvéd nyugszik: Bársony Ernő tizedes

²⁵¹ *Emlékkönyv...*, 207–208. old.

²⁵² *Ukrajna Emlékkönyve*, 131–334. old.

²⁵³ SZEpb-archívum, Tóth Margit adatközlő levele, 1990. február.

²⁵⁴ U.o., Babucs Zoltán hadtörténész - műzeológus, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézete és Múzeuma tudományos munkatársának adatközlő levele, dr. Bíró Andor hadisírgondozó irodavezető-helyettes kísérőlevele (Nyt. Sz.: 9/91), Budapest, 2004. szeptember 3. A kutatásokat a HM HIM munkatársai végezték.

(1914), Németh Károly tizedes (1921), Lakatos István honvéd (1913) és Őri István honvéd (?).

Mártírok: Balla Béla (1926), Bara Károly (1903), Bara G. Sándor (1902), Bolyog K. András (1908), Bolyog János (1912), Bolyog Mihály (1905), Bolyog Péter (1910), Bolyog P. Sándor (1898), Darcsi Béni (1911), Doktor Béla (1900), Doktor A. Mihály (1905), Doktor Gergely (1907), Doktor P. Sándor (1904), Doktor Mihály (1905), Gőczi Jenő (1925), Gőczi Kálmán (1902), Gőczi Lajos (1912), id. Gőczi Mátyás (1896), ifj. Gőczi Mátyás (1918), Gőczi Mihály (1902), Göci M. Mihály (1917), Gőczi B. Sándor (1900), Gölnici Sándor (1903), Járó Sándor (1915), Kálmán Endre (1908), Kántor Imre (1920), Kopasz Sándor (1916), Kozma Sámuel (1910), Mészár G. Béla (1912), Mészár D. György (1906), Mészár D. István (1924), Mészár B. Márton (1900), Misák Sándor (1908), Molnár Gy. György (1902), Molnár S. Imre (1905), Molnár G. János (1908), Molnár Gy. János (1910), Molnár Gy. József (1917), Molnár B. Károly (1924), Molnár G. Sándor (1904), Pallagi M. János (1909), Tar Bálint (1919), Tar M. János (1912), Tar Gy. Károly (1910), Tar B. Mihály (1899), Tar B. Sándor (1907), Tar M. Sándor (1915), Tóth M. András (1915), Tóth Z. András (1905), Tóth J. Bálint (1908), Tóth J. Mátyás (1893), Tóth J. Mihály (1900), Tóth J. Sándor (1914), Tóth M. Sándor (1905), Vass Gy. András (1909), Vass Bálint (1912), Vass Ernő (1921), Vass B. János (1902), Vass D. János (1900), Vass Gy. Sándor (1911), Vass Gy. Sándor, Vass Gy. Mátyás (1924), **Tar B. György (1898), **Pálicska Mihály (1900).

Elesett honvédek: ***Bolyog P. Károly (1921),²⁵⁵ ***Bolyog P. Mihály (1880), ***Bolyog P. Mihály (1916), Borók József (1910), ***Csizmadia András (1914), ***Doktor József (1914), ***Gluhánics Stefán (1908), Gőczi Andor (1906), ***Gőczi József (1906), ***Gőczi Mátyás (1922), ***Gőczi Sándor (1914), ***Gavril Harnódi (1911), ***Kopasz Károly (1920), ***Kopasz Péter (1917), ***Kozma Sámuel (1910), ***Kovács Iván (1913), ***Mészár Sámuel (1909), ***Mészár Sándor (1917), ***Molnár G. Béla (1914), ***Molnár István (1918), ***Molnár Mihály (1910 – front, 1944.05.04), ***Petro Ignatolja (1908), ***Vass Károly (1922), ***Vass Gy. János (1922), ***Vass Géza (1908), ***Vaszi Kocibán (1918), ***Vaszi Kohutics (1922).

A KSZU ZO²⁵⁶ jegyzékében: 1 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvéd (1): Rót József, apja Adolf (1912 – Sopron, front, 1943).

²⁵⁵ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a beregrákosi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4/nevek_munk.html#beregakos

²⁵⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 476-485. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

CSONGOR/CSOMONIN

Lakossága 1944-ben 1 906 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. A túlélőkkel végzett felmérések szerint 1944. november 18-án 300 katonaköteles férfit Szolyvára hurcoltak, közülük 199 hazatért, 101 (LIMES: 102) fő meghalt különböző lágerekben (Szolyva, Sztarij Szambor és Novij Szambor). A 60 éves férfiakat is elhurcolták. A háborúban 22 fő esett el, 3 lakost koncepciós perbe fogtak. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 123 fő. Adatközlők: Nagy Sándor,²⁵⁷ Torma Erika, Tamási Erika és Hadar Győző. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpB, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították a mártírok (99) névsorát. Kezdeményezésükre a település lakossága 1990-ben a református templom kertjében emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Baksa Bertalan, Baksa Ferenc, Baksa József, Baksa Kálmán, Baksa Lajos, Baksa Mátyás, Baksa Péter, Baksa Tamás, Baumann János, Baumann János, Bálint János, Bíró Balázs, Bíró Bertalan, Bíró Béla, Bíró Endre, Bíró Miklós, Bodnár János, Csákány Béla, Csákány Dezső, Csákány Géza, Csákány Kálmán, Csákány Károly, Csákány Mihály, Csóka Ernő, Csóka Gyula, Danó Mátyás, Fejes Ferenc, Földi Endre, György Endre, György Ferenc, György József, Hadar András, Hadar Bálint V., Hadar Bálint A., *Hadar Bálint B.,²⁵⁸ Hadar Béla I., Hadar Béla P., Hadar Béla S., Hadar Géza, Hadar Gyula, Hadar István, Hadar Mihály, Hadar Sándor, Hadar Vince, Hadar Zoltán, Hadar Zsigmond, Holovej István, Kelemen Balázs, Kelemen Pál, Kelemen Sándor, Király Márton, Kopasz Kálmán, Kopasz Károly, Kovács Béla, Kovács Ferenc, Kovács Gyula, Kovács Imre, Marton Bálint, Marton Gyula, Marton István, Marton Károly, Marton Tamás, Misák Bálint, Misák Béla, Misák Dezső, Misák Ferenc, Misák Gyula F., Misák István, Misák Károly, Molnár Miklós Sándoré (1904.08.13.–OF, Jekatyerinburgi ter. Nyevjanszk, hadifogolytábor, 1945), Nagy András, Nagy János, Papp Mihály, Orosz Sándor, *Sass Béla, *Sass Imre, *Sass József, Sándor Balázs, Sándor Béla, Sándor Ferenc F. (1903), *Sándor Ferenc F. (1912), Sándor Ferenc J., Sándor Ferenc M., Sándor Géza, Sándor Lajos, Sándor Mátyás, Sándor Mihály, Sándor Tamás, Sándor Zsigmond (1921), Sidó József, Simon

²⁵⁷ SZEpB-archívum, Nagy Sándor adatközlő levele, 1990. február.

²⁵⁸ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel a csongori áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#csongor

Endre, Szkiba Péter, Tamási András, Tamási Bálint, Tamási Béla, Tamási Ferenc F., Tamási Ferenc J., *Tamási Ferenc J., Tamási Kálmán, Tamási Sámuel, Tamási Sándor, Tamási Zsigmond, Tóth Béla, **Sass Béla,²⁵⁹ Sass Imre, Sass József.

Elesett honvédek: Baksa Béla, Baksa Géza, Baksa Zsigmond, Bányai Lajos, Bíró Bálint, Fejes István, Földi Bálint, Hadar Bálint, Hadar Béla, Hadar Ferenc, Hadar Lajos, Hadar Mátyás, Kelemen Zsigmond, Kovács Imre, Marci Lajos, ***Misák Péter,²⁶⁰ Sass Árpád, Sándor Miklós, Szkiba Gyula, ***Tamási Ferenc, Tamási Gyula, Tamási József.

A KSZU ZO²⁶¹ jegyzékében: *a szovjetek 1 magyart internáltak, 24 elesett honvéd, ebből 1 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmények áldozata.*

Munkaszolgálatos (I): Klajn Salman, apja Dávid (1908 – Ukrajna, front, 1941).

Polgári áldozat (I): Raszputyin Grigorij Fedorovics (1924–1944).

DERCEN/DERCEN (DRISZINA)

Lakossága 1944-ben 2 017 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. A túlélők közreműködésével végzett felmérés szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után, november 18-án 402 katonaköteles férfit (1878–1926) Szolyvára hurcoltak, közülük 330 hazatért, 72 fő meghalt különböző lágerekben (Szolyva, Sztarij Szambor és Novij Szambor). Fodor Ferenc adatközlőtől tudjuk, hogy Uszta Gyula helyi illetőségű partizánvezér 1944 novemberében fehér lovon jelent meg a faluban és „...*dörgedelmes beszédet mondott. Beszélt a várva várt felszabadulásról, az elkövetkező új életről. (...) Beszédét ő is azzal az azóta ismert általános hazugsággal fejezte be, hogy háromnapi munkával községünk lakosai is járuljanak hozzá a fasiszta fenevad által lerombolt országunk fölépítéséhez. Lehet, hogy nem tudta akkor még, hogy hazudik faluja népének. A többit már mindenki tudja.*”²⁶² Fodor Ferenc 51 éves apját és két bátyját (23 és 16 éves) internálták. Az elhurcoltak többsége 18–55 év közötti volt. A legidősebbek oda-

²⁵⁹ A **-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a csongori áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#csongor

²⁶⁰ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a csongori áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#csongor

²⁶¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 514-518. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁶² SZEbB-archívum, Fodor Ferenc adatközlő levele, 1989. november 18.

haltak: Dóka József (1878), Szabó Antal (1890), Puskás Péter (1890) és Orosz József (1892). A magukat ruszinnak/ukránnak és szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 19 lakost politikai fogolyként tartóztattak le és vittek el, köztük Lukács Esztert, egy 50 éves anyát, valamint 6 tizenhat éves fiút, akiket szovjetellenességgel vádoltak meg; bírósági ítélet nélkül hurcolták őket munkatáborba. A fasiszták áldozata lett Máté Imre (1877) és Szabó András (1886). A háború frontjain 26 fő (1900–1924) esett el. A település eddig ismert második világháborús vesztesége 98 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Fodor Ferenc,²⁶³ Bakos Lajos, Szabó Márton, Horváth Ida és Fodor István. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az internáltak (359), az el-esett honvédek (23) és a mártírok (72) közös névsorát. Az 1991-es adatok szerint az egykori internáltak közül 72 fő még élt. Az adatgyűjtők kezdeményezésére a település lakossága 1989. november 26-án a falusi temetőben kopjafát, 1991. május 12-én a református templom kertjében emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. 2009–2010-ben a magyar kormány támogatásával, a helyi polgármesteri hivatal és a Kárpátaljai Magyar Szervezetek Fóruma (elnök: Kincs Gábor) szervezésében a derceni dombon létrehozták a II. világháború emlékhelyét, 25 méter magas keresztet állítottak fel, kialakították a megbékélés emlékparkját és közös temetőjét, ahová az ukrán és a magyar honvédelmi minisztérium közreműködésével átte-
metik a különböző nemzetiségű katonák földi maradványait

Mártírok: Bakos Bertalan (1911), Bakos Béla (1926), Bakos Géza (1905), Bakos Géza (1926), Bakos Ignác (1900), Bakos Mátyás (1916), Balla Antal (1913), Balla József (1914), Balla Pál (1903), Bíró Albert (1920), Bíró Árpád (1900), Bíró Lajos (1900), Bíró Lajos (1912), Bíró Péter (1908), Bíró Sándor (1907), Bíró Sándor (1922), Bíró Sándor (1925), Dávid Imre (1900), Dóka József (1878), Dóka József (1904), Fodor András (1903), Fodor András (1923), Fodor József (1921), Fodor Sándor (1922), Fodor Tamás (1922), Fodor Tamás (1929), Gorondi Béla (1900), Gorondi Béni (1911), Gorondi Zsigmond (1914), Heé Ferenc (1909), Heé Sándor (1892), Horváth Antal (1909), Horváth Elemér (1906), Iván András (1902), Iván József (1924), Kopasz Bálint (1909), Kopasz János (1900), Kopasz János (1921), Kopasz Pál (1910), Király

²⁶³ U.o., Fodor ferenc adatközlő levele, 1990. január 30.

József (1913), Lőrinc Antal (1906), Lőrinc Sándor (1900), Lőrinc Tamás (1910), Máté András (1893), Máté Antal (1926), Máté Sámuel (1929), Máté Tamás (1900), Nagy Béla (1923), Orosz András (1907), Orosz Dániel (1914), Orosz Ernő (1905), Orosz János (1929), Orosz József (1892), Orosz József (1903), Orosz József (1909), Orosz Sándor (1896), Orosz Tamás (1910), Orosz Vince (1926), Patai Lajos (1903), Patai Sándor (1909), Pelsőci Imre (1922), Pelsőci Zsigmond (1924), Puskás Pál (1902), Puskás Péter (1890), Szabó András (1924), Szabó Antal (1890), Szabó Béla (1905), Szabó József (1915), Szabó József (1907), Szabó József (1907), Szabó Károly (1905), Szabó Sándor (1908).

Elcsélt honvédek: Bakos Albert (1915), Bakos Imre (1920), Bakos Károly (1911), Bakos Lajos (1921), Balázs Károly (1921), Balázs Péter (1912), Barta Ferenc (1915), Bíró Péter (1898), Darcsi András (1922), Fodor Aladár (1919), Fodor Zsigmond (1921), Gorondi Bálint (1923), Gorondi Béla (1910), Heé József (1910), Iván Lajos (1911), Kopasz Géza (1920), Kopasz Imre (1916), Kopasz Lajos (1918), Lukács Lajos (1914), Maronics János (1915), Márcé Tamás (1907), Máté Balázs (1919), Máté Imre (1877), Pelsőci Károly (1916), Solymosi Sándor (1912), Szabó András (1886).

A KSZU ZO²⁶⁴ jegyzékében: a szovjetek 1 magyart internáltak.

Internáltak (I): Bíró Kálmán (1907 – gyűjtőtábor, eltűnt, 1944. november).

FORNOS/FORNOS (LISZKOVE)

Lakossága 1944-ben 989 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. A túlélők bevonásával készült felmérés szerint 1944. november 18-án 42 katonaköteles férfit Szolyvára hurcoltak, közülük 22 fő hazatért, 20 (LIMES: 17) fő meghalt különböző légerekben (Szolyva, Sztarij Szambor és Novij Szambor). A háború frontjain 15 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 35 fő. Az 1989–1993 közötti adatgyűjtésben közreműködött Fodor Ferenc. 1989-ben, a falusi temetőben emlékkövet, 1991-ben emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: *K. Barta András Mihályé (1911–Ivano-Frankivsz területén, front, 1943),²⁶⁵ *Bányai Dezső Sándor (1926), Bekfü Béla (1926),

²⁶⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 407-409. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁶⁵ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel a fornosai áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#fornos

Bodnár József (1903), *Bodnár Sándor (1916), *Darcsi Béni (1905), *A. Darcsi András (1921), Cs. Darcsi Antal (1906), Cs. Darcsi József (1923), *G. Darcsi András (1913), G. Darcsi Béla (1909/05?), K. Darcsi Pál (1925), *L. Darcsi Gyula (1909), *M. Darcsi József (1915), M. Darcsi Sándor (1900), N. Darcsi Béni (1900), B. Darcsi Sándor (1925), P. Darcsi Sándor (1912), P. Darcsi Tamás (1909), *Sz. Darcsi József (1913), *V. Darcsi Gyula (1911), V. Darcsi Tamás (1913), *Ferenc József (1921), *Kukri Béla (1910), Kukri Vince (1905), *Gy. Kukri József (1915), Gy. Kukri János (1915), K. Kukri András (1906), *K. Kukri József (1917), *G. Nagy Ignác (1906), Nagy Ignác (1914), *Orosz József (1915), *Pupás Béni (1910), *Puskás András (1917), Simon Mihály (1913).

A KSZU ZO²⁶⁶ jegyzékében: 32 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Barta Tamás (1913 – front, eltűnt), Bekfi Béla Istváné (1909), Nánási András Ferencé (1907 – Volóc, 1944).

IGNÉC/ZNYACEVE

Itt néhány vegyes házasságú magyar élt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1944. november 14-18. között lezajlott regisztrációk során a katonaköteles férfiak ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül sokan a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntesei lettek. Közülük harcban elesett 38 fő, ebből 1 fő magyar: Korlát Béla (1921); 1 fő a csehszlovák hadtest katonája volt. A ruszin/ukrán nevek között magyar családnevek is vannak: Varga, Király, Orosz, Kurta, Antal, Antolik stb.)²⁶⁷ A település második világháborús, eddig ismert magyar vesztesége: 40 fő.

Elesett honvédek: Antolik György (1911) és Gocza János (1920).

IZSNYÉTE/ZSNYATINE

Lakossága 1944-ben 1 804 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 6-án összeállított egységes helyhatósági (Izsnyétei Községi Népbizottság) lista alapján összesen 172 polgár tartózkodott távol lakhelyétől. Közülük 96 fő (1900–1926) Romániában (Temesvár, Nagyvárad), Magyarországon (Székesfehérvár, Budapest, Vác, Jászberény, Nagykanizsa, Szeged, Debrecen, Eger, Sopron, Salgótarján, Pécs), Szlo-

²⁶⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 497-499. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁶⁷ *Ukrajna Emlékönyve*, 307-309. old.

vákiában (Kassa) hadifogságba, illetve „ismeretlen helyen” szovjet katonai táborba került. 1944. november 18-án 159 katonaköteles férfi közül 76 főt a szolyvai lágerbe hurcoltak. A legidősebbek: Bence Sándor (1895), Bence András (1896) és Pallagi József (1896); a legfiatalabb: Pallagi Dezső (1927); 3 fő alig töltötte be a 18. életévét. A hadifogságból és kényszer-munkatáborokból 119 fő hazatért. Az elhurcoltak közül 40 (LIMES: 51) fő meghalt Szolyván, Sztarij Szamborban és Novij Szamborban. A háború frontjain 13 fő esett el. A katonaköteles férfiak közül sokan ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. Több fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Harcban elesett 6 fő. A ruszin/ukrán nevek között magyar családnevek is vannak: Spenik, Pongó, Leskó, Kozár stb.²⁶⁸ A település eddig ismert második világháborús vesztesége 59 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött: Mészár Irén,²⁶⁹ Derkács László, Gáti Ilona. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az internáltak, az elesett honvédek (11) és a mártírok (40) közös névsorát. Az 1991-es adatok szerint az egykori internáltak közül 12 fő még élt. Kezdeményezésükre a település lakossága 1991-ben a református templom kertjében emlékművet állított a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Bahus János (1914), Bahus József (1896), Bahus József (1903), Bahus József (1908), Bahus Kálmán (1911), Balog Dániel, Balog Sándor (1904), Bekfi István (1895), Bence Dezső (1926), Bence Géza (1923), Bence János (1900), Bence József (1915), Bence Mihály (1901), Bence Sándor (1895), Bojog Sándor (1910), Csákány Sándor (1910), Deák Géza (1924), Dóka Imre (1902), Göci Géza (1925), Hidi Kálmán (1914), Jaró Albert (1907), Lőrinc Ferenc (1924), Molnár Gábor (1897), Orosz Béla (1914), Orosz Ferenc (1900), Orosz János (1901), Orosz József (1907), Orosz József (1927), Orosz Mihály (1919), Orosz Mihály (1902), Orosz Sándor (1903), Pallagi Dezső (1924), Pallagi Ferenc (1918), Pallagi Imre (1907), Pallagi József (1908), Pallagi Sándor (1902), Sidó János (1924), Tóth Géza (1923), Tóth Gyula (1910), Vank József (1907).

Elesett honvédek: ***Bahus Dezső (1921),²⁷⁰ ***Bahus József (1916/15?), ***Deák Kálmán (1916), Fodor János (1919), ***Géci Ferenc

²⁶⁸ U.o., 203. old.

²⁶⁹ SZEpb-archívum, mézár irén adatközlő levele, 1991. január 30.

²⁷⁰ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették az izsnyétei áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#izsnyetek

(1917), ***Kopasz Endre (1917), Kosztos Gyula (1922), ***Orosz Albert (1920), ***Orosz Dezső (1920), ***Orosz József (1913), ***Orosz Kálmán (1920), ***Orosz Kálmán, ***Pallagi József (1922).

A KSZU ZO²⁷¹ jegyzékében: 10 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Vank Jevzszen (1915–front).

MUNKÁCS/MUKACSEVE

Lakossága 1944-ben 31 602 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 6-án összeállított egységes helyhatósági (Munkácsi Városi Népbizottság) lista alapján összesen 772 munkácsi polgár volt hadifogságban. Az 1944. november 14-18. között lezajlott második regisztráció során a katonaköteles férfiak közül sokan ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. Több fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Harcban elesett összesen 140 fő, köztük 12 zsidó és 3 magyar: Jakubovics Zoltán (1915), Tóth Dezső (1926) és Virilics Ernő (1895) partizán-hírszerző. A listában nemzetiiségük feltüntetése nélkül szereplők közt – vezetőknévükből ítélve – magyarok és svábok/németek is vannak: Wolf Károly (1925), Jozsip Holmic (1918), Holpert Tibor (1927), Dóri István (1902), Dóri József (1926), Dóri József M. (1926), Eckman János (1924), Kudlacs Tamás (1921), Monda Sándor (1915), Tóth Ferenc (1823), Cípf Tibor (1923), Strauss Valentin (1922). A ruszin/ukrán önkéntesek névsorában szintén sok a magyar vagy sváb/német családnév: Ádám, Huzsvai, Kampó, Kék, Kerekes, Kizman, Lengyel, Magyar, Muzsák, Muszka, Péter, Pap, Popovics, Szajler, Szirmai, Szücs, Cípf stb.²⁷²

A túlélők eddig 251 polgári személyt tudtak név szerint azonosítani. Őket 1944. november 18-án gyűjtötték össze a Rákóczi-kastélyban. Szemtanúk elmondása szerint a magyarokat és a németeket elkülönítették a ruszinok/ukránok, szlovákok, zsidók, cigányok és más nemzetiségűek csoportjától. A magyarokat és a németeket azonnal tovább vitték Szolyvára és Boriszovba, végül Szibériába kerülve osztoztak a hadifoglyok és az úgynevezett háborús bűnösök sorsában. 1945–1947-ben 101 fő hazatért, 152 (LIMES: 149) fő meghalt különböző lágerekben (Szolyva, Sztarij Szambor, Novij Szambor, Gorlovka). Az NKVD több hullámban végzett „lakosság-szűrési akciót.” Összességében a Munkács-

²⁷¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 409-411. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁷² *Ukrajna Emlékkönyve*, 103-111. old.

környéki Pósházáról, Palánkáról, Váraljáról, Nagyrétről 2000 német és magyar civilt internáltak. A 18 és 30 év közötti német nőket is érintő második begyűjtési hullám és jegyzőségi regisztráció 1944. december 25-27. között zajlott le. Felmentésben csak az 1 éven aluli gyermeket nevelő nők részesültek. A német nőknek három csoportba sorolva már december 29-én, útra készen kellett jelentkezniük a Rákóczi kastélyban, a régi tanítóképzőben és a Kóner-kastélyban. 1945. január 1-jén reggel a vasútállomásra terelték őket. A munkácsiakon kívül 40–50 fő pósházi, palánkai és nagyréti lakos is volt köztük. Gulácsi Géza az 1989. november 18-i beregszászi emlékkonferencián megrendítő esetként említette, hogy „a városban megalakult polgárőrség két tagja saját feleségét és testvéreiket volt kénytelen bekísérni a gyűjtőbe. A nőket Volócra szállították. Itt volt a kárpátaljai gyűjtőtábor a nők számára.”²⁷³ Nyitott vonatokban 200–250 főt szállítottak Volócra, majd egyhetes gyötrelmes várakozás után tovább vitték őket Sztrij–Lemberg–Dnyepropetrovszk–Sztalino irányába. Január végén érkeztek meg Gorlovkára, a végállomásra. Embertelen körülmények közepette barakkokban szállásolták el őket. Télen, 30–40 fokban hidegben havat lapátoltak a kocsz- és vegyigyár területén, romeltakarítást végeztek a külszíni bányában, majd kolhozban is dolgoztak. Éheztek, sokat betegeskedtek. A túlélők elmondása szerint Munkácsról 5 fő meghalt (Lásd a kiemeléseket a mártírok névsorában), 40 fő hazatért: Cipf Vera, Eckmanné Kaincz Julianna, Eckschmidtne Kitraiber Anna, Fögelné Zautner Erzsébet, Geczkoné Kaincz Borbála, Gerberné Strausz Mária, Gerberné Frausz Anna, Gázsóné Jankó Elza, Hessenbergné Lieb Rozália, Henelné Várpalánkai Anna, Ilnickiné Péter Mária, Kaincz Jozefina, Kainczné Péter Margaretta, Kainczné Kaincz Gizella, Kizmanné Lautner Mária, Kizmanné Kaincz Mária, Kizman Júlia, Kizman Margit, Lakeszné Laugbauer Erzsébet, Laugbauerne Cipf Mária, Lukácsné Wisinger Mária, Lautnerne Strausz Borbála, Nuszerné Kaincz Júlia, Pallainé Wolf Gizella, Pfefaufné Fögel Anna, Pokareczkyné Kaincz Erzsébet, Pokareczkyné Wisinger Erzsébet, Pokareczkyné Lautner Anna, Sándorné Wisinger Mária, Szabó Elza, Szendéné Kizman Etel, Vorgovits Aranka, Zsigáné Fén Aliz, Wisinger Borbála. Az első csoportot két év, az utolsó csoportot 5 esztendő múltán engedték haza. 1946 márciusában, a harmadik hullámban Munkácsról is teljes német családokat telepítettek át a Tyumenyi területre. Évekig

²⁷³ GULÁCSI GÉZA előadása. In: *Emlékkönyv...*, 239-241. old.

a Volga-menti németekkel együtt tartották itt őket. A több hullámban deportáltak veszteséglistája mindmáig ismeretlen. Nem teljes adat a háborúban elesett honvédek száma sem (29). A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 321 fő.

Az internáltak további sorsával kapcsolatban felhívásunkra adatközlő levelek sokasága érkezett. Bartos József²⁷⁴ édesapja öccséről, Bartos Tiborról (1921) közölt adatokat, akit alig egyhónapos fiatal házasként hurcoltak el Szolvára, onnan Szamborba menet „*a Kárpátokban megbetegedett, nem bírta a menetelést és ott helyben kivégezték.*” Ezt a hírt egy munkácsi túlélőtől tudták meg. Bartos azt is leírta, hogy kisiparos apját kulákká nyilvánították, vagyonát elkobozták, a családot utcára tették, a családfő idegrendszere az állandó zaklatástól tönkrement, 47 éves korában meghalt. Paulina András²⁷⁵ Kapornay József munkácsi tűzoltóparancsnok sorsáról számolt be, akit az NKVD koholt vádak alapján letartóztatott, Ungváron halálra ítélték, egyes tanúk elmondása szerint a Perecseny-környéki erdőben megásatták vele a saját sírját, és kivégezték. Szovjetellenesség vádjával az édesapját is elhurcolta az NKVD. Egy évig kínozták és vallatták: pisztolyaggal kiverték alsó és felső fogprotézisét. Végül kikényszerített jegyzőkönyvi aláírás után, döntő bizonyítékok hiányában hazaengedték. Fogsága alatt idegsorvadást szenvedett, szabadulása után hosszú éveken át nyomta az ágyat. Egerszegi Sándorné²⁷⁶ az édesapja sorsáról tájékoztatott, akit 1944. november első hetében „háromnapos munkára” vittek: „*Sírva szaladtam utána.(...) Engem a milicisták megvertek és visszazavartak.*” Apját szibériai ólombányába vették, a kimerítő munkától „*egyszer eszméletét veszlette – mindkét lába térd felett lefagyott, és a hullaházba került. Két hétig volt ott, már el akarták hantolni, de szerencsére észrevették, hogy él, és így kórházba került. 1947-ben jött haza nagybetegem...*” Szitai Emma a következőket írta: „*... Férjemet, Szitai Gyulát Munkácsról vitték el háromnapos munkára Szolvára. 1946 tavaszán betegen tért haza Makejevskából. Egész teste fel volt fúvódva. Egy egész éven át nyomta az ágyat.*”²⁷⁷

²⁷⁴ Bartos József adatközlő levele, 1990. január 12. In: *Élő történelem*, 1993., 45. old.

²⁷⁵ Paulina András adatközlő levele az 1944 őszi munkatáborokba hurcoltak sorsának kivizsgálására alakult munkacsoport tagjai részére, Kijev, 1989. október 27. In: *Élő történelem*, 44-45. old.

²⁷⁶ Egerszegi Sándorné adatközlő levele. In: *Élő történelem*, 45-46. old.

²⁷⁷ SZEpb-archívum, Szitai Emma adatközlő levele, 1991. április 30. Lásd még: Dupka György – Olekszij Korszun: *A „malenyikj robot” dokumentumokban*, 48. old.

Törvényellenes vagyonekobjásokkal kapcsolatban kaptunk adatközlő levelet Alekszej Logojda jogásztól. Mint írja, a munkácsi Pákh-fivéreknek saját házuk volt, mielőtt 1944 őszén elhurcolták volna őket. Mire 1947-ben – a sztálini légerek poklát túlélve – hazatértek, az otthonukba befészkelte magát az NKVD, és nem lehetett kitenni onnan, mivel a szóban forgó ház nacionalizált tulajdonként a városi tanács birtokába került, visszakövetelésére a régi tulajdonosoknak nem volt joguk.

Az adatgyűjtésben közreműködött Gajdos Györgyné, Oláh György, Neubauer Ferenc,²⁷⁸ Krón Pál és Popovics Béla. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az internáltak, az elesett honvédek és a mártírok (124), a hazatért férfiak (82) és nők (38) névsorát. Az 1991-es adatok szerint az egykori internáltak közül 12 férfi és 25 nő még élt. 1991. november 17-én a Rákóczi-kastély előtti téren felavatták Matl Péter szobrát, amely nőalakot ábrázol törött szárnyú turullal. A kastélyt övező falon emléktáblákat helyeztek el a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak névsorával.

Mártírok: Ádám Dezső, Ádám Géza, Balogh László, Balogh Sándor, Bartos Tibor, Bazár György, Barzsó János, Bence Oszkár, Bernát Dezső, Bertók János, Bihari Károly, *Bodoki*, Bodonyi Antal, Borbély István, Cipf Antal, Cipf János I., Cipf János II., Cipf József, Cipf Károly, Cipf Mihály, Cipf Rudolf, Csányi Béla, Darcsi Sándor, Daróczy József, Demkó Mihály, Demlich Ferenc, Demlich Miklós, Derkács Zoltán, Dorkota Péter Pál, Duliskovics Viktor, Erdélyi Károly, Erdélyi Miklós, Erdős Sándor, Fekete Sándor, Fekete Zoltán, Ferenczy János, Fodor Tamás, Fógel János, Fógel József, Frink István, Furik Ferenc, Fülöp Ferenc, Garcsár Sándor, Gerei Béla, Gerzsenyi Béla, Glán Ferenc, Glán György I, Glán György II, Glán József, Glász Ferenc, Glász György, Glász József, Goncsár Sándor, György Ferenc, Halász János, Harsányi Gyula, Hausler György, Henzel József, **Henzel Magdolna**, Kaliska Gyula, Kanizsai Ferenc, Kanizsai József, Kapornai József, Kazinczi János, Kájnc György, Kepler Antal, Kéker Antal, Király József, Kiss Gyula, Kiss Imre, Kizman Ferenc, Kizman György, Kizman Lénárd, Kizman Mihály, Klub Jenő, Kosztyu János, Kovássy Elemér, Kráner Ferenc, **Kráner Hermína**, Kráner János, **Kráner Johanna**, **Kráner Jolán**, Kráner József, **Kráner Katalin**, Kuhl József, Kükemezei István, Labáth Kálmán, Langbauer Béla, Lehotay Albert Zoltán, Lehotay János

²⁷⁸ SZEpb-archívum, Gajdos Györgyné és Neubauer Ferenc adatközlő levele, 1991. január 30.

József, Lehotay József, ifj. Lehotay József, Lib György, Lib János I., Lib János II., Limbach Vilmos, Lokker Zoltán, Major Ferenc, Mózer, Nagy Ignác, Nemes Béla, Nigli Viktor, Orosz Olivér, *Palatin*, Panigai Ernő, dr. Papp Gyula, Pataky József, Pataky Zoltán, Percy András, Pénzelig György, Péter Lénárd, Pfeifer József, Piller József, Pribék Ferenc, Pribék Mihály, Róbel Károly, Sárkány Zoltán, Seffer János, Sehin Gyula, Sótér József, Stefanszki Sándor, *Strammel*, Strausz János, Strausz Mihály, Strausz Gregor, Szabó János, Szabó Miklós, Szabó Zoltán, Szatmári Ede, Szatmáry Eduárd (1926), Szegedi József, Szepesváry Béla, Szopó András, Takács Géza, Tamásy Kálmán, Tájpsz János, Tárczy András, Tárczy Károly dr., Tellingner János Antalé (1917–Lengyelország, Sanok, szovjet hadifogolytábor, 1945.04.05.), Thegze Miklós, Tivadar István, Tóth László, Török Tibor, Veréb János, Wizinger Ernő, Wizinger József, Wizinger Mihály, *Zatlukár Ernő,²⁷⁹ Zatlukár András, Zirnzák Ervin, **Demlich Mihály,²⁸⁰ Kut Dezső.

A névsorban az adatgyűjtők a hozzátartozók nélküli 3 mártírnak csak a vezetőkénevére emlékeztek (kiemelés dőlt betűkkel).

Elesett honvédek: Balog Elek (1914), Bárány Mihály (1910), Borcsi László (1907), Csajkó István (1917), Dankulinec László (1920), Erdélyi Miklós (1920), Herceg József (1919), Holik Béla (1921), Holtzer László (1920), Horki Béla (1920), Hudák Béla (1913), Jasovics Ignác (1918), Kapitány János (1910), Kardos Kornél, Kondracsin Béla (1909), Lucsán Illés (1902), Magyar Imre (1913), Marinecz János (1921), Mitrovics János (1909), Malyovaneck György (1913), Muszka József (1922), Nitch József (1909), Papp Tibor, Rozman Vilmos (1922), Selmeczy Lajos (1909), Strausz János (1922), Valik János (1909), Winer Mihály (1914), Sáfáry László (1910).

A KSZU ZO²⁸¹ jegyzékében: *a szovjetek által 3 internált magyar, 21 elesett honvéd, 108 munkaszolgálatos, 20 polgár a háborús cselekmény (felrobbant kézigránát 5 fő, egyéb 15 fő) áldozata.*

Internáltak (2): Német Bertalan Mózesé (1911 – Szambir, hadifogolytábor, 1945.01.13.), Nuszer János Mihályé (1914 – Lemberg. terület, Sztrij, hadifogolytábor, 1944).

²⁷⁹ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a munkácsi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#munkacs

²⁸⁰ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a munkácsi áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#munkacs

²⁸¹ Lásd: KSZU ZO: 1. köt., 2001., 205-304. old., KSZU ZO: 2. köt., 2004., 327-555. old., KSZU ZO: 2. köt., 2010., 175-313. old.

Elcsélt honvédek (12): Hendej Vaszil Ivanovics (1899.11.21. – Donyec, hadifogolytábor, 1941.08.05.), Gorondi Bertalan (1912 – Lengyelország, Tirunt, front, 1941), Durdinec Jozsif Ivanovics (front, eltűnt, 1942), Zarev Mihalo Jurijovics (1913 – front, eltűnt), Kozár János Mihályé (front, eltűnt, 1942), Mihajlánik Olekszandr Vaszilovics (1914 – front, eltűnt, 1942), Pereszta Ivan Mihajlovics (front, eltűnt, 1944), Turjanica Vaszil Fedorovics (1922 – front, eltűnt, 1942), Volalik Ivan Ivanovics (1909 – front, 1944.04.14.), Madi Ivan Jozszipovics (1920 – Csernyivci, front), Prijam András Gáspáré (1912 – Nagyvárad, 1944), Csorba Koloman Julijovics (1907 – front).

Munkaszolgálatosok (108): Kallus Salamon, apja Áron (1912 – UA, front), Klajn Jakob, apja Markus (1904 – BK, Minszk, front, 1943), Mejszlik Sámuel, apja Mose (1904 – OF, 1944), Rupp József, apja Mihály (1907 – UA, front, 1943), Ruttner Sámuel (1902 – OF, front), Tejtelbaum Eliag, apja Haim (1912 – UA, front, 1943), Tejtelbaum Zejlik, apja Haim (1919 – UA, front, 1943), Falikovics Herman, apja Jákob (1902 – OF, Voronyezs, front), Svarc Jakob (1904 – UA, front, 1942). Ábrahám Aser, apja Ábrahám (OF, Omszk, hadifogolytábor), Agrovics Zelig, apja Mendel (1919 – front, 1944), Ajzenberg Izidor, apja Adolf (1905 – UA, front, 1941), Akerman Vilmos, apja Salamon (1916 – UA területén), Akerman Jenő, apja Gyula (1913 – OF, Sztalingrad/Volgograd területén), Akselrod Izrael, apja Haim (1919 – Kárpátok területén, 1943), Auslender Mózes, apja Eliag, író (1911 – OF területén), Auslender Jakiv, apja Eliag (1911 – OF területén), Bajngord Béla, apja Majer (1914 – OF, Voronyezs területén, 1943), Berger Armin, apja Pinhas (1913 – UA területén, 1944), Berger Jenő, apja Herman (1919 – front, 1943), Berger Miklós, apja Mose (1900 – OF területén, 1943), Berkovics Ezra (1919 – UA területén), Blajer Jenő, apja Tóbiás (1908 – OF területén, 1943), Vajzer Bernát, apja Dávid (1913 – OF, Voronyezs, front, 1942), Vajzer Jeguda, apja Eliezer (front, 1941), Vajzer József, apja Ábrahám (1914 – front), Vajzer Natan, apja Ábrahám (1914 – UA területén), Vajzer Simon, apja Jákob (1922 – UA területén), Vajzer Sándor, apja Zejev (1910 – UA területén, 1943), Bajnberger Ernő, apja József (OF területén), Weis Zajev, apja Jákob (1902 – OF területén, 1942), Weis Sani, apja Izidor (front, 1942), Weis Haim, apja Markus (1915 – UA területén, 1941), Waldman Dezső, apja Jákob (1907 – UA, Zsitomiri ter. Korosztényszkij járásban, 1943.04.27.), Vahter Jefraim (1908 – front, 1943), Bettenstajn Gerson, apja Salamon (OF területén, 1942), Bettenstajn

Tibor, apja Izsák (1912 – UA területén), Vehter Ferenc (1910 – UA, területén, 1942), Virthaim Sámuel, apja Izsák (1910 – UA területén, 1942), Volgendler Áron, apja Haim (1923 – UA területén, 1942), Haustman Emil, apja Lajos (1900 – front, 1942), Hers Mendel, apja Dávid (1900 – UA, Zsitomiri ter. Korosztzenyszkij járásban), Herskovics Mordke, apja Fisel (1907 – front, 1943), Glansman Ernő, apja Marton (1915 – UA területén, 1943), Glansman Ernő, apja Majer (1918 – front, 1942), Glik Zejev (1914 – UA területén, 1942), Gottesman Herman, apja Egosu (1917 – OF területén, 1943), Gottlib Béla, apja Cvij (1906 – UA területén, 1943), Gross Dantel, apja Vilmos (1910 – UA területén, 1944), Ejncvajg Károly, apja Lázár (1915 – UA, Ivano-Frankivszk területén, 1942), Ellner József, apja Ábrahám (1915 – OF területén, 1942), Engel Herman, apja Adolf (1915 – UA területén, 1944), Engel Herman, apja Haim (1915 – UA területén), Estrajher Egosu, apja Abraham (1915 – OF területén), Zelovics Mose (front, 1943), Zilberstein Sándor, apja Móric (1909 – OF területén, 1943), Zinger Jossi, apja Henrik (1915 – front, 1942), Kallus Zoltán apja Agaron (1910 – UA területén), Kallus Dávid apja Haim (UA területén, 1944), Kallus Izrael apja Bernar (1920 – UA területén, 1944), Kastner Icu apja Zsigmond (1910 – OF területén, 1943), Klain Benjamin apja Davidovics (1922 – UA területén, 1942), Klain Gers apja Ábrahám (1909 – UA területén, 1941), Dezső apja Moro (1910 – OF területén, 1942), Klain Mordehaj apja Ábrahám (1908 – OF területén, 1942), Kleiman József apja Salamon (1925 – OF területén, 1944), Kleiman Mose apja Salamon (1925 – OF területén, 1944), Konigsberg Mose apja Ábrahám (1915 – UA területén, 1943), Laitner Simon apja Vilmos (1913 – UA területén, 1943), Litman Arnold apja Izsák (1913 – UA, Vinyica, front, 1941.július), Litman Sámuel apja Izsák (UA, Vinyica, front, 1941. július), Morvai Joheved apja Nutej (1912 – front, 1942), Rosenberg Herman apja Ábrahám (1917 – UA területén, 1944), Rosenberg Herman apja Dávid (OF területén), Rosenberg Izsák apja Mosev (1907 – OF, Szibéria területén, hadifogolytáborban, 1944), Rozensajn Dov apja Marton (1915 – UA területén, 1942.11.05.), Rozner Ernő apja Móric (1907.09.03. – UA területén, 1942.11.05.), Rott Benjamin (1917 – OF területén, 1941), Rotman Kálmán (1915 – front, 1942), Rus Naftali (1902 – front, 1942), Szatmári Jakob apja Dov (1911 – UA területén), Segal Simon apja Izsák (1909 – OF területén, 1943), Sterenbah Jakab apja Elimeleh (1919 – OF területén), Ulman Rafael (1906 – UA területén, 1943), Farkas Lajos apja Ferenc (1911 – UA területén), Ferstajn Sender apja Mosev (1913 – UA

területén), Fihler Smil apja Ábrahám (1900 – OF, hadifogolytábor), Frid Sámuel apja Haim (1907 – front, 1942), Fridman Jenő apja Ambnuel (1911 – UA területén), Helmer Miksa apja Cvij (1917 – UA területén), Honig Béla apja Lajos (1919 – OF területén), Schonfeld Sani apja Elij (1901 – OF területén), Jakobovics Sioni apja Mordehaj (1907 – OF területén), Jakovic József apja Natan (1923 – front, 1943).

Akkerman Gabi-Gdaliani apja Natan (1919.07.26. – UA területén, 1943), Berger Strul-Izrael-Icik apja Simon (1911 – UA területén), Herskovics Agaron (1920 – UA területén), Herskovics Dávid (1920 – UA területén).

SZERNYE/RIVNE

Lakossága 1944-ben 1 494 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945 júniusi állapot szerint 266 férfi nem tartózkodott a településen. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 203 katonaköteles férfit (1896–1926) 1944. november 18-án Szolyvára hurcoltak. A legidősebbek negyvenkilenc évesek voltak: Kiss Gyula, Nagy János, Barta András (1895). A legfiatalabbak: Barta Elemér és Szabó Dániel (1927); valamint az 1926-os születésű Barkaszi Béla, Simon Zoltán, Orbán Ernő és Simon Ernő. Az internáltak közül 169 fő hazatért: Orsáról 124, Szolyváról 21, Donbászról 8, Boriszovból 7, egyéb lágerekből 9 fő. Az éhség, a fagyhalál, a járványos betegségek következtében 35 (LIMES: 48) fő meghalt különböző lágerekben: Szolyván 2, Donbázon 2, Boriszovban 12, Orsán 19 fő. A háborúban 14 fő esett el. 1944 novemberében a frontról hazatérő 49 honvédet (1905–1924) hadifogoly-nak nyilvánították és lágerekbe zárták (Sztanyiszlav, Drohobics, Kijev, Dnyepropetrovszk, Moszkva, Karsznojarszk, Krím–Feodoszija stb.). A fiatalok közül néhányan a Vörös Hadsereg önkéntesei lettek, közülük 1 fő harcban esett el: Dolinka Dezső (1925). A település eddig ismert második világháborús vesztesége: 50 fő. Szabó Béláné Tar Ilona²⁸² visszaemlékezése szerint édesapját, Tar Tamás (1910) vasúti pályamestert 32 éves korában vitték el háromnapos munkára, édesanyja 22 éves volt. Mint írja: „*Alig éltek együtt és már elrabolták apámat. Az édesbátyja is a lágerben halt meg. Egy pár év múlva, a kolhozosítás után nagyapámat kuláknak bélyegezték. Hogy el ne vigyék őt is, szegény anyám a cso-*

²⁸² Szabó Béláné Tar Ilona adatközlő levele. In: *Élő történelem*, 49-50. old.

portvezetői tisztséget is elvállalta, mert már csak az az egy férfi volt a családban.” Felkért adatközlők: Horkay Zoltán,²⁸³ Nagy Balázs, Barta Zoltán és Kiss Mária. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére). Összeállították az első világháborúban (27), a második világháborúban elesett honvédek (13), a hadifogságba kerültek (50), az internáltak (169) és a mártírok (34) névsorát. Kezdeményezésükre a település lakossága 1990-ben a református templom mellett emlékművet emelt a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. Felújították az első világháborús emlékművet is, és az iskolakertben emlékművet állítottak az egykori Szernyei Gyöngykaláris vezetőjének, a több mint 10 évig szibériai lágerekben raboskodó Balogh Sándor kántortanítónak.

Mártírok: Baksa Gyula, Barkaszi Károly, Barta József, Bimba Géza, Fejes Sándor, Hódi József, Kiss Béla, Kiss Dániel, Kiss Péter, Kovács Kálmán, Kozma Zsigmond, Nagy János, K. Orbán Ferenc, Orbán Kálmán, Orbán Vince, Orbán Zsigmond, Öró Gyula, Simon Balázs, Simon Kálmán, Simon Sámuel, Sütő József, Szabó Gábor, Szabó Sándor, Szopó Zsigmond, Tamási András, Tamási Kálmán, K. Tar Béla, N. Tar Béla, Tar Géza, Tar Tamás, Tar Vince, Tóth Balázs, K. Tóth János, Tóth Kálmán, **Molnár József.²⁸⁴

Elesett honvédek: ***Barta Géza,²⁸⁵ ***Bimba Ferenc Kálmáné (1915), ***Bimba Imre Imréné (1920), ***Bimba Zsigmond Sándoré (1911–Dnyepropetrovszk, hadifogolytábor, 1944), ***Hadar Balázs Lászlóé (1917), ***Kajla János Jánosé (1914), ***Keresztyén Balázs Károlyé (1910), ***Király János Mihályé (1915), ***Simon Dezső Gáboré (1917–OF, Don-kanyar, front), ***Simon Zsigmond Ferencé (1916–OF, Don-kanyar, front), Szabó Péter (1907), ***Tar Bálint Bálinté (1910–OF, Don-kanyar, front), ***Tar Ernő, ***Tar Ignác Ignácé (1915–1943).

A KSZU ZO²⁸⁶ jegyzékében: *a szovjetek 1 magyart internáltak, 22 elesett honvéd.*

Elesett honvédek (II): Varga Géza Andrásé (1920 – Volóc, 1942), Halász Gyula Mihályé (1925 – BK, hadifogolytábor, 1945), Galambosi Béla

²⁸³ U.o., Horkay Zoltán, Nagy Balázs, Barta Zoltán és Kiss Mária adatközlő levele, 1991. január 30.

²⁸⁴ A **gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a szernyei áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#szernye

²⁸⁵ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a szernyei áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html#szernye

²⁸⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 489-491. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

Andrásé (1908–1942), Komonyi Miklós Istváné (1909 – front), Menyhért Béla Gyuláé (1919–1942), Orosz Mihály Istváné (1912 – Kolomija, front), Szalontai Lajos Benedeké (1907 – OF, Asztrahany, hadifogolytábor), Szanyi Gyula Ferencé (1902 – Volovec, 1944), Simon Mihály Mihályé (1913), Simon Franz Miklóssé (1922–1943), Sütő Menyhért Menyhérté (1909–1944).

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

BABICSI/BÁBAKÚT

A KSZU ZO²⁸⁷ jegyzékében: 4 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata (aknarobbanás).

Elesett honvédek (4): Kotubej Andrij Mihajlovics (1926 – front, eltűnt), Puha Ivan Ivanovics (1913 – front, eltűnt), Szelemen Ivan Ivanovics (1905 – front, eltűnt), Szofilkanics Ivan Ivanovics (1923 – front, eltűnt).

Polgári áldozat (1): Lengyel Ivan Mihajlovics (1926–1944.12.10.)

BARBOVO/BÁRDHÁZA

A KSZU ZO²⁸⁸ jegyzékében: a szovjetek 1 magyart internáltak, 6 elesett honvéd.

Internálák (1): Krajcs Mihály Andrásé (1902.07.05. – Lembergi terület, Boriszlav, munkatábor).

Elesett honvédek (6): Manyak Ivan Vasziljovics (1916 – front), Mohis Dmitro (1914 – front), Molnár László Jánosé (1923 – front), Molnár Péter Jánosé (1916 – front), Mocsari János Lászlóé (1924 – front), Cilyo Ivan Ivanovics (1922 – front).

BEREZINKA/NYÍRHALOM

A KSZU ZO²⁸⁹ jegyzékében: 2 elesett honvédek.

Elesett honvédek: Bilak Vaszil Vasziljovics (1908 – front, eltűnt), Fozekas Ivan Ivanovics (1905 – front, eltűnt).

²⁸⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 375-376. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁸⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 376-378. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁸⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 383. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

BENEDIKIVCI/BENEDEKI

*A KSZU ZO*²⁹⁰ *jegyzékében:* 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (1): Kahan Sámuel, apja Mordehaj (1908 – OF, front).

BISZTRICJA/REPEDE

*A KSZU ZO*²⁹¹ *jegyzékében:* 1 elesett honvéd, 3 polgár hadicselekmény áldozata (aknarobbanás, felrobbant kézigránát).

Elesett honvéd (1): Kohut Ivan Ivanovics (1917 – front, eltűnt, 1943).

Polgári áldozat (3): Glusko Vaszil Mihajlovics (1927–1944.12.09.), Resetar Vaszil (1938–1944.10.29.), Resetar Mihajlo (1935–1944.10.29.).

BOBOVICSE/BORHALOM

*A KSZU ZO*²⁹² *jegyzékében:* 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Dovhej Ivan Fedorovics (1907.07.03. – Debrecen, 1943.04.23.), Kaszinyec Ivan Mihajlovics (1909 – Miskolc, front).

BRESZTYIV/ORMÓD

*A KSZU ZO*²⁹³ *jegyzékében:* 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Fizer Mihajlo (1906 – front).

VELIKI LUCSKI/NAGYLUCSKA

*A KSZU ZO*²⁹⁴ *jegyzékében:* 3 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos. Hadicselekmény áldozata (bombázás, felrobbant kézigránát) lett 3 pogár.

Elesett honvédek (3): Volosin Jurij (1915 – front), Fencsak Dmitro Vaszilevics (1907 – front, 1943), Selyko Petro (1919 – front).

Munkaszolgálatos (1): Weis Béla (1922 – UA területén, 1943).

Polgári áldozat (3): Popovics Mihajlo Sztefanovics (1899–1944.12.21.), Szebljak Dmitro Dmitrovics (1932–1944.11.10.), Sejfer Hanna Jozsipovna (1936–1944.10.29.).

²⁹⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 383-385. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁹¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 385-388. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁹² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 388-389. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁹³ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 389. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁹⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 390-397. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

VERHNYIJ KOROPEC/FELSŐKEREPEC

A KSZU ZO²⁹⁵ jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Ekemberger Antal Jánosé (front, eltűnt), Kizman Jurij Mikolajovics (front, eltűnt), Király Márton Ádámé (front, eltűnt), Telinger György Mártoné (front), Turina Ivan Jurijovics (1926 – front, eltűnt).

VERHNYA VIZNYICJA/FELSŐVIZNICE

A KSZU ZO²⁹⁶ jegyzékében: 8 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (8): Bohdan Ivan Ivanovics (1919 – front, eltűnt 1941), Huzinec Ivan Ivanovics (1910 – front, eltűnt), Huzinec Pavlo Ivanovics (1913 – OF, Vorkuta, hadifogolytábor), Szakaly Mihajlo Ivanovics (1913 – OF, Szagun, Don-kanyar, front, 1943.01.17.), Sztankovics Vaszil Mikolajovics ukr. (1922 – front, eltűnt), Sztankovics Pavlo Mikolajovics (1924 – front, eltűnt), Tyahur Hrihorij Mihajlovics (1924 – Nyíregyháza, front, 1944), Ulyinec Jurij (1922 – front, 1942)

Munkaszolgálatos (1): Weis Ignác, apja Leopold (1912 – front, 1943).

GORONDA/GOROND

A KSZU ZO²⁹⁷ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Lintur Ivan Ivanovics (1912.06.04. – front, eltűnt, 1943).

ZSUKOVO/ZSUKÓ

A KSZU ZO²⁹⁸ jegyzékében: 9 elesett honvéd.

Elesett honvédek (9): Bilej Ftoma Mihajlovics (front, eltűnt), Kvoeska Dmitro Dmitrovics (front, eltűnt), Kvoeska Ftoma Dmitrovics (front, eltűnt), Lengyel Andrij Andrijovics (1919 – front, eltűnt), Logojda Ivan Dmitrovics (front, eltűnt), Markulinyc Jurij (OF, hadifogolytábor), Nyimec Ivan Mihajlovics (OF, hadifogolytábor), Pozuhanics Vaszil Ivanovics ukr. (1902 – OF, hadifogolytábor tábor), Szmocsko Ivan (1909 – front, eltűnt).

²⁹⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 397-398. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁹⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 398-400. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁹⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 401-406. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

²⁹⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 411-412. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

ZAVIDOVO/DÁVIDFALVA

A KSZU ZO²⁹⁹ jegyzékében: 16 elesett honvéd.

Elesett honvédek (16): Baloga Mihajlo Mihajlovics. (front, eltűnt), Hadzsega Vaszil Ivanovics (1922 – front, 1942), Hadzsega Ivan Stefanovics (1909 – front, 1945), Holyjana IvanPetrovics (1914 – Kaposvár, front, 1944), Drahovickij Vaszil Dmitrovics (1919 – front, eltűnt, 1944), Dudinec Vaszil Vaszilovics (1921 – Ivano-Frankivszk területén, 1944), Luco Vaszil Vasziljovics (1912 – front, eltűnt), Luco Ivan Vasziljovics (1910 – Magyarország, front, 1944), Luco Jurij Vasziljovics (1922 – front, eltűnt), Lucjo Fegyir Fedorovics (1923 – front, eltűnt 1944), Misko Vaszil Mihajlovics (1919 – Ivano-Frankivszk területén, front, 1944), Pauk Mikola Ivanovics (1922 – Ivano-Frankivszk területén, front), Pauk Fegyir Fedorovics (1920 – front, eltűnt 1944), Petyovka Vaszil Petrovics (1916 – front, eltűnt), Ruszin Petro Petrovics (1913/14 – front, eltűnt, 1944), Sztároszta Vaszil Vasziljovics (1920 – Ivano-Frankivszk területén, front, 1944).

ZALUZZSJA/BEREGKISALMÁS

A KSZU ZO³⁰⁰ jegyzékében: 1 magyart a szovjetek internáltak, 19 elesett honvéd.

Internált (1): Papp Lajos Jozsefé (1902.11.19. – Szambor, gyűjtőtábor, 1945. július).

Elesett honvédek (19): Galsuszter Mihajlo Ivanovics (1922 – front, eltűnt), Harapko Ivan Mihajlovics (1921 – front, eltűnt), Harapko Mihajlo Ivanovics (1921 – front, eltűnt), Homonaj Vaszil Ivanovics (1923 – front, eltűnt), Homonaj Jurij Ivanovics (1923 – front, eltűnt), Homonaj Jurij Jurijovics (1910 – front, eltűnt), Hordubej Mihajlo Vasziljovics (1922 – front, eltűnt), Greba Mihajlo Ivanovics (1922 – front, eltűnt), Dankánics Ivan Mihajlovics (1922 – front, eltűnt), Kopcsa Mihajlo Vasziljovics (1920 – front, eltűnt), Lengyel Ivan Vasziljovics (1920 – front, eltűnt), Petráska Jurij Ivanovics (1919 – front, eltűnt), Pavlisinec Mihajlo Ivanovics (1921 – front, eltűnt), Pancsurja Fegyir Ivanovics (1922 – front, eltűnt), Petrasko Jurij Ivanovics (1919 – front, eltűnt), Fehér Ivan Vaszilovics (1921 – front, eltűnt), Cibere Vaszil Ivanovics (1921 – front,

²⁹⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 412-416. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³⁰⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 416-422. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

eltűnt), Cibere Ivan Ivanovics (1910.08.28. – Magyarország, Dévaványa, 1944), Juhász Ivan Ivanovics (1921 – front, eltűnt).

ZUBIVKA/BEREGFOGARAS

A KSZU ZO³⁰¹ jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Dankanics Ivan Fedorovics (1925 – Csap, front, 1944), Kampov Vaszil Szemenovics (1925 – Csap, front, 1944), Lakatos Ivan Ivanovics (1925.12.24. – Csap, front, 1944.október), Lengyel Ivan Mihajlovics ukr. (1924–1944), Popovics Ivan Ivanovics (1916–front, 1941).

IVANYIVCI/IVÁNYI

A KSZU ZO³⁰² jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (1): Akkerman Herman, apja Sámuel (1914 – Ukrajna, front, 1944).

KAJDANOVO/KAJDANÓ

A KSZU ZO³⁰³ jegyzékében: 8 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (8): Bahun Dezső Károlyé (1913 – front, eltűnt), Barta Vince Jozsefé (1914 – front, eltűnt), Hegedüs Zsigmond Károlyé (1925 – front, eltűnt), Hegedüs Lajos Mihályé (1900 – front, eltűnt), Hete Lajos Gyuláé (1924 – front, eltűnt), Lénár Ferenc (1914 – front, eltűnt), Molnár Géza Jánosé (1915 – front, eltűnt).

Munkaszolgálatos (1): Antal Sándor, apja Jozef (1915 – front, eltűnt).

KALNIK/BEREGSÁRRÉT

A KSZU ZO³⁰⁴ jegyzékében: 7 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (7): Kazar Ivan Mikolajovics (1920 – front, eltűnt), Krivenko Jurij (front eltűnt), Levkulics Andrij Ivanovics (01.01. 1920.01.01. – Nyíregyháza, front 1944), Timko Andrij Petrovics (1908 – front, eltűnt), Tirlics Vaszil Petrovics (1915 – Nyíregyháza, front), Fedaka Jurij Hnatovics (Nyíregyháza, front), Fedeles Petro Ivanovics (1915 – front, 1943).

³⁰¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 426-427. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³⁰² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 427-429. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³⁰³ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 429-431. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³⁰⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 431-437. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

Munkaszolgálatos (1): Mermestejn Menahem, apja Elijaguv (1903 – Ukrajna, front).

KLENOVEC/FRIGYESFALVA

A KSZU ZO³⁰⁵ jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (1): Engel Izrael, apja Agaron (1903 – Volinyi ter. Gorohivszki járás, Buzsanyi, front).

KLJUCSKI/LAKATOSFALVA

A KSZU ZO³⁰⁶ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Svalahin Mihajlo Mihajlovics (1920 – front, 1941).

KLJUCSARKI/VÁRKULCSA

A KSZU ZO³⁰⁷ jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (7): Gabovda Mihajlo (1920 – front, 1942), Hodzsa Ljudvik Ljudvikovics (1920 – front, eltűnt, 1941), Gráb József (1926 – front), Lengyel Ivan (1915 – front), Resko Pavlo (1911 – front, 1943), Sztinyig Petro (1901 – front, 1944), Tajpsz József (1914 – front, 1941).

KLACSANOVO/KLACSANÓ

A KSZU ZO³⁰⁸ jegyzékében: 3 polgár hadicselekmény áldozata.

Polgári áldozatok (3): Boldizsár Hanna Mihajlovna (1895–1944.11.12.), Ruszin Hanna Mihajlovna (1895–1944.12.10.), felrobbant kézigránát okozta Fedak Mihajlo Laszlovics (1936–1944.10.23.) halálát.

KOLCSINO/KÖLCSÉNY

A KSZU ZO³⁰⁹ jegyzékében: 2 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (2): Melenci Jurij Ivanovics (1924 – front, 1943), Farinics Mihajlo Mihajlovics (1908 – Miskolc, front, 1945).

Polgári áldozat (1): Matyáscsuk Mihajlo (1937–1944.11.03.)

³⁰⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 438-440. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³⁰⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 440-441. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³⁰⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 441-442. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³⁰⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 442-446. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³⁰⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 447-449. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

KOSZINO/KOCKASZÁLLÁS

A KSZU ZO³¹⁰ jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvéd (1): Dicsko Jurij (1920 – front, 1942).

Munkaszolgálatos (1): Cukerman Haim, apja Simhov (1901 – front, 1943).

KUZMINO/BEREGSZILVÁS

A KSZU ZO³¹¹ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Bucselá Ivan Mihajlovics (1920 – Magyarország, front), Csübelka Vaszil Jurijovics (1920 – Magyarország, front, eltűnt).

KUCSAVA/NÉMETKUCSOVA

A KSZU ZO³¹² jegyzékében: a szovjetek 1 magyart internáltak, 3 elesett honvéd.

Internáltak (1): Pfiszter Antal Antalé (1894.10.10.– gyűjtőtábor, 1945.)

Elesett honvédek (3): Knobloh Richárd (1913 – front, eltűnt), Ulmann József (1919 – front, eltűnt), Csucsvar Ivan (1913 – front, eltűnt).

KUSTANOVICJA/KUSTÁNFALVA

A KSZU ZO³¹³ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Sopa Mihajlo Ivanovics (1923 – front, eltűnt).

LAVKI/LÓKA

A KSZU ZO³¹⁴ jegyzékében: 9 elesett honvéd.

Elesett honvédek (9): Baki Olekszandr Olekszandrovcics (1915 – front, eltűnt), Honyak Vaszil Ivanovics (1912 – front, eltűnt, 1942), Honyak Mihajlo Petrovcics (1921 – front, eltűnt, 1942), Honyak Jurij Ivanovics (1912 – front, eltűnt, 1942), Zatulka Mikola (1908 – front, eltűnt, 1942), Ivaskovics Mihajlo Mihajlovics (1915 – OF, Don-kanyar, front, 1943.01.16.), Kuzma Mihajlo Vasziljovics (1919 – front), Svardak Jozsip Pavlovics (1920 – front, eltűnt), Scserban Sztjepan Ivanovics (1913 – Budapest, 1942).

³¹⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 450-452. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³¹¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 454-457. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³¹² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 457-458. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³¹³ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 458. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³¹⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 458-459. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

LALOVO/BEREGLEÁNYFALU

A KSZU ZO³¹⁵ jegyzékében: 8 elesett honvéd.

Elesett honvédek (8): Hegedüs Mihajlo Mihajlovics (1919 – front, eltűnt), Horvat Vaszil Vasziljovics (1915 – front, eltűnt), Matika Vaszil Vasziljovics (1915 – Magyarország, front, eltűnt), Mauer József Andrásé (front, eltűnt), Masiko Ivan Andrijovics (1923 – Magyarország, front, eltűnt), Masiko Ivan Vasziljovics (1915 – front, eltűnt, 1943.01.18.), Masiko Mihajlo Mihajlovics (1898 – Szlovákia, front, eltűnt), Masiko Jurij Ivanovics ukr. (1912 – Szlovákia, front, eltűnt).

LOHOVO/BEREGSZŐLŐS

A KSZU ZO³¹⁶ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Réti Miklós Jánosé (1911 – front, eltűnt).

MAKARJOVO/MAKARJA

A KSZU ZO³¹⁷ jegyzékében: 15 elesett honvéd.

Elesett honvédek (15): Almasij Mihajlo Antonovics (1912 – front, eltűnt), Brjanyik Ivan Petrovics (1913 – front), Gerevics Vaszil Ivanovics (1912 – front, eltűnt), Gerevics Vaszil Mihajlovics (1912 – front, eltűnt), Horvat Vaszil Vasziljovics (1920 – front), Horvat Vaszil Fedorovics (1921 – front), Horvat Vaszil Jurijovics (1920 – front), Horvat Mihajlo Fedorovics (1915 – front), Horvat Jurij Vasziljovics (1920 – front, eltűnt), Gutij Mihajlo Fedorovics (1915 – front), Dankánics Fegyir Ivanovics (1919 – front, eltűnt), Kupec Ivan Vasziljovics (1915 – front, eltűnt), Molnár Mihajlo Mihajlovics (1921 – front), Cicej Jurij Ivanovics (1920 – Szlovákia, Szobránc, front, 1944), Sebel Ivan Ivanovics (1910 – front, eltűnt).

MEDVEGYIVCI/FAGYALOS

A KSZU ZO³¹⁸ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Kovacs Jurij Vasziljovics (1923 – front, eltűnt, 1942), Malanyics Ivan (1913 – front, eltűnt), Szvida Petro Petrovics (1916 – front, 1943).

³¹⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 458-459. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³¹⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 461-463. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³¹⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 463-465. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³¹⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 465-466. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

NOVE DAVIDKOVO/ÚJDÁVIDHÁZA

A KSZU ZO³¹⁹ jegyzékében: 3 elesett honvéd, 3 polgár hadicselekmények áldozata.

Elesett honvédek: Medvigy Andrij Ivanovics (1908 – frontvonal átlépése közben, 1942), Pankulics Joszip Mihajlovics (1916 – front, 1944.06.28.), Csauri Joszip Mihajlovics (1917.05.10. – OF. Don-kanyar, front, 1943.03.03.)

Polgári áldozatok (2): Kurah Vaszil Dmitrovics (1928 – Lengyelország, 1945), Sefan Kuzma Vaszilovics (1901 – 1944.10.28.)

PAVSINO/PÓSAHÁZA

A KSZU ZO³²⁰ jegyzékében: a szovjetek 2 magyart internáltak.

Internáltak (2): Kizman György Antalé (1914.05.17. – szovjet gyűjtőtábor, 1945.01.31.), Lib György Jánosé (1914.02.08 – szovjet gyűjtőtábor, 1944.11.30.)

PISZTRJALOVO/PISZTRAHÁZA

A KSZU ZO³²¹ jegyzékében: 1 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmények áldozata.

Elesett honvéd (1): Horvat Vaszil Petrovics (1916 – Donyec, hadifogolytábor, 1945).

Polgári áldozatok (1): Bicko Georgij Mihajlovics (1915–1944.11.18.)

PUZNYAKIVCI/SZARVASRÉT

A KSZU ZO³²² jegyzékében: 1 polgár hadicselekmények áldozata (felrobbant kézigránát).

Polgári áldozatok (1): Koszty Mihaly Janosevics (1930–1944.10.30.)

ROMOCSEVICJA/ROMOCSAFALVA

A KSZU ZO³²³ jegyzékében: 7 elesett honvéd.

Elesett honvédek (7): Almasij Ivan Petrovics (1919 – front, eltűnt), Bickov Ivan Mihajlovics (1909 – front, eltűnt), Durgyinec Ivan Vasziljovics

³¹⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 466-470. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³²⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 475. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³²¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 475-476. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³²² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 476. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³²³ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 485 old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

(1922 – front, eltűnt), Durgyinec Mihajlo Jurijovics (1920 – front, eltűnt), Zinyics Ivan Sztepanovics (1918 – front, eltűnt), Popovics Jurij Jurijovics (1921 – front, eltűnt), Csopej Ivan Vasziljovics (1922 – front, eltűnt).

RUSZKA KUČSAVA/OROSZKUČSAVA

A KSZU ZO³²⁴ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Bezsinec Mihajlo Vasziljovics (1921 – Magyarország, front), Jajco Ivan Mihajlovics (1921 – Magyarország, front).

RUSZKE/OROSZTELEK

A KSZU ZO³²⁵ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Krajnanyicja Ivan Petrovics (1910 – front, eltűnt), Romsan Andrij Vasziljovics (1923 – front, 1943).

SZTRABICSOVO

A KSZU ZO³²⁶ jegyzékében: 1 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmények áldozata.

Elesett honvéd: Lohaj Ivan Ivanovics (1921 – front, 1945).

Polgári áldozatok (1): Raszputyin Grigorij Fedorovics (1924–1944).

CSINAGYIJEVO/BEREGSZENTMIKLÓS

A KSZU ZO³²⁷ jegyzékében: 1 németet a szovjetek internáltak, 2 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Internáltak (1): Síp Julij Julijovics német (1911 – OF, Omszk, hadifogolytábor, 1945)

Munkaszolgálatos (2): Oberlander József, apja Jakov (1919 – Ukrajna, front), Fridman József, apja Jakov (Ukrajna, front, 1942)

Polgári áldozatok (1): Pereszta Mihajlo Fedorovics favágó (1915–1944.04.21.)

³²⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 486 old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³²⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 486-489. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³²⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 492-496. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³²⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 501-514. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

SENBORN/SCHÖNBORN

A KSZU ZO³²⁸ jegyzékében: 1 németet a szovjetek internáltak.

Internált (1): Grungreder Joszif Joszifovics (1907. 09. 27. – BK, Mogilov, hadifogolytábor, 1945.07.17.)

CSASZLIVE

A KSZU ZO³²⁹ jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (1): Vajnberger Ignác, apja Mátyás (Ukrajna, front, 1941).

³²⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 519. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

³²⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 519-520. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 190-258. old.

NAGYSZŐLŐSI JÁRÁS VINOGRAGYIVSZKIJ RAJON

AKLI/OKLI (KLINOVE)

Nevetlenfalu társközsége. Lakossága 1944-ben 823 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Az 1945. júniusi állapot szerint 38 férfi nem tartózkodott a településen. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az 1944. november 13-18. közötti regisztrálás után, november 18-án 27 katonaköteles férfit (1896–1926) internáltak Tiszaújlakra, majd Szolyvára. Közülük 8 fő hazatért, 19 fő meghalt különböző légerekben (Szolyva, Sztarij Szambor és Novij Szambor). A háború frontjain 9 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 28 fő. A közeli Újakli településen 1944 novemberében a regisztráció alatt magukat ruszinnak/ukránnak és szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Néhány fiatal a Vörös Hadsereg önkéntese lett, közülük Pavlo Habovcsik (1923) harcban esett el. Az adatgyűjtésben közreműködött Nagy László³³⁰ és a túlélők közül Bocskor László, Domokos András, Bocskor Pál. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTRJVM, Emlékönyv–1993 részére). Kezdeményezésükre 1990. november 11-én a református templom kertjében emlékművet emeltek a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Az 1992. februári állapot szerint az egykori internáltak közül még 4 fő élt.

Mártírok: Bocskor Antal (1921), Bocskor Pál (1902), Domokos Aladár (1909), Domokos Elemér (1905), Domokos Gyula (1902), Domokos Károly (1906), Farkas Zsigmond (1925), Fodor János (1904), Nagy István (1898), Oroszi György (1900), Oroszi István (1907), Oroszi Kálmán (1902), Póti János (1921), Salamon András (1904), Szerecsén Pál

³³⁰ SZEpb-archívum, nagy László adatközlő levele, 1992. február 30. A megtorlás áldozatául esett aklihegyi polgárok listáját Kovács, a községi tanács elnöke aláírásával hitelesítette.

(1902), Tóth Gábor (1904), Tóth Károly (1902), Tóth Pál (1918), Varga György (1898).

Elcsélt honvédek: Bocskor András (1921), Bocskor Károly (1911), Bocskor Ferenc (1922), Botos István (1902), Cserkun Ferenc (1906), Nagy Zsigmond (1915), Oláh János (1913), Sebestyén Sándor (1910), Vasas Mihály (1921).

A KSZU ZO³³¹ jegyzékében: 8 elcsélt honvéd.

AKLIHEGY/KLINOVECKA HORA

Nevetlenfalu társközsége. Lakossága 1944-ben 819 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Az 1945. júniusi állapot szerint 38 férfi nem tartózkodott a településen. A túlélők felmérése szerint az 1944. november 13-18. közötti regisztrálás után 33 katonaköteles férfit (1894–1924) Szolyvára hurcoltak, közülük 15 fő hazatért, 18 fő meghalt Szolyván, Sztarij Szamborban és Novij Szamborban. Bűcs Istvánt az internálás során az NKVD katonái agyonlőtték. A háború harterein 5 fő esett el. 1945-ben Kékes Jánost koncepciós perben kényszermunkára ítélték. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 23 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Fóri Éva³³² és Péntes János túlélő. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elcsélt honvédek (5), az internáltak (33), a mártírok (17), az itthon meghaltak (12) névsorát. Kezdeményezésükre 1989 őszén kopjafát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Az 1992. februári állapot szerint az egykori internáltak közül 5 fő még élt: Szántó Pál, Péntes János, Pirók Sándor, Csorba János és Bodor Sándor.

Mártírok: Ármás Lajos (1902), Balázs György (1906), Bűcs István (1906), Fancsiki Ferenc (1924), Ferenci József (1905), Fülep Gyula (1924), Kapa Mihály (1906), Kovács Lajos (1910), Kovács Mihály (1905), Kóré György (1924), Kóré Gyula (1909), Kóré János (1924), Molnár István (1924), Németh Ferenc (1909), Pál Ferenc (1924), Péntes Gyula (1913), Péntes László (1922), Simon Pál (1894).

Elcsélt honvédek: Bázin János (1919), Kékes József (1915), Kovács Miklós (1919), Vászka Aladár (1914), Udud Mihály.

A KSZU ZO³³³ jegyzékében: 5 elcsélt honvéd.

³³¹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 384-385. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

³³² SZEpb-archívum, Fóri Éva adatközlő levele, 1992. február 30.

³³³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 385. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

BATÁR/BOTAR (BRATOVE)

Nevetlenfalu társközsége. Lakossága 1944-ben 733 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Az 1945. július 1-jén összeállított egyseges helyhatósági (Batári Községi Népbizottság) lista alapján összesen 42 batári férfit vittek lágerbe, illetve soroztak be a magyar hadseregbe. A lista szerint 3 fő (1896–1926) a szolymai lágerbe került. Mindhárman a sztálini terror áldozatai lettek, amit megerősített Barna Gyula, az egyik és Kónya István, a másik áldozat fia, valamint Szilágyi Ilona, az egyik áldozat felesége. A magyar hadseregben harcoló 39 katona (1904–1923) közül 7 fő elesett a fronton, 32 fő megjárta a hadifogoly- és kényszermunka-táborokat, de hazatért. Konceptiós perben elítéltek 3 főt, köztük 1949-ben az aposztázia visszautasítása miatt Legeza József görög katolikus parochust 25 év munkatáborra. 1954-ben szabadult. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 10 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött: Dánics Éva és Kubinyi Béla³³⁴ túlélő. Kezdeményezésükre 1990 novemberében a helyi temetőben kopjafát emeltek a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Barna Antal (1909), Kónya István (1908), Szilágyi Ferenc (1903).

Elesett honvédek: Bródi Ferenc (1922), Csapóci József (1921), Dánics György (1921/20?–1943), Dánics Pál (1922/21?–1943), Kárpács András (1913), Nagy Ernő (1922), Szocska László (1920).

A KSZU ZO³³⁵ jegyzékében: 21 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata.

Internálták (1): Nagy Kornél (1921–1944).

Elesett honvédek (18): Budvis Ivan (1909), Huszti Mihajlo (1923), Dobozi Jozsip (1911), Duszin Jozsip (1913), Duszin Olekszandr (1923.), Gyunat Andrij (1905), Imszticsej Antonyij (1923), Imszticsej Jevgenyij (1920), Kvak Pavlo Pavlovics (1919), Kónya Bálint (1914), Kopita Mihajlo (1911), Mondics Vaszil (1922), Orgovany István (1922), Prinszu Sztefan (1921., eltűnt), Szecsó László (1920–1943), Tamás Gyula (1921), Cselenyak Fegyir (1913), Seres Pavol szlovák (1922).

Polgári áldozatok (2): Duszin Jozsip (1884 – bombázás, 1944.08.01.), Gyurovskij Ivan (1909 – aknarobbanás, 1944 október).

³³⁴ U.o., Kubinyi Béla adatközlő levele, 1992. február 30.

³³⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 331-332. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

CSEPE/CSEPA

Társközségei: a ruszinok/ukránok lakta Csomafalva és Tiszahetény. Lakossága 1944-ben 1 270 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Az 1944. november 14-18. között lezajlott regisztrációk során a katonaköteles férfiak közül sokan ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. Több fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett, közülük harcban elesett 16 ukrán/ruszin önkéntes. Két magyar, Kiss Sándor (1920) és Kis Elek (1896) (utóbbi részt vett az illegalitásban is) a csehszlovák hadtestben szolgált. A ruszin/ukrán nevek között magyar családnevek is vannak: Vékony, Geletei, Pap, Filep, Farkas, Seres, Lumper, Miklósi stb.³³⁶ Az adatgyűjtésben közreműködött Filep Endre, aki szerint az 1944. november 13-18. közötti regisztrálás után 1 katonaköteles férfit Szolyvára hurcoltak, a gyűjtőlágerben halt meg. A háború frontjain 11 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 28 fő.

Mártír: Csizsár Lajos.

Elesett honvédek: Dankai György (1916), Gelety István, Kiss Sándor, Trombola Elek Péteré (1921–Ro. Máramarossziget, 1943, Trombola Mihály, Tóth Mihály Mihályé (1916 – Ivano-Frankivszk területén, 1943), Szerbák Jenő/János? (1918), Szerbák László Jánosé (1921–Ro. Máramarossziget, 1943), Szerbák Mihály, Szücs György (1918 – Lemberg, 1943), Szücs Mihály.

A KSZU ZO³³⁷ jegyzékében: 11 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Karpacs Andrij (1914., front), Mikita Ivan (1919.07.28.–1944.05.26.), Marozsan József (1921), Muszka László (1919), Teszlovics László Lászlóé (1916 – Debrecen, 1942).

FANCSIKA/FANCSIKOVE

Társközségei: a ruszinok/ukránok lakta Csonkás és Tizasásvár. Lakossága 1944-ben 1 325 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 1-jén összeállított egységes helyhatósági (Fancsikai Községi Népbizottság) lista alapján összesen 81 (1904–1923) férfi hiányzott a településről, közülük 51 hadköteles férfi a szolyvai lágerbe került, 34 fő hazatért, 17 (LIMES: 19) fő

³³⁶ *Ukrajna Emlékkönyve*, 184-186. old.

³³⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 423-424. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

(utólagosan kiegészített, pontosított adatok³³⁸ – D. Gy.) a kényszer-munkatábor áldozata lett. A fronton harcoló 30 honvéd sorsáról nincsenek adatok. Az 1944. novemberi elhurcolás idején több fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett, harcban elesett 9 fő, köztük egy magyar, Lencsur János (1924). A ruszin/ukrán nevek között további magyar családnevek is vannak: Tóth, Kutnik, Sáfi stb.³³⁹ 3 fő a csehszlovák hadtestben szolgált. Karpinecz János fancsikai görög katolikus parochust 1949-ben koncepció perben 25 évre ítélték, 1956-ban tért haza a karagandai lágereből. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 26 fő. Az adatgyűjtésben 1989–1993 közt közreműködött Kristóf Katalin és Sztaroszta Mihály.

Mártírok: Bodnár György (1907), *Bodnár Ferenc (1918),³⁴⁰ Bonh Ferenc (1918), Döbrei József (1903–1944), *Dudás János (1926), *Dudás József (1924), Egri Sándor (1919–Szolyva, 1944), Gönci Gyula (1901), Hadady Sándor (1906), *Horváth Lajos (1922), Kutlán András Lászlóé (1907), Parászka Lajos (1888), Róti József (1907), Sitka József (1909), Svarc János (1920), Veszprémi Károly (1918/17?–1942), **Csengeri Béla,³⁴¹ **Gajdos János, **Gajdos József (1924), **Kácsur János, **Romzsa István (1909).

A KSZU ZO³⁴² jegyzékében: 1 magyart a szovjetek internáltak, 23 elesett honvéd.

Elesett honvédek (12): Banyik Avgusztin Vasziljovics (1921), Borbély Jozsip Ivanovics (1918–1943), Varga Sándor (1921–1943), Varga Pál (1908–1942), Vas Miklós (1915–1942), Honar Konsztantyin Jurijovics (1921), Kristóf Mihály Károlyé (1912–HU,1943.02.13.), Pál Balázs (1918–Csepel, 1944), Ternicsko Mihajlo Andrijovics (1904), Sitkó József (1911–1942), Sitkó György (1922–1943), Jackovics Sztjepan Vasziljovics (1915).

³³⁸ 2004-ben a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola LIMES Társadalomkutató Intézete Dr. Soós Kálmán történész, rektor kezdeményezésére nagyszabású kutatást indított el, melynek során megtörtént a túlélők és az elhunytak hozzátartozóinak kérdőíves vizsgálata, és létrejött egy részletes adatbázis: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#fancsika

³³⁹ *Ukrajna Emlékkönyve*, 184-186. old.

³⁴⁰ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcolt áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#fancsika

³⁴¹ A **-gal megjelölt neveket a LIMES-kutatók pótlólagosan vették fel a lágeres áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#fancsika

³⁴² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 413-415. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

FEKETEARDÓ/CSORNOTISZIV

Társközsége: a ruszinok/ukránok lakta Hömlöc és Szőlősgyula. Lakossága 1944-ben 2 346 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 1-jén összeállított egységes helyhatósági (Feketeardói Községi Népbizottság, elnök G. Lovga) lista alapján összesen 139 férfi (1895–1926) nem tartózkodott a lakhelyén. 54 hadköteles férfit Szolyvára hurcoltak, 85 név mellett különböző bejegyzések vannak: magyar katona (56), orosz önkéntes, egyéb láger, Foksány, Temesvár stb. Az 1989–1993 közötti felmérés idején a túlélők megerősítették, hogy az 1944. november 18-i második regisztráláskor az NKVD-tisztek kizárólag 54 római katolikus és református vallású magyart vettek fel a listára. Ezt követően fegyveres partizánok kísérték őket Tiszaújlakra, onnan pedig NKVD-konvoj hajtotta őket Beregszászon keresztül a szolyvai gyűjtőlágerbe és más munkatáborokba. Az internáltak közül 30 fő hazatért, 24 (LIMES: 33) fő meghalt a munkatáborokban. Részlet K. L. túlélő visszaemlékezéséből: *„Sejteni lehetett 1944 őszén, hogy valami készülődik a magyarok ellen. Munkácson szélsőséges indulatú nagygyűlést tartottak, hogy ott mit határoztak ellenünk, mit nem, azt nem lehet tudni, azt kérték-e, hogy telepítsék ki innen a magyarokat, vagy mást, de ezután rendszeresen kiabálták az utcán a suhancok: „Magyarok, vissza Ázsiába!”.* A szovjet hatóságnak azonban más gondja is volt akkor, semmint a helyi ellentétekkel foglalkozni. Viszont azt mondták: *‘Vigyétek el a magyarokat munkára!’* Kidobolták, hogy 20 éves kortól, egyes helyeken 18 éves kortól 50 éves korig mindenki jelentkezzen háromnapos munkára. Mindenki becsülettel jelentkezett. (...) Háromnapos munkával még az is készségesen akart szolgálni, akit előbb, kilenc gyermekre való tekintettel vagy másért, fölmentettek a katonai szolgálat alól. Nekem a szőlősi vármegyeházán kellett jelentkeznem. Ott a bíró felolvasta a névsort, senki sem hiányzott. Szőlősről csak a magyarokat vitték el. (...) Kezdetben nem katonák, hanem az úgynevezett nemzetőrség (a népi milícia partizán tagjai) – civilek – kísérték bennünket. Gyalog mentünk. Első nap Tiszaújlakig. Majd Tiszaújlakról Beregszászig. Ott vett át bennünket a szovjet hadsereg. Innen Munkácsra hajtottak minket, Munkácsról meg Szolyvára. Szolyván bevittek bennünket a hadifogolytáborba. Megfürdettek, és a barakkok padlásaira parancsoltak. November végén indultunk, december elején érkeztünk Szolyvára, a hidegtől, a gyaloglástól igen sokan legyengültek közöttünk. A fürdő

után a dermesztő padláson rengetegen megbetegedtek. Két-három nap múlva azokat, akik talpon tudtak maradni, ezres csoportokba osztották és elindították Felsőverecke felé. (...) Novij Szamborban bevagoníroztak bennünket. Utazásunk alatt a halottakat nem volt hová tenni. (...) Ott hagyták közöttünk. 21 napi utazás után megérkeztünk. (...) Bennünket, az első brigádot elvittek akkor tömegsírt ásni. Nem volt könnyű munka ez a fagyott talajban, az érces Ural északi részén. Tüzet rakattak velünk, a tűzben vasrudakat izzítottak, azokkal lyukat fúrattak a fagyos talajba. A lyukakba robbanószert tettek, és úgy robbantották ki a földet. De így sem volt elég a nagy sír a sok halottnak. Éjszaka teherautóra rakatták a halottakat, de előzőleg parancsba adták, hogy csákánnyal csapjuk le a halottnak a haláltusában görcsbemerevedett, kiálló tagjait, hogy több férhessen belőlük a tömegsírba. Ötvenen maradtunk. Dolgozni már mi sem nagyon bírtunk. Vécét, konyhát, fürdőt csináltattak velünk. Elbontatták a láger kerítését, hogy hozzákeríthessünk még három barakkot a szomszédból a mi lágerünkhöz. Megdöbbenve láttuk, hogy a hozzánk került barakkokban román asszonyok, lányok voltak. (...) Amikor vége lett a háborúnak, útnak indítottak minket Szeged felé. Onnan Máramaroszigetre érkeztünk, majd Királyházára. Végre haza, Feketeardóba. A sok ezerből harminc-egynéhányan érkeztünk meg azok közül, akik útnak indultunk. Azért a nyolc hónapért soha nem kértem jóvátételt. Nem is kérhettem. 1946-ban, 1947-ben már kuláklistán szerepeltem. Pár év múlva pedig, noha mindenemet, amim volt, beadtam a közösbe, még egy kecském sem maradt, kuláklágerbe vittek. Sztálin halála után szabadultam csak ki onnét...³⁴³

Az elhurcolások idején több feketeadói ukrán/ruszin fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Harcban elesett 12 fő, köztük 9 ukrán/ruszin önkéntes. 2 fő a csehszlovák hadtestben szolgált, közülük Svéd Herman (1904) szintén elesett. Weiss Sámuel (1896) és Irha Vaszilt (1902) a Pataki Ferenc partizánosztág tagjaként 1944. június 17-én Feketeardóban agyonlőtték. A ruszin/ukrán áldozatok neve között magyar családnevek is vannak: Kegyes, Kis, Posták, Csuka, Jackánics stb.³⁴⁴ Egy lakos koncepciót per áldozata lett. Minya János feketeadói parochust háromszor tartóztatták le és ítélték el. Hányattatásai után 1955 végén került haza. A magyar hadseregben harcoló

³⁴³ SZEpb-archívum, K. L. túlélő levele, 1992. február 30.

³⁴⁴ *Ukrajna Emlékönyve*, 187. old.

katonák közül 9 fő esett el. Varga Jánost (1940) szovjetellenes röpiratok, falragaszok írása, terjesztése miatt 1957. június 24-én letartóztatták és 5 évre ítélték. Mordvin-földön raboskodott, 1959. május 22-én amnesztiával szabadult, 1991-ben rehabilitálták, 1956-os emlékéremmel tüntették ki.³⁴⁵ Nagy Zsanett³⁴⁶ levélben jelentkezett, megerősítette, hogy ükapja, Paládi Mihály (1919) honvéd elesett a második világháborúban. *A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 45 fő.* Az 1989–1993 közötti adatgyűjtésben közreműködött Rezes Géza³⁴⁷ és Varga János. 1990. november 11-én a helyi temetőben kopjafát emeltek a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Balogh István (1896), Garanyi Pál (1902 – OF, tábor, 1944), Hánka Dezső (1905–1945), Ilyás Endre (1908–1945), Kondor Ferenc (1926–1945), id. Paládi Dániel (1897 – OF, Voronyezs, 1944), ifj. Paládi Dániel (1926–1945), Paládi György (1909 – OF, Voronyezs, 1945), Paládi István (1912 – OF, Ural, 1945), Paládi Lajos (1906 – OF, Ural, 1945), *Paládi Ödön (1903 – OF, Ural, 1945),³⁴⁸ Paládi Pál (1904 – OF, Ural, 1944), Paládi Zsigmond (1895 – OF, Voronyezs, 1944), Peleskei Géza (1905), Petrus Márton (1902 – OF, Ural, 1945), Riskó Lajos (1912 – OF, Ural, 1945), Riskó Menyhért (1901–1945), Seres György (1905 – OF, Ural), Seres Lukács (1901 – OF, Ural), Seres Sándor, Szabó Áron (1895 – OF, Voronyezs, 1944), Tóth Károly (1914 – Nadvirna, 1944), Tóth Lukács (1904 – OF, Voronyezs, 1945), Tóth Sándor (1901 – Nadvirna, 1944).

Elesett honvédek: Hevesi István (1920 – HU, 1945), Jánvári Lajos, Kondor Béla (1918/20? – OF, Voronyezs, 1944), Paládi Endre (1926 – OF, Szibéria, 1945), Paládi Dezső Lajosé (1915 – SL, Hunykvici, 1944), Paládi Sándor, Paládi Mihály (1924 – Ivano-Frankovszk, 1944), Paládi Jenő (1922 – OF, Szibéria, 1945), ***Paládi János,³⁴⁹ ***Paládi Gábor (1911 – OF, Szibéria, 1945),, ***Riskó Endre (1910 – Ivano-Frank. Nadvirne, 1944), Vas András (1919), ***Vas János (1921), ***Talabér Pál (1915 – OF, Sztalingrad/Volgograd), Zöldi Sándor, ***Szűcs János (1920 – Nyugat-Ukrajna, 1944), ***Szűcs György (OF, Don-kanyar, 1943), ***Vas Endre (1919 – Kolomija, 1944).

³⁴⁵ DUPKA GYÖRGY: *56 és Kárpátalja*, 22-24. old.

³⁴⁶ SZEpb-archívum, Nagy Zsanett levele, Bicske, 2008. július 14.

³⁴⁷ SZEpb-archívum, Rezes Géza adatközlő levele, 1992. február 30.

³⁴⁸ A * - gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a mártírok névsorába.

³⁴⁹ A ***gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a mártírok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#feketeardo

A KSZU ZO³⁵⁰ jegyzékében: a szovjetek 5 magyart internáltak, 39 elesett honvéd.

Elesett honvédek (9): Vas János Mihajlovics (1924 – OF, Don-kanyar, 1942), Kós Ferenc (1926–1945), Peleskei Dezső Dezsőé (1905–1945), Palágyi Dezső Dezsőé (1922 – OF, Szibéria, 1945), Paládi Dioniszij (1914.03.05.), Paládi Jenő (1917 – RO területén, 1944), Palágyi János Andrásé (1912–1943), Jánvári Lajos Zsigmondé (1901 – Székesfehérvár, 1944), Jánvári Lajos Károlyé (1914 – OF, Voronyezs, 1944).

FEKETEPATAK/CSORNIJ POTYIK

Társközsége: Verbőc. Lakossága 1944-ben 688 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Az 1945. július 1-jén összeállított egységes helyhatósági (Feketepataki Községi Népbizottság) lista alapján összesen 104 (1895–1926) férfi hiányzott a településről. A túlélők felmérése szerint az 1944. november 13-18. közötti regisztrálás után 94 római katolikus és református vallású magyart Szolyvára, Sztarij Szamborba, a grúziai Ocsemcsiribe, majd más munkatáborokba hurcoltak. 72 fő hazatért, 22 (LIMES: 30) fő meghalt a lágerekben. A ***-gal jelölt elesett honvédek átminősítésének magyarázata: őket a frontról való hazatérésük után, civilként vitték el otthonukból, és munkatáborokban haltak meg. Nagy Jenő (1926–2004) feketepataki, Ungvárra elszármazott túlélő naplót írt az átélt eseményekről: „*Csak a nemzetisége volt a bűne ahhoz, hogy elhurcolják az otthonából.*” További megrázó részletek:

„...*Itt, Szolyván már a harmadik napon beosztottak a szanitécekhez. Egyik napon a holttesteket pakoltuk a szekérre, a másik napon ástuk a gödröket, hantoltunk.*

Két lovas fogat hordta szünet nélkül a halottakat a láger melletti, parknyi nagyságú temetőhelyre. Egy gödörbe húsznál több holtat is beletuszkoltak. (...) Volt olyan, aki még akkor is nyöszörgött, meg is mozdult, amikor hánytuk befelé a földet. Mi mondtuk is az öröknek, hogy húzzuk ki a gödörből. De a katonák erről hallani sem akartak. A levegőbe eresztettek egy-egy figyelmeztető sorozatot. (...) Ebbe a mindennapi látványba az ember úgy belefásult, hogy már semmi sem számított. Nem is volt ereje sajnálkozni, könnyezni. Gépiesen cselekedtünk. Mindenki éhezett. Nem tudtunk normálisan gondolkodni. (...) Aki meghalt, azt csak

³⁵⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 427-431. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

leírták. (...) Az otthon maradottakhoz ekkor már eljutott a hír, hogy milyen embertelen körülmények közé kerülünk, mert az ételhordó asszonyok hazahordták a szomorú híreket. (...)

*De ugyan kihez is fordultak volna segítségért?...”*³⁵¹

2 férfi sorsa ismeretlen. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 30 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Nagy Jenő,³⁵²Fóris Anna és Bocskai István. 1989 novemberében a helyi református templom külső falán emléktáblát helyeztek el a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Balogh Sándor (1904 – gyűjtőtábor, 1945), Beregi Jenő József (1919 –HU, front, 1944), Beregi József József (1903 – gyűjtőtábor, 1945), Dapsy Aladár (1917 –gyűjtőtábor, 1945), Derceni Endre (1919 – front, 1945), Fazekas András Andrásé (1906–Szombor, 1945.07.20.), Fazekas András Barnabásé (1909 – gyűjtőtábor, 1945), Fazekas Béla (1903), Fazekas György (1924 – gyűjtőtábor, 1945), Homoki Lajos (1904 – gyűjtőtábor, 1945), Jana Elemér (1926 – gyűjtőtábor, 1945), Jana Frigyes (1926 – Donyec, tábor, 1945), Kádár Áron (1914 – front, 1945), Kádár Sándor (1936), Kelemen György (1909), Orbán Lajos (1903 – gyűjtőtábor, 1945), Paládi Elemér (1926), Szabó Béla (1926 – Donyec, tábor, 1945), Tihor Elemér (1906 – BK, Boriszov, 1945), Tihor Endre (1912 – tábor, 1945), Tihor Gábor (1916 –tábor, 1945), Tihor Tivadar (1914 – tábor, 1945).

Elesett, meghalt honvédek: ***Boda András (1920 – OF, Don-kanyar, 1942),³⁵³ ***Derceni Géza (1920 – OF, Don-kanyar, 1943), ***Fazekas Árpád (1914 – OF, Vologodi ter. Cserepovec, tábor,1944.11.25.), ***Homoki Kálmán (1920 – OF, Don-kanyar, 1942), ***Jana István (1922 – OF, Vologodi ter. Cserepovec, tábor, 1944), ***Paládi Jenő Ferencé (1919 – front, 1942), ***Salamon Ignác (1901), ***Vass Tibor (1921 – OF, Don-kanyar, 1942).

A KSZU ZO³⁵⁴ jegyzékében: 19 internált magyar, 10 elesett honvéd.

Internálták (2): Beregi Jenő Jenőé (1919 – gyűjtőtábor, 1944. november), Fazekas András Alberté (1906 – gyűjtőtábor, 1945).

Elesett honvéd (1): Paládi Jenő Ferencé (1917 – front, 1942).

³⁵¹ NAGY JENŐ: *Megaláztatásban*, 17-18. old.

³⁵² SZEpb-archívum, Nagy Jenő adatközlései, visszaemlékezések, lágerelevelek, lágerversek, az elhurcoltak névsora, 1989–2000.

³⁵³ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a mártírok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#feketepatak

³⁵⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 425-427. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

FERTŐSALMÁS/ZABOLOTTYE

Társközsége: Nagypalád. Lakossága 1944-ben 799 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Az 1945. július 1-jén összeállított egységes helyhatósági lista (Fertősalmási Községi Népbizottság, elnök Somogyi) alapján összesen 125 férfi (1895–1926) tartózkodott lakhelyén kívül, ismeretlen helyen. A névsor szerint 63 fő bevonult a magyar hadseregbe, 62 civilt (1896–1925) pedig internáltak. A túlélők felmérése szerint 90 polgárt az 1944. november 13-18. közötti regisztrálás után Szolyvára hurcoltak, közülük 79 fő hazatért, 11 fő meghalt a lágerekben. A háború frontjain szintén 11 fő esett el. Andrij Pop (1917) egy csehszlovák alakulat katonájaként nyomtalanul eltűnt.³⁵⁵ Botos Endréné Tegze Magdolna³⁵⁶ édesapjáról közölt adatokat: Tegze Gábor (1918) a magyar hadsereg katonájaként a keleti fronton harcolt, Kolomija alatt esett fogságba, fogoly-száma P: 218 volt. Az izjumi lágerekben éh- és fagyhalál áldozata lett. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 23 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Bíró Irma.³⁵⁷ 1989–1993-ban végzett felméréseket (SZEpb, NKTTRJVFm, Emlékönyv–1993 részére), összeállította az elesett honvédek (11), a lágert megjárta hadifoglyok (28), az internáltak (68), a mártírok (11) és az egykori internáltak közül még élők (29) névsorát. Kezdeményezésére 1989. november 18-án a helyi temetőben kopjafát, 1990. október 14-én a református templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. (Itt található az első világháború 24 hőseinek emlékoszlopa is.)

Mártírok: Balogh Pál (1910 – OF, Krasznouralszk, tábor), Cellár Gábor (1905 – 1944. november), Kengyel László (1907 – Szolyva, 1944), Lehán László (1911 – tábor, 1944. november), Lőrincz József (1908 – Szolyva, 1944), Lőrincz Károly (1907 – Szambor, 1944), Mészáros László (1897 – Szambor, 1945), Mondics Endre (1906 – tábor, 1945), Szabó Gábor (1906 – Szambor, 1945), Szabó György (1910 – tábor, 1944. november), Taracközi Gerzson (1906 – front, 1945).

Elesett honvédek: Bíró András (1919 – front, 1941), Bíró Károly (1919 – front, 1941), Gereben Endre (1912 – front, 1941), Kövér Sándor (1917 – front, 1944), Lőrincz Gyula (1917 – front, 1941), Nagy Gergely

³⁵⁵ *Ukrajna Emlékönyve*, 171. old.

³⁵⁶ SZEpb-archívum, Botos Endréné Tegze Magdolna adatközlő levele, Fertősalmás, 2006. december 8.

³⁵⁷ U.o., Bíró Irma adatközlő levele, 1991. március 3. Az áldozatok névsorát Csele M. G., a községi tanács titkára hitelesítette.

(1914 – front, 1944), Szabó Gáspár (1921– front, eltűnt), Tar Imre (1923 – front, 1945), Tegze Gábor (1918 – tábor, 1945), Zelikovics Géza (1903 – front, 1941), Zelikovics János (1911 – front, 1941).

*A KSZU ZO*³⁵⁸ *jegyzékében:* 11 internált magyart, 11 elesett honvéd.

FORGOLÁNY/FORGOLANY (GYIVICSNE)

Társközsége: Tiszapéterfalva. Lakossága 1944-ben 738 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Az eddigi felmérések szerint 59 férfit (1902–1926) Szolyvára hurcoltak, közülük 36 fő hazatért, 23 fő meghalt Szolyván és Szamborban. A legfiatalabbak: Szabó Andor (1926), Szabó Gáspár (1925). A legidősebbek: Vass Géza (1902) és Komáromi Sándor (1902). A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A hadifoglyok sorsa ismeretlen. Három lakost koncepciós perbe fogtak, közülük Asszonyi István református lelkészt 1949-ben 25 évre ítélték. A lágerből hazajött, Észtországbán halt meg. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 23 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Vass Mária³⁵⁹ és Fóris István túlélő. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az internáltak (57), a mártírok (22), az internáltak közül még élők (13) névsorát. 2007 őszén a Magyar Értelmiség Kárpátaljai Közössége és a Móricz Zsigmond Kulturális Egyesület szervezésében a református és a görög katolikus templom közötti területen emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Balla Károly (1911 – OF, Kotarszk, tábor), Balla Sándor (1921 – OF, Kotarszk, tábor), Balogh Endre (1924 – Donyec, tábor, 1944), Balogh Károly (1922 – OF, Kotarszk, tábor), Biky Endre (1926 – OF, Kotarszk, tábor), Biky Menyhért (1922), Biky Sándor (1914 –Donyec ter. Szlavjanszk, tábor), Bocskor Lajos (1920), Fóris József (1904 – Donyec, Szlavjanszk, tábor, 1944), Kincses János (1906 – Donyec, tábor), Kocsis Bálint (1908 – Donyec, tábor), Komáromi Sándor (1902 – Donyec, tábor), Kondor József (1914 – OF, Kotarszk, tábor), Nagy Albert (1905 – OF, Kotarszk, tábor), Orosz Endre (1906 – OF, Kotarszk, tábor), *Páva István (1921),³⁶⁰ Szabó Andor (1926 – OF, Kotarszk, tábor), Szabó Árpád (1921 – OF, Kotarszk, tábor), Szabó Gábor (1912 – OF, Kotarszk, tábor),

³⁵⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 415-416. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

³⁵⁹ SZEpb-archívum, Vass Mária adatközlő levele, 1990.március 10.

³⁶⁰ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a mártírok névsorába.

Szabó Gáspár (1925 – Donyec, tábor, 1944), Tusa Lajos (1923 – Donyec, tábor, 1943), Varga József (1907 – Donyec, tábor, 1944.), Vass Géza (1902 – Donyec, tábor, 1944). **Szabó Imre,³⁶¹ **Szabó József.

A KSZU ZO³⁶² jegyzékében: 12 internált magyar, 19 elesett honvéd.

Internáltak (1): Szabó József (1927 – Donyec, tábor, 1944).

Elesett honvédek (16): Balázs András (1915 – front, eltűnt), Balázs István (1919 – front, eltűnt), Vince Antal (1915 – front, eltűnt), Vince Dániel (1916 – front, eltűnt), Dóka Mihály (front, eltűnt), Lakatos András (1919 – front, eltűnt), Lakatos Bálint (front, eltűnt), Molnár Géza (1921 – front), Orosz Jenő (1909 – OF, front, eltűnt), Páva Sándor (1922 – OF, front, eltűnt), Papp Gyula (1904 – OF, front, eltűnt), Szabó Lajos (1912 – Donyec, tábor, 1943), Szabó István (1918 – front, 1943), Tárkányi Zoltán (1910 – front, 1942), Tusa Gábor (1896 – front, 1942), Farkas Károly (1911 – front, 1944).

GÖDÉNYHÁZA/GUGYA

Társközsége: Tekeháza. Lakossága 1944-ben 992 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. A túlélők felmérése szerint 30 férfit (1893–1923) Szolvára és más munkatáborokba hurcoltak. A legidősebb Tóth Lajos (1893), a legfiatalabb Lukej Mihály (1923) volt. 1946-ban 15 fő hazatért, 15 fő meghalt a lágerekben. A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A háború harcterein 9 fő esett el. Két lakost koncepciós perbe fogtak. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 24 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Dupka József,³⁶³ akire az egyik túlélő rábízta lágerbeli evőkanalát. 1989–1993-ban végzett felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállította az elesett honvédek (9), internáltak (30), a mártírok (15), az egykori internáltak közül 1992. január 22-én még élők (6) névsorát. Közlése szerint 1946-ban a hazatért túlélők és a halottaikat sirató asszonyok a templom falán az első világháború hőseinek emlékjele mellé hasonló emléktáblát helyeztek el, amit a túlbuzgó janicsár-kommunisták eltávolítottak. 1989. november 26-án a helyi temetőben emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

³⁶¹ A **-gal jelzett neveket a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a mártírok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#forgolany

³⁶² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 416-419. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

³⁶³ SZEpb-archívum, Dupka József adatközlő levele, 1990. január 4.

Mártírok: Bökényi Ferenc (1903 – front, eltűnt, 1944), Bökényi József (1905 – front, eltűnt, 1944), Deák Dániel (1922 – front, eltűnt, 1944), Gacs Bálint (1911 – front, eltűnt, 1942), Gérus Bálint (1907 – Do-nyec ter. Jenakijevo, 1945.07.15.), Kolozsvári Sándor Lajosé (1906 – BK, Boriszov, 1945.04.15.), Kovács Géza (1896), Kósa Lajos (1907 – front, eltűnt, 1942), Nagy Béla (1905 – front, eltűnt, 1943), Radvánszki Árpád (1907 – front, 1944), Radvánszki Lajos (1889 – front, 1944), Sóvári János (1922 – front, eltűnt, 1944), Sóvári Lajos (1897 – front, 1943), Tóth Lajos (1893 – front, 1944), Valicskó Mihály (1902 – front, 1943).

Elesett honvédek: Biniczky István, Fánta István, Dimiczki István (1902/1? – front, eltűnt, 1941), Gacs Antal, Griga Mihály, Homoki Ferenc, Homoki Géza, Huszár Ferenc (1922), Lukej Sándor.

A KSZU ZO³⁶⁴ jegyzékében: 1 internált magyar, 14 elesett honvéd.

KARÁCSFALVA/KARACSN

Társközsége: Tiszakeresztúr. Lakossága 1944-ben 482 fő volt, 90–95 %-ban görög katolikus vallású. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. A magyarok közül 1 református vallású férfit Szolyvára hurcoltak, aki nem tért haza a gyűjtőlágerből. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Több ukrán/ruszin fiatal a Vörös Hadsereg önkéntese lett. A harcban elesett 8 fő között két ukrán/ruszin (Anton Horongyj, 1925, Karlo Simon, 1925), két magyar (Nagy György, 1912 és Pák Zoltán, 1924), valamint egy nemzetiség nélküli (Sztefan Rusztas, 1906) önkéntes volt.³⁶⁵ A magyar hadsereg katonájaként elesettek számáról nincs értékelhető adat. Sok személyt eltűntnek nyilvánítottak. Két helyi lakost koncepciós perbe fogtak. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 9 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött: Tóth János, akinek édesapja nem tért haza.

Mártír: Tóth Károly (1924).

A KSZU ZO³⁶⁶ jegyzékében: 1 internált magyar, 7 elesett honvéd.

Internálták (1): Gorondi Antal Antalé (1926 – gyűjtőtábor, 1944. november).

Elesett honvédek (7): Gorondi László (1919 – Ivano-Frankivszk, 1944), Kudron József Józsefé (1918 – front, eltűnt, 1944), Loklov Ká-

³⁶⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 464-465. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

³⁶⁵ *Ukrajna Emlékkönyve*, 172. old.

³⁶⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 375. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

roly Jánosé (1919 – Ivano-Frankivszk, 1944), Tóth Károly Jánosé (1924 – Szombor, 1944), Tóth Olekszij (1906 – front, eltűnt, 1942), Sárközi András Zsigmondé (1911.11.25. – Huszt, 1944), Simon János Mihályé (1915 – OF, Don-kanyar, 1942).

KIRÁLYHÁZA/KOROLEVE

Közel 90%-ban ruszinok/ukránok lakják. Lakossága 1944-ben 5 191 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Az 1945. július 3-án összeállított egységes helyhatósági (Királyházai Községi Népbizottság, titkár Hododi) lista alapján az összesen 309 távollevő polgár (1895–1926) közül 179 fő ismeretlen lágérben, 130 fő hadifogságban tartózkodott (aknaszlatinai hadifogolykórház, Foksány, Temesvár, Nagyenyed, Sanok, Szeged, Budapest, Székesfehérvár, Sopron, Szombathely, Cegléd stb.) Felméréseink szerint az 1944. november 13-18. közötti regisztrálás után 77 római katolikus és református vallású magyart Szolvára és más munkatáborokba hurcoltak. 1946–1947-ben közülük 42 fő hazatért, 35 fő meghalt a lágerekben. A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Sok ukrán/ruszin fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Harcban elesett 9 fő, ebből 4 ukrán/ruszin és egy 16 éves magyar (Sárkány József, 1928). Hárman csehszlovák katonák voltak. Egy fő (Ivan Balázs, 1922) a Pataki Ferenc partizánosztagnak felderítőjeként halt meg. A ruszin/ukrán áldozatok névsorában magyar családnevek is vannak: Botos, Váradi, Kristó, Tarnai stb.³⁶⁷ A magyar hadseregben harcoló katonák közül 4 fő elesett, a többiek sorsa ismeretlen. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 48 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött ifj. Munkácsi Károly, Dornbach Katalin³⁶⁸ és Tegze Elemér. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVFM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elesett honvédek (4), a túlélők (42), a mártírok (33), az egykori internáltak közül 1991. augusztus 6-án még élők (13) és a még élő özvegyek (15) névsorát. 1989. november 18-án a helyi temetőben kopjafát, 1990. október 28-án a római katolikus temetőben emléktáblát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Tegze Elemér túlélő emlékezetből mondta el azt

³⁶⁷ *Ukrájna Emlékkönyve*, 172-173. old.

³⁶⁸ SZEpb-archívum, Dornbach Katalin és ifj. Munkácsi Károly adatközlő levelei, 1990. december 7., 1991. augusztus 6.

a lágerimát, amit 1944 karácsonyán rabtársaival együtt fogalmazott meg a szolyvai lágerben. Az imának legalább tíz változata ismert a magyarlakta településeken. Kezdő sorai: „*Valahol messze, valahol távol, / Kis város végén van egy fogolytábor, / Sok embert hoztak mindenfelől oda, / Sokunknak szomorú lett most az otthona...*”³⁶⁹

Mártírok: Balassa László (1924), Balog György (1913), Báski András, Bekecs János (1920), Bogjas Géza (1917), Csalóközy László, Csépes János, Gáspárovics József (1916), Gerhardt János (1901), Gerhardt Sándor (1921), Gróf Gyula (1920), Gróf Károly (1915), Gróf Lajos, *Györffy Lajos (1922),³⁷⁰ Kocsis Gyula (1905), Kocsis Miklós Miklóssé (1897–Szombor, 1944), Lengyel Géza (1900), Lengyel János, *Lécs János (1914), Lézu István (1902), Madai Sándor (1916), Mészáros András (1895), Mészáros Sándor (1898), Molnár Sándor (1901), Nagy Károly (1917), d. Nagy Lajos (1900), ifj. Nagy Lajos (1925), Stefanovics János (1900), Szankovszky Antal (1904), Szemere Zoltán (1912), Szirku János, Takács János Józsefé (1911.04.11. – OF, Nyevjanszk, 1944.11.20.), Takács János (1913), Takács László (1900), Váradi János, Váradi László (1908), Vékony József (1910).

Elesett honvédek: Andrinyák Mihály (1916), Balázs Pál Jánosé (1913/18–OF, Brjanszk, erdőségben, 1941), Kopin Mihály (1916), Koszinec Ferenc (1907).

A KSZU ZO³⁷¹ jegyzékében: 13 internált magyar, 17 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (17): Varnyics Mihajlo Ivanovics (1921 – Ternopol, 1943), Voloscsuk Mihajlo Mihajlovics (1915 – Lembergi ter., Bibrka, 1944), Gerendázó Mihajlo Mihajlovics (Budapest, 1943.05.22.) Gerébi Gyula Jánosé (1920 – Románia, 1942), Hromovcsuk Olekszandr Vasziljovics (1920 – Románia, 1944), Paraszka Ivan Vasziljovics (1919 – Lengyelföld, 1944), Rác Károly (1918 – Hmelynicki ter., 1943), Szavko Vaszil Petrovics (1918 – OF, Brjanszk, 1943), Szavko Jurij Petrovics (1914 – Lembergi ter., Brod, 1944), Szirko Vaszil Mihajlovics (1914 – Nyíregyháza, 1944), Sztrizsak Andrij Petrovics (1908–Kárpátalja, Toruny, 1944), Foncsiki Sándor Jenője (1903 – front, eltűnt, 1942), Slajger Pavlo

³⁶⁹ *Istenhez fohászkodva...*, 14-15. old. Szerzője feltehetőleg a benei Holozsi Károly nyolcadikos, beregszászi gimnazista, aki meghalt a lágerben.

³⁷⁰ A * -gal jelölt két névvel kapcsolatban aggályok merültek fel, nem sorolhatók a mártírok közé: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#kiralyhaza

³⁷¹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 375-378. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

Jenőé (1920 – Románia, 1944). Kocsis Jurij László (1914 – OF, 1944), Sztrizsak Ivan Petrovics (1898 – Szolyva, 1944), Cvigler Ftoma Mihályé (1916–1944), Csejpes Sztyeapan Mihajlovics (1914 – front, eltűnt, 1944).

Munkaszolgálatos (I): Jakubovics Mózes, apja Dávid (1912 – Ukrajna, front).

Polgári áldozat (I): Rad Joszip Petrovics (1931–1944.10.29.)

MÁTYFALVA/MATYIJEVE

Lakossága 1944-ben 945 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Az 1945. július 2-án összeállított egységes helyhatósági (Mátyfalvai Községi Népbizottság) lista alapján összesen 30 polgár (1896–1926) tartózkodott a lakhelyén kívül. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Az 1944. novemberi elhurcolás idején sok ukrán/ruszin fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Közülük harcban elesett 5 fő, köztük két magyar: Bíró Béla (1926) és Molnár János (1920). Két ukrán/ruszin a csehszlovák hadtestben szolgált. A ruszin/ukrán áldozatok névsorában magyar családnevek is vannak: Riskó, Tóth, Simon).³⁷² Internált magyar áldozatok nincsenek. A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 4 fő esett el. Itt is volt áldozata a sztálini koncepciók pereknek. Özv. Aranyos Andrásné címünkre küldött leveléből tudjuk, hogy férjét, Aranyos Andrást (1898) kuláknak minősítették, vagyonától megfosztották, majd: „*valamiféle ítélet alapján elvitték 1949. május 6-án Donbászra, táborból járt a munkára, majd 1951 májusában érkezett haza leromlott állapotban, és 3 hónap elteltével meghalt. A földjeinket elvették és Tiszaújlakon a fafeldolgozó gyárban kaptam munkát. (...) Családunk nem volt és így én nyugdíjazásom után hazamentem testvéreimhez Visk községbe...*”³⁷³ A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 4 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött: Szeghljánik Péter, Aranyos László és Magyar János.

Elesett honvédek: Aranyos Ferenc Lászlóé (1914/15? – Budapest, 1944), Aranyos János (1922), Aranyos József (1922), Tóth Sándor (1905 – front, eltűnt, 1944).

A KSZU ZO³⁷⁴ jegyzékében: 6 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 1 polgár Szőlősvégárdónál hadicselekmény áldozata lett.

³⁷² *Ukrajna Emlékkönyve*, 174. old.

³⁷³ SZEpb-archívum, özv. Aranyos Andrásné adatközlő levele, Visk, 1991. február 20.

³⁷⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 379-380. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

Elesett honvédek (4): Kirita Szytepan Mihajlovics (1922 – front, eltűnt, 1943), Kolyka Fegyir Ivanovics (1912 – front, 1943), Makszimovics Andrij Olekszandrovics (1921 –Budapest, 1944), Tóth Sándor Sándoré (1912 – front, 1942).

Munkaszolgálatos (1): Salamon Elemér, apja Ignác (1905 – UA területén).

Polgári áldozat (1): Blinda Iván Ivánovics (1907–1945.)

NAGYPALÁD/VELIKA PALAGY

Társközsége: Fertősalmás. Lakossága 1944-ben 1 744 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Az 1945. július 1-jén összeállított egységes helyhatósági (Nagypaládi Községi Népbizottság, elnök Nagy Lajos) lista alapján összesen 222 polgár (1896–1926) tartózkodott ismeretlen lágerekben. A lista szerint 107 fő bevonult a magyar hadseregbe, 115 katonaköteles férfit (1895–1926) civilként internáltak, hatósági közlés szerint közülük 86 fő a sztarij szambori elosztó lágerbe került. A túlélők felmérése szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztráció 112 fő jelent meg. A magyarként bejegyzett férfiakat Szolvára és más táborokba hurcolták. 1946–1947-ben 61 fő hazatért, 51 fő meghalt a lágerekben. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 19 fő elesett. Zsurki József református lelkészt 1950-ben 25 évre ítélték, 1956-ban tért haza a lágerből. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 70 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Juhász Béla³⁷⁵ és a túlélők egy csoportja: Sebestyén József, Barát Endre, Kálmán László, Oroszi Sándor. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTRJVFm, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elesett honvédek (19), a mártírok (51) és a túlélők (61) névsorát. Kezdeményezésükre 1989. november 18-án a helyi temetőben kopjafát, 1989. október 27-én a főút menti temetőben emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. (Ez volt az első emlékjel Kárpátalján, a járási hatalmi szervek vezetői akadályozták a megemlékezést.)

Mártírok: Bagó Ferenc (1899 – Orel, 1945), Bagó István (1911), Bagó Károly (1916 – Szabbor), Bagó Sándor (1906), Balogh Endre (1903), Barát Sándor (1900), Barta Sándor (1914), Bihari Kálmán (1913 – OF, Orel, 1945), Bornemissza Endre (1910), Csele István (1909), Csele Jó-

³⁷⁵ SZEpb-archívum, Juhász Béla adatközlő levele, 1990. február 20.

zsef (1911), Csele Sándor (1909), Dani János (1904 – OF, Orel, 1945), Dani Sándor (1920 – Szambor), Deák István (1911), Gál Lajos (1898), Hadady József (1906), Hadady Sándor (1908), Ignác János (1897), Illyés Bálint (1898 – OF, Orel, 1945), Illés Elek (1914 – OF, Orel, 1945), Illés Gusztáv (1900 – OF, Orel, 1945), Illés József (1908), Illés László (1901), Istvánfi Márton (1908 – OF, Orel, 1945), Kálmán Endre (1897), Kálmán József (1898), Kincses Lajos (1909 – OF, Brajnszki t. Fokino), Kovács József (1911), László Elek (1919), László Endre (1905), László Lajos (1910), Marozsi Endre (1911 – OF, Orel, 1945), Marozsi József (1909 – OF, Brajnszki t. Fokino), Mándi Elek (1918), Mándi József (1906), Mándi Lajos (1913), Micó József (1908 – OF, Orel, 1945), Nagy Bálint (1900 – OF, Orel, 1945), Nagy Ferenc (1906), Nagy József (1908), Nagy Sándor (1903 – OF, Orel, 1945), Oroszi Endre (1903 – Donyec), Oroszi István (1897–1944. november), Oroszi István (1905), Oroszi Pál (1903), Oroszi Sándor (1910), Sarkadi József (1904), Varga Zsigmond (1910 – Szambor, 1945), Váradi József (1908), Virág Endre (1904).

Elesett honvédek: Bocskor István (1903), Bagó József (1908), Bornemissza Endre (1916), Bányai Sándor (1921), Csele József (1911), Baranyi Sándor (1896), Gál Ferenc (1920), Illés Elemér (1917), Juhász István (1920), Kulcsár József (1917), Mándi István (1913), Mándi József (1915), Nagy Sándor (1907 – OF, Orel, 1945), Oroszi Jenő (1906–1944 november), Oroszi István (1923–1944. november), Rác József (1914), Sági László (1905–1944), Számel István (1917 – gyűjtőbor, 1944), Turzai József (1911).

A KSZU ZO³⁷⁶jegyzékében: 46 internált magyar, 10 elesett honvéd.

Internálták (3): Mándi István (1915 – 1944. november), Oroszi József (1923 – gyűjtőtábor, 1944), Sisfandi László (1906–1945.03.26.)

Elesett honvédek (4): Barta József (1908), Gál Ferenc (1920), Gorányi Sándor (1896), Kedak Mihajlo (OF, Voronyezs, 1943).

NAGYSZŐLŐS/VINOGRAGYIV

Lakossága 1944-ben 13 331 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Az 1945. július 1-jén összeállított két különálló helyhatósági (Nagyszőlősi Városi Népbizottság) lista alapján összesen 446 (1887–1927) polgár tartózkodott „*hadifogolyként a Szovjetunió területén*”. 108 név mellett Szolyva, Szambor, Perecsény lágereit tüntették fel. 338 fő esetében különböző hadifogolylágereket neveztek meg: a romániai Foksány

³⁷⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 335-339. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

(176 fő), Máramarossziget, Temesvár, Nagyvárad, Nagyenyed, a szlovákiai Kassa, Homonna, a csehországi Prága, a lengyelországi Sanok és a magyarországi Szeged, Budapest, Székesfehérvár, Sopron, Szombathely, Cegléd, Kiskunfélegyháza, Makó, Debrecen stb. A legidősebbek: Szaniszló István (1887), Mádi Ferenc (1888), Engi Lajos (1890), Csík Pál (1892). A legfiatalabb: Gyöngyösi Viktor (1927). Alig 18 évesen vitték Szolyvára Turanszki Lászlót, Balog Zoltánt, Mezei Józsefet, Docsinéc Ferencet (1926), Szamborba Bánik Róbertet, Saloha Sándort (1926). A hadifoglyok névsorában feltüntették Irina Bizinger 17 éves nőt is, aki csepei születésű volt, de a nagyszülősi lakosok nyilvántartásában szerepelt; ő Golovejen raboskodott. Az 1944. novemberi elhurcolások idején sok nagyszülősi ukrán/ruszin fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Közülük harcban elesett 73 fő. 14 fő a csehszlovák hadtestben szolgált, köztük Mihajlo Eizebert (1924) szlovák, Grinberger Miklós (1920) és Lebovics Sámuel (1918) zsidó nemzetiségű, valamint az ismeretlen nemzetiségű Sztefan Sztanyiszlav (1924). A fronton elesett ruszin/ukrán önkéntesek névsorában magyar, német családnevek is vannak: Ajzer, Ács, Borsos, Bocskor, Dankó, Dudás., Zöldi, Iszák, Kerekes, Lődár, Lengyel, Pap, Popovics, Román, Rostás, Szőlősi, Tóth, Takács, Cip, Csépes, Sarkadi, Stéfán stb.³⁷⁷ Lebovics Jenő (1891), Leisman Jenő M. (1881), Farkas Mór (?), Farkas Szerén (1886), Schwarz Mór (1890) magyar zsidót és Olena Handera (1905) ukrán/ruszint, a Pataki Ferenc partizánosztág felderítőit bírósági ítélet alapján 1944. június 17-én Nagyszőlösön agyonlőtték. Ebből a csoportból az ukrán/ruszin Vaszil Hicsko és Jurij Klincsak partizán-felderítőt német koncentrációs táborban halálra kínozták. Felméréseink szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után csaknem 111 római katolikus és református vallású magyart tartottak fogva az egykori vármegyeházán. Innen másnap Tiszaújlak, Beregszász, Munkács érintésével Szolyvára, Szamborba, Perecsenybe, majd más munkatáborokba vitték őket. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 1946–1947-ben az internáltak közül 75 fő hazatért, 36 (LIMES: 35) meghalt a lágerekben. 36.-ként Badzey Pál festőművészt soroljuk a nagyszülősi áldozatok közé, aki 1899. november 2-án Máramarosszigeten született, de az elhurcolások idején felesége nagyszülősi rokonainál tartózkodott. *„1944 őszén Máramarosszigetről Nagyszőlösre*

³⁷⁷ *Ukrajna Emlékönyve*, 160-164. old.

megy, családjával menekülve a háború és a kommunizmus borzalmai elől. Itt éltek felesége szülei, dr. Mán Aurél és neje, báró Perényi Mán Mária. November 2-án ünnepli 45. születésnapját, negyedikén születik kisebbik fia, Antal Imre Tamás, és 18-án kezdődik élete utolsó tragikus szakasza, amikor délelőtt 9 órakor 'önként' jelentkezik (a szovjet katonai parancsnokság kategorikus felhívására) az úgynevezett 'malenykij robotra'. Az ezután történeteket vázlatosan írja le jegyzeteiben. Amitől félt, bekövetkezett. Mikor Szolyváról tovább vitték Novij Szamborba, érezte, hogy az életben maradásra kevés a reménye. Mielőtt Novij Szamborba vitték volna, jegyzeteit, zseboráját, imakönyvét és aranygyűrűjét Stark Nándor nagybocskói tisztviselő bajtársára bízta, akitől a szovjet „felszabadító” katonák elvették az aranygyűrűt, a zseborát, az imakönyvet, de csodálatos módon meghagyták a jegyzeteket. Testileg és szellemileg legyengülten, Novij Szamborba érve tüdő- vagy mellhártya-gyulladásban, 1945 tavaszán meghalt. Holttestét közös gödörbe dobták ismeretlen helyen” – írja fia, Badzey Imre.³⁷⁸ Badzey Pálnét szüleivel együtt mint nemesi családot az 1940-es évek végén kitelepítették Nagyszőlősről, végül visszakerültek Máramaroszigetre. Dr. Badzey Pál szolyvai jegyzeteit (1944. XI. 18.–1945. I. 19.) fia, Badzey Imre 1994-ben személyesen hozta el nekünk, amit meg is jelentettünk. Az eddig feltárt adatok szerint a magyar hadseregben harcoló katonák közül 13 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 122 fő. A koncepciók perbe fogott sok magyar közül Bártfay Kálmán (1886) római katolikus főesperest szovjetellenes tevékenység vádjával öt évre ítélték, 1956-ban rokkantan tért haza. Horkay Barna református lelkészt 1947-ben 10 évre ítélték, Sztálin halála után tért haza és áttelepült Magyarországra. Simsa Andor görög katolikus kórházi lelkészt az aposztázia elutasítása miatt 25 évre ítélték, meghalt a javaszi kényszermunkatáborban. Az adatgyűjtésben (1989–1993) közreműködött Milován Jolán³⁷⁹ és Keresztyén Balázs. Kezdeményezésükre 1989. november 24-én a városi temetőben kopjafát állítottak. A gyászszertartáson jelen volt Für Lajos történész, Magyarország akkori honvédelmi minisztere. Később a megyeházán (ma: Perényi Középiskola) emléktáblát helyeztek el a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. „A nagyszőlősiek közül sokan a szovjet csapatok bevonulása után részt vettek

³⁷⁸ A haláltáborból. Badzey Pál szolyvai légernaplója. Összeállította: BADZEY IMRE. Intermix Kiadó, Budapest–Ungvár, é. n., 1994, 6. old.

³⁷⁹ SZEpb-archívum, Milován Jolán adatközlő levele, 1991. szeptember 14.

a lerombolt Tisza-híd helyreállításában. Már több napot ledolgoztak itt, amikor november derekán jött a háromnapos munkáról szóló parancs. Az embereket a vármegyeházán gyűjtötték össze, s innen indították gyalog, százas csoportokban Tiszaújlakra. Nagyszőlősrre rendelték be a környező falvak népét is. Nagyszőlősön fegyveres civilek jártak házról házra, s úgy értesítették az embereket, hogy háromnapos élelemmel együtt azonnal meg kell jelenniük a megyeházán. Ott örök vigyázták a termet, s el nem hagyhatták az emberek addig, míg valamelyik csoporttal útnak nem indították őket. Újlakon sokaktól már elszedték értékesebb holmijaikat, s úgy indították őket gyalog Szolyvára. Majd onnan az ország különböző fogolytáboraiiba szállították őket, ahol együtt voltak a magyar, román, szerb és német hadifoglyokkal...”³⁸⁰ A nagyszőlősi Petrus M. E.³⁸¹ a következőket írta: „Apámat, Petrus Endrét 1944 novemberében vitték el háromnapos munkára, és súlyos betegen, 1945 januárjában engedték haza. De öt nap múlva meghalt.” Hasonló családi tragédiáról számolt be a nagyszőlősi Kovács A.: „Nagybátyám, az 1906-os születésű Kovács István a lágerből nem tért többé haza. A másik nagybátyám, az 1912-es születésű Kovács Lajos Szamborból 1946-ban jött haza betegen, néhány év múlva meghalt. 1944 őszén vitték el őket Szolyvára.”³⁸²

Mártírok: Ámort József (1925), Ámort Zoltán (1926), *dr. Badzey Pál,³⁸³ (1899), Bakk Endre (1917), Balogh Zoltán (1926), Bekecs Pál (1895), Berki Gusztáv (1910), Csorba György (1906), Dankó György (1908), Engi Lajos (1890), Gajdos Pál (1901), Heé Mihály (1903), Horok József (1910), Iván József (1903), Kenéz Pál (1926), Kerekes Ferenc (1911), Komáromi István (1924), Kovács Béla (1906), Kovács Imre, Kovács István Gyuláé (1906–Szambor, 1945.01.29.), Kovács József Józsefé (1909–tábor, 1944. november), Kovács Pál (1908), Kovács Sándor (1896), Kónya István (1925), Kulcsár István (1898), Mádi Ferenc (1888), Mádi István (1912), Mádi János (1904), Mádi Zsigmond (1925), Mezei Zoltán (1926), Nagy János (1924), Nyíri Endre (1925), Szaniszló Károly (1921), Takó János (1909), Vince Endre (1915), **Alekszj Mihály.³⁸⁴

³⁸⁰ Részlet KERESZTYÉN BALÁZS 1989. november 18-án elhangzott beszédéből. *Emlékkönyv...* 235-237. old.

³⁸¹ SZÉpB-archívum, Petrus E. M. adatközlő levele, 1991. április 5.

³⁸² U.o., Kovács A. adatközlő levele, 1991. április 5.

³⁸³ Dr. Badzey Pál nevét törölték a „malenykij robot” nagyszőlősi áldozatainak névsorából: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#nagyszoloz

³⁸⁴ A **_gal jelzett nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel a mártírok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#nagyszoloz

Elesett honvédek: Borsó András (1909), Csorba János (1913), Eitler Ferenc (1901), Eperjesi Antal (1915), Kaszó István (1916), Kerekes István (1922), Kocsondy Zoltán (1922), Koczán János Jánosé (1922 – Ivano-Fr. t. Kolomija, 1944), Könyű György Mihályé (1916 – Nadvirna, 1944), Lugos György (1916), Mecséri B. Gábor (1913), Pálos Géza (1903), Reizner Márton (1915).

A KSZU ZO³⁸⁵ jegyzékében: 19 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 2 polgár hadicselekmény áldozata.

Internálták (5): Bakk László Zsigmondé (1917 – Jenakijevo, 1945. 04. 15.), Vas András Jánosé (1903 – Donyecki t. Horlivka, 1945.02.28.), Szaniszló István Ferencé (1921 – Jenakijevo, 1945. 04. 04.), Csik Bálint Józsefé (1892–1944), Slosszer Ferenc Pálé (Szamor, 1945. 01. 08.).

Elesett honvédek (18): Brics Ivan (1922 – HU, 1944), Gomba Fegyir (1916–1943), Guncelizer István Mihályé (1918–1943), Kovács Miklós Ferencé (1922 – Debrecen, 1944) Kutnics Mihajlo Sztjepanovics (1911 – UA, Mikolajiv, 1944.08.10.), Liscsinszkij Jurij Jurijovics (1920–1944), Ljubka Petro Vasziljovics (1922–1944), Marinics János Mihályé (1920 – HU, 1945), Maruska Ivan Mihajlovics (1903 – OF, Don-kanyar), Mudrijan Sztjepan Ivanovics (1913–1944), Szabó János Jánosé (1925 – HU, 1945), Tegze Albert Jánosé (1911), Tóth István Istváné (1915–1943), Tóth György Györgyé (1920), Takács György Istváné (1923), Csehily Ivan Mihajlovics (1923 – Budapest, 1945), Simon Gyula Jozsefé (1916.03.29 – front, 1943.10.15.), Scserban Petro Mihajlovics (1912 – OF, Rosztov-na-Donu, 1942.09.15.)

Munkaszolgálatos (1): Fruhter Adolf (1912–1943).

Polgári áldozat (2): Csorba György Györgyé (1945.03.26.), Olekszij Petro Dmitrovics (1890–1944.11.11.)

NEVETLENFALU/NEVETLENFALU (GYAKOVE)

Társközségei: Akli, Aklihegy, Újakli, Batár. Lakossága 1944-ben 728 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Az 1945. július 1-én összeállított egységes helyhatósági (Nevetlenfalui Községi Népbizottság, aláírások: Selesztai György, Szirmai Bertalan, Suba Pál) lista alapján 80 polgár (1895–1926) ismeretlen légerekben tartózkodott. A lista szerint 31 fő bevonult a magyar hadseregbe, 51 katonaköteles férfit civilként internáltak. A túlélők felmérése szerint 1946–1947 között 36 fő tért haza a mun-

³⁸⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 279-326. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

katáborokból, 15 fő meghalt különböző lágerekben: Szolyva, Szambor, Tuvan, Krasznauralszk. A lágerélet kapcsán Szabó Ferenc és Béres Ferenc írásos beszámolójából idézünk: „1944 novemberében itt is kidobolták a nagyszőlősi járási parancsnok, Moszkopf parancsát. Aki magyar nemzetiségűnek vallotta magát, meg kellett jelennie a nagyszőlősi vármegyházán. Itt ismét megkérdezték, ki a magyar, ki a ruszin. A ruszinoknak egy kis igazoló cédulát adtak, aztán hazaengedték őket. A többi, a magyarokat bezárták egy terembe. Másnap ismét felszólítottak minket, hogy a görög katolikusok álljanak jobbra, a római katolikusok és a reformátusok balra. Sokan nem is tudták, hová lenne jobb állni, a sorok keveredtek. A katonai parancsnok megkérdezte a jelenlévő községi vezetőket: Selesztai Györgyöt, Szirmai Bertalant és Suba Pált, vállalnak-e felelősséget az itt lévő emberekért. Ezek közül egy sem vállalt. November 23-án Nagyszőlősről gyalog indultunk fegyveres kísérettel. Újlakról egy éjjeli pihenés után Beregszászba, majd Szolyvára kísérték. (...) Aztán gyalog jutottunk el Novij Szamborig. Itt aztán marhavagonokba raktak minket és 1945. január 8-án megérkeztünk Tuvanba. Ebben a lágerben 2 hónap alatt 180 halott volt. Ezeket közös sírba temették...”³⁸⁶ A két túlélőt 1947. augusztus 18-án engedték haza. A három napból majdnem 3 év lett. Sántha Menyhért túlélő 1945 szeptemberében szabadult Krasznouralszkból: „Minden állomáson özlött a nép kérdezősködni, hiszen mi voltunk az első hírhózők, addig nem tudtak rólunk, hol vagyunk, élünk-e. Így érkeztem haza Nevetlenfaluba, mint hírhóző az elhurcoltakról, igaz, soknak fájdalmat okoztam, de az igazat meg kellett mondanom.”³⁸⁷ A háború frontjain 11 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 26 fő. Temfli István római katolikus plébánost koncepciós perben elítélték, Sztálin halála után térhetett haza. Illés Józsefet 1956-ban szovjetellenes röpiratok, falragaszok írása, terjesztése miatt hat évre ítélték. Együtt raboskodott a feketeadói Varga Jánossal Mordvinföldön, 1959-ben szabadult. A helyi iskola tanáráként halt meg, az iskola falán ma márványtábla őrzi emlékét. Az adatgyűjtésben közreműködött Kaliska Jenő,³⁸⁸ Illés József, Szabó Ferenc, Béres Ferenc és Sántha Menyhért. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elesett honvédek (11), a túlélők (36), a mártírok (14)

³⁸⁶ Szabó Ferenc és Béres Ferenc visszaemlékezése. In: *Élő történelem*, 69-71. old.

³⁸⁷ U.o., Sántha Menyhért visszaemlékezése, 69. old.

³⁸⁸ SZEpb-archívum, Kaliska József és Illés József adatközlő levele, 1990. február 26.; Nyilatkozat a nevetlenfalui áldozatok rehabilitálása tárgyában, 1989. november 11.

és az 1990. február 16-i adatok szerint még élő egykori internáltak (15) névsorát. Kezdeményezésükre 1989 novemberében a római katolikus és a református templom kertjében emlékjelet, 1992 augusztusában pedig a település központjában emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Ablonci Bálint (1921), Budaházi Elek (1911–1945. 01. 10.), Erdélyi József (1922 – Donyec, 1945), Fancsiki Elek (1906), *Kaliska Gyula (1898),³⁸⁹ Kádár Jenő (1916), Kosztya Endre (1914), Kovács Jenő (1925), Máté József (1910), Nagy István (1922), Szabó József Istváné (1905.05.7. – OF, Krasznouralszk, 1945.04.07.), Szilágyi László (1921), Török János (1908 – gyűjtőtábor, 1946.01.08.), Vajda József (1912), Váradai Zsigmond (1912), Zekulics Lajos (1908).

Elesett honvédek: Revicki János (1913), Ancsiki Sándor (1903), Nagy Zsigmond (1914), Nagy Zoltán (1920 – OF, Don-kanyar, 1943), Kovács Jenő (1925), Kovács Gusztáv (1920), Májer Béla (1920), Kvák Pál (1919), Sima Miklós Miklóse (1910/5?), Szabó József (1910/2?), Szalontai József (1920–Rahó, 1944).

A KSZU ZO³⁹⁰ jegyzékében: 1 internált magyar, 13 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Kat. Ravicki Jánosé (1913), Rafai József Józsefé (1917.07.16.–Sopron, 1944. december), Fancsiki Sándor Jenőé (1903).

SALÁNK/SALANKI

Lakossága 1944-ben 2 773 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Az 1945. július 1-jén, 2-án és 3-án összeállított 3 különálló helyhatósági (Salánki Községi Népbizottság) lista alapján összesen 301 polgár (1896–1926) tartózkodott ismeretlen lágerekben. 126 fő bevonult a magyar hadseregbe, 175 katonaköteles férfit (1896–1926) civilként internáltak. A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Néhány ukrán/ruszin fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett, közülük harcban elesett 4 fő: 1 szovjet és 3 csehszlovák önkéntes. Az elesett ruszin/ukrán

³⁸⁹ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a nevetleni mártírok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#nevetlenfalu. Kaliska Jenő adatgyűjtőnk 1990. február 16-án kelt levelében, megjegyzést fűzött a mártírok általuk összeállított listájához: az 1/14 szám alatt említett Kaliska Gyula (1893) néptanítót Munkácsról hurcolták el, mint ottani lakost, ezért a helybeliek személyesen nem ismerhették, pedig nevetlenfalui születésű volt. Az NKVD kivégeztette, neve szerepel a munkácsi mártírok névsorában: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_munk.html

³⁹⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 380-381. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

önkéntesek névsorában magyar családnevek is vannak: Lucák, Lucanics, Szimku.³⁹¹ A túlélők felmérése szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után 105 római katolikus és református vallású magyart hurcoltak el Szolyvára. 1945–1947-ben 45 fő hazatért, 60 (LIMES: 59) fő meghalt a lágerekben, közülük sokan a szolyvai és szombori lágerben. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 3 fő esett el. Lőke Anna³⁹² felkereste a Volóc környékére hurcolt fiútestvéreit, és az ottani tragikus eseményekről hírt adott hozzánk eljuttatott levelében: „...és ismét közhírré tétetik. Minden katonaköteles férfi jelenjen meg 3 napi munkára 18 és 50 év között. Fele arányban üres a templomunk, mikor felhangzik a prédikátor ajkán az ige: Jeremiás siralmai. Öltözetek azért gyászba, sírjátok és jajgassatok, mert az Úr haragjának tüze nem távozott el rólunk. Kórusban zokogunk. Mert bizony már három hét is eltelt és semmi hír az apákról, testvérről, kedvesről. Megjött a levél, amit már annyira vártunk. Egy ruszin ember hozta, Hukliván, a volóci járásban dolgoznak. Ruha kell, lábbeli és főleg élelem. Nagy hátizsákokkal felpakolózva szállunk a vonatra, mert Munkácsig már van személyszállítás...” Útban Volóc felé, a sínek mentén „temetetlen holttestek alsóruhában...” Megérkeztek Huklivkára, ott hídépítő tarpaiak állták útjukat, ők is kenyeret kértek, „szemükben félelem és kétségbeesés.” Ugyanezt a félelmet és kétségbeesést látták a hidak helyreállításán dolgozó, leromlott állapotban talált két testvér szemében is. A körülményekről, a teljesen lerongyolódott, halálosan kimerült, rabszolgamód dolgoztatott emberek helyzetéről Lőke Anna torokszorító pillanatokat rögzített. Miután átadták a magukkal hozott csomagokat és Volóc–Szolyva irányában visszatértek, soha többé nem látták viszont hozzátartozóikat: valahol a volóci hegyoldalon, a vasút mentén ásott jeltelen sírokban nyugszanak. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 67 fő. Ádám András kulákként vitték el, ő is életét veszítette. Matécsa György görög katolikus parochust 1949-ben 25 évre ítélték, 1956-ban rokkantan tért haza az ábeszi lágerből. Az adatgyűjtésben közreműködött Barta József, Homoki Árpád³⁹³ és Gecse Elemér. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elesett honvédek (3), a túlélők (31), a mártírok (59) és az 1989. november

³⁹¹ *Ukrajna Emlékkönyve*, 160-164. old.

³⁹² SZEpb-archívum, Lőke Anna adatközlő levele, 1990. január 16.

³⁹³ U.o., Homoki Árpád adatközlő levele, 1989. november 26.

26-án még élő egykori internáltak (15) névsorát. Kezdeményezésükre 1989. november 26-án a falu főterén emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Ádám András (1905), Balla Béla (1925), Bálint András, Bálint Géza (1898), Bányai Ferenc (1901), Danka János (1903), Delényi Endre (1903), Dencs József (1897), Dunics Mihály (1898), Fanta Gyula (1906), Fábián Andor (1923), Gecse András (1912), Gecse Béla (1910–HU, elesett a fronton, 1944), Gecse Frigyes (1926), Gomba György (1904), Hleba Endre (1907), Hleba Ferenc, Homoki József (1907), Hudán Endre (1906), Imre Béla (1904), Iszák Endre (1924), Kanik Béla Ferencé (1914.02.10. – OF, Brjanszk, 1945. 11.22.), Karamán János, Kenéz Jenő (1913), Kenéz Mihály (1924), Kész Béla (1924 – Szolyva, 1944), Kész Ferenc Ferencé (1899 – Donyec, 1945.07.18.), Kis András (1904), *Kis Béla (1919),³⁹⁴ Kis Ferenc (1902), Kis Gusztáv, Kucsinka János (1913), Kun András (1903), Kun Sándor (1904), László Géza G. (1925), László Géza F. (1902/12? – gyűjtőtábor, 1944. november), László Elemér (1923), László Tihamér (1917), Makó Pál (1923), Mán József, Máté Béla (1908), Molnár László (1909), Morvai Béla (1920), Nyíri Mihály (1900), Pataki Ferenc (1910), Pilip János (1908), Popovics János (1910–gyűjtőtábor, 1947.12.5.), Sárga Béla (1910), Sárga Zoltán (1916), Sipos Géza (1907), Sipos Sándor (1901), Szabó Bertalan (1897), Szidor Béla (1902), Szimku Ferenc (1898), Taracközi Gábor (1904), Tóth Elek, Zán Béla (1902), Zán József (1923), Zsoldos Elemér (1922), Zsoldos Frigyes (1924).

Elesett honvédek: Kiss Elek (1913), Lamoga Albert György (1920 – Donyec t., Katerinyivka, 1942), Nádasdi Kálmán (1908).

A KSZU ZO³⁹⁵ jegyzékében: 8 internált magyar, 12 elesett honvéd, 2 munkaszolgálatos, 1 polgár a hadicselekmények áldozata.

Internáltak (2): Tóth Béla Béláé (1914–1944. november), Tóth Béla Pálé (1913–1944. november)

Elesett honvédek (8): Ádám József (1902), Kész Géza Gézáé (1922), Kiss Pál Ferencé (1921–HU, 1944), Kiss János Jánosé (1920–1944), Kun Béla Andrásé (1921 – Kolomija, 1944), Molnár Péter Jánosé (1922 – HU, 1944), Pénzes Elemér Jánosé (1920 – OF, Don-kanyar, 1942), Csoma Ferenc Ferencé (1920).

³⁹⁴ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a salánki mártírok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#salank

³⁹⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 431-433. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

Munkaszolgálatos (2): Lebovics Mihály (1913), Lebovics Mór (1920).
Polgári áldozat (1): Delényi András (1927–1944.12.25.)

SZŐLŐSGYULA/GYULO (JULIVCI)

Lakossága 1944-ben 1 123 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Az 1945. július 2-án összeállított helyhatósági (Szőlősgyulai Községi Népbizottság, elnök Mihail Kacsur) alapján 155 polgár (1896–1926) tartózkodott ismeretlen lágerekben. 53 fő bevonult a magyar hadseregbe, 102 katonaköteles férfit civilként internáltak. A túlélők felmérése szerint 1945–1947-ben 68 fő tért haza a munkatáborokból, 34 (LIMES: 35) fő meghalt a szolyvai, szambori és más lágerekben. Orosz István családjából az apát és 4 fiát (Károly, Gusztáv, József, Imre) is elvitték, az apa és két fia odahalt. Akadt olyan is, akit betegen hurcoltak el. Szabó Árpád hazatérése után egyetlen napig élt. Az internáltak közül utolsóként Sebestyén Sándor tért haza 1949. május 23-án. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 10 fő esett el. Barta Mihályt szovjet partizánként végezték ki Huszton. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 45 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Sági Ferenc,³⁹⁶ Sági Tibor, Nagy Ferenc, Oroszi Gusztáv, Oláh Pál, Domokos András, Sebestyén Sándor és Simon István. 1989–1993-ban végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékönyv–1993 részére), összeállították az elesett honvédek (10), a hazatért internáltak (69) és a mártírok (34) névsorát. Kezdeményezésükre 1989. novemberében a helyi temetőben kopjafát, 1990-ben emléktáblát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Antal István (1925/24? – OF, Don-kanyar), Bocskor Bálint Károlyé (1905 – OF, Don-kanyar), Csetneki Ferenc (1921 – Kárpátok, 1944), Domokos Sándor (1899), Elek János (1913), Garanyi Pál (1923 – OF, Nyevjanszk, 1944), Gecse Bertalan (1906 – OF, Nyevjanszk, 1944), Hevesi István (1890 – OF, Nyevjanszk, 1944), Jakab József (1899 – OF, Nyevjanszk, 1944), Kiss András Károlyé (1910/08? – OF, Don-kanyar), Kozma Károly (1906 – OF, Nyevjanszk, 1944), Molnár Miklós (1925 – OF, Don-kanyar), Nagy Béla (1908 – OF, Don-kanyar), Nagy József (1902 – OF, Don-kanyar), Nagy Sándor (1899 – OF, Don-kanyar), Oláh István (1902 – OF, Ural, 1944), Oroszi Béla (1906), Oroszi Sándor (1911), Oroszi Zsigmond (1912 –OF, Ural, 1944), Paládi Károly (1902), Paládi

³⁹⁶ SZEpb-archívum, Sági Ferenc adatközlő levele, 1990. november.

Miklós (1907), Paládi Sándor (1906 – Kolomija, 1944), Polgár József (1904 – OF, Ural, 1944), Polgár Károly (1899 – OF, Ural, 1944), Rezes Géza (1900), Sági István (1899 – OF, Ural, 1944), Sági József (1901 – OF, Ural, 1944), Sebestyén Pál (1920 – Csap, 1944), Szabó Bálint (1900 – OF, Ural, 1944), Szabó Károly (1900 – OF, Ural, 1944), Váradi József (1900 – OF, Don-kanyar), Váradi Károly (1898 – OF, Ural, 1944), Vince Lajos (1900 – OF, Don-kanyar), Zsendely József (1890 – Ivano-Fr. Vorohta).

Elesett honvédek: Bakó Jenő (1920 – HU, 1944), **Csetneki Pál (1919 – OF, Don-kanyar, 1943),³⁹⁷ Csetneki Géza (1922 – HU, 1944), Engi József (1922 – OF, Nyevjanszk, 1945), Nagy János (1909 – OF, Don-kanyar), Paládi Dezső (1916 – OF, Ural, 1944), Paládi Béla (1908 – Sopron, 1945), Sági Lajos (1917 – HU, 1945), Szabó János (1909 – OF, Don-kanyar), Szabó Ferenc (1916 – OF, Ural, 1944), Molnár Sándor (1908.03.15.)

A KSZU ZO³⁹⁸jegyzékében: 14 magyart a szovjetek internáltak, 29 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 1 polgár a hadicselekmények idején eltűnt.

Intárnálták (1): Szücs János (1944. november).

Elesett honvédek (4): Bics István (1923.03.04.), Zai Mihály (1913.06.10), Oroszi István Andrásé (1907 – OF, Ural, 1944), Sági Leonard (1923.04.24.).

Munkaszolgálatos: (1): Izsák Dezső, apja Sámuel (1901.06.03. – OF, Don-kanyar).

Polgári áldozat (1): Domokos Sándor Sándoré (1899–1944).

TEKEHÁZA/TEKOVE

Társközsége: Gödényháza. Lakossága 1944-ben 1 269 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Az 1944. novemberi elhurcolások idején több tekeházi ukrán/ruszin fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Harcban elesett 19 fő, köztük 1 csehszlovák önkéntes. Weis Mendelt (1896), Mihajlo Panykót (1912), Anton, Paraszkrét (1907), Jurij Újfalusit (1900) és Julij Újfalusit (1923), Pataki Ferenc partizánosztagnak felderítőit bírósági ítélet alapján 1944. június 17-én Nagyszőlősen agyonlőtték, a csoportjukhoz tartozó Vaszil Barast, Ivan Huszárt, Mihajlo Dubrovkát (1908), Sztepan Dudást (1925), Ivan

³⁹⁷ A ***-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a mártírok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#gyula

³⁹⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 470-474. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

Prebust (1909), Jurij Szcicset (1894) német koncentrációs táborban halálra kínozták. Az elesett ruszin/ukrán önkéntesek névsorában magyar családnevek is vannak: Kökörösény, Ferenci, Jakab stb.³⁹⁹ A magyar közösségben végzett felmérés szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után a katonaköteles férfiak közül 62 római katolikus és református vallású magyart Szolyvára hurcoltak. 1945–1949 között 43 fő hazatért a munkatáborokból, 19 fő meghalt a szolyvai, szambori és más lágerekben. Az 1992. január 19-i állapot szerint az egykori internáltak közül 7 fő még élt. A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 3 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 41 fő. Keresztyén Balázs helytörténésztől kaptuk meg Turda Mihály tekeházi lakos levelének másolatát, amit családjához írt a belorussziai, Minszk környéki lágerből. Szöveghűen idézünk belőle: „...igen kevesen maradtunk magyarok vagy százhusz a falubeliemből csak Belényi ment el ótón vitték őket... megint azt hirelik hogy a magyarok mind elmegyünk innen egyik aszt mongya kolhozba másik aszt mongya Minszkbe de nem tudja senki biztosan majd meglátjuk hova vet a sors bennünket de azért csak írjatok ha el is találunk menni talán utánunk küldik... Kedves családom magatokra nagyon vigyázzatok..., van sok biztató énekünk amit magamban el énekelek így táplálom hitemet el csüggedésembe napról napra mindig várom mit hoz a holnap...”⁴⁰⁰ A vezető magyar értelmiségiek ellen koncepciók pert indítottak. Zimány József⁴⁰¹ református lelkész 1947-ben 10 évre ítelték. A lágerből hazajött, Magyarországon telepedett le. Az adatgyűjtésben közreműködött Gérus Gábor.⁴⁰² Kezdeményezésére 1989. november 26-án a helyi református temetőben emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Ájb Lajos (1912), Balogh Bálint (1904), Balogh József (1907), Gérus Árpád (1900), Gérus János Jánosé (1894/96? – Szolyva, december), Gérus Lajos (1904), Jakab János (1925), Jakab József (1902), Kócsi Benedek (1911), Kócsi Béla (1907), Kócsi Elek (1926), Kócsi János (1909), Kócsi Sándor (1924), Miklósi Pál (1906), Oláh Béla (1902), Oláh

³⁹⁹ *Ukrajna Emlékkönyve*, 179-181.p.

⁴⁰⁰ SZEpb-archívuma, Turda Mihály tekeházi lakos levele családjához a belorussziai, Minszk környéki lágerből, 1946. augusztus 25. In: Istenhez fohászokodva..., 23-25. old.

⁴⁰¹ HARGITA ÁRPÁD: *Tűzszloppoddal jéghegyek között*. Zimányi József életútja. Fundamentum Alapítvány, 1995.

⁴⁰² SZEpb-archívum, Gérus Gábor adatközlő levele, 1992. január 19. A névsor ukrán nyelvű változatát a tekeházi tanács elnöke hitelesítette.

Dániel (1902/21?–Szombor, 1945. 09.20.), Oláh János (1925), Sági Jenő (1926), Turda Sándor (1901).

Elesett honvédek: Bozsik Ferenc (1917 – Ivano-Frankivszk területén, 1944), Jakab Béla (1921), Oláh Elek (1913–1943.06.5).

A KSZU ZO⁴⁰³ jegyzékében: 2 magyart a szovjetek internáltak, 21 elesett honvéd.

Elesett honvédek (19): Galaj Mihály Józsefé (1910), Gérus Bálint (1907–1944), Gérus Emil Józsefé (1921 – Kassa, 1944), Gérus Ferenc Sándoré (1900 – OF, Don-kanyar, 1943), Gacs Bálint (1911–1944), Dolopikulo Viktor Józsefé (1915 – Kassa,1944), Jakab János Jánosé (1914 – Kassa,1944), Kócsi József Jánosé (1916 – Kassa,1944), Kócsi Ferenc Karolyé (1922 – OF, Don-kanyar, 1942), Oláh Adalbert Józsefé (1919 – OF, Don-kanyar, 1942), Oláh Béla Jozsefé (1919 – OF, Don-kanyar, 1942), Oláh Lajos Lajosé (1915 – OF, Don-kanyar, 1943), Oláh Aladár Sándoré (1910 – OF, Don-kanyar,1943), Panykó Béla Györgyé (1910 – OF, Voronyezs, 1944), Szücs Karoly (1906 – OF, Kurszk, 1943), Szücs Pál Karolyé (1909 – OF, Kurszk, 1943), Turda Béla Károlyé (1913 – OF, Don-kanyar 1943), Cservak Mihály Mihályé (1913 – Szlovákia, 1944), Csala János Karolyé (1921 – OF, Micsurinszk, 1944).

TISZABÖKÉNY/TISZABEKENY (BOBOVE)

Lakossága 1944-ben 1 166 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 1-jén összeállított helyhatósági (Tiszabökényi Községi Népbizottság, elnök Szabó István, titkárhelyettes Virág József) lista alapján 106 polgár (1896–1926) tartózkodott ismeretlen lágerekben. 51 fő bevonult a magyar hadseregbe, 55 katonaköteles férfit civilként internáltak. A lágerekbe indított csoport kiválogatásában közreműködött bizonyos Dávid nevű komisszár, Szverenyák Péter és Bodó Ferenc. Az elhurcoltak közül 8 fő alig töltötte be a 18. életévét: Kövesdi András, Görbe György, Kormos Vilmos, Virág István, Lázár István, Dankovics Béla, Vincze András és Nagy Antal. A szolvai menetből jó néhányan megszöktek, közülük később Tóth Józsefet, Vámosi Jenőt, Kiss Józsefet és Ják Miklóst elfogták, visszavitték Szolvára; egy másik szökevényt, Fülöp Györgyöt apja szénapadlásán lőtték agyon az NKVD tisztjei. A túlélők felmérése szerint 55 római katolikus és református vallású magyart

⁴⁰³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 406-404. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

1944. november 19-én Szolyvára (D–23614 sz. kódolt tábor) hurcoltak el. 1945–1949-ben 42 fő hazatért, 13 fő meghalt a szolyvai, szambori és más lágerekben. Az 1944. novemberi elhurcolás idején 26 tiszabökényi, farkasfalvi, péterfalvi és forgolányi fiatal ukránnak/ruszinnak vallotta magát, önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe és az 1. Csehszlovák Hadtestbe. Közülük 6 tiszabökényi és 1 farkasfalvai fiatal harcban esett el Lengyelország területén: Borsos Sándor (1907), Hudácsik András (1905), Kovály László (1911), Huszti János (1895), ifj. Huszti János (1925), Szabó Mihály (1926) valamint Posták György (1909). Az utóbbi 1945 januárjában a szolyvai lágerből jelentkezett önkéntesnek a Vörös Hadseregbe.⁴⁰⁴ A magyar hadseregben harcoló katonák közül 8 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 28 fő. A vezető értelmiségieket koncepcióis perbe fogták. Kökörcsényi Pál (1907) görög katolikus parochust 1949-ben 25 évre ítélték. Ekibásztusban, Csurbaj-Nurán és Omszkban raboskodott. 1956-ban tért haza, 1974. április 2-án halt meg Tiszabökényben. A görög katolikus templom falán emléktáblát állítottak tiszteletére. Az adatgyűjtésben közreműködött Papp Andrásné Toldi Katalin,⁴⁰⁵ id. Dupka György, Dupka Mihály és id. Páva István. 1996-ban a falu központjában közös emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború tiszabökényi és farkasfalvai áldozatai tiszteletére. A Hadady Csaba építésmérnök által tervezett emlékmű elkészítésének teljes költségét ifj. Dupka György vállalta magára. A földterületet a községi tanács (polgármester: Homoki Erzsébet) biztosította.

Mártírok: Árgyilán György (1911 – Donyec, 1944), Balogh András (1924 – Donyec, 1944), Berezovszky János (1915 – OF, Kotarszk, 1944. november), Borsos József (1910 –Donyec, 1944), Cigus János (1912 – tábor, 1944. november), Dudics István (1905 – OF, Kotarszk, 1944. november), Illés Miklós (1907 – Donyec, 1944), Illés Zsigmond (1915 –Donyec, 1944), Mándi István (1910 – Donyec, 1944), Sárga Zsigmond (1916 – OF, Kotarszk, 1944. november), Szabó József (1910 – OF, tábor, 1944. november), Váradi Mihály (1906 – OF, Kotarszk,1944 november), Virág István (1926 – OF, Kotarszk,1944. november).

Elesett honvédek: Berezovszky Miklós (1913/14?–1943), Bocskor Dezső (1909–1943), Borsos János (1911–1944. 06. 8.), Dupka András

⁴⁰⁴ *Ukrajna Emlékkönyve*, 164. old.

⁴⁰⁵ SZEpb-archívum, Papp Andrásné Toldi Katalin adatközlő levele, 1992. január 20.

(1921–1944), Erdélyi József (1902–tábor,1944), Huta László (1919–1943), Petruska László (1910–1943), Ilosvai János (1919–1943).

A KSZU ZO⁴⁰⁶ jegyzékében: 11 magyart a szovjetek internáltak, 12 elesett honvéd.

TISZAFARKASFALVA (VOVCSANSZKE)⁴⁰⁷

Lakossága 1944-ben 452 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 1-jén összeállított helyhatósági (Farkasfalvai Községi Népbizottság, elnök Ivan Ivanovics Derkacs) lista alapján 51 polgár (1896–1926) tartózkodott lágerekben. 13 fő bevonult a magyar hadseregbe, 38 katonaköteles férfit (1907–1923) civilként internáltak Szolyvára. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el, közülük Sáfi György (1922) és Posták György (1909) önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe; az utóbbi harcban esett el.⁴⁰⁸ A Szolyvára hurcoltak közül 27 fő hazatért, 11 (LIMES: 10) fő meghalt különböző lágerekben. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 2 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 13 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Papp Andrásné Toldi Katalin, id. Dupka György, Dupka Mihály és id. Páva István. 1996-ban Tiszabökény központjában emlélművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború farkasfalvai és tiszabökényi áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Dankovics András, Dankovics József (1903), Danku Elek, Danku Elek (1928), *Deszkovics András (1921),⁴⁰⁹ Fülöp János (1911), Gajdos Sándor (1907), Kotobé András (1922), Kovács Béla (1911), Molnár Pál (1907), Papp Elek (1917), **Dóka Sándor (1922).⁴¹⁰

Elesett honvédek: Csoma Antal Sándoré (1922–1943), Csoma Kálmán Sándoré (1926–1944).

TISZAKERESZTÚR/PEREHRESZTYA

Társközsége: Karácsfalva és Puskinó. Lakossága 1944-ben 565 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 1-jén ösz-

⁴⁰⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 407-412. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁰⁷ 1967. április 15-tén egyesítették Tiszabökénnyel.

⁴⁰⁸ *Ukrajna Emlékkönyve*, 164. old.

⁴⁰⁹ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a farkasfalvi mártírok névsorába, mert a péterfalvai áldozatok névsorában szerepel. http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#farkasfalva, http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#peterfalva

⁴¹⁰ SZEpb-archívum, Kurmai Szilvia adatközlő levele, 2012. február 16.

szeállított két helyhatósági (Tiszakeresztúri Községi Népbizottság) lista alapján összesen 92 helyi lakos tartózkodott ismeretlen lágerekben. Az egyik lista szerint 36 fő (1902–1923) bevonult a magyar hadseregbe, a másik lista szerint 56 katonaköteles férfit (1901–1926) civilként internáltak Szolyvára. Az 1944. novemberi elhurcolások idején 2 keresztúri és 41 puskinói, karácsonfalvi ukrán/ruszin fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. A három faluból 14 önkéntes harcban esett el: Mihajlo Matijcsin (1923) és Ludvik Morinko (1917) szovjet, Pavlo Kardos (1926), Ivan Pavljuk (1912) és Andrij Cap (1918) csehszlovák önkéntesként.⁴¹¹ Az 1989–1993-ban végzett első felmérés szerint 1944 novemberében 56 civil került a szolyvai lágerbe, közülük 1945–1949-ben 42 fő hazatért, 14 fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor stb.) A magyar hadseregben harcoló katonák közül 13 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 27 fő. Két főt koncepciós perben kényszermunkára ítélték, köztük Csok József református lelkészt 25 évre. Az adatgyűjtésben közreműködött: Gerendely Béla,⁴¹² aki összeállította a hazatért internáltak (44), a mártírok (12), az elesett honvédek (13) előzetes névsorát; a mártírok névsorába végül is 14 név került be. Kezdeményezésére 1989 novemberében a helyi temetőben sírkövet, majd a református templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Ifj. Gerendely Béla⁴¹³ a faluközösség által megélt tragikus korszakról tanulmányt írt, amelyben – különböző adatok részletes elemzése után – megállapította: *„Az 1944-es szovjet rendszerváltást jelentő változások maradandóan befolyásolták Tiszakeresztúr, a településen élő magyar nemzetiségű lakosság életét több évtizeden át. A malenykij robot a szovjet rendszer kiépítését jelentő intézkedések szerves része volt, melynek célja a bűnös nemzetnek nyilvánított, fasisztának minősített kárpátaljai magyarság meggyengítése, beolvasztása volt. A rendszer hatékonyan működött, a hatalom elérte a célját, ugyanis a Szovjetunióban nem sikerült semmi sem olyan hatékonynak és tartósnak, mint az emberek megfélemlítése. Munkám során azt a következtetést sikerült levonnom, hogy 16 évvel a rendszerváltás után is az emberek egy részében még mindig ott van a félelemérzet, nem merik őszintén elmondani azt, amire gondolnak”.*

⁴¹¹ *Ukrajna Emlékkönyve*, 177. old.

⁴¹² SZEpb-archívum, Gerendely Béla adatközlő levele, 1992. január 20.

⁴¹³ Ifj. Gerendely Béla: *Az 1944-es „malenykij robot” áldozatai Tiszakeresztúrtban*. http://kmf.uz.ua/mr/5_gerendely.html

Mártírok: Balogh Gábor (1921), Bihari Péter, Dobsa Sándor (1914), Forgács Albert (1921), Horváth István (1910), Kállay Lajos (1924), Kupor Dezső (1913), Kupor Pál (1926), Papp Gyula, Papp István, Pógyor István, Pődör Antal (1924), Sarkadi Károly (1909), Szabó Sándor (1907).

Elesett honvédek: Balogh Boldizsár Boldizsáré (1908 – RO, 1945), Balogh István Zsigmondé (1914 –Nadvirna, 1944), Balogh József Sándoré (1907 – Kecskemét, 1944), Dobsa Ferenc Ferencé (1909 – Szombor, 1944), Fábíán Antal (1913 – HU, 1944), Fábíán József, (1913 – Keresztúrban sírhelye, 1943), Károlyi József (1905 – Kecskemét, 1944), Kupor Sándor (1922 – Kárpátokban, 1944), Kardos Ferenc (1919 – Korosztény, 1944), Máté Miklós (1921–1944), Pógyor András(1900 – Ungvár, 1943), Póli Sándor (1903–1944), Szabó Gáspár (1913 – OF, Don-kanyar, 1942).

A KSZU ZO⁴¹⁴jegyzékében: 13 elesett honvéd.

TISZAPÉTERFALVA/PIJTERFALVA (PETROVE)

Lakossága 1944-ben 765 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 1-jén összeállított helyhatósági (Péterfalvai Községi Népbizottság, elnök Márton József, titkár Virág J.) lista alapján összesen 110 helyi lakos tartózkodott lágerekben. 47 fő (1901–1923) bevonult a magyar hadseregbe, 63 katonaköteles férfit (1897–1926) civilként internáltak Szolyvára. A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 26 péterfalvai, tiszabökényi, farkasfalvai és forgolányi fiatal ukránként/ruszinként a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Közülük 3 péterfalvai esett el a harcokban: Mihajlo Dovhij (1920), Pál Lajos (1923) és Andrij Hudácsik (1908).⁴¹⁵ Az 1989–1993-ban végzett első felmérés szerint a Szolyvára hurcoltak közül 1945–1949-ben 41 fő hazatért, 22 fő meghalt a szolyvai, szombori, lemergi és más lágerekben. Az elhurcoltak között feltűnően sok az alig 18 éves ifjú: Szabó Sándor, Lator István, Simon György, Tomori István, Pál János, Gajdos László, Gajdos János, Szombati Kálmán, Forgó József. Ary József túlélőtől idézzük a következő sorokat: „*Mint valami vadállatot, úgy kísérték végig. Mindenütt puskatussal, szuronnyal körülvéve. Az irány Beregszász, Szolyva volt, meg sem melegedtünk ott, az első halottunk egy 17 éves diák volt. Akkor utána mindennap újabb és újabb betegek lettek, köztük Kovács*

⁴¹⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 393-394. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴¹⁵ *Ukrajna Emlékönyve*, 177. old.

*Béla, Sípos János, akik már sohasem álltak talpra (...) A tetű sebesre ette a bőrünket (...) Szkotarszkojében hidat építettünk (...) Tovább vittek minket, útközben vesztettem el édes bátyámat (...) Mindezek után Lembergben kötöttünk ki, ott viszont egy zsidó kapitány oszlásnak indult halat adott nekünk. Miután felülvizsgálták, azonnal leváltották, többé nem is láttuk. Aztán már normálisnak mondható körülmények között éltünk a lágerben...*⁴¹⁶ A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 12 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 37 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Ary Károly, Ary József, Csoma Zsigmond, Nagy Gyula és Jenci József – ők 4–5 esztendő t töltöttek lágerekben –, valamint Virág László. Kezdeményezésükre 1990. július 8-án a település központjában közös emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború péterfalvai és tivadari áldozatainak tiszteletére. A monumentális, árkádos emlékoszlop kivitelezését annak tervezője, Hadady Csaba építésszámológép irányította. Az emlékoszlopon elhelyezték a zsidó holocaust áldozatainak névsorát is.

Mártírok: Ary Bálint (1909), Bodó Lajos (1920 – Donyec, hadikórház, 1944), Bodó Menyhért (1923 – Donyec, hadikórház, 1944), Bocskay László (1926 – Donyec, hadikórház, 1944), Borbély József (1908 – Donyec, hadikórház, 1944), Deszkovics András (1921 – Donyec, tábor, 1944), Elek András (1926 – Donyec t. Szlavjanszk, 1944), Erdei Péter (1902 – Donyec, tábor, 1944), Gönczi Dániel (1908 – Donyec t. Szlavjanszk, 1944), Homoki Gábor (1925 – tábor, 1944), Homoki József (1900 – tábor, 1944), Kiss József (1905 – tábor, 1944), Kovács Béla (1910 – tábor, 1944), Kutlán András (1907 – tábor, 1944), Lator Endre (1906 – tábor, 1944), Lator Károly (1899 – tábor, 1944), Megyeri György (1926 – tábor, 1944), Siklóci Gyula (1916 – tábor, 1944. november), Sipos János (1912 – tábor, 1944. november), Szombati Kálmán (1926), Tomori István (1926 – 1944. november), Varga Mihály (1914 – gyűjtőtábor, 1944).

Elesett honvédek: Bányai Sándor (1910–1944), Fekete Sándor (1908–1943), Homoki Antal (1908), Homoki Béla (1917), Horvát György (1919), Illés Endre (1918), Kovács Pál (1917 – tábor, 1944), Kosán László (1912 – tábor, 1944), Mándi Gábor (1913), Szombati Károly (1907–1944), Tomori András (1917–1943), Török Béla (1919–1943).

⁴¹⁶ Ary József visszaemlékezése. In: *Élő történelem*, 66-67. old.

A KSZU ZO⁴¹⁷ jegyzékében: 35 magyart a szovjetek internáltak, 14 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Polgári áldozat (1): Török Adolf (1916).

TISZASÁSVÁR/TROSZNYIK

Társközsége: Fancsika. Lakossága 1944-ben közel 500 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. 1944 novemberében a regisztráció során az itteni katonaköteles férfiak ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat, ezért nem vitték el őket, de szovjet önkénteseket toboroztak közülük. Összesen 50 ukrán/ruszin fiatal lett a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese. 17 tizsasásvári önkéntes harcban esett el. Az áldozatok között 6 csehszlovák katona, egy partizán-hírszerző volt. A frontharcokban elesett ruszin/ukrán önkéntesek névsorában feltűnően sok a magyar családnév: Váradi, Gábor, Gergely, Darázs, Zsovcsák, Lőrinc, Orosz stb.⁴¹⁸ A magyar hadseregben harcoló katonák közül 3 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 20 fő. Az adatközlésben közreműködött Zsidik Béla.

Elesett honvédek: Csengeri Béla (1923), Kacsur János (1890), Romzsa István (1908).

A KSZU ZO⁴¹⁹ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Banyik Andrij Mihajlovics (1912 – OF, Donkanyar, 1942), Kocan Mihajlo Mihajlovics (1919 – Ivano-Frakovszki t. Kolomija, 1944), Teremta Vaszil Vasziljovics (1914–1943), Jackovics Sztepan Jurijovics (1915 – OF, Donkanyar, 1942).

TISZAÚJHELY/NOVOJE SZELO

Lakossága 1944-ben 1 048 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Az 1945. július 1-jén összeállított helyhatósági (Tiszaújhelyi Községi Népbizottság) alapján 63 helyi lakos tartózkodott lágerekben. 16 fő bevonult a magyar hadseregbe, 42 katonaköteles férfit (1895–1926) civilként Szolyvára internáltak A regisztráció során magukat ukránnak / ruszinnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 17 fiatal a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. A harcokban 5 fő elesett, köztük Lész József Ábrahám (1909) a csehszlovák hadtest ka-

⁴¹⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 394-398. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴¹⁸ *Ukrajna Emlékkönyve*, 179-181. old.

⁴¹⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 412-413. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

tonájaként. Az önkéntesek névsorában sok a magyar családnév: Huszár, Kurica, Tóth, Salánki stb.⁴²⁰ A túlélők felmérése szerint 66 magyart hurcoltak Szolyvára, akik közül 1945–1949-ben 54 fő hazatért a munkatáborokból, 12 (LIMES: 10) fő meghalt a szolyvai, szambori, lembergi és más lágerekben. Az elesett honvédekről nincs adat. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 17 fő. Harajda Dezső görög katolikus parochust az aposztázia elutasítása miatt 1950-ben 25 évre ítélték, 1956-ban tért haza. Az adatgyűjtésben közreműködött Győri Miklós és Máriáné Boldog Edit.⁴²¹ 1989. november 26-án a templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. 1991 áprilisában az egykori internáltak közül 26 fő még élt.

Mártírok: Bihari Sándor (1913), Boldog János, Boldog Sándor (1925), *Egri Sándor,⁴²² Jóvczák János (1895), Liszák János (1924), Rózsa Gábor (1911), Sima Mihály, Szenek Miklós, *Szidor Sándor (1923), Szilágyi Ferenc, Szpodnyi Bertalan.

A KSZU ZO⁴²³ jegyzékében: 9 elesett honvéd.

Elesett honvédek (9): Burjasz Mihajlo Ivanovics (1921 – Kárpátokban, 1944), Daci Ferenc Jánosé (1906–1942), Győri József Jánosé (1921 – Aknaszlatina, 1942), Zsovcsák Péter Eleké (1910), Zelik János Jánosé 1919/20? – RO, Foksany, 1944), Jóvczák Péter Jánosé (1909 – RO, Foksany, 1944), Molnár Péter Sándoré (1919), Palincsak Ivan Ivanovics (1915 – OF, Irkutzk, tábor, 1944), Tarkanyi János Lászlóé (1924 – SLO. Eperjes, 1944).

TISZAÚJLAK/VILOK

Lakossága 1944-ben 3 429 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 25. Ebben az időszakban Tiszaújlak, mint nagyközség 13 község körzeti központja volt. A helyi népbizottság nevében a listát annak elnöke és titkára állította össze. A névsor 228 helyi lakos nevét tartalmazza, akik ismeretlen lágerekben tartózkodtak. 102 fő a magyar hadseregbe vonult be, 126 katonaköteles férfit (1889–1926) civilként Szolyvára, Sanokra és Szamborba internáltak. (Az NKVD 1944 novemberében elő-gyűjtőhelyet alakított ki a tiszaújlaki iskolában, amely valaha sóhivatal volt. Itt éjszaktartatták a 13 ugoccai és a Tisza-Túr vidék magyar falvaiból elhurcolt

⁴²⁰ U.o., 174. old.

⁴²¹ SZEpb-archívum, Győri Miklós és Máriáné Boldog Edit adatközlő levele, 1991. április.

⁴²² A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel a tiszaújhelyi mártírok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#tiszaújhely

⁴²³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 381-383. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

férfiakat – D. Gy.) Akik ukránnak/ruszinnak vagy szlováknak vallották magukat, nem vitték el, de önkénteseket toboroztak közülük a szovjet hadseregbe. Magyarságát elhallgató több fiatal lett a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese, közülük harcban elesett 10 fő: 4 fő szovjet, 3 fő csehszlovák önkéntesként, 3 fő a nemzetközi brigád tagjaként.. Köztük magyarként Svéd József (1916) csehszlovák katona volt. A áldozatok névsorában sok magyar és zsidó családnév van: Kapitán, Kotró, Salamon, Ceglédi, illetve Köztenbaum Sámuel, Reisman Lajos, Salamon Jakab, Schwarz József.⁴²⁴ Az 1989–1993 közötti előzetes felmérés szerint 147 magyart hurcoltak Szolyvára, akik közül 1945–1949-ben 118 fő hazatért a munkatáborokból, 29 (LIMES: 25) fő meghalt a szolyvai, szambori, lemergi és más lágerekben. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 30 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 69 fő. 1944 után a helyi túlbuzgó sztálinisták lebontották a falu határában álló, a Rákóczi-vezette szabadságharchoz kötődő turulmadaras emlékművet, és lerombolták az 1933. évi tavaszi árvíz áldozatainak emlékére emelt Szent János kápolnát. A turulmadaras emlékoszlopot 1945 októberében a volt cipőgyár előtti téren eltemetett szovjet katonák sírhantján helyezték el. Ebben az időben ítélték halálra Fábían Bélát, aki a 30-as években a Rákóczi-ünnepségek fő szervezője volt. Csík József református lelkész az 1960-as években ítélték el, mert titokban konfirmált. Szolyvára hurcolták Árvay Dezső római katolikus plébánost is, 1956-ban tért vissza Tiszaújlakra. Az adatgyűjtésben közreműködött Fábían Balázs,⁴²⁵ aki összegyűjtötte az elhurcoltak (148), a mártírok (23) és a még élő (17) egykori internáltak névsorát. Kezdeményezésére 1989. november 16-án a temetőben emléktáblát, majd a falu központjában emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. Az újlaki elhurcolással kapcsolatban Brenner Tibor többek közt a következőket írja hozzánk küldött levelében: *„Azokhoz a magyar nemzetiségű emberekhez tartozom, akiket 1944. november 23-án elvittek édesapámmal együtt 3 napi munkára. (...) Az első nap az éjszakát a munkácsi iskolában töltöttük, másnap elhajtottak Szolyvára. Édesapámat korára (1897-ben született) és betegségére való tekintettel 1945 márciusában hazaengedték. Engem februárban, a legnagyobb télben Szolyváról Sztarij Szamborba hajtottak gyalog. Onnan néhány hét múlva bevagoníroztak marhavagonokba és elszállítottak*

⁴²⁴ *Ukrajna Emlékkönyve*, 169-170. old.

⁴²⁵ SZEpb-archívum, Fábían Balázs adatközlő levele, 1991. január 11.

*Sztalinóba (Donyec). Ott Makejeván, Gorlovkán voltam lágerben, ahol alumínium edényeket, ekevasat gyártottunk. A lágerben románok voltak a parancsnokaink. Egyszer, amikor nem bírtam felkelni a priccscről, egy román őrmester úgy összerugdosott, hogy kórházba kerültem, a jobb lábam megfeketedett, le akarták vágni. Engem mindenki diáknak hívott, mert tudták, hogy a gimnáziumból hurcoltak el, ártatlanul. Végül egy német orvos mentett meg, én meg tudtam magamat értetni vele, mert a gimnáziumban a német, latin és olasz nyelvet tanultuk. Neki azt mondtam, hogy ha a lábamat levágják, kiugrom az emeletről (ott feküdtem). 1946. november végén jöttem haza. A mi csoportunkat Tiszaujlakra Illés Zoltán hozta haza.*⁴²⁶

Mártírok: Bene József (1908/14–1944), Bihari Péter, Biky Sándor (1904–1944), Bosnyák Sándor (1911), Bunna József (1903–1944), Csuha Árpád (1916–1944. november), *Fábián Béla (1895–1944. november),⁴²⁷ *Fábián Elemér (1896–1944. november), Hentes Bálint (1903–1944), Kapitány József (1908–1944. november), *Karmacs József (1909–1944. november), Karmacs Károly, Kósa Károly (1902–1944. november), Kulcsár András (1906–1944. november), Lizák György (1906–1944. november), Márkus Ferenc (1925–1944. november), Molnár István (1897–1944. november), Orlóczki Lajos (1900–1944. november), Palotás János (1923–1944. november), Pekli József (1902–1944. november), *Pödör Antal (1926–1944. november), Rozmán Dániel, Sütő András (1926–1944. november), Szilágyi Sándor (1902–1944. november), ifj. Szilágyi Sándor, *Tóth Jenő (1920–1944. november), Tóth Sándor (1912–1944. november), Víg József (1906/13?–1944. november), Zelik Gyula (1902–1944. november).

Elesett honvédek: Ackermann Adolf, **Balla Zsigmond,⁴²⁸ Balogh József, Drabant Gyula (1909 – OF, Belgorodi ter.1943), Fábián Arnold, Fábián Elek, Fábián Sándor, Farkas Mihály, Jócsák László, Kiss János, Mahara László, Major Ferenc, Markó Gyula. Ifj. Matola János, Matola János (1920), Milován Jenő, Móricz András (1914 – OF, Oszkol, 1943), Orlóczki József, Oroszi Gábor, Paládi Lajos, Panyuscsik János, Pógyor Balázs, Szabó Mihály, Szilágyi Jenő, Szilágyi József, Takács János, Tö-

⁴²⁶ SZEÉB-archívum, Brenner Tibor adatközlő levele, Ungvár, 1991. január 27. Lásd még: Élő történelem, 22. old.

⁴²⁷ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel a tiszaujlaki mártírok névsorába, mert koncepció-s perek áldozatai: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#tiszaujlak

⁴²⁸ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették a mártírok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#tiszaujlak

rök Béla (1919), Uglai István, Vékony Sándor/János (1915 – BK területén, 1941), Vincze Sándor.

A KSZU ZO⁴²⁹ jegyzékében: a szovjetek 22 magyart internáltak, 5 elesett honvéd, 1 polgár haddicselekmény áldozata (felrobbant kézigráját).

Polgári áldozat (I): Matola Andrij Ivanovics (1933–1944.11.22.)

TIVADARFALVA (FEDOROVE)⁴³⁰

Lakossága 1944-ben 555 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 1-jén összeállított helyhatósági (Tivadarfalvai Községi Népbizottság) lista alapján összesen 78 helyi lakos tartózkodott lágerekben. 25 fő bevonult a magyar hadseregbe, 52 katonaköteles férfit (1896–1926) civilként Szolyvára internáltak A lakhelyükön kívül tartózkodó polgárokról részletes magyar nyelvű adatlapok készültek a helyi népbizottság körpecsétjével hitelesítve. Egy példa: „*Név: Sárközi Viktor. Született: 1920. IX. 18. Fedorovo, Ugocsa megye. Lakik: Fedorovo. Anyja neve: Biky Malvin. Foglalkozása: Földműves. Civil fogoly: Szolyva, Sanok, Szambor.*” A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Az elhurcoltak közül 1945–1949-ben 36 fő hazatért a munkatáborokból, 16 (LIMES: 17⁴³¹) fő meghalt a szolyvai, szambori, lemergi és más lágerekben. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 3 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 19 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött ifj. Várady Gyula és Hadady Csaba. Az áldozatok nevét külön márványtáblára vésték, amit 1990. július 8-án a Péterfalva központjában állított emlékművön helyeztek el.

Mártírok: Anickó István (1900), Balogh Ferenc (1925 – OF, Kotarszk, 1944), Biky Károly (1917 – OF, Kotarszk, 1944), Fehér Gyula (1902 – OF, tábor, 1944), Fóri Gábor (1924 – OF, Kotarszk, 1944), Gajdos Sándor (1904 – OF, tábor, 1944), Mészáros András (1904 – OF, Kotarszk, 1944), Nagy József (1905 – OF, Kotarszk, 1944), Sárközy Endre (1903 – OF, tábor, 1944), Sárközy István (1918 – OF, tábor, 1944), Sárközy Mihály (1925 – Donyec, 1944 november), Sárközy Miklós (1924 – Donyec, 1944. november), Tóth Jenő (1924 – Donyec, 1944), Varga Árpád (1913 – OF, Kotarszk, 1944), Varga Károly (1924), Várady Gyula (1905 – OF, Kotarszk, 1944).

⁴²⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 358-363. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴³⁰ 1967. április 15-én egyesítették Tiszapéterfalvával.

⁴³¹ Hudáček Andrást a LIMES-kutatók tévesen sorolták a tivadarfalvai mártírok névsorába (http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#tivadarfalva), mert bizonyíthatóan a Vörös Hadsereg önkéntesként halt meg. Lásd: *Ukrajna Emlékkönyve*, 178. old.

Elesett honvédek: Ungi Zsigmond (1915 – OF, Don-kanyar, 1943.), Mészáros Ferenc (1900.02.16. – OF, Don-kanyar, 1943), Iványi János (1920 – OF, Don-kanyar, 1943).

Internáltak (5): Veres Kálmán Kálmáné (1924 – OF, Orel, tábor), Veres Lajos (1916 –OF, Orel, tábor), Hudacsek András (1921 – OF, tábor,1944), Illés András (1918–1944), Őri Bálint (1909 – Donyec, 1944).

Elesett honvédek (2): Anickó István (1900 – OF, Kotarszk, 1944), Páva Sándor (1921–1943),

VERBŐC/VERBOVEC

Társközsége: Feketepatak Lakossága 1944-ben 1 168 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 1-jén összeállított helyhatósági (Verbőci Községi Népbizottság) lista alapján 128 helyi tartózkodott lágerekben. 59 fő bevonult a magyar hadseregbe, 69 katonaköteles férfit (1895–1926). civilként Szolyvára internáltak A magukat ukránnak/ruszinnak valló férfiakat nem vitték el, közülük önkénteseket toboroztak a szovjet hadseregbe. 4 önkéntes harcban esett el: Vaszil Hnatkovics (1926), Kovács Adalbert (1927), Jozsip Lender (1928), Vaszil Petenko (1919).⁴³² Az elhurcoltak közül 26 fő hazatért a munkatáborokból, 43 (LIMES: 41) fő meghalt a szolyvai, szambori, lembergi és más lágerekben. Az elesett honvédekről nincsenek külön adatok. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 47 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Csató Anna⁴³³ és Nagy Jenő. 1989 novemberében a református templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Balogh Antal (1925), Balogh Endre (1924), Balogh Ferenc (1901), Balogh Gábor (1910), Balogh Zsigmond (1924), Bányai Ferenc (1919), id. Bányai Gyula (1901), ifj. Bányai Gyula (1926), Bodor Endre (1925), Borsos Zsigmond (1902), Dicső Béla (1896), Enyedy Alajos (1902.04.28. – OF, Brjanszk, 1947), Fábíán Endre Bálinté (1910.02.16. – OF, Brjanszk, 1945.03.19.), Gál Gyula (1903/1.?05.15. – OF. Brjanszk, 1945.02.09.), Gál Lajos (1902), Gönczy Elek (1895), Gönczy Endre (1905), Gönczy István (1903), Horváth Elek (1905), Horváth Gyula (1908), Jánki Zsigmond (1906), Kádár Bálint (1896), Kádár István (1912), Komáromy Lajos (1903), Komáromy Alajos (1919), *Komáromy Béla (1920–front,

⁴³² *Ukrajna Emlékkönyve*, 169. old.

⁴³³ SZEpb-archívum, Csató Anna adatközlő levele, 1989. november 26.

1943),⁴³⁴ Komáromy Elemér (1924), Komáromy István (1913), Komáromy Károly (1906), Komáromy Zsigmond (1901), Konc Elek (1906), Kovács Endre (1924), Kozák Endre Istváné (1913/03?03.15. – OF, Orel, 1947.03.25.), Nyéki József (1908), Orosz Bálint (1926), Papp Sándor (1903), Papp Zsigmond (1918), Sipos Béla (1926), Sipos Sándor (1898), Spir György (1909), *Stul Álmos (1922), Szennyey György (1898), Tihor József (1895).

A KSZU ZO⁴³⁵ jegyzékében: a szovjetek 4 magyart internáltak, 12 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Internáltak (3): Balog Sándor Sándoré (1895.02.20. – OF, Brjanszk, 1945.02.25.), Balázs Ferenc Balázsé (1920 – OF, Don-kanyar, 1943), Fábián Bálint Bálinté (1904.06.19.– tábor, 1945).

Elesett honvédek (10): Balázs Ferenc Andrásé (1910 – front, eltűnt, 1942), Gál Julij Péterovics magyar (1901.05.15.–1945.02.09.), Gönci Ferenc Ferencé (1918 – front, 1944), Genci Sándor Ferencé (1918 – front, 1942), Kiss Imre Bertalané (1909 – RO, 1945), Nagy Sándor Sándoré (1911 – Szeged, 1944), Rózsa Sándor Sándoré (1909 – OF, Don-kanyar, 1943), Taracközi Elek Eleké (1911 – OF, Don-kanyar, 1942), Cserepes Károly Károlyé (1909 – OF, Brjanszk, 1945), Stul Álmos Pálé (1922 – OF, Don-kanyar, 1943).

Polgári áldozat (1): Moldován Iván Ivanovics (1924–1944.11.28.)

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

BORZSAVSZKE/NAGYCSONGOVA

A KSZU ZO⁴³⁶ jegyzékében: 1 ruszint a szovjetek internáltak, 18 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Internáltak (1): Kosztak Mihajlo Danilovics (1910.04.01. – Zsitomiri t. Korosztény, 1947.06.5.),

Elesett honvédek (18): Bobita Vaszil Jurijovics (1922–1943), Brovdij Mihajlo Jurijovics (1920–1943), Gerbik Ivan Ivanovics (1905–1944), German Vaszil Vasziljovics (1920–1943), Zsabko Ivan Vasziljovics (1923–1944), Zsabko Ivan Ivanovics (1922–1944), Kepsa Ivan Sztjepanovics

⁴³⁴ A *-gal jelölt két nevet a LIMES-kutatók nem vették fel a verbőci mártírok névsorába, mert honvédként haltak meg: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_nagysz.html#verboec

⁴³⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 355-356. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴³⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 327-330. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

(1910), Kerecsanyin Vaszil Vasziljovics (1920), Kosztak Ivan Jurijovics (1912), Kupar Jurij Vasziljovics (1920), Marusko Ivan Mihajlovics (1922–1944), Melehanics Olekszij Romanovics (1904–1944), Merenic Vaszil Jurijovics (1917), Oniszko Vaszil Antonovics (1908–1942), Oniszko Vaszil Mihajlovics (1914), Oniszko Pál Lászlóvics (1909.02.27. – Szumit. Mefogyivka, 1942.08.28.), Popovics Jurij Mihajlovics (1911), Cupik Ivan Vasziljovics ukr. (1920).

Polgári áldozat (1): Koszták Olekszij (1939.03.16.).

BUKOVE/FAKÓBÜKK

A KSZU ZO⁴³⁷ jegyzékében: 13 elesett honvéd.

Elesett honvédek (13): Bihun Vaszil (1910), Brovdij Petro Petrovics (1922), Lugos Jurij Jurijovics (1917–1944), Lukej Ivan (1921), Lukej Jurij (1898), Lukej Jurij Ivanovics (1902–Budapest, 1943), Lukej Jurij Jurijovics (1916 – Ivano-Frankovszki t. Kolomija, 1944), Maskala Vaszil (1912), Petrovka Jurij Petrovics (1922 – Szevasztopol/KAK, 1942), Sztaroszta Mihajlo (1908), Sztaroszta Mihajlo Petrovics (1910 – OF. Voronyezs, 1942), Sztaroszta Jurij Pavlovics (1912 – Ntyíregyháza, 1944), Csehily Ivan Mihajlovics (1923 – Budapest, 1945).

VELIKA KOPANYJA/FELSŐVERESMART

A KSZU ZO⁴³⁸ jegyzékében: 21 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (21): Bora Vaszil Ivanovics (1923), Havris Vaszil Mihajlovics (1919), Kajlanics Mihajlo (1923 – RO, Foksány, 1945), Kajlenics Ivan (1921), Kedik Vaszil Jurijovics (1914), Markulinyec Pavlo (1909), Maruska Vaszil (1916–1944), Maruska Pavlo Mihajlovics (1915), Maruscsak Ivan Ivanovics (1909), Melaj Ivan Vasziljovics (1922–1944), Mocsarnyik Pavlo (eltűnt), Szakalos Andrij Jurijovics (1914–1943), Szakalos Mihajlo (1925), Sziminyec Mihajlo Vasziljovics (1920), Fogaras Jurij Ivanovics (1910–1943), Csejpes Ivan Jurijovics (1914–1943), Csejpes Mihajlo Ivanovics (1919), Csonka Pavlo Vasziljovics (1909–1943), Sarkadi Ivan (1910–1943), Selemih Andrij (1922), Selemih Ivan (1918 – Kolomija, 1944).

Polgári áldozat (2): Revtyo Ivan (1944), Saraga Petro Dmitrovics (1936–1944.11.24.)

⁴³⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 332-333. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴³⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 333-335. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

VELIKI KOMJÁTI/MAGYARKOMJÁT

A KSZU ZO⁴³⁹ jegyzékében: 9 elesett honvéd.

Elesett honvédek (9): Alekszik Pavlo Ivanovics (1921–1941), Veresmarti Mihály Jánosé (1920–1942), Desko Ivan Mihajlovics (1920–1943), Dobonyi Mihajlo Ivanovics (1916 – SK, Kassa, 1942), Kobaly Vaszil Vasziljovics (1914 – Kassa, 1945), Kozub Jurij Ivanovics (1926 – Ivano-Frankovszki t. Vorohta, 1944), Kocsis András Jánosé (1920 – Kassa, 1945), Lengyel Mihajlo Ivanovics (1916 – Kassa, 1944), Sepa Ivan Vasziljovics (1920 – Ivano-Frankovszki t. Vorohta, 1944).

VERJACA/VERÉCE

A KSZU ZO⁴⁴⁰ jegyzékében: 6 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (6): Dankanics Olekszandr (1912), Sztrizsak Andrij Ivanovics (1905 – Kárpalja, Toruny, 1944), Csejpes János Ivanovics (1910 – BK, 1943.12.26.), Csonka Ivan Petrovics (1910 – Kijev, 1944), Csonka Petro Petrovics (1909 – Kijev, 1943), Csonka Fegyir Petrovics (1910 – Kijev, 1944).

Polgári áldozat (1): Deák Mihálylo Mihajlovics (1920 – aknarobbánás, 1944.11.05.)

GETINYJA/TISZAHETÉNY

A KSZU ZO⁴⁴¹ jegyzékében: 1 magyart internáltak, 3 elesett honvéd.

Internáltak (1): Antal József (1922 – Szolyva, 1944. november).

Elesett honvédek (3): Voron Jurij Jurijovics (1919 – Kirovograd, 1943), Szemen Olekszandr Mihajlovics (1910 – Cserkasszi t. Korszuny-Sevcsenkivszkij, 1943), Sváb Mihajlo Illics (1919 – Kijev, 1943).

DROTINCI / TISZASZIRMA

A KSZU ZO⁴⁴² jegyzékében: 10 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (10): Gabur Andrij Ivanovics (1921–1944), Gandra Jurij Jurijovics (1915–1942), Keresztes Bertalan Boldizsáré (1915 – SK. Homonna, 1944.12.25.), Kobaly Andrij Jurijovics (1926–1945), Korpos Jurij Andrijovics (1925–1942), Lovacs Vaszil (1883), Orosz Vaszil

⁴³⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 339-354. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁴⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 356-357. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁴¹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 363-364. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁴² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 365-370. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

Vasziljovics (1905 – Hmelynickij t. Sepetovka, 1942), Teszlicsko Mihajlo Ivanovics (1910), Csengeri Béla Lászlóé (1917–1944), Csepregi Albert Alberté (1910), Stenyovics Vaszil Ivanovics (1911–1942).

Munkaszolgálatos (1): Salamon Herman (1904 – OF, Don-kanyar, 1942. november).

ZATISZIVKA/CSOMAFALVA

A KSZU ZO⁴⁴³ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Lejgan Vaszil Ivanovics (1916 – OF, Don-kanyar, 1943), Cigus Vaszil Vasziljovics (1917 – Lemberg t. Brovgyi, 1942).

MALA KOPANYJA/ALSÓVERESMART

A KSZU ZO⁴⁴⁴ jegyzékében: 7 elesett honvéd.

Elesett honvédek (7): Voloscsuk Mihajlo Mihajlovics (1919 – OF, Don-kanyar, 1942), Dubljak Mikola Mihajlovics (1912 – OF, Don-kanyar, 1943), Rákóci Jurij Vasziljovics (1908), Rákóci Jurij Jurijovics (1910), Szocska Ivan Vasziljovics (1919–1943), Szocska László Lászlóvics (1913/1914? – Ivano-Frankivszki. t. Dobrotyiv, 1944), Fejer Andrij Ivanovics (1912).

NOVE KLINOVO/ÚJAKLI

A KSZU ZO⁴⁴⁵ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Bacsí Marton (1917), Domokos Károly (1918), Domokos Aladár (1907), Kövesligeti János (1914).

NOVOSZELICJA/SÓSFALU

A KSZU ZO⁴⁴⁶ jegyzékében: 12 elesett honvéd.

Elesett honvédek (12): Huszti Ivan Vasziljovics (1922 – Debrecen, 1944), Kovacs Sztjepan Joszipovics (1920 – OF, Don-kanyar), Koszovilka Fegyir Fedorovics (1918), Koszovilka Jurij Fedorovics (1915 – HU, Kismaros-Nagymaros folyónál, 1944), Liszak József Józsefé (1921–Kárpátokban, 1944), Polozsnyik Mihajlo Pavlovics (1917/19? – HU, Szentmárton, 1944), Prokop Sztjepan Sztjepanovics (1920–1942),

⁴⁴³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 374. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁴⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 378-379. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁴⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 381. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁴⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 383-384. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

Szidor Olekszandr Jurijovics (1923 – Ivano-Frankivszki t., Gyeljatin, 1943), Szidor Sándor Jozsipovics (1923 – Kárpátokban, 1944), Tovt Olekszij Olekszijovics (1904 – Kárpátokban, 1944), Sima Pál Pálé (1908 – RO Foksany, 1944).

OLESNYIK/SZŐLŐSEGRES

A KSZU ZO⁴⁴⁷ jegyzékében: 21 elesett honvéd.

Elesett honvédek (21): Bohdan Szemen Ivanovics (1919 – OF, Don-kanyar), Bogdán János Istváné (1911), Huszta Sztjepan Jurijovics (1917), Danko Petro Jurijovics (1912 – OF, Belgorodi t. 1943), Dankovics László Györgyovics (1896), Dankovics Sztjepan Sztjepanovics (1914 – Csernyigiv, 1943), Lengyel Vaszil Ivanovics (1919 – HU, 1944), Maruska Mihajlo Mihajlovics (1910 – OF, Don-kanyar), Maruska Szemen Mihajlovics (1920), Nyul Ivan Vasziljovics (1909 – Budapest, 1945), Petricsko Sztjepan Sztjepanovics (1910 – OF, Don-kanyar), Popovics Ivan Vasziljovics (1910), Popovics Ivan Mihajlovics (1909), Prokopec Vaszil Ivanovics (1925), Roszpopa Vaszil Mihajlovics (1921), Roszpopesuk Szemen Fedorovics (1920 – OF, Don-kanyar), Szviscsó Ivan Vasziljovics (1910 – OF, Don-kanyar), Szigeti Andrij Illics (1918), Tovt Ivan Petrovics (1899–1944), Csubirko Szima (1909).

ONOK/ILONOKÚJFALU

A KSZU ZO⁴⁴⁸ jegyzékében: 17 elesett honvéd.

Elesett honvédek (17): Burja Ivan Ivanovics (1913 – OF, Brjanszk területén, 1943), Burja Ivan Mihajlovics (1920 – OF, Sztalingrád/Volgográd, 1942), Deák Denisz Mihajlovics (1927 – PL, Gdansk, 1944. december), Domanics Vaszil Vasziljovics (1923–1944), Domanics Vaszil Danilovics (1923 – PL, Gdansk, 1944. december), Domanics Vaszil Deniszovics (1923), Domanics Vaszil Mihajlovics (1923–1943), Zarickij Jurij Andrijovics (1915 – OF, Brajnszk területén. 1943), Iszak Mihajlo Ivanovics (1920–1943), Kvitovszkij Jurij Ivanovics (1915), Kerecsanyin Ivan Mihajlovics (1923 – PL, Gdansk, 1944. december), Kis Mihajlo Mihajlovics (1920), Lasztivka Mihajlo Mihajlovics (1920 – OF, Sztalingrád/Volgográd, 1942), Oniszko Ivan Danilovics (1923 – PL,

⁴⁴⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 385-387. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁴⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 387-393. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

Gdansk, 1944. december), Tupicja Ivan Deniszovics (1920 – Kárpátokban, 1944), Tupica Ivan Ivanovics (1923 – PL, Gdansk, 1944. december), Tupica Mihajlo Andrijovics (1919).

PIDVINOHRAGYIV/SZŐLŐSVÉGARDÓ

A KSZU ZO⁴⁴⁹ jegyzékében: 17 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (17): Bordas Jurij Jurijovics (1910–1943), Vantjuh Jurij Pavlovics (1919), Vaskeba Andrij Mihajlovics (1915), Dovzsán Vaszil Vasziljovics (1907), Dovzsán Vaszil Vasziljovics (1914–1944), Zihor Jurij Ivanovics (1905–1942), Kopinec Ivan (1916), Lenyo Andrij Pavlovics (1919 – OF, Sztalingrád/Volgográd, 1943), Marjan Ivan Vasziljovics (1917), Molnár Jurij Ivanovics (1944), Popovics Mihajlo Ivanovics (1906), Tovt Ivan Mihajlovics (1912), Fábrián Alber Jánosé (1920–1940), Csubirko Szemen Vasziljovics (1909), Csubirko Szemen Pavlovics (1910 – OF, Voronyezs, 1942), Sebestyén Bálint (1905.11.24.), Jackánics Jurij Mihajlovics (1920).

Polgári áldozatok (2): Bilák Mária Mihajlivna (1886 – bombázáskor, 1944.12.14.), Budora Vaszil (Csap, 1945).

SZASZOVO/TISZASZÁSZFALU

A KSZU ZO⁴⁵⁰ jegyzékében: 13 elesett honvéd.

Elesett honvédek (13): Banik László Jánosé (1905), Bucsuk László (1915), Hadzsega Mihajlo (1910), Hadzsega Mihajlo Ivanovics (1914), Zódi László Miklósé (1914 – Donyec t. Katerinyivka, 1943.01.15.), Maté György (1918), Roszpopa Ivan Jurijovics (1909 – HU, 1945), Ruzsinka Vaszil (1916), Ruzsinka Ivan (1902), Ruzinko Ivan Vasziljovics (1909–1945), Ruzinkó László Lászlóé (1920 – BK. Breszt, 1943), Szocska Anton (1911), Csejpes Ivan Mihajlovics (1914–1943).

HIZSA/KISTARNA

A KSZU ZO⁴⁵¹ jegyzékében: 15 elesett honvéd, 2 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (13): Batin Ivan Ivanovics (1920), Batin Mihajlo Vasziljovics (1920), Batin Mihajlo Ivanovics (1921), Glódan Vaszil

⁴⁴⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 398-401. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁵⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 401-406. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁵¹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 419-422. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

Vasziljovics (1904), Kozos Ivan Mihajlovics (1912), Kozos Mihajlo Mihajlovics (1919), Mandruc Mihajlo Ivanovics (1906–1944), Palincsák Vaszil Vasziljovics (1900 – Nyíregyháza, 1944), Prunicja Ivan Vasziljovics (1900–1944), Takács Vaszil (front), Tatár Ivan Mihajlovics (1911), Filej Vaszil (front), Cola Mihajlo Petrovics (1909).

Munkaszolgálatosok (2): Mózes Ábrahám (front, ismeretlen), Spitz József (front, ismeretlen).

HOLMOVEC/HÖMLŐC

A KSZU ZO⁴⁵² jegyzékében: 7 elesett honvéd.

Elesett honvédek (7): Brovdi Ivan (1904.03.17.–1944.08.02.), Brovdi János Jánosé (1918–Huszt, 1943), Kopcsa Péter Péteré (1917), Korcsinszki Miklós Miklosé (1914–1944), Korcsinszki János Györgyé (1917), Mikita János Lászlóé (1915), Molnár János Györgyé (1910–1944).

CSERNA/CSARNATÓ

A KSZU ZO⁴⁵³ jegyzékében: 1 magyart a szovjetek internáltak, 8 elesett honvéd.

Internált mártír (1): Szabó Béla Árpádé (1926 – Donyec, 1945).

Elesett honvédek (8): Zsoldos Petro Mihajlovics (1912), Ivasko Ivan Fedorovics (1922–1944), Lenyo Ivan Jurijovics (1922), Muska Olekszij Olekszijovics (1921), Regőci János Mihályé (1921), Tatár Mihály Lászlóé (1922 – Nyugat-Ukrajna, 1944), Tatár György Györgyé (1911–1944), Cserebin Jurij Vasziljovics (1922 – Nyugat-Ukrajna, 1944).

SIROKE/FELSŐSÁRAD

A KSZU ZO⁴⁵⁴ jegyzékében: 22 elesett honvéd.

Elesett honvédek (22): Antal György Andrásé (1900), Babinec Vaszil Vasziljovics (1922–Budapest, 1944), Varcaba Jurij (1919 – Kecskemét, 1945), Halasz Vaszil Vasziljovics (1922 – Csap, 1944), Holiba Sztjepan Ivanovics (1916 – Budapest, 1945), Korpos Fegyir Vasziljovics (1910 – Budapest, 1944), Kupár Anton Petrovics (1910 – Budapest), Kupár

⁴⁵² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 422-423. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁵³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 424-425. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

⁴⁵⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 433-435. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-532. old.

Ivan Petrovics (1920/21 – Ivano-Frankovszki t. Jaremcsa, 1944), Kupár Mihajlo Ivanovics (1919), Pohorilják Vaszil Petrovics (1923–1943), Pohorilják Olekszandr Ivanovics (1919–1944/1945), Postak Petro Ivanovics (1916–1945), Postak Jurij Mihajlovics (1921–1943), Racin Jurij Antonovics (1921–1944), Szakalas Jurij Ivanovics (1908 – Budapest), Fejér Vaszil Ivanovics ukr. (1916 – Budapest, 1944), Fejer Ivan Mikolajovics (1922 – Budapest, 1944), Fejer Mihajlo Ivanovics (1919 – OF, Sztálingrád/Volgográd, 1942), Fejer Mihajlo Tomovics (1921/22?–1944), Fejer Jurij Tomovics (1926–1944), Hromej Fegyir Vasziljovics (1910–1944), Csedrik Jurij Ivanovics (1919 – Budapest, 1944).

NAGYBEREZNAI JÁRÁS VELIKABEREZNYANSZKIJ RAJON

NAGYBEREZNA/VELIKIJ BEREZNIJ

Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Egy-két magyar, illetve egyes nemzetiségű család lakott itt. A katonaköteles férfiak ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül 17 fő a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese lett. Harcban elesett 9 ukrán/ruszin lakos, ebből 7 fő csehszlovák katona volt. 11 partizánt és kommunista ügynököt felakasztottak, agyonlőttek, halálra kínoztak. Az áldozatok között zsidók is vannak: Háberman Sámuel (1899), Eszner Márkos (1910), Moskovics Móric (1910), Schönberger Dávid, Jakubovics Herman-Henrich.⁴⁵⁵ A magyar hadseregbe bevonult férfiak közül 2 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 2 fő.

Elesett honvédek: Apijári József (1907) és Kochtics László (1918).

A KSZU ZO⁴⁵⁶ jegyzékében: 5 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatosok (5): Ajsner Izsák, apja Mór (1911 – UA, 1942), Gartenberg József, apja Haim (1906–1942), Stejnberg Lázár, apja Ábrahám (1911 – elesett Ukrajna területén), Markovics Sándor, apja Sámuel (1914.02.26. – OF, Voronyezs), Markovics Fábián, apja Sámuel (OF, Voronyezs).

VERHOVINA BISZTRA/HATÁRSZÖG

A KSZU ZO⁴⁵⁷ jegyzékében: 11 elesett honvéd.

Elesett honvédek (11): Vargulics Vaszil Sztanyiszlavovics (1924 – front), Holovka Illya Vasziljovics (1916–1943), Zajac Vaszil Mihajlovics

⁴⁵⁵ *Ukrajna Emlékönyve*, 132-133. old.

⁴⁵⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 166-229. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁵⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 230-231 old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

(1914–1941), Maruszics Ivan Ivanovics (1920–1942), Pagyenyics Illya Jurijovics (1911 – front), Povhanics Mihajlo Vasziljovics (eltűnt), Sztraskulics Ivan Vasziljovics (front), Csuma Petro Ivanovics (1914 – eltűnt), Solják Ivan Jurijovics (1921 – Szolnok, 1944).

VISKA/VIHAROS

A KSZU ZO⁴⁵⁸ jegyzékében: 1 elesett honvéd, 2 polgár a hadművelet áldozta.

Elesett honvéd (1): Borinszkij Ivan (1909 – front)

Polgári áldozatok (2): Borinszkij Mikola Jurijovics (1914–1944.10.10.), Csornak Vaszil Petrovics (1912–1944.10.17.)

VOLOSZJANKA/HAJASD

A KSZU ZO⁴⁵⁹ jegyzékében: 9 elesett honvéd.

Elesett honvédek (9): Bilics Anton Joszipovics (1921 – eltűnt), Ivaskovics Mihajlo Pavlovics (1915 – eltűnt), Kaszics Vaszil Dmitrovics (1921 – eltűnt), Krajnyikovics Ivan Mihajlovics (1921 – eltűnt), Rusznyak Mihajlo Illics (1921 – eltűnt), Horkavij Mikola Grigorovics (1921 – eltűnt), Caber Jurij Jurijovics (1921 – eltűnt), Cap Ivan Mihajlovics (1921 – eltűnt), Cap Mihajlo Mikolajovics (1921 – eltűnt).

HUSZNIJ/ERDŐLUGAS

A KSZU ZO⁴⁶⁰ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Scsobak Ivan Mihajlovics (1921 – Volovec környékén, 1944).

DOMASIN/DOMAFALVA

A KSZU ZO⁴⁶¹ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Bliznyec Ivan Jurijovics (1920 – eltűnt), Kopcsa Petro Petrovics (eltűnt), Kosztyik Vaszil Mihajlovics (1921–1944), Cuhanics Jurij Ivanovics (1922–1943).

⁴⁵⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 231-232 old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁵⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 232-235 old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁶⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 235-237 old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁶¹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 237-238 old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

ZAHORB/HATÁRHEGY

A KSZU ZO⁴⁶² jegyzékében: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Vajda Olekszij Vasziljovics (1923–1942), Vajda Mihajlo Vasziljovics (1917–1941), Vajda Jurij Vasziljovics (1915–1942), Ivanyicja Jurij Sztjepanovics (1914–1941), Kohut Vaszil Vasziljovics (1916–1942), Kohut Olekszij Vasziljovics (1910–1941).

KNYAGINYJA

A KSZU ZO⁴⁶³ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Dzjuba Mihajlo Ivanovics (1915 – Karcag,1942), Koriny Ivan Petrovics (1908 – OF, Brjanszk), Krivjanyik Jurij Jurijovics (1921–1943), Miska Jurij Vasziljovics (1921–1943).

KOSZTRINA/CSONTOS

A KSZU ZO⁴⁶⁴ jegyzékében: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Gajdan Mikola Olekszijovics (1913–1944), Grunyanskij Ivan Ivanovics (1915–1942), Masztyak Jurij Fedorovics (1910–16.01.1943), Rusznyik Ivan Ivanovics (1915–1941), Szereda Mihajlo Mikolajovics (1918 – eltűnt), Csurej Mihajlo Ivanovics (1911–1939).

KOSZTRINSZKA ROZTOKA/CSONTOS ROSZTOKA

A KSZU ZO⁴⁶⁵ jegyzékében: 6 elesett honvéd, 1 lakos hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (4): Masztyak Vaszil Jurijovics (1919), Mihalovics Ivan Jurijovics (1914), Povhanics Ivan Jurijovics (1922), Selemoncsak Mikola Jurijovics (1914).

Polgári áldozat (1): Povhanics Mihajlo Sztjepanovics (1901–1945. 02.28.)

⁴⁶² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 241 old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁶³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 241 old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁶⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 242-244. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁶⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 244. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

LUBNYA/KIESVÖLGY

A KSZU ZO⁴⁶⁶ jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Zajac Ivan Illics (1901), Kofely Ivan Mihajlovics (1900), Kofely Jurij Andrijovics (1914), Nyimec Petro Sztanyiszlavovics (1919), Nyimec Sztanyiszlav Mihajlovics (1909).

LUH/LIGETES

A KSZU ZO⁴⁶⁷ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Hajdanka Mihajlo Szemenovics (1908., eltűnt), Oleny Ivan Olekszijovics (1921 – eltűnt), Oleny Olekszij Sztanyiszlavovics (1921 – eltűnt), Oleny Jurij Dmitrovics (1908 – eltűnt).

LJUTA/HAVASKÖZ

A KSZU ZO⁴⁶⁸ jegyzékében: 19 elesett honvéd.

Elesett honvédek (19): Buc Petro Mihajlovics (1916), Homonyics Mihajlo Sztanyiszlavovics (1916), Gor Salamon Benjaminovics szlovák (1910.08.09.), Hornyak Ivan Jurijovics (1923), Humeny Petro Vasziljovics (1921), Dovhanics Ivan Mikolajovics (1921), Drancsak Mihajlo Pavlovics (1918), Zsganics Sztanyiszlav (1919), Kirik Mikola Mikolajovics (1922), Kustan Jurij Mihajlovics (1910), Laver Ivan Jurijovics (1920), Losak Jurij Jurijovics (1919), Macko Jurij Ivanovics (1921), Opalenik Ivan Mihajlovics (1919), Puzjak Jurij Mihajlovics (1921), Rajksz Andrij Andrijovics (1920), Rigan Mihajlo Ivanovics (1922), Szika Sztanyiszlav Ivanovics (1919), Szuszla Jurij Ivanovics (1920).

MALIJ BEREZNIJ/KISBEREZNA

A KSZU ZO⁴⁶⁹ jegyzékében: 14 elesett honvéd.

Elesett honvédek (14): Balazs Jurij Mihajlovics (1904), Huszár Jurij Andrijovics (eltűnt), Zajac Ivan Andrijovics (1904), Zajac Petro Andrijovics (1918), Ihnatko Andrij Petrovics (1912), Ilykiv Jurij Ivanovics (1922), Kozak Andrij Andrijovics (1910), Kozak Ivan Ivanovics (1914), Korpanyec Mihajlo (1916) Mehela Jurij Petrovics (1807–1944),

⁴⁶⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 244-245. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁶⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 245. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁶⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 245-252. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁶⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 252-256. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

Mikita Petro Andrijovics (1915), Mordovanyec Mihajlo (1923), Pisak Mihajlo Andrijovics (1916–1945), Capulics Vaszil Jurijovics (1920).

SZIL/SÓSLAK

A KSZU ZO⁴⁷⁰ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Valik Dmitro Rudolfovics (1921), Pohanics Jurij Andrijovics (1920), Cipar Vaszil Andrijovics (1918).

SZTAVNE/FENYVESVÖLGY

A KSZU ZO⁴⁷¹ jegyzékében: 3 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 5 polgár hadicselekmények áldozta.

Elesett honvédek (3): Ruzsincsak Mihajlo Jurijovics (1915), Szurmai Sztanyiszlav Ivanovics (1921), Csobaly Jurij Petrovics (1917).

Munkaszolgálatos (1): Bernfeld Sámuel, apja Sándor (1910 – OF, 1943).

SZTRICSAVA/ESZTERÁG

A KSZU ZO⁴⁷² jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Sanko Mihaj Fedorovics (1915), Pihos Mikola Mihajlovics (1922), Cipar Vaszil Jurijovics (1906).

SZTUZSICJA/SZTUZSICA

A KSZU ZO⁴⁷³ jegyzékében: 6 elesett honvéd, 2 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (6): Begenyi Fegyir Andrijovics (1943 – tábor), Hanuszin Jurij Jurijovics (1912 – OF, Don-kanyar), Lakatos Ivan Ivanovics (1922. – RO, tábor, 1945), Lesánics Mihajlo Olekszijovics (1923–1943), Malos Vaszil Dmitrovics (1914.01.11. – OF, Don-kanyar, 1942. 08.18.), Planka Mihajlo Olekszijovics (1919–1943).

Munkaszolgálatos (2): Lefkovics Mose, apja Sámuel (1910 – UA, 1942.) Lefkovics Reiven, apja Sámuel (1912 – Nyíregyháza, 1943.04.12.).

⁴⁷⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 257-259. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁷¹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 259-262. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁷² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 262. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁷³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 264-266. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

SZUHIJ/SZUHAPATAK

A KSZU ZO⁴⁷⁴ jegyzékében: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Pavlik Jurij Ivanovics (1921–1941), Pazjak Petro Olekszijovics (1917–1944), Pazjak Ivan Mihajlovics (1919–1943), Csuma Vaszil Vaszilovics (1919 – Kijev, 1943), Jacola Ivan Jurijovics (1919–1942), Jacola Mikola Jurijovics (1922–1942).

TYIHJ/TIHA

A KSZU ZO⁴⁷⁵ jegyzékében: 8 elesett honvéd.

Elesett honvédek (8): Beszaha Petro Mihajlovics (1908 – Don-kanyar, 1942), Gebrjak Mihajlo Mihajlovics (1912 – Kijev mellett, 1943), Gerzanic Petro Petrovics (1912), Holovcsak Ivan Mihajlovics (1922–1943), Hotra Andrij Andrijovics (1912–1942), Luscak Petro Mihajlovics (1917–1942), Funderak Petro Mihajlovics (1912–1942), Scsobak Mihajlo Mihajlovics (1908 – Brjanszk, front).

UZSOK/UZSOK

A KSZU ZO⁴⁷⁶ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Gakavij Vaszil Vasziljovics (1922 – Ivano-Frankivszk, 1944), Lyutyanszkij Vaszil Mihajlovics (1919), Fegyo Olekszij Vasziljovics (1921), Jacola Mihajlo Petrovics (1915 – Dnyepr folyónál, 1943)

CSORNOHOLOVA/SÓHÁT

A KSZU ZO⁴⁷⁷ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Kirlik Jurij Fedorovics (1922 – tábor, 1943).

⁴⁷⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 266-268. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁷⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 268-271. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁷⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 271-274. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

⁴⁷⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 275-278. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 383-405. old.

PERECSENYI JÁRÁS PERECINSZKIJ RAJON

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

PERECSENY/PERECINSZKIJ

Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. A településen elenyésző a magyarság száma. A katonaköteles férfiak itt is ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül 199 fő lett a Vörös Hadsereg és az 1. Csehszlovák Hadtest önkéntese. Harcban elesett 39 fő, ebből 7 fő csehszlovák katona volt. A névsorban két nemzetiség nélküli áldozat van: Cenknér József (1926) és Cenknér Rudolf (1928). Magyar és német családnevek is vannak a névsorban: Babics, Boros, Vatta, Haza, Ködöböc, Maskarinec, Román, Cmur, Csurej, Snicer.⁴⁷⁸ A magyar hadseregbe bevonult férfiak közül 5 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 5 fő.

Elesett honvédek: Borisz Mihály Jánosé (1919 – front), Holovej Mihály (1913), Ihnáth András dr., Lericzki (Lebicki) András Mihajlovics (1909/8? – front), Melynyik János (1911).

A KSZU ZO⁴⁷⁹ jegyzékében: 13 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata (felrobbant kézigránát).

Elesett honvédek (13): Bogdán Ivan Olekszijovics (front), Holibanics Jurij Ivanovics (1920 – front), Gorkavec Mihajlo Jurijovics (1912 – front, 1943), Illés Jurij Ivanovics (1920 – front), Kedebec Fegyir Olekszandrovics (1913 – front), Kerecman Jurij Jurijovics (1917 – front), Kidora Jurij

⁴⁷⁸ *Ukrajna Emlékkönyve*, 350-352. old.

⁴⁷⁹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 10-21. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

Jurijovics (1914 – front), Nagy Sándor Istváné (1921 – front), Fedor Ivan Francevics (1911 – front), Csobanya Mihajlo Opanaszovics (1924 – front), Jágelka Sztjepan Joszipovics (1917 – front).

Polgári áldozat (2): Honcsak Jurij Jurijovics (1940–1944.10.30.), Melnik Ivan (1945.03.22.)

TURJABISZTRA/TURJASEBES

Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Itt egy-két magyar, illetve vegyes nemzetiségű család lakott, amelyek férfitagjai a regisztráció idején ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül 44 fő a Vörös Hadsereg önkéntese, 15 fő az 1. Csehszlovák Hadtest katonája lett. Harcban elesett 21 fő, közülük 6 fő a csehszlovák hadtest katonájaként.⁴⁸⁰ A magyar hadseregbe bevonult férfiak közül 3 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 3 fő.

Elesett honvédek: Boksán László (1920), Csura György (1913), Danca Mihály (1920).

A KSZU ZO⁴⁸¹ jegyzékében: 1 magyart a szovjetek internáltak, 4 elesett honvéd.

Internáltak (1): Jaros Ferenc Mátyásé (1907 – BK, Boriszov, 183. sz. hadifogolytábor, 1945.05.29.)

Elesett honvédek (4): Vacselja Mihajlo Vasziljovics (1919 – front, eltűnt), Kljucskevics Ivan Ivanovics (1921 – front), Popka Jurij Mihajlovics (1919 – front), Turina Mihály Jurijovics (1896 – front, eltűnt).

TURJAREMETE/TURJI REMETI

Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Itt is csak egy-két magyar, illetve vegyes nemzetiségű család lakott, amelyek férfitagjai a regisztráció idején ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. A fiatalok közül 42 fő a Vörös Hadsereg önkéntese, 6 fő az 1. Csehszlovák Hadtest katonája lett. Harcban elesett 15 fő, közülük 5 fő a csehszlovák hadtest katonájaként.⁴⁸² A magyar hadseregbe bevonult férfiak közül 7 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 7 fő.

⁴⁸⁰ *Ukrajna Emlékkönyve*, 363-365. old.

⁴⁸¹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 74-79. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

⁴⁸² U.o., 363-365. old.

Elcsélt honvédek: Bunyák Károly (1921), György Lajos (1909), Herceg Zoltán (1921), Maricsák György (1913), Meskó András (1918), Meskó László (1908), Zurics János (1904).

A KSZU ZO⁴⁸³ jegyzékében: 33 elcsélt honvéd.

Elcsélt honvédek (33): Belej Ivan Ivanovics (front), Belej Mihajlo (front), Belej Petro Petrovics (front), Belej Jurij (front), Bigan Vaszil (front), Bukovinszkij Miklós, (front), Vakula Ivan Vasziljovics (front), Vakula Olekszij Mihajlovics (front), Danilo Mihajlo Mihajlovics (front), Derevjanko Sztjepan Ivanovics (1908 – front, 1941), Dudik Ladiszlav (front), Gyacsenko Vaszil (front), Zizics Ivan Ivanovics (front), Kucsak Ivan Ivanovics (front), Kucsak Mihajlo (front), Kucsak Jurij Vasziljovics (front), Legeza Vaszil (front), Legeza Vaszil Jurijovics (1920 – front, Szlovákia), Manyo Mikola Ivanovics (1920 – front), Mesko Andrij (front), Mesko Ivan Vasziljovics (front), Mesko Jurij (front), Ogurcsak Ivan (front), Povhan Vaszil (front), Szendrej Andrij (front), Szimocsko Vaszil (front, 1943), Szkubenic Ivan Vasziljovics (front), Szkubenic Ilja (front), Szkubenic Mihajlo (front, eltűnt), Csató László (front), Svec Mihajlo Vasziljovics (front).

VILSINKI/ EGERESHÁT

A KSZU ZO⁴⁸⁴ jegyzékében: 1 elcsélt honvédek, 1 polgár hadicselekmény áldozata (aknarobbanás).

Elcsélt honvéd (1): Koszty Vaszil Vasziljovics (1896 – front, 1941).

Polgári áldozat (1): Kosztik Mihajlo Vaszilevics (1923–1944.10.2.)

VOROCSEVE/KAPUSZÖG

A KSZU ZO⁴⁸⁵ jegyzékében: 11 elcsélt honvéd.

Elcsélt honvédek (11): Mucsicska Jozsip Pilipovics (1910 – front,1941.12.19.), Pasztelják Vaszil Vasziljovics (1910 – OF. Donkanyar, front, 1942), Pasztelják Ivan Jurijovics (1914–front, 1942), Petrisce Ivan (front, eltűnt), Petrisce Mihajlo Petrovics (front, eltűnt), Petrisce Fegyir Fedorovics (1922 – Budapest, front, 1944), Rjabak Jurij Vasziljovics (1910 – front, 1942), Szolomon Mihajlo Jurijovics (1900

⁴⁸³ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 21. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

⁴⁸⁴ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 59-74. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

⁴⁸⁵ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 21-23. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

– front, 1942), Szolomon Jurij Jurijovics (1906 –OF. Don-kanyar, front, 1942), Sztegara Ivan Vasziljovics (1916 –Máramarossziget, 1941), Sándor Vaszil (front, eltűnt).

DUBRINICSI/BERCSÉNYIFALVA

A KSZU ZO⁴⁸⁶ jegyzékében: 15 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata (bombázás).

Elesett honvédek (15): Gajducso Ivan Mihajlovics (1920 – front, eltűnt, 1943), Gerzánics Jurij (1907 – front, eltűnt), Golovka Jurij (front, eltűnt), Kozák Vaszil Vasziljovics (1922 – front, eltűnt 1943), Kozák Iván Mihajlovics (1920 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Kucir Mihajlo Jurijovics (1922 – HU, Sopronbánfalva, front), Maco Andrij Vasziljovics (1921 – Szeged, eltűnt, 1942), Pekár Mikola Mihajlovics (1919 – Győr, eltűnt, 1940), Penyák Jurij Mihajlovics (1920 – OF. Don-kanyar, front, 1941), Pudgorodszkij Mihajlo Petrovics (1918–front, eltűnt, 1943), Szkvoriny Mihajlo Mihajlovics (1920 – OF, hadifogolytábor, 1943), Hodanics Ivan Andrijovics (1922 – front, eltűnt, 1944), Hodanics Jurij Petrovics (1918 – front, eltűnt), Cjoma Jozsip (eltűnt, front), Sirokij Jozsip Ivanovics (1897 – front, 1945.03.6.).

Polgári áldozat (1): Petiska Andrij.

ZARICSEVE/DRUGETHÁZA

A KSZU ZO⁴⁸⁷ jegyzékében: 13 elesett honvéd, 4 hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (13): Bihun Jurij Mihajlovics (1901 – front, eltűnt, 1942), Vakula Mihajlo Mihajlovics (1912.03.23. – OF, Tambovi ter. Rada állomás, hadifogolytábor, 1943.03.4.), Kerecman Vaszil Mihajlovics (1912 – front, eltűnt, 1943), Lakatos Ivan Fedorovics (OF, Brjanszk alatt, front), Legeza Ivan Mihajlovics (1909 – front), Maszljjanik Ivan Ivanovics (1912 – front, eltűnt, 1942), Mulesza Mihajlo Petrovics (1922 – Ausztria, Bécs, front), Mulesza Jurij Andrijovics (1916 – front, 1944.07.15.), Nazdraveckij Vaszil (1920 – front, 1943), Nyisztrjanszkij Mihajlo Ivanovics (1920 – front, eltűnt, 1941), Szitár Vaszil Jurijovics (1917 – front, eltűnt, 1942), Sztanko Jurij Vasziljovics (1922 – front, 1944), Trjancsics Mihajlo Georgijovics (1917.09.09.–Ivano-Frankivszki t. Kolomijai jár. Szkolivka, front, 1944.05.6.)

⁴⁸⁶ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 23-34. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

⁴⁸⁷ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 35-38. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

Polgári áldozat (4): Marton Miron Andrijevics, felrobbant kézi-gránát (1931.1945.01.07.), Debrecen bombázása idején: Rudics Dmitro (1862–1944.06.02.), Rudics Olena Dmitrijevna (1939–1944.06.02.), Rudics Terezija Vaszilevna (1908–1944.06.2.)

LIPOVEC/HÁRS

A KSZU ZO⁴⁸⁸ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Holovec Petro Sztepanovics (1914.06.20.– RO, tábor, 1944)

MOKRA/MOKRA

A KSZU ZO⁴⁸⁹ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Lazorik Mihajlo Mihajlovics (1914 – front, 1944), Sikula Vaszil Jurijovics (1923 – front, 1941).

NOVOSZELICJA/ÚJKEMENCE

A KSZU ZO⁴⁹⁰ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Revta Jurij Jurijovics (1921 – front, eltűnt), Tomas Ivan Ivanovics (1907 – HU, front, 1943), Fedarka Ivan Petrovics (1904 –front, eltűnt, 1942).

POROSKOVE/POROSKÓ

A KSZU ZO⁴⁹¹ jegyzékében: 12 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (12): Gaza Mihajlo Jurijovics (1910 – front, 1941), Gurancics Vaszil Jurijovics (1906 – front, 1941), Gusznaj Vaszil Ivanovics (1906 – front, 1942), Jevcsinec Mihajlo Mihajlovics (1920 – front, 1941), Ihnatyik Mihajlo Mihajlovics (1922 – front, 1941), Kaszinec Jurij Jurijovics (1902 – front, 1941), Kepics Petro Mihajlovics (1922 – front, eltűnt, 1944), Lazorik Jurij Mihajlovics (1921 – front, eltűnt, 1940), Mihalina Jurij Jurijovics ukr. (1923 – front, eltűnt, 1943. december), Mikita Mikola Mihajlovics (1926 – front, eltűnt), Napuda Vaszil Mihajlovics (1921 – front, 1940), Selepec Vaszil Jurijovics ukr. (1922–Ivano-Frankivszki ter.Kolomija, front, 1944).

⁴⁸⁸ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 38. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

⁴⁸⁹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 38-39. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

⁴⁹⁰ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 39-40. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

⁴⁹¹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 41-49. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

Polgári áldozatok (2): Ignatyik Jurij Mihajlovics (1895 – CZ, Brno, 1939), Jalcs Mihajlo Andrijevic (1918 – CZ, 1941).

RAKOVE/RÁKÓ

A KSZU ZO⁴⁹² jegyzékében: 8 elesett honvéd.

Elesett honvédek (8): Gapak Mihajlo Mihajlovics (1912 – front), Gapak Fegyir Mihajlovics (1921 – front), Grab Vaszil Vasziljovics (1899 – front), Grab Vaszil Ivanovics (front), Guranics Mikola Mikolajovics (1908 – front), Ljahovics Ivan Fedorovics (front), Meles Ivan Mikolajovics (1908 – front), Miska Ivan Ivanovics (front).

SZIMER/ÓSZEMERE

A KSZU ZO⁴⁹³ jegyzékében: 6 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata (bombázás).

Elesett honvédek (6): Ganics Mihajlo Mihajlovics (1914 – front, eltűnt, 1942), Koszty Vaszil Vasziljovics (front, eltűnt, 1941), Koszty Jurij Mihajlovics (1896 – Kassa, front, eltűnt, 1942), Pecka Vaszil Mihajlovics (1904 – keleti front, 1942), Rogacs Vaszil Fedorovics (1910 – RO, Temesvár, 1943), Tovtin Miklós Vasziljovics (1919 – PL, Krakkó, front).

Polgári áldozatok (2): Szlivics Vira Mikolajivna (1932 – 1944 augusztus), Szlivics Hanna Mikolajivna (1934 – 1944 augusztus).

TURJA PASZIKA/TURJAVÁGÁS

A KSZU ZO⁴⁹⁴ jegyzékében: 5 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (5): Koroly Vaszil Vasziljovics (1916 – front, eltűnt, 1942), Koroly Fegyir Petrovics (1915 – front, eltűnt, 1943), Kosztyik Mikola Mihajlovics (1912.11.24. – front, eltűnt, 1943), Pecske Mihajlo Jurijovics (1905 – front, 1944), Szabó Andrij Havrilovics (1915 – keleti front, 1942).

Munkaszolgálatos (1): Moskovics Móric, apja Ferenc (1909 – keleti front, 1943).

⁴⁹² Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 49-53. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

⁴⁹³ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 53-55. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

⁴⁹⁴ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 79-83. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

TURJA POLJANA/TURJAMEZŐ

A KSZU ZO⁴⁹⁵ jegyzékében: 12 elesett honvéd, 3 polgár hadicselekmény (aknarobbanás) áldozata.

Elesett honvédek (12): Gadvan Mihajlo Vasziljovics (1922 – OF, Don-kanyar, front,1943), Hadzsega Ivan Jurijovics (1914 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Gegya Heorhij (1900.01.20. – front, 1943.03.10.), Laba Mihajlo Mihajlovics (1914 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Libra Ivan Jurijovics (1919 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Pieskar Jurij Mihajlovics (1912 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Plakos Vaszil Olekszandrovics (1923 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Polinec Vaszil Vasziljovics (1912 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Popka Ivan Ivanovics (1912 – OF, Don-kanyar, front,1943), Fales Vaszil Petrovics (1922 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Csakij Mihajlo Jurijovics (1914 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Csobak Mihajlo (1915 – front).

Polgári áldozatok (3): Kucsarjava Hanna Petrivna (1927–1944), Maljuk Ivan Andrijovics (1911–1944), Plakos Jurij Ivanovics (1927–1944).

⁴⁹⁵ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 84-88. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 259-287. old.

UNGVÁRI JÁRÁS UZSGORODSZKIJ RAJON

BARANYA/BARANINCI

Lakossága 1944-ben 624 fő volt. Néhány magyar és vegyes házasságú család él itt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. 1944 novemberében a második regisztráció során a katonaköteles férfiak ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat. Közülük 10 fiatal a Vörös Hadsereg önkéntese lett. Mikola Alekszander (1920) csehszlovák katonaként harcban esett el.⁴⁹⁶ A hatalomváltást követően magyarellenes véres indulatoknak volt színtere. A meglincselt magyar férfiakra nincs adat.

A KSZU ZO⁴⁹⁷ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Konyecsnij Mihajlo (front), Takács Jozsif (front).

BÁTFA/BATFA (DEREVCI)

Közigazgatásilag Gálocshoz tartozik. Lakossága 1944-ben 221 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. november 24. Az adatgyűjtésben közreműködött Bakajsza Gyula. A településről 1944. november 18. után magyar férfiakat nem hurcoltak el, mivel november végéig a Csap környékén elhúzódó harcok miatt Bátfa is hadműveleti területnek számított. A magyar hadseregben harcoló katonákról nincsenek adatok.

BOTFALVA/BOTFALVA (PRIKORDONNE)

Társközsége: Ungtarnóc. Lakossága 1944-ben 495 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. november 28. Az 1945. július 10-én összeállított helyhatósági (Botfalvai Községi Népbizottság) lista alapján 28 helyi lakos (1896–1925) tartózkodott hadifogságban. A névsorban 29.-ként feltüntette-

⁴⁹⁶ *Ukrajna Emlékkönyve*, 559. old.

⁴⁹⁷ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 17-18. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

tett Varga Lajos (1913) nevét kihúzták. 6 névnél Szambort tüntették fel tartózkodási helyként, 4 névnél kérdőjel áll. Ezen kívül 6 névnél a magyarországi Nagykanizsa, Budapest, Veszprém, a hágón túli Kolomija, 11 névnél csak a tábori postafiók száma (p. p. 496, P. 575, Sz. 728, V. 511, V. 655, TX. 131, №–248, L. 882, T. 577 stb.) olvasható. A legidősebbek: Szlinszki Péter (1897) és Cap István (1897); a legfiatalabbak: Kvasznai János (1926) és Bodnár Vojteh (1925). A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Néhány fiatal a Vörös Hadsereg önkéntese lett. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 1944. november 18-án 10 római katolikus és református vallású magyart hurcoltak Szolyvára, akik közül 7 fő hazatért, 3 fő meghalt a szolyvai és szambori lágerben. A magyar hadseregben harcoló 21 katonából 17 fő elesett. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 20 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Korpa Péter és Tóth László. Összeállították a mártírok (3) és az elesett honvédek (14)⁴⁹⁸ névsorát. Kezdeményezésükre 1992-ben a helyi temetőben sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Balázs Sándor (1906), Cap István (1897), Szlinszki Péter (1897).

Elesett honvédek: Ádám Miklós, Bakos Zoltán, Breza István, Korpa István, Kovács István, Kvasznai János, Medve Elek, Miksó János, Mikula György, Nagy Imre, Nyisztor Balázs, Nyisztor György, Nyisztor Gyula, Szücs Sándor, Turi Elek, Turi Bertalan, Volosin Mihály.

A KSZU ZO⁴⁹⁹ jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (I): Herskovics Sámuel (1900 – front, ismeretlen, 1942).

CSAP/CSOP

Lakossága 1944-ben 3 498 fő volt. Elfoglalásának végleges időpontja: 1944. november 23. Közel egy hónapig folyt a küzdelem, amelyben 300 szovjet katona esett el. Az 1945. július 10-én összeállított két különálló helyhatósági (Csapi Községi Népbizottság, elnök Magyar E.) lista alapján összesen 92 helyi lakos (1891–1924) tartózkodott hadifogságban. A magyar hadseregbe bevonult férfiak nevével bejegyezték katonai egységük megnevezését és számát, tábori postacímüket. A legidősebb Mol-

⁴⁹⁸ SZEpb-archívum, Korpa Péter és Tóth László adatközlő levele, 1992. november 26.

⁴⁹⁹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 18-20. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

nár István (1891), a legfiatalabb Kojcsa Zoltán (1924) és Komár József (1924). A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el, de önkéntesnek jelentkezhetek a Vörös Hadseregbe. Balázs József (1892) pártügynököt a nácik halálra kínozták. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 73 római katolikus és református vallású magyart hurcoltak hadifogolytáborba. 1945–1947-ben 36 fő hazatért, 37 (LIMES: 35) fő meghalt Szolyván és Szamborban. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 5 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 42 fő. Tóth Árpád⁵⁰⁰ bírósági pert akart indítani az Ukrán Hadügyminisztériummal szemben édesapja, Tóth Benjamin (1908) ügyében, aki a boriszovi Zöld Lägerben halt meg, de keresetét elutasították. Beadványának másolatát címünkre is eljuttatta. Az adatgyűjtésben közreműködött Halász József, Laczi Zoltán, Bodrogi Gyula, Horváth Gyula, Molnár Sándor és Hidi Ferenc. Kezdeményezésükre 1989. november 26-án a helyi temetőben emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Adatgyűjtő felhívásunkra Balogh Tiborné⁵⁰¹ jelentkezett, akinek közlése szerint a kötelező regisztráció után is vittek el embereket, példaként említi rokona, Siegl Ferenc, a csapi állomás kocsivizsgálójának esetét, akit 1944. november végén munkába menet tartóztattak le, és Szolyvára, majd Szamborba, onnan marhavagonban a szibériai Nevjanszkba vitték; 1947 őszén betegen engedték haza, később emiatt amputálták egyik lábát, féllábú kocsivizsgálóként halt meg. Palkó Gyuláné⁵⁰² édesapját, Nagy Lajost (1912) 1944. november 28-án egynapi romeltakarítás után vitték Szolyván keresztül Szamborba, majd egy csoport internálttal együtt a távoli Orelbe került. Mint Palkó Gyuláné írja, *„a náluk lakó határőrtestet megkerestette, és megindult a levelezés cenzúra alatt. Mindössze pár levélről van szó. 7 éves voltam akkor. Ahogy aztán mesélte, kosár- és bútorfonó műhelybe került. Balázs Gábor budapesti volt a mesterük. (...) Így menekült meg a fagy- és éhhaláltól. 1946 november végén került haza. Szedett-vedett göncökben, de a német zubbonyra emlékszem, mert megijedtünk és nem akartuk megismerni. A csapi mozdonyszínen helyezkedett el, és onnan ment nyugdíjba, majd 1984. február 29-én meghalt. 72 éves volt.”*

⁵⁰⁰ U.o., Tóth Árpád beadványa, Ungvár, 2011. augusztus 4.

⁵⁰¹ U.o., Balogh Tiborné adatközlő levele, 1991. április 15.

⁵⁰² SZEpb-archívum, Palkó Gyuláné adatközlő levele, 1991. március 1.

Mártírok: Ádám József, Ádám Sándor, Badó Gyula, Balogh Ignác Józsefé (1904 – Gorlivka, hadifogolytábor, 1945. 03. 15.), Bátor János, Belovics Zoltán, Csonka Ferenc, Csopák Péter, Dobos József, Erdős Béla, Fábián Sándor, Fedor Ferenc, Kázmér Béla, Kojcsa Béla, Kojcsa Károly, Kojcsa Miklós, Komár Pál, Kun András, Leskó Bálint, Magyar Gábor, Molnár Béla, Molnár Ferenc, Molnár Sándor, Nagy Béla, Orgován János, Palkó Bertalan, Szabó István, Szabó Lajos, Szamay Mihály, Szirmai József, Szirmai János Józsefé (hadifogolytábor, 1945.03.24.), Tagyi Lajos, Talián Sándor, Tomori Pál, Tóth Benjamin, *Volnár Ferenc, *Volnár Sándor, Zavadszki András.

Elesett honvédek: Kotis István (1918), Lizák Lajos (1919), Malinák János (1902), Návör Péter (1910), Vécsy József (1918).

A KSZU ZO⁵⁰³ jegyzékében: 3 internált magyar, 3 munkaszolgálatos, 90 polgár a hadicselekmények, bombázások (1944. 09. 16., 1944. 10. 07., 1944. 10. 08.) áldozata.

Internálták (1): Tóth Benjamin Sándoré (hadifogolytábor, 1944).

Munkaszolgálatosok (3): Wajnberg Mojse Ábrahám (1921 – Jugoszlávia, 1943), Zik Hers Slomovics (1919 – UA területén), Farkas Samu Jakob (1903 – UA területén, 1942).

Polgári áldozatok (90): Andrejcsik Sándor (1929 – 1944. 09. 16.), Andrejcsik Mihály (1927 – 1944. 10. 07.), Armos Gusztáv (1895 – 1944. 10. 07.), Balog Ilona (1929 – 1944. 09. 16.), Bereczky József (1866 – 1944. 09. 16.), Bogár Júlia (1868 – 1944. 09. 16.), Breza Eszter (1860 – 1944. 09. 16.), Varga Endre (1931 – 1944. 09. 16.), Varga János (1875 – 1944. 09. 16.), Volecsek Demeter (1889 – 1944. 09. 16.), Gabóda Péter (1900 – 1944. 09. 16.), Gabor Péter (1900 – 1944. 09. 16.), Hamács Károly (1921 – 1944. 10. 07.), Hanc Mózes (? – 1944. 10. 07.), Hegedűs József (1914 – 1944. 10. 07.), Gerzánics János (1922– 1944. 10. 07.), Dancvetej Miklós (1912 – 1944. 10. 07.), Tyuh Ferenc (? – 1944. 08. 16.), Tyuh András (1910– 1944. 10. 08.), Horvát Vilma (1909 – 1944. 09. 16.), Horváth Erzsébet (1896 – 1944. 09. 16.), Horváth István (1892 – 1944. 09. 16.), Horváth János (? – 1944. 10. 07.), Gujri Károly (1873 – 1944. 09. 16.), Gjurja Sándor (1895– 1944. 10. 07.), Danc Mózes (1912– 1944. 10. 07.), Domokos József (? – 1944. 09. 16.), Dubicej Mihály (1889– 1944. 10. 07.), Győri Sándor (1860 – 1944. 09. 16.), Erdős Pál (1920 – 1944. 09. 16.), Zsabó Sándor (1902 – 1944. 09. 16.), Zsakó Géza (1922 –

⁵⁰³ Lásd: KSZU ZO: 2. köt., 2004., 674-679. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 355-368. old.

1944. 09. 16.), Ignác József (1900 – 1944. 09. 16.), Izel Sándor (? – 1944. 09. 16.), Illés Sándor (1914 – 1944. 09. 16.), Illés Sarolta (1921 – 1944. 10. 08.), Imencsuk Borsztiusz (1920 – 1944. 10. 07.), Kertész Margit (1933 – 1944. 09. 16.), Kiss Mihály (1901 – 1944. 09. 16.), Kiss János (– 1944. 09. 16.), Kovács Árpád (1936 – 1944. 09. 16.), Kovács Balázs (1940 – 1944. 09. 16.), Kovács Gyula (1915 – 1944. 09. 16.), Kovács Emma (1937– 1944. 09. 16.), Kovács Erzsébet (1918 – 1944. 09. 16.), Kovács Jolán (1914 – 1944. 09. 16.), Kovács Jajos(1935 – 1944. 09. 16.), Kovács Olga (1934 – 1944. 09. 16.), Kovács Péter (1942 – 1944. 09. 16.), Kolotusun Péter (1907 – 1944. 10. 07.), Korlajsen János (1909 – 1944. 10. 07.), Kocsmár Ferenc (1914 – 1944. 10. 07.), Kupás Ferenc (1880 – 1944. 10. 07.), Lakatos Margit (1927 – 1944. 10. 07.), Leskó Mihály (1893 – 1944. 09. 16.), Lukács Zsuzsanna (1938 – 1944. 09. 16.), Lukács Lea (1920 – 1944. 09. 16.), Magyar Károly (1886 – 1944. 09. 16.), Malomka Margit (1913 – 1944. 09. 16.), Molnár Etel (1937 – 1944. 10. 07.), Molnár Etel (1937–1944. 10. 07.), Molnár Sándor (1938–1944. 10. 07.), Munkácsi József (? – 1944. 09. 16.), Orbán Balázs (1912–1944. 09. 16.), Papp Jolán (1921– 1944. 10. 07.), Papp Tibor (1927–1944. 10. 07.), Pozsgay József (1918–1944. 10. 07.), Plohovics Mihály (1935 – 1944. 10. 07.), Polja Ilona (1921–1944. 10. 07.), Révész Tamás (1922 – 1944. 10. 07.), Révész Júlianna (1896 – 1944. 10. 08.), Révész Sarolta (1921–1944. 10. 07.), Répási József (1924–1944. 09. 16.), Roller Elek (1889–1944. 10. 08.), Sztupnyak Jaroszlav (1924 – 1944. 10. 07.), Tap Lajos (1882– 1944. 09. 16.), Tóth Ferenc (1920– 1944. 09. 16.), Tukajlo Dmitro (1924 – 1901. 10. 07.), Fedor Mátyás (1913–1944. 09. 16.), Sevcsuk Bogdán (1920– 1944. 10. 07.), Sek Sándor (1818– 1944. 09. 16.), Stulnyas Jaroszlav (1924– 1944. 10. 07.), Scsobák Mária (?–1944. 09. 16.), Scsobák János (1942–1944. 09. 16.), Jakubát Erzsébet (1905–1944. 09. 16.), Jakubát László (1936–1944. 09. 16.), Jamus László (?–1944. 10. 07.), Dancvetej Miklós (1912–bombázás, 1944.10.07.), Tyuh Ferenc (Bombázás, 1944.08.16.).

CSÁSZLÓC/CSASZLIVCI

Lakossága 1944-ben 505 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 10-én összeállított 3 különálló helyhatósági (Császlóci Községi Népbizottság, elnök Ilja/Ilko Vajda) lista alapján összesen 36 helyi lakos (1901–1928) tartózkodott hadifogságban. Az első lista 10 levante nevét tartalmazza, akiket 1944. augusztus 17-én erőszakkal Zemplénorosziba vittek. A másik névsorban a magyar hadseregben harcoló férfiak (24) nevénél bejegyezték katonai egységük

megnevezését és számát, tábori postacímét. A legidősebb Kiss Mihály (1901), a legfiatalabb Kiss Péter (1923). A pótlistán 2 név áll: Sárگا Imre (1921) és Varga Imre (1905). A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el, de önkéntesnek jelentkezettek a Vörös Hadseregbe és az 1. Csehszlovák Hadtestbe. Közülük Milovcsik István (1923) a csehszlovák hadtest katonájaként harcban esett el.⁵⁰⁴ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 1944. november 28-án 36 katonaköteles férfi közül 27 római katolikus és református vallású magyart Szolyvára hurcoltak, akik közül 1945–1947-ben 14 fő hazatért, 13 fő meghalt Szolyván és Szamborban. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 5 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 19 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Gergely Zoltán. Kezdeményezésére 1989 novemberében a római katolikus templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Fedor János, Gajdos Imre (1914), id. Gajdos Vince, Kiss Balázs, Pajor Dezső, Papp Imre, Penyák Imre, Penyák Vince, Poloncsák Endre, Répási János, Rohály István, Szabó Ambrus, Türkiz János.

Elesett honvédek: Faragó István, Fazekas József, Penyák István, Rohály József, Varga Ambrus.

A KSZU ZO⁵⁰⁵ jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (I): Klajn Pinkas, apja Izsák (1910 – UA, front, ismeretlen, 1943).

ESZENY/ESZEN (JAVOROVE)

Lakossága 1944-ben 2 526 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Az 1945. július 9-én összeállított egységes helyhatósági (Eszenyi Községi Népbizottság, elnök Mihail Csubirka) alapján összesen 321 helyi lakos (1888–1926) tartózkodott hadifogságban. 105 névnél a magyar hadseregbe való bevonulás időpontját tüntették fel, 216 név mellett a következő bejegyzés áll: „*Munkára ment 1944. XI. 18-án.*” A névsorban 7 tizennyolc éves fiatal nevét olvashatjuk: K. Szabó Gyula, Csonka Miklós, Krajnik Ferenc, Csonka Miklós, Kacsó Pál, Orbán Lajos, Dancs Ferenc (1926); a legidősebbek: Hidi József (1888), Balla Kálmán, Balog Sándor, Szabados Péter, Kovács Ferenc (1895). A magukat ruszinnak/ukránnak

⁵⁰⁴ *Ukrajna Emlékkönyve*, 570. old.

⁵⁰⁵ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 301-304. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 2 fő önkéntesnek jelentkezett: Sulevka György (1920) és Kestenbaum Emil (1921), mindketten az 1. Csehszlovák Hadtest katonájaként harcban estek el.⁵⁰⁶ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az 1944. november 18-i második regisztrálás után 312 férfit Szolyvára hurcoltak, akik közül 1945–1947-ben 214 fő hazatért, 98 (LIMES: 96) fő meghalt a szolyvai és a szambori lágerben. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 10 fő esett el, nevüket valószínűleg a mártírok listája tartalmazza. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 110 fő. 15 főt koncepciós perbe fogtak, közülük 2 fő meghalt a politikai foglyok táborában. Felhívásunkra jelentkezett Révész Endre,⁵⁰⁷ akinek édesapját, Révész Endrét (1913) Eszenyből hurcolták el. Három szörnyű évet élt túl. 1947. szeptember végén jött haza, Cservonán telepedett le. Szerencskóné Mező Ella⁵⁰⁸ adatközlő levele szerint édesapját és nagyapját is Eszenyből hurcolták el. Nagyapja, Mező Miklós Jánosé (1896) 1946 februárjában halt meg a belorussziai Boriszovban. Fia, Mező Kálmán Miklósié (1921) 1947. június 17-én jött haza Boriszovból. Az adatgyűjtésben közreműködött: Fekete József és Tagyi Klára.⁵⁰⁹ A túlélők és a község több tekintélyes idős lakosának segítségével összeállították a mártírok névsorát (90), amelyben az azonos nevek külön személyeket jelölnek. Kezdeményezésükre 1991. november 9-én a református templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. 1991. szeptember 9-én a templom falán emléktáblát helyeztek el Balogh Sándor (1891) református lelkész tiszteletére, aki szintén a kommunista diktatúra áldozata lett: 1946-ban 5 évi szabadságvesztésre és 3 évi száműzetésre ítélték, meghalt a lágerben. Róla írja a beregszászi Balog Sándor helytörténész: *„Az eszenyi lelkész sorsát kiagyalt vádak pecsételték meg, amelyek rosszakaratú emberek feljelentésein alapultak. Fia ugyanis Magyarországon tanult, a határ lezárása előtt pedig meglátogatta idehaza élő szüleit. Mivel Balog Sándor fiának itt–tartózkodásáról nem tájékoztatta a szovjet hatóságokat, a már jelzett besúgói jelentések alapján letartóztatták.”*⁵¹⁰ Idézi a lelkész Jászberényben letelepedett özvegyének levélrészletét is: *„A láger címe, ahonnan utoljára életjelt adott magáról, ma is megvan:*

⁵⁰⁶ *Ukrajna Emlékkönyve*, 571. old.

⁵⁰⁷ SZEpb-archívum, Révész Endre adatközlő levele, 1991. február 13.

⁵⁰⁸ U.o., Szerencskóné Mező Ella adatközlő levele, Tarnóc, 1991. február 13.

⁵⁰⁹ SZEpb-archívum, Tagyi Klára és Fekete József adatközlő levele, Eszeny, 1989. november 24.

⁵¹⁰ BALOG SÁNDOR: *Sorsüldözöttek*. Galéria Kiadó, Ungvár–Budapest, 1992., 28. old.

Szverdlovszkaja oblaszty, Táborinszkij rajon, P/O 239/3, L/K Kercseny. Halálának oka: a végtagok megfagyása...”. 2002-ben felújították és újraavatták a község főterén álló első világháborús emlékművet, amelyen turulmadarat is elhelyeztek Molnár Zsolt kivitelezésében.

Mártírok: Badó Endre, *K. Badó Ferenc,⁵¹¹ T. Badó János Ferencé (1896–hadifogolytábor, 1945.01.31.), N. Badó Miklós (1916), N. Badó Sándor (1916), *Balogh Sándor, Balla János, Balla Sándor, Banga István, Barabás Gyula, Barkaszi Kálmán, Batka Béla, Battyányi Gyula, Baumán János, R. Beregszászi József, Bíró Imre, Csonka János (1909 – hadifogolytábor, 1944. november), Csonka Kálmán, Danó Árpád, Dancs Ferenc Károlyé (1926 – hadifogolytábor, 1944. november), Deák Tibor, Eszterházi József, Farkas István (1909 – hadifogolytábor, 1944. november), Feka Béla (1913 – hadifogolytábor, 1944. november), Györke Kálmán, Hadar Ferenc, Hadar Géza, Hidi József Miklósé (1899 – hadifogolytábor, 1944. november), Horváth Ferenc, Jónás Dániel (1900 – hadifogolytábor, 1944. november), Kacsi/Patikás Ferenc/József (1904 – hadifogolytábor, 1944. november), Kacsó József, Kádas János (1926 – hadifogolytábor, 1944. november), Kádas József, S. Kádas József, S. Kádas József, Kára Ferenc, Kára János, Kára József, D. Kertész József, Kertész József (1910 – hadifogolytábor, 1944. november), E. Kertész József, Kisari Miklós, Kiss Béla, Komonyi Sándor, K. Kovács Ferenc (1910 – hadifogolytábor, 1944. november), B. Kovács Ferenc (1921 – hadifogolytábor, 1944. november), K. Kovács Ferenc (1910 – hadifogolytábor, 1944. november), Sz. Kovács Ferenc, D. Kovács Ferenc, D. Kovács János, B. Kovács Dániel (1913 – hadifogolytábor, 1944. november), Kovács József (1901 – hadifogolytábor, 1944. november), M. Kovács József (1897 – hadifogolytábor, 1944. november), Kovács Kálmán, Kovács Miklós, B. Kovács Miklós, Kovács Béla, Kulcsár Sándor, Kun Béla (1902 – hadifogolytábor, 1944. november), Ladányi István (1907 – hadifogolytábor, 1944. november), Mező András, Mező Miklós, Molnár Gábor (1916 – hadifogolytábor, 1944. november), S. Molnár József (1897 – hadifogolytábor, 1944. november), T. Molnár József, P. Molnár János (1898 – hadifogolytábor, 1944. november), Molnár József, P. Molnár József, T. Nagy Ferenc (1903 – hadifogolytábor, 1944. november), Nagy Kálmán (1899 – hadifogolytábor, 1944. november), Nagy Miklós (1920

⁵¹¹ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

– hadifogolytábor, 1944. november), Nagy Sándor (1903 – hadifogolytábor, 1944. november), *Orbán József, Óvári Gyula (1900 – hadifogolytábor, 1944. november), B. Papp József (1912 – hadifogolytábor, 1944. november), Papp Károly (1903 – hadifogolytábor, 1944. november), Papp Sándor (1910 – hadifogolytábor, 1944. november), Petró András, Rácz János (1901 – hadifogolytábor, 1944. november), Ráti Gábor, Sándor Miklós, Sebők Sándor, Somogyi János, Soós Zoltán (1914 – hadifogolytábor, 1944. november), P. Szabó Dániel (1900 – hadifogolytábor, 1944. november), V. Szabó Ferenc, D. Szabó Gyula (1903 – hadifogolytábor, 1944. november), Szabó István (1901 – hadifogolytábor, 1944. november), V. Szabó János, V. Szabó József (1914 – hadifogolytábor, 1944. november), Szabó László, Szántai Miklós, Tolvaj Sándor (1925 – hadifogolytábor, 1944. november), Tóth Sándor (1906 – hadifogolytábor, 1944. november), Turóczy Antal, Varga József (1922), Vinda Károly.

A KSZU ZO⁵¹² jegyzékében: 77 internált magyar.

Internálták (2): Kertész Kálmán Ferencé (1902 – hadifogolytábor, 1944. november), Tóth Sándor Jánosé (1904–1944).

GÁLOCS/GALOCS

Lakossága 1944-ben 529 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. Szemtanúk közlése szerint 1944 novemberében az akkori falusi bíró bátor kiállításának köszönhetően a faluból nem vittek el senkit. Dr. Tárczy Andorné ungvári gyermekgyógyász adatközlőnk leveléből azonban kiderült, hogy mégis: „*Apósom, Tárczy Béla szül. 1904. október 5-én Gállocsban, elhurcolták 1944 novemberében, és csak 1948-ban tért haza Bakuból. Meghalt Gállocsban 1961. május 23-án.*”⁵¹³ A magyar hadseregben harcoló katonák közül 10 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 10 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött: Molnár László⁵¹⁴ és Perjési Mihály. 1990. október 31-én a helyi református templom kertjében emlékművet állítottak a II. világháború hősi halottainak, 1992. október 25-én a református templom belső falán emléktáblát helyeztek el Gecse Endre⁵¹⁵ (1908–1959) mártír tiszteletesnek, akit az 1956-os magyarországi események kapcsán szovjetellenes szervezkedéssel,

⁵¹² Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 74-84. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁵¹³ SZEpb-archívum, dr. Tárczy Andorné adatközlő levele, Ungvár, 1991. április 10.

⁵¹⁴ U.o., Molnár László adatközlő levele, Gállocs, 1990. október 31.

⁵¹⁵ *Jó pásztor volt.* Emlékkönyv Gecse Endre kárpátaljai mártír tiszteletes emlékére. Felelős szerkesztő: GORTVAY ERZSÉBET. Intermix Kiadó, 2003.

az 1956-os „gálócsi ellenforradalmi csoport” irányításával vádoltak. Elítélték a csoport tagjait is: Pasztellák Istvánt 6 évre, ebből közel egy évet az ungvári börtönben töltött, amnesztiával szabadult; Perduk Tibort 2 év szabadságvesztésre, ebből 10 hónapot töltött a köztörvényesek rovníi területi dubnói nevelőintézetben, amnesztiával szabadult. Molnár Lászlóval szemben ejtették a vádat, mivel alig töltötte be 13. életévét. Így is 1 éves megfigyelés alá helyezték. Gecse Endre sorsa sokkal tragikusabban alakult. Özvegyének címünkre küldött leveléből idézünk: „*Gálocs után Huszton 1958. december 2-ig működött mint lelkész. Innen az állami hatóságok koholt vádak alapján elvitték. Akkor láttam utoljára élve hűséges hitvesemet. 1959. jan. 7-én láttam viszont holtan. Elvittek a temetőbe a hatósági emberek, de lelkészt nem engedtek hívni. Őt, aki számtalan ember felett mondott beszédet és imát, ima nélkül hantolták el. Meghalt egy igaz magyar és isten igéjének hűséges hirdetője. Itt maradtam egyedül, keserűséggel a szívemben. A háromszori házkutatás, és ami utána következett, úgy megviselt, hogy idegösszeomlást kaptam...*”⁵¹⁶ Gecse Endre hamvait 1992. október 24-én az ungvári Kapos utcai temetőből szülőfalujába, Gálocsba vitték, és ott helyezték örök nyugalomra. 2006. október 23-án a községháza falán emléktáblát helyeztek el a gálócsi politizáló csoport tagjai és a mártír lelkész tiszteletére, azóta a tiszteletes sírhelye és az emléktábla az 1956-os eseményekre való megemlékezések színtere.

Elesett honvédek: Cibik János (1922), Ilkó János, Molnár Bertalan, Molnár Ferenc, Pápai Barna (1917), Pápai László, Perduk Miklós, Ruszka Gyula, Tárczy János, Tóth Zsigmond.

A KSZU ZO⁵¹⁷ jegyzékében: 3 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatosok (3): Zilberman Henrik, apja Ábrahám (1912 – UA, front), Moskovics Miklós, apja Izrael (1908 – UA, front) Slahter Mendel, apja József (1900 – UA, front, 1941).

HOMOK (KINCSESHOMOK) /HOLMOK

Társközségei: Minaj, Koncháza, Katergény. Lakossága 1944-ben 495 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 8-án összeállított egységes helyhatósági (Homoki Községi Népbizottság) lista alapján 33 helyi lakos (1894–1926) közül 16 fő ismeretlen hadifö-

⁵¹⁶ SZEpb-archívum, Gecse Endréné adatközlő levele, K. Vojkovce (Szlovákia), 1992. június 16.

⁵¹⁷ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 60-63. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

golytáborokban tartózkodott, a többi a romániai Máramarosszigeten, Temesváron, a magyarországi Baján, Székesfehérváron raboskodott. Arra nincs magyarázat, hogy miért húztak át a névsorban 9 olyan nevet, akik a bejegyzés szerint Szolyván és Szamborban voltak: Perdulak Mihály (1894), *Perdulak Ferenc* (1926), *Kazsmir János* (1905), *Komonyi Lajos* (1914), *Szalai Imre* (1907), *Bukovits Zoltán* (1915), *Csizmár István* (1901), *Egyed Géza* (1913), *Komonyi László* (1913). A kiemelt személyek meghaltak a lágerekben. Az 1944. novemberi regisztráció során sok katonaköteles férfi ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallotta magát, őket nem vitték el. A fiatalok közül 5 fő önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe és az 1. Csehszlovák Hadtestbe. Homoki Lajos (1925) szovjet önkéntesként, Gazda András (1913) a csehszlovák hadtest katonájaként harcban esett el.⁵¹⁸ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 33 katonaköteles férfi közül az 1944. november 18-i második regisztrálás után 9 római katolikus és református vallású magyart Szolyvára hurcoltak, akik közül 1 fő hazatért, 8 fő meghalt a szolyvai és szambori lágerekben. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 14 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Tárczy Sándor és Komonyi József.

Mártírok: Paluska Sándor (hadifogolytábor, 1944. november), Csizmár István (1908), Perdulak Ferenc, Fényes Imre, Konyesli János (1921), Gyöngyösi Endre (1910), Szalai Imre/József?, Egyed Géza.

A KSZU ZO⁵¹⁹ jegyzékében: 7 internált magyar.

KETERGÉNY/ROZIVKA

Lakossága 1944-ben 245 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 5-én összeállított egységes helyhatósági (Ketergényi Községi Népbizottság) lista alapján 20 helyi lakos (1902–1923) tartózkodott ismeretlen hadifogolytáborban. A legidősebb Demjén András (1902), a legfiatalabb Bertók László (1923). Szemtanúk közlése szerint az 1944. novemberi regisztráció során a katonaköteles férfiak ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat, ezért a faluból nem vittek el senkit. Többen önkéntesnek jelentkeztek a Vörös Hadseregbe, közülük Holovácskó Zoltán (1926) harcban esett el.⁵²⁰ Később kiderült, 1 férfit mégis Szolyvára hurcoltak, aki soha nem tért haza. Az adatgyűjtésben közreműködött Tárczy Sándor és Komonyi József.

⁵¹⁸ *Ukrajna Emlékkönyve*, 568-569. old.

⁵¹⁹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 256-258. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁵²⁰ U.o., 566. old.

tésben közreműködő Benkő Irén 1991. április 11-én tett bejelentése szerint Bossányi Ferenc (1924) ketergényi lakost, a villanytelep tisztviselőjét 1944. november 23-án beidéztek nemzetiségi igazolvány átvételére. A túlélők szerint két hétig Szolyván tartották fogva, aztán nyomtalanul eltűnt. A magyar hadseregben harcoló 20 honvéd közül 7 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 9 fő. Az 1944-es harcok elcsitulta után egy ismeretlen magyar katona holttestét titokban a ketergényi temetőben helyezték örök nyugalomba, a sírját ma is gondozzák.

Mártír: Bassányi Ferenc (1924).

Elesett honvédek: Bassányi Sándor, Demeter Zoltán, Hercegh Bertalan (1921), Herceg György, Herceg Ferenc, Jenei Imre, Sukály István (1916).

KISDOBRONY/MALA DOBRONY

Társközsége: Demicső. Lakossága 1944-ben 1 469 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 6-án összeállított egységes helyhatósági (Kisdobronyi Községi Népbizottság, elnök Úr Bertalan, titkár Lebovics M.) lista alapján 52 helyi lakos (1896–1926) tartózkodott ismeretlen hadifogolytáborokban. A neveknél feltüntették az apa és az anya nevét is. A legidősebbek: Lelkes Miklós (1896), Úr Béla (1897), Úr Kálmán (1897), Úr Géza (1898); a legfiatalabbak 1926-os születésűek: Nagy M. Tibor, Úr M. Lajos, Demes Károly, Demes Kálmán, Lakatos Gábor. A túlélők felmérése szerint az 1944. november 18-i második regisztrálás után 154 férfit hurcoltak Szolyvára, akik közül 1945–1947-ben 85 fő hazatért, 69 (LIMES: 50) fő meghalt a lágerekben, köztük Boriszovban 24, Orsán 17, Szolyván 7, Szkotarszkojében, Szamborban, Zsornaván és Uzsokon 3–3 fő. Az elesett honvédek is a mártírok névsorában vannak feltüntetve. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 69 fő. 1945-ben koncepciók perben 7 évre ítélték Tárczy Dániel református lelkészt, 1956 után rokkantan tért haza. Adatgyűjtő felhívásunkra Bitai József (1915) túlélő levélben idézte fel elhurcolását. 1944. november 17-én háromnapos élelemmel behívatták a községházára, onnan már fegyveresek kísérték Sztrabicsóra, Szolyvára, Turkára, ahol bevagonírozták őket, 100-an voltak egy vagonban. 8 nap múltán megérkeztek Orsára, az itteni lágerekben dolgoztatták őket, sokan meghaltak 1947. jú-

nius 10-én szabadultak. A lágërben megbetegedett, azóta is nyomorog, mint írja: „*Sok szenvedést kellett megélnem, pedig nem voltam kulák, a két kezem után életem.*”⁵²¹ Szuhomlin Margaréta⁵²² szintén jelentkezett, közlése szerint édesapját, Fazekas Ignácot (1912) az Orsa város melletti lágërbe vitték, ahol 1945 nyarán meghalt. Vele volt a később szerencsésen hazatért Dajka Sándor, aki sokszor elmondta, mennyire komiszan bántak velük, mennyire dolgoztatták, éhezették őket. Az adatgyűjtésben közreműködött Váradi Imre, Bernáth Csaba, Ember Balázs és Úr Sándor.⁵²³ Összeállították a munkatáborokban elpusztult (72), a lágèrekből nem sokkal hazatérésük után elhunytak névsorát. Kezdeményezésükre 1989. november 26-án a helyi temetőben emléktáblát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Úr Sándor közlése szerint a Donbászra irányított „fezeós” fiatalok közül 2 fő donbászi szénbányában halt meg: Gyurkovics Sándor (1927 – Makejevka, 1952), Hadar István (1926 – Makejevka, 1963). Itthon, 1950. újév estén állati módon lelőtték Nagy Gézát (1929), mint donbászi szökevényt.

Mártírok: Bajusz Béla (1912 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), Baksa Béla (1908 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. február), Bernát József (1925 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Bernát Miklós (1900 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. szeptember), Berta Lajos (1911 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), Bitai László (1921) Demes Ferenc (1910 – Szolyva, hadifogolytábor, 1945), *Dancs Gáspár (1899 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1946),⁵²⁴ Demes Kálmán (1926 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. január), Demes Károly (1926), Dókus Ferenc, Dókus József (1899 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. január), Dókus Lajos (1900 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. január), *Farkas Kálmán (1904 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Fazekas Ignác (1912), Fábíán Kálmán (1913 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. február), Fábíán Miklós (1919 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Gaál Dezső (1924 –BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. május), Gaál József (1902 – BK, Orsa, hadifogolytábor , 1945. január), Gaál L. Lajos (1900 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. február), *Gyurkovics Sándor, Kertész József (1923 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1946), Kiss Béla (1910 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. február), Kocsis Sándor (1912

⁵²¹ SZEpb-archívum, Bitai József adatközlő levele, Kisdobrony, 1991. február 9.

⁵²² U.o., Szuhomlin Margaréta adatközlő levele, Kisdobrony, 1991. február 3.

⁵²³ U.o., Úr Sándor adatközlő levele, Kisdobrony, 1989. november 20.

⁵²⁴ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

– BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), *Komonyi Dániel (1901 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), *Komonyi Imre (1899 – Kotarszk, hadifogolytábor, 1944), Komonyi Kálmán (1905), Komonyi L. Kálmán (1907 – BK, Boriszov, hadifogolytábor), Lelkes Sándor (1924 – Szolyva, hadifogolytábor, 1945. január), Nagy Elemér (1900 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1946), *Nagy Ferenc (1902 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Nagy Gyula (1900 – Szambor, hadifogolytábor, 1944), *Nagy István (1905), Nagy A. János (1899 – front), Nagy Kálmán (1923 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1944), *Nagy M. Miklós (1912 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), Nagy Péter (1905 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), *Nagy M. Tibor (1926), *Nagy D. Zoltán (1919), Nagy Vince (Szolyva, hadifogolytábor, 1944), Nagy Zsigmond (1923 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. január), *Paksi Dezső (1918), *Sándor Gyula (1916), Solymos József Ján., Solymos József Józsefé (1901 – Szolyva, hadifogolytábor, 1944), *Solymos Sándor (1900 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), *Soós Albert (1915), Soós B. Bertalan (1922 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1946), Soós B. Bertalan (1922 – BK, Orsa, hadifogolytábor), Soós Kálmán (1908), Soós Kálmán (1925–Szolyva, hadifogolytábor), Szigeti József, Torma István (1910 – OF, Ural vidéke, hadifogolytábor, 1945), Torma Kálmán (1912 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), *Torma József (1920), *Tóth Lajos (1920), *Urbán Ferenc (1900), Újvári László (1922 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1946), *Újvári János (1899), Úr A. Ambrus (1925), *Úr Gy. Ambrus (1920), Úr Gyula (1920 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Úr József (1905 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Úr Kálmán J. (1899 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), Urbán Ferenc (1900 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), *Úr J. Sándor, Váradi Bertalan (1906 – Szolyva, hadifogolytábor, 1945. december), Váradi Imre (1918), Váradi Péter (1908 – BK, Boriszov, hadifogolytábor, 1945), **Lakatos Gábor⁵²⁵**Lakatos Norbert.

A KSZU ZO⁵²⁶ jegyzékében: 50 internált magyar, 2 elesett honvéd.

Internáltak (4): Vitai László (1921 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945. február), Lakatos Gábor (1926 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1946), Lakatos Norbert magyar (1922 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Juszku Ferenc magyar (1920 – front, eltűnt).

⁵²⁵ A **_-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók pótlólag vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁵²⁶ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 133-142. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

KISGEJŐC/MALI GEJIVCI

Társközsége: Nagygejőc, Lakossága 1944-ben 980 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 11-én összeállított két különálló helyhatósági (Kisgejőci Községi Népbizottság) lista alapján 82 helyi lakos (1896–1925) tartózkodott ismeretlen hadifogolytáborban. Az egyik listán feltüntetett 53 fő (1901–1924) a magyar hadsereg katonájaként esett fogságba. Nevük mellett a katonai foglalkozást is feltüntették: gyalogos, tüzér, határvasász stb. A legidősebb Fegyverneki János (1902), a legfiatalabb Lakatos József (1925). A másik listán 29 fő neve szerepel, a helyi bíró és titkár szerint ők a szambori lágerbe kerültek. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az elhurcolt 29 katonaköteles férfit Szolyvára és más lágerekbe vitték, akik közül 1945–1947-ben 14 fő hazatért, 15 fő meghalt a szolyvai, szambori és sztalinói lágerben. A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 22 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 37 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Fegyverneki Ferenc,⁵²⁷ összeállította a második világháborúban elesett honvédek (19) és a mártírok (15) névsorát. 1989. november 1-jén a helyi temetőben kopjafát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Részlet Balenszky Ödön kisgejőci túlélő visszaemlékezéséből: *„Kisgejőcről 60 férfiszemélyt vittek el az akkori vezetők parancsszavára, 18 évesen kényszerítettek ebbe a menetbe engemet is. 1944. december 10-én fegyveres kísérettel hagytuk el falunkat, reménykedtünk, hogy három nap múlva visszatérünk. Mindnyájunkat Csapra tereltek, ott az orosz katonák névsorolvasást tartottak, az ötvenéveseket hazaengedték, név szerint Ráckövi Istvánt, Gyöngyösi Imrét, Kis Gyulát, Benkő Istvánt és Balenszky Ödönt, azaz édesapámat. Sírva váltam el édesapámtól, ők hazaindultak, minket pedig hajtottak tovább: gyalogosan Csapról Beregszászig mentünk. Öt napig itt tartózkodtunk, amíg összeszedték a közeli falvakból az embereket. 660-an indultunk Szolyvára egy pár katona vezetésével. A szolyvai láger közelében nekünk már csak egy juhakol jutott. Az éjszaka folyamán nagyon sokan elszöktek, nagyon okosul tettek, már akkor éreztük, ezt a „háromnapos munkát” élve nem ússzuk meg. (...) Még a mai nap is meg tudnám mutatni azt a helyet, ahová 1 040 ember holttestét helyezték el*

⁵²⁷ SZEpb-archívum, Fegyverneki Ferenc adatközlő levele, Kisgejőc, 1992. március.

*egy közös sírba, anyaszült meztelenül. (...) Hol volt a szíve és a lelke az akkori vezetőknek, akik ilyen embertelen megpróbáltatásoknak tették ki azt a sok ezer ártatlan magyar fiataalt...*⁵²⁸ Balenszky Ödönt és falubelejt az 1 200 főből álló, bevagonírozott menetoszloppal Donbászra, a Sztalinó környéki munkatáborba vitték, közülük 1945 tavaszára 160 fő maradt életben. A háború befejezése után hadifoglyokkal töltötték fel a lágerüket, 11 hónap elteltével 200 rabot szabadon engedtek. Két hét múlva érkeztek meg Máramarosszigetre. A kárpátjaiak átgyalogoltak a Tisza-hídon Aknaszlatinára, majd másnap a menetrendszerű vonatjáráttal Ungvára érkeztek. A sztalinói lágerből 5 kisgejőci került haza: Balenszky Ödön, Hadar Kálmán, Kis Jenő, Nagy Jenő, Benkő Sándor.

Mártírok: Bogáthy Ferenc, Csákány Károly, Hajdu József, Hajdu Miklós, Halász János, Halász József, Kálmán Béla, Kiss Gyula, Ladányi János, László Gyula, Nagy Albert, Nagy Dezső, Nagy János, Novotnyák György, Ruszkovics Béla.

Elesett honvédek: Balogh István, Balkó Ferenc, Bankotay Zoltán, Belencki Ambrus, Bilakovics Sándor, Bodor János, Bogáthy Ödön, Hurik János, Jávorszky György, Kocsis György, Kornuta István, László Sándor, Nagy Antal, Nagy Jenő, Palkó Ferenc, Pankotay Zoltán, Ritók Lajos, Sváb Miklós, Szabó Béla, Szticka János, Tóth József, Vaski János.

KISSZELMENC/SZOLONCI

Közigazgatásilag Palágykomoróhoz tartozik. Lakossága 1944-ben 319 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. A túlélők felmérése szerint 1944 novemberében 15 római katolikus és református vallású magyart Szolyvára hurcoltak. A legidősebb Tóth Vince (1897), a legfiatalabb Szakács Béla (1926) volt, mindketten odahaltak. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Az elhurcoltak közül 5 fő hazatért, 10 fő meghalt a légerekben: Szamborban 3, Nyikitovkában 4, Gorlovkában 3 fő. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 3 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 13 fő. Bakó Zoltán római katolikus plébánost koncepció perben ítélték el, 1956-ban rokkantan került haza, 1959-ben halt meg Munkácson. Az adatgyűjtésben közreműködött Veres Péter,⁵²⁹ összeállította az elhurcoltak (15), a mártí-

⁵²⁸ SZEpb-archívum, Balenszky Ödön visszaemlékezése, Kisgejőc, 1989. november 1. In: Élő történelem, 26-28. old.

⁵²⁹ U.o., Veres Péter adatközlő levele, Szelmenc, 1991. február 12.

rok (10) és az elesett honvédek (3) névsorát. Az egykori elhurcoltak közül 1991. február 12-én már csak ketten voltak életben: Mitro Zoltán (1924) és Kis Miklós (1911). Veres Péter kezdeményezésére 1992 tavaszán a helyi temetőben emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Kisszelmenc neve felkerült a tragédiát elszenvedett települések listájára is. A második világháború végén meghúzott szovjet-csehszlovák határ elvágta egymástól Kis- és Nagyszelmenc falvakat. A jelenlegi ukrán-szlovák határ változatlanul kettészeli az egykori nagyközséget. A magyar-magyar és a nemzetközi összefogásnak köszönhetően⁵³⁰ 2005. december 23-án határátkelőhelyet nyitottak a két falu között. A kisszelmenci és a nagyszelmenci oldalon, egymástól 20 méterre egy-egy fél székykaput állított a Nagykaposi Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (elnök Fuksz Sándor) és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége (elnök Dupka György). A kisszelmenci fél kapun a következő felirat olvasható: „*Egy Szelmencből lett a kettő, egyesítse a Teremtő, / Áldjon Isten békességgel, tartson egybe reménységgel. / Mi reményünk megmarad, összeforr, mi szétszakadt, / Két Szelmencnek kapuszárnya falvainkat egybezárnja.*”

Mártírok: Balogh Lajos (1926), Iván Bernát (1924), Iván Bertalan (1916), Iván Ferenc (1916), Iván Zsigmond Istváné (1922 – front, eltűnt), Pekárovics István (1924), Szakács Béla (1926), Szakács Zoltán (1925), Takács Béla (1924), Tóth Vince (1898).

Elesett honvédek: Csurma István Jánosé (1904 – front, eltűnt), Ignác Gyula Péteré (1920 – front, eltűnt), Jevcsák István Jánosé (1919 – front, eltűnt).

A KSZU ZO⁵³¹ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

KONCHÁZA/KONCOVE

Közigazgatásilag Homokhoz tartozik. Lakossága 1944-ben 499 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 8-án összeállított egységes helyhatósági (Koncházai Községi Népbizottság) lista alapján 40 helyi lakos (1901–1923) tartózkodott hadifogságban. Néhány

⁵³⁰ A családokat, szomszédokat elválasztó, sorsokat megpecsételő körülményekről ZELEI MIKLÓS *Kettézárt falu* címmel könyvet írt, amelynek jelentős szerepe volt abban, hogy a világ, azon belül az amerikai kongresszus figyelmét is (2004. április 21.) sikerült a szelmenciek embertelen helyzetére irányítani. A könyvet *A 342-es határkő (Negyedszázad Kárpátalján)* címmel a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség adta ki CD-melléklettel. Ungvár, 2006. 419. oldal.) Könyvének: http://www.gimagine.com/gimagine/Magyar_Haz/2004/2004-04-18-Szelmenc/default.htm, <http://zelei.hu/archiv-szelmenc.html>

⁵³¹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009. 147. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011, 423-463. old.

névnél a következő bejegyzés olvasható: „*November 26-tól a szolyvai katonai lágerben tartózkodik*”. A legidősebb Vaszihi Sándor (1900), a legfiatalabb Szalai János (1923). A regisztráció során magukat ruszinak/ukrának vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A fiatalok közül többen önkéntesnek jelentkeztek a Vörös Hadseregbe, közülük Jávorszki István (1921) harcban esett el.⁵³² A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 1944. november 26-án 36 római katolikus és református vallású magyart hurcoltak Szolyvára, akik közül 1945–1947-ben 25 fő hazatért, 11 fő meghalt a szolyvai és szambori lágerben. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 12 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Tótik Lajos,⁵³³ összeállította a mártírok névsorát.

Mártírok: Bánócki János (1909), Csákány István (1915), Hudák Imre (1916), Lakatos Sándor (1914), Mitro Sándor (1914), Ormos Ambrus (1914), Póliska József (1909), Rehó Ferenc (1918), Rehó József (1920), Rehó Vince (1911), Remecki Lajos (1922).

A KSZU ZO⁵³⁴ jegyzékében: 10 internált magyar, 9 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény (bombázás) áldozata.

Internáltak (1): Popovics Béla (1922 – hadifogolytábor, 1944. november).

Elesett honvédek (9): Bánovszkij József (1917 – front, eltűnt, 1944), Bodák István Andrásé (1920 – front, eltűnt, 1944), Kiss József (1920 – front, eltűnt, 1944), Kovács Ambrus (1915 – front, eltűnt, 1944), Ormos Tibor (1922 – front, eltűnt, 1944), Rehó Sándor Györgyé (1917 – front, eltűnt, 1944), Tóth Iván (1920 – front, eltűnt, 1944), Tóth József (1915 – front, eltűnt, 1944), Csákány Emil Emilé (1911 – front, eltűnt, 1944).

Polgári áldozat (1): Rehó Mária (1914–1944.10.15.)

KORLÁTHELMEC/HOLMEC

Lakossága 1944-ben 890 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 10-én összeállított egységes helyhatósági (Helmecei Községi Népbizottság, titkár Lazorko) alapján 61 helyi lakos (1895–1924) tartózkodott hadifogságban. A listában néhány nevet áthúztak: *Bíró Sándor* (1901), *Takács Lajos* (1908), *Bora Miklós* (1895), *Fegyverneki Ferenc* (1908), *Csicsak János* (1915), *Butkóci Lajos* (1901).

⁵³² *Ukrajna Emlékönyve*, 563. old.

⁵³³ SZEb-archívum, Tótik Lajos adatközlő levele Szelmenc, 1991. február.

⁵³⁴ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 114–116. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423–463. old.

A kiemelt nevek meghaltak a szovjet légerekben. 51 névnél a következő bejegyzés olvasható: „*Ismeretlen helyen, lágerben van.*” 10 névnél a romániai Máramarossziget, Földvár, Brassó és a magyarországi Vác, Székesfehérvár, Sopron hadifogolytáborait tüntették fel. A legidősebbek: Bora Miklós (1895) és Kozma Zsigmond (1895); a legfiatalabbak: ifj. Sepella István (1924) és Kuruc József (1924). A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A fiatalok közül néhányan önkéntesnek jelentkeztek a Vörös Hadseregbe. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 24 katonaköteles férfit hurcoltak el „háromnapos munkára.” Közülük 1945–1947-ben 6 fő hazatért, 18 (LIMES: 15) fő meghalt a légerekben (Szolyva, Szambor). A magyar hadseregben harcoló katonák közül 12 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 30 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Katona Zsigmond és Sepella Mária,⁵³⁵ akik összeállították az elhurcoltak (24), a mártírok (16), a túlélők (8) névsorát. Kezdeményezésükre 1990. április 5-én a település temetőjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Az emlékmű költségeire az ukránok és ruszinok is adakoztak.

Mártírok: Bíró Sándor, Butkóci Lajos, Csicsák János, Fedor Ferenc, Gazda Imre, Gortvay Jenő, *Gortvay János,⁵³⁶ Gortvay Kálmán, Goca János, Köszörű Béla, Munkácsy Dénes, Munkácsy Endre, *Novák János, Putnoky József, Putnoky Lajos, Szanyi Ferenc, Téglássy Lajos, *Juricskó György.

Elcsélt honvédek: Gortvay Emil, Gortvay Endre, Gazda András, Goca János, Jessó Péter, Kemecsy Károly, Kocsis Béla, László István, Pávlovics László, Remete János, Sepella István, Sztupnicki János.

A KSZU ZO⁵³⁷ jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (1): Müller József (UA, front).

MINAJ/MINAJ

Közigazgatásilag Homokhoz tartozik Lakossága 1944-ben 454 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 8-án összeállított egységes helyhatósági (Minaji Községi Népbizottság, elnök Szabados J., titkár Juhász R. Sz.) alapján 31 helyi lakos (1901–1923) tar-

⁵³⁵ SZEpb-archívum, Katona Zsigmond és Sepella Mária adatközlő levele, Helmec, 1990. április 5.

⁵³⁶ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁵³⁷ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009. 258-256. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011, 423-463. old.

tózkodott hadifogságban. 29 névnél a következő bejegyzés olvasható: „*Ismeretlen helyen, lágerben van.*” Két név esetében a magyarországi Székesfehérvár van feltüntetve. A legidősebbek: Trofil Mihály (1901) és Ondliga János (1902); a legfiatalabbak: Czurkó Lajos, Krajnik József, Kovács János, Opalcsuk János, Varga Lajos, mindannyian 1923-as születésűek. A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az 1944. november 13-18. közötti regisztrálás után 29 római katolikus és református vallású magyart Szolyvára hurcoltak, akik közül 17 fő hazatért, 12 fő meghalt a szolyvai, szambori és donbászi lágerekben, illetve a háború frontjain. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 12 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Czurkó Elemér,⁵³⁸ összeállította az elhurcoltak (8), a mártírok (3) és a túlélők (5) névsorát. Kezdeményezésére 1992-ben a település temetőjében sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Badó János J.(1920), Badó Sámuel, Balog István (1921 – hadifogolytábor, 1944. november), Balog Sándor J., Batyi Ferenc S. (1919), Batyi Sándor S., Bányi Sándor (1911), Bálint Sándor (1904), Bíró Endre, Dávid Zoltán (1927 – hadifogolytábor, 1944. november), Krajnik Mihály (1919 – hadifogolytábor, 1944. november), Trofil Mihály (1912).

A KSZU ZO⁵³⁹ jegyzékében: 3 internált magyar.

NAGYDOBRONY/VELIKA DOBRONY

Lakossága 1944-ben 4 007 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 6-án összeállított egységes helyhatósági (Nagydobronyi Községi Népbizottság) lista alapján 397 helyi lakos (1897–1926) tartózkodott hadifogságban. A listában nem különítették el a tényleges hadifoglyokat és az internált civileket. A legidősebbek: K. Hete Ferenc J. (1897), Katona János J. (1898), valamint az 1899-es születésű Bálint János, Bíró Ferenc, Hidi F. Sámuel. A legfiatalabbak 1926-os születésűek: Bíró József, Hidi Ferenc, Kovács András, D. Nagy Sándor, Pinte András, Tóth Ferenc. Valamennyien odahaltak. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 3 fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe. 2 fő, Hete Ferenc és Hidi Sándor (1901) kommu-

⁵³⁸ SZEpb-archívum, Czurkó Elemér: „A sztálinizmus elhurcoltjainak névsora Minaj községből.” Minaj, 1991. november.

⁵³⁹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 147-149. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

nista titkos ügynökként vesztette életét.⁵⁴⁰ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az elhurcoltak közül 251 fő hazatért, 147 (LIMES: 145) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor, Boriszov, Minszk), illetve elesett a fronton. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 149 fő. Fejes Dezső⁵⁴¹ (1910) túlélő elküldte címünkre visszaemlékezését: „Közölték velünk is, hogy 1944 novemberében 3 napra, hidjavításra, Szolyvára kell menni, melyet felrobbantottak és utánpótlás miatt nagyon fontos volt. Mire odagyalogoltunk, ott már magyar katonák tevékenykedtek, ránk ott semmi szükség nem volt. Bementünk egy laktanyába és ott egy magyar szakaszvezető mondta, hogy foglyok vagyunk. Ebben az épületben több mint 1 000 ember elpusztult, különböző nemzetiségűek. 3–4 nap után gyalog mentünk át Sztarij Szamborba, itt csak egyszer adtak napjában egy kis folyadékot enni. Innét egy lembergi laktanyába mentünk, ahol az állomáson két csoportban kerültünk bevagonírozásra. Nagydobronyiak vagy 200–an voltunk. Körülbelül 100 vagonot raktak meg különböző nemzetiségű férfiakkal, de mire Boriszovba értünk, közel 300–an meghaltak, kiket mint a fadarabokat dobáltak ki a vagonokból. Így kerültünk a boriszovi táborba, akkor 40 fokos hideg volt. Dolgoztatni nem tudtak bennünket, elég volt csak a holttesteket kihordani a lágerből, mivel gyengék, betegek voltunk. (...) Akik megmaradtunk, azokat gyenge és minősíthetetlen koszon a kolhozmezőn dolgoztatták. (...) 1947 tavaszán jöttem haza. A haláltáborokban 30 hónapot töltöttem, ahol több ezer ember elpusztult ártatlanul.” Misák Istvánné, szül. Badó Mária⁵⁴² a bátyjára, Badó Ferencre (1903) és özvegyére, „Zsuzsi mamára” hívta fel a figyelmünket: „Nagydobrony első halottja. A felesége egyedül maradt, három gyermekkel özvegyen. Késervesen nevelte őket. Hiába járt Ungvárra, hogy kapjon valami pénzt a gyerekekre, de egy kopejkát sem kapott. (...) Nem tehet ő róla, hogy a férjét elvitték, és kegyetlenül meggyilkolták, mert ez nem természetes halál volt. Hideg zuhany alá állították, édesapámnak mesélte egy onnan visszajött ember. Ő a fél pokrócát adta oda neki, hogy abba takarózzon, de nemsokára meghalt vérhasban.”

Nagydobrony több lakosát koncepciós perbe fogták, köztük Gönczy Pál lelkészt, akit 1946-ban 8 évre, 5 évi száműzetésre ítélték. A lágerből

⁵⁴⁰ *Ukrajna Emlékkönyve*, 559. old.

⁵⁴¹ SZEpb-archívum, Fejes Dezső adatközlő levele, 1991. március 14. Láger-beszámolóját itt jelentettük meg: Fejes Dezső (Nagydobrony, 1991). In: *Élő történelem*, 1993., 42–43. old.

⁵⁴² SZEpb-archívum, Misák Istvánné, sz. Badó Mária adatközlő levele, Kisdobrony, 1990. október 16.

hazajött, de Nagydobronyban sokáig nem folytathatta papi tevékenységét; politikai nyomás és intrikák következtében Gencsy Béla akkori „békepüspök” és Mocsarko vallásügyi megbízott közös döntés alapján Nagyberegre helyezték, majd Beregújfaluban, Csonkapapiban és Hetyenben hirdette az ígét, szeretett gyülekezetéhez nem kerülhetett vissza.⁵⁴³ 1949-ben az erőltetett kolhozosítással szemben a magyarlakta települések közül Nagydobronyban volt a legnagyobb zavargás, a több mint félezer kolhozrongáló megfélemezésére határőregységeket is kivezényeltek. Sokan kerültek börtönbe, kényszermunkatáborba – a hatalom így szabadult meg a kollektivizálás ellenzőitől. Az adatgyűjtésben közreműködött Hidi Endre,⁵⁴⁴ összeállította a mártírok előzetes névsorát (79). Kezdeményezésére és az ő tervezésében 1991 júniusában a református templom kertjében monumentális emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Ugyanitt látható egy magyar katona egészalakos szobra, amely az első világháború hőseinek állít emléket. 1948-ban eltávolították, 1990-ben visszaállították a helyére. Nagydobronnyal kapcsolatban Nyugat-Európa országaiban évtizedeken keresztül közszájon forgott a legenda, miszerint 1944 őszén az előrenyomuló szovjet hadsereg különös gaztettet vitt véghez: a lakosságot lemészárolta, a települést porig rombolta (egyések szerint napalmbombával). Ezt a rémtörténetet Magyarországon az elsők között az eszenyi származású Balla Gyula irodalomtörténész, a nyugati világban pedig Skultéti Csaba publicista cáfolta meg.⁵⁴⁵

Mártírok: Badó Ferenc (1903–1944. november), Badó János (1920), Badó Sámuel Józsefé (–front), Bakk Ferenc (1913), Balog Ferenc (1902), B. Balog Ferenc (1903), B. Balog Ferenc M. (1920), Balog János (1904), Balog János (1907), Balog János (front), Balog János J. (1920), Balog Sándor S. (1925), Balog Sándor S.(1903), Balogh Sándor J., B. Balog Sándor S. (1913), Bálint János (1899), Bálint János (1908), Bálint Sándor (1904), Bátyi Árpád (1913), Bátyi Ferenc S.(1919), Bátyi József (1908), Bátyi Sándor S. (1911), Bátyi Sándor S., Bíró Endre, Bíró Ferenc (1899), Bíró József (1926), K. Balogh József (1987), Deák János (1924), Dókus József, Gábor Ferenc (1908), Géci Dezső (1922), *Géci János (1918),⁵⁴⁶ Géci József (1929), Góré István (1899), Hete András (1912), Hete Ferenc

⁵⁴³ BALOG SÁNDOR: *Sorsüldözöttek*, 1992., 30. old.

⁵⁴⁴ SZEpb-archívum, Hidi Endre adatközlő levele, 1991.

⁵⁴⁵ BALLA GYULA: *Nagydobrony – egy falu, amely a térképen is megtalálható*. In: *Magyarsághutató*. A Magyarsághutató Csoport Évkönyve 1988. Bp., 1988., 299-312. old. Elektronikus változata: http://www.adatbank.transindex.ro/regio/html/alcim_pdf40.pdf

⁵⁴⁶ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

S. (1910), K. Hete Ferenc J. (1897), Hete János, Hete János, *Hete Sándor (1919), Hidi András (1905), Hidi F. András, Hidi Ferenc S. (1924), Hidi Ferenc (1926), N. Hidi Ferenc (1919), Hidi József J., Hidi József S. (1919), Hidi F. Sámuel (1889), Hidi Sándor (1919), Hidi Sándor (1922), Hidi Sándor (1923), Hidi Sándor, Hidi Sándor J. (1900), Hidi Sándor M. (1901), Hidi Sándor S. (1923), Hidi Sándor Gy. (1920), N. Hidi Sándor (1921), Katlin Sándor (1923), H. Katona András, Katona Ferenc (1922), P. Katona Ferenc (1920), Katona Ferenc (1919), Katona Ferenc J. (1924), Katona János, Katona János J.(1898), G. Katona József, K. Katona Sámuel (1922), Katona Sándor (1917), Katona Sándor (1917), *Katona Sándor J. (1902), Kelemen Tamás (1908), Kovács András (1926). Kovács Miklós (1903), Molnár András, Molnár András (1913), Molnár András (1915), Molnár J. Ferenc (1922), Molnár János J., Molnár Kálmán S. (1921), Molnár Kálmán, Molnár Kálmán (1920), Molnár P. Sándor S. (1901), Molnár Sándor (1921), Molnár Sándor (1904), Molnár Sándor, Molnár Sándor, D. Nagy Sándor (1926), Nagy Sándor (1903), **Nagy Sándor (1923),⁵⁴⁷ K. Nagy Sándor (1921), Nyomó János (1922), Nyomó Miklós, Pinte András (1926), Pinte János (1915), Pinte József (1916), Pinte József (1919), Pinte József (1921), Pinte József J., Pinte Sándor, Pinte Sándor (1919), Pinte Sándor (1922), Pinte Sándor S. (1922), Ráti János, Ráti Sándor, Ráti Sándor S.(1923), Rendes János, Sándor József J. (1900), Sándor József (1926), Sütő Bertalan (1910), Szabó Ferenc, id. Szanyi P. János, ifj. Szanyi P. János (1923), Szanyi Dezső, Szanyi F. János, Szanyi G. József (1917), Szanyi Gy. Ferenc, Szanyi József, Szanyi József, Szanyi József (1912), Szanyi K. József (1924), Szanyi K. M. András (1919), Szanyi K. M. András (1919), Szanyi K. M. Ferenc (1910), Szanyi K. M. Ferenc S.(1916), Szanyi K. M. Gyula, Szanyi K. M. Tamás (1908), Szanyi K. M. András (1908), Szanyi M. János S. (1911), Szanyi P. András, Szanyi P. Ferenc (1909), Szanyi P. Sándor (1907), Szanyi P. Sándor (1926), Szanyi Sándor J. (1923), Szanyi Szabó Sándor (1910), *S. Szanyi József (1919), Szántó József (1919), Szentimrei Ferenc, Szentimrei Kálmán (1907), Szilvási János, Szilvási Miklós (1900), Takács József J. (1920), Tóth Ferenc (1926), Varga Gábor, Vinda Sándor, Varga Kálmán (1922).

A KSZU ZO⁵⁴⁸ jegyzékében: 69 internált magyar, 25 elesett honvéd, 2 munkaszolgálatos.

⁵⁴⁷ A ** -gal jelölt neveket a LIMES-kutatók utólag vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁵⁴⁸ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009. 20-37. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011, 423-463. old.

Elcseszett honvédek (3): Badó András Andrásé (front), Bakk András (front), Balázs Olekszij/Elek (front).

Munkaszolgálatos (2): Moskovics Dávid, apja Herman (1906 – UA, front, 1942), Rozner Áron, apja Fajse (1915 – UA, front).

NAGYGEJŐC/VELIKI GEJEVCI

Lakossága 1944-ben 1 005 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. Az 1945. július 7-én összeállított egységes helyhatósági (Nagygejőci Községi Népbizottság) lista alapján 103 helyi lakos (1896–1925) tartózkodott hadifogságban. 31 névnel Szambort tüntették fel, a többinél Debrecen, Nyíregyháza, Budapest, Sopron, Nyírbátor, Székesfehérvár, illetve Csáktornya és Zemplénoroszi szerepel. A legidősebb Béres Imre (1895) volt, a legfiatalabbak: Györke Gyula (1926) és Simon József (1926). Akik a regisztráció során ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat, nem vitték el. Néhány fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe. Szijártó Lajos (1919) a Gergely-zászlóalj partizánjaként 1944. december 13-án harcban esett el Magyarországon területén.⁵⁴⁹ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 1944. november végén 79 római katolikus és református vallású magyart Szolyvára és más munkatáborokba hurcoltak. 1945–1947-ben 61 fő hazatért, 18 (LIMES: 14) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor, Boriszov, Orsa). A magyar hadseregben harcoló katonák közül 23 esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 43 fő. Lávráné Gerék Márta⁵⁵⁰ közlése szerint édesapja, Gerék János honvéd (1911) nem esett el, haláláról a hadifoglyok adatbázisban téves adatokat közöltek (Gerék János 54/I. zlj. Tizedes, 1944. 04. 11., halál helye: Drohobycz. Halál oka: vízbe fulladt). Gerék János a front összeomlása után hazatért a családjához Nagygejőcre, a katonaköteles férfiakkal együtt 1944. november 18-án hurcolták el a szolyvai lágerekbe, onnan a gorlovkai munkatáborba került, ahol fakitermelésen dolgoztatták, végelgyengülésben halt meg. Halálhírére két hazatért lágertársa, Simon Gyula (1926) és Szaniszló Sándor (1924) is megerősítette. Az adatgyűjtésben közreműködött Ráti Ferenc, összeállította a mártírok (14) és az elesett honvédek (34) névsorát.⁵⁵¹ Kezdeményezésére 1989 októberében a település teme-

⁵⁴⁹ *Ukrajna Emlékkönyve*, 559. old.

⁵⁵⁰ SZEpb-archívum, Lávráné Gerék Márta adatközlő levele, Nagygejőc, 2007. február 1.

⁵⁵¹ U.o., Ráti Ferenc adatközlő levele, Nagygejőc, 1989. október.

tőjében kopjafát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Balla Imre (1906 – front, eltűnt), Balla Vilmos (1919 – front, eltűnt), id. Gerék János (1911), Hajdu Vince, *Karcinkó Sándor, Kára K. Lajos (1912 – Donyec terület, Horlivka, hadifogolytábor, 1944), *ifj. Kára Sándor (1923 Donyec terület, Horlivka, hadifogolytábor, 1944), Klaczik János (1923 – front, eltűnt, 1943), *Klaczik Miklós, Kovács Imre, *Kovács István, Marcinkó Sándor (1914 – Donyeci ter. Makijivka, hadifogolytábor, 1944), *id. Molnár András (1908 – Donyeci ter. Horlivka, hadifogolytábor, 1944), Molnár Lajos (1914 – Donyeci ter. Makijivka, hadifogolytábor, 1944), Molnár Vince (1901 – Szambor, hadifogolytábor, 1944), Nagy János (1905 – Szambor, hadifogolytábor, 1944), *Simon Ferenc (1903 – Donyeci ter. Makijivka, hadifogolytábor, 1944), Simon István (1926 – Szambor, hadifogolytábor, 1944), Szokul János, **Cserék Imre, ifj. Cserék János.

Elesett honvédek: Balla Miklós (1913 – front, eltűnt), Fényes Vilmos (1910 – front, eltűnt, 1943), Gere Sándor, Gere Zoltán (1921 – front, eltűnt, 1943), Gerék Imre (1923 – front, eltűnt, 1943), if. Gerék János (1913 – front, eltűnt, 1943), Gerék Sándor (1920 – front, eltűnt, 1943), Györke Lajos (1912 – front, eltűnt, 1941), Homoky Péter (1919 – front, eltűnt, 1943), Jenei József (1919 – front, eltűnt, 1943), Kára V. Árpád (1915 – front, eltűnt, 1942), Kára K. Bálint (1910 – front, eltűnt, 1943), Kára Bertalan (1912 – Donyec terület, Horlivka, hadifogolytábor, 1944), Kára K. Lajos, id. Kára Sándor (1920 – Donyec terület, Horlivka, hadifogolytábor, 1944), Klaczik Imre, Klaczik János, ifj. Molnár András (1922 – Donyeci ter. Horlivka, hadifogolytábor, 1944), Molnár Lajos, Prokop Imre, Szijjártó Lajos (1920 – Donyeci ter. Makijivka, hadifogolytábor, 1944), Varga Gyula (1914 – Donyec terület, Horlivka, hadifogolytábor, 1944), Vigh István (1914 – Szambor, hadifogolytábor).

A KSZU ZO⁵⁵² jegyzékében: 2 internált magyar, 15 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Internálták (I): Simon Ferenc (1901.09.22 – Donyeck-i ter. Makijivka, hadifogolytábor, 1945.11.13.).

Elesett honvéd (I): Hajdú Vince (1923 – front, eltűnt 1943).

Munkaszolgálatos (I): Klajn Mendel, apja Majer (1909 – UA, front).

⁵⁵² Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 37-47. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

ÓRDARMA/SZTOROZSNYICJA

Lakossága 1944-ben 1 305 fő volt, ebből magyar kb. 170 fő. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 7-én összeállított egységes helyhatósági (Órdarmai Községi Népbizottság, elnök A. Sandor) lista alapján 43 helyi lakos (1899–1925) tartózkodott hadifogságban. A legidősebb Birovcsak György (1899) volt, a legfiatalabbak: Bíró István (1923) és Árendás János (1923). 37 névnél „*Címük ismeretlen*” bejegyzés olvasható, 6 névnél a romániai Zsibó, Foksány, Nagyenyed és a magyarországi Székesfehérvár van feltüntetve. A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Néhány fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe és az 1. Csehszlovák Hadtestbe. Közülük Filep János (1925) a csehszlovák hadtest katonájaként harcban esett el Szlovákia területén.⁵⁵³ A felmérések szerint az elhurcolt katonaköteles férfiak közül 42 fő hazatért, 1 fő meghalt a szolyvai gyűjtőlágerben. A magyar hadsereg katonájaként elesettek-ről nincsenek adatok. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 2 fő. Lőrincz István esperest 1945-ben koholt vádak alapján letartóztatták, 1956-ban került haza Szibériából, 1979-ben halt meg Kincseshomokon. Az adatgyűjtésben közreműködött Jevcsák Gyula.

A település mártírja: Hornyák Imre (front).

A KSZU ZO⁵⁵⁴ jegyzékében: 6 elesett honvéd, 7 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (5): Kukucs Vince Ivanovics, szlovák (1902 – Kaposvár, front), Palpas István Istváné (1922 – Kaposvár, front), Nógrádi István Istváné (1918 – front, eltűnt, 1943), Szlavjan Péter Sándoré (1920 – front, eltűnt, 1941), Filip István Béláé (1922 – front, eltűnt, 1943).

PALÁGYKOMORÓC/PALAGYKOMOROC (KOMARIVCI)

Társközsége: Kisszelmenc. Lakossága 1944-ben 811 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. A lágerbe került palágykomoróci férfiak névsorát nem találtuk meg a Kárpátaljai Területi Állami Levéltárban. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A túlélőkkel végzett felmérés szerint 39 katonaköteles férfit hurcoltak el „háromnapos munkára”. 1945–1947-ben 17 fő hazatért, 22 (LIMES: 21) fő meghalt a légerekben (Szolyva, Szambor). A magyar hadseregben harcoló

⁵⁵³ *Ukrajna Emlékkönyve*, 568. old.

⁵⁵⁴ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 232-242. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

katonák közül 9 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 31 fő. Egressy Sándor görög katolikus parochust koncepciós perbe fogták, 1949-ben 25 évre ítélték. 1956-ban rokkantan tért haza, három év múlva Ungváron belehalt a rabságban szerzett betegségbe. Az adatgyűjtésben közreműködött Szanyi Ilona,⁵⁵⁵ összegyűjtötte az elhurcoltak névsorát. A felmérés idején már csak négy egykori internált felesége volt életben. Kezdeményezésére 1992-ben a templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Balogh István (1902), Fulajtár János (1922), Hidi Sándor (1924), Juhász Péter (1910), P. Kiss János (1905), Kondás Sándor (1909), K.Varga István (1905), Mondok István (1924), Nagy István (1912), Péntek Lajos (1905), *Szanyi György (1905),⁵⁵⁶ Szanyi István (1908), ifj. Szanyi István (1925), D. Szanyi János (1918), Szanyi György (1905), Gy. Urbán Gyula (1926), P. Urbán Gyula (1924), P. Urbán Lajos (1926), Urbán Lajos (1908), *O. Urbán Lajos (1924), J. Varga István (1909), S. Varga István (1914).

Elesett honvédek: M. Varga István (1921), Szanyi Benjámín (1914), ***Szanyi István (1917),⁵⁵⁷ T. Varga Sándor (1921), Nagy Gyula (1917), P. Kiss Gyula (1920), Béres Sándor (1911), P. Szanyi Gyula (1923), Nagy Árpád (1921).

A KSZU ZO⁵⁵⁸ jegyzékében: 6 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (3): Varga Sándor Jozsef (1921 – front, eltűnt, 1941), Nagy Árpád Lajos (1921 – front, eltűnt, 1941), Szanyi Gyula József (1923–1941).

Munkaszolgálatos (1): Perl Sámuel, apja Martin (1897 – OF, front, 1943).

PALLÓ/PAVLOVE

Társközsége: Gálocs. Lakossága 1944-ben 568 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 1944. november 29-én 42 katonaköteles férfi közül 35 főt Szolyvára hurcoltak. 1945–1947-ben 19 fő hazatért, 16 fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor, Donbász, Gorlovka). A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A magyar hadsereg-

⁵⁵⁵ SZEpb-archívum, Szanyi Ilona adatközlő levele, 1992. november.

⁵⁵⁶ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁵⁵⁷ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették az elhurcoltak névsorába.

⁵⁵⁸ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 160-163. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

ben harcoló katonák közül 2 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 18 fő. Nagy Gyula (1909) címünkre küldött levelében a következőket írta: „1944 őszén hurcoltak el „háromnapi munkára” a szolvai gyűjtőtáborba, majd Szamborba vittek minket. Csak 1947 tavaszán jöttem haza.”⁵⁵⁹ Dr. Tárczy Andorné ungvári gyermekgyógyász adatközlő leveléből arról értesültünk, hogy édesapját, Csengeri Andort (1911) november 29-én Pallórol a szambori gyűjtőlágerbe hurcolták el, aztán Donbász környékén (Gorlovka) töltött egy évet. „Nagyon betegem tért haza 1945. október 22-én. Szeretettel élt velünk egészen 1988. február 22-ig, amikor is hirtelen meghalt és Pallóban temettük el.”⁵⁶⁰ Az adatgyűjtésben közreműködött Ferencz Angéla,⁵⁶¹ összeállította az elhurcoltak (35) és a mártírok (16) névsorát, amelyet Baki József, Csucska István, Tóth István, Nagy Gyula, Kerek Géza és Czurkó Imre túlélő hitelesített. Kezdeményezésükre 1989 novemberében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Bódi Árpád (1925), Bódi Béla (1908), Bódi Elek (1904), Bódi István (1911), Bódi Zoltán (1925), Csengeri Béla (1906), Csengeri István (1909), Csengeri Lajos(1895), Csengeri Miklós (1901), Ferencz István (1908), Kenyherc István (1921), Kenyherc Béla (1905), Palkó Miklós (1898), Remecki Péter (1912), Smajda János (1899), Vas István (1919).

Elesett honvédek: Jevcsák János (1919) és Lakatos Sándor (1917).

A KSZU ZO⁵⁶² jegyzékében: 17 internált magyar, 4 munkaszolgálatos.

Internáltak (1): Bódi Gyula Istváné (1904–1944)

Munkaszolgálatosok (4): Klajn Áron, apja Dávid (UA, front), Klajn Lajos, apja Dávid (UA, front), Klajn Miklós, apja Dávid (UA, front), Martinovics Lázár (front, 1942).

RÁT/RATIVCI

Nagy- és Kistrátot 1945-ben egyesítették. Lakossága 1944-ben 1 163 fő volt. Elfoglalásuk időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 9-én összeállított egységes helyhatósági (Nagy- és Kistráti Községi Népbizottság) alapján 40 helyi lakos (1900–1926) tartózkodott hadifogság-

⁵⁵⁹ SZEpb-archívum, Nagy Gyula adatközlő levele, Palló, 1991. április 14.

⁵⁶⁰ U.o., dr. Tárczy Andorné adatközlő levele, Ungvár, 1991. április 10.

⁵⁶¹ U.o., Ferencz Angéla adatközlő levele, Palló, 1991. április 14.

⁵⁶² Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 163-166. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

ban. A legidősebbek: Janikov Mihály (1900) és Ádám Lajos (1901). A legfiatalabbak 1926-ban születtek: Nagy Béla és Verbócki Lajos. 26 fő a bejegyzések szerint bevonult a magyar hadseregbe és fogságba esett, hadifogolytáborként a romániai Földvár (№2, №–5.), Temesvár (№37), Foksány, Nagyenyed és a magyarországi Székesfehérvár, Cegléd, Győr, Jánosháza stb. van feltüntetve. 14 névnel tartózkodási helyként Szolyvát, Szambort és Sanokot jelölték meg, tehát őket internálták. Akik a regisztráció során ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat, nem vitték el. 2 fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe.⁵⁶³ Az elhurcoltak közül 1945–1947-ben 3 fő hazatért a nyikítovkai és más munkatáborokból, 11 fő meghalt a lágerekben: 2 fő Szolyván, 1 Kijevben, 8 Nyikítovkában. A magyar hadseregben harcoló 26 katona közül 3 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 14 fő. Egy lakost koncepciós perbe fogtak, a sztálinizmus áldozata lett Haklik Sándor (1884–?) kistráti római katolikus esperes is. Az NKVD már félig bénán vitte el, útközben meghalt, ismeretlen helyen nyugszik. Az adatgyűjtésben közreműködött Vetrócki Ambrus⁵⁶⁴ és Ádám Barnabás. Összeállították az elhurcoltak (14) és a mártírok (11) névsorát, amit Verbócki Lajos (1926) túlélővel egyeztettek. Kezdeményezésükre 1989. november 26-án a templom kertjében emlékművet állítottak, 1990. október 26-án pedig a templom falán emléktáblát helyeztek el a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Ádám Lajos (1924), Ádám Sándor Jánosé (1904.03.23.–Donyec ter. Horlivka, hadifogolytábor, 1945.03.18.), Béres János (1910), Demes Sándor (1901), Haklik Sándor (1884?), Illár Sándor (1924), Juhász Antal (1912), Lelekács Balázs (1903), Nagy Béla (1926), Szopó Ferenc (1913), Vetrovszki Ambrus (1922).

A KSZU ZO⁵⁶⁵ jegyzékében: 11 internált magyar, 7 polgár hadicselekmény áldozata.

Polgári áldozatok (7): Ádám Etel (1940–1944.11.27.), Ádám Iván (1893–1944.11.03.), Hajdú Mária (1904–1944.11.18.), Illár Erzsébet (1926–1944.11.21.), Illár Erzsébet Györgyé (1902–1944.11.15.), Kovács Ili (1929–1944.11.12.), Kótyuk Mária (1926–1944.11.28.), Szücs József (1898–1944.11.26.).

⁵⁶³ *История городов и сел Украинской ССР, Закарпатская область*, стр. 523.

⁵⁶⁴ SZEрВ-archívum, Vetróczy Ambrus adatközlő levele, Rát, 1990. október 26.

⁵⁶⁵ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 171-173. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

SISLÓC/SISLIVCI

Társközsége: Ungtarnóc. Lakossága 1944-ben 322 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 6-án összeállított egységes helyhatósági (Sislóci Községi Népbizottság, elnök Marezi János, titkár Ivan Szelmenszkij) alapján 21 helyi lakos (1902–1926) tartózkodott hadifogságban. 10 névnel a láger ismeretlen, 8 névnel a romániai Nagyenyed, a csehszlovákiai Prága, Pozsony és a magyarországi Budapest, Pécs, Székesfehérvár, Sopronkőhida van feltüntetve. A legidősebbek: Tóth István (1902) és Sütő Péter (1903). A legfiatalabbak: Fekete Ladiszláv (1924) és Koleszár Ferenc (1923). A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Néhány fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe. A felmérések szerint 3 főt hurcoltak Szolyvára. 1945–1947-ben 2 fő hazatért, 1 fő meghalt a lágerben. A magyar hadseregben harcoló 18 katona közül 3 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 4 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Kállai Erika. Kezdeményezésére 1991-ben a település temetőjében sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

A település mártírja: Sák Béla.

Elesett honvédek: Lecó Bertalan, Pekár Péter, Rózsa György.

SZALÓKA/SZOLOVKA

Lakossága 1944-ben 829 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 7-én összeállított egységes helyhatósági (Szalókai Községi Népbizottság) lista alapján 146 helyi lakos (1889–1925) tartózkodott hadifogságban. 38 fő bevonult a magyar hadseregbe, 108 civilt internáltak. A legidősebbek: K. Szabó Kálmán (1889), Soós Gábor (1895), az 1896-os születésű Mező Zoltán és Orosz Sándor, Antal Kálmán (1897) és Kepics János (1899). A legfiatalabbak 19–20 évesek voltak: Tóth János, Csonka Béla, Kertész Sándor Szabó Sándor Kepics Kálmán. A fiatalok valamennyien odahaláltak. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 5 fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe,⁵⁶⁶ közülük Salka Béla (1926) 1945. február 4-én harcban esett el Lengyelország területén.⁵⁶⁷ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint a Szolyvára és más táborokba hurcolt férfiak közül 1945–1947-ben 44 fő hazatért a boriszovi

⁵⁶⁶ *История городов и сел Украинской ССР, Закарпатская область*, стр. 523.

⁵⁶⁷ *Україна Емліккőnyve*, 568. old.

és más lágerekből, 64 (LIMES: 58) fő meghalt a munkatáborokban; legtöbben (60 fő) a belorussziai Boriszovban. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 11 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 76 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Soós Kálmán. Kezdeményezésére 1989. november 26-án a temetőben sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. A munkatáborból hazatért szalókai református magyarok *Idegenbe eltemetettek felett* címmel zsoltárt írtak a 35. zsoltár (*Perelj, Uram...*) dallamára, amit az emlékmű leleplezése idején gyászszertartás közepette énekeltek el. A második versszakasz így hangzik: „*Boriszói temetőben / Sok magyar van eltemetve. / Szalókáról vagy hetvenen, / Nem ejtettek rá egy könnyet sem. / Nem ejtettek, mert nem tudva, / Hogy a hitves már a sírba. / Eltemették, mint az állatot, / Senki búcsúszót nem mondott.*”⁵⁶⁸ (Lejegyezte Soós Kálmán.)

Mártírok: Antal Áron (1896 – hadifogolytábor, 1945), Antal Dezső (1909), Antal Gyula (1899), Antal József (1896), Antal József (1903), Antal Kálmán (1897), Antal Miklós (1905), Bacskai Béla (1914), Balla Zsigmond (1923), Balog János (1907), Balog Péter (1896), Balog Sándor (1899), Balog Sándor (1912), Biri István (1899), Csonka Béla (1925), Halász Béla (1911), Huszár András (1910), Huszár Kálmán (1898), Huszár László (1903), Karakó István (1924), Kelemen József (1910), Kenyherc Pál (1899), Kepics János (1899), Kepics Kálmán (1924), Kerecsenyi Sándor (1914), Kertész Sándor (1925), Kovács András (1901), *Kovács Béla (1921),⁵⁶⁹ *Kovács János (1917), *Kovács Kálmán (1923), Kovács István (1924), Kovács József (1923), Kozma Ferenc (1908), Mező Sándor (1901), Mező Zoltán (1896), Nagy Gyula (1903), Nagy Péter (1921), Nyomó Ferenc (1903), Orosz Ferenc (1909), Orosz Sándor (1896), Pohodi András (1898), Sankó József (1910), Soós Béla (1897), Soós Dezső (1905), Soós Ernő (1906), Soós Gábor (1895), Soós Gyula (1906), Soós József (1900), Szabó Béla (1924), Szabó Dezső (1899), *ISP. Szabó István (1911), Szabó János (1908), K. Szabó Kálmán (1889), Szabó László (1913), *Szabó Tóth István (1921), Szabó Miklós (1898), Szabó Sándor (1924), Szántai János (1907), Szántai József (1914), Tóth István (1899), Tóth János (1925), *Tóth József (1913), Tóth Kálmán (1905), Varga József (1905).

A KSZU ZO⁵⁷⁰ jegyzékében: 52 internált magyar.

⁵⁶⁸ *Istenhez fohászkodva*, 42. old.

⁵⁶⁹ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁵⁷⁰ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 227-230. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

SZEREDNYE/SZEREDNYE

Lakossága 1944-ben 2 617 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 6-án összeállított egységes helyhatósági (Szerednyei Községi Népbizottság) lista alapján összesen 88 helyi lakos (1891–1926) tartózkodott hadifogságban. Az egyes nevek mellett külön rubrikában feltüntették az anya nevét is. Tartózkodási helyként két kivétellel a romániai Foksány (№177), Máramarossziget, Temesvár, Brassó és a magyarországi Győr, Cegléd, Szeged, Székesfehérvár, Jászberény, Kiskunfélegyháza településekhez kapcsolódó hadifogolytáborok vannak feltüntetve. Verbics Mihály (1921) nevénél a szambori, Kovács János (1919) nevénél az oroszországi Krasznogorszk lágert jelölték meg. A legidősebbek: Kalmár György (1891) és Kuhta Titusz (1900). A legfiatalabbak: Szabovcsik György (1926), Kardasinec András (1925) és Andrisov István (1925). Akik a regisztráció során ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat, nem vitték el. 30 fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe és az 1. Csehszlovák Hadtestbe,⁵⁷¹ közülük 12 fő harcban esett el Lengyelország és Csehország területén. Smulevics Ábrahám (1917) és a nemzetiség nélküli Ruscsák György a csehszlovák hadtest katonája volt. Az ukrán/ruszin áldozatok névsorában magyar családnevek is vannak: Kovács, Riger, Zelenyák stb.)⁵⁷² A kis létszámú magyar szórványból elhurcoltakról nincsen adat. Az itteni magyar és vegyes házasságú családok asszimilálódtak, illetve más településre költöztek. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 5 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 17 fő. Dr. Tóth József római katolikus plébánost. 1945-ben letartóztatták és koncepció perben elítélték. Az amnesztia után őt is száműzték, nem sokkal a halála előtt térhetett haza Kárpátaljára. 1969-ben halt meg Szerednyén. Kobáczy Rudolf Rezső görög katolikus parochust 1945-ben 8 évi kényszermunkára ítélték. 1954-ben rokkantan tért haza. 1973-ban halt meg Munkácson. Az aposztázia elutasítása miatt Újhelyi József görög katolikus parochust 1950-ben 25 évre ítélték. 1956-ban tért haza.

Elesett honvédek: Jávorszki András (1910), Konkusz András (1921), Manajló János (1920), Singnyák Mihály (1919), Siplok István (1921).

⁵⁷¹ *История городов и сел Украинской ССР, Закарпатская область*, стр. 507.

⁵⁷² *Україна Емклéккőnyве*, 567-568. old.

A KSZU ZO⁵⁷³ jegyzékében: 5 elesett honvéd, 5 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (5): Szolovcsak Mihajlo (front), Singljak Mihajlo (front), Soros Kiril (front), Javorszki Vikentyij Vikentyjevics (1914 – front, eltűnt, 1941), Sztaszjo Ivan Mihajlovics (1901 – front, eltűnt, 1944.06.06.)

Munkaszolgálatosok (5): Mermelstejn Elija, apja Ábrahám (1918 – UA, front, 1943), Rappaport Jenő, apja Slomo (1918.12. 25 – UA, front, 1941), Rappaport Márton, apja Salamon (1916.01.31. – UA, Zsitomiri ter. Radomisi j. Potyijivka, front, 1943. január), Rappaport Jákob, apja Salamon (1917 – UA, front, 1943/44?), Rubin Dezső, apja Salamon (1914 – Jugoszlávia, front).

SZÜRTE/SZURTE (SZTRUMKIVKA)

Lakossága 1944-ben 1 314 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. november 20. Az 1945. július 9-én összeállított egységes helyhatósági (Szürtei Községi Népbizottság, Vaszilenko „komisszár”) lista alapján 93 helyi lakos (1898–1926) tartózkodott hadifogságban. A magyar hadseregbe bevonult férfiak nevénél a romániai Foksány, Földvár, Temesvár, a magyarországi Győr, Budapest, Székesfehérvár, Debrecen, Sopron, Szeged, Nagykanizsa, Kaposvár, Cegléd, Szombathely, Kiskunhalas stb. településekhez kapcsolódó laktanyák, hadifogolytáborok vannak feltüntetve, illetve 18 főnél a szombori gyűjtőtábor. 25 főnél az „*ismeretlen helyen*” bejegyzés olvasható, Stefkó András (1910) és Adám József (1917) nevénél az SZSZK SZ, Toronyi István M. (1914) nevénél Krím. A legidősebbek: Kulcsár Imre (1898) és Gurbál István (1900). A legfiatalabbak: Varga Balázs (1926), Bodák Lajos (1925) és Adám Márton (1925). A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A felmérés szerint több mint 25 főt a Csap–Bátyú–Beregszász–Munkács útvonalon Szolyvára hurcoltak, közülük 14 fő hazatért, 11 (LIMES: 27) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor, Donbász, Gorlovka). 3 fő (Földházi János, Kondás Vince, Juszkó Gábor) útközben sikeresen megszökött, Balázs Jánost (1907), akinek Beregszászban puskatussal eltörték a lábát, hazarendték. A túlélők közlése szerint 21 falubelijük úgy menekült meg a szolyvai tábortól, hogy egy részük Csapon, másik részük Beregszászban

⁵⁷³ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 178-227. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

„csehszlovák állampolgárságot igazoló dokumentumot” mutatott fel az internálást irányító tiszteknek, illetve szlováknak vallották magukat; így békésen hazatérhettek. A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 17 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 28 fő. Valkóczy Aranka felhívásunkra küldött adatközlő leveléből tudjuk, hogy édesapját, Valkóczy Bélát (1890) 1945. február 25-én hurcolták el szürtei otthonából. „1947. május 23-ig lágerben volt Donbászban, és több más helyi társával vájták a gorlovkai szenet.”⁵⁷⁴ Szerencsésen hazatért, 1976. március 20-án halt meg családja körében, Ungváron. Az adatgyűjtésben közreműködött: Katkó László és Braun József, összeállították az elesett honvédek (17), a mártírok (10), a túlélők (7), az útközben megszököttek (3) és a hazaengedettek (1) listáját.⁵⁷⁵ Az elesett honvédek névsorát később pontosították, így Zunkó János (1884), Rada Ferenc (1890), Csizmár Lajos (1892), Gencsi Ferenc (1927), Bilcő Béla (1932), L. Varga Lajos (1917) neve nem került a márványtáblára vésett nevek közé (Nem szerepel a névsorban az egyetlen nőáldozat, az 1921-es születésű Fazekas Sándorné Szalontai Margit sem – D. Gy.) Az egykori elhurcoltak közül 1991-ben már csak 2 fő élt: Pálfi Miklós (1917) és Balázs Lajost (1918). Az adatgyűjtők kezdeményezésére 1990 márciusában a helyi református templom kertjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. A „háromnapos munkára” elhurcoltak ügyében kutatómunkát végző Braun László tanulmánya elhangzott a 2004-es beregszászi konferencián.⁵⁷⁶ Braun László nagypapját, Braun Józsefet „...külön vitték el. Bejelentették, hogy van a faluban egy német. Két NKVD-tiszt jött és szólt a családnak, hogy el kell mennie. Mondták, ha megszökök, a családot viszik el. Így már hetekkel korábban értesültek mindenről. Elő kellett készíteni három öltözet ruhát, kabátot, három pár cipőt. Az egyik falusi ember vitte szekéren, december végén Munkácsra. Onnan a Donyec-medencébe, Nova Horlovkára, a 3. Sz. Koks- és Vegyüzembe került (...) Több mint két év múlva, 1947 júniusában térhetett haza.” Braun László dolgozatát a következő gondolatokkal zárja: „Az emberek, visszatekintve a múlt eseményeire, mai szemmel nézve, lehiggadva, azt mondják, azért vitték el őket, nehogy lázongások legyenek. Partizánharctól tartottak, mint ahogy ott volt. 1944 őszén

⁵⁷⁴ SZEpb-archívum, Valkóczy Aranka adatközlő levele, Ungvár, 1991. február 14.

⁵⁷⁵ U.o., Katkó László és Braun József adatközlő levele, Szürte, 1991. március 24.

⁵⁷⁶ BRAUN LÁSZLÓ: *A szürtei férfiak elhurcolása a sztálini lágerbe*. Elektronikus változata: http://kmf.uz.ua/mr/5_braun.html

nem Szürtérről vitték el a legtöbb embert, nem itt volt a legtöbb áldozat. Azt sem mondhatjuk, hogy többet szenvedtek volna a falu lakói, mint bármely más település lakosai. A félelem, a bizalmatlanság, a reménytelenség, a kiszolgáltatottság érzése, amely eluralkodott a községben, talán egészében véve jellemző volt mindazokra a helységekre, ahonnan elhurcolták a magyar és a német férfilakosságot. A szürtei elhurcolás eseményeink ismerete talán hozzájárul annak a teljes összképnek a hiteles kialakításához, amely az 1944-es eseményeket, a magyar és a német lakosság polgári áldozatainak kálváriáját dolgozza fel.”

Mártírok: Ádám József (1922), Balázs Bertalan (1917), Balázs József (1908), Illés Károly (1907), Iván János (1905), Kovács Lajos (1903), Nagy Sándor (1912), Szaniszló Lajos (1905), Tóth András (1908), Varga Balázs (1926).

Elesett honvédek: ***Cszimár József (1922),⁵⁷⁷ ***Demjén Sándor (1908), ***Horváth Endre (1917), ***Horbács János (1907), ***Illár János (1903), ***Kacsi Gusztáv (1916), ***Katkó Sándor (1906), ***Kovács Sándor (1922), ***Kőő István (1910), ***Krivjánszki István (1919), ***Papp István (1922), ***Szopó Lajos (1923), **Stefkó András (1910), ***Toronyi István (1914), ***Varga István (1921), *** F. Varga Lajos (1920), ***Zurócsik János (1920).

A KSZU ZO⁵⁷⁸ jegyzékében: 22 internált magyar, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Internálták (I): Burovcsák János (1920 – hadifogolytábor, 1944 november).

Polgári áldozat (I): Bilcu Béla Jánosé (1934–1944.11.17.)

TÉGLÁS (KIS-)/TIJGLAS (CEGLIVKA)

Lakossága 1944-ben 531 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. november 20. Az itteni felmérések szerint mintegy 50 helyi lakost hurcoltak el Szolyvára, onnan a donbászi és más munkatáborokba. Akik a regisztráció során ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat, nem vitték el. Az elhurcoltak közül 1945–1947-ben 45 fő hazatért, 5 fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor). A magyar hadseregben harcoló katonák közül 6 fő esett el. A település második világháborús, eddig

⁵⁷⁷ A ***-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették az elhurcoltak névsorába.

⁵⁷⁸ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 243-246. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

ismert vesztesége 11 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Szűcs Sándor.⁵⁷⁹ Az egykori elhurcoltak közül 1989-ben már csak Mitró István (1909) volt életben. Az adatgyűjtő kezdeményezésére 1989-ben a település temetőjében emlékjelet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Földházi Ferenc (1917), Hajdú János (1925), Jósza István (1907), Kiss János (1925), Peti István (1907).

Elesett honvédek: Fedor Ferenc (1909), Hajdú Miklós (1920), Petro Gy. István (1910), Petro I. István (1920), Ruszkovics István (1923), Szécsi János (1920).

A KSZU ZO⁵⁸⁰ jegyzékében: 10 internált magyar, 1 elesett honvéd.

Internálták (1): Réti István (hadifogolytábor, 1944. november).

Elesett honvéd (1): Karpinec Emanuil–Pál Emanuilé (1902.01.17. – front, eltűnt, 1943).

TISZAÁGTELEK/TISZAAGTELEK (TISZJANKA)

Lakossága 1944-ben 686 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 26. Az 1945. július 6-án összeállított egységes helyhatósági (Tiszaágteleki Községi Népbizottság, elnök Kupás Mihály) lista alapján 117 helyi lakos (1895–926) tartózkodott hadifogságban. A névsorban 5 fő, a Vörös Hadsereg önkéntesei nevét áthúzták. 15 név mellett „*magyar katona*”, 87 névnél „*orosz lágerben*” bejegyzés olvasható. A legidősebbek: Györke Dezső (1895), Hete Ferenc (1897), Kállai Imre (1897), Tóth József (1898), Kállai Kálmán (1898), Györke Kálmán (1899). A legfiatalabbak 1926-os születésűek: Farkas Endre, Györke Zoltán, Badó Béla. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. Az eddigi felmérések szerint a faluból 88 főt hurcoltak el Szolyvára és más táborokba. 1945–1947-ben 49 fő hazatért, 39 (LIMES: 38) fő meghalt a lágerekben, köztük Orsán 15, Szolyván 7, Szamborban 2, Boriszovban 1 fő. A hozzátartozók szerint a fronton elesett 12 katona közül 5 fő a Don-kanyarban vesztette életét. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 39 fő. Szűcsné Hete Margit⁵⁸¹ megerősítette, hogy édesapja, Hete József (1906) a szolyvai gyűjtőlágerbe került, majd a boriszovi Zöld Lágerbe vitték, ott halt meg végelgyengülésben, halálát a

⁵⁷⁹ SZEpb-archívum, Szűcs Sándor adatközlő levele, Téglás, 2004. november 20.

⁵⁸⁰ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 249-250. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁵⁸¹ U.o., özv. Szűcsné Hete Margit adatközlő levele, Csap, 2007. április 17.

túlélők közül megerősítette Györke Zsigmond és Györke Zoltán is. Özv. Jakab Irén⁵⁸² felhívásunkra eljuttatott levelében többek között közölte, hogy 1942-ben ment feleségül ifj. Jakab Ödönhöz (1919), akivel boldog, de rövid házasságban éltek, még gyerekek sem volt, mert 1944 novemberében elvitték a szolvai gyűjtőlágerbe, onnan a belorussziai Orsára került. Mint írja: „...emberektől tudtam meg, akikkel együtt volt, hogy férjem, ifj. Jakab Ödön 1945 februárjában meghalt. (...) Azóta egyedül élem az életem, mint már nyugdíjas.” A Donbászra irányított „fezeósok” közül Györke M. Dánielt (1927) 1948–49 között Krasznoarmejszk alatt szökés közben megölték. Az adatgyűjtésben közreműködött: Úr Sándor, összeállította a mártírok (37) névsorát.⁵⁸³ A hozzátartozók 1957-ben – az elsők között Kárpátalján – a település temetőjében sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére, amelynek felirata: „*Elhunyt kedveseink emlékére, kik a tiszaaágteleki egyházunknak hűségese tagjai voltak.*”

Mártírok: Badó S. Béla (1924/25? – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Badó Ferenc (1899), Badó S. Géza (1922), Badó A. József (1902 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Badó D. József (1899), Badó J. József (1900 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1946), Badó A. Kálmán (1901), Badó Gy. Kálmán (1921), Badó B. Tibor (1912 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Bernáth Miklós (1897 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Bernáth Zoltán (1921 – OF, hadifogolytábor, 1945), Billa József (1898 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Csóka Géza (1925 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Csóka József (1904 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Csóka Kálmán (1915 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Feka Béla (1922), Györke M. Béla (1913), Györke H. Géza (1902 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), *Györke TV. Géza (1902),⁵⁸⁴ Györke C. Gyula (1900 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Györke C. József (1906 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Györke M. József (1904 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Györke M. Dániel, Györke Sz. Sándor (1918), Györke Zs. Zsigmond (1898 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Hete Ferenc (1924), Hete József (1906), Hete Kálmán (1922 BK, Orsa, hadifogolytábor, 1946), Hidi József (1916), Hidi Kálmán (1912), Jakab Endre (1912), ifj. Jakab Ödön (1918 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Kállai Sz. Gyula (1903), Kállai Imre (1896

⁵⁸² U.o., özv. Jakab Irén adatközlő levele, Tiszaaágtelek, 1991. január 27.

⁵⁸³ U.o., Úr Sándor adatközlő levele, Tiszaaágtelek, 1990. december 10.

⁵⁸⁴ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

– BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Kállai Kálmán (1897 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1946), Nagy Zsigmond (1905 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Takács Endre (1918 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Tóth József (1986 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Varga Károly (1917).

A KSZU ZO⁵⁸⁵ jegyzékében: 27 internált magyar.

Internálták (3): Bernát Dezső Ferencé (1896 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Györke Kálmán (1916 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945), Szabó Gyula Gyuláé (1907 – BK, Orsa, hadifogolytábor, 1945).

TISZAÁSVÁNY/TISZAASVANY (MINERALNE)

Lakossága 1944-ben 686 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 29. Az 1945. július 9-én összeállított egységes helyhatósági (Tiszaásványi Községi Népbizottság, elnök A. F. Tartuska) lista alapján 94 helyi lakost (1896–1926) „munkatáborba vitték.” 52 névnel a következő bejegyzés olvasható: „Az elhurcoltakat 1944. november 18-án, november 23-án, november 29-én és néhány embert december 3-án és december 10-én külön-külön csoportokban vitték el a szolvai lágerbe.” 41 fő bevonult a magyar hadseregbe. A legidősebbek: Bodó Miklós (1896) és Káró István (1897). A legfiatalabbak Balogh Gyula (1926) és Kertész Jenő (1925). Akik ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat, nem vitték el. A Szolvára hurcoltak közül 25 főt tovább vittek a belorussziai boriszovi, 23 főt pedig az orsai munkatáborba. Fábián Jánost a Komi ASZSZK-ba vitték, 1947-ben került haza. 1946–1947-ben összesen 21 fő tért haza, 31 fő meghalt a lágerekben, köztük Boriszovban 20, Orsán 8 fő. Az elhurcoltak között négy 17 éves fiú volt (Balogh Gyula, Bódai Bálint, Káté Bertalan, Kertész Jenő), egyikük sem tért haza. A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 9 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 40 fő. 1 főt koncepciós perbe fogtak. Kádasné Jakubát Ilona⁵⁸⁶ édesapja, Jakubát Kálmán (1902) adatait pontosította, aki a belorussziai munkatábor egyik tömegsírijában nyugszik. Az adatgyűjtésben közreműködött Ónody Géza, összeállította az internáltak (52), a mártírok (29) és az elesett honvédek (9) névsorát.⁵⁸⁷ Kezdeményezésére 1992-ben a helyi temetőben sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére.

Mártírok: Badó János (1910–hadifogolytábor, 1944. november), Badó Miklós (1896), Balogh Gyula (1925), Bódai Bálint (1924), B. Breza Ferenc

⁵⁸⁵ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 250-253. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁵⁸⁶ SZEpb-archívum, Kádasné Jakubát Ilona adatközlő levele, Tiszaásvány, 2010. március 18.

⁵⁸⁷ Uo., Ónody Géza adatközlő levele, Tiszaásvány, 1992. november.

(1904), Csonka Ferenc, Fábián Sándor (1910), Jakubát Kálmán (1902/05?), Kádas Kálmán (1905), Káté Bertalan (1910), Káté Gusztáv (1926), Kertész Bertalan (1926), Kertész János (1907), Kertész Jenő (1926), Kertész József (1920), F. Kertész Sándor (1910), Klein Sámuel, Kovács Endre (1925), Kovács Gyula (1929), Kovács István (1924), Kövér Lajos, Leichman Dezső, Malomka István (1904), *Malomka József,⁵⁸⁸ Malomka Sándor (1908), Sebők Kálmán (1918), Sebők László (1910), Tóth Ferenc, Varga Bertalan (1901), Varga Kálmán (1901), Varga Sándor (1906).

Elcsélt honvédek: Cserép István (1913), Csonka Ferenc (1922), Fábián László (1921/19?), Kertész József (1921), Kocska István (1921), Kovács János (1911), Magyar István (1918), Moskovics Herman, Mónus Bertalan (1907), Sebők Zoltán (1913).

A KSZU ZO⁵⁸⁹ jegyzékében: 26 internált magyar, 9 elesett honvéd.

TISZASALAMON/TISZASALAMON (SZOLOMONOVE)

Lakossága 1944-ben 972 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. november 23. Az 1945. július 7-én összeállított két különálló helyhatósági (Tizsasalamoni Községi Népbizottság, elnök Berta Lajos, titkár O. E.) lista alapján 77 helyi lakos (1895–1926) tartózkodott lágerben. Az egyik listán 43 név mellett Szambort tüntették fel, 19 névnel a romániai Temesvár, Foksány, Máramarosziget és a magyarországi Kiskunfélegyháza, Makó, Szeged, Pápa stb. település nevét jegyezték be. A másik listán feltüntetett 16 fő ismeretlen lágerben tartózkodott. A legidősebbek: Szabó Sándor (1895) és Galambos Bertalan (1896). A legfiatalabbak: Demes Bertalan (1926), Berta Gyula (1926), valamint az 1925-ös születésű Balogh László, Kovács Ferenc, Berta Ernő, Pataki József és Siska László. Akik ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak vallották magukat, nem vitték el. A fiatalok közül 5 fő önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe.⁵⁹⁰ A felmérések szerint 1944 november–december havában 40 főt hurcoltak Szolyvára, onnan pedig más lágerekbe. 1946–1947-ben 21 fő hazatért, 23 (LIMES: 22) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor, Sztalino). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 13 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 36 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Balogh Gyula, összeállította az el-

⁵⁸⁸ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁵⁸⁹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 230-232. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁵⁹⁰ *История городов и сел Украинской ССР, Закарпатская область*, стр. 523.

hurcoltak, a mártírok és az elesett honvédek névsorát, amelyet Szubota Erzsébet, a községi tanács elnöke aláírásával hitelesített.⁵⁹¹ Kezdeményezésükre 1989. november 26-án a település temetőjében kopjafát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Ballók Bertalan (1914), Bernát Károly (1924 – BK. Orsa, hadifogolytábor, 1945), *Berta Ernő (1925),⁵⁹² **Berta Jenő,⁵⁹³ Galambos Bertalan (1924), Gulyás György (1904), **Kajla János (1916), Kiss István (1910), Kiss Sándor (1908), Kosztyu Károly (1903), Kovács István (1902), Kovács Károly (1909), Kovács Miklós (1905), Magyar József (1914), **Pásztor Sándor (1905), **Rigán János (1905), Sándor István (1924), Szabó Bertalan (1909), Szabó Bertalan (1905), Szabó Bertalan (1908), Szűcs Bertalan (1910), *Tolvaj Mihály (1909), Tolvaj Gyula,

Elesett honvédek: Balogh Bertalan (1902), Balogh Károly (1918), Berta Bertalan (1908), ***Berta Gyula⁵⁹⁴ (1908), Demes Bertalan, Galambos Miklós (1921), Kántor Zsigmond (1908), Kovács Bertalan (1906), Lashodi István (1905), Maha Demeter (1910), Perduk József (1908), Szabó István.,Tolvaj Bertalan,

A KSZU ZO⁵⁹⁵ jegyzékében: 24 internált magyar.

Internáták (3): Karako István Istváné (1924 – hadifogolytábor, 1945), Kelemen József Jozsefé (1910 – hadifogolytábor, 1945), Csonka Béla (1925 – hadifogolytábor, 1945).

UNGTARNÓC (TARNÓC) / TARNIVCI

Lakossága 1944-ben 411 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 28. Az 1945. július 6-án összeállított egységes helyhatósági (Tarnóci Községi Népbizottság, elnök Mackó Iván) lista alapján 48 helyi lakos (1880–1925) „hadifogolylágerben tartózkodott”, közülük ismeretlen helyen 26, Szamborban 1, a romániai Nagyenyeden, Temesváron, Máramarosszigeten, a csehszlovákiai Dunaszerdahelyen, a magyarországi Sopronban 5 fő. A listán feltüntették az Auschwitzba családtagjaikkal együtt elhurcolt zsidókat is. A legidősebb elhurcolt Gere Sándor (1893) volt. A legfiatalabbak 1923-ban születtek: Péntek István, Ondik Béla és Balázs Imre. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló

⁵⁹¹ SZEpb-archívum, Balogh Gyula és Szubota Erzsébet adatközlő levele, Tiszasalamon, 1992. november.

⁵⁹² A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁵⁹³ A **-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók utólag vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁵⁹⁴ A ***-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók az elesett honvédek névsorából áttették az elhurcoltak névsorába.

⁵⁹⁵ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 253-256. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

férfiakat nem vitték el. A fiatalok közül 9 fő önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe.⁵⁹⁶ A hadifogolytáborokból hazatértek számáról nincs hiteles adat. A magyar hadseregben harcoló katonák közül 4 fő esett el. Szabó Sándor ungtarnóci lakost a lágerbe hurcolták, 1945. szeptember 2-án hunyt el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége: 5 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Lecó Erzsébet.

Mártírok: Szabó Sándor Jánosé (1914 – hadifogolytábor, 1945.09.02.).

Elesett honvédek: Hudák Sándor, Lázárko Sándor, Ondik Béla, Péntek Sándor.

A KSZU ZO⁵⁹⁷ jegyzékében: 1 internált magyar.

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

ANDRIJIVKA/ANDRÁSHÁZA

A KSZU ZO⁵⁹⁸ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Pleszkács Mihajlo V. (1909 – front, 1942).

ANTALOC (ANTONYIVKA) /ANTALÓC

A KSZU ZO⁵⁹⁹ jegyzékében: 8 elesett honvéd.

Elesett honvédek (8): Gljudzik Iván Vasziljovics (1923 – front, eltűnt, 1944), Licsko Vaszil Mihajlovics (1920 – front, eltűnt), Prisztás Vaszil Vasziljovics (1920 – front, eltűnt), Fedorisese Jurij Jurijovics (1912 – front, 1943.01.22.), Ferenci Fegyir Andrijovics (1913 – front, eltűnt), Cocco Andrij Petrovics (1912 – front, eltűnt), Jávorszki Vince (front, 1944.04.23.), Janocsko Fegyir Ivanovics (1920 – front, eltűnt, 1942).

VELIKI LAZI/NAGYLÁZ

A KSZU ZO⁶⁰⁰ jegyzékében: 8 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (8): Holics Jurij Ivanovics (1921 – front, eltűnt), Holovej Jurij Mihajlovics (1917 – front, eltűnt, 1941), Dolgos Jurij

⁵⁹⁶ *История городов и сел Украинской ССР, Закарпатская область*, стр. 524.

⁵⁹⁷ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 246-249. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁵⁹⁸ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 10-12. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁵⁹⁹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 12-17. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶⁰⁰ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 47-50. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

Pavlovics (1921 – front, eltűnt,1941), Kracskovics Mihajlo Ivanovics (1914 – front, eltűnt, 1941), Lendranics Ivan Jurijovics (1914 – front, eltűnt, 1941), Mitrovka Pavlo Jurijovics (1919 – front, eltűnt,1941), Sponták Andrij Jurijovics (1895 – Nyíregyháza, front), Sponták Jurij Andrijovics (1921 – front, eltűnt).

Munkaszolgálatos (1): Berger Haim (1905 – UA, 1942).

VOVKOVE/UNGORDAS

A KSZU ZO⁶⁰¹ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Hodinka Emerih. (1918 – OF, Don-kanyar, front, 1942. december), Fatula Sztjepan Antonyijovics (1918 – OF, Don-kanyar, front, 1942. december).

GAJDOS/GAJDOS

A KSZU ZO⁶⁰² jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Zabruckij Mihajlo Ivanovics (1912 – front, eltűnt), Mazjuta Ivan (1920 – front, eltűnt), Mazjuta János Lászlóé (1912 – Ivano-Frank.ter. Nadvirnyanszkij j. Mikulicsin, front, 1944. augusztus), Szember Ivan Ivanovics (1922 – front, eltűnt).

HLIBOKE/MÉLYÚT

A KSZU ZO⁶⁰³ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Olickij Jurij Ivanovics (1910 – Budapest/Újpest, front, 1945).

HUTA/UNGHUTA

A KSZU ZO⁶⁰⁴ jegyzékében: 1 polgár hadicselekmény áldozata lett.

Polgári áldozat (1): Gyurcsa Petro (1909–1944.10.28.)

DOVHE POLE /UNGHOSSZÚMEZŐ

A KSZU ZO⁶⁰⁵ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

⁶⁰¹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 51-53. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶⁰² Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 53-60. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶⁰³ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 63-70. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶⁰⁴ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 70-71. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶⁰⁵ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 71-72. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

Elesett honvédek (4): Veres Mihajlo (front, eltűnt), Pál Mihály (front, eltűnt), Rohaly Mihajlo (front, eltűnt), Fekesházi Viktor (front, eltűnt).

DUBRIVKA/UNGTÖLGYES

A KSZU ZO⁶⁰⁶ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Koroly Jurij Ivanovics (1915 – front, 1944), Maskarinec Havrilo (front), Jurocsko Mihajlo (1922 – front, eltűnt, 1943).

IRLYAVA/UNGSASFALVA

A KSZU ZO⁶⁰⁷ jegyzékében: 1 magyart a szovjetek internáltak, 2 munkaszolgálatos.

Internáltak (1): Kára Ferenc Ferencé (1917 – szovjet gyűjtőtábor, 1944. november).

Munkaszolgálatos (2): Braver Erix, apja Leopold (1895 – OF, front), Fogel Baruh–Hirs (1904 – UA területén).

KAMJANICJA/ÓKEMENCE

A KSZU ZO⁶⁰⁸ jegyzékében: 4 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (4): Behényi Petro (1916 – front, eltűnt), Valyko Iván Mihajlovics (1922 – front, eltűnt, 1944), Kubicska Ivan Ivanovics (1922 – front, eltűnt), Szovga Ivan Ivanovics (1921 – Máramarossziget, 1942).

Munkaszolgálatos (1): Stern Mór (1909 – front, 1944).

KIBLJARI/KÖBLÉR

A KSZU ZO⁶⁰⁹ jegyzékében: 1 magyart a szovjetek internáltak, 13 elesett honvéd.

Internáltak (1): Konkó Ferenc Lászlóé (1906 – gyűjtőtábor, 1944. november).

Elesett honvédek (13): Bulina Mihajlo Mihajlovics (1917 – szovjet hadifogolytábor, 1944), Hliva Mihajlo Mihajlovics (1920 – OF, Kurszk

⁶⁰⁶ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 72-74. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶⁰⁷ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 84-92. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶⁰⁸ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 92-97. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶⁰⁹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 97-114. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

alatt, front, 1943 július), Huzinec Ivan (1914 – szovjet hadifogolytábor), Huzinec Jurij (1919 – Kárpátokban, front, 1944), Malinics Vaszil Vasziljovics (1900 – hadifogolytábor), Mikovics Ivan Andrijovics (1920 – Kárpátok, front, 1944), Ruscsak Mihajlo Mihajlovics (1896 – front, hadifogolytábor), Timko Ivan Iljics (1920 – front, eltűnt, 1942), Himinec Mihajlo Ivanovics (1922 – Lembergi ter. Turka, front, 1944), Csornak Jurij (1920 – OF, Kurszk alatt, front, 1943. július), Skaloda Vaszil (1912 – Lembergi ter. Turka, front), Janocsko Vaszil Fedorovics (1916 – Lembergi ter. Turka, front), Janocsko Fegyir Jurijovics (1916 – hadifogolytábor).

KORITNYANI/KEREKNYE

A KSZU ZO⁶¹⁰ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Szokul Iván ukr. (1903 – hadifogolytábor).

LINCI/UNGGESZTENYÉS

A KSZU ZO⁶¹¹ jegyzékében: 5 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (5): Bulina Vaszil Vasziljovics (1919 – front, hadifogolytábor), Kalinics Jurij (1921 – front, eltűnt, 1942), Koszovilka Jurij Jurijovics (1920 – front, eltűnt, 1942), Kostura Vaszil Mihajlovics (1919 – front, eltűnt, 1942), Racskulinec Ivan Andrijovics (1920 – front, eltűnt, 1942).

Munkaszolgálatos (5): Diamant Izsák, apja Sámuel (1911 – OF, keleti front, 1943).

NEVICKE/NEVICKE

A KSZU ZO⁶¹² jegyzékében: 7 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata (bombázás, 1944.10.29.) 1 polgár.

Elesett honvédek (7): Vagera Jozsip Ivanovics (1920.12.28. – OF, Belgorod, front, 1943), Hopko Mihajlo Jozsipovics (1914 – OF, Rosztov-na-Donu, hadifogolytábor, 1944), Dolinics Hergij Heorgijeovics (1913 – front, 1943), Gyurik Ivan Ivanovics (1907 – OF, Kurszk alatt, front, 1943), Gyurik Mihajlo Jozsipovics (1903 – front, eltűnt, 1942), Koroly Petro Vasziljovics (1905 – RO, hadifogolytábor, 1944), Popovics Jozsip Petrovics (1913 – OF, Don-kanyar, front)

⁶¹⁰ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 116-117. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶¹¹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 117-130. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶¹² Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 149-152. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

NYIZSNYE SZOLOTVINO/ALSÓSZLATINA

A KSZU ZO⁶¹³ jegyzékében: 4 elesett honvéd, 3 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (4): Végesi Mihajlo Vasziljovics (1921 – front), Matice Jurij Illics (1920 – front), Szkalincsan Ivan Pavlovics (1920 – front), Svenda Sztjepan Jurijovics (1920 – front), Siplják Jurij Ivanovics (1917 – front).

Munkaszolgálatosok (3): Kaufman Bumi, apja Mosev (1916 – UA, front, 1943). Sacs Sámuel, apja Frojm (1914 – OF, front, 1943), Slomovics Sabzi, apja Menahem (UA, front).

ONOKIVCI/FELSŐDOMONYA

A KSZU ZO⁶¹⁴ jegyzékében: 3 polgár hadicselekmény áldozata (bombázás, 1944.10.17., 10.27., 10.30.)

ORIHVICJA/RAHONCA

A KSZU ZO⁶¹⁵ jegyzékében: 2 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmény áldozata (1944.10.17.)

Munkaszolgálatosok (2): Herskovics Jakab, apja Mojse (1918 – OF, Sztalingrad/Volgograd, front), Stral Ábrahám, apja Ehiel (UA, front).

PACKANYOVO/PATAKOS

A KSZU ZO⁶¹⁶ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Buleca Vaszil Petrovics (1921 – front, eltűnt, 1941), Busko Jurij Ivanovics (1922 – front, eltűnt, 1941), Petrulinec Jurij Jurijovics (1921 – front, eltűnt, 1943), Szvida Vaszil Petrovics (1914 – front, eltűnt, 1941).

RUSZKI KOMARIVCI/OROSZKOMORÓC

A KSZU ZO⁶¹⁷ jegyzékében: 6 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata (bombázás, 1944.08.31.)

Elesett honvédek (5): Béres Sándor Ferencé (1911 – front, eltűnt, 1944), Brusza Jurij Vasziljovics (1920 – front, 1943), Zseleznyák Jurij

⁶¹³ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 152-157. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶¹⁴ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 157-159. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶¹⁵ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 159-160. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶¹⁶ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 166-171. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶¹⁷ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 173-178. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

Ivanovics (1922 – front, eltűnt, 1944), Manculics Iván Pavlovics (1920 – front, eltűnt, 1942), Szirohman Jurij Ivanovics (1922 – HU, hadifogolytábor).

Munkaszolgálatos (1): Palkovics József, apja Pinkus (Kárpátok, front).

HUDLOVO/HORLYÓ

A KSZU ZO⁶¹⁸ jegyzékében: 2 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata (bombázás, 1944.08.31.)

Elesett honvédek (2): Ozimok Ivan Ivanovics (1910 – Ivano-Frank. ter. Kolomijszki j. Liszna Szlobidka, front, 1944), Romanko Ivan Pavlovics (1916 – Kárpátalja, Nagybereznai j., front, 1944).

CIHANYIVCI/CIGÁNYOS

A KSZU ZO⁶¹⁹ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Gyurik Mihajlo Ivaniovics (1918 – front, eltűnt, 1941), Malinics Mihajlo Mihajlovics (1922 – Budapest, front), Pavlovskij Iván Mihajlovics (1922 – Duklai-hágó, front, 1944), Tomcsanyij Jurij Mihajlovics (1920 – front, eltűnt, Harkiv, 1942/43).

UNGVÁR/UZSHOROD

Lakossága 1944-ben 35 250 fő, ebből 27 397 magyar volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 27. A Kárpátaljai Területi Állami Levéltárban megtaláltuk az Ungvárra vonatkozó listát, amit az Ungvári Városi Népbizottság állított össze. A borítólapon felső részén lévő bélyegző felirata: „*Zakarpatszka Ukrajina Néptanácsa szociális ügyek osztálya.*” Lejjebb a cím olvasható: „*Névsor azokról, akik a magyar hadsereg katonájaként hadifogságba estek a Szovjetunió területén.*” Az ügyiratcsomó adatnyitási ideje 1945 júniusa, lezárási ideje 1945 júliusa. Az ügyiratot kézzel írták, ukránul, a 120 oldalnyi iratcsomó befejező része hiányzik. Az egyénes lista 1 266 helyi lakos (1880–1925) nevét és adatait tartalmazza. Az adatvizsgálat szerint a magyar hadseregbe bevonult 1 049 fő (közülük 860 névnél kérdőjelet tettek) egy része a romániai Nagyenyed, Foksány (№176, barakk: 23., 167, barakk: 3), Temesvár, Brassó, Máramarosszi-

⁶¹⁸ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 266-282. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

⁶¹⁹ Lásd: KSZU ZO: 7. köt., 2009., 282-283. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 423-463. old.

get, Kolozsvár, Nagyvárad, Arad, a csehszlovákiai Pozsony, Rozsnyó, Kassa, a lengyelországi Sanok, a magyarországi Cegléd, Celdömölk, Kemence, Szeged, Csurgó, Székesfehérvár, Kiskunfélegyháza, Nagykanizsa, Jászberény, Vác, Győr, Budapest, Felsőzsolca, Szombathely, Debrecen, Sopron, Hajdúszoboszló, továbbá az oroszországi Krasznogorszk, Moszkva stb. települések lágereiben tartózkodott. 217 névnél (valószínűleg civilek) tartózkodási helyként Szolyva, Perecseny, Szambor, Ungvár gyűjtőlágereit jegyezték be. A legidősebbek: Földessi Gyula magyar parlamenti képviselő (1873, Perecseny), Szendrődy Szmétana Péter–Emil (1879?), Sárosi–Sogán Sándor (1879?) és Sebela János (1884, Perecseny). A többiek életkora 58–45 év körül volt: Szűcs János (1886, Perecseny), Smidt András (1887?), Varga István (1889?), Sajgi István (1890?), Valkóczy Béla (1890, Perecseny), Kontros András (1993, Perecseny) Batta Gyula (1891?), Sajgi József (1894), Baloga Gyula (1894?), Vrabely Gyula (1894?), Balogh József (1894?), Fuksz Sándor (1895?), Szer Károly (1895?), Sas József (1895?), Kijovics János (1895), Lénárt János (1895, Perecseny, Turka), Kijovics Gyula (1896?), Vaskó András (1896?), Emődi Miklós (1896?), Magas János (1896?), Szabó Gyula (1896?), Simon János (1896?), Görgenyi László(1897), Menykő István (1897, Szambor, Perecseny), Lompej Miklós (1898?), Luták Ferenc (1898?), Melnik Béla (1898?), Gerei József (1898?), Ricsány Arnold (1899?). A legfiatalabbak: Dankó Mihály (1927?), Szmukó Károly (1927?), Gajdos József (1927, székesfehérvári rabkórház), Drapák Zoltán (1926), Compel Tibor (1926), Perdulák Ferenc (1926, Szolyva, Sanok), Rozenbauer Béla (1926?), Bokasai László (1925), Perc Károly (1925), Szatmári István (1925, Szambor).

A lista alapján 64 ungvári értelmiségit Perecsenybe hurcoltak, ahol a SZMERS kémelhárító tisztjei kihallgatás közben megkínózták őket, sokukat kivégezték, illetve agyonverték, köztük Földessi Gyula⁶²⁰ magyar parlamenti képviselőt. A férfiak elhurcolása több üzemben kihatott a termelésre, kevés volt a munkáskéz. A vezető szakembereknek sem kegyelmeztek. Baráth József⁶²¹ levéltáros az 1989-es beregszászi emlékkonferencián ismertette az ungvári Mundusz famegmunkáló üzem munkásbizottságának 1945. március 5-én keltezett kérelmét, amit a felsőbb népbizottsági és katonai vezetőknek címeztek. Ebben a beadványban a

⁶²⁰ SZEpb-archívum, Kovács Zoltánné Sereghy Judit 2005. április 4-én Ausztráliából küldött levelében jelezte, hogy a nagyapját tiszteli Földesi Gyulában, és kevés információt tudnak haláláról.

⁶²¹ BARÁTH JÓZSEF előadása. In: *Emlékkönyv...*, 1993, 209. old.

Szolyvára hurcolt Valc Jenő üzemmérnök, a technológiai osztály vezetőjének szabadon bocsátását kérték, mivel nélküle leállt az egész termelés, s ennek egyenes következményeként a munkások nem kaptak bért, családtagjaik éheztek.

Akik a regisztráció során ruszinnak/ukránnak, szlováknak vagy zsidónak vallották magukat, nem vitték el. Közel 200 fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe és az 1. Csehszlovák Hadtestbe. Közülük 63 fő harcban esett el, ebből 18 fő a csehszlovák hadtest katonájaként. Az elesett önkéntesek nemzetiségi megoszlása: ukrán/ruszin 47, magyar zsidó 5, magyar 4, szlovák 2, cseh 1 fő; 4 fő nemzetiség nélkülként szerepel a nyilvántartásban: Weiser István (1926), Gere Imre, Riher József (1926), Ébert Imre (1906). Gáti Józsefet (1885) és Gyöző Ármint (1885) mint kommunista ügynököt, halálra kínozták. Kulár József (1921) és Csernyega József (1925) szovjet önkéntesként esett el. Az elesettek listáján magyar zsidóként feltüntetett Ábrahám Viktor (1909), Weis Melihar (1910), Klein Vojtech (1919), Szrulovics Lajos (1925) és Fejerstein Maximilián (1900) a csehszlovák hadtest katonája volt. Az ukrán/ruszin/szlovák áldozatok névsorában magyar családnevek is vannak: Balog, Bencsik, Dancs, Dudás, Kijovics, Kleisner, Kubik, Mondics, Monori, Nagy, Pap, Szabados, Szentipál, Tarnai, Tirpák, Saláta stb. Ők a regisztráció során, életüket mentve, lemondtak magyarságukról.⁶²² Nagy Árpád (1914) a turkai gyűjtőtáborban jelentkezett a csehszlovák hadtestbe. Szabadságolásakor, 1945. február 13-án útban hazafelé belehalt a lágereben szerzett tüdőgyulladásba. Testvére, Nagy János (1912) 1947.január 9-én szerencsésen hazatért a belorussziai Orsáról.⁶²³ Varga Gyulát (1912) a legutolsó csoporttal, 1945. február 8-án vitték el, mindvégig a jenakijevói szénbányában dolgozott, 1947 decemberében rokkantan tért haza.

A 4. Ukrán Front 0036. számú hírhedt határozatának magyar és orosz nyelvű szövegét először Ungváron, 1944. november 13-án plakátolták ki. A városparancsnokság 2. sz. parancsát az ungvári Miravcsik-féle nyomdában nyomatták ki. Id. Baráth Mihály túlélő, akit 18 évesen vittek el és több mint 2 évig raboskodott a lágerekben (1944. február 18.–1946. szeptember 24.), így emlékezett vissza az eseményekre: *„Az oszlopokra kiragasztott felhívás elolvasása után bejelentkeztem én is. (...) A Teleki utcai iskolába küldtek minket. A katonák, tiszték először megmotoztak*

⁶²² *Ukrajna Emlékkönyve*, 93-97. old.

⁶²³ SZEpb-archívum, Nagy János adatközlő levele, Ungvár, 1991. február 13.

bennünket, majd a nagyterembe küldtek, ahol délig vártunk, majd az iskola kerítésén keresztül a templom udvarára vittek. 1944. november 19-én 20 óra 30 perckor indultunk el a katolikus templom udvarából a postával szemben levő ideiglenes hídon át a Bozdos utcai szoroskán befordulva balra, irány a Munkácsi út, Szerednye felé. Útközben utolérték a teherautók, melyeken a munkácsi nagygyűlésre mentek az ungváriak. Kérdezték, hogy hová megyünk. Azt feleltem, maguknak jobban kellene tudni...’’⁶²⁴

Egy másik túlélő, Majorossy Béla így vall: *„19 évesen éltem meg az eseményeket. A római katolikus fiúiskolába jártam. S mily különös véletlen, hogy éppen ezen iskola falai közül vittek el 1944-ben. (...) Egykori igazgatóm szobájában egy derék, magas szovjet tiszthez vezettek. Megkérdezte, mi a nemzetiségem. Eszembe se jutott letagadni a magyarságomat. Ezután megmotoztak és az egyik szobába kísérték, ahol voltak már vagy 30-an. (...) Egész éjszaka ott maradtunk, édesanyám az ablakon keresztül belopott egy kis élelmet. (...) Csak azt furcsálltuk már a kezdet kezdetén, hogy mindannyian magyarok voltunk.’’⁶²⁵* Majorossy Bélát a Perm megyei Kranokamjanszk táborában dolgoztatták, 1946. november 7-én tért haza.

Dezsőffy Géza⁶²⁶ visszaemlékezése: *„Igazolvány miatt berendeltek a Teleki (ma Duhnovics) utcára, ahol hivatali személyek megkérdezték tőlem, milyen nemzetiségű vagyok. Én becsületesen megmondtam, hogy magyar vagyok. Azt észrevettem, hogy a nevem után egy piros keresztet rajzoltak, és már nem engedtek ki az épületből. Egy fegyveres átkísért a római katolikus iskolába, amely jelenleg a zeneiskolához tartozik. Hiába próbált segíteni rajtam a feleségem, nem tehetett semmit...’’. Másnap Ungvárról gyalog hajtották őket a Szerednye–Kálnik vonalon Szolyva irányába, útközben heten megszöktek. „A hiányzókat bámészkodó civil lakosok közül pótolták, ráadásul olyan jól, hogy végül a transzport átadásánál két emberrel már többen is voltunk.’’* Dezsőffy Géza túlélte a szolyvai lágerben kitört tifuszcikót, pedig *„Az emberek úgy hullottak, mint a falevél. Minden ok nélkül. Jobban mondván azért, mert állítólag a ritkán kiosztott cukormennyiségbe arzént kevertek a lágerorvosok. Az esetet kivizsgálták, a két orvost többé nem láttuk.’’* Emlékei szerint

⁶²⁴ Barát Mihály visszaemlékezése. In: *Élő történelem*, 6-12. old.

⁶²⁵ Majorossy Béla visszaemlékezése. In: *Élő történelem*, 12-17. old.

⁶²⁶ Dezsőffy Géza visszaemlékezése. In: *Élő történelem*, 17-22. old.

az első szolyvai rabkarácsonyt egy Bakos (?) nevű tisztújlaki református lelkésszel együtt ünnepelték meg, aki a raboknak megrendítő szentbeszédet tartott. 1945. március 2-án barátai segítségével szabadult.

Varga László⁶²⁷ (1919) így emlékszik a történetekre: „... a városban kihirdették, hogy az ungvári férfiak jelenjenek meg a Teleki (ma Duhnovics) utcai iskolában igazolásért, amely bizonyítja, hogy valóban helyi lakosok. (...) Körülbelül 500-an gyűltünk össze. Kezdték beengedni az iskola épületébe: az egyik ajtón beléptünk, a másik ajtón, amely már a párhuzamos utcára nyílt, kiléptünk, de már egészen más emberként, teljesen kifosztva: elvették személyi iratainkat, óráinkat, késünket. (...) Bejelentik, hogy szervezeten Szolyvára visznek bennünket dolgozni. Azt sem mondták meg, mennyi időre. Valaki azonban azt hallotta, hogy három napra. Felsorakoztattak bennünket, katonai őrség mellett. A családot nem értesíthettük. Útközben azonban, ha láttunk az utcán egy-egy ismerőst, odaszóltunk neki, hogy tudassa a családdal, Szolyvára visznek. Azon a napon Perecsenyen keresztül a menetoszloppal Poroskovóig jutottunk, ahol valamilyen helyiségben éjszakáztunk. Mindenki számára nem jutott hely, még állni sem lehetett rendesen. Élelem semmi. Persze, senkinél sem volt ennivaló. (...) Reggel aztán adtak bablevest és egy darab száraz kenyeret.” Varga Lászlót 1945 decemberében engedték haza.

Hriczkó Lajost⁶²⁸ (1904) 1945. január 26-án betegen engedték haza. Fia még ma is őrzi a szabaduláskor kapott igazolványt, amit Jermilov százados, a szolyvai tábor parancsnoka írt alá. A tábori postán a hadifoglyok átvevőhelyét PPV D–23614 számmal jelölték. Mint levelében írja: „Apám villanyszerelőként dolgozott az Ungvári Villanytelepen. Mint szakemberrel, jól bántak vele. Miután bevonultak a szovjet csapatok, Hrabár, a villanytelep igazgatója különleges igazolást adott apámnak. (...) Azon a napon, 1944 novemberében apám éppen hazafelé tartott a munkából. A katonák polgári személyekből álló menetoszlopot kísérték végig a városon. Odaléptek az apámhoz és berántották a menetoszlopba. Nem segített a Hrabár által adott igazolás sem. Egy ismerős nő látta, mi történik apámmal, és tudatta anyámmal, aki máris kapta magát és elindult apám keresésére. A menetoszlopot már a daróci vasúti átjárón túl érte utol. A katonák azonban nem engedték apámhoz. Csak hátulról láthatta.”

⁶²⁷ SZEpb-archívum, Varga László adatközlő levele, Ungvár, 1991. január 28.

⁶²⁸ U.o., Hriczkó István adatközlő levele, Ungvár, 1992. április 4.

Vajdaffy Géza (1912) szintén a szolyvai haláltábor túlélője: „Ungváron kihirdették, miszerint minden katonaköteles férfinak igazolnia kell, hogy ungvári lakos. Papírjaival meg kellett jelennie a mai Duhnovics utcában az egykori római katolikus fiúiskolával szemközti házban. Rossz előérzetem volt, aggódtam, de engedelmeskedni kellett a számunkra újnak számító rendnek. (...) Anyám ragaszkodott hozzá, hogy menjek el és igazoljam, törvényes ungvári lakos vagyok. Valóban megnézték a papírjaim, rányomtak egy háromszögű bélyegzőt és hazaengedtek. De figyelmeztettek, hogy holnap, azaz november 18-án jelenjek meg személyesen ezekkel az okmányokkal. Semmilyen célzást nem tettek arra, hogy ez az utolsó szabadon töltött éjszakám, és holnap már megkezdődik számomra a lágerélet. Ezért másnap még magabiztosabbnak éreztem magam, amikor elmentem a papírokért. Megkérdezték, hogy magyar vagyok-e. Miután igennel válaszoltam, egy katonát állítottak mellém kísérőnek, aki elkísért a körülbelül száz méterre levő házba. (...) Három napig tartottak ott bennünket élelem nélkül. Csak véletlenül volt valakinél eledel. Voltak ott ismerősök is. Később, körülbelül 150-en lehettünk, kivezettek az utcára. A Korzón át az 1. sz. iskola mellett a folyóparton elhaladva a főpostával szemben levő egykori fahídon keresztül a Munkácsi utcán, Darócon és Barvinkoson át Szolyva felé tartottunk. (...) A városban gyorsan elterjedt a hír, hogy a férfiakat összeterelelik. A Duhnovics utca környékén gyülekezni kezdtek az emberek, főleg a letartóztatott feleségei. Amikor a letartóztatottak menetszlopa a korzón és a folyóparton haladt végig, a nők megpróbálták némi élelmet átadni férjüknek, fiúknak vagy apjuknak, ám az őrök durván elhárították e próbálkozásokat. Feleségemet többek között egy őr megütötte egy puskával és elzavarta a menetszloptól.

Az asszonyok közül egyesek, lehetek vagy 30–35-en, egészen Barvinkosig kísérték a menetszlopot, ám amikor az őrök leadtak egy sorozatot a levegőbe, és figyelmeztették őket, hogy a következő sorozat már rájuk irányul, lemaradtak a menetszloptól. (...) Az éjszakát Szerednyén töltöttük a görög katolikus templomban. Ide terelték be mind a 150 embert. Az ajtónál egy fegyveres katona állt őr. Hihetetlenül kevés volt a hely. Az itt töltött éjszakát aligha lehet pihenésnek vagy alvásnak nevezni.

Először Kalnikban adtak ennünk valamilyen levesfélélet. Majd tovább zavartak bennünket Munkács felé. A lakosság látta, hogy éhesen hajszolnak bennünket, még vizet sem adnak. Egy nő hozott egy vödör vizet, de az egyik őr leöntötte vele. (...) Kalnikban egy öreg zsidó

házába tereltek be bennünket. Úgy összezsúfoltak bennünket, mint a dobozban a heringet. Egyre inkább az volt az előérzetünk, hogy ennek nem lesz jó vége. Két ember elhatározta, hogy megszökik. A kéményen keresztül kimásztak a tetőre és megszöktek. Reggelre négy-öt emberrel lettünk kevesebben.

A Beregvárról kivezető úton szembetalálkoztunk egy szekérrel, a bakján egy 13 éves fiú ült. Az egyik katona leráncigálta a szekérről és bedobta a menetszlopba. Máig is hallom a hangját: 'Engedjenek el, apám agyonver. Megdöglik a ló...' De velünk kellett jönnie egész Szolyváig. Igaz, ott elengedték, mert a menetszlopban három vagy négy emberrel több volt, azaz minden szigorúbb nyilvántartás nélkül vezettek bennünket. (...) Ha tudtam volna, mi vár rám, én is megszöktem volna. Bennünket azonban fegyelemre neveltek. Azon kívül reméltük, hogy hamarosan elengednek, hiszen nem voltam katona." 1945. március közepéig tartották ott, ahonnan, mint írja: „...egy szerencsés véletlen folytán szabadulhattam.”⁶²⁹

Idézet Azarina J. B. ungvári lakos leveléből: „Apámnak, az 1903-as születésű Szilágyi Bálintnak 5 gyermeke volt. Ezért a hadseregbe se hívták be. (...) Rendelkezett minden szükséges papírral és lojális volt az új hatóság iránt is. Amikor apám megjelent a mai Duhnovics utcai iskolában az okmányok „beregisztrálása” végett, egyszerűen letartóztatták. A többiekkel együtt teherautóra ültették és Szolyvára vitték a koncentrációs táborba. Ez 1944 novemberében volt. A tél vége felé pedig átszállították Szamborba. (...) Szambor után mi, gyerekek semmit sem tudtunk róla. Amikor 46–48-ban a magyarok kezdtek visszaszállingózni a lágerből, napról napra fogyatkozott az a reményünk, hogy még egyszer találkozhatunk apánkkal. A hivatalos szervek is homályosan fogalmaztak: lehet, hogy visszatér, lehet, hogy egy másik családot választ magának, lehet, hogy elutazott Amerikába, ami, természetesen, nem volt igaz. Nővérem, Jolán, aki 16 esztendő volt, járt apámhoz Szolyvára, de közletről nem találkozott vele, csak a drótkerítésen át láthatta. Túrót, tejet, kenyeret vitt neki. Az őrségen keresztül adta át. Apám 1945. elején tifuszban megbetegedett és márciusban meghalt.”⁶³⁰

Terkanics Margareta⁶³¹ ungvári lakos: „Apám, Vittinger József, aki 1898-ban született, nem volt katona. (...) Amikor 1939-ben Kárpátaljára

⁶²⁹ SZEpb-archívum, Vajdaffy Géza adatközlő levele, Ungvár, 1991. január 29.

⁶³⁰ U.o., Azarina J. B. adatközlő levele, Ungvár, 1991. április 4.

⁶³¹ U.o., Tirkánics Margareta adatközlő levele, Ungvár, 1991. április 4.

bevonultak a magyarok, apámat nem ismerték el magyarnak. Azzal gyanúsították, hogy zsidó. Apámnak ezért rengeteg papírt kellett beszereznie, hogy nagyanyáimig és dédnagyanyáimig visszamenőleg bizonyítsa nemzetiségét. Apámat 1944. november 18-án tartóztatták le. Az oroszok azonnal elhitték, hogy magyar. November 18-át megelőzően kihirdették, hogy a 18 és 50 év közti férfiaknak meg kell jelenniük a kijelölt helyen és időben személyi igazolványukkal együtt. Körülbelül százan gyűltek össze. Még aznap elindították őket Szolyvára. Az ungvári lakosok, többek között a letartóztatottak rokonai és hozzátartozói megtudták, hogy azokat a férfiakat, akik magyarnak vallják magukat, nem engedik haza. Ezért az anyák, feleségek, gyermekek közül sokan eljöttek a Duhnovics utcába. Amikor odaértem, a menetoszlop már a vasútállomás felé tartott. Láttam apámat. Át akartam adni neki egy kis enniválót, de az örök puskatussal elzavartak. Elértük a vasúti átjárót. Apám nyugtatott, hogy hamarosan visszatér, csak három napra viszik. Később az örök mindenkit elzavartak. 14 éves voltam akkor. (...) Egy hét múlva vettem három kenyeret és nagynénémrel együtt Szolyvára utaztunk, ahol már igen sokan voltak. A munkácsi híd előtt szovjet katonák felvettek a gépkocsijukra és velük utaztam Szolyváig. Itt már rengetegen voltak. Ott láttam meg a magyar hadifoglyokat, akik a hidat állították helyre. Elgyötörtek, fáradtak voltak. Odaadtam nekik az egyik kenyeret, mert nagyon megsajnáltam őket. Még mindig emlékszem rá, hogyan osztották szét egymás között azt a kenyeret. A láger egy dombon terült el. Odamentem a drótkerítéshez, de apámat nem láttam. A drótkerítés innenső oldalán szintén több ezren voltak. Azon az estén az egyik gazdánál éjszakáztam. Másnap láttam polgári személyekből álló menetoszlopot, amint az örök kísérik, de apám nem volt közöttük. Ismét csak odamentem a lágerhez. Szörnyű, amit láttam. Egy tiszt lóháton ülve katonákkal együtt elzavarta az embereket a drótkerítéstől, akik, mint én is, megpróbálták élelmet eljuttatni hozzátartozóiknak. Az egyik szekéren egy várandós asszony ült. Amikor azonban a százados megparancsolta a katonáknak, hogy mindenkit zavarjanak el a drótkerítés mellől, a lovak megvadultak és felborították a szekeret. A nő ott a helyszínen megszülte gyermekét, az emberek kiabáltak, szétszaladtak. A harmadik napon ismét odamentem a láger drótkerítéséhez. Beszélgetésbe elegyedtem az egyik örrel. Alacsony növésű, világos hajú volt, de úgy tűnt, hogy idősebb nálam. Megkérdezte, hogy kit keresek. Megmagyaráztam, és megkértem rá, hogy adjon át egy kis

csomagot az apámnak. Beleegyezett. Ami meglepő, át is adta apámnak az élelmet és a takarót, amit vittem neki. Amikor apám hazatért, ő mesélte el ezt. Beköszöntött a tél. Többé nem jártunk apámhoz. Vagyis megtudtuk, hogy egy másik lágerbe szállították át.” Tirkánics Margarettá testvére, Vittinger István (1916) az egyik szibériai táborból hét év múlva nagybetegén jött haza. Apósát, Tirkánics Gézát (1903) a szolvai lágerből szintén súlyos betegen engedték haza, rajta már a család sem tudott segíteni, hamarosan meghalt.

Agejeva I. F.⁶³² ungvári lakos: „Apám, Kovács Ferenc 1904-ben született és az ungvári vasútnál dolgozott. A munkájával szemben nem volt semmilyen kifogás. A hadseregben nem szolgált. 1944 novemberének derekán hívták apámat a vasúti irodába. A főnök is ott volt, egy szovjet tiszt és egy polgári személy, akit apám nem ismert. Megkérdezték apámtól, milyen nemzetiségű? Magyarának vallotta magát. Ezek után letartóztatták és a vele hasonlókkal együtt menetoszlopban, örök kíséretében Szolyvára vezényelték. Még abban az évben, 1944-ben meghalt az anyám. Négy kisgyermek maradt árván. Én akkor kétéves voltam. De még ez a körülmény sem mentette meg apámat a lágertől. Megőriztük a családot. A kissejőci rokonok segítettek bennünket. A bátyám, aki a legidősebb volt, 16 éves, dolgozni ment. A bátyám és a nővérem, Ilona, aki 12 éves volt, Szolyvára járt apámhoz, ennivalót vittek neki, találkoztak vele. A nővéremnek még a lágerbe is sikerült bejutnia. Láta azt a barakkot, ahol apám feküdt a csupasz betonon. Az örök megfenyegették, hogy lelövik, csak a kora mentette meg.” Kovács Ferencet Szolyváról csak azért nem vitték tovább, mert hazakönyörögte magát, mivel felesége elhunyt, négy kicsi árva gyereket hagyott otthon.

A rendelkezésünkre álló visszaemlékezésekből több tucatot is idézhetnénk annak bizonyítására, hogyan magyarázták az „internálást” a szemtanúk és maguk az internáltak. Az Ungvárról elhurcolt Papp Imrét (1917) lánya, Csontos Anna⁶³³ 1960-tól folyamatosan kerestette, de a hatóság sem tudta kinyomozni, melyik lágerben halt meg: „1944 novemberében vitték Szolyvára. Azt nem tudjuk, hol halt meg” – írja Csontos Anna. Szajkó Mária⁶³⁴ szintén elvesztette édesapját, Balogh Józsefet (1894), akit 1944. november 25-én hurcoltak el. 1945. január 24-én leve-

⁶³² SZEpb-archívum, Agajeva Kovács Irén adatközlő levele, Ungvár, 1991. április 4.

⁶³³ U.o., Csontos Anna adatközlő levele, Ungvár, 1991. október 23.

⁶³⁴ SZEpb-archívum, Szajkó Mária adatközlő levele, Ungvár, 1991. február 4.

let írt Szolyváról, majd nyoma veszett: „*Többé nem hallottunk hírt felőle.*” Homoky László⁶³⁵ édesapja, Homoky József (1901) adatait juttatta el, aki „*magyarnak vallotta magát,*” és a belorussziai Boriszovban, illetve Orsán raboskodott, nem tért haza, halálhírére a lágerekből visszatért barátja, a helmeci Kozma Zsigmond erősítette meg. Farkas Józsefet (1912)⁶³⁶ 1944 novemberében a sanoki átvevő táboron keresztül Ocsemcsiribe, majd Tbiliszibe vitték. 2 év és 8 hónapi fogság után, 1947. július 15-én került haza, a lágerekben szerzett betegségek élete végéig kínozták. Adler Ferenc (1901) háromgyermekes apát 1945 januárjában vitték el, a jenakijevei Junkom bányában dolgoztatták, 1947 júliusában tért haza.⁶³⁷ Az ungvári születésű Szűcs Elemér (1917) is túlélte a szolyvai, szambori, valamint a sztriji lágerek szörnyűségeit, 1946 augusztusában tért haza.⁶³⁸ Meskó László (1903) volt városi tisztviselőt 1945–1948 között a donbászi Jenakijevoiban dolgoztatták, hazatért. Novák Viktor (1925) 1944-ben érettségizett a Drugeth Gimnáziumban, 1944. november 18-án az ungvári vasutasokkal vitték el. A szambori elosztó lágerekből a belorussziai Minszk–Lesznaja–Baranovicsi–Bobrjanszk és más lágerekben utat épített, bányában és fakitermelésen dolgozott, 1947 júliusában szabadult.⁶³⁹

Andor György⁶⁴⁰ ungvári újságíróról tudjuk, hogy édesapja, vitéz dr. Andor Elek (1891) hadifogolyként az első világháború alatt került először orosz lágerebe (Krasznajarszk), ahol 1917-ben együtt raboskodott Gyóni Géza költővel, akinek versét „*egy haskötőnek használt vászondarabon mentette ki 1924-ben Oroszországból.*” 1944 novemberében újra elhurcolták, nem élte túl, éh- és fagyhalál végzett vele. Csaplár János⁶⁴¹ túlélő Huber Jánosnéhoz írott levelében leírja, hogy Huber Jánossal együtt kerültek végelgyengüléssel a szambori rabkórházba, ahol mindenki ragaszkodott az életéhez, de a rengeteg szenvedés után sokak számára megváltás volt a halál. Huber Jánost is elragadta a könyörtelen végzet. Mint Csaplár írja, 1945. február 25-én örökre elaludt: „*Szép halála volt.*” Szabó Mária szintén korán jutott özvegységre, mert férje, Szabó István (1909) meghalt az egyik donbászi bányában; halálhírére rabtársa, az 1947-ben ha-

⁶³⁵ U.o., Homoky László adatközlő levele, Ungvár, 1991. február 7.

⁶³⁶ U.o., Farkas József adatközlő levele, Ungvár, 1991. február 2.

⁶³⁷ U.o., Huszár Gizella adatközlő levelei orosz és magyar nyelven, Ungvár, 1991. április 11., 1911. június 11.

⁶³⁸ U.o., Szűcs Elemérné adatközlő levele, Beregszász, 1991. február 11.

⁶³⁹ U.o., Novák Viktor adatközlő levele, Beregszász, 1991. február 5.

⁶⁴⁰ Andor György visszaemlékezése. In: *Élő történelem*, 22-24. old.

⁶⁴¹ Csaplár Vilmos visszaemlékezése. In: *Élő történelem*, 24-25. old.

zatért Tomori Péter megerősítette.⁶⁴² Özvegy Nagy Istvánné⁶⁴³ címünkre eljuttatott levelében mérhetetlen fájdalommal írta, hogy vasutas férjét (1917) 1944. november 19-én vitték el Ungvárról, Mogiljovba került, az ottani rabkórházban halt meg vizes mellhártya-gyulladásban, halálhírért egyik rabkórházi társa, egy 1945 augusztusában hazatért csapi vasutas tudatta az özvegyel. Bobovszky Mihályné – Demecs Dezsőné Váradi Ilona⁶⁴⁴ egykori ungvári lakos Kassáról érkezett levelében jelezte, hogy első férje, Demecs Dezső (1913) állami tanítót 1944 novemberében a Szolyvára induló menetoszlopba kényszerítették, majd hatósági értesítést kapott, miszerint „1945. január 15-én a harkovi börtönben meghalt. Halála után, január 29-én megszületett a fiam, Demecs György, akit az apja soha nem látott.” Az özvegy kétéves fiával és volt férje édesapjával 1947-ben áttelepült Kassára, ahol új életet kezdett. Kerékgyártó István⁶⁴⁵ távirdász édesapját, Kerékgyártó Lajost (1900) és 18 éves gimnazista bátyját szintén Szolyvára hurcolták A tifuszi járvány kitörésekor 40 fokos láztól szenvedő bátyját hazaengedték, apja odaveszett. Kassay Emma⁶⁴⁶ 14 éves volt, amikor a házukban bujkáló édesapja kénytelen volt feladni magát, mert „A kapitány kijelentette, ha édesapám nem kerül elő, vizz minket: nevelő anyámat, a kis újszülött húgomat, Jolikát, nővéremet, Margót és engemet. Erre édesapám kibújt a rejtekhelyéről. A kapitány mondta, hogy csak háromnap munkáról van szó, de hozzon magával pokrócot és 3 napi ételmet.” Édesapját csak másfél év múlva engedték haza. Asztalos Istvánnétól⁶⁴⁷ tudjuk, hogy 1944. november 23-án „... az összes Magyarországról Ungvárra került vasutast elvitték.” Még a pályamunkásokat is elhurcolták. Köztük volt édesapja, a kaposvári születésű, 1939-ben Ungvárra áthelyezett Szecsődi János (1896) kalauz, szemtanúk szerint a szambori lágerben halt meg. Fucskó Margit⁶⁴⁸ édesapját, Bánóczky Jánost (1909) szintén vasutasként hurcolták el, először Csapra, majd Szolyvára került, ott nyoma veszett. Kövér Klára⁶⁴⁹ édesapja, az ungvári születésű Kövér Lajos (1900) Tiszaásványban volt

⁶⁴² SZEpb-archívum, Szabó Mária adatközlő levele, Ungvár, 1991. április 4.

⁶⁴³ U.o., Nagy Istvánné adatközlő levele, Ungvár, 1991. október 29. In: *Élő történelem*, 26. old.

⁶⁴⁴ SZEpb-archívum, Bobovszky Mihályné – Demecs Dezsőné Váradi Ilona adatközlő levele, Kassa, 1991. június 15.

⁶⁴⁵ U.o., Kerékgyártó István adatközlő levele, Debrecen, 1991. január 7. In: *Élő történelem*. 26. old.

⁶⁴⁶ Kassay Emma visszaemlékezése. In: *Élő történelem*, 30-31. old.

⁶⁴⁷ SZEpb-archívum, Asztalos Istvánné adatközlő levele, Ungvár, 1991. február 5.

⁶⁴⁸ U.o., Fucskó Margit adatközlő levele, Ungvár, 1991. február 5.

⁶⁴⁹ U.o., Kövér Klára adatközlő levele, Ungvár, 1991. november 6.

kinevezett igazgató tanító, mikor meghirdették a háromnapos munkát: „Ő volt az, aki a falu élére állt. (...) És még felszólította a férfiakat, hogy ha kell, menjünk. (...) Ugyanakkor ment el Ungváron az öccse, Kövér István. Sajnos, ebből a csoportból alig 4–5-en kerültek haza. (...) Apámat utoljára Szamborban látták nagybetegen. Többet nem tudtunk meg róla semmit, hiába érdeklődtünk.” Szabó Ernő⁶⁵⁰ közlése szerint távoli rokonuk, Horváth Lajos (1896), akinek már senkije sem él Radváncon, a tanúk vallomása szerint Szolyván halt meg tifuszban. Legeza Miklós⁶⁵¹ édesapja, Legeza Antal (1909), aki félárván nőtt fel, 1945. január 24-én szintén a szolyvai lágerben halt meg. Balog Márta⁶⁵² közlése szerint nagybátyjának, Balogh Tibornak „1944. november 18-án, reggel 9-re kellett jelentkeznie a városházán, és 3 hónapig volt Szolyván, onnan hazahozták tifusszal, és egy hét múlva meghalt, az utolsó évet végezte volna el a tanítóképzőben, családjunk nagy reménysége volt.” A család saját halottjának tekintette unokatestvérét, Szabó Elemér (1914) fogtechnikust, aki 1945. február 20-án halt meg a lágerben, szüleik a holttestét nem, csak az iratait hozták haza. Lipót Zoltán sógorát, Bende Ferencet (1914), az ungvári posta műszerészét 1944. november 18-án „Po-pjaty” (ötös – D. Gy.) sorokban elvitték három napra „na malenkuju rábatu” Szolyvára, majd Szkolébe, Sztrijbe. Bende Ferenc Szkoléig bírta, ahol a táborban, vérhasban százával pusztultak a foglyok. Állítólag finomra darált üveget keverték porcukorba, és ezt osztották a foglyoknak. Ezt mesélte el Bende Ferenc fogolytársa, aki szabadulása után elhozta az óráját és a családnak utolsó üzenetét.”⁶⁵³ Kun Eleméernél tudjuk, hogy édesanyja gyalogszerrel többször megjárta Szolyvát, hogy életmentő csomagot vigyen a férjének, akit később Sztalinóba vittek, 1945 őszén szerencsésen hazatért. Ifj. Újvári László édesapját, id. Újvári Lászlót (1909) a belorusziai Orsára vitték, túlélte a haláltábor, két és fél év múlva épségben hazatért.⁶⁵⁴ Szocska Viktória édesapja, Szocska Ernő (1905) adatait juttat el címünkre: az NKVD letartóztatta és Perecsenybe vitte, ahol idegtépő kihallgatások után Szolyvára, majd a donbászi Jenakijevo bányavárosba irányították. Itt leverték a veséjét, végkimerülésig dolgoztatták. 1948 januárjában rokkantan tért haza.⁶⁵⁵

⁶⁵⁰ U.o., Szabó Ernő adatközlő levele, Ungvár, 1990. január 29.

⁶⁵¹ U.o., Legeza Miklós adatközlő levele, Ungvár, 1991. április 4.

⁶⁵² U.o., Balogh Márta adatközlő levele, Ungvár, 1990. február 8.

⁶⁵³ SZEpb-archívum, Lipót Zoltán adatközlő levele, Ungvár, 1991. augusztus 12.

⁶⁵⁴ U.o., Újvári László adatközlő levele, Ungvár, 1990. december 15.

⁶⁵⁵ U.o., Szocska Viktória adatközlő levele, Ungvár, 1991. április 4.

Az ungvári túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után 220 római katolikus és református vallású magyart hurcoltak Szolyvára, akik közül 143 fő hazatért, 77 (LIMES: 69) meghalt a lágerekben (Perecseny, Szolyva, Szambor, Sanok, Boriszov, Orsa, Sztalino, Jenakijevo, Ocsemcsiri, Tbiliszi stb.). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 30 fő esett el. A város második világháborús, eddig ismert vesztesége 107 fő.

Sok internált, letartóztatott személy sorsa máig ismeretlen. Számos értelmiségit koncepciós perben ítélték el. Dr. Bujaló Bernát ungvári római katolikus főesperes, 1952-től vikárius 1956-ban rokkantan került haza. Élete végéig beteg volt, 1979-ben halt meg Kistráton. Paptársa, Homolya Péter felsődomonyai plébános szintén 1956-ban szabadult. Ifj. Bacsinszky Dániel ungvár-ceholnyai görög katolikus parochust az aposztázia elutasítása miatt 1949-ben 10 évre ítélték, 1955. február 16-án rokkantan tért haza. Choma Viktor ungvári görög katolikus parochust 25 évre ítélték, és a lágerben megölték. Chira Sándor görög katolikus kanonokot, teológust, felszentelt püspököt 1949-ben 25 évre ítélték, szabadulása után mégis karagandai száműzetésben halt meg. Dr. Fenczik István országgyűlési képviselőt, görög katolikus teológust 1945-ben golyó általi halálra ítélték. Kohutics Tivadart, az ungvári székeskáptalan görög katolikus örkanonokját 1949-ben 25 évre ítélték, nem tért haza Szibériából. Kótyuk Ferenc ungvár-ceholnyai görög katolikus segédlelkésszt 1949-ben szintén 25 évre ítélték, 1956-ban betegen tért haza. Miskolczy Tivadar görög katolikus püspöki levéltárost ugyancsak 25 évre ítélték, 1958-ban szabadult. Murányi Miklós görög katolikus apostoli vikáriust, püspöki irodaigazgatót, teológiai tanárt 1951-ben 10 évre ítélték, 1956-ban szabadult, utána még sokáig száműzetésben kellett élnie, nem sokkal a halála előtt, betegen tért haza. Utódjául oltártestvérét, Szemedi Jánost jelölte ki. Dr. Ortutay Elemér görög katolikus teológust 1949-ben 25 évre ítélték, 1956-ban szabadult. Apját, Ortutay Jenő ungvár-ceholnyai parochust 1945-ben 10 évre ítélték, 1950. december 24-én halt meg Ábeszben. Petrik Jenő görög katolikus püspökségi alapkezelő pénztárost 1949-ben 25 évre ítélték, 1953 decemberében ő is Ábeszben halt meg. Puskás László ungvári görög katolikus katedrális segédlelkésszt 1949-ben 25 évre ítélték, 1956-ban haza tért. Romzsa Tódor apippai címzetes püspököt, munká-

csi segédpüspököt az NKVD ügynökei megmérgezték, 1947. november 1-jén halt meg.⁶⁵⁶

Az értelmiségiek közül koncepciós perek folytán szovjetellenesség vádjával, 56-os röplapterjesztésért különböző börtönökben raboskodott Benyák Nándor, a szovjet nép ellenségének nyilvánított Fedák László sportszervező, Karapa József civilszervezeti vezető, Krajnyák György tartalékos hadnagy, vitéz Lénárt Mátyás közéleti személyiség, Mészáros Sándor főerdész, Mészáros Sándorné⁶⁵⁷ tanítónő, Réthy András magyar közhivatalnok, Spák Iván magyar országgyűlési képviselő, Zsegora Ödön magyar országgyűlési képviselő stb. Ungváron ítélték el és végezték ki: Bródy András magyar országgyűlési képviselőt, ismert ruszin politikust, Demkó Mihály magyar országgyűlési képviselőt, Kricsfalussy-Hrabár Endre magyar országgyűlési képviselőt és másokat. Az NKVD ungvári és a SZMERS perecsenyi börtönében több mint 300 magyar és ruszin/ukrán vezető értelmiségit végeztek ki, akik többsége ungvári lakos volt. Kükemezey Árpád⁶⁵⁸ adatközléséből tudtuk meg, hogy édesapját, Kükemezey Józsefet (1907) az NKVD tisztjei 1944. november 18-án az ungvári római katolikus templom udvaráról hurcolták el, és az NKVD-székház pincéjében bírósági ítélet nélkül kivégezték. Hóhérra Maruszja Kuruc partizán, börtönőr volt. A sírásó Bandura-testvérek visszaemlékezése szerint éjszaka, jeltelen sírban hantolták el az ungvári Kapos utcai temetőben. Bűnéül szovjetellenes tevékenységet róttak fel, mivel a Magyar Élet Pártjának tagja, a szervezet Ung vármegyei és Ungvár thj. Város központi titkára volt. Civilben kereskedő volt, becsületes, segítőkész partnerként tisztelték a városban. Danielovics Emmi írja önéletrésztében: *„Mindenki mindentől és mindenkitől félt. Megvolt rá a jó oka. Az illetékesek éjszaka felköltötték a lakásukon az embereket, néha az utcán kaptak el egyeseket, és betuszkolták őket a fekete autókba. Ezeknek a szerencsétleneknek rendszerint örökre nyoma veszett. Jobbik esetben 15–20 év múlva tértek haza a Gulágról. Ezek az elhurcolások bírósági tárgyalás nélkül történtek.”*⁶⁵⁹

Az adatközlők szerint Ungváron a magyarok száma ma alig éri el a 10%-ot, ezért megoldhatatlan feladatnak tűnik a mártírok teljes vesz-

⁶⁵⁶ A koncepciós perek további elítélteit lásd DUPKA GYÖRGY: *Kárpátaljai magyar GULAG-lexikon*. Intermix Kiadó, 1999.

⁶⁵⁷ Mészáros Sándorné: *Elsodort éveim a GULAG-okon*. Intermix Kiadó.

⁶⁵⁸ SZEpb-archívum, Kükemezey Árpád adatközlése, Ungvár, 2007. május 11.

⁶⁵⁹ DANIELOVICS EMMI: *Tiszaborkuttól Ungvárig*. (Önéletrész). Intermix Kiadó, 2003, 74. old.

teséglistájának összeállítása. Steiner Ferencet, az Ungvári Német Kör vezetőjét 1944 novemberében Miskolcon tartóztatták le, ahová családját menekítette háború elől. 1945. június 25-én a miskolci lágerből írta utolsó levelét feleségének: „...*ezt a kis büntetést, amit kapnék és hamar letölténém, és így megint szabad ember vagyok. Kis, nekem semmi más kívánságom nincs – csak hogy köztetek vágyok lenni, és megint a mi szerény megélhetésünket biztosítani, drága kis Szívem, de hát oka lehetett, gyere hozzám, hogy mindent megbeszéljünk, hiszen már 8 hónapja nem is láttalak, vagy te már nem vagy rám kíváncsi, ha eljönnél, akkor valamelyik gyermekemet hozzád magaddal, nagyon örülök, hogy nemsokára megint köztetek lehetek...*”⁶⁶⁰ Lánya, Ruszinné Steiner Gertrud közlése szerint apját visszahozták Ungvárra, ahol szovjetellenes tevékenység miatt 1945. október 19-én 10 évre ítélték,⁶⁶¹ 1948. július 17-én halt meg a karagandai lágerben. Komjáthy Béla öccséről, Komjáthy Gézáról (1923) küldött kiegészítő adatokat, akit 1944. november 18-án a sárospataki református teológia másodéves hallgatójaként hurcoltak Szolyvára, onnan a boriszovi lágerbe, ahol végelgyengülésben halt meg. Cövekné Vaskó Mária⁶⁶² édesapját, Vaskó Bertalant 1944. november 19-én vitték el Ungvárról. 1944 karácsonya táján, elviselhetetlen kínok közt halt meg Szolyván, három gyerek maradt utána. Sándor László Három ország polgára voltam c. emlékiratának 82–83. oldalán beszámol az Ungváron bekövetkezett hatalomváltásról. Arról is, hogy a város és egész Kárpátalja a szovjet katonai közigazgatás alá került, amely Tyulpanov ezredes vezetésével kezdte meg működését. Kruglyakov alezredes volt a város katonai parancsnoka. Részletesen ír a Szolyvára elhurcolt magyar férfiakról, akiknek sorsában majdnem osztozott, őt is, mint magyar zsidót nyilvántartásba vették. Mint írja: „*Később jutott tudomásomra, hogy a gyanakodók nem jelentkeztek, és szlováknak vagy ruszinnak csaptak fel, ami védettséget nyújtott számukra, noha legtöbbször sem szlovákuul, sem ruszinul nem tudott.*” Weisz Sámuel ungvári pártfunkcionárius (később a Néptanács elnökségének tagja), a 4. Ukrán Front helyi megbízottja írásbeli jóállása mentette meg az elhurcolástól, Levij őrnagy kihúzta a listából, szabadulását a Teleki utcából annak is köszönhette, hogy az

⁶⁶⁰ SZEpb-archívum, Steiner Ferenc levelei, archív felvétel. A másolatokat lánya, Ruszinné Steiner Gertrud bocsátotta rendelkezésünkre és adatokat közölt apjáról. Ungvár, 2000. szeptember 13.

⁶⁶¹ Державний Архів Закарпатської Облaсти, ДА30, ф. Р. 2558, оп. 1. спр. 1088. арк. 109.

⁶⁶² U.o., Cövekné Vaskó Mária adatközlése, Kisvárdá, 2005. január 24.

ungvári szeszgyár igazgatója volt, számítottak szaktudására, így még Weisz közreműködésével 9 munkatársát emelte ki az 1944. november 19-én a Szolyvára induló menetből: „*a hadköteles magyar férfiakat gyalogszerrel a szolyvai fogolytáborba vitték, ahol a legegységügyi feltételeket sem biztosították számukra, és rövidesen hastífusz tizedelte meg őket. Aztán az ország belsejébe kerültek, hasonlóan rossz körülmények közzé, és csak három-négy év múlva kerültek vissza családjukhoz, megrokknva, és sok esetben meghasonulva önmagukkal.*”

Az adatgyűjtésben közreműködött Kövér György, Kiszely Tihamér, Szemrád Emil, valamint a túlélők közül id. Baráth Mihály, Varga Gyula és Majorossy Béla. Kezdeményezésükre 1989 novemberében a Kálvária temetőben sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. 2004-ben a Bercsényi úti polgári temetőben felújították a II. világháborúban elesett 114 magyar honvéd sírját. A Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézete és Múzeuma Hadisírgondizó Irodája dr. Holló József vezérőrnagy, főigazgató irányításával 117 nevesített katonának egységes fakeresztet állított. A temető felavatására 2004. október 3-án került sor.

Mártírok: Adler János, *Andor Elek dr., vitéz (1891),⁶⁶³ Bacsinszky Ödön dr., Balogh József (1894), Barenblat Mihail (1898), Bassányi János, Baum Béla (1904), Bánóczky János (1909), Bende Ferenc (1914), Berta János (1909), Birosz Aladár, Blazbolg Ottó, Borsicki Béla (1906), Csernegi József, Demecs Dezső (1913), *Demeter Jenő, Düre Sándor (1902), *Eperjesi József, ***Fodor István*,⁶⁶⁴ Földesi Gyula (1875), Fucskó Erzsébet (1904), Fucskó László (1881), Ganzé János, *Gál Ferenc (1907), Guba András, Guba Andrásné, Gulácsi István dr., *Hauptman Dezső Sándoré (1913–front), *Hazslinszki Elek Józsefé (1919–Székesfehérvár, front, 1945.01.06.) Herda János, Homoky József (1901), Horváth Lajos (1896), Horányi Ödön (1916), *****Horosz Lajos*,⁶⁶⁵ Huber János dr., Hulajcsik Gyula, Hulajcsik János (1886), *Hromják Manó*, Jakoblevics Kristóf, Juhász Péter (1916), Karmazin András (1900), Kereszturi Imre, *****Kerékgyártó Lajos* (1900), Kiovics József, *Kolb Béla*, Komjáthy Géza (1923), *Kontros András*, Kövér Lajos (1900), Kulikovszki (?), *Kutlán András*, *****Kükemezey József* (1907) Laskay Károly, Laurisin

⁶⁶³ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁶⁶⁴ A **-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók pótlólag vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁶⁶⁵ A ****-csillaggal jelölt neveket utólag a hozzátartozók bejelentései alapján vettük fel az elhurcoltak névsorába.

Ágoston (1903), Legeza Antal (1909), Lénárt Mátyás vitéz (1884), Lovász József (borbély?), *Magdó Antal, Magyar Balázs (1903), Molnár Károly (1901), Nagy Árpád (1914), Nagy István (1917), Ordódy István (1905), *Pallai Gyula, Papirnyik József, Papp Imre (1917), *Persely János (1909), Rimár Tibor (1920), Serfőző János, Simonics Erzsébet, Siska János dr., Steiner Ferenc (1912), Sturc Emil, Szabó Elemér (1914), Szalay János, Szácska Ernő, *Szecsődi János(1896)*, Szemán János, Szennyes András, Szilágyi Bálint (1903), Újvári László (1919), Valkóczy Béla, Vaskó András (1896), ****Vaskó Bertalan.Vaskó Gyula.

Elesett honvédek: Ádám József (1919), Balla József (1904), Bánfi Sándor (1916), Csonka Károly (1917), Gáspár Károly (1911), Gecse József (1920), Hornyák János (1922), Hreba Barna (1919), Juszko Albert (1922), Kacsó Endre (1914), Kanda Sándor (1911), Komjáthy Gábor, dr. (1921), Kocsánszky József (1915), Maczejka György (1903), Majoros Mihály (1922), Máté István (1916), Mihalovics Jenő (1919), Nagy Sándor (1899), Oláh Béla Károly (1915), Papp József (1899), Pintér Gyula, Sebek Vencel (1921), Stuller János (1902), Szatmári Endre (1910), Szilágyi István (1922), Téglási László (1912), Vakula Mihály (1920), Varga Bertalan (1909), Zub Mihály (1919), Zselinszky Béla (1921).

A KSZU ZO⁶⁶⁶ jegyzékében: 1 internált magyar, 10 elesett honvéd, 68 munkaszolgálatos, 41 polgár a háborús cselekmény (bombázás miatt 28 személy /1944.08.27./, felrobbant kézigránát 8 fő, egyéb 5 fő) áldozata.

Internáltak (1): Csiszárík Albert Viktoré (1911.04.13–Szolyva, gyűjtőtábor, 1945.03.25.)

Elesett honvédek (8): Bajzát János Jánosé (1924 – front), Berta István Vincéé (1909 – OF, Don-kanyar, front, eltűnt), Kahánec Andrij Vaszilovics (1917 – front), Vrabel Jurij Ivanovics (1920 – front, eltűnt), Karpinev Pavlo Emanuilovics (1902 – Ivano-Frankivszki terület, front, 1944), Papp Dezső Gáboré (1910 – front, eltűnt), Popovics Mihajlo Olekszandrovics (1923 –Budapest, bombatalálat, 1944. november), Tót Jurij Mihajlovics (1902 – RO, Foksany, hadifogolytábor, 1944.11.16.).

Munkaszolgálatosok (68): Adler Salamon (1910 – OF, front), Adler Slamo, apja Izsák (1911 – UA, front), Auslender Marton, apja Herman (1900 – OF, front), Berkovics Herman, apja Zsigmond (1911 – UA, front),

⁶⁶⁶ Lásd: KSZU ZO: 1. köt., 2001., 16-107. old., KSZU ZO: 2. köt., 2004., 9-247. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 9-101. old.

Biderman Ábrahám, apja Dávid (1913 – UA, front), Wajnberger Adolf, apja Nahum (1905 – front, 1942), Wajnberger Armin, apja Nahum (1908 – OF, Voronyezs, front, 1943), Weis Efraim (front, 1942), Weis Israel, apja Efraim (1915 – front, 1943), Weis Lulu, apja Mose (1912 – front, 1943), Weis Cvi, apja Áron (1923 – front), Veres Béres–Berl. (1898 – UA, front, 1944), Haupt Sámuel (front), Gross László (1914 – front, 1942), Grünvald Jekuzil, apja Menah (1912 – UA, front), Grunstejn Artur, apja Izsák (1917 – OF, front), Edelstejn Ernő, apja Jenő (UA, front), Edelstejn Miksa, apja Jenő (UA, front, 1943), Edelstejn Oszkár, apja Jenő (UA, front, 1943), Zajdenfeld Emanuel, apja Jeremiás (UA, front), Kalkstajn Herman, apja Pinhas (OF, Voronyezs, front, 1942), Kestenbaum Mojse (1896 – front, 1942), Klajn Benjamin, apja Ignác (1910 – UA, front, 1943), Klajn Pinhas, apja Izsák (1910 – UA, front, 1943), Klajn Sándor, apja Emanuel (1910 – UA, front, 1943), Klugman Mihály, apja Izrael (1893 – front, 1942), Krajsler Géza, apja József (1910 – front, 1942), Kraus Izidor (1911 – front, 1941), Kraus Ludvig, apja Cadok (1910 – OF, front), Lipman Arnold, apja Áron (UA, Ivano-Frank. ter. Kolomija, front), Lipman Józsi, apja Áron (UA, Ivano-Frank. Ter. Kolomija, front), Mero Mikulas (1904 – front, 1941), Polak Béla (1920 – UA, front), Raisman Gábor, apja Emanuel (1910 – OF, front, 1943), Raisman Jenő, apja Izidor (1902 – OF, Tambov 1943.03.25.), Ruenberger Jakob (1916 – UA, front), Fantel Evraim, apja Benjamin (1910 – OF területén), Farbenlum Emil (UA területén), Fisgrund Filip, apja Aleksandr (OF területén, 1943), Fisgrund Salom, apja Egasu (OF, Voronyezs), Fisgrund Sámuel, apja Haim (OF területén), Frid Mano, apja Áron (1893 – front, 1942), Fridman Majer, apja Mendel (1902 – front, 1942), Fridman Sándor (1904 – front, 1942), Fuks Lajos, apja Ervin (1907 – OF területén, 1943), Fulop Ábraham, apja Mose (1912 – UA, front, 1943), Hauer Andor, apja Herman (1902 – OF, Voronyezs, front, 1943), Spigel Zolman, apja Moris (1911 – OF, Miasz folyónál, front, 1942), Spigel Haim, apja Mose (1911 – OF, Voronyezs, front, 1942), Stern Endre, apja Lajos (UA területén, 1943.03.01.). Weis Haim, apja Efraim (UA területén, 1942), Háber Andor, apja Herman (1915 – OF, Voronyezs, 1943), Gluck István, apja Lajos (1919 – UA területén, 1943), Gross Lajos, apja Berlo (1915 – OF területén, 1943), Gross Mose, apja Jakob (1911 – UA területén, 1943), Grunberger Zalman (1917 – UA, front) Grunberger Jakob (1916 – UA, front), Grunvald Eheskel, apja

Menahem (1912 – UA, front), Kalfater Ignác, apja Ábrahám (1910 – UA területén), Kestenbaum Lajos (1901 – UA területén, 1942), Mallerman József, apja Dávid (1907 – UA, területén, 1942), Mermelstein Mihály (1910 – UA területén, 1944), Reisman Jenő, apja Izidor (1902 – OF területén, 1943.03.25.), Reisman Zoltán, apja Emanuel (1912.01.30. – OF területén, 1944), Reisman Zoltán, apja Arnold (1910 – OF területén, 1944), Fejervir Adolf (1907 – UA területén, 1943), Fulop Mordehaj, apja Mosev (1912 – Csernyiveci területen, 1943), Stern Andrea, apja Lajos (1900.08.06. – UA területén, 1943.01.03.)

TÉCSŐI JÁRÁS TJACSIVSZKIJ RAJON

AKNASZLATINA/SZOLOTVINA

Lakossága 1944-ben 4 518 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 18. Az 1945. július 9-én összeállított egységes helyhatósági (Aknaszlatinai Községi Népbizottság), nem teljes lista alapján 253 helyi lakos (1896–1926) tartózkodott „*a szolvai, a szambori légerekben*”. A legfiatalabbak 1926-ban születtek: Argyelan Árpád, Bronstetter József, Bacsó Lajos, Gorbasz Anton, Fehér Lajos. A legidősebbek: Kovács György (1895), Benedek Márton (1896), Slárku Mihály (1899). Zombory István elmondása szerint az aknaszlatinaiak többsége „...*eleinte belátta, hogy a háborús károkat helyre kell állítani és csak „ide” mennek, Rahó környékére, háromnapos munkára a berobbantott alagutakat javítani. Több csoport sorakozott fel, a fiatalabbak nótaszóval meneteltek először Rahó felé. (...) Aknaszlatináról zömében bányászokat vittek el, azokat, akik mindig is mozgalmi emberek voltak, sőt többségükben kommunisták a 20-as, 30-as években, mint a Csehszlovák Kommunista Párt tagjai. Úgy remélték, hogy végre szabad, igazi munkásállamban fognak élni...*”⁶⁶⁷ Zombory István egy másik levelében azt is közli, „*sokan úgy menekültek meg a biztos haláltól, hogy ismerve a cseh nyelvet, beálltak a légióba, többségük még életben van.*”⁶⁶⁸ A magukat ruszinnak/ukránnak valló férfiakat nem vitték el, de közülük 54 önkéntest toboroztak a szovjet, 47 főt a Csehszlovák Hadtestbe. 17 fő harcban esett el, köztük Bleh Antal (1914), Majer Jakab (1905) és Müller Herman (1920) magyar zsidó a csehszlovák hadtest katonája volt. A áldozatok névsorában magyar családnevek is vannak: Avasán,

⁶⁶⁷ SZEpb-archívum, Zombory István előadása az 1989. november 18-i beregszászi emlékkonferencián. In: *Emlékkönyv...*, 231. old.

⁶⁶⁸ U.o., Zombory István adatközlő levele, 1991. július.

Erdélyi, Rusznák, Filip, Puliszka.⁶⁶⁹ A túlélőkkel végzett felmérés szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után 690 római katolikus és református vallású magyart hurcoltak Szolyvára, akik közül 1945–1947-ben 516 fő hazatért, 174 (LIMES: 173) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 10 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 201 fő. Heveli Antal római katolikus plébánost koncepciós perben ítélték el. 1956-ban került haza, Szolyva plébánosaként sokat tett a Szolyvai Emlékpark felépítése érdekében. Marina János görög katolikus parochust 1949-ben 25 évre ítélték, 1956-ban tért haza. 1947-ben kezdték begyűjteni az 1927–1932 közt született fiatalokat, donbászi gyáripari szakiskolába (FEZEO) vitték, annak elvégzése után bányamunkára kényszerítették őket. Aki nem ment „önként”, azokat összefogdosták. Ezek közé tartozott Zombory István, aki a verbuválás időszakában sokszor aludt idegen szénakazlakban. A Donbászról hazaszökött, de itthon elfogott fiatalokat négyévi kényszermunkára ítélték és a szibériai Kolima vidékére vitték. A koncepciós perbe fogott 15 fő közül 1 főt kivégeztek. Soós István tanítót az 50-es évek elején azért zárták börtönbe 10 évre, mert színre vitte a *János vitéz* című színdarabot. Zadránszky Józsefet szovjetellenességgel vádolták meg, mert magyarságát hangoztatta. Elítélték, elvitték, soha többé nem látta senki. A beregszászi levéltárban megtaláltuk azt a folyamodványt, amit az aknaszlatinai sóbánya vezetői, köztük Stempel Béla írt alá, s amelyet Ivan Turjanicának, Zakarpatszka Ukrajina Néptanácsa elnökének címeztek. Többek közt arról tájékoztatták az elnök „elvtársat”, hogy 218 képzett sóbányászt hurcoltak el munkatáborba, nélkülük megbénult a termelés. Kérték, hogy a folyamodványban megnevezett bányászokat engedjék haza. A sóbánya abban az időszakban hadiüzemnek számított, a magyar nemzeti-ségű férfiakat mégis elhurcolták. Tudomásunk szerint az NKVD kárpát-aljai parancsnoksága csak részben teljesítette a bányaaigazgatóság kérését, de így is közel 90 szakembert sikerült kimenteni a haláltáborokból. Ezzel kapcsolatban a Szolyván raboskodó Badzey Pál 1945. január 13-án bejegyezte a naplójába: „*Ma állítólag 88 aknaszlatinai bányász és 3–4000, 45–50 éves „bumáskával” távozott a táborból.*”⁶⁷⁰ Szolyváról néhányan már halálos betegen jöttek haza, itthon haltak meg. Az adatgyűjtésben közreműködött Tamás József, ifj. Benedek Imre, Zombory István és a

⁶⁶⁹ *Ukrajna Emlékkönyve*, 523-524. old.

⁶⁷⁰ Badzey Pál: *A haláltáborból*, 32. old.

túlélők közül Pataky Ferenc, Keresztény Péter. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elhurcoltak, a mártírok (171), a túlélők (112) névsorát. Az egykori elhurcoltak közül az 1991. április 4-i állapot szerint még 150 fő élt.⁶⁷¹ Az adatgyűjtők kezdeményezésére 1989. november 24-én a település temetőjében vaskeresztet, 1991 őszén emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Felhívásunkra levélben reagált Németi Emilné,⁶⁷² aki Szolyván elhunyt bátyja, Rusznák János (1911) és két sógora, a lágerben szintén meghalt Baródy István (1905) és Németi Imre (1917) adatait küldte el. Németi Imrét hazaengedték, de itthon nemsokára belehalt a lágerben szerzett betegségbe. Stercli Sándor (1905) túlélő így emlékezik az akkori eseményekre: *„Engem és két testvéremet, Józsefet és Károlyt 1944. november 24-én vittek el háromnapos munkatáborba. Rahóra kerültünk, majd onnan gyalogoltunk Szolyvára, végül az uráli vidéken állapotunk meg. Útközben az a szomorú sors ért, hogy tanúja lehettem a két testvérem, megannyi sorstársam elhalálzásának. (...) Nekem megadatott, hogy 1946. december 27-én végül is hazatérhettem családom körébe. Azóta is fájdalommal gondolok azokra az időkre...”*⁶⁷³ Egy másik túlélő, Pataky Ferenc (1912) eljuttatta hozzánk *Akikről megfeledkezni nem szabad* című, több mint száz oldalas emlékiratát.⁶⁷⁴ Ebben többek között részletesen leírja a „háromnapos munka” ürügyén végrehajtott elhurcolások hiteles történetét. Eszerint Aknaszlatinán a következő hírt doboltatták ki: *„A Szovjetunió határozata, hogy minden magyar meg német származású 18 évtől 50 évesig jelentkezzen a rajoni (járási) központban háromnapos munkára, háromnapos étellel. Aki nem jelentkezik, elbujdosik, azok családtagjait golyó általi halállal kivégzik.”* Az akkor 32 éves Pataky Ferenc családját féltve a jelentkezés mellett döntött, földijeivel együtt elindult Rahó felé. 50 kilométert gyalogoltak. Az ottani regisztráció után háromheti gyaloglás következett a Rahó–Nagybocskó–Aknaszlatina–Taracköz–Técső–Huszt–Dolha–Szolyva–Verecke útvonalon. A teljesen kimerült Vajnági Károly aknaszlatinai bányászt szabályszerűen kivégezték, a létszám pótlás végett pedig lefegy-

⁶⁷¹ SZEpb-archívum, *A sztálini önkény aknaszlatinai áldozatainak a névsora, akiket ismeretlen helyen temettek el*. Ifj. Benedek Imre, Zombory István, Pataky Ferenc és Keresztény Péter aláírásával, 1991. A listát saját aláírásával Tamás József, a községi tanács elnöke is hitelesítette. Továbbá: Zombori József adatközlő levelei, 1990. július 14., 1990. július 15.

⁶⁷² U.o., Németi Emilné levele, 1991. február 11.

⁶⁷³ U.o., Stercli Sándor levele, 1991. május 7.

⁶⁷⁴ U.o., Pataky Ferenc (1992) letétbe helyezett emlékirata kiadásra vár.

vereztek és a sorba állítottak egy ukrán/ruszin milicistát. A továbbiakban szintén kimerültség miatt agyonlőtt vagy megszökött foglyok pótlására a kísérő katonák az útba eső települések utcán bámészkodó lakosait kényszerítették a menetoszlopba. Az 1 500 fős menetoszlopban a szlatinaiakon kívül viski, técsői, kerekhegyi, dombói, királymezői férfiak is voltak. A szambori elosztó táborban három napot töltöttek, 1944. december 18-án 2 500 embert bevagoníroztak, és útnak indították Kijev–Moszkva–Kazany–Voronyezs irányába. A halottakat útközben kidobálták. Háromheti vonatozás után, 1945. január 7-én érkeztek meg Nevjanszk városba. Az eredetileg 2 500 fős létszám három hét alatt 1 212 főre apadt, a többiek útközben meghaltak. Nevjanszk környékén, a helyi vasgyárban, erdővágáson, téglagyárban és másutt dolgoztatták őket. Ebben a brigádban a magyarokon kívül 45 román is volt. 1945 májusára az 1212 fő közül 640 fő maradt életben. Pataky Ferenc innen a szeredovinai lágerbe került, ahol főleg német hadifoglyok voltak. Később az altonai, majd az alapajevszki láger foglyaként téglagyárban dolgozott. 1947 telén, háromévi kegyetlen koplalás, betegségek után, kalandos úton tért haza, ugyanazon esztendő március 21-én Aknaszlatinán bányamunkára jelentkezett.

Mártírok: Avasán András (1918 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Avasán László Jánosé (1911. 10. 26. – Szambor, hadifogolytábor, 1944. november), Baráti János (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Bányász Ferenc (1919 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Benedek Márton (1896 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Benedek Sándor (1924), Bertin Nándor (1916 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Beszermán János (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Bocskai Béla (1920 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Baródy István (1905 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Baródy János (1911 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Bozsuk Mihály (1916 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Bukor Miklós (1889 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), ifj. Bukor Miklós (1924 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Csaolyi Bertalan (1919), Csaolyi József (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Csaolyi Nándor (1917), Csonka Ferenc (1899 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Csonka József (1911 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Dancs István (1920 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Debreceni Lajos (1924 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Derecskei József (1911–Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Engli Ferenc (1909 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november),

Fehér Imre (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Fehér Lajos (1917 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Filip Sándor (1925 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Fodor Sándor (1926 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Frankó József (1925 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), ifj. Frankó József (1922 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Fülöp Lajos, Galgóczi Aladár (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Gál József (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Gerbel István (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Görög Ferenc (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Görög János, Görög Péter (1922 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Gurka András (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Gurka János (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Gurka József (Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Gurka Lajos (Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), *Gurka Lajos (1912)⁶⁷⁵, Hajdu Imre (1914), Hajdu István (1911 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Hajdu János (1910 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Holcberger Ferenc (1909 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Holcberger Ferenc (1917 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Holcberger Jenő (1912), Holcberger Sándor (1918 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Holcberger Zoltán (1903 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Horbász Gyula (1919 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Huszár János (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Imlauer János (1905 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Imlauer Károly (1900 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kemény István (1901 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Keresztény János (1902 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Keresztény József (1911 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Keresztyén Károly (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kolozsvári József (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kondra János (1918 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kondra József (1917 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Konor Gyula (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Koszován István (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Koszován Péter (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kosztinszki István (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kosztinszki Péter (1917 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kotka János (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kotka József (1900 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kovács György (1895 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kovács István

⁶⁷⁵ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

(1900 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kovács János (1906), *Kovács János (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kovács József (1912–Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kozma Zsigmond (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Körmendi István (1918 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Körösi György (1924 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Krapács János (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kraval Imre (1919 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kruk János (1924 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Kutasi Gyula (1921 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Lakatos Sándor (1919 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Lenkei János (1899), Melega Antal (1901), Melega József (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Mészáros Sándor (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Mihálka Mihály (1910 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Miklós József (Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Minya Béla (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Minya István (1916 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Minya József (1916 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Mira Miklós (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Moldován Sándor (1902 – OF, Nyevjanszk, hadifogolytábor, 1944. december 24.), Módics Lajos (1919 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Munkácsi Ferenc Józsefé (1920.07.26.–Donyec területén, hadifogolytábor, 1944.12.15.), Munkácsi Mihály (1918 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), *Miklós József, Nagy László (Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Nyikora László (1899 – Szombor, gyűjtőtábor, 1944. november), Nezepa József (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Nezepa Béla (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Németi Béla (1915 – OF, Szibéria, hadifogolytábor, 1944), Németi Vilmos (1903 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Orosz János (1921 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Orosz László (1901 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Paládi Béla (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Paládi Jenő (1905 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Papp János (1902 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Papp János (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Papp József (1907), Papp József (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Papp Lajos (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Papp Mihály (1901 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Pataki Miklós (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Pántlik István (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Pántlik Mihály (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Pohl István (1911 –

Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Pohl János (1913), Poláček József (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Péter Sándor (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Prágyid Sándor (1916 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Reisz István (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Reisz József (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Rába Sándor (1925 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Rába János (1908 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Rusznák János (1911 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Stercli József (1903), Stercli Károly (1907), Snep József Bernáté (1900 – hadifogolytábor, 1944. november), Snepp Miklós (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Snepp Károly (1908 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Schroff Albert (1922 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Schroff Béla (1909 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), id. Schroff Béla (1910 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Schroff János (1922 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Slárku János (1902 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Slárku Mihály (1899 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Slárku Sándor (1921 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Skerhák János (1908 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Stark József (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Simkó István (1914), Simkó József (1915 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Simkó Vilmos (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Sonkádi György (1899 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Spák Antal (1917 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Spák Sándor (1895 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Svájger János (1915 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Sutta János (1910 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Sutta József (1917 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Szabó István (1906), Szabó János (1917 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Szakács László (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Szamoilov Viktor (1912), Szedlák András (1913 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Szedlák Antal (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Szedlák István (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Sztáronszi Mihály (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Traxler Antal (1910 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Traxler Ferenc (1902 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Traxler Gábor (1905 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Traxler János (1926 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Trájszta István (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Tamáska János (1900 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Tamás János (1905

– Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Tamás János (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Takár János (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Tamás(i) Sándor (1925 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Tatár Béla (1911 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Terentyák Elek (1918 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Terentyák Sándor (1907), Vajnági Károly (1910 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Vizáver Ferenc (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Veszeloovszki Jenő (1905 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Vellősi György (1924 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Vrazsgyák József (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Zborovszki Károly (1904 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), **Traxler Árpád,⁶⁷⁶ Traxler Márton.

Elesett honvédek: Dudla István, Erdélyi János, Filip Lajos, Kubán Albert, Munkácsi Ferenc, Názárovics József (1921), Simkó József, Szedlák Antal, Tamáskó József, Szimionka György (1919).

A KSZU ZO⁶⁷⁷ jegyzékében: 178 internált magyar, 3 elesett honvéd, 4 munkaszolgálatos, 13 polgár hadicselekmény áldozata.

Internálták (16): Paládi József–Jenő Sándoré (1925 – hadifogolytábor, 1945), Avasán Benedek (Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Avasán Sándor (1924 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Holcberger Imre (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Holcberger István (1903 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Lengyel István (1914 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Lengyel János (1895 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Nyikora László (1902 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Papp István (1907 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Számoilov János (1912 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Traxler Árpád (1906 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Traxler Márton (1906 – Szombor, gyűjtőtábor, 1944. november), Traxler János (1926 – Szolyva gyűjtőtábor, 1944. november), Snapp Károly (1908 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Fekete Dániel (1910 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november), Sebesi Ferenc (1903 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944. november).

Elesett honvédek (1): Mitru Pavlo Mihajlovics (1907 – front, eltűnt, 1943 január),

Munkaszolgálatos (4): Adler Sabze, apja Mendel (1913 – front, 1944). Altman Nisan, apja József (1915 – UA területén, 1942), Zaks Sámuel,

⁶⁷⁶ A **_-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók pótlólag vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁶⁷⁷ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 373-464. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

apja Efraim (1914 – OF területén, 1943), Kaufman Sloma, apja Mosev (1919 – UA területén, 1943).

Polgári áldozatok (13): Lengyel Péter Istváné (1902.01.6.), Rajz IstvánLászlóé (1907.08.03.), Traszta Béla–János Istváné (1900.02.21.), Dudla István, Erdélyi János, Kiban Albert, Kuker Albert, Munkácsi Ferenc, Nazarovics József, Szedlák Antal, Szimjanko György (1919), Filip Lajos, Simkó József.

BUSTYAHÁZA/BUSTINA

Lakossága 1944-ben 3 348 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 22. Az 1945. július 9-én összeállított helyhatósági (Bustyaházai Községi Népbizottság) lista alapján 92 (1896–1925) helyi lakos tartózkodott hadifogolytáborokban. Néhány névnel Szambort, a romániai Foksányt, Temesvárt, a magyarországi Székesfehérvárt, Budapestet stb. jelölték meg tartózkodási helyként, a többiek tartózkodási helye ismeretlen. A legfiatalabb Mitro Szabados (1926), a legidősebb Mikulyak László (1896). A magukat ruszinnak/ukránnak vagy zsidónak valló férfiakat nem vitték el. A fiatalok körében 54 önkéntest toboroztak a Vörös Hadseregbe, 87 főt az 1. Csehszlovák Hadtestbe. 49 fő harcban esett el, köztük Orosz István (1927) a szovjet hadsereg önkénteseként, Davidovics Lajos (1914), Müller József (1910) a csehszlovák hadtest katonájaként. Az áldozatok névsorában magyar családnevek is vannak: Deák, Kelemen, Kovács, Lukács, Márkus, Mikulja, Molnár, Mocsár, Popovics, Szakál, Fehér, Suszter.⁶⁷⁸ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után 22 római katolikus és református vallású magyart hurcoltak Szolyvára, akik közül 7 fő hazatért, 15 (LIMES: 13) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 7 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 71 fő. A túlélők szerint fegyvert soha nem viselt római katolikus fiatalokat is elhurcoltak. Krafta (Kellner) Valéria⁶⁷⁹ édesapja, Kellner Ignác tragikus haláláról közölt adatokat. Bustyaházáról együtt vitték el a magyar és német nemzetiségűeket, édesapján kívül a menetszlopban volt még három testvére, akik közül az egyik, Kellner Géza haláláig együtt volt édesapjával. Nagybátyja 3 év múlva hazajött, csak évekkel később mesélte el édesapja halálát, akit legyengült egészségi állapota miatt a

⁶⁷⁸ *Ukrajna Emlékkönyve*, 460-463. old.

⁶⁷⁹ SZEpb-archívum, Krafta (Kellner) Valéria adatközlő levele, 1992. november 18.

Voronyezs egyik lágerébe irányított betegszállító vagonban helyeztek el. Végkimerülés következtében „... elvesztette eszméletét és haldoklott. Ez időre már több halott és haldokló ember volt, leveletkeltették őket meztenre, és menet közben kinyitották a vagonajtót és kidobálták őket. Voronyezs előtt történt. A nagybácsimnak végig kellett nézni ezt a borzalmat, és nem tehetett semmit a bátyjáért...” Az adatgyűjtésben közreműködött Körtvélyesi József, aki felméréseket végzett (SZEpb, NKTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállította az elhurcoltak (22), a mártírok (12) és a túlélők (10) névsorát.⁶⁸⁰ Kezdeményezésére 1992-ben a település római katolikus imaházának falán emléktáblát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Czauner Géza, Cziller József, Cziller Zoltán, Hausberger János, Hausberger Gusztáv, Kellner Ignác, Máramarossy István, Máramarossy Jenő, *Német ?,⁶⁸¹ Reiz Rudolf, Román Sándor, Sterczl Ferenc, Szálka László, Takár István, *Holzberger István.

Elesett honvédek: Andrusz György (1906), Kovács József (1910), Madaly Mihály (1919), Merga József (1919), Pas László Lászlóé (1910/12 – OF, Donkanyar, front, 1942), Szabados Mihály (1908), Vakaró Demeter (1905).

A KSZU ZO⁶⁸² jegyzékében: 11 elesett honvéd.

Elesett honvédek (II): Bohacsnik Vaszil Dmitrovics (1912 – OF, Donkanyar, front, 1943), Bohacsnik Petro Dmitrovics (1914 – OF, Donkanyar, front, 1943), Vakaro Dmitro (1911 – front, 1943.09.18.), Volosin Van Pavlovics (front, eltűnt, 1942), Havrilko Ivan Jurijovics (1911 – front, 1942/43?), Motrin Jurij Jurijovics (1901 – front, 1942), Pas Jurij Petrovics (1908 – OF, Donkanyar, front, 1943), Ruscsak Ivan Vaszilovics (1906.04.6. – Berlin, front, 1945), Szabados Mihajlo Petrovics (1908 – front, 1943.08.04.), Szabados Ivan Vaszilovics (1904 – OF, Donkanyar, front, 1942), Szepal Vaszil Andrijovics (1910 – front, 1942).

TARACKÖZ/TERESZVA

Lakossága 1944-ben mintegy 3 000 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 21. Néhány magyar család lakott itt. A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A fiatalok köréből 101 önkéntest toboroztak a Vörös Hadseregbe és az

⁶⁸⁰ U.o., Körtvélyesi József adatközlő levele, 1992.

⁶⁸¹ A *gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁶⁸² Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 101-128. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

1. Csehszlovák Hadtestbe. Közülük 33 fő harcban esett el, ebből 16 fő a csehszlovák hadtest katonájaként, köztük Frics József (1921). Az áldozatok névsorában magyar családnevek is vannak: Gábor, Pálinkás, Popovics, Rusznák, Tokár, Timsa, Fedor, Ficaj.⁶⁸³ A túlélők felmérése szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után 10 római katolikus és református vallású magyart hurcoltak Szolyvára, akik közül 6 fő hazatért, 4 fő meghalt a légerekben (Szolyva, Sztarij Szambor, Orel). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 3 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 40 fő. Zseltvai Fedor (Tódor) görög katolikus parochust 1950-ben 25 évre ítélték, 1951. december 15-én a kazahsztáni Aktáson halt meg. Az adatgyűjtésben közreműködött Fülöp János. Adatgyűjtő felhívásunkra Sütő László⁶⁸⁴ taracközi lakos az alábbi tartalmú levelet küldte: *„Értesítjük, hogy édesapánkat, Sütő Bertalan (1896) taracközi lakost szintén elhurcolták arra a bizonyos háromnapos munkára. 1944. november 20-án csoportjával Szolyváig kísérték gyalog, ott vérhasban betegedett meg. (...) Azután elvitték a sztarij szambori kórházba. (...) Sajnos, soha nem tért vissza. Vele együtt elhurcolták sógorunkat, Tomcsik Zoltánt (1920). Szolyván elszakították őket egymástól, és ő Orel városban dolgozott egy villanytelepen, ahonnan 1946-ban tért haza 45 kg-os testsúllyal.”*

Mártírok: Dán György, Gricen István, Sütő Bertalan (1896), Zseltvai Fedor.

Elesett honvédek: Dragun Vaszilij (1905), Pálinkás János (1908), Volosin György (1905).

A KSZU ZO⁶⁸⁵ jegyzékében: 8 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (8): Vlosin Jurij Ivanovics (1906 – OF, Rosztov-na-Donu, front, 1942), Gricman Vaszil Vaszilovics (1906 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Gricman Ivan Mihajlovics (1914 – Zsitomir, hadifogolytábor, 1945), Hudák Sándor Mihályé (1908 – Budapest, front, 1944), Dikun Mihajlo Mihajlovics (1919.11.16. – front, eltűnt, 1942), Prijmak Vaszil Mihajlovics (1914 – hadifogolytábor, 1944), Szaszin Vaszil Vaszilovics (1921 – Budapest, front, 1944), Timsa Mihajlo Mikolajovics (1918 – Csehország területén, 1945).

⁶⁸³ *Ukrajna Emlékkönyve*, 532-534. old.

⁶⁸⁴ SZEpb-archívum, Sütő László adatközlő levele, 1991. február 10.

⁶⁸⁵ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 471-497. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

TÉCSŐ/TYACSIV

Lakossága 1944-ben 10 731 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 19–20. Az 1945. július 9-én összeállított egységes helyhatósági (Técsői Városi Népbizottság) lista alapján 367 helyi lakos (1890–1926) tartózkodott hadifogolytáborokban; Mészáros Károly (1914) és Otus Stefan (1921) nevét utólag kihúzták a listából. 162 névnel a szambori, 16 névnel a sanoki lágert jelölték meg tartózkodási helyként. 187 fő a kárpátaljai Munkács, a romániai Foksány, Máramarossziget, a lengyelországi Sanok, a magyarországi Baja, Székesfehérvár, Cegléd, Sopron, Szeged, Szombathely stb. lágereiben tartózkodott A legfiatalabbak: Szépi Sándor (1927) és az 1926-os születésű Telecki Emil, Munkácsi Árpád, Kaszó Gábor, Kaszó Béla, Budai Sándor. A legidősebbek: Ónodi Géza (1895), Monyor Sándor (1896), László Károly (1897). A második regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak valló férfiakat nem vitték el, körükben önkénteseket toboroztak a Vörös Hadseregbe és az 1. Csehszlovák Hadtestbe. 38 fő harcban esett el, ebből 23 fő a Vörös Hadsereg önkénteseként, 10 fő az 1. Csehszlovák Hadtest katonájaként. Közülük Horgász Sándor (1926), Pócsi Lajos (1914), Zelikovics Bernát (1922) csehszlovák katona, Darvai György (1925) szovjet önkéntes volt. A áldozatok között sok magyar családnév van: Antal, Bányász, Hajnal, Horvát, Lakatos, Nemes, Popovics, Rák, Román, Tóth, Csernovics).⁶⁸⁶ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után 190 római katolikus és református vallású magyart internáltak, akik közül 1945–1947-ben különböző munkatáborokból (Kujbisev, Orszk, Krasznokant, Verhnyij Turan, 376. sz. krasznouralszki munkatábor stb.) 112 fő hazatért, 78 (LIMES: 78) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor, Sanok). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 14 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 130 fő. 28 főt koncepciós perbe fogtak. Vass József református lelkészt 1949-ben 25 évre ítélték, 1956-ban perét újratárgyalták, felmentették a koholt vádak alól és hazaengedték. Az adatgyűjtésben közreműködött Borbély Sándor, Fóris László és Szöllőssy Tibor. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elhurcoltak (189), a mártírok (77) és a túlélők (112) névsorát. Az 1991. február 25-i állapot szerint 41 túlélőt (1904–1926) tartottak nyilván⁶⁸⁷. Kezdeményezésükre 1989. nov-

⁶⁸⁶ *Ukrajna Emlékkönyve*, 450–452. old.

⁶⁸⁷ SZEpb-archívum, Szöllőssy Tibor adatközlő levele, 1990. február 2.

ember 20-án a város temetőjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. Szöllőssy Tibor az 1989. november 18-i beregszászi emlékkonferencia egyik felkért előadójaként arra hívta fel a figyelmet, hogy „... *ültessünk mi is fákat a porladó emberhüvelyek ezrei által sebzett emlékek talajába, vállaljuk emelt fővel múltunkat.*”⁶⁸⁸ Részlet K. István túlélő visszaemlékezéséből: „*Egy vasárnap jöttek be az oroszok, csütörtökön kihirdették, hogy minden magyar ember 16-tól 55-ig jelentkezzen a városházán, megyünk háromnapos munkára. Vittem magammal az orvosi bizonyítványt sebesüléseimről és megmutattam Nagy Lajosnak, mert ő volt az, aki ott intézkedett, megbíztak benne, mert kommunista volt, Spanyolországban harcolt, de ő azt mondta, hogy kibírom azt a három napot. Összegyűltünk vagy 300-an, előttünk már egy ilyen transzport elindult, olyan 'félmagyarok' kíséretében, mint Szligán Jóska, akinek puskát adtak. Elindultunk Huszt felé. Sokan megszöktek útközben, hajtottak minket a szolvai táborba. Itt kegyetlen aratott a hastífusz, nagyon sokan ott pusztultak el, hordták a halottakat reggelenként szekérszámra...*”⁶⁸⁹ Erdő Károly: „... *A volt szomszédom, K. T. nem bírt menni, beteg volt szegény, a kísérő katona ordította rá, levette a puskáját és le akarta löni, de közrefogtuk a szerencsétlent, úgy hurcoltuk szegényt két napig, míg meg nem érkezünk Szolyvára. Előtte, Huszton mindenünket elvették. Szolyván betelereltek minket a barakkokba, ahol nemhogy lefeküdni, de állni is alig lehetett. Reggelre már néhány ember meg is halt. Kivitték, fellökték a szekérre, vitték temetni. Enni nem adtak, akinek volt mit, evett. Egy pár nap múlva tovább indítottak minket. (...) Másik hét végén megérkeztünk Krasznouralszkba, Szverdlovszktól 125 km-re. (...) Itt csináltattak velünk mindenféle munkát. (...) 1944 októberétől 1947 januárjáig voltam arra. Akkor egy 20 fős csoporttal hazaengedtek. Egy hét alatt sikerült hazajönni...*”⁶⁹⁰ A lezajlott koncepciós pereknek is voltak áldozatai, akik hosszú éveket töltöttek el szibériai lágerekben. Kékesi Katalin, szül. Bökényi Katalin⁶⁹¹ húszéves volt, amikor adóterhekkkel tönkretett édesapját, Bökényi Bálintot kulákká nyilvánították és 1952. március 11-én 10 évre ítélték, vagyonát elkobozták, családját az utcára tették. Apját a tíz év letöltésétől Sztálin halála mentette meg, 1953. április 15-én amnesztiában részesült és

⁶⁸⁸ SZÖLLŐSSY TIBOR előadása. In: *Emlékkönyv...*, 186. old.

⁶⁸⁹ K. István visszaemlékezése, lejegyezte SZÖLLŐSSY TIBOR, Técső, 1989.január 10. In: *Élő történelem*, 100-105. old.

⁶⁹⁰ SZEpb-archívum, Erdő Károly visszaemlékezése, lejegyezte SZÖLLŐSSY TIBOR, Técső, 1989. január 10. In: *Élő történelem*, 98-100. old.

⁶⁹¹ U.o., Kékesi Katalin, szül. Bökényi Katalin adatközlő levele, 1992. október 23.

hazajött, de vagyonát, házát nem kapta vissza. A rendszerváltás után lánya pert indított a ház visszaszerzése érdekében, amit 1992-ben megnyert, de az ítélet nem volt jogerős, a bírósági per még évekig folytatódott.

Szoboszlay Mónika,⁶⁹² a técsői Hollósy Simon Középfiskola tanárnője 1999-ben írt diplomamunkájának témájául az 1944-es megtorlást és elhurcolásokat választotta, munkája 2000-ben magánkiadásban is megjelent. A szerző 1998-ban 13 túlélő (Bartos István (1926), Borbély Károly (1925), Bökényi Imre (1921), Kántor Imre (1924), Kaszó András (1921), Kékesi Károly (1919), Lajos Imre (1926), László Béla (1924), László Imre (1918), Lőrincz József (1926), Munkácsi Dániel (1919), Topercel Béla (1917), visszaemlékezését rögzítette magnófelvételen, Huszár Sándor (1925) visszaemlékezését pedig írásban kapta meg. Véleménye szerint mielőbb tisztázni kell „*történelmünk e sötét korszakát, vissza kell szolgálatnunk az áldozatok egykoron megtiport, de most újra fölemelt méltóságát.*”

Mártírok: Bacai Béla (1899), Baló Károly (1900), Bartos Endre (1899), Bányász Sándor (1901), Bányász Sándor (1906), Bíró Gábor (1924), Braun Ferenc (1911), Bucskó Emil (1926), Cébely Imre (1905), Compa Elek (1923), Csetnek István (1925), Csik Ferenc (1920), Debreceni István (1911), Debreceni Károly (1906), Debreceni Lajos (1916), Erdő Albert (1908/6? – hadifogolytábor, 1945), Erdő Albert (1909), Erdő Béla (1919), Erdő Sándor (1900), Erdő Zsigmond (1908), Fekete Zsigmond Zsigmondé (1908.03.13. – hadifogolytábor, 1944. november), Gazda Lajos (1901), Gódi József (1904), Hánska Bálint (1924), Horbász Sándor (1899), Horváth Imre (1901), Jörös Mihály (1915), Kaszó Béla (1926), Kaszó Ferenc (1911), Kaszó Károly (1901), Kazinci Ferenc (1909), Kántor Sándor (1924), Kegyes Sándor (1906), Kerekes Endre (1912), Kékesi András (1910), Kékesi István (1906), Kékesi Lajos (1903), *Kékesi Sándor (1920),⁶⁹³ Kiss János (1909), Koós Albert (1917), Koós Endre (1911), Koós Lajos (1907), Kozma Lajos (1902), Körözi Károly (1912), Lajos János (1904), Lesovszki István (1905), Mészáros Albert (1906), Mészáros Bálint (1904), Mészáros Imre (1915), Mészáros Károly (1922), Monyor Sándor (1896), Munkácsi Árpád (1924), Munkácsi István (1904), Munkácsi Károly (1923), Németi Károly (1904), Novák György (1924), Ónodi Géza, Pénzes János (1905), Román Albert (1922), Román Bálint (1908), Román Gyula (1910), Román Imre (1924),

⁶⁹² SZOBOSZLAY MÓNIKA: *Mementó. A Kárpátaljai magyar holocaust története Técső tragédiájának tükrében.* Técső, 2000. Lektorálta DR. SALLAI JÓZSEF.

⁶⁹³ A *-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

Román István (1905), Román Sándor (1901), Román Zsigmond (1905), Rozsi Imre (1905), Rozsi Lajos (1913), Rozsi Sándor (1910), Rudai Sándor (1926), Salka Pál (1910), Sófalusi István (1900), Sófalusi Sándor Istváné (1898/1900? – hadifogolytábor, 1944.12.26.), Szenek Sándor (1908), Szépi János (1927), Tatár Imre (1926), Tóth Béla (1926), Tóth Imre (1926), Varga István (1923), **Forgács Imre.⁶⁹⁴

Elesett honvédek: Fényes Endre (1911), Hoscsuk János (1910), Kaszó Endre (1911), Keszthelyi György (1914), Lajos Béla (1821), Madzsora András (1908), Mező Sándor (1914), Oszicki János (1922), Pinyőzi Béla (1920), Pócsi Albert (1909), Román Endre (1915), Selemba László (1914), Simon János (1907), Tancsinec Ferenc (1911).

A KSZU ZO⁶⁹⁵ jegyzékében: 5 internált magyar, 1 elesett honvéd.

Internált (2): Szász Lajos József (1922 – hadifogolytábor, 1944. november), Tóth István Mihályé (1910 – hadifogolytábor, 1944. november).

Elesett honvédek (1): Mészáros Jan Mihályé (1899 – front).

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

BEDEVLJA/BEDŐHÁZA

A KSZU ZO⁶⁹⁶ jegyzékében: 40 elesett honvéd.

Elesett honvédek (40): Bedej Vaszil Vaszilovics (1920 – front, 1942), Bedej Vaszil Ivanovics (1906 – OF, Don-kanyar, front, 1942/43?), Bedej Vaszil Ivanovics (1919 – front, 1942), Bedej Mihajlo Ivanovics (1907 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Vajnagy Mihajlo Ivanovics (1919 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Vajnagy Mihajlo Ivanovics (1905 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Gvogyanszkkik Vaszil Mihajlovics (1918 – front, 1942), Hucul Vaszil Ivanovics (1914 – front, 1942), Hucul Zoltán Mikolajovics (1919 – front, 1942), Debics Ivan Vaszilovics (1913 – front, eltűnt, 1944), Debics Mihajlo Vaszilovics (1919 – front, eltűnt, 1942), Márkus Vaszil Vaszilovics (1908 – front, eltűnt, 1942), Márkus Jurij Jurijovics (1910 – front, 1942), Mahanec Vaszil Vaszilovics (1910 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Onufrij Dmitro Vaszilovics (1909 – OF, Don-kanyar,

⁶⁹⁴ A ** -gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁶⁹⁵ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 10-92. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁶⁹⁶ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 92-99. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

front, 1943), Onufrij Mihajlo Ivanovics (1895 – front, 1942), Pazinec Mihajlo Mihajlovics (1909 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Pop Vaszil Ivanovics (1923 – front, 1942), Pop Dmitro Ivanovics (1917 – front, 1942), Pop Ivan Vaszilovics (1907 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Pop Sztepan Ivanovics (1917 – front, 1942), Pop Jurij Ivanovics (1907 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Pop Ivan Mihajlovics (1907 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Popovics Mihajlo Ivanovics (1907 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Risko Vaszil Ivanovics (1921 – front, 1942), Risko Ivan Vaszilovics (1908 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Ropovsi Mikola Ivanovics (1907 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Tetjanics Mihajlo Ivanovics (1910 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Tivadar Vaszil (1906 – front, 1942), Tivadar Vaszil Ivanovics (1915 – front, 1942), Tivadar Mihajlo Vaszilovics (1909 – Kijevei ter. Bila Cerkov, 1944), Tivadar Mihajlo Vaszilovics (1914 – front, 1942), Tivadar Mihajlo Vaszilovics (1920 – front, 1942), Tivadar Mihajlo Mihajlovics (1915 – front, 1942), Tokár Vaszil Ivanovics (1910 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Csonka Ivan Ivanovics (1913 – front, 1942), Selever Andrij Jurijovics (1910 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Selever Ivan Mihajlovics (1921 – front, 1942), Selever Jurij Mihajlovics (1923 – front, 1942).

BILOVARCI/KISKIRVA

A KSZU ZO⁶⁹⁷ jegyzékében: 7 elesett honvéd.

Elesett honvédek (7): Bicsok Ivan Vaszilovics (1921 – Kijevei ter. Bila Cerkov, 1943), Brinzjanics Vaszil Petrovics (1914 – Kijevei ter. Bila Cerkov, 1943), Dorcsinec Olekszij Mihajlovics (1909 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Melnik Pavlo Mihajlovics (1921– Kijevei ter. Bila Cerkov, 1943), Resetár Anton Ivanovics(1917 – HU, Komárom, front, 1945), Csorij Ivan Ivanovics (1913 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Csorij Mihajlo Vaszilovics (1913 – OF, Don-kanyar, front, 1942).

VELIKA UHOLKA/NAGYUGOLYKA

A KSZU ZO⁶⁹⁸ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Himinec Ivan Mihajlovics (1913– Szlovákia területén).

⁶⁹⁷ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 99-101. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁶⁹⁸ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 128-132. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

VILHIVCI/IRHÓC

A KSZU ZO⁶⁹⁹ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Pál Iván Vaszilovics (1913 – front).

HANICSI/GÁNYA

A KSZU ZO⁷⁰⁰ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Munkaszolgálatosok (2): Berkovics Dávid, apja Volf (1890 –UA területén, 1941), Fogel József, apja Baruhó (OF területén, 1943).

HRUSEVO/SZENTMIHÁLYKÖRTVÉLYES

A KSZU ZO⁷⁰¹ jegyzékében: 2 polgár hadicselekmény (felrobbant akna) áldozata lett.

DUBOVE/DOMBÓ

A KSZU ZO⁷⁰² jegyzékében: 2 polgárt a szovjetek internáltak, 23 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmények áldozata lett.

Internált (2): Deket Dmitro Jurijovics (1919 – Kazahsztán, Karaganda), Prainesberger Antal ferencé (1920.01.6. – OF, Rosztov-na-Donu, hadifogolytábor).

Elesett honvédek (23): Balabán Ivan Petrovics (1915 – front, 1942), Berezsnyik Mikola Ivanovics (1916 – front, eltűnt, 1943), Deket Mihajlo Mikolajovics (1917 – front, 1942), Durinda Mihajlo Ivanovics (1914 – front, 1944), Durinda Mihajlo Illics (1914 – front, 1943), Kanyuk Vaszil Fedorovics (1910 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Kanyuk Vaszil Fedorovics (1914 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Kusnyir Vaszil Illics (1919 – front, 1943), Mezei Vaszil Vaszilovics (1914 – front, 1943), Nosza Vaszil Jurijovics (1919 – front, 1941), Nosza Mikola Petrovics (1919 – front, 1942), Rebar Ivan Petrovics (1917 – front, 1942), Szavula Vaszil Dmitrovics (1918 – front, 1943), Szavula Mihajlo Mihajlovics (1916 – front, 1942), Szavula Mihajlo Mihajlovics (1917 – front, 1942), Szmeljan Vaszil Olekszijovics (1915 – front, 1943), Szmeljan Ivan Illics (1919 – front, 1943), Szojma Ivan Ivanovics (1912 – front, 1943), Szojma Mihajlo Illics (1919 – front, 1942), Fabricij Vaszil Vaszilovics (1911 – front, 1943),

⁶⁹⁹ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 132-172. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷⁰⁰ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 182-205. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷⁰¹ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 205-208. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷⁰² Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 216-248. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

Cirik Ivan Ivanovics (1915 – front, 1943), Cubera Ivan Fedorovics (1916 – front, 1943), Cubera Mihajlo Mikolajovics (1911 – front, 1943).

DULOVO/DULFALVA

A KSZU ZO⁷⁰³ jegyzékében: 11 elesett honvéd.

Elesett honvédek (11): Dancs Ivan Jurijovics (1916 – front, eltűnt, 1944), Ilkov Vaszil Vaszilovics (1908 – Lemberg, hadikórház, 1943.01.21.), Kivesligeti György Ivanovics (1914 – front, 1943), Kivesligeti Ivan Ivanovics (1914 – front, 1943), Kovács Vaszil Vaszilovics (1920 – front, eltűnt), Kovacs Vaszil Ivanovics (1920 – front, eltűnt), Lemak Vaszil Dmitrovics (1910 – front, 1943), Major Mikola Ivanovics (1917 – front, 1943), Matiko Vaszil Vaszilovics (1910 – front, eltűnt), Mijko Ivan Ivanovics (1912 – front, eltűnt, 1944), Szokil Ivan Jurijovics (1913 – front, eltűnt).

KALINI/ALSÓKÁLINFALVA

A KSZU ZO⁷⁰⁴ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Kucin Jurij Dmitrovics (1914 – UA területén, 1942), Polák Fegyir Jurijovics (1919 – UA területén, 1942), Szojma Ivan Jurijovics (1908 – OF, Brajnsszk területén, 1942).

KOLODNE/DARVA

A KSZU ZO⁷⁰⁵ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Szuhan Vaszil Mihajlovics (1919 – front, eltűnt), Szuhan Ivan Vaszilovics (1920 – front, eltűnt), Cupra Mikola Vaszilovics (1919 – Budapest, 1942).

KRIVA/NAGYKIRVA

A KSZU ZO⁷⁰⁶ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Zeleny Mihajlo Ivanovics (1912 – front, 1942.07.25.), Palinkas Ivan Fedorovics (1908 – Tolna, 1943).

⁷⁰³ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 248-251. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷⁰⁴ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 251-264. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷⁰⁵ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 264-274. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷⁰⁶ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 275-289. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

LAZI/LÁZI

A KSZU ZO⁷⁰⁷ jegyzékében: 8 elesett honvéd.

Elesett honvédek (8): Dumnic Vaszil Petrovics (1923 – front, eltűnt, 1942), Dumnic Ivan Vaszilovics (1924 – front, eltűnt, 1942), Krizsan Ivan (1910 – front, eltűnt), Madzsara Vaszil Dmitrovics (1918 – front, eltűnt, 1942), Makovszkij Andrij Andrijovics (1923 – front, eltűnt), Makovszkij János (1905 – front, eltűnt), Marinec Andrij Ivanovics (1923 – front, eltűnt, 1942), Markus Ivan Ivanovics (1906 – front, eltűnt, 1941).

NIZSNYA APSA/NYIZSNYA APSA

A KSZU ZO⁷⁰⁸ jegyzékében: 10 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata lett.

Elesett honvédek (10): Burkics Jurij (1921 – front, eltűnt, 1944), Marina Jurij Mihajlovics (1919 – front, eltűnt, 1944), Opris Vaszil Vaszilovics (1920 – front, eltűnt, 1944), Opris Vaszil Jurijovics (1921 – front, eltűnt, 1944), Paszarjuk Iván Jurijovics (1919 – front, eltűnt, 1944), Pop Mihajlo Ivanovics (1920 – front, eltűnt, 1944), Popovics Ivan Mihajlovics (1921 – HU, Győr, front, 1944), Fedoresuk Jurij Ivanovics (1910 – front, eltűnt, 1944), Filip Flore román (1920 – OF, Kurszk alatt, front, 1943. július), Fundurak Fegyir (1921 – front, eltűnt, 1944).

NOVOBRATOVO/NOVOBAROVA/ÚJBÁRD

A KSZU ZO⁷⁰⁹ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Vovcsik Jurij Vaszilovics (1909 – front, eltűnt, 1944), Gendarjuk Ilja Jurijovics (1921 – front, eltűnt, 1944), Legacs Ivan Vaszilovics (1920 – front, eltűnt, 1944).

NOVOSZELICJA/TARACÚJFALU

A KSZU ZO⁷¹⁰ jegyzékében: 7 elesett honvéd.

Elesett honvédek (7): Bencsak Petro Petrovics (1907 – front, eltűnt, 1942), Vaszilinec Mihajlo Ivanovics (1912 – front, eltűnt), Grisz Mihajlo Ivanovics (1914 – front, eltűnt, 1944), Pavljuk Ivan Vaszilovics (1918 – front, eltűnt), Prodanev Vaszil Vaszilovics (1906.03.21.–Ternopol terü-

⁷⁰⁷ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 295. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷⁰⁸ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 313-325. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷⁰⁹ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 325-334. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷¹⁰ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 334-339. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

letén, 1944), Tomisinec Vaszil Ivanovics (1919 – front, eltűnt), Tjaszko Vaszil Ivanovics (1908 – front, eltűnt, 1944).

OKRUHLA/KEREKHEGY

A KSZU ZO⁷¹¹ jegyzékében: 13 elesett honvéd.

Elesett honvédek (13): Kuban Olekszandr Olekszandrovics (1916 – front, eltűnt), Madzsara Andrij Mihajlovics (1908 – hadikórház, 1945), Minyo Jozsip Antonovics (1907 – front, 1945), Munkácsi Tibor Jánosé (1915 – front, eltűnt), Németi Nándorm Jánosé (1904 – front, eltűnt), Nyitrai Elemér Bernáté (1908 – front, 1945), Pántlik Béla Péteré (1906 – front, eltűnt), Pohár Ignát Jozsipovics (1922 – front, eltűnt, 1944), Pataki Fegyir Jurijovics (1923 – Kassa, front, 1944), Pataki Jurij Jurijovics (1914 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Rusznak Anton Mihajlovics (1911 – front, eltűnt), Szuhai Mihajlo Petrovics (1921 – front, 1945 tavaszán), Csajkovszkij Viktor Mihajlovics (1910 -ivano-Frank. ter. Kaluzs, front, 1943).

RUSZKA MOKRA/OROSZMOKRA

A KSZU ZO⁷¹² jegyzékében: 3 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (3): Ruszinko Mihajlo Gavrilovics (1907 – front, eltűnt, 1942), Ferima Mihajlo Ivanovics (1907 – front, eltűnt, 1942),

Munkaszolgálatos (1): Steinmetc Mose (1908 – front, 1942).

RUSZKE POLE/ÚRMEZŐ

A KSZU ZO⁷¹³ jegyzékében: 3 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (3): Hrabár Andrij Mikolajovics (1924 – front, eltűnt, 1944), Podvics Jurij Mihajlovics (1915 – front, eltűnt, 1943), Rjaba Vaszil Ivanovics (1910 – front, eltűnt, 1943), Filej Mihajlo Ivanovics (1908.02.22. – front, eltűnt).

TARASZIVKA/TERESELPATAK

A KSZU ZO⁷¹⁴ jegyzékében: 2 honvéd.

Elesett honvédek (2): Vizicskánics Jurij (Huszt, felakasztották dezertálás miatt, 1940), Geric Mikola Ivanovics (1910 – OF, Don-kanyar, front, 1943).

⁷¹¹ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 339-342. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷¹² Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 343-349. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷¹³ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 349-373. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷¹⁴ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 464. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

TEREBLJA/TALABORFALU

A KSZU ZO⁷¹⁵ jegyzékében: 15 honvéd, 3 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (15): Gábor Mihajlo Mihajlovics (1919.01.19. – OF, Donkanyar, front, 1942/43?), Gatátija Ivan Ivanovics (1919/20?. – front, 1941), Kucenko Mikola Vaszilovics (1916.12.30. – Ivano-Frank. Nadvirnyanszki j. Mikulicsin, front, 1944. szeptember), Kucina Mihajlo Vaszilovics (1912 – HU területén), Kucina Mihajlo Ivanovics (1920 – OF, Donkanyar, front, 1942/43?), Kucina Jurij Mihajlovics (1916.01.27. – OF, Voronyezs területén, 1942), Kucina Jurij Jurijovics (1910 – OF, Donkanyar, front, 1942/43?), Migyanik Szergej Vaszilovics (1915.04.19. – front, eltűnt), Orosz Mikola (front, eltűnt), Orosz Szemen Mihajlovics (1924 – front, eltűnt, 1942), Szalejcsuk Jurij (front, eltűnt), Coka Mihajlo Ivanovics (1920 – OF, Donkanyar, front, 1942/43?), Csopa Ivan Petrovics (1920.08.18 – OF, Donkanyar, front, 1942/43?), Csopik Andrij Ivanovics (1908 – OF, Donkanyar, front, 1942), Csopik Ivan Ivanovics (1920.07.28. – OF, Donkanyar, front, 1942/43?), Filip Vaszil Vaszilovics (1911 – front, eltűnt, 1943).

TERNOVO/KÖKÉNYES

A KSZU ZO⁷¹⁶ jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (1): Ingber Bajnus, apja Lejb (1904 – OF területén, 1942).

UHLYA/UGLYA

A KSZU ZO⁷¹⁷ jegyzékében: 12 honvéd.

Elesett honvédek (12): Bogdan Vaszil Ivanovics (1915 – OF, Donkanyar, front, 1942), Bogdan Vaszil Fedorovics (1910 – OF, Donkanyar, front, 1942), Bogdan Fegyir Vaszilovics (1910 – OF, Donkanyar, front, 1942), Bokocs Andrij Andrijovics (1913 – Debrecen, front, 1944), Bokocs Ivan Vaszilovics (1911 – OF, Donkanyar, front, 1943), Holubka Sztepan Ivanovics (1909 – OF, Brjanszk, front), Gyorgyaj Vaszil Ivanovics (1913 – OF, Donkanyar, front, 1942), Sztan Vaszil Ivanovics (1892 – front), Sztan Vaszil Ivanovics (1904.06.19. – front, eltűnt), Sztan Mihajlo Ivanovics (1895 – front), Sztobjka Sztepan Vaszilovics (1909 – front, 1942).

⁷¹⁵ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 464-471. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷¹⁶ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 497-569. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷¹⁷ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 569-604. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

CSUMALJOVO/CSOMÁNFAVA

A KSZU ZO⁷¹⁸ jegyzékében: 3 honvéd.

Elesett honvédek (3): Krec Vaszil Sztepanovics (1912 – Budapest, 1942.10.02.), Mészáros Mihajlo Mihajlovics (1908.03.04. – OF, Rosztovi ter. Korotajevo, front, 1942.08.11.), Pakánics Mikola Vaszilovics (1914 – Budapest, 1942).

SIROKIJ LUH/SZÉLESLOKKA

A KSZU ZO⁷¹⁹ jegyzékében: 32 honvéd.

Elesett honvédek (32): Grisz Andrij Andrijovics (1904 – front, eltűnt), Dragun Andrij Andrijovics (1902 – BK, Gomely, front, 1943), Dudla Ivan Vaszilovics (1921 – OF, Rosztovi ter. Kalacs, front, 1942), Dudla Mihajlo Vaszilovics (1922 – front, eltűnt, 1942), Dudla Mihajlo Dmitrovics (1924 – front, eltűnt), Dudla Sztepan Jurijovics (1919 – front, eltűnt, 1942), Gyalog Petro Ivanovics (1908 – front, eltűnt), Migyanka Andrij Andrijovics (1920 – front, eltűnt, 1942), Migyanka Vaszil (1910 – front, eltűnt), Migyanka Vaszil Grigorovics (1920 – front, eltűnt, 1942), Migyanka Vaszil Olekszijovics (1912 – front, eltűnt, 1942), Migyanka Vaszil Fedorovics (1918 – front, eltűnt), Migyanka Gnat Ivanovics (1902 – front, eltűnt), Migyanka Grigorij Ivanovics (1902 – front, eltűnt), Migyanka Fegyir Sztepanovics (1902 – front, eltűnt), Migyanka Fegyir Fedorovics (1920 – front, eltűnt, 1942), Onufrij Petro Andrijovics (1910 – hadifogolytábor, 1942), Pokoba Dmitro Vaszilovics (1906 – hadifogolytábor, 1942), Pokoba Ivan Jurijovics (1907 – front, 1943), Polovko Fegyir Fedorovics (1921 – front, eltűnt), Szojma Andrij Andrijovics (1919 – front, eltűnt, 1942), Tancsinec Vaszil Dmitrovics (1920 – front, eltűnt), Tancsinec Fegyir Illics (1913 – Ivano-Frankivszki ter. Kolomija, 1944), Spilka Vaszil Ivanovics (1920 – front, eltűnt), Spilka Vaszil Fedorovics (1919 – front, eltűnt, 1942), Spilka Vaszil Fedorovics (1922 – front, eltűnt), Spilka Ivan Ivanovics (1919 – front, eltűnt, 1942), Spilka Mihajlo Illics (1916 – Harkiv, front, 1943), Spilka Mihajlo Illics (1917 – front, eltűnt).

⁷¹⁸ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 611-624. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

⁷¹⁹ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 624-628. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 368-422. old.

HUSZTI JÁRÁS (HUSZTSZKIJ RAJON)

HUSZT/HUSZT

Lakossága 1944-ben 21 118 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 23. Az 1945. július 5-én összeállított egységes helyhatósági (Husztai Városi Népbizottság) lista alapján 439 helyi lakos (1893–1926) tartózkodott hadifogolylágérben. 255 fő a bejegyzés szerint ismeretlen lágérben volt, 183 névnel a romániai foksányi, máramarosszigeti, temesvári, a magyarországi soproni, szegedi, szombathelyi, bajai, budapesti, váci, ceglédi, székesfehérvári és más katonai tábort jelölték meg tartózkodási helyként. (A lista összeállítója csak Brar Józsefről (1925) tudta konkrétan, hogy a szolyvai lágérbe került – D. Gy.) A legfiatalabbak 1926-ban születtek: Feninec László, Fotán István, Pénzes Béla, Gubál József. A legidősebbek: Páter János (1885), Kolozsvári András (1891), Czauner István (1893). A magukat ruszinnak/ukránnak vagy zsidónak valló férfiakat nem vitték el. A fiatalok közül mintegy 70 fő önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe, néhányan az 1. Csehszlovák Hadtestbe. 53 fő harcban esett el, köztük Bányász Mihály (1910), Budai Sándor, Gerhardt Kristóf (1914), Mester László (1915), Königsberg Sándor (1918), Kraus Ábrahám (1927), Lázár Májer (1912), Lebovics Adolf (1910), Mandlovics Sándor (1906), Fridman Lajos (1922). Az áldozatok névsorában sok magyar családnév is van: Bányai, Bárány, Brájér, Vit, Erfán, Zacskó, Izsák, Kubányi, Méhes, Orosz, Szakács.⁷²⁰ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az 1944. november 13–18. közötti regisztrálás után 190 római katolikus és református vallású magyart, valamint német/svábot hurcoltak Szolyvára, akik közül 84 főt azonosítottak. 55 fő hazatért, 29 fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor). A ma-

⁷²⁰ *Ukrajna Emklékkönyve*, 577-581. old.

gyar hadseregben harcoló honvédek közül 18 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 100 fő. Tökés György római katolikus esperes koncepciójában perben ítélték el. Szabadulása után meggyötörtén tért haza, 1973-ban halt meg Huszton. Dr. Popovics Demeter gimnáziumi hittantanárt 1949-ben 25 évre ítélték, 1956-ban tért haza. Ruzsinszky Miklós görög katolikus parochust 1949-ben szintén 25 évre ítélték. 1955. január 4-én meghalt az ábeszi lágerben. Az adatközlőktől tudjuk, hogy 1944 decemberétől feltűnően sok, 16–22 éves német/sváb származású nőt is jóvátételi munkára hurcoltak Donbászra: Dán Ilona (1925), Dán Mária (1924), Gerhardt Ilona (1922), Gerhardt Ilona (1925), Gerhardt Irén (1925), Gerhardt Margit (1925), Hangler Ilona (1924), Kilimán Anna (1928), Kizman Ferencné (1925), Kovács Magdolna (1921), Morgental Katalin (1922), Müller Erzsébet (1926), Müller Jolán (1925), Müller Karolina (1925), Müller Magdolna (1924), Müller Mária (1924), Seibert Magdolna (1922), Weinrauch Katalin (1925).

Az adatgyűjtésben közreműködött Udud Sándor és Buzinkay János. 1989–1993-ban portabejárással végeztek felméréseket (SZEpb, NKTTRJVM, Emlékkönyv–1993 részére), összeállították az elhurcoltak (72) és a mártírok (29) névsorát.⁷²¹ Kezdeményezésükre 1990. november 24-én a település temetőjében kopjafát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére. Bakura Sándor Huszton végzett kutatásai eredményeként sikerült négy német származású magyart találni. Közülük kettővel, Morgental Máriával és Weinrauch Dán Ilonával (1926) 2009. május 20-án interjút készített, amely megjelent egy gyűjteményes kiadványban.⁷²² Interjúalanyai a novij gorlovkai munkatáborban dolgoztak, 1950-ben kerültek haza. Feljegyzéseik szerint „*Husztról 1945. december 24-én vitték el a 18 éves németeket, vagy német nevű fiatal lányokat és fiúkat. Volt olyan, aki nem német származású volt, mégis elvitték, mert német iskolába járt. Az elhurcoltak száma 16 és 18 közé tehető, és kettő kivételével mind lány volt.*” Bakura Sándor interjúalanyai név szerint emlékeztek néhány sorstársukra: Morgental Mária, Weinrauch Ilona, Kizman Liza, Schin Ilona, Dán György, Müller Károly, Müller Magdolna, Müller Karolina és Pufler Margit. Az utóbbi utóbbi viski lakos volt, de a huszti csoporttal vitték el.

⁷²¹ SZEpb-archívum, Buzinkay János adatközlő levele, 1990. március 12.

⁷²² BAKURA SÁNDOR: *A polgári lakosság internálása Huszton*. In: „*Othon a könny is édes*”, 54-67. old.

Mártírok: Adler Károly, Andók István, Bacsinszky Ödön dr., Bakos István, Boros János (1903), Czauner István (1893), Czirók József, Bencs (Dencs) Lajos, Fehér György, Gerhardt János (1897), Gosta József (1911), Horváth Károly, Illés Vilmos, König Frigyes (1905), Krakker Imre, Kubányi János, Kulcsár Sándor, Mitró Pál, Müller János, Müller Miklós Antalé (1901 – Donyec ter. Horlivka, hadifogolytábor, 1945.01.17.), Olasz Mihály (1909), Ormos András, Schin Antal (1889), Slik Johan, Tó(é)gyer József, Tóth Pál, Újhely László, Váradi Mór, Weinrauch Sámuel.

Elesett honvédek: Bokor Gyula (1913), Birkás Endre (1915), Bodnár István (1915), Bujdosó Antal (1915), Dohun János (1917), Dózsánin Mihály (1905), Győri László (1921), Haskó József (1919), Káplár László (1903), Muska György Lászlóé (1912–front, 1942), Orosz József (1918), Pálfalvi István (1919), Puskár István Istváné (1912–Harkivi terület, Krasznye, front, 1942 őszén), Schin Sándor (1922), Scsufán György (1907), Severa József (1911), Szuhai Ferenc (1907), Zelenkó Mihály (1912).

A KSZU ZO⁷²³ jegyzékében: 2 internált magyar, 9 elesett honvéd, 33 munkaszolgálatos, 5 polgár hadicselekmény áldozata.

Internáltak (1): Pércsi Sándor Jánosé (1903. 06.11.– Szambor, hadifogolytábor, 1946.10.25.)

Elesett honvédek (7): Gavrila Ilja Jurijevis (1912 – OF, Voronyezsi ter. Katerinyivka, front, 1943.) Zatnyuk Mihajlo Ivanovics (1910 – front, 1942.01.14.), Kiss Sándor Ferencé (1919 –front, ismeretlen), Orosz Ivan Ivanovics (1907.12.18. –front, 1944.07.20.), Csendej Ivan Dmitrovics (1914 – front, 1943), Csip György Mihályé (1918 – front, 1944.07.04.), Stefuca György Mihályé (front, eltűnt, 1943.01.17.)

Munkaszolgálatosok (33): Apodi Miksa, apja Henrik (OF, front, 1942), Berner Cvi, apja Majer (1913 – UA, front),Wajnberger Benjamin, apja Haim (1912 – UA, front),Wizel Mihály, apja Sámuel (front, 1942), Hajmfeld Izrael, apja Slomo (1920 – front, 1943), Harstejn Zelman, apja Mózes, (1915 – front, 1943), Harstejn József, apja Mózes, (1913 – OF, Voronyezs, front, 1943), Harstejn Salom, apja Mózes, (OF, front), Herskovics Slomo, apja Ábrahám, (1911 – OF, Donyec, Ilovajszk, 1943), Glrzsik Mózes, apja Hedaj, (1913 – front, 1942), Holdinger Mózes apja Ábrahám (1916 – front, 1944), Hoffman Dov, apja Ábrahám (1903–1942), Gross Dov, apja Jakob (1905 – UA, front), Gross Mose, apja Janko (1911

⁷²³ Lásd: KSZU ZO: 1. köt., 2001., 395-456. old., KSZU ZO: 2. köt., 2004., 556-673. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 314-354. old.

– UA, front, 1942), Grossman Menah, apja Ábrahám (1942), Grünfeld Dávid (1907 – UA, front), Grünfeld Dávid, apja Jákob (1900 – UA, front, 1942), Grünfeld Nahman (UA, front), Gurstejn Olekszander, apja Sajo (OF, front), Kandel Haim, apja Arje (1910 – Üzbekisztán, hadifogolytábor, 1942), Katz Haeh, apja Aser (1914 – UA, front), Katz Jakob (UA, front), Klajn József, apja Ábrahám (1907 – UA, front, 1942), Lebovics Antal, apja Mordehaj (OF, front), Marton Imre, apja Gyula (1920 – OF. front, 1943), Rappaport Gyula, apja Natan (1910 – UA, front), Rosenfel Izsák, apja Mózes (1912.09.20. – OF, front), Szabó Mózes, apja Aser (1901 – front, 1943), Faber Sándor, apja Jákob (1908 – OF, Don-kanyar, front), Fuksz Sámuel, apja Izsák (1917 – OF, front, 1943), Sonfeld Maximilián, apja Jozef (1903 – Zsitomiri ter. Davidki, 1943.04. 13.), Kahan Sándor–Olekszandr–Osias (1903 – UA területén, 1945. május), Stugl Dávid (1916 – UA területén).

HUSZTSÓFALVA/DANILOVO

Lakossága 1944-ben közel 500 fő volt. Egy–két magyar család lakott itt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 23. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A település önbíráskodó partizánjai az Apáczy család férfitagjait helyben megölték. A család tragédiájáról, a „*nagyapa és két nagybácsi meggyilkolásáról*” Gebevanné Hudán Jolán huszti lakos számolt be címünkre eljuttatott levelében: „*Sófalván (Danilove) laktak. Nagyapa a Sándorfalvi Sósokútnak volt a felügyelője. Apáczy Károly 70 éves. Fia, Apáczy Károly a falu jegyzője, akkor 50 év körüli, és kisebbik fia, Apáczy Dezső 38 éves volt. A falubeliek elhurcolták vasárnap este a községházára, és hétfőn este ölték meg. Két hét múlva talált rájuk egy pásztorfiú a hegy alján. A gyilkosok közül még hárman élnek. Édesapám eltemette őket, de sírjukhoz csak három éve, hogy merünk járni...*” Levélírónk és Budapesten élő nagybátyja szerette volna körül cementezni a sírokat, evégett a városi pártbizottságon is jártak, de ott elutasították a kérésüket, mondván: „*Ellenségek voltak – magyarok!*”⁷²⁴ A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 3 fő.

Mártírok: Apáczy Dezső, id. Apáczy Károly, ifj. Apáczy Károly.

A KSZU ZO⁷²⁵ **jegyzékében:** 1 polgár a hadicselekmények áldozata (1944.12.05.)

⁷²⁴ SZEpb-archívum, Gebevanné Hudán Jolán adatközlő levele, Huszt, 1990. november 9.

⁷²⁵ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 382-388. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

VISK/VISKOVE

Lakossága 1944-ben 7 647 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 22. Az 1945. július 11-én összeállított egységes helyhatósági (Viski Községi Népbizottság, elnök Iván Tamás) lista alapján 308 (1893–1926) helyi lakos tartózkodott hadifogolylágerekben. 277 fő a bejegyzések szerint ismeretlen lágerbe került, 31 névnel a romániai máramarosszigeti, foksányi, temesvári, kolozsvári, valamint a magyarországi soproni és más katonai tábor van bejegyezve. A névsorban senkinek nem közlik a születési évét, csak lakhelyének házszámát. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy zsidónak valló férfiakat nem vitték el. A fiatalok közül 74 fő önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe, néhányan az 1. Csehszlovák Hadtestbe. 71 fő harcban esett el, köztük Petrik János (1924), Balabán Ferenc (1914) és Mokány Árpád (1928) szovjet önkéntesként, Sete Károly (1910) a csehszlovák hadtest katonájaként. Az áldozatok névsorában sok magyar és német/sváb családnév van: Antal, György, Üveges, Kondrát, Lábos, Lehman, Mandrik, Molnár, Popovics, Tárkányi).⁷²⁶ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 1944. november 27-én 308 katonaköteles férfi közül 286/300 (Nagy László túlélő szerint 600) római katolikus és református vallású magyart hurcoltak Szolyvára, akik közül 189 fő hazatért, 97 fő meghalt a gyűjtőlágerekben és munkatáborokban (Huszt, Beregszász, Munkács, Szolyva, Sztrij, Szambor, Boriszov, Nevjanszk). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 17 fő fogásba esett, 39 fő elesett a harcokban. Konceptációs perekben csaknem 50 főt ítéltek el, közülük 6 fő meghalt a lágerekben. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 207 fő.

Cébely Lajos *Visk* című monográfiájában a következőképpen foglalta össze a háromnapos munkára toborzó akciót: „*Alig csitult el a kárpátaljai magyarság Turkesztánba való kitelepítéséről szárnyaló hír nyomán keletkezett nyugtalanság, mikor november 26-án vasárnap délután kidoboltatták, hogy másnap reggel 8 órakor jelentkezzen minden református és római katolikus férfi 18-tól 50 évesig háromnapos élelemmel a háború okozta károk helyreállítására. Annak ellenére, hogy már napokkal előtte rebesgették, hogy a férfiakat lágerezni fogják, többségük becsülettel jelentkezett, csak néhányan, az óvatosabbak közül rejtőzködtek el. A késlekedőket a ruszin lakosság egy részének közreműködésével a katonaság szedte össze – írja Nagy László. – Aki idejében ki tudott*

⁷²⁶ *Ukraina Emlékönyve*, 589-593. old.

menekülni az erdőbe, csak az maradt otthon. De mint később megtudtam, még két ízben került sor az otthon maradottak összeszedésére.⁷²⁷ November 27-én 300, hármás sorokba állított férfit kísérték az örök zuhogó esőben Husztra, később gyalog Szolyvára, ahol már többen meg is haltak vérhasban vagy tífuszban. A Szamborban megtörtént elosztás után a belorussziai Boriszov melletti hírhedt zöldlágérbe és az uráli Nevjanszkba kerültek. A három naphól három év lett, minden harmadik Viskről elhurcolt férfinak pedig szörnyű halálát jelentette a hódítók akciója. Nem segített a foglyokon az a küldemény sem, amelyet Forgon Pál lelkész szervezésében Gódi Imre harmadmagával felvitt Budapestre és átadott az illetékeseknek Vorosilov kabinetszobájában. A borítékban mintegy 300 személyről igazolta Szpivák Iván, a szovjetek által megbízott községi vezető, hogy az elhurcoltak rendes, becsületes emberek, nem banditák voltak. Akkor még nem hitték a viski polgárok, hogy nem történt semmilyen tévedés, a szovjetek szándékosan vitték a halálba a nem szláv őslakosokat, hogy fizikailag és lelkileg lehetetlenné tegyék őket, még mielőtt hivatalosan anektálták volna Kárpátalját. Gyásszal terhelt évek jöttek a magyarságra. 'Néhány levél is érkezett, amelyekből megtudtuk, merre vannak fiaink. Jött a gyászjelentés is arról, aki idegenben hunyt el. Ilyenkor megadtuk a végtisztességet testvéreinknek, jelképesen eltemettük és emlékkoszorúikat a templom nagykarzatának homlokzatára helyeztük. Ezt az illetékesek kezdték rossz szemmel nézni. Ezért 17 koszorút kivittünk a temetőbe, és egy-egy rokon fejfájára, keresztjére tettük'⁷²⁸ – olvashatjuk Forgon Pál könyvében.

Az elhurcoltak jogaiért fellépő Forgon Pál református lelkészt 1951-ben koholt vádak alapján 25 évi szibériai kényszermunkára ítélték, 1956-ban szabadult. Itt szerzett élményeiről könyvet írt. A Sárospatakon letelepedett Nagy László túlélő (aki sátoraljaújhelyi születésű, de 1939 szeptemberétől az 1944 novemberi elhurcolásig Viskén tanított) 23 gépelt oldalon részletes krónikát írt a viski férfiak kálváriájáról. Részlet az emlékiratból: „A késlekedőket a ruszin lakosság egy töredékének közreműködésével katonák szedték össze. Aki idejében ki tudott menekülni az erdőbe, csak az maradt otthon. De amint később megtudtam, még két ízben került sor az otthon maradottak összeszedésére. Déli 12 órakor indult el 600 magyar,

⁷²⁷ NAGY LÁSZLÓ: *Deportálásom – fogságom – története*. Szabolcs-Szatmári Szemle, 1989., 4. sz., 378-389. old.

⁷²⁸ FORGON PÁL: *Ott voltam, ahol a legszebb virágok nyílnak*. Egy kárpátaljai református lelkész a Gulágban. A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1992., 22-23. old.

de nem sejtettük, hogy hová. (...) A harmadik nap estéjén érkeztünk meg Szolyvára. Itt a láger képe már közletről is rettenetes volt. Fokozta a döbbetet, hogy kapunyitáskor először egy hullával megrakott nagy teherkocsi jött ki, majd utána indultunk befelé. A látvány belülről még rettenetesebb volt. A drótkerítésen belül dühöngött a flekktífusz. Naponta két kocsi halottat szállítottak el. Három napot töltöttünk itt. Innen Sztrijbe, aztán a szambori lágerbe kerültünk. December 17-én bevagoníroztak bennünket, háromhetes utazás után az uráli Nevjanszkba kerültünk. Aki nem tetvészkedett, 1–2 nap alatt elpusztult, megették a tetvek. (...) Nevjanszkba érkezésünkkor az útba indított 1000 emberből 300-at halva szedtek össze...”

Id. Sari József,⁷²⁹ aki szintén megjárta a lágereket, az 1989-es beregszászi emlékkonferencián is felhívta a gyászoló magyarok figyelmét: „Azon legyünk, hogy a bennünket ért kibeszélhetetlen sérelmeket oldja békévé az idő és az emlékezet. Sértődöttségből nem lehet potens jövőt építeni.”

A koncepciós perek kapcsán a legmegrázóbb történet a Mandrik családhoz fűződik. 1946. február 6-án Mandrik József megölte a portájára bevetődő, pálinkát követelő, majd lerészegedő szovjet határőrtsztet, aki megerőszakolta 15 éves lányát. Tettének következményeitől megrémülve nyomban Romániába szökött. Helyette gyermekeit – a megerőszakolt Erzsébetet és öccsét, Sándort tartóztatták le, akik négy hónapig szenvedtek együtt a huszti börtönben. Sándort fiatal korára való tekintettel felmentették, Erzsébetet pedig az USZSZK Büntető Törvénykönyve 54. paragrafusa és az SZSZKSZ Büntető Törvénykönyve 58. paragrafusa alapján állam- és népellenes tevékenység vádjával 5 évi szigorított börtönre, 5 évi kényszermunkára és életfogytiglani száműzésre ítélték. A család minden vagyonát elkobozták, házukat kolhozirodává rendezték át. Erzsébetnek több mint 10 év után, 1956-ban kegyelmeztek meg – olyan bűnért, amit soha nem követett el. A 90-es évek elején megírta emlékeit a lágerevekről.⁷³⁰

1948 nyarán 100 viski fiatalot Donbászra vittek azzal az ígérettel, hogy ott szakmát tanulnak, és munkájukkal pénzt is keresnek. Akik hazaszöktek, szigorúan megbüntették.

Az adatgyűjtésben közreműködött id. Sari József, Czébely Lajos és Ötvös Sándor. Összeállították az elhurcoltak (283), a mártírok (95), a

⁷²⁹ SZEpB-archívum, Id. Sari József adatközlő levele, Visk, 1989. november 26.

⁷³⁰ MANDRIK ERZSÉBET: *A pokol bugyraiban* (Egy viski parasztlány a sztálini lágerekben). Intermix Kiadó, 1994.

fogságba esett és frontharcokban elesett névsorát. Felhívásunkra levélben reagált özvegy Kincsesi Dánielné, aki közölte, hogy férjét „1944 őszén 3 napi munkára elvitték az Uralba, Nevjanszk városba, ahol 1945. január 29-én meghalt. Férjem, Kincsesi Dániel született 1896-ban, február 2-án. Visk nagyközség postamestere volt.”⁷³¹ Lator József⁷³² túlélő címűnkre küldött levelében többek között megerősítette: falubelejeivel együtt ő is háromheti gyalogmenetben jutott el Viskről Sztarij Szamborig, ott marhavagonba kerültek, útközben a célállomásig sokan meghaltak, 25 hónapig végzett rabszolgamunkát az uráli Nevjanszkban. 1989. november 26-án a református templom kertjében kopjafát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatai tiszteletére. A mártírok névsorát 1992 novemberétől a református templom kőkerítésén elhelyezett márványtablán olvashatjuk. A második világháborúban hősi halált halt férfiak névsorát a Balázs István által fából faragott, 2000. december 3-án felavatott emlékjel őrzi az első világháborús hősök nevével együtt; 2001. november 25-én ide vésték fel a koncepciós perek áldozatainak nevét is. A névsor még hiányos, teljessé tétele folyamatban van. A község értelmetlenül elpusztult áldozataira minden évben megemlékeznek Visk polgárai. Az ezeken az alkalmakon megkonduló lélekharangot Udvari István ónodi orvos ajándékozta a viski magyaroknak. A mártírok központi emlékhelyét 2006. augusztus 20-án avatták fel, az egyik márványlapon a következő felirat olvasható: „Az 1943. július 11-én felavatott hősi Turul-emlékművet a szovjetek 1944-ben lerombolták. Stark István építészmérnök újratervezése alapján állította az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség és a KAMOT Jótékonyági Alapítvány. A Turulmádár Matl Péter munkácsi szobrász munkája. Az UMDSZ, KMKSZ adatközlői, Ötvös Sándor és Czébely Lajos névsorai alapján a feliratokat kivitelezte: Jendrék Tibor és Jendrék Sándor minaji kőfaragó. 2006. 03. 19.” Az emlékmű márványtabláin a két világháborúban és a lágerekben meghalt viski lakosok neve, összesen 216 név olvasható. Az emlékmű a település központjában áll.

Mártírok: Adler Károly (1906), Bacsí József (1903), Bacsí Tamás (1917), Bakkai Lajos (1926), Balázs Károly (1910), Bányai József (1900), Becske Imre (1924), Becske János (1903), Berecz Bálint (1919), Berecz József (1917), Berecz Lajos (1901), Berki Sámuel (1903), Botos Béla (1921),

⁷³¹ SZEpb-archívum, özv. Kincsesi Dánielné levele, 1991. február 20.

⁷³² U.o., Lator József levele. 1991.

Botos Imre (1897), Botos Imre (1904), Botos Lajos (1898), Czébely Bálint (1904), Czébely Bálint (1907), Czébely Gyula (1902), Czébely Lajos (1901), Czébely Sándor (1909), Deák József (1927), Decsi Sándor (1911), Dömöcs István (1900), Farkas Imre (1904), Farkas Márton (1896), Fésüs József (1903), Fodó József (1924), Gódi Károly (1919), Hánka Imre (1909), Hánka Imre Bálinté (1905–kíséretben a hadifogolytáborba, 1944.12.20.), Hánka József (1909), Hánka Károly (1923), Heczel Bálint (1910), Heczel Bálint (1902), Heczel Bálint (1912), Heczel Imre (1912), Heczel Imre (1918), Heczel Imre, Heczel József (1912), Heczel Márton (1924), Heczel Sándor, Héder Barna (1924), Héder József (1914), Héder József (1907), Héder József Bálinté (1915–OF, Nyevjanszk, hadifogolytábor, 1944.12.30.), Horváth Márton (1901), Huber István (1907), Igyártó Imre (1911), Igyártó Lajos (1925), Jancsó Imre (1915), Jenei Imre (1906), Jörös Lajos (1896), Kaszó Lajos (1928), Kincses Dániel (1896), Krüzsely Imre (1904), Krüzsely Imre, Krüzsely Lajos (1925), Krüzsely Lajos (1917), Kun Károly (1904), Kurpé József (1907), Langróf Albert (1905), Langróf József (1907), Langróf Sándor (1909), Lator Gyula (1909), Lingvai Imre (1904), Nacinec Lajos (1903), Ötvös József (1911), Pál János (1900), Poncz Márton (1907), Poncz Pál (1915), Ponevács Béla (1901), ifj. Ponevács Béla (1925), Pól Lajos (1925), Puffler Gyula (1922), Puffler József (1900), Rozsi Gyula (1925), Rozsi János (1898), Rozsi Károly (1910), S. Lator Sándor (1909), Stefánovics József (1908), Stók Béla (1925), Stók Imre (1908), Stók Károly Károlyé (1917.05.27.–OF, Nyevjanszk, hadifogolytábor, 1945.03.25.), Suta József (1913), Sütő Bálint (1922), Szabó Géza (1925), Szabó Pál Pálé (1900.05.15.–OF, Kirovográd, hadifogolytábor, 1946. január), Szépi Imre (1909), Sztojka Gyula (1904), Szup Sándor (1905), Torjai Ferenc (1915), Tóth József (1905), Tóth Károly (1911), Varga Gyula (1916), Zsámbók József (1900), Zsigó Sándor (1911).

Elcsélt honvédek: Ambrus József (1922–?), Bacsai Lajos (1919–1942), Balázs Bálint (1917–1944), Botos Sámuel (1919–1944), Czébely Lajos (1902–?), Fodó Pál (1911–1944), Heczel Béla (1918–1943), Héder József (1918–1944), Héder Károly (1923–1945), Héder Sándor (1919–1944), Imre Lajos (1923–?), Kalinics János (1921–?), Kapus János, Cs. Kiss Sándor Károlyé (1913–ivano–Frankivszk területén, Deljatin, front, 1944), Kondrát József (1920–1943), Krüzsely Imre (1909–1944), Krüzsely Károly (1919–1941), Lakatos Imre (1904–1944), Lábás János, Lábás Mihály, Langróf József (1907–1944), Langróf Mátyás (1922–?), Langróf Sándor (?–1944), Máté Sámuel (1908–1945), Pál István (1920–1945), Pavljuk

László (1917–1944), Perekhenszki László (1919–1943), Petrik László (?–1941), Sütő Károly (1910–1944), Sütő Lajos (1918–1944), Szalej Pál (1913–1942), Szépi István (1910–1944), Szépi Lajos (1913–1942), Szépi Lajos (1919–1944), Szlávik Lajos (1918–1943), Sztojka László (1913–1943), Üveges Gyula, Varga Imre (1919–1944), Zsigó Imre (1914–?).

Koncepciók perekek áldozatai: Csajkoviccs Béla (1893–1953), Heczeli István (1905–1953), Heczeli Károly (1905–1945), Milika János (1884–1948), Stók Lajos (1899–1953), Takács József (1884–1954).

A KSZU ZO⁷³³ jegyzékében: 4 internált magyar, 1 elesett honvéd.

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

BORONYAVA/HUSZTBARANYA

A KSZU ZO⁷³⁴ jegyzékében: 4 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata (aknarobbanás).

Elesett honvédek (5): Golyák Vaszil Vasziljovics (1905 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Dranko Iván Vasziljovics (1912 – OF, Kurszk, hadifogolytábor, 1943), Klovánics Jozsip Jurijovics (Temesvár, fogolytábor, 1943), Klovánics Mihajlo Jurijovics (1903 – Temesvár, fogolytábor, 1943), Lemko Mihajlo Iljasevics (1908 – OF, Don-kanyar, front, 1943).

VELJATIN/VELÉTE

A KSZU ZO⁷³⁵ jegyzékében: 16 elesett honvéd.

Elesett honvédek (16): Demján Iván Ivanovics (1916 – front, eltűnt, 1942), Deák Vaszil Mihajlovics (1910 – front, eltűnt, 1942), Gyakun Dmitro Ivanovics (front, eltűnt), Gyakun Mikola Ivanovics (1905 – front, 1944.05.25.), Gyordi Vaszil Mihajlovics (1923 – front, eltűnt, 1942), Kricsfalusi Ján Jánovics (1904 – Budapest, front, 1945.01.09.), Orosz Vaszil Vasziljovics (1921 – front, eltűnt), Orosz Mihajlo Mihajlovics (1921 – front, eltűnt, 1942), Petrás Dmitro Mihajlovics (1923 – front, 1944. november), Popovics Jurij Dmitrovics (1912.03.27. – OF, Don-kanyar, front, 1943), Puka Iván Mihajlovics (1906 – front, eltűnt), Rjabics Jurij Vaszilovics (1903 – front,

⁷³³ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 343-360. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷³⁴ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 327-328. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷³⁵ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 328-343. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

eltűnt, 1944), Tarkányi Dmitro Mihajlov (1919 – front, eltűnt, 1942), Tovka Vaszil Vasziljovics (1911 – front, 1944), Cifra Ivan Ivanovics (1902 – Budapest, front, 1945), Stefi Petro Jurijovics (1916 – HU, front, 1943).

HORINCSEVO/HERINCSE

A KSZU ZO⁷³⁶ jegyzékében: 11 elesett honvéd.

Elesett honvédek (11): Bilják Jurij Sztepanovics (1917 – front), Vovcsok Vaszil Vasziljovics (front), Vovcsok Vaszil Ivanovics (1917 – front, eltűnt), Vovcsok Mihajlo Vasziljovics (front, eltűnt), Vovcsok Mihajlo Ivanovics (1913 – front), Vurszta Iván Vasziljovics (front, eltűnt), Vurszta Iván Mihajlovics (front, eltűnt), Vurszta Mihajlo Mihajlovics (front, eltűnt), Dragusinec Jurij (1917 – front), Petrina Mihajlo Vaszilovics (front, eltűnt) Holod Dmitro Olekszijovics (1922 – front).

DRAHOVO/KÖVESLIGET

A KSZU ZO⁷³⁷ jegyzékében: 3 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (3): Jovzsij Vaszil Vasziljovics (1919 – BK területén, front, 1942), Kricsfalusi Sztyepán Ivanovics (1895 – OF, Rosztovi területén, 1944), Risko Vaszil Vasziljovics (1920 – Sztalingrad/Volgograd, front, 1943).

Polgári áldozatok (2): Risko Sztefan Vasziljovics (1911–1944.10.23.), Roman Vaszil Ivanovics (1900–1944.10.16.).

ZABRIGY/GÁZLÓ

A KSZU ZO⁷³⁸ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Dracs Mihajlo Sztyepanovics (1914 – front, 1943), Roman Jurij Petrovics (1912 – front, 1942).

ZOLOTAREVE/ÖTVÖSFALVA

A KSZU ZO⁷³⁹ jegyzékében: 9 elesett honvéd.

Elesett honvédek (9): Babics Vaszil Ivanovics (1920 – front, eltűnt), Dovhanics Iván Jurijovics (1919 – front, eltűnt), Dovhanics Sztyepan

⁷³⁶ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 360-382. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷³⁷ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 388-410. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷³⁸ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 410-411. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷³⁹ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 411-413. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

Mihajlovics (1923 – front, eltűnt), Kovács Iván Jurijovics (1906.09.05. – OF, Brajnusz, front, 1942 május), Molnár Jurij Vasziljovics (1922 – front, eltűnt), Packan Sztjepan Vasziljovics (1921 – front, eltűnt), Popovics Iván Ivanovics (1922 – HU, front, 1944), Szlivka Vaszil Vasziljovics (1921 – front, eltűnt), Szlivka Mihajlo Ivanovics (1920 – front, eltűnt).

IZA/IZA

A KSZU ZO⁷⁴⁰ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek: Himcsuk Jurij M. (1920 – front, 1943), Szabó Sztjepan J. (1907/08? – front, eltűnt, 1942), Jákob Dmitro M. (1917.06.24. – Németország, front, eltűnt).

KOPASNYOVO/GERNYÉS

A KSZU ZO⁷⁴¹ jegyzékében: 10 elesett honvéd, 4 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (10): Gangur Vaszil Mihajlovics (1919 – front, 1941), Gangur Mihajlo Andrijovics (1920 – front, 1941), Geleban Mihajlo ukr. (1915 – front, 1941), Dzsumelja Vaszil (1909 – front, 1941), Kenéz Ambroszij Jurijovics (1919 – front, 1941), Kulis Jurij Ivanovics (1921 – front, 1941), Szlivka Jurij Ivanovics (1922 – front), Szttec Mihajlo Ivanovics (1910 – front, 1941), Spilyka Ilja Mihajlovics (1911 – front, 1941), Járema Vaszil (1915 – front).

Polgári áldozatok (4): Gangur Jurij Jurijovics (1900–1945.01.30.), Maleta Mikola Ivanovics (1890–1945.02.20.), Mikora Mikola Vasziljovics, (1895–1945.01.20.), Szttec Sztefan Mihajlovics (1936–1944.12.05.).

KOSELJOVO/KESELYMEZŐ

A KSZU ZO⁷⁴² jegyzékében: 1 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata lett.

Elesett honvédek (1): Hricko Vaszil Fedorovics (1917. 05. 13. – OF, Voronyezs, hft. 1944. 03. 08.)

Polgári áldozatok (1): Kurta Ivan Vasziljovics (1933.11.08–1944.07.31).

⁷⁴⁰ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 413-426. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷⁴¹ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 426-433. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷⁴² Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 433-441. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

KRAJNIKOVO/MIHÁLKA

*A KSZU ZO*⁷⁴³ *jegyzékében*: 5 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata lett.

Elesett honvédek (5): Kovcsár Jurij Jurijovics (1920 – OF, Voronyezs területén Osztrogozsszk, front, 1943), Kolcsár Andrij Jurijovics (1914 – front, 1931), Monics Vaszil Gyorgyjovics (1911 – OF, Donkanyar, front, 1943), Orosz Vaszil Petrovics (22.07.1912–10.03.1945), Packan Vaszil Ivanovics (1912 – front, 1941).

KRIVA/NAGYKIRVA

*A KSZU ZO*⁷⁴⁴ *jegyzékében*: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Kopin Mihajlo Ivanovics (1915 – front, eltűnt), Korpos Ivan Andrijovics (1914 – front, eltűnt), Musko Jurij Vasziljovics (1908 – front, eltűnt), Újvári Ivan Vasziljovics (1912 – front, eltűnt), Fetyko Jurij Petrovics (1922 – front, eltűnt), Stefan Andrij Andrijovics (1920 – front, eltűnt).

LIPECKA POLJANA/LIPCSEMEZŐ

*A KSZU ZO*⁷⁴⁵ *jegyzékében*: 13 elesett honvéd, 4 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (13): Velikanics Vaszil Vasziljovics (1920 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943), Velikanics Ivan Ivanovics (1913 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943), Velikanics Mihajlo Vasziljovics (1916 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943), Goban Mikola Vasziljovics (1920 – OF, Kirovskij/Tverszkij terület, hadifogolytábor, 1943), Gribovszkij Kornél Ivanovics (1918. 11.19. – OF, Don-kanyar, 1943) Duvalka Jurij Mihajlovics (1910 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943), Perc Ivan Vasziljovics (1919 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943), Perc Jurij Vasziljovics (1919 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943), Terpaj Vaszil (1920 – OF, Kirovskij/Tverszkij terület, hadifogolytábor, 1943), Tomas Ivan Andrijovics (1919 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943), Himisinec Vaszil Ivanovics (1916 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943), Himisinec Ilja Mihajlovics (1917 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943), Himisinec Jurij Iljics (1919 – OF, Voronyezsi terület, front, 1943).

⁷⁴³ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 441-443. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷⁴⁴ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 443-444. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷⁴⁵ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 444-452. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

LIPOVEC/HÁRSPATAK

*A KSZU ZO*⁷⁴⁶ *jegyzékében*: 46 elesett honvéd.

Elesett honvédek (46): Bljásinec Vaszil Mihajlovics (1909 – front), Bljásinec Dmitro Mihajlovics (1913 – front, 1941), Bljásinec Dmitro Fedorovics (1922 – Lemberg terület, Szkole, front, 1944), Bljásinec Dmitro Jurijovics (1911 – Németország, hadifogolytábor, 1943), Bljásinec Szytyepan Ivanovics (1921 – Románia, Foksány, hadifogolytábor), Borscsik Ivan Iljics (1922 – Berlin, front 1944), Volosin Efrem Dmitrovics (1922 – OF, Volgodon, hadifogolytábor), Gernesij Vaszil Fedorovics (1908 – Kassa, front 1945), Gernesij Havrilo Andrijovics (1920 – Románia, Foksány, hadifogolytábor), Gernesij Iván Fedorovics (1905 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Gernesij Iván Jurijovics (1922 – front 1942), Gernesij Mihajlo Vasziljovics (1921 – Csehország, Stetina, front, 1945), Gernesij Mihajlo Dmitrovics (1910 –BK, Bobrujszk, front, 1943), Gernesij Mihajlo Fedorovics (1921 – Szeged, front, 1945), Gernesij Jurij Ivanovics (1923 – Németország, front, 1944), Holovka Vaszil Vasziljovics (1920 – Románia, Foksány, hadifogolytábor 1945), Holovka Ivan Jurijovics (front), Holovka Mihajlo Petrovics (1912 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Holovka Jurij Vasziljovics (1921 –OF, Nyizsnyij Novgorod, 1945), Grigorik Szytyepan Dmitrovics (1923 – Németország, front, 1944), Gricik Mikola Ivanovics (1920 – HU, Székesfehérvár, 1945), Gubaly Dmitro Fedorovics (1899 – Németország, front), Gubaly Ivan Ivanovics (1920 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Gubaly Marton Ivanovics (1920 – front, 1944), Gubaly Jurij Vasziljovics (1921 – Németország, német koncentrációs tábor, 1944), Gubaly Jurij Ivanovics (1914 – front, 1944), Dragula Ivan Fedorovics (1910 – front, 1944), Ilykanics Dmitro Vasziljovics (1919 –front, 1942), Lakatos Dmitro Ivanovics (1920 – Donyec, hadifogolytábor), Matiko Jurij Fedorovics (1912 – Németország, tábor, 1945), Pavlik Vaszil Fedorovics (1912 – Kassa, front, 1945), Perc Dmitro Ivanovics (1920 – front, eltűnt), Perc Ivan Vasziljovics (1898 – Németország, tábor), Plescsinec Andrij Mihajlovics (1914 – Németország, tábor, 1945), Plescsinec Vaszil Mihajlovics (1913 – front, 1942), Prokop Ivan Vasziljovics (1902 – front, 1942), Tomiscs Vaszil (1898 – Németország, tábor, 1945), Tomiscs Ivan Vasziljovics (1920 – Németország, tábor, 1945), Tomiscs Miron Iljics (1921 – Donyec, hadifogolytábor, 1946), Tomiscs Jurij Mihajlovics (1919 – front, 1942), Scsadej Lavrentyij Jurijovics (1908 – front, eltűnt), Jakubec

⁷⁴⁶ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 452-455. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

Andrij Iljics (1912 – Ausztria, Graz, hadifogolytábor, 1945), Jakubec Vaszil Dmitrovics (1909 – Ausztria, Graz, hadifogolytábor, 1945), Jakubec Dmitro Vasziljovics (1899 – front, 1944), Jakubec Dmitro Iljics (1910–1945), Jakubec Petro Vasziljovics (1902 – BK, Bobrujszk, front).

LIPCSA/LIPCSE

A KSZU ZO⁷⁴⁷ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Tomiscs Ivan Jurijovics ukr. (1918 – szovjet hadifogolytábor, 1945 őszén).

MONASZTIREC/MONOSTOR

A KSZU ZO⁷⁴⁸ jegyzékében: 24 elesett honvéd.

Elesett honvédek (24): Antony Ivan Jurijovics (1919 – front), Antony Mikola Jurijovics (1920 – front), Antony Mihjlo Jurijovics (1922 – front), Bobocska Dmitro Pavlovics (1921 – front), Bobocska Jurij Mihajlovics (front), Bony Mikola Jurijovics (1921 – Hmelnickij terület, Kamjanec-Pogyilszk, front), Gyidics Ivan Sztjepanovics (1910 – front, 1941), Dovhej Luka (1896 – eltűnt, 1945.05.01.), Dovhij Dmitro Vasziljovics (front), Draguscinec Mikola Mikitovics (1921 – front), Draguscinec Jurij Jánovics (1912 – front, eltűnt, 1942), Kupina Vaszil Ivanovics (1921 – OF Sztalingrad/Volgograd, front, 1943), Marcsisinec Mihajlo Mikolajovics (1925 – HU, front, 1944), Marcsisinec Jurij Mihajlovics (1918 – front, eltűnt, 1943), Plesinec Jurij (front), Pop Jurij Fedorovics (1916 – front, eltűnt), Prodan Mikola Mikitovics (1921 – Hmelnickij terület, Kamjanec-Pogyilszk, front), Ruscsak Vaszil Iljics (front), Szenevics Hnat Mikolajovics (1921 – OF, Sztalingrad/Volgograd, front, 1943), Szurtula Mihajlo Olekszandrovics (1921 – front, 1942), Holod Vaszil Jurijovics (front), Holod Szerafim Ivanovics (1920 – front), Holod Jurij Fedorovics (1909 – front, 1943.07.30.), Jakim Ivan Mihajlovics (front).

NANKOVO/HUSZTKÖZ

A KSZU ZO⁷⁴⁹ jegyzékében: 4 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata lett.

⁷⁴⁷ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 455-473. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷⁴⁸ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 474-475. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷⁴⁹ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 475-478. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

Elesett honvédek (4): Dobraka Sztjepan Andrijovics (1920 – front, 1944), Romanyij Mikola Ivanovics (1911.10.20. – HU 1944.02.01.), Csulej Olekszandr Petrovics (1913 – front, 1944.05.28.), Sutko Szemen Mihajlovics (1921–1944).

Polgári áldozat: Romanyij Mihajlo Dmitrovics (1921–23.10.1944.)

NIZSNE SZELISCSE/ALSÓSZELISTYE

A KSZU ZO⁷⁵⁰ jegyzékében: 40 elesett honvéd.

Elesett honvédek (40): Andrijco Andrij Dmitrovics (1923.11.04. – Románia, hadifogolytábor, 1945), Andrijco Vaszil Dmitrovics (1914.12.27. – front), Andrijco Vaszil Mihajlovics (1916.12.17. – front), Andrijco Mihajlo Mihajlovics (1914.05.23. – front), Andrijco Mihajlo Petrovics (1910.08.26. – front), Andrijco Sztjepan Mihajlovics (1922.04.10. – front), Andrjusz Ivan Petrovics (1896.05.11. – front), Balanda Mihajlo Jurijovics (1911.08.28. – front), Balanda Jurij Illics (1913 – front), Gavrilc Jurij Dmitrovics (1923.01.24. – Moszkva, hadifogolytábor, 1946), Gerbej Dmitro Ivanovics (1920.10.05. – front), Gerbej Mihajlo Ivanovics (1916.02.14. – front), Gerbej Fegyir Vasziljovics (1919.05.22. – front), Dancsa Vaszil Vasziljovics (1919 – front), Dancsa Ivan Vasziljovics (1922.08.27. – front), Dancsa Mihajlo Jurijovics (1919.10.22. – front), Dancsa Szemen Vasziljovics (1921 – front), Dragusszkij Vaszil Ivanovics (1913.01.23. – front), Dubej Mihajlo Dmitrovics (1919 – front), Lemes Dmitro Vasziljovics (1918.10.31. – front, 1944), Matisin Andrij Makszimovics (1920.02.17. – front), Pilipec Andrij Vasziljovics (1910.10.02. – front), Popadinec Mihajlo Dmitrovics (1919.10.20. – front), Popovics Dmitro Vasziljovics (1919 – Németország, náci tábor, 1944), Popovics Dmitro Petrovics (1920.11.03. – front), Popovics Jurij Petrovics (1913.03.30. – front), Prigara Vaszil Petrovics (1914.07.24. – 1943), Prigara Dmitro Dmitrovics (1914.03.17. – OF, Tyumenyi ter. hadifogolytábor, 1942.12.10.), Racsok Jurij Ivanovics (1912.03.28. – front), Ruszanyuk Vaszil Jurijovics (1912.12.29. – front), Ruszanok Petro Vasziljovics (1913 – front), Ruscsak Vaszil Vasziljovics (1913.07.15. – Zsitomiri terület, Ovrucs, front, 1943), Ruscsak Mihajlo Vasziljovic, (1919.11.17. – front), Tomisin Andrij Jurijovics (1903.11.8. – Zaporizsja, 1944), Tomisin Ivan Dmitrovics (1922.08.27. – front), Hmara Dmitro Dmitrovics (1919.08.19.

⁷⁵⁰ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 478-490. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

– front), Hmara Petro Andrijovics (front), Solja Mihajlo Jurijovics (1919.08.01. – front), Solja Sztjepan Ivanovics (1923.03.22. – front), Solja Jurij Illarionovics (1919.04.13. – front).

NIZSNYIJ BISZTRIJ/ALSÓBISZTRA

A KSZU ZO⁷⁵¹ jegyzékében: 18 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 3 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (18): Vagyun Dmitro Dmitrovics (1921 – OF, hadifogolytábor, 1945.05.21.), Vovcsok Vaszil Ivanovics (1914 – front, eltűnt), Vovcsok Dmitro Mihajlovics (1921 – OF, hadifogolytábor), Vovcsok Ivan Fedorovics (1922 – front, 1942), Vovcsok Fegyir Petrovics (1919 – front, 1942.08.07.), Vovcsok Jurij Dmitrovics (1923 – front, eltűnt, 1942), Vovcsok Jurij Mihajlovics (1919 – front, 1942.08.07.), Duma Fegyir Ivanovics (1908 – front, eltűnt, 1942), Kuricja Mihajlo Ivanovics (1912 – Szumi ter. Konotop, front, 1942. október), Kuricja Mihajlo Jurijovics (1913 – front, eltűnt, 1942), Kuricja Fegyir Vasziljovics (1920 – front, eltűnt, 1941), Juricja Jurij (1912 – front, eltűnt, 1941), Popovics Fegyir Ivanovics (1918 – front, 1942.06.07.), Roszoha Mihajlo Ivanovics (1911 – front, 1942), Roszoha Mihajlo Sztjepanovics (1910 – front, 1942), Roszoha Szamuil Mihajlovics (1921 – front, 1942), Szavinec Ivan Dmitrovics (1911 – Szumi terület, front, 1943), Szavinec Mihajlo Petrovics (1920 – front, eltűnt, 1941), Tegza Fegyir Jurijovics (1913 – Kárpát-alja, Uszty-Csorna, front, 1944).

Munkaszolgálatos (1): Lebovics Marton, apja Haim (1915 – UA, 1942).

ROKOSZOVO/RAKASZ

A KSZU ZO⁷⁵² jegyzékében: 10 elesett honvéd.

Elesett honvédek (10): Gozdk Mikola Havrilovics (1921 – front), Dovzsanyin Mihajlo Mihajlovics (1910 – Harkivi terület, Zmijiv, front, 1942.05.17.), Dovzsanyin Jurij Mihajlovics (front), Dorcsinec Andrij Mihajlovics (front), Kohut Ivan Mihajlovic (1912 – front), Makszimec Mihajlo (front), Méhes Jurij Vasziljovics (front), Palcsej Andrij Havrilovics (1922 – Budapest, kivégezték), Palcsej Mihajlo Vasziljovics (1919 – front), Todavcsics Sztjepan Vasziljovics (1921 – front).

⁷⁵¹ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 490-499. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷⁵² Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 506-507. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

SZOKIRNICJA/SZEKLENCÉ

A KSZU ZO⁷⁵³ jegyzékében: 1 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (10): Bányász Mihajlo Vasziljovics (1919 – Pécs, 1943), Gicska Vaszil Vasziljovics (1926 – Lengyelföld, front), Gicska Mihajlo Jurijovics (1920 – OF, Volga–Don közötti területen, front, 1943), Lar Jurij Sztyepanovics (1910 – Budapest, front, 1945), Péter Vaszil Mihajlovics (1919 – OF, Don-kanyar), Péter Mihajlo Laszlovics (1920 – Kecskemét, front), Péter Vaszil Mihajlovics (1922 – Kárpátalja, Mizshirja/Ökörmező, front), Racsok Mihajlo Olekszijovics (1919 – front, 1941), Rosinec Ivan Mihajlovics (1911 – front, 1942), Rosinec Ivan Mihajlovics (1912 – OF, Don-kanyar, front).

Munkaszolgálatos (1): Markus Bernát, apja Mose (1912 – UA területén, 1944).

SZTEBLIVKA/SZÁLDOBOS

A KSZU ZO⁷⁵⁴ jegyzékében: 19 elesett honvéd.

Elesett honvédek (19): Berec Jurij Olekszijovics (1909 – Zsitomiri ter. Korosztény, hadifogolytábor, 1944), Halász Jurij Ivanovics (1923 – Kárpátalja, Rahói j. Kvaszi, front, 1944), Deák Jurij Petrovics (1919 – szovjet hadifogolytábor, 1944), Dobos Mihajlo Vasziljovics (1916 – OF, Don-kanyar, 1943), Dobos Jurij Andrijovics (1912 – OF, Don-kanyar, 1943), Ihnar Ivan Vasziljovics (1921 – OF, Don-kanyar, 1943), Lukács Anton Antonovics (1911 – front, eltűnt, 1945), Lukács Vaszil Jurijovics (1921 – Észak-Németország, 1944), Lukács Jurij Ivanovics (1920 – front, 1943), Nyagaj Mihajlo Ivanovics (1912 – OF, Don-kanyar, 1943), Petrusz Vaszil Mihajlovics (1920 – BK, front, 1943), Pijter Anton Mihajlovics (1914 – Zsitomiri ter. Berdicsiv, front, 1943), Popovics Vaszil Ivanovics (1920 – OF, Don-kanyar, 1943), Popovics Mihajlo Vasziljovics (1921 – Észak-Németország, front, 1944), Szabados Jurij Andrijovics (1919 – front, 1943), Szabados Jurij Jurijovics (1910 – Miskolc, front, 1945), Filimon Ivan Mihajlovics (1922 – front, 1944.04.30.), Filip Ivan Mihajlovics (1912 – Németország, front, 1942), Csepka Mihajlo Mihajlovics (1918 – front, eltűnt, 1943).

⁷⁵³ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 507-538. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

⁷⁵⁴ Lásd: KSZU ZO: 6. köt., 2008., 538-544. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 464-524. old.

SZOLYVAI JÁRÁS SZVALJAVSZKIJ RAJON

SZOLYVA/SZVALJAVA

Lakossága 1944-ben 8 000 fő volt. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 24. 1944 novemberében a második regisztráció után több mint 50 magyar nemzetiségű református és római katolikus helyi lakost tartóztattak le és kísérték át a gyűjtőtáborba. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. A fiatalok közül 69 fő önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe, néhányan az 1. Csehszlovák Hadtestbe. 31 fő harcban esett el: 23 szovjet önkéntes és 7 fő a csehszlovák hadtest katonájaként. Közülük Freitach András (1923) szovjet önkéntes, Marvan (Mermeister/) Jakab (1914), Fuks Mózes (1920), Nahman Jozef (1912), Pilcer Rudolf (1927) és Rimek Emil (1926) csehszlovák katona volt. Az áldozatok névsorában sok magyar és német/sváb családnév van: Babics, Ivaskovics, Kocsis, Kustán, Máriás, Szabó, Terpák, Cseh.⁷⁵⁵ Az elhurcoltak közül a túlélők szerint 28 fő hazatért, 23 fő meghalt a gyűjtőlágerekben (Szolyva, Szambor). Hozzá tartozóik közül már többen elhagyták a várost, kivándoroltak. A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 8 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 62 fő. Igyártó László⁷⁵⁶ édesapjáról, id. Igyártó Pálról és bátyjáról, ifj. Igyártó Pálról közölt új adatokat. Mindkét hozzátartozóját 1944. november 18-án tartóztatták le és a szolyvai gyűjtőtáborba vitték. Ezt nyilatkozatban igazolta Schláger Tibor és Vascsinec Olga szolyvai lakos. Édesapját később betegség miatt hazarendték, bátyját tovább vitték a boriszovi lágerebe, ahol végelgyengülésben halt meg. A pápai illetőségű Horváth Dénes,⁷⁵⁷ a magyar had-

⁷⁵⁵ *Ukrajna Emlékkönyve*, 421-423. old.

⁷⁵⁶ SZEpb-archívum, Igyártó László adatközlése, Szolyva, 2008. február 8.

⁷⁵⁷ SZEpb-archívum, Bagu Balázs és dr. H. Szabó Lajos pápai néprajzkutató adatközlése, 2007. augusztus 20.

sereg ejtőernyős vadásza 1944. október 9-én Vezérszállás körzetében fejlődéstől megsebesült, és kórházba szállítás közben Szolyván meghalt, itt temették el. 1988. április 3-án szülővárosában a hősi halottnak kijáró tisztelet jeléül emléktáblát állítottak. Az adatgyűjtésben közreműködött Jőröss Béla, Vass István⁷⁵⁸ és Nagy István. A Szolyvai Magyarok Kulturális Szövetsége 1992-ben védnökséget vállalt a Szolyvai Emlékpark fölött, ápolja az egykori szolyvai gyűjtőtábor áldozatainak emlékét, védi a park állagát, rendben tartja területét, együttműködik az azóta hivatalosan is bejegyzett Szolyvai Emlékparkbizottsággal, közösen szervezik a hagyományos novemberi megemlékezéseket. 5 névtelen magyar katona földi maradványait áttemetés során a szolyvai emlékparkban helyezték örök nyugalomra.

Mártírok: Budaházi Lajos, Deák Gábor, Deák Béla, Didrencel Ottó, Dombay Mihály, Enyedi József, Gálos Lajos (1907), Hutira Antal, Hutira Pál, Józsa János, **ifj. Igyártó Pál, Maurinec József, Mátyás Béla, Novák László, Papp Károly, Papp Béla, Peterlik–Pencer Márta, Rókus Gyula, Szalontai Elemér, Tóth Pál, Tóth Bertalan, Udvarhelyi Imre, Veronka Péter.

Elesett honvédek: Buckó Ferenc (1906), Danilovics János (1914), Fálesz József (1919), Fehtel György (1908), Gebes János (1918), Kocsis János (1917), Mihalkó Mihály (1916), Preisz Károly (1919).

A KSZU ZO⁷⁵⁹ jegyzékében: 2 internált magyar, 10 elesett honvéd, 9 munkaszolgálatos, 2 polgár hadicselekmény áldozata.

Internálták (2): Gajdos Pál Mihályé (1901 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1945.01.25.), Deák Adalbert Zsigmondé (gyűjtőtábor, 1945.03.26.)

Elesett honvédek (10): Ivaskovics Mihajlo Mihajlovics (1913 – front, eltűnt), Ivaskovics Mihajlo Mihajlovics (1915 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Kapusztá Dmitro Ivanovics (1909 – front, eltűnt, 1942), Kovacs Vaszil Ivanovics (1915 – Pozsony, front), Koloszjuk Evsztafij Fedorovics (1916 – Odesszai ter. Szavranj, front), Máriás Viktor (1922 – front, 1944), Pinzenik Andrij Ivanovics (1909 – front, eltűnt), Rebris Jurij Mihajlovics (1905 – front, 1944.08.27.), Falesz Ivan (1919 – HU, Nyíregyháza, front, 1944), Fizer Vaszil (1916 – front, eltűnt).

Munkaszolgálatosok (9): Vajzer Bencion, apja Jozef (1914 – UA, keleti front), Vajzer Izsák, apja Jozef (1904 – UA, keleti front), Weis

⁷⁵⁸ U.o., Vass István adatközlő levelei, Szolyva, 2003. november 5.

⁷⁵⁹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 351-432. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

Bendi, apja Jozef (1920 – OF, keleti front, 1943. december), Gronstejn Jenő (1898 – UA, keleti front), Kvint Ajzik, apja Jozef (1913 – UA, front, 1942), Klajn Jozef (1913.11.01.– OF, Orlovi ter. Gluknovka), Kurc Benjamin, apja Zoltán (1921 – HU, front), Rozenthal Sámuel (1905 – OF, front, 1943), Spitzer Olekszandr, apja Cvijo (1905.12.15. – UA, front, 1943).

Polgári áldozatok (2): Máriás Anatolij Andrijovics (04.12.1930–18.11.1944), Fehtyel Jirzsi Janovics (1908–1944.04.28.)

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

BEREZNIKI/BEREZNEK

A KSZU ZO⁷⁶⁰ jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek: Hadzsega Ivan (front, 1942), Metenkánics Jurij (1922 – front, eltűnt, 1943), Fedikovics Jurij Ivanovics (1911 – Lengyelország, front), Fedikovics Anton Pavlovics (1908 – OF, Brajnszk területén, front, 1943).

HANYKOVICJA/KISANNA

A KSZU ZO⁷⁶¹ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek: Voronics Dmitro Vasziljovics (1912 – Lengyelország, front), Lebovics Jurij Ivanovics (1911 – Lengyelország, front, eltűnt), Cjucka Vaszil Vasziljovics (1913 – front, eltűnt).

HOLUBINE/GALAMBOS

A KSZU ZO⁷⁶² jegyzékében: 39 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 9 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (39): Hiszem Vaszil Ivanovics (1912 – HU, Miskolc, front, 1942), Hiszem Ivan Ivanovics (1907 – front, 1943), Hiszem Szimeon Ivanovics (1901 – szovjet hadifogolytábor, 1944), Gyinisz Vaszil (1922 – front, eltűnt), Gyinisz Ivan (1922 – front, eltűnt), Dyinisz Mihajlo (1920 – front, eltűnt), Gyinisz Szimeon (1913 – front, eltűnt),

⁷⁶⁰ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 432-439. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁶¹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 439-440. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁶² Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 439-440. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

Drebitka Pavlo (1909 – front, eltűnt), Kobulej Vaszil (1920 – front, eltűnt), Ligirda Sztefan Ivanovics (1906/07? – front, eltűnt, 1942), Molnár Andrij (1921 – front, eltűnt), Molnár Andrij (1923 – front, eltűnt), Molnár Georgij (1904 – front, eltűnt), Molnár Fegyir (1923 – front, eltűnt), Molnár Fegyir Mihajlovics (1906.02.14. – OF, Rosztov-na-Donu, front, 1943), Petrusz Vaszil Ivanovics (1943 – front, eltűnt), Petrusz Mihajlo (1918 – front, eltűnt), Petrusz Szemen Ivanovics (1920 – front, eltűnt, 1943), Pleszkács Mihajlo (1900 – front, eltűnt), Popovics Vaszil (1918 – front, eltűnt), Popovics Vaszil (1922 – front, eltűnt), Popovics Mihajlo (1913 – front, eltűnt), Popovics Petro (1907 – front, eltűnt), Popovics Sztefan (1918 – front, eltűnt), Popovics Fegyir Mihajlovics (1907.02.12. – front, 1944.03.15.), Ripkovics Ivan (1920 – front, eltűnt), Ruszin Andrij Andrijovics (1906/07? – front, eltűnt, 1942), Ruszin Vaszil Mihajlovics (1917/20? – Ivano-Frank. ter. front, eltűnt, 1943), Rjasko Mihajlo (1922 – front, eltűnt), Szankrit Olekszandr (1909 – front, eltűnt), Sztegura Vaszil (1922 – front, eltűnt), Szuhanics Mihajlo (1915 – front, eltűnt), Takacs Andrij (1901 – front, ismeretlen), Uliganec Ivan Ivanovics (1912 – front, eltűnt, 1942), Uliganec Petro 1919/20? – front, eltűnt, 1942), Canyko Vaszil (1910 – front, eltűnt), Ciganics Vaszil (1919 – front, eltűnt), Ciganics Dmitro (1923 – front, eltűnt), Coklan Fegyir (1920 – front, eltűnt).

Munkaszolgálatos (1): Stejn Dávid (1912 – front, eltűnt).

DUSZINA/ ZAJGÓ

A KSZU ZO⁷⁶³ jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Grabar Ivan Fedorovics (1911 – OF, Don-kanyar, front), Lizanec Vaszil Dmitrovics (1913 – OF, Rosztovi ter. front).

KERECKI/KERECKE

A KSZU ZO⁷⁶⁴ jegyzékében: 5 elesett honvédek.

Elesett honvédek (5): Bucsmaj Mihajlo Andrijovics (1909 – HU, front, eltűnt), Griga Mihajlo Mihajlovics (1909 – front, 1943), Marfinec Mihajlo Gnatovics (1909 – Harkiv, hadifogolytábor, 1944), Szteblej

⁷⁶³ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 459-470. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁶⁴ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 470-477. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

Matvij Ivanovics (1905 – OF, Brajnszki ter. Holubovka,1941), Fedoranics Mihajlo Mihajlovics (1920 – front, eltűnt).

MALA MARTINKA/MÁRTONKA

A KSZU ZO⁷⁶⁵ jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Grabar Dmitro Vasziljovics (1920 – Kijevi ter. Bila Cerkov, front, 1942), Grabar Dmitro Mihajlovics (1917 – OF, Rosztov-na-Donu, front, 1942), Koselja Matvij Mihajlovics (1919 – OF, Voronyezsi. ter. Kresztiki, front, 1941), Misko Ivan Vasziljovics (1916 – OF, Brajnszki ter. front, 1942), Misko Mihajlo Mihajlovics (1916 – Nyíregyháza, front, eltűnt).

NELIPINO/HÁRSFALVA

A KSZU ZO⁷⁶⁶ jegyzékében: 2 elesett honvéd, 2 munkaszolgálatos, 2 polgár hadicselekmény, bombázás (1944.10.24.) áldozata.

Elesett honvédek (2): Markovics Fegyir Vasziljovics (1916 – front, 1943.01.16.), Napuda Ivan Vasziljovics (1911.06.30. – front, eltűnt).

Munkaszolgálatosok (2): Vajnberger Ábrahám, apja Slojm (1916 – UA, front), Fridman Mose, apja Slomo (OF, Szibéria, hadifogolytábor, 1944).

OLENYOVO/ SZARVASKÚT

A KSZU ZO⁷⁶⁷ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Kljucskovics Ivan (1911 – front), Lizanec Georgij (1901 – front), Lizanec Mikola (1912 – front, 1942).

PAVLOVO/KISPÁLOS

A KSZU ZO⁷⁶⁸ jegyzékében: 5 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (5): Jovbak Mihajlo (front), Kljucskovics Mihajlo Mihajlovics (1922 – Lengyelország, front), Meles Mihajlo (front), Moroljak Dmitro (front), Turjanica Vaszil (front).

Munkaszolgálatos (1): Mermelstein Mendel, apja Naftali (1916.08.03. – Csernigivi ter. Nyizsin, front, 1943).

⁷⁶⁵ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 477-479. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁶⁶ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 479-525. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁶⁷ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 526-528. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁶⁸ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 529-530. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

PASZIKA/KISHIDVÉG

A KSZU ZO⁷⁶⁹ jegyzékében: 9 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmény, bombázás (1944) áldozata.

Elesett honvédek (9): Bilak Ivan Ivanovics ukr. (1914 – front, eltűnt, 1942), Bilasz Vaszil Ivanovics (1920 – front, eltűnt, 1942), Garinec Jurij Vasziljovics (1911 – front, eltűnt, 1943), Kemenyás Andrij Mikolajovics (1910 – Kárpátalja, front, 1944), Kemenyás Mihajlo Fedorovics (1919 – front, 1943), Sztankovics Vaszil Illics (1911 – OF, Kurszk alatt, front, 1943), Toba Georgij Vasziljovics (1921 – Harkiv, hadifogolytábor, 1944), Svarc Ivan Karlovics (1917 – front, 1943).

Munkaszolgálatos (1): Sternbah Kálmán, apja Eliezer rabbi, (1900 – UA, front).

PLAVJA/ZSILIP

A KSZU ZO⁷⁷⁰ jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Ganykulics Mikola Vasziljovics (1919 – front), Gucskovics Gerhij Stefanovics (1918 – front), Migovics Pavlo Ivanovics (1903 – front), Migovics Fegyir Fedorovics (1916 – front), Micko Pavlo Fedorovics (1912 – front).

PLOSZKE/DOMBOSTELEK

A KSZU ZO⁷⁷¹ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Gyinisz Andrij (1916 – front, eltűnt), Kalabiska Petro (1905 – front), Sztegurá Vaszil Dmitrovics (1917 – OF, Don-kanyar, front, 1942/43?).

PLOSZKIJ POTYIK/PATAKTANYA

A KSZU ZO⁷⁷² jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Moriljak Vaszil Ivanovics (1918 – OF, Don-kanyar, front, 1942/43).

⁷⁶⁹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 536-541. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁷⁰ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 541-545. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁷¹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 545-548. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁷² Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 548. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

POLYANA/POLENA

A KSZU ZO⁷⁷³ jegyzékében: 5 elesett honvéd, 3 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (5): Kádas Ivan (1918 – front), Szmozsanicja Andrij Mihajlovics (1912.12.08. – front), Cimbolinec Ivan (1911.05.12. – front), Cimbolinec Mihajlo Ivanovics (1905 – front), Csubirka Sztefan (1920 – front).

Munkaszolgálatos (3): Bernstejn Mose, apja Litman (1917 – OF, front), Gottgelf Haim, apja Szimhov (1909 – front, 1942), Pulman Lejbis, apja Izrel (1918 – OF, front).

RODNYIKIVKA/BEREGFORRÁS

A KSZU ZO⁷⁷⁴ jegyzékében: 3 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény, bombázás (1944) áldozata.

Elesett honvédek (3): Lizanec Mihajlo Mikolajovics (1901/02? – 1941), Pjátak Vaszil Pavlovics (1919 – front, eltűnt), Tokarcsik Jurij Jurijovics (1920 – front, eltűnt).

RODNYIKOVA HUTA/FORRÁSHUTA

A KSZU ZO⁷⁷⁵ jegyzékében: 3 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény, bombázás (1944) áldozata.

Elesett honvédek: Gvozgy Petro Vaszilevics (1921 – front, eltűnt), Kljucskovics Vaszil Vasziljovics (1916 – front, eltűnt), Matuscsak Sztefan (1915 – front, eltűnt).

ROSZOS/KOPÁR

A KSZU ZO⁷⁷⁶ jegyzékében: 19 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény (1944) áldozata.

Elesett honvédek (19): Drebutka Mihajlo Illics (1920.09.29. – front, eltűnt, 1943), Kapuszta Ivan Vasziljovics (1906.05.12. – front, eltűnt, 1944.04.05.), Legar Ivan Vasziljovics (1922.05.28. – Budapest, front, 1945), Legar Petro Mihajlovics (1919.06.01. – OF, Don-kanyar, front, 1942), Lemak Mihajlo Ivanovics (1923.05.13. – front, eltűnt, 1944.09.03.), Mihovics Andrij Vasziljovics (1913.07.6. – front, 1944),

⁷⁷³ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 548-549. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁷⁴ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 559-560. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁷⁵ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 560-561. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁷⁶ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 561-565. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

Mihovics Vaszil (1920.09.21. – front, 1944.09.03.), Mihovics Ivan Vasziljovics (1923 – front, 1944.09.03.), Mihovics Joszip Jurijovics (1922.08.28. – front), Mihovics Mikola Vasziljovics (1921 – front, 1944.09.03.), Mihovics Mikola Mihajlovics (1922 – front, 1944.09.03.), Mihovics Mihajlo Ivanovics (1920.09.20. – front, 1944.09.03.), Mihovics Fegyir (1922.01.16. – front, 1944.09.03.), Pitra Vaszil Mihajlovics (1921 – front), Pitra Ivan Fedorovics (1922 – front), Pitra Mihajlo Ivanovics (1916.10.23.–1942.09.01.), Pitra Petro Ivanovics (1922.05.14. – Kolomija, front, 1944), Pitra Fegyir Ivanovics (1921.02.18.– front, 1944.09.03.), Popovics Dmitro Mihajlovics (front, eltűnt).

SZASZIVKA/SZÁSZÓVKA

A KSZU ZO⁷⁷⁷ jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Golonics Ivan (1895 – front), Golonics Mihajlo (1898 – front), Golonics Fegyir (1919 – front), Konyevics Jurij (1914 – front), Tenkacs Mihajlo (1898 – front).

SZOLOCSIN /KIRÁLYFISZÁLLÁS

A KSZU ZO⁷⁷⁸ jegyzékében: 9 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 2 polgár hadicselekmény (1944.09.28.) áldozata.

Elesett honvédek (9): Bocskov Vaszil (1915.01.30. – front, 1944.05.25.), Kulya Vaszil (1906.08.25. – front, 1943.07.16.), Petrusz Dmitro (1922.09.25. – front, 1943.10.01.), Popovics Ivan (1902.09.18. – front, 1943.07.16.), Turjanica Joszip (1921.06.14. – front, 1943.09.20.), Turjanica Mihajlo (1908.03.20. – front, 1942.10.10.), Uliganec Dmitro (1922.08.27. – front, 1943.10.01.), Uliganec Mihajlo Ivanovics (1922.03.15. – front, 1944.09.07.), Selkovics Petro (1905.05.15. – front, 1943.02.18.).

Munkaszolgálatos (1): Betovics Izrael.apja Sámuel (1914 – OF, front).

SZTROJNE/MALMOS

A KSZU ZO⁷⁷⁹ jegyzékében: 12 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmény (1944.09.28.) áldozata.

⁷⁷⁷ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 565-572. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁷⁸ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 572-579. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁷⁹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 579-586. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

Elesett honvédek (12): Gebes Vaszil (1915 – front), Nyibak Georgij (1914 – front, eltűnt), Osztrovka Jurij (1902 – front, eltűnt), Poljanics Ivan (1920 – front, eltűnt, 1943), Pocko Ivan (1913 – front, eltűnt), Tegza Andrij (1808 – front), Falesz Mihajlo (1918 – front, 1944.09.13.), Fizer Vaszil (1908 – front), Fizer Vaszil (1920 – front), Fizer Vaszil (1922 – front), Fizer Dmitro (1911 – front), Fizer Pavlo Ivanovics (1908 – OF, Don-kanyar, front, 1943).

Munkaszolgálatos (1): Liberman Salamon (1913 –front, 1942).

SZUSZKOVO/BÁNYAFALU

A KSZU ZO⁷⁸⁰ jegyzékében: 13 elesett honvéd, 4 polgár hadicselekmény bombázás (1944.06.12.) áldozata.

Elesett honvédek (13): Gelevajda Fegyir Illics (1920 – front, 1943), Dzjamko Ivan Ivanovics (1909 – Szlovákia, Kassa, front), Jovbak Vaszil Dmitrovics (1922 – Debrecen, front, 1944), Konyevics Vaszil (front), Lofinyec Ivan Ivanovics (1919 – Debrecen, front, 1944), Popovics Dmitro Dmitrovics (front), Rebris Jurij Mihajlovics (front), Szabov Petro Vasziljovics (1912 – Harkiv, front, 1943), Sztankovics Petro Mihajlovics (1907 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Szücs Iván Vasziljovics (1922 – front, 1944), Talabisko Ivan Andrijovics (front), Tegza Andrij Andrijovics (front, 1943.03.12.), Triscsula Petro Vasziljovics (1918 – OF, Ural-vidék, hadifogolytábor, 1943).

TIBAVA/HAVASALJA

A KSZU ZO⁷⁸¹ jegyzékében: 5 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (5): Bobaly Mihajlo Fedorovics (1917 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Koselja Ivan Ivanovics (1919 – OF, Rosztov-na-Donu, front, 1942), Lives Vaszil Mihajlovics (1922 – Kárpátalja, Hanykovic, front), Popovics Mihajlo Andrijovics (1922 – front, eltűnt), Fizer Jurij Dmitrovics (1918 – Mikolajivi terület, front, 1943).

Munkaszolgálatos (1): Sternsus Mordehaj, apja Baruh (1913 – front, 1942).

⁷⁸⁰ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 586-593. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

⁷⁸¹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 593-595. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

UKLIN/AKLOS

*A KSZU ZO*⁷⁸² *jegyzékében*: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Kondrik Jurij (1915 – front,1942), Lizanec Grigorij Grigorovics (1907.04.24. – OF, Don-kanyar, front, 1942), Mordovanec Mikola Vasziljovics (1909 – front), Turjanicja Petro (1916–front, 1942).

⁷⁸² Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 595-596. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 346-367. old.

RAHÓI JÁRÁS RAHIVSZKIJ RAJON

GYERTYÁNLIGET/KOBILECKA POLJANA

Lakossága 1944-ben 2 276 fő volt, ebből magyar 670 fő. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 16. 1944 novemberében a második regisztráció után 82 magyar és német/sváb nemzetiségű helyi lakost hurcoltak gyűjtőtáborba. Közülük Csillik József (1912) és Csillik József (1910) Gorlovkán halt meg, 11 fő Krasznoj Ural névtelen sírjaiban nyugszik. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vették el. Sok fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe, néhányan az 1. Csehszlovák Hadtestbe. 32 fő harcban esett el, köztük Zadránszky Arnold (1915) és Kopilja František (1922) szovjet önkéntesként. Az áldozatok névsorában sok magyar és német/sváb családnév van: Bodnár, Drimus, Lembak, Mikuljak, Pipás, Popovics, Pukman, Tajz, Olefir.⁷⁸³ A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint a római katolikus és református vallású elhurcolt magyarok és németek közül 1945–1947-ben 53 fő hazatért, 29 (LIMES: 28) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 2 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 63 fő. Jótételi munka ürügyén Donbászra vittek német/sváb nőket is, köztük háromgyermekes anyákat: Schneider Jánosné, szül. Korent Erzsébet (1919), Seff Ferencné, szül. Wermester Irén (1909), Zadránszky Arnoldné, szül. Korent Mária (1916). Mácsek Irén adatgyűjtőnk eljuttatta címünkre Rákóczi Sándor naplórészleteit: *„Az út nagyon nehéz volt, sokat éhezünk, majdnem mindennap meghalt valaki a fálubeliemből. Én beírtam, hogy kit, mikor ért a szomorú vég, hogy ha az Isten segítségével valamikor hazakerülök, megmondhas-*

⁷⁸³ Ukrajna Emlékönyve, 397-399. old.

*sam a hozzátartozóiknak.*⁷⁸⁴ 1944. december 26. – 1945. március 5. között 14 gyertyánligeti sorstársa nevét, halálának idejét jegyezte fel. Az adatgyűjtésben közreműködött Mácsek Irén,⁷⁸⁵ Henrich Ottó és Májér Ferenc. Összeállították az elhurcoltak (54), a túlélők (26) és a mártírok (28) névsorát. Kezdeményezésükre 1989. november 26-án a római katolikus temetőben vaskeresztet avattak fel, 1991. november 24-én pedig emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Csillik József (1912), Csillik Miklós (1910), Drimus János (1920), Henrich Miklós (1916), Erdélyi Ferenc (1923), Erdélyi Péter (1918), Flórián György, Herman Gyula (1907), Huszti Antal, Illia István (1910), Kandrai Arnold (1903), Kandrai Oszkár (1905), Karla Albert (1911), Krauz Gyula (1916), Mólisz József (1897), Pénzes Stadler, Sárdi József (1908), Seff József, Schneider András (1905), Schneider József, Schvamberg József (1923), Tóth József (1904), Tuser József, *Weiner József,⁷⁸⁶ Wermester Győző (1899), Zadránszky Béla, Zinn Gyula (1923), Zinn István (1905), Zinn Jenő (1919).

Elesett honvédek: Keller János (1916), Zinn János (1909).

A KSZU ZO⁷⁸⁷ jegyzékében: *1 polgár hadicselekmény áldozata.*

Polgári áldozat (1): Sárdi József Józsefé (1908–1945.02.28.)

KÖRÖSMEZŐ /JASZINYA

Lakossága 1944-ben 12 717 fő volt, ebből magyar kevés híján 1 000 fő. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 14. A település elfoglalásáért vívott harcokban 500 szovjet katona esett el. Az 1945. július 2-án összeállított egységes helyhatósági (Körösmezői Községi Népbizottság), nem teljes lista alapján 135 helyi lakos (1893–1926) tartózkodott hadifogolylágerekben. A nevek egy részénél „*ismeretlen láger*” bejegyzés olvasható, sok névnél a romániai máramarosszigeti, foksányi, temesvári, a magyarországi szegeci, debreceni, székesfehérvári, budapesti, soproni és más katonai táborokat jegyezték be tartózkodási helyként. A második regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak valló férfiakat nem vitték el. Csaknem 200 fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe, 41 fő az 1. Csehszlovák Hadtestbe. 155 fő harcban esett el, köztük Aszberger Lajos (1911),

⁷⁸⁴ SZEpb-archívum, Mácsek Irén adatközlő levele, Gyertyánliget, 1990. augusztus 30.

⁷⁸⁵ U.o., Mácsek Irén és Májér Ferenc adatközlő levele, 1990. augusztus 30.

⁷⁸⁶ A *gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁷⁸⁷ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 277-295. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345. old.

Szadeckij Imre (1925) a csehszlovák hadtest katonájaként. Az áldozatok névsorában magyar és német családnevek is vannak: Ajb, Mikuljak, Popovics, Reparuk, Tulajdan.⁷⁸⁸ Birosz József feljegyzéséből tudjuk, hogy 8 kőrösmezői magyar Sztarij Szaborban lett cseh légiós, köztük Reparuk István, Zelinszky Dezső, Minich László, Duvirek József, Franc Péter, Keisz Antal. A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint 1944. november 26-án 41 római katolikus és református vallású magyart és német/svábot internáltak, akiket gyalogmenetben hajtottak Sztarij Szamborig. Közülük 2 fő már útközben meghalt, 8 fő a Szibériába tartó vagonban, 13 fő az uráli lágereben. Kilenc hónap elteltével 13 fő hazatért, 28 (LIMES: 29) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor, Novij Gorlovka, Nevjanszk). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 11 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 194 fő. 1944. december 22-én német származású nőket is jóvátételi munkára hurcoltak Novij Gorlovkára. Két férfi volt ebben a csoportban, egyikük, Tóth Ferenc (1927) 22 hónapi jóvátételi munka után 1947-ben katonai behívóval, de már FEZEŐS-ként újra Donbászra került. A másik, Leibner Pál (1905) hazatért. Frindt–Derescsul Borbála (1907) kétgyermekes özvegyasszony 22 hónap múlva betegen tért haza, nem sokkal később meghalt. Szintén betegen tért vissza Leibner Rozália (1913), Frindt Emma (1913), Reparuk Antalné, szül. Frindt Gizella (1921), Boklay Lajosné, szül. Reparuk Mária (1925), akik szintén 22 hónapig voltak lágereben. Tőlük tudjuk, hogy 1945 szeptemberében a novij gorlovkai táborban is kitört a flekktífusz, ekkor sokan meghaltak. A táborban bizonyos Breza nevű, jó indulatú szovjet tiszt volt a parancsnokuk. Az ételmezés nagyon rossz és alacsony kalóriatartalmú volt, ennek ellenére vékony ruházatban nehéz munkát végeztettek velük. Az elhurcolt férfiak közül Szolyván 8 fő a cseh légióba jelentkezett. Ivan Turjanica, Zakarpatszka Ukrajina Népbizottsága elnökének unokatestvérét is elhurcolták, de rövid idő után hazaengedték. Bacsinszky Gyula görög katolikus parochust 1949-ben, koncepciós perben 10 évre ítélték, 1956-ban rokkantan tért haza. Az adatgyűjtésben közreműködött Birosz János.⁷⁸⁹ Kezdeményezésére 1990. október 14-én a település temetőjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

⁷⁸⁸ *Ukrajna Emlékkönyve*, 507-416. old.

⁷⁸⁹ SZEpb-archívum, Birosz János adatközlő levele, 1990. február 22.

Mártírok: Aczberger Lajos, Adler Adolf, Bíró Pál, Bobrovszky József, Bobrovszky Rezső, Ferenczi József, Francz Ferenc, Francz Ferenc R., Frindt János, Frindt József, Hamuth József, Kirchner István, Kirchner Károly, Kirchner Pál, Kirchner Raimund, Leitner Antal, Lengyel István, Lengyel Mihály, Lengyel Raimund, Milcsevics Lajos, Neiman Antal, Reparuk Ferenc, Reparuk István, Skerhák Nándor, Szádeczky Imre, Szentimrey Sándor, Wisauer Antal, Wolf Sándor,**Monos Gyula.⁷⁹⁰

Elesett honvédek: Bilecsuk Mihály (1905), Frindt János (1922), Ihnatyuk László (1914), Ivaszuk Miklós (1910), Kalinyák László, Kapcsek László (1911), Lucenka Károly (1914), Nemestyuk Mihály (1919), Panduszek Iván (1917), Sztrepcsuk Demeter (1914), Tóth Lajos (1903).

A KSZU ZO⁷⁹¹ jegyzékében: 4 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvéd (4): Klocsurjak Ivan Ivanovics (1921 – front), Obladan Ivan (dezertálás idején lelőtték, 1944), Popivnyak Dmitro (1918 – HU, front), Tulajdan Fegyir Vaszilovics (1916 – OF, keleti front, 1942)

Polgári áldozat (1): Néman Antal Józsefé (1905 – 1944.12.29.)

NAGYBOCSKÓ/VELIKIJ BICSKIV

Lakossága 1944-ben 7 427 fő volt, ebből magyar 300 fő. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 17. Az 1944. november 13–18. közötti második regisztrálás után 40 római katolikus és református vallású magyar és német/sváb helyi lakost hurcoltak Szolyvára, Szamborba, onnan legtöbbszörük Nevjanszk munkatáborába. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 297 fiatal a Vörös Hadseregbe, 92 fő az 1. Csehszlovák Hadtestbe jelentkezett önkéntesnek. 93 fő harcban esett el, köztük Bas Mendel (1909) és Ejzиковics Mendel (1903) és Hudasz Stefan (1905) a csehszlovák hadtest katonájaként, Fejervergel Antal (1918) szovjet önkéntesként. Az áldozatok névsorában sok magyar és német/sváb családnév van: Bodnár, Hajnal, Kvarz, Leta, Lembak, Popovics, Olendar, Rusznák, Telehezi.⁷⁹² A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az internáltak közül 1945–1947-ben 17 fő hazatért, 23 fő meghalt a lágerekben. A magyar hadseregben harcoló honvédek kö-

⁷⁹⁰ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel az elhurcolt áldozatok névsorába.

⁷⁹¹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 222-350. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345. old.

⁷⁹² *Ukrajna Emlékönyve*, 383-389. old.

zül 10 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 126 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Kormanszky Ferenc túlélő (1925),⁷⁹³ aki összeállította a Nevjanszkból hazatértek (17) és az ott meghaltak (22) névsorát. Kormanszky Ferencet 1944. november 20-án, 19 évesen a rahói regisztráció után „hadifogollyá” nyilvánították, édesapjával együtt raboskodott az uráli Nevjanszokban, 1947-ben jött haza, édesapja odahalt.⁷⁹⁴ A nagybocskói magyar és német katonaköteles férfiak listáját Nyikolaj Szemenyuk írnok állította össze. A Rahóról elindított menetoszlop útvonala Aknaszlatina–Técső–Huszt–Dolha–Szolyva–Turka–Sztarij Szambor volt. 1944. december 16-án vagonírozták be őket, 21 napig voltak úton a szverdlovszki területi Nevjanszkiig, ahol cementgyárban, Alapajszkban fakitermelésen dolgoztatták őket. Az életben maradottakat 1947-ben engedték haza, közülük 1992-ben már csak Kormanszky Ferenc és Selega Kálmán (1925) élt.⁷⁹⁵ Margitics János bocskó–rahói görög katolikus parochust 1951-ben koncepciós perbe fogták, és 25 évre ítélték, 1956 októberében tért haza. Pochil Bazil nagybocskói görög katolikus. parochust 1952-ben szintén 25 évre ítélték, 1956-ban ő is hazatért. Dr. Újhelyi István bocskó–rahói parochust 1946-ban 8 évre ítélték, rokkantan tért haza és áttelepült Csehszlovákiába, 1980-tól haláláig a pozsonyi egyetem teológiai tanára volt. 1992-ben a település temetőjében sírkövet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Alsánszky Ferenc (1909), Batory József (1895), Fodor Ferenc (1903), Horbász Antal (1926), Janovszky József (1914), Kádas Károly (1912), Kormanszky Ferenc (1896), Milcsevics Ferenc, Mutter Jakab (1912), Novodárszky Ferenc (1915), Pelion József (1903), Reisch Ludwig (1904), Scheliga Imre (1925), Simon Bertalan (1900), Szabó András (1908), Szabó László (1916), Szűcs Ferenc (1907), Traxler Béla (1914), Traxler József (1917), Várady Sándor (1912), Vince Aladár (1910), Zadránszky Gusztáv (1913), Zelenka Imre (1917).

Elesett honvédek: Belej Mihály (1908), Dránka László (1920), Fedinecz Mihály (1922), Gliba Mihály (1911), Orosz László (1914), Fedor György (1921), Kuzmík Demeter (1918), Maruscsák Miklós (1920), Popovics Miklós (1913), Tuchanyuk János (1919).

⁷⁹³ SZEpb-archívum, Kormanszky Ferenc adatközlő levele, Nagybocskó, 1992. július 6.

⁷⁹⁴ SZEpb-archívum, Kovalev, a Kárpátaljai Megyei UOOP (KGB) osztálya vezetőjének válaszelevele Kormanszky Ilonának férje, Kormanszky Ferenc halotti levelének kiadása ügyében, 1962. október 15.

⁷⁹⁵ U.o., Kormanszky Ferenc lejegyzett lágerbeszámolója, Nagybocskó, 1992. július 6.

A KSZU ZO⁷⁹⁶ jegyzékében: 2 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 14 polgár hadicselekmény áldozata (1944.10.17.)

Elesett honvédek (2): Belej Mihajlo Vasziljovics (1908.11.08. – BK, Gomelnél, front, 1943.09.21.), Szidorjak Ivan ivanovics (1903.11.03. – Harkovi ter. Izum, hft. 1945).

Munkaszolgálatos (1): Dub Atcuk, apja Haim (1914 – front, 1943).

TEREBESFEHÉRPATAK/GYILOVE

Lakossága 1944-ben 2 648 fő volt, ebből közel 300 fő magyar. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 16. 1944 novemberében, a második regisztráció után 52 római katolikus és református vallású helyi lakost hurcoltak Szolyvára. A magukat ruszinnak/ukránnak valló férfiakat nem vitték el. 58 fiatal a Vörös Hadseregbe, 30 fő az 1. Csehszlovák Hadtestbe jelentkezett önkéntesnek. 27 fő harcban esett el, köztük Adler Adolf (1903), Korandini Ladislav (1925), Pohozsán Károly (1916), Csajo Ferenc (1914) a csehszlovák hadtest katonájaként. Az áldozatok névsorában magyar és német családnevek is vannak: Bodnár, Bocskor, Popovics, Rusznák, Seff.⁷⁹⁷

A túlélőkkel végzett felmérés szerint az internáltak közül 44 fő hazatért, 8 (LIMES: 7) fő meghalt a légerekben (Szolyva, Szambor). A magyar hadseregben harcoló honvédek sorsáról nincsenek adataink. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 35 fő. 4 helyi lakost koncepciós perbe fogtak. Az adatgyűjtésben közreműködött Vadas Vilmos, Vadas Mária és Körn Mária. Kezdeményezésükre 1990 októberében a település temetőjében emléktáblát állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: *Aranyi Zoltán (1899),⁷⁹⁸ Bobencsik Károly, Birosz József, Csálya Ferenc, Filinger Jakab, Filinger Mihály, Magas Géza, Seff Géza.

A KSZU ZO⁷⁹⁹ jegyzékében: 1 elesett honvéd, 2 polgár hadicselekmény áldozata (1944.10.17. és 1945.01.03.)

Elesett honvéd (1): Szavcsuk Vaszil Ivanovics (1921 – HU, Fegyvernek, front, 1944.11.07.)

⁷⁹⁶ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 154-213. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345. old.

⁷⁹⁷ *Ukrajna Emlékkönyve*, 394-395. old.

⁷⁹⁸ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az elhurcoltak névsorába.

⁷⁹⁹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 272-273. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345. old.

TISZABOGDÁNY/BOHDAN

Lakossága 1944-ben 1 000 fő volt, ebből magyar 200 fő. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 14. Az 1945. július 3-án összeállított egységes helyhatósági (Tiszabogdányi Községi Népbizottság, elnök N. K., képviselő Vaszil Ivaszjuk) lista alapján 135 helyi lakos (1893–1926) tartózkodott hadifogolylágerekben. A nevek egy részénél munkatáborra utaló bejegyzés van feltüntetve, sok névnel a romániai máramarosszigeti, foksányi, temesvári, a magyarországi budapesti, debreceni, szegedi, székesfehérvári, soproni és más katonai tábort jegyezték be. A regisztráció során magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 104 fiatal a Vörös Hadseregbe, 40 az 1. Csehszlovák Hadtestbe jelentkezett önkéntesnek. 43 fő harcban esett el: 25 fő a Vörös Hadsereg önkénteseként, 18 fő a csehszlovák hadtest katonájaként. Az áldozatok névsorában magyar és német családnevek is vannak: Bocskor, Kovács, Kotlan, Lehman, Ferenc, Pappariga.⁸⁰⁰ A túlélőkkel végzett felmérés szerint 7 római katolikus és református vallású internált meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 5 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 55 fő. Az adatgyűjtésben közreműködött Pappariga Éva.

Mártírok: B(r)ánolisz János, (Ilánszky) Szilánszky Miklós, Kuzmovics Lajos, Miller János, ... Sándor, Szenek Miklós, Snájder Ferenc.

Elesett honvédek: Kolajcsuk László (1921), Kotlán Mihály (1918), Kovács Gyula (1917), Pric János (1913), Szulian Mihály (1921).

A KSZU ZO⁸⁰¹ jegyzékében: *12 polgár hadicselekmény áldozata (1944.11.06.).*

RAHÓ/RAHIV

Lakossága 1944-ben 12 455 fő volt, ebből magyar 1 400 fő. Elfoglalásának időpontja: 1944. október 16. 1944 novemberében, a második regisztráció után 93 római katolikus és református vallású magyart hurcoltak Szolyvára. A magukat ruszinnak/ukránnak vagy szlováknak valló férfiakat nem vitték el. 176 fiatal önkéntesnek jelentkezett a Vörös Hadseregbe, 353 fő az 1. Csehszlovák Hadtestbe. 59 fő elesett a harcokban: 39 fő a Vörös Hadsereg önkénteseként, 20 fő a csehszlovák hadtest katonájaként. Az áldozatok névsorában magyar és német családnevek is vannak: Jónás,

⁸⁰⁰ *Ukrajna Emlékkönyve*, 394-395. old.

⁸⁰¹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 129-154. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345. old.

Kádas, Najvirt, Pap, Román, Rusznák, Firster.⁸⁰² A túlélőkkel közösen végzett felmérés szerint az internáltak közül 54 fő hazatért, 39 (LIMES: 37) fő meghalt a lágerekben (Szolyva, Szambor). A magyar hadseregben harcoló honvédek közül 15 fő esett el. A település második világháborús, eddig ismert vesztesége 113 fő. Bilics Éva közlése szerint a németeket és a magyarokat 1944. december 25-én gyűjtötték össze a volt telefonközpont épületében, a németek többsége nem is beszélt németül: „... közöttük Wisauer Klotild, Stadler Valéra, Baron Jolán, Francz Mária, Neuman Erzsébet, Zaharovics Erzsébet, Schmolnauer Jolán, az utóbbit útközben elengedték, mert rosszul lett, helyette egy Kulinyák Babi nevezetű kislányt az utcán megfogtak és az autóra tették, csak azért, hogy meglegyen a létszám. Szegény, könnyű ruhában volt, félcipőben, hajadonfőtt, mert akkor elég meleg volt az idő. Később társai adtak neki kendőt, hogy beköthesse a fejét. Lábára valami rongyot tekertek. Szegény édesanyja, amikor meghallotta, hogy mi történt, pongyolában, papucsban, jajveszékelve futott az autó után, de a katonák embertelenek voltak, nem engedték el a gyereket. Elvitték, sorsa ismeretlen. 1945. január 2-án teherautón vitték őket Volócig. Ott voltak 4–5 napig. Onnan tehervonattal, Vereckén keresztül Újhorlovka–Donbászra szállították őket. Két hétig ment a vonat 216 kárpátaljai fiatallal. Két édesapa önként ment velük, hogy leánygyermekük ne menjenek egyedül. Az egyik Királymezőről volt. A vagonokban dobkályha volt. A fiatalok élelmet, pokrócot, ágyneműt vittek magukkal, amit sem az úton, sem Donbászon nem vettek el tőlük. Két hétig saját koszon voltak. Nem kaptak mást enni. Egy hét múlva Dnyepropetrovszkban fürdőbe vitték őket, mert már eltetvesedtek. Ott kaptak meleg ételt is. Donbászon először barakkokban szállásolták el a fiatalokat, ott aztán arra ébredtek, hogy hol az egyiknek, hol a másiknak lopták el a ruháját. Ezért elvitték őket egy zárt területre, egy régi lóistállóba, ahol rengeteg poloska volt. A vasárnapok poloskairtással teltek. Itt először romeltakarítással foglalkoztak, később a bányákba küldték őket. Többségük a kokszolóba került. 1945 szeptemberében kitört a tifuszcikória a lágerekben, ekkor sokan meghaltak. A rahóiak 1946. szeptember 19-én mind hazajöttek. Szeptember 30-án érkeztek meg vonattal.” Demjánovics Péter Pál görög katolikus parochust, a magyar országgyűlés felsőházi tagját golyó általi halálra ítélték, a súlyosan beteg papot Ungváron haldoklás közben lötték agyon. Az adatgyűj-

⁸⁰² *Ukrajna Emlékkönyve*, 375-379. old.

tésben közreműködött Bilics Éva,⁸⁰³ aki összeállította a túlélők (59) és a mártírok (32) névsorát. Az utóbbiak közül Hamut József (1904) 7 gyermeket hagyott hátra. Zaharovics Ferenc⁸⁰⁴ túlélő címünkre eljuttatott levelében közölte, hogy 1944 novemberében, az első hullámban vele együtt hurcolták el Foltinszki Gézát (1921) és Molnár Dezsőt (1913), majd 1944. december 25-én német/sváb nőket vittek el: Smocer Mária (1922), Tusser Klotild (1924) Bromdisz Jolán (1920), Horgos Erzsébet (1926), Stadler Valéria (1921), valamint Zaharovics Károly (1928), akik 1946. októberében tértek haza. Bilics Éva kezdeményezésére 1990. október 28-án a város temetőjében emlékművet állítottak a sztálinizmus és a II. világháború áldozatainak tiszteletére.

Mártírok: Andriovszky Gyula (1898), Anger Béla (1901), Balogh Gyula (1918), Báron Emil (1909), Brandisz Jakab (1896), (B) Dobrovsky Rezső, Csaholyi János (József), Falticsko József (1925), Faltinszky Jakab (1894), Francz József (1926), Hamut József (1904), Hónis János (1902), *Hónis Lajos (1916),⁸⁰⁵ Hónis Mátyás (1901), Kellner Ignác, Krafta Béla (1919), Kulcsár Gyula (1912), Lajtner Antal (1910), Lengyel Bertalan (1907), Milcsevics József (1897), Milcsevics József (1911), Milcsevics Kálmán, Milcsevics László (1913), Minich Péter, Petróczi Gyula (1904), Reich Ludwig, Sleiher Gyula (1926), Sleiher József (1901), Smocer Antal (1904), Stadler Emil (1900), Stadler Károly (1898), Stadler Lajos, Traxler Béla (1924), *Turci Ferenc, Tusser József (1903), Váradi Sándor, Vizaver Károly, Wainrauch József (1898), *Wainrauch József, **Zacharovics József.⁸⁰⁶

Elesett honvédek: Falticskó Zoltán Antal (1921), Hrab László (1904), Ihnalyuk Miklós (1911), Kányusz János (1921), Kosztán György (1921), dr. Lantmann Imre (1908), Moldancsuk Miklós (1921), Olasin János (1922), Popovics Dezső (1907), Retyiznek Mihály (1917), Sztegura László (1922), Tomasuk Mihály (1914), Tomasuk Miklós (1918), Valascsuk Mihály (1914), Vekjuk László (1915).

A KSZU ZO⁸⁰⁷ jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (1): Fridman Mendel, apja Jákob (1911 – UA, keleti front).

⁸⁰³ SZEpB-archívum, Bilics Éva adatközlő levele, 1991. február 12.

⁸⁰⁴ U.o., Zaharovics Ferenc adatközlő levele, 1991. augusztus 6.

⁸⁰⁵ A *-gal jelölt neveket a LIMES-kutatók nem vették fel az áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_ftv.html#raho

⁸⁰⁶ A **-gal jelölt nevet a LIMES-kutatók pótlólag vették fel az áldozatok névsorába: http://kmf.uz.ua/mr/4_nevek_ftv.html#raho

⁸⁰⁷ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 89-119. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345. old.

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

BILA CERKVA/TISZAFEHÉREGYHÁZA

A KSZU ZO⁸⁰⁸ jegyzékében: 9 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata (felrobbant kézigránát).

Elesett honvédek: Guzo Mihajlo Mihalovics (1914 – front, 1942), Marincsan Ilja Mihajlovics (1909 – front, 1942), Migali Flóra (1916 – front, 1942), Mojs Vaszil Ivanovics (1919 – front), Mojs Ivan Ivanovics (1918 – front, 1942), Popsa Nucu Ivanovics (1919 – front, 1942), Tovt Pavlo Ivanovics (1909 – front, 1942), Fonta Jurij Dmitrovics (1921 – front, 1944), Simon Tódor Jurijovics (1914 – keleti front, 1943).

Polgári áldozat (1): Mojs Vaszil Mihajlovics (1937.05.21.–1944.11.18.).

BILIN/BILIN

A KSZU ZO⁸⁰⁹ jegyzékében: 4 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatosok (4): Kahan Edi, apja Wolf (1920 – front, 1942), Kahan Motja, apja Wolf (1918 – front, 1942), Kahan Jakob, apja Haim (1911 – OF, keleti front), Kahan Jago, apja Wolf (1920 – front, 1942).

VERHNYE VOGYANE/FELSŐAPSA

A KSZU ZO⁸¹⁰ jegyzékében: 1 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmény áldozata (1944.10.19.)

Elesett honvéd (1): Tafi Vaszil Ivanovics (1913 – front, eltűnt, 1942).

Munkaszolgálatos (1): Ajngorn Mordehaj (1909 – UA, Dnyeszter folyónál, front, 1941).

VODICA/KISAPSA

A KSZU ZO⁸¹¹ jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos (1): Slomovics Haim, apja Jozef (1909 – OF, keleti front).

⁸⁰⁸ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 119-125. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345.old.

⁸⁰⁹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 125-128. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345.old.

⁸¹⁰ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 213-264. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345.old.

⁸¹¹ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 265-272. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345.old.

KVASZI/TISZABORKÚT

*A KSZU ZO*⁸¹² *jegyzékében*: 2 elesett honvéd.

Elesett honvéd (2): Sztencsuk Jurij Jurijovics (1908 – OF, Sztalingrad/Volgograd, front), Tokarnyuk Mikola (dezertőr, hadbírótság ítélete alapján kivégezték, 1942).

ROSZISKA/RÁSZOCSKA

*A KSZU ZO*⁸¹³ *jegyzékében*: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Popadics Grigorij (front, 1942), Popadics Ivan (front, 1942).

CSORNA TISZA/FEKETETISZA

*A KSZU ZO*⁸¹⁴ *jegyzékében*: 9 elesett honvéd.

Elesett honvédek (9): Derebeckij Dmitro Petrovics (1909 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Ivaszjuk Mikola Dmitrovics (1808 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Kravcsuk Vaszil Petrovics (1917 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Ogorodnyik Mikola Mikolajovics (1909 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Oparanyuk Jurij Sztjepanovics (1923 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Pavljucsok Vaszil Onufrijovics (1923 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Tekuckij Dmitro Mihajlovics (1923 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Tulajdán Ivan Mihajlovics (1923 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Cuperják Mikola Mikolajovics (1908 – OF, Don-kanyar, front, 1943).

⁸¹² Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 273-276. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345.old.

⁸¹³ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 299. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345.old.

⁸¹⁴ Lásd: KSZU ZO: 5. köt., 2007., 322-323. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 288-345.old.

ÖKÖRMEZŐI JÁRÁS MIZSHIRSZKIJ RAJON

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

ÖKÖRMEZŐ/MIZSHIRJA

*A KSZU ZO*⁸¹⁵ *jegyzékében:* 13 elesett honvéd.

Elesett honvédek (13): Bundzjak Ivan Fedorovics (1917 – OF, Rosztov-na-Donu, front, 1943), Veges Ivan Fedorovics (1911.06.18. – OF, Sztalingrad/Volgograd, front, 1943), Hnyepa Mihajlo Dmitrovics (1918.02.24. – OF, Sztalingrad/Volgograd, front, 1943), Hrimut Vaszil Mikolajovics (1913.04.05. – front, 1943), Maleta Mihajlo Jurijovics (1920 – Budapest közelében, 1942), Mandzjuk Fegyir Vasziljovics (1916.09.05. – front, 1943), Maszlej Vaszil Fedorovics (1917 – front, 1943), Pifko Jevhen Joszipovics (1913 – front, 1942), Putras Mikola Ivanovics (1910.12.17. – front, 1943), Putras Fegyir Ivanovics (1909.01.26. – front, 1943), Rubej Vaszil Ivanovics (1912.12.28. – front, 1943), Rubej Vaszil Jurijovics (1918.03.11. – 1943), Szkunc Fegyir Jurijovics (1912 – front, 1943).

VERHNYIJ BISZTRIJ/FELSŐSEBES

*A KSZU ZO*⁸¹⁶ *jegyzékében:* 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Beleny Illy Ivanovics (1911 – front, eltűnt), Bojcsics Jurij Andrijovics (1912 – front, eltűnt), Szita Illya Dmitrovics (1912 – front, eltűnt).

⁸¹⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 162-180. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189. old.

⁸¹⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 183-198. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189. old.

VERHNYIJ SZTUDENYIJ/FELSŐHIDEGPATAK

*A KSZU ZO*⁸¹⁷ *jegyzékében*: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Kisz Fegyir (front, Németország, Ljubgesmen, temető, 6. sírh. 1945.02.04.).

VUCSKOVE/VUCSKÓMEZŐ

*A KSZU ZO*⁸¹⁸ *jegyzékében*: 8 elesett honvéd.

Elesett honvédek (8): Havej Ivan Vasziljovics (front, 1941), Kakina Vaszil Vasziljovics (1918 – front, 1941), Pliszka Illya Jurijovics (1912 – front, 1941), Tarkovics Joszip Jurijovics (front, 1941), Timar Dmitro Vasziljovics (front, 1944), Timar Illya Vasziljovics (1912 – front, 1944), Jurik Vaszil Illyics (1907 – OF, Voronyezs, 1942), Jurij Fegyir Fedorovics (1918 – front, 1942).

HOLJATYIN/TARFALU

*A KSZU ZO*⁸¹⁹ *jegyzékében*: 8 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (8): Brjacsok Mihajlo Jurijovics (1913 – front), Hosovszkij Jurij Ivanovics (1908 – front), Gyeric Mikola Iavanovics (1919 – front), Zsoticska Ivan Ivanovics (1919 – front, 1944), Popovics Ivan Mihajlovics (1918 – front), Frenyisz Mihajlo Ivanovics (1922 -ivano-Frakiv. Torgovica, front, 1943), Fulej Ivan Vasziljovics (1909 – front), Fulej Ivan Vasziljovics (1922 – Luck, front, 1944. január).

Munkaszolgálatos (1): Lahmanovics Ábrahám, apja Jakov (1914 – Ukrajna, front, 1943).

ZAPEREGYILLJA/GOMBÁSTELEK

*A KSZU ZO*⁸²⁰ *jegyzékében*: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Belja Jurij Vasziljovics (1919.06.19. – front, 1943), Krjoka Fegyir (1917.01.12. – szovjet hadifogolytábor, 1944), Lipej Vaszil Ivanovics (1920.04. 02. – OF. Don-kanyar, front, 1943), Lipej Dmitro Mihajlovics (1906 – front, 1942), Plecj Fegyir Vasziljovics (1910.03.06. – OF. Don-kanyar, front, 1943), Cimbota Jurij Ivanovics (1922.10.10. – Nyugat-Ukrajna, front, 1944).

⁸¹⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 198-199. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸¹⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 199. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸¹⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 200-214. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸²⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 214-215. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

KOLOCSAVA/ALSÓKALOCSA

*A KSZU ZO*⁸²¹ *jegyzékében*: 15 elesett honvédek, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (15): Andruszj Ivan Lukovics (front), Vakolja Vaszil Pavlovics (front), Vovilka Vaszil Jurijovics (front), Havrily Jurij Ivanovics (front), Derbak Illya Ivanovics (front), Ivanyis Dmitro Jurijovics (front), Kalinyics Andrij Jurijovics (front), Pavljuk Jurij Vasziljovics (front), Romanyuk Pavlo Petrovics (front), Szitár Jurij Hnatovics (front), Frigan Jakub Jurijovics (front), Hlanta Jurij Jurijovics (front), Hugyinec Andrij Ivanovics (front), Solja Vaszil Jurijovics (front), Járema Vaszil Mikolajovics (front).

Munkaszolgálatos (1): Wolf Benő, apja Mordehaj (1903 – Ukrajna, front).

LOZJANSZKIJ/CSERJÉS

*A KSZU ZO*⁸²² *jegyzékében*: 7 elesett honvéd, 1 polgár harci cselemények áldozta.

Elesett honvédek (7): Krjoka Ivan Ivanovics (1913 – front, eltűnt, 1942), Lolyin Ivan Ivanovics (1910 – front, eltűnt, 1941), Pilipcsinec Vaszil Mikolajovics (1910 – front, eltűnt, 1942), Tajsztra Ivan Jozsipovics (1912 – front, eltűnt, 1942), Teszlevics Dmitro Jurijovics (1913 – front, eltűnt, 1942), Sminyja Fegyir Vasziljovics (1914 – front, eltűnt, 1942), Sobak Vaszil Vasziljovics (1911 – front, eltűnt, 1942).

Polgári áldozat (1): Mikiticsák Mikola Mikolajovics (1902–1944.10.30.)

MAJDAN/MAJDÁNKA

*A KSZU ZO*⁸²³ *jegyzékében*: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Blecko Vaszil Dmitrovics (front, eltűnt), Blecko Ivan Dmitrovics ukr. (front, eltűnt), Havron Mikola Jurijovics (1911 – front, 1942 nyarán), Zsabljak Ivan Mihajlovics (1920 – Lembergi ter. Brodi, front, 1944), Zsabljak Mikola Ivanovics ukr. (1920 – Lembergi ter. Brodi, front, 1944), Jurtin Fegyir Fedorovics (front, eltűnt).

⁸²¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 222-235. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸²² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 236-238. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸²³ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 245-282. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

NYEGROVEC/FELSŐKALOCSA

*A KSZU ZO*⁸²⁴ *jegyzékében:* 10 elesett honvéd.

Elesett honvédek (10): Belja Mikola Mihajlovics (front), Veretyak Mikola Vasziljovics (1920 – Szinevér, kivégezték, 1944), Kriljo Vaszil Fedorovics (front), Popovics Vaszil Mikolajovics (1924 – Szinevér, kivégezték, 1944), Roscsinyec Illya Jurijovics (1917 – front, eltűnt, 1944), Ruscak Vaszil Jurijovics (1921 – front, eltűnt, 1943), Szavinyec Ivan Ivanovics (1919 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Scsokalo Ivan Konsztyantinovics (1914 – front, eltűnt, 1943), Járema Vaszil Jurijovics (1922 – front, 1944), Járema Ivan Ivanovics (front, 1944).

NOVOSZELICJA/TARÚJFALU

*A KSZU ZO*⁸²⁵ *jegyzékében:* 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Bajura Mihajlo (1921 – front, 1942), Beleny Mihajlo Mihajlovics (1922 – front, 1943), Hurzan Ivan Mihajlovics (1921 – front, 1942), Dohinka Mihajlo Mihajlovics (1921 – front, 1943).

PILIPEC/FÜLÖPFALVA

*A KSZU ZO*⁸²⁶ *jegyzékében:* 8 elesett honvéd.

Elesett honvédek (8): Bucok Mihajlo Andrijovics (1912 – Budapest, front, 1945), Bucok Jurij Andrijovics (1902 – osztrák–magyar határon, front, 1945), Vorobec Vaszil Fedorovics (1916 – front, 1944), Osztas Fegyir Vasziljovics (1915 – front, 1944), Pircs Ivan Mihajlovics (1903 – osztrák–magyar határon, front, 1945), Csicsur Ivan Mihajlovics (1922 – front, eltűnt, 1943), Jaszligan Vaszil Mihajlovics (1922 – Técsői járás Grusevo, 1945), Bilaniniec Mihajlo Jurijovics (1922 – front, eltűnt, 1943).

PRISZLIP/PERESZLŐ

*A KSZU ZO*⁸²⁷ *jegyzékében:* 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Tajsztra Ivan Jozsipovics (1913 – OF, Don-kanyar, front, 1943).

⁸²⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 282-283. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸²⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 285-298. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸²⁶ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 298-300. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸²⁷ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 301-309. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

REPINNE/REPENYE

A KSZU ZO⁸²⁸ jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Hafics Fegyir (1915 – front, 1944).

RICSKA/KISPATAK

A KSZU ZO⁸²⁹ jegyzékében: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Bolyban Andrij Vasziljovics (1922 – Huszt, front, 1944), Bolyban Jurij Mihajlovics (1922 – Csernivecki ter., 1944), Mica Fegyir Vasziljovics (1919–1943), Mondrics Ivan Vasziljovics (1908 – Lengyelország, front, 1944), Rogyics Vaszil Fedorovics (1919 -ivano-Frank. ter. Rozsnyativ, 1944), Saljaka Fegyir Ivanovics (1921 – Szolyva, gyűjtőtábor, 1944).

ROZTOKA/ROSZTOKA

A KSZU ZO⁸³⁰ jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Kalabiska Mikola Sztjepanovics (1909 – Kijevi ter. Bila Cerkva, 1943), Ruszin Vaszil Ivanovics (1908 – OF, Don-kanyar, front, 1942), Szuremko Fegyir Vasziljovics (1914 – OF, Brjanszk, erdőben, 1941).

SZINEVIR/ALSÓSZINEVÉR

A KSZU ZO⁸³¹ jegyzékében: 16 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (16): Belja Ivan Ivanovics (1914 – front), Bobik Vaszil Hnatovics (1921 – front, 1941), Vovkanyinyec Petro Fedorovics (1914 – front, 1942), Halatiba Pavlo Jákovics (1913 – front), Hrecsin Jurij Vasziljovics (1920 – front, 1943), Kolyka Mihajlo Ivanovics (1919 – Harkov, front, 1942), Kuruc Havrilo Illyics (1913 – front, 1943), Meles Ivan Jurijovics (1916 – front, 1942.06.18.), Metenyko Mihajlo Fedorovics (1914 – front, 1942), Szubota Hrihorij Mihajlovics (1921 – front), Szubota Illya Hrihorovics (1916 – front), Szubota Jurij Vasziljovics (1920 – front, 1943), Szubota Jurij Dmitrovics (1918 – front, eltűnt), Tomas Illya Vasziljovics (1914 – front, 1942), Tomas

⁸²⁸ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 309-321. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸²⁹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 321-328. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸³⁰ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 328-330. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸³¹ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 330-351. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

Mikola Hrihorovics (1920.01.20. – front, 1943), Csup Vaszil Ivanovics (1921 – Jugoszlávia, front).

Munkaszolgálatos (1): Ábrahámovics Icik (1917 – Ukrajna, front, 1943).

SZINEVIRSZKA POLJANA/FELSŐSZINEVÉR

A KSZU ZO⁸³² jegyzékében: 3 elesett honvéd.

Elesett honvédek (3): Kovacs Mihajlo Mihajlovics (1921 – front, eltűnt, 1941), Kovacs Sztyepan Sztyepanovics (1911 – Kijevi ter. Bila Cerkva, 1941), Ternavcsuk Mihajlo Ivanovics (1912 – front, eltűnt, 1941).

SZOJMI/VÍZKÖZ

A KSZU ZO⁸³³ jegyzékében: 2 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Elesett honvédek (2): Burdun Dmitro Ivanovics (1919 – front, eltűnt), Halaj Illya Ivanovics (1921 – front, eltűnt).

Polgári áldozat (1): Gleba Hanna Dmitrijivna (1901–1944 október).

TORUNY/TORONYA

A KSZU ZO⁸³⁴ jegyzékében: 2 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmény áldozata.

Munkaszolgálatos (2): Prizant Ábrahám (1907–1943), Bajzer Mordehaj–Haim, apja Jehuda (1906 – UA területén, 1942).

Polgári áldozat (1): Gleba Hanna Dmitrijivna (1901–1944. október)

TYJUSKA/CSUSZKA

A KSZU ZO⁸³⁵ jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Bosota Ivan Petrovics (1916 – front, eltűnt, 1942), Mohorita Fegyir Vasziljovics (1916 – front, eltűnt, 1942), Szenykovics Fegyir Ivanovics (1914 – OF, Don-kanyar, front, 1943), Talapkanics Vaszil Fedorovics (1910 – front, eltűnt, 1942), Jakub Vaszil Fedorovics (1914 – front, eltűnt, 1942).

⁸³² Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 351-352. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸³³ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 353-355. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸³⁴ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 355-369. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

⁸³⁵ Lásd: KSZU ZO: 4. köt., 2006., 369-364. old., KSZU ZO: 9. köt., 2011., 98-189.old.

VOLÓCI JÁRÁS VOLOVECKIJ RAJON

A RUSZIN/UKRÁN LAKTA TELEPÜLÉSEK ELESETT MAGYAR HŐSEI, CIVIL ÁLDOZATAI

VOLOVEC/VOLÓC

*A KSZU ZO*⁸³⁶ két jegyzékében: 3 elesett honvéd, 3 munkaszolgálatos, 1 polgár hadicselekmény (bombázás) áldozata lett.

Elesett honvédek (3): Kraszjuk Antal Georgijovics (1919.08.12. – OF, Don-kanyar), Szász Lajos (front, Szolnok), Csula Ivan (1915 – Kolomija, 1944.04.27.)

Munkaszolgálatosok (3): Zeisler Herman, apja Mózes (1914 – Ukrajna, 1943), Zinger Slomo, apja Mosev (1914 – OF, 1943. május), Ickovics Mendel, apja Zejda (1906 – Ukrajna, 1941).

Polgári áldozat (1): Ruszinka Béla Sándoré (1924 – 1944.08.11.)

ABRANKA/ABRÁNKA

*A KSZU ZO*⁸³⁷ két jegyzékében: 4 elesett honvéd.

Elesett honvédek (4): Kozák Ivan (1923 – front, eltűnt), Nagyics Vaszil (1914 – front, eltűnt), Cap Olekszij Jurijovics (1910 – OF, Arhangelszki ter. 1941), Cifrinjec Mihajlo Pavlovics (1907 – OF, hadifogolytábor).

BILASZOVICJA/BAGOLYHÁZA

*A KSZU ZO*⁸³⁸ két jegyzékében: 4 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény (aknarobbanás) áldozata.

⁸³⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 436-450. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573.old.

⁸³⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 450-452. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573.old.

⁸³⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 452-454. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573.old.

Elesett honvédek (4): Minda Mihajlo Jurijovics (1914 – OF, Don-kanyar, 1943), Szozanyszkij Vaszil Mihajlovics (1917 – front, eltűnt), Torin Illya Fedorovics (OF, Don-kanyar, 1943), Halusz Petro Olekszijovics (1918 – BK, front).

Polgári áldozat (1): Pinzel Georgij Olekszijovics (1929–1944.10.10.)

VERHNYI VOROTA/FELSŐVERECKE

A KSZU ZO⁸³⁹ két jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Kornas Ivan Vasziljovics (1912 – front, eltűnt), Cam Vaszil Andrijovics (1919 – front, eltűnt).

VERHNYA HRABIVNICJA/FELSŐGEREBEN

A KSZU ZO⁸⁴⁰ két jegyzékében: 1 munkaszolgálatos.

Munkaszolgálatos: Lebovics Alter, apja Izsák (1914 – OF, front).

HUKLIVIJ/ZÚGÓ

A KSZU ZO⁸⁴¹ két jegyzékében: 8 elesett honvéd.

Elesett honvédek (8): Bruncvik Joszip Mihajlovics (1914 – front, 1942), Bruncvik Jurij Mihajlovics (1919 – front, 1942), Dubovics Fegyir (1918 – Szlovákia, front), Kócsár Fegyir Fedorovics (1914 – front, 1944), Kozik Vaszil Ivanovics (1922 – eltűnt, 1942), Krivka Ivan Ivanovics (1914 – front, 1941), Lopit Vaszil (1922 – Szlovákia, front, 1943), Panyec Mihajlo Anaszijovics (1916 – front, eltűnt, 1941).

ZSDENEVE/SZARVASHÁZA

A KSZU ZO⁸⁴² két jegyzékében: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Godovanjij Andrij Olekszijovics (1906 – front, eltűnt), Godovanjij Olekszij Mihajlovics (1919 – front, eltűnt), Kicsak Lajos Dmitrovics (1919 – front, eltűnt), Petrovskij Vilhelm (1919 – front, eltűnt), Ruszin Jurij Fedorovics (1904 – front, eltűnt), Jávorcsak Mihajlo Petrovics (1919 – front, eltűnt).

⁸³⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 456-463. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573. old.

⁸⁴⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 463-465. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573. old.

⁸⁴¹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 465-474. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573. old.

⁸⁴² Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 474-480. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573. old.

ZAVADKA/KISCSONGOVA

A KSZU ZO⁸⁴³ két jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Glebena Ivan Vasziljovics (1912 – front, 1942.11.23.), Kivkovics Ivan Grigorovics (1905 – OF, 1941), Polazsinyec Vaszil Illics (1914 – OF, front, 1941), Halusz Vaszil Vasziljovic (1920 – eltűnt, front), Halusz Fegyir Olekszijovics (1906 – OF, Arhangelszki ter. Kotlasz, tábor, 1943.02.17.)

ZBINI/IZBOLYA

A KSZU ZO⁸⁴⁴ két jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Krobinyec Petro Varfolomijovics (front, eltűnt, 1941), Scserbej Mihajlo Vasziljovics (1921 – front, 1941).

KOTELYNYICJA/KATLANFALU

A KSZU ZO⁸⁴⁵ két jegyzékében: 5 elesett honvéd.

Elesett honvédek (5): Ihnatics Vaszil Mihajlovics (1916 – front, eltűnt), Kurah Fegyir Mihajlovics (1923 – front, eltűnt), Montola Mikola Ivanovics (1913 – front, eltűnt), Nyilabovics Vaszil Ivanovics (1922 – front, eltűnt), Cseketa Dmitro Mihajlovics (1923 – front, eltűnt).

LATIRKA/LATORCAFŐ

A KSZU ZO⁸⁴⁶ két jegyzékében: 2 elesett honvéd, 1 polgár hadicselekmény (kézigránát robbanás) áldozata.

Elesett honvédek (2): Minda Mihajlo Jurijovics (1914 – OF, Don-kanyar, 1943), Torin Illja Fedorovics (OF, Don-kanyar, 1943).

Polgári áldozat (1): Kusnyir Georgij Olekszijovics (1931–1944.10.20.)

NIZSNYI VOROTA/ALSÓVERECKE

A KSZU ZO⁸⁴⁷ két jegyzékében: 10 elesett honvéd.

Elesett honvédek: Burgyuh Vaszil Mihajlovics (1917 – front, eltűnt, 1941), Gvozdak Vaszil Grigorovics (1919 – OF, Voronyezsi területen, 1942), Gvozdak Olekszij Ivanovics (1919 – front, eltűnt, 1941), Kurah Ivan Jurijovics (1915 – front, eltűnt, 1941), Kurah Fegyir Jurijovics

⁸⁴³ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 480-482. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573.old.

⁸⁴⁴ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 482. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573.old.

⁸⁴⁵ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 483-484. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573.old.

⁸⁴⁶ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 484-485. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573.old.

⁸⁴⁷ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 485-492. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573.old.

(1918 – front, eltűnt, 1941), Plotko Joszip Ivanovics (1920 – front, eltűnt, 1942), Ponzely Jurij Ivanovics (1919 – Kolomija, 1944), Ruscsin Mihajlo Mihajlovics (1916 – front, eltűnt, 1941), Csakavij Olekszij Fedorovics (1923 – front, eltűnt, 1943), Cseketa Jurij Mihajlovics (1919 – front, eltűnt, 1941).

SZKOTARSZKE/KISSZOLYVA

A KSZU ZO⁸⁴⁸ két jegyzékében: 4 elesett honvéd, 1 munkaszolgálatos.

Elesett honvédek (4): Beva Vaszil Mihajlovics (1912 – front, eltűnt, 1941), Bucko Fegyir Vasziljovics (1905 – front, eltűnt, 1941), Zenyinyec Mihajlo Ivanovics (1910 – front, eltűnt, 1941), Mikitovics Vaszil Mihajlovics (1925 – front, eltűnt, 1943).

Munkaszolgálatos (1): Fridman Dániel, apja Jeliasev talmudista (1906.11.24.–1943).

TISIV/CSENDES

A KSZU ZO⁸⁴⁹ két jegyzékében: 1 elesett honvéd.

Elesett honvéd (1): Szlicsko Fegyir Mihajlovics (1896 – front).

SCSERBOVEC/BEREGSZIKLÁS

A KSZU ZO⁸⁵⁰ két jegyzékében: 2 elesett honvéd.

Elesett honvédek (2): Dalekorij Olekszij Mihajlovics (1941 – front, eltűnt), Stul Admos/Ádám Pálé (front, eltűnt, 1942).

JALOVE/JÁVOR

A KSZU ZO⁸⁵¹ két jegyzékében: 6 elesett honvéd.

Elesett honvédek (6): Tolicka Sztjepan Ivanovics (1919 – front, eltűnt), Komar Ivan Fedorovics (1900 – front, eltűnt), Kurah Andrij Illics (1896 – front, eltűnt), Matala Mihajlo Vasziljovics (1924 – front, eltűnt), Pivkacs Fegyir Vasziljovics (1905 – front, eltűnt), Prijmacs Andrij Mihajlovics (1914 – front, eltűnt).

⁸⁴⁸ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 493-496. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573. old.

⁸⁴⁹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 497. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573. old.

⁸⁵⁰ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 498-499. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573. old.

⁸⁵¹ Lásd: KSZU ZO: 3. köt., 2005., 499. old., KSZU ZO: 8. köt., 2010., 533-573. old.

TÖRTÉNELMI EGYHÁZAINK MÁRTÍRJAI

Római katolikus papok

Haklik Sándor (1884–1945) esperes
Pásztor Ferenc (1880–1949) főesperes, vikárius.

Református lelkészek

Balogh Sándor (?–1948)
Gecse Endre (1907–1959)
Narancsik Imre (1910–1945)
Szutor Jenő (?–1950)

Görög katolikus püspökök, főpapok, teológusok, parochusok, szerzetesek

Antonisin István (1901–1948)
id. Bacsinszky Dániel (1879–1951)
Chira Sándor (1897–1983)
Czibere Tódor (1906–1950)
Choma Viktor (1891–1953)
Csépes János (1918–1953)
Csubáti József 1909–1949)
Demjánovics Péter Pál (1869–1945)
Dubiczki András (1877–1950)
Duliskovics Viktor (1917–1954)
Durnevics Tódor (1904–1954)
Fedeles Cirill (1881–1950)
Fenczik István, dr. (1892–1945)
Ferencsik Tivadar (1915–1949)

Hadzsega Gyula, dr. (1902–1947)
Holis Antal Konstantin (1894–1953)
Ilniczky Sándor (1889–1947)
Jankovszky Illés (1902–1948)
Keselya János (1904–1949)
Kohutics Tivadar (1881–1955)
Legeza István (1893–1955)
Legeza Péter (1912–1946)
Mózer Mihály (1915–1955)
Orosz Péter (1917–1953)
Ortutay Jenő (1889–1950)
Petrik Jenő (1892–1953)
Romzsa Tódor püspök (1911–1947)
Ruszinkó Miklós (1886–1955)
Sereghy András (1893–1950)
Simsa Andor (1882–1952)
Thegze Miklós (1905–1953)
Tivadar István (1895–1954)
Zavagyák Bazil József (1911–1958)
Zselvtay Fedor (1886–1951)

Országgyűlési képviselők, felsőházi tagok

Bródy András (1895–1946)
Bencze György (1885–1950?)
Benda Kálmán (1883–1945)
Demjánovics Péter Pál (1869–1945)
Demkó Mihály (1894–1946)
Fenczik István, dr. (1892–1945)
Földesi Gyula (1875–1945)
Ilniczky Sándor (1889–1947)
Kricsfalussy–Hrabár Endre (1880?–1946)
Ortutay Jenő (1889–1950)
Riskó Béla (1900–1950?)
Spák Iván (1900–1950?)
Zsegora Ödön (1895–1950?)

**TÁBLÁZAT AZ NKVD HADIFOGOLY- ÉS
INTERNÁLTÜGYI FŐPARANCSNOKSÁGÁNAK
FELÜGYELETE ALÁ TARTOZÓ AMA FONTOSABB
GUPVI HADIFOGOLYTÁBOROK JEGYZÉKÉRŐL,
AHOL SOK MAGYAR HADIFOGOLY ÉS
INTERNÁLT ELPUSZTULT ÉS A HELYI
LÁGERTEMETŐBEN VAN ELTEMETVE, „NEM
KORÁBBAN, MINT 1949-BEN”⁸⁵²**

4. táblázat

Köztársaság, tartomány, terület	Tábor, táborrészleg, munkásszázlójak (ORB, RB) száma, ahol hadifogolytemetők létesültek	Elteme- tett hadi- foglyok száma	Elteme- tett in- ternáltak száma
Azerbajdzsáni SZSZK	Hanlari, Kirovabadi: 223., Szumgaiti: 328., Daskeszani: 429., Bakui: 442, Bakui: 498(ORB), bakui: 468 (ORB).	389	9
Örmény SZSZK	Armjanszki: 115	227	—
Belorusz SZSZK	Bobrjuszki: 56., Minszki: 168., Boriszovi: 183., N. Boriszov: 1673. kórház, Gomel: 189, Vityebszki: 271., Volkoviszki: 281, 3470. kórház, Breszti: 284., Mogiljovi: 311., No- vaja Zemljai: 401., Berjozovka: 410., Orsa: 4660. kórház, Breszt: 5849. kórház	828	952
Grúz SZSZK	Szuhumi: 146., Kaukázuson túli: 181., Navtlugszkiji: 236., Tkibuli: 518.	494	(10)

⁸⁵² Forrás: 2. A temetők jegyzéke köztársaságok, határ menti területek és területek szerint. In: Magyar hadifoglyok a Szovjetunióban... i. m. 491-520. p. A fenti táblázatot a jelzett dokumentumban közölt „A köztársaságokban, határmenti területeken és területeken meglévő temetőekben eltemetett elhunyt hadifoglyok és internáltak általános jegyzéke” (levéltári forrása: RGVA f. 1p. op. 1e. gy. 96 és 96a) felhasználásával állítottam össze, amely nem tekinthető az 1941-1953 közötti időszak teljes magyar veszteség-statisztikájának, ennél több mint százezerre tehető a halálzási mutató.

Kazah SZSZK	Pahta–arali: 29., Dzszejkazgani: 39., Alma–atai: 40., Szpaszo–zavodi: 99., Akmolinszki: 330.	140	13
Ukrán SZSZK	Izmali terület: Renyi: 38., Kijevi 62. (2.3.4.13.14.15.24. részleg), 414. tábor (1.3. részleg), 1035., 2686. kórház,	7377	4661
	Zsitomiri terület, Korosztjenyi 110.,		
	Vorosilovgradi (Luganszki) terület: Liszicsanszki: 125., Kagyjevukai: 144., Krasznoj Lucsi : 256., Szumi: 134. (1.3.4.7. részleg), Poltavai: 136. (1.2.3.4.6. részleg), 413 (3.6. részleg), Lescsinovka: 3780. kórház, Beliki: 6063. kórház, Mirgorod: 6066. kórház, 2071. R/b, 1. temető, Harkovi: 149, Odesszai: 159., 3986. kórház, (1. 2. temető),		
	Csernyigovi terület: Csernyigovi 177 2.4.6. részleg, 6051. kórház,		
	Sztálini (Donyeci) terület: Csisztyakovói 177. (7. részleg), : MVSZ 1037. ORB, MVSZ 1038. ORB, MVSZ 1039. ORB, 6029. kórház, Sztalino: : MVSZ 1021. ORB, : MVSZ 1046. ORB, MVSZ 1047. ORB, MVSZ 1064. ORB, 4937. kórház, Kramatorszki 217. (8.10. részleg), Gorlovkai: 242. (1.3.5.7.8.9.11.12.13. részleg), : MVSZ 1030. ORB, 6037. kórház, Donyec–medencei: 280. (1.3.4.6.7.9.10.14.25. részleg), Katiki körzet, Katik: 471. tábor (1.9.10. részleg), MVSZ 1034. ORB, MVSZ 1035. ORB, Makejevukai: 478., Musketovo: 1000. R/b, : MVSZ 1010. ORB, : MVSZ 1045. ORB Makajevka: 1001 R/b, : MVSZ 1012. ORB, MVSZ 1027. ORB, : MVSZ 1056. ORB, MVSZ 1061. ORB, MVSZ 1071. ORB, 3099. kórház, Kurahovgresz: 6061. kórház, Podzemgaz: 2149. kórház,6047, Csaszov Jar: 1004 R/b, : MVSZ 1013. ORB, Sztalino: 987. kórház, Jenakijevó: MVSZ 1008. ORB, : MVSZ 1014. ORB, : MVSZ 1040. ORB, Verjovka telep: 2149. kórház, 3081. kórház, Junkom: : MVSZ 1051. ORB, Novo–Gorlovka:MVSZ 1009. ORB, Novo–Troickij : MVSZ 1016. ORB, Szalvjanszk: MVSZ 1018. ORB, Verhnyaja Krinka: MVSZ 1024. ORB, Novij Donbasz: : MVSZ 1025. ORB, : MVSZ 1028. ORB		

<p>Sznyeysinkai körzet: MVSZ 1026. ORB (32.sz.bánya), Sznyeysnoje: : MVSZ 1059. ORB, Szmoljanka: : MVSZ 1074. ORB, Dzserzsinszk: : MVSZ 1031. ORB, 6028. kórház, Nyelenovka: MVSZ 1071. ORB Konsztantynovka: : MVSZ 1048. ORB, Kapitalnaja: MVSZ 1055. ORB, Trudovoj telep: MVSZ 1069. ORB, Micsurino: : MVSZ 1049. ORB Druzskovka: 3006. kórház, Sztrij: 217., Vinnyicai:253., Lvovi: 275.,</p>
<p>Kamenec–Podolszki ter. Sepetovkai: 306., Dnyeppetrovcszki: 315.,Harkovi: 401 (4.16. részleg), 149. (1.2.3.4.7.8.13. részleg), MVSZ 464.ORB (1553., 1555. R/b),</p>
<p>Hark.ter. Artyemovszki: 415. (5. részleg), Budi: 1233. kórház, Kupjanszk: 5366., 5984. kórház, Babajevszki erdőszel 5367. kórház, Barvenkovo: 5993. kórház,</p>
<p>Kijevi ter.: Ukrainszki: 414.,</p>
<p>Krími ter. Juzsnojei: 417.,</p>
<p>Herszoni ter.: Herszon: 418.,</p>
<p>Nyikolajevi ter.: 126. tábor (1–3. részleg temető), 4564. kórház,</p>
<p>Podolszki (Hmelnyickij) ter.: Polonnoje? 110. tábor, Sepetovka: 306.,</p>
<p>Zaporozsjei ter.: Zaporozsje: 100. (1.5.2.3.4.6.7. részleg), 1087 R/b, 1502 R/b, 1149, 5374.,5919. kórház,</p>
<p>Zsitomiri ter.: Cselovka: 110. tábor (1.2.3.4.5.6.7. részleg), 1087 R/b, 1502 R/b, 1149., 5374, 5919. kórház, Zsitomir: 110 tábor (1.3.4.5. temető), Bergycsev: 2993. kórház, Novo.grad–Volinszkij: 5953. kórház, korosztjeny: 2497. kórház,</p>
<p>Drohobicsi (Lvovi) ter.: Sztrij: 232. tábor (1. részleg), 5998. kórház, Szkole: 2., Hodorov 3., Zsdacsov 4., Gelsendorf 5., Kohavino 6., Morsin 7. rászleg, Szambor: 2149.,1557. kórház, MVSZ 463. ORB, MVSZ 464. ORB, MVSZ 467. ORB,</p>
<p>Dnyeppetetr. ter.: Dnyepprodzserzsinszk: 315. tábor (1.2.3.7.,5.6.8. részleg), Krivoj Rog: 1401., 1404.,1410.,1411, 1413., Dnyeppetrovcszki: 1416., 1420., 1431 R/b, 5807., 5905. kórház,</p>

	<p>Vorosilovgradi (Luganszki) ter.: Szkologorovka: 144. tábor: (6.7.8. 8/12.9.14–16–18–10. részleg, 15. 17/5.22.23. részleg), Rubezsnoje: 125/144. tábpr, 5/24. részleg, Popasznaja: 144/125. tábor 25/6. részlege, 1201, 1211. R/b, 1211 R/b, Karbanyit: 10/30. részleg, Kagyijevkai körzet, Kagyijevka: 32/11. részleg 2/6/9. részleg, 3. 4. részleg, 1204. R/b, 1213. R/b, 1214. R/b, 1222 R/b, 144/1. tábor (2.3.4. 5/13. részleg), 6009. kórház, Almaznaja: 1235.R/b, 1236, 1241 R.b, Ionovka, Uszpenszki körzet: 1223 R/b, Vorosilovbánya: 1223 R/b, Vorosilovszki körzet: 5929. kórház, Irmino: 1205 R/b, i1206, 1207, 1208., , 1209 R/b, 1224 R/b, B. Antracit körzet: 1227 R/b, Szvatovo: 5924. kórház., Krasznodon: 1210 R/b, 1512. kórház, Krasznyj Lucs: 6. részleg, 8/17. részleg, 10/2., 10. részleg, n13. részleg, 1219 R/b, 5925. kórház, Karahas: 11. részleg, Ssetovo: 11. részleg, Sgresz, Fjodorovka: 12. rész- leg, Szverdlovszk: 5/14. részleg, 7/15., Rovenki: 8/16. részleg, Anyenszkaja: 1214. R/b, Szverdlovka: 5927. kórház, Liszicsanszk: 1217. R/b, 125. tábor (1.3.4/9. részleg), Hrusztalnoje: 1218 R/b, V. Tyoploje: 5931. kórház, Rubezsnoje: 6011. kórház, Sztarobelszk: 6013. kórház,</p>		
	<p>Vinnyciai ter.: Gnyivany, Gluhovec, Vinnycia: 253. tábor (2.3.4. részleg), Gajszin: 3641. kórház,</p>		
Karél–Finn SZSZK	Petrozavodszk: 120., Pitkjarantai: 166., Pudozsi: 447.,	436	11
Lett SZSZK	Balti–tenger melléki: 350	6	1
Litván SZSZK	Kaunasi: 296., Litván: 390., Sibinoi: 184.	6	–
Moldovai SZSZK	Belci: 103., Bengyeri: 104., Kisinyovi: 198.	409	31
Üzbég SZSZK	Andizsani: 26., Ferganai: 387.	4	–
Észt SZSZK	Ahtmei: 135., Tallini: 286.	42	–
Baskir ASZSZK	MVD UPVI 1.3.6.8. részlegei, Asai, Novo salasovo: 130., Ufa, Csernyikovszki: 319., Oktyabrszkij: 1701 R/b, Balanova: 5918. kórház, Isimbaj: 5920. kórház.	136	30
Dagesztáni ASZSZK	Dagesztáni: 379	17	–

Krími terület	Szimferopoli: 299., Szevasztopoli: Juzsnojei: 241., 417.	1419	35
Mari ASZSZK	Szuszlengeri: 171.	1	–
Mordvin ASZSZK	Tyemnyikovi: 58.	204	–
Észak–Oszét ASZSZK	Dzaudzsi–Kaui: 228 (1.2.4 „b” részleg), Iriszton: 424. (2. részleg), Beszlan állomás:496 ORB., Galon: 1087 R/b	19	101
Tatár ASZSZK	Jelagubai: 97., Zelenodolszki: 119.	197	8
Udmurt ASZSZK	Rjabovói: 75., Izsevszki: 371.	188	1
Csuvas ASZSZK	Belovolzsszk: 3064. krórház	57	–
Krasznodari határterület	Krasznodari: 148.	542	(13)
Sztavropoli határterület	Georgijevszki: 147. , Pjatyigorszki: 424.	105	–
Asztrahanyi terület	Asztrahanyi: 204	560	–
Arhangelszki terület	Szolombalszki: 211	408	–
Brajnszki terület	Bezsicai: 252., Brjanszki: 326.	603	–
Voronyezsi terület	Voronyezsi: 82., Uszmanyi: 95., Nyekrilovszkiji: 169.	51	–
Vlagyimiri terület	Vlagyimiri: 190	126	–
Vologdai terület	Grjazoveci: 150., Cserepoveci: 158., Szokoli: 193., Bogorodszki: 437.	438	24
Gorkiji terület	Oranki:74., Gorkiji: 117., Igumnovói: 469.	678	–
Izmaili terület	Renyi: 38	338	–
Kalinyini terület	Visnyij Volocsok-i: 216., Kalinyini: 384	28	1
Kalugai terület	Kalugai: 107., Polotnyanij Zavod, Dzserszinszkij körzet: MVSZ 321. ORB	23	1
Kemerovói terület	Kemerovói: 503., Prokopjevskzi: 525.	102	24
Kirovi terület	Vjatka:101., Kirovi: 307.	1082	–
Kujbisevi terület	Kujbisev: 234	200	–
Kurszki terület	Kurszki: 145	396	–
Leningrádi terület	Bokszitogorszki: 157., Szjaszi: 213., Antropsinói: 219.,Szesztorecki: 254., Leningrádi: 339.,Névai: 393.	518	16
Molotovi (Permi) terület	Szolikamszki, Krasznoamszki: 207. (1.2.3.4.5.6.7.8.9.10. részleg), Berezniki: 366. (1. részleg), Kungur: 1751 R/b, Liszva: 3952. kórház Grigorjevka: 5939. kórház.	70	9

Moszkvai terület	UMVD UPVI táborrészlegei, Krasznogorszki: 27., Uvarovói: 59., Sztupinói:156., Sztalinogorszki:388., Golicinói: 401., Hovrinói: 435., Moszkvai: 453., Mozsajszki: 465., Ljublinói, Krasznaja Szvoboda, Moszkvoreckaja: 467, MNSZ 463 ORB	421	2
Novgorodi terület	Borovicsi: 270.	197	4
Orjoli terület	Traktorniji: 263., Orlovi: 406.	83	29
Penzai terület	Penzai: 399	60	–
Rosztovi terület	Sahti, Gornyackij: 182., Rosztovi: 251.,Taganrogi: 356., Novosahtyinszki: 430., Rosztov–na–Donu: 475.,Novosahtyinszki: 1601 R/b., Sahti: 1602 R/b., 1603 R/b., 1605R/b., Novocerkaszki: 5351. kórház.	1453	306
Rjazanyi terület	Lebegyanyi: 35., Szemcsinói: 128.,Konyiscsevói: 454. Visa, Siringusi körzet: MVSZ 325. ORB.	55	1
Szaratovi terület	Volszki: 137., Szaratovi: 238., Kombajnovszki: 368., Szaratovi: 370.	1063	35
Szverdlovszki terület	Aszbeszti: 84. (1.2.3.4.5.6.12. részleg), Nyizsnyij Tagili: 153. Verhoturje: 3.4.6. részleg), Alapajevszki: 200. (1.9.6.7.8. részleg), Krasznouralszki, Nyizsnyij Tagili: 245. (1.2.3.4.5. részleg), Gyektyarszki: 313 (9.2.11. részlege), Rezsi, Revdai: 314. (1.2.3.4.5.6.7.11. részleg), Novaja Ljalja-i: 318.81.2.3.4. részleg), Krasznouralszki: 376 (1.2.4., verhnyaja Tura:3., Novaja Ljalja, 4/5. Nyizsnyaja Tura: 5., Kusva: 6., Leviha: 1, Nyevjanszki:2. részleg), Kirovográdi: 377. (3.4.11. részleg), Karpinszki: 504., Artyomovszki: 523., Kamenszki: 531., Pervomajszkij, Lenin–telep, Berjozovszki körzet:1801 R/b.	1 455	376
Szmolenszki terület	Szmolenszki: 218., Novo–Troickoje: 401. (3.5.6.10.11. részleg), Roszlavl: 1731. kórház.	47	2
Sztálingrádi terület	Beketovói: 108., Urjupinszki: 123. tábor, 5770. 5772.kórház, Kamisin: 5770. kórház., Traktorniji: 163., Volga melléki: 361., Krasznooktyabrszkiji: 362., Sztaraja Otrada, Kirovi körzet: MVSZ 2102. ORB	813	409
Tambovi terület	Morsanszki: 64., Tambov: MVSZ 444 ORB., Radai: 188.	3 802	2
Tulai terület	Alekszini: 53.,Tulai: 323.	772	–

Uljanovszki terület	Uljanovszki: 215	1	–
Cseljabinszki terület	MVD UPVI részlegei: Cseljabinszk: 1.2.3.4.6.29.30.33. részleg, Rosa Luxemburg telep: 13. részleg, Kistim: 17. részleg, Magnyitogorszk: 21. 23. 24. részleg, Miassz: 25. részleg, Urzsumka, Szatkai körzet: 28. részleg, Cseljabinszk, 201. bánya: 1080 R/b, Verhnyij Ufalej: 1651 R/b, Plaszt, Kocskarszki körzet: 1652 R/b.	126	20
Cskalovi (Orenburgi) terület	Novo– Troicki: 235., Orszki: 260., 1901 R/b, Kuvandik: Mednogorszk, Rakityanka telep: 1902 R/b	385	5
Jaroslavi terület	Jaroslavi: 276.	29	–
Novoszibirszki terület	Novoszibirszki: 199.	73	30

GULAG-TÁBOROK

A koncepciók perében elítélt kárpátaljaiak az alábbi településeken és környékén működtetett javító–nevelő kényszermunkatáborokban raboskodtak

- Abakán, Arhangelszk, Arlak, Arlik, Antracit, Abagur, Alma–Ata, Alabas, Aktasz, Alcsan, Aleszkino, Aliszketo, Altáj, Abesz, Azbeszt, Aresz, Arkangala, Azlasz, Antibesz, Angarsztrój.
- Bratszsk (vasútépítés), Bajkonur, Balhas (rézbányák), Bentiber, Bantik, Buhta–Vanyina, Berlag–Kanyon (lágercsoport), Beketovka, Burusztak, Bajimba, Barnaul, Berikul, Bojim, Balalinovka, Buhta Nahodka, Bajkál–Amur, Belomorszsk.
- Cseljabinszk, Csez, Csukcs-félsziget (arany és rézbányák), Csuma, Csurbaj–Nuri, Csoncsor, Csernyigov, Csita, Csernogorszsk, Cseboksza, Csujszk
- Dugyinka, Dubovka, Dubrovlag (Mordvinföldön) Dolinka, Donbász, Dzsezsdi, Dzsezkazgan, Dzsezkazgan–Rudnyik (rézbányák), Dnyepropetrovszk (GULAG–börtön), Debin, Dalnij Szever (lágercsoport).
- Ekibasztuz.
- Gorkij.
- Harkov (8. láger), Herszon (börtönkórház), Habarovszsk, Holodnij Priiszk.
- Inta (5. láger), Irkutszk (23. láger), Iszkityim (Sztroj Dvor), Ivdelj, Irthino, Isimbaj, Indigirka, Iszeny.
- Jakutszk, Jakutyija, Javasz, Levij Bereg, Jelsanka, Jurga, Joskar–Ola, Jeniszej.
- Kandalaksa, Knyazs–Pogoszt, Kanszk, Kamcsatka, Kalina, Karaganda (bányák), Kazány, Kijev (gyűjtőfogház) Kisinyev (lágerbörtön), Kemerovo (erdőirtó láger), Koktenkul, Komszomolszk–na Amure, Krasznojarszk, Kolima (Holodnij–aranybányák, Kanjioni Priiszki aranybányák, Rudnyiki-indusztrialnaje aranybányák), Kotlasz, Kodokcsan, Kujbisev, Kumszk, Kingir, Kungur, Karabas gyűjtőlágere, Kizil–Tau, Kirov, Kuzbaszk, Kocsmesz (Komiföldön), Kljucs, Krizsovka, Kadagcsan, Kargopol, Karlag (kazahsztan burmai tábora),
- Lemberg (gyűjtőfogház), Lazo, Lenyinszk–Kuznyeck.

- Makajevka, Mariupol, Maklakovo, Moszkva (Butirka–, Ljubljanka–börtön), Marinszk–lágerkörzet, Magadan körzet, Minszk, Medvezsugorszk, Miuszinszk–Birikul, Maszka, Monasztirka, Murmanszk.
- Nahodka, Nalcsik, Norilszk, Narva, Novoszibirszk, Nekszikán, Noszkaline, Novaja Zemlja, Nyikolajev, Nyizsnyij Tagil, Nyizsnyij Angarszk, Nyizsnyij Mosova.
- Omszk, Orsa, Odessza (börtön, kivégzőhely), Ozer–lag (Bajkál–tó vidéke), Orkutan, Oranki, Omszukcsan.
- Perm, Poltava, Polom, Potyma (8.9.11.12.19.21. láger), Porcsum (1. sz.láger), Pecsora, Petropavlovszk, Piket, Pervomajszk, Prudi, Prokopjevsk.
- Revda, Ribinszk, Ribnij na Angare (Uderszkij rajonban a száműzöttek kijelölt helye), Resoti, Rosztov.
- Sodrova, Srompik, Sasagaj (Kazahsztán), Stokero, Sangalla, Suslang.
- Szejmcسانی, Szamarkand, Szaragulszik, Szambor, Szarány, Szarator, Szerepki, Szumszk (börtönláger), Szaranszk (8..10.11.16. lágerrei), Szaransztroj, Szalehard, Sztrizsovka (lágerbörtön), Szvobadnij, Szverdlóvszk (Jekatyerinburg), Sztálingád, Szib–lag, Szpasszk, Szolikamszk, Szentpétervár, Sztancija Izveszkaja, Szedvozs, Sztalino (Mariupol), Sziktivkar, Szuzdal, Szrednye Kolimszk, Szuhobezvodnaja.
- Tajset (11. tábor), Talica, Tomszk, Temir–Tau, Terekta, Turgenyovka, Turinaszk, Tavda, Tartaul, Tiraszpól, Tyemnyikovszk, Tyumeny.
- Ufa, Uhta, Urgal (17–18. sz. lágerészlegek), Uszty–Kut, Uszty–Vim, Ucsora.
- Vihorevka (Tajset–lágerészlege), Vilna, Vinnyica (börtön), Vorkuta, Vorkuta–2, (1–40. sz. lágerrek, 5. sz., 7. sz. szénbányák), Voronyezs, Vlagyivosztk, Vjatszk (4. láger), Volozsszk, Voszturllag, Vlagyimir.
- Zajarszk, Zelenodolszk, Zsitomir (börtön), Zsana–Alka.

KÁRPÁTALJA KATONA- ÉS CIVILÁLDOZATAINAK ÖSSZESÍTETT LISTÁJA

5. táblázat

№	Közigazgati egység	Internált civiliek 1944. XI. 18. – 1945. XII.	Hazatértek	Lágerekben meghalt civilek (SZÉpB/ LIMES)	Harcban elesett honvédek	A szovjetek oldalán elesett önkéntesek	Veszteség összesen
1	Beregszászi (42 település)	4 929 Németekkel: 4 938 (2 férfi, 7 nő)	2 938	2 017/ 1 424	525	100	2 642
2	Ilosvai (9/44 település)	133 Németekkel 266 (69 férfi, 64 nő)	–	–	25	570	595
3	Munkácsi (9/66 ruszin település)	1 636 Németekkel: 2 003 (96 férfi, 271 nő)	1 075	563/454	148	880	1 591
4	Nagyszőlősi (28/35 település)	1 609 Németekkel: 1 617 (8 nő)	1 045	564/574	207	460	1 231
5	Nagybereznai (1/28 település)	7 német nő	–	–	2	360	362
6	Perecsenyi (3/21 település)	50 német (21 férfi, 29 nő)	–	–	15	270	285
7	Ungvári (31/38 település)	1 912 Németekkel: 1 916 (1 férfi, 3 nő)	1 156	775/ 739	228	223	1 226

8.	Técsői (4/41 település)	912 Németekkel: 964 (21 férfi, 31 nő)	641	271/268	34	1 700	2 005
9.	Husztí (3/31 település)	373 Németekkel: 571 (84 férfi, 114 nő)	244	129	57	1 000	1 186
10	Szolyvai (1/24 település)	51 Németekkel: 244 (84 férfi, 109 nő)	28	23	8	370	401
11.	Rahói (6/21 település)	308 Németekkel: 401 (47 férfi, 46 nő)	181	134/131	43	650	827
12.	Ökörmezői (1/30 település)	4 német (2 férfi, 2 nő)	–	–	–	500	500
13.	Volóci (21 település)	–	–	–	–	150	150
Összesen: (138/441 település)		11 730 Németekkel: 12 848 (427 férfi, 691 nő)	7 308	4 476/ 3 742	1 292 (Kár- pátalja vala- mennyi települé- sén 104) 4396	7 233	13 001
Mindösszesen:				4476	4 396	7 233	29 106

Megjegyzések a táblázathoz:

1. A **közigazgatási egységeknél** két számsor található. Az egyik számsor 138 magyar és német lakta települést jelez, ahol az adatgyűjtés folyt. A másik 13 járás 441 ukrán/ruszinlakta településére utal, amelyeket 1944–1945 között az NKVD-egységek átfésültek, elsősorban katonaköteles magyarok és németek után kutatva; akiket megtaláltak, azokat a szolyvai lágerbe hurcolták.

2. Az **Internált civilek 1944. XI. 18. – 1945. XII.** oszlopban a 4. Ukrán Front 0036. parancsa értelmében internált magyar és német férfiak eddig feldolgozott adatait (12 848) tüntettük fel. Zárójelben jeleztük az NKVD-jelentések alapján regisztrált és jóvátételi munkára vitt németeket (1 118), köztük a férfiak (427) és a nők (691) számát is.

3. A **Hazatértek** oszlopban azoknak a túlélőknek (7 308) az adatai szerepelnek, akik bizonyítottan hazatértek a lágerekből. Többségük személyesen, az elhunytak esetében a legközelebbi hozzátartozók magyarországi kárpótlásban is részesültek.

4. A **Lágerekben meghalt civilek (SZEpb/LIMES)** oszlopban a különböző lágerekben elhunyt mártírok (4 476) számát tüntettük fel, akiknek a neve felkerült az 1989–2000 között állított települési emlékjelekre és a szolyvai park Emlékfalára. Ugyanitt jeleztük a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola LIMES–kutatóműhelye által készített veszteséglista adatait (3 742).

5. A **Harcban elesett honvédek** oszlopban a hősi halált halt magyar honvédek korántsem teljes, eddig 138 településen felgyűjtött, ellenőrzött adatai szerepelnek (1 292). A harcban elesett honvédek (munkaszolgálatosok) névsorát szintén felvésettük a szolyvai park Emlékfalán 2004-ben elhelyezett márványlapokra. Megjegyzendő, az eddigi felmérések szerint: Kárpátalja valamennyi településén a két adatot összeítve 1 292 fő + 3 104 fő, azaz együttesen 4 396 magyar honvéd halt hősi halált.

6. A **szovjetek oldalán elesett ruszin/ukrán, magyar önkéntesek** oszlopban mindazon kárpátaljai polgárok (7 233) számát közöljük, akik önkéntesként a Vörös Hadsereg kötelékében és az I. Csehszlovák Hadtest katonájaként a német és a magyar hadsereg ellen vívott fegyveres harcban, partizánakcióban estek el, illetve akiket kommunista, antifasiszta ügynökként, partizán-agitátorként folytatott terrorista tevékenységért bírósági ítélet alapján kivégeztek. Az áldozatok közül 1 842 fő a csehszlovák hadtest katonájaként, 5 080 fő szovjet önkéntesként, 105 fő partizánakciókban, 38 fő a keleti és a francia fronton, 6 fő a spanyol fronton, 162 fő illegalitásban veszítette életét.

7. **Veszteség összesen** oszlopban az elhurcolt áldozatok, elesett honvédek, szovjet hadseregben és a cseh légióban elesett önkéntesek járási lebontásban és Kárpátalja egészében összesített (**29 106**) adatai szerepelnek.

Az oszlopokban feltüntetett számadatok közötti eltérések azzal magyarázhatóak, hogy az adatközlők, túlélők és a levéltári anyagok adatai nem fedik egymást, a mártírok nagy többségének már nincs hozzátartozója, illetve sokan eredeti lakhelyükről máshová költöztek. Ettől függetlenül minden tekintetben hitelességre törekedtünk, az évekig tartó adatgyűjtő munkában több mint százan vettek részt, akiknek hálával tartozik az utókor, hiszen valamennyien hozzájárultak történelmünk eme fehér foltjának tisztázásához.

KÁRPÁTALJAI EMBERVESZTESÉGEK A KSZU ZO⁸⁵³ JEGYZÉKÉBEN

6. táblázat

Kárpátalja közigazgatási egységéhez tartozó járások, telepü- lések (15)	Internált magyarok, németek	Elesett honvédek	Munkaszolgálatosok	Polgári áldozatok	Veszteség
Beregszászi járás (35)	1008	379	80	13	1480
Ilosvai járás (34)	1	219	3	9	232
Munkácsi járás (50)	15	240	120	37	412
Nagyszőlői járás (45)	209	535	9	17	770
Nagybereznai járás (22)		124	8	7	139
Perecsenyi járás (15)	1	128	1	17	147
Ungvári járás (55)	422	174	100	157	873
Técsői járás (27)	185	209	5	24	423
Husztai járás (22)	6	225	35	25	291
Szolyvai járás (24)	2	174	20	24	52
Rahói járás (12)		21	7	32	60
Ökörmezői járás (20)		120	5	3	128
Volóci járás (16)		53	5	11	72
Összesen (377):	1849	2604	398	376	5079

⁸⁵³ Lásd: Ukrajna halottainak emlékkönyve, Kárpátaljai terület. 1-9. kötetben ukránul jelent meg: *Книга скорботи України. Закарпатська область*. Том I-IX. Голова редколегії: ГЕРАСИМОВ, І. О. Ужгород, Всеукраїнське державне видавництво «Карпати», 2004-2011. A továbbiakban KSZU ZO: 1-9. köt., 2004-2011...

ÖSSZESÍTETT ADATOK AZ 1944–1946 KÖZÖTT INTERNÁLT, LETARTÓZTATOTT, HADIFOGSÁGBA HURCOLT, ELÍTÉLT ÉS KIVÉGZETT SZEMÉLYEKRŐL

7. táblázat

№	Az adatok forráshelyei:	Magyar, német
1.	NKVD-jelentés (1944. december 17.)	22 951
2.	Turjanica-jelentés (1945. május 9.)	60 000
3.	Pronyin-jelentés (1945. július 10.)	30 000
4.	Néptanácsi körlevél alapján portabejárással összeírt, lakhelyükön nem tartózkodó katonaköteles férfiak (1945. július 1–7. között)	30 194
5.	S. Benedek András számításai szerint	25 000–28 000–30 000, ebből odahalt 8–9 000
6.	Kárpátaljai GULAG-kutatók szerint	40 ezernél kevesebb
7.	Malec nemzetiségkutató szerint (2004)	70 000 magyar került hadifogságba, ebből 25 000 az internált magyar, 10 000 koncepciók perben elítélt
8.	Roman Oficinszkij ukrán történész szerint	25 000
9.	Stark Tamás történész számításai szerint	30 000–50 000, ebből az áldozatok száma 10 000–16 000
10.	Saját számításaink szerint	25–29 000, ebből 8–9 000 az áldozatok száma

a/ A magyarok és németek tömeges elhurcolásának főbb okai:

- a magyarokkal, németekkel szemben alkalmazott diszkriminációs politika: a kárpátaljai magyarság mind a szovjet, mind a cseh terület-szerző törekvések útjában volt;
- a kényszermunkások iránti általános igény;
- a magyar etnikum gyengítése, megfélemlítése, ukránok és ruszi-nok betelepítése;

– etnikai tisztogatás, a terület magyar jellegének megváltoztatására irányuló ukrán törekvés;

– a „bűnös nemzet” tagjaira alkalmazott kollektív büntetés elve;

– önkéntesek jelentkezése a helyreállítási munkálatokra;

– szovjetellenes, kémgyanús, fegyvert rejtegető terroristának, fasiszta személynek tekintett emberek feljelentése;

a/ Kit mentettek fel az elhurcolás alól:

– aki önszántából más (szláv) nemzetiségűnek vallotta magát;

– aki pravoszlávnak vagy görög katolikusnak vallotta magát.

– akik a szolyvai gyűjtőtáborban és a szambori elosztótáborban minimális cseh vagy szlovák nyelvismeret birtokában beléptek a csehszlovák légióba;

– akik görög katolikus magyarként, minimális szláv nyelvismeret birtokában önkéntesként beléptek a Vörös Hadseregbe.

– akik igazoltan baloldali érzelműek, kommunisták voltak, illetve beléptek a helyi pártszervezetbe.

STATISZTIKA

Kárpátalja lakosságának fogyása a 1941 és 1946 népszámlálások egybevetése alapján

8. táblázat

Nemzetiségek	Év		Fogyás/ Gyarapodás, fő	Fogyás, %
	1941	1946		
Magyarok	245 286	134 558	-110 728 (0,55%)	45%
Németek	13 244	2 398	-10 846	81 %
Ruszinok	502 329	–	-502 329	–
Ukránok	–	527 032	527 032	–
Románok	15 587	12 400	-3 187	20 %
Oroszok	–	12 176	12 176	–
Szlovák	6 838	13 404	6 566	–
Zsidók	78 272	6 998	-71 274	91 %
Csehek	6 838	1 105	-5 733	83 %
Cigányok	–	625	625	–
Összlakosság	868 394	710 696	-157 698	–

A magyarság száma 1910–2001 között*

9. táblázat

Év	Összlakosság	Magyarok száma	Százalékarány
1910	597 062	262 555	43,97
1921	606 568	102 144	16,84
1930	725 357	109 472	15,09
1941	852 546	245 286	28,77
1946	755 900	134 558	17,80
1959	920 173	126 247 (149 000)*	13,72 (16,19)
1970	1 056 799	151 949 (166 000)*	14,38 (15,71)
1979	1 155 759	158 446 (171 000)*	13,71 (14,80)
1989	1 245 618	155 711 (163 000)*	12,50 (13,09)
2001	1 254 614	151 500 (156 600)	12,08 (12,48)

A magyarok száma Ukrajnában (2001)	48 457 000	156 600	0,32
---	-------------------	----------------	-------------

*Saját szerkesztés a 2001. évi népszámlálási adatok alapján. 1941–1946 között 110 728 fős csökkenés, 1946–1959 között 8311 fős csökkenés tapasztalható. A 18 év alatt 110 728 fővel lett kevesebb a kárpátaljai magyarság. Ennyibe került a második világháború és a „kollektív bűnösség elvét” alkalmazó különféle megtorlás: a több hullámban végbement kivándorlás, az 1944–1953 közötti sztálini etnikai tisztogatás, a kommunista diktatúra asszimilációs politikája, a szülőföld politikai, gazdasági, vallási okokból történő elhagyása.

***A magyar etnikum száma és aránya
Kárpátalja közigazgatási egységeiben, 2001*.***

10. táblázat

Közigazgatási egység	Összlakosság	Magyarok száma	Százalékarány
Beregszászi j.	54 062	41 163	76,14
Nagyszőlősi j.	117 957	30 874	26,17
Ungvári j.	74 399	24 822	33,36
Munkácsi j.	101 443	12 871	12,69
Beregszász	26 554	12 785	48,15
Ungvár	115 568	7 972	6,90
Munkács	81 637	6 975	8,54
Técsői j.	171 850	4 991	2,90
Huszt j.	96 960	5 785	5,97
Rahói j.	90 945	2 929	3,22
Huszt	31 864	1 726	5,42
Szolyvai j.	54 869	383	0,70
Ilosvai j.	100 905	114	0,11
Perecsenyi j.	32 026	78	0,24
Volóci j.	25 474	25	0,10
Nagybereznai j.	28 211	15	0,05
Ökörmezői j.	49 890	8	0,02
Összesen:	1 254 614	153 516	12,24

*Saját szerkesztés a 2001. évi népszámlálási adatok alapján. 2001-ben Kárpátalján 151,5 ezer magyar élt, ami az ukrainai magyarság (156,6 ezer fő) 96,8 %-t tette ki. A Kárpátokon túli magyarság nagyobb városokban él szórványként, és túlnyomórészt kárpátaljai gyökerű. Az utolsó két népszámlálás között a kárpátaljai magyarság lélekszáma 4,2 ezerrel

(2,7 %-kal) csökkent, a megye összlakosságán belüli aránya pedig 12,5 %-ról 12,1 %-ra módosult.

*A német népszaporulat dinamikájának
változása az elmúlt száz esztendőben**

11. táblázat

Év	Összlakosság	Németek száma	Százalékarány
1910	597 062	63 653 (12 914)**	10,66
1921	606 568	10 460 (10 674)***	1,72
1930	725 357	13 249 (12 713)***	1,83
1941	852 546	13 244	1,55
1946	755 900	2 398	0,32
1959	920 173	3 504	0,38
1970	1 056 799	4 230	0,40
1979	1 155 759	3 746	0,32
1989	1 245 618	3 478	0,28
2001	1 254 614	3 582	0,29
Összes német Ukrajnában (2001)	48 457 000	33 300	0,07

* Saját szerkesztés a népszámlálási adatok alapján.

**A németek száma a magukat németeknek valló zsidókkal együtt.

*** A csillaggal jelölt, eltérő adatok ebben a kiadványban szerepelnek: Малець Олександр Омелянович. Етнополітичні та етнокультурні процеси на Закарпатті 40–80-х рр.. ХХ ст. Інформаційно-видавничий центр ЗППО, Ужгород, 2004.141. о.

TARTALOM

Előszó a halottaink közreadott névsorához	5
A nevek összegyűjtésének fontosabb forrásai, második világháborús halottak kimutatásai.....	13
Népiprtás Kárpátalján.....	17
Halottaink: 1944–1947.....	19
A kárpátaljai magyarság illetve más nemzetiségek nevesített veszteséglistája a települési emlékműveken, a szolyvai emlékfalon és megörökítésre váró újabb nevek.....	21
Beregszászi járás.....	21
Ilosvai járás.....	99
Munkácsi járás.....	113
Nagyszőlősi járás.....	143
Nagybereznai járás.....	193
Perecsenyi járás.....	199
Ungvári járás.....	207
Técsői járás.....	271
Huszi járás.....	293
Szolyvai járás.....	311
Rahói járás.....	321
Ökörmezői járás.....	333
Volóci járás.....	339
Történelmi egyházaink mártírjai.....	343
Táblázat az NKVD Hadifogoly- és Internáltügyi Főparancsnokságának felügyelete alá tartozó ama fontosabb GUPVI hadifogolytáborok jegyzékéről, ahol sok magyar hadifogoly és internált elpusztult és a helyi lágertemetőben van eltemetve, „nem korábban, mint 1949-ben”.....	345
GULAG-táborok.....	352
Kárpátalja katona- és civiláldozatainak összesített listája.....	354
Kárpátaljai embervesztések a KSZU ZO jegyzékében.....	358
Összesített adatok az 1944–1946 között internált, letartóztatott, hadifogságba hurcolt, elítélt és kivégzett személyekről.....	359
Statisztika.....	361